

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland

REDACTIE-ADRES:

Ds. W. BREUKELAAR, Santpoort

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Van die ontslapen zijn. — Dr. Jan Hania †. — Van Zendingssaangelegenheden: Centralisatie der Zendingsbladen; De Ned. Zendings-Raad. — Zending Utrecht en Gelderland: Uit het verslag van Ds. Netelenbos aan de Zendingssynode; Kort verslag Zendingssynode; Rapport van de Zendingsactie der Kerken in Utrecht en Gelderland. — Zending Noord-Holland: Brief van Ds. A. Pos; Een derde Miss. predikant; De Heer en Mevr. Voslamber—Vriend. — Zending Zuid-Holland Noord: Linnenkast voor Solo; De groote vergadering te Solo; Kerkgang.— Ingezonden stuk van Ds. B. J. Esser. — Suriname. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

1930

Van die ontslapen zijn.

Doch, broeders, ik wil niet, dat gij onwetende zijt van degenen die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt gelijk als de anderen die geene hope hebben.

1 Thessalonicensen 4 : 13.

Bij het wegvallen van degenen, die door den dood van ons worden weggenomen, volgen we hen in gedachten naar de plaats waar hun ziel, dat is zij zelven, zijn heengegaan.

Dat hun doode lichaam in de aarde neergelaten niet hun al is, weten we met de zekerheid des geloofs. Alleen opzettelijk ongeloof kan dit besef voor een tijd terugdringen.

Het geloof aan een leven na dit leven is zoo algemeen, dat er geen volk is, waar dit niet wordt gevonden. En deze overtuiging is allerwege zoo sterk, dat men gegrepen heeft naar concrete voorstellingen waarin deze overtuiging zich zocht te belichamen.

Dit geloof aan de onsterfelijkheid, aan een leven na den dood is dan ook volstrekt niet bepaald christelijk. Het is met het geloof aan God zelf gegeven. Alleen waar dit geloof kunstmatig onderdrukt wordt, dringt men zichzelf op dat met den dood alles uit is.

Toch biedt dit geloof aan een leven na dit leven op zichzelf geen troost.

En de christelijke kerk belijdt in de artikelen haars geloofs wel „een eeuwig leven”, maar ze doet dit niet dan na eerst beleden te hebben haar geloof aan „de wederopstanding des vleesches”.

Dit is de troost van ons christelijk geloof bij de graven onzer dooden. En alleen in het uitzicht op die zalige en heerlijke opstanding ten laatsten dage troost ons de wetenschap, dat zij, die van ons gingen, nu reeds het eeuwige leven genieten bij hunnen Heere.

Op die wederopstanding des vleesches wijst inzonderheid het Nieuwe Testament keer op keer. Daarin lag de voor Christus' kerk zoo troostvolle tegenstelling tusschen het Evangelie en de voorstellingen der heidenwereld waarin zij het eerst optrad.

„Opdat gij niet bedroefd zijt gelijk als de anderen, die geen hope hebben”. En dan spreekt de apostel niet van het hemelleven, maar van de opstanding dergenen die ontslapen zijn.

Uit die heidenwereld, waarin de kerk van Christus in de eerste eeuw optrad, zijn nog de getuigenissen over van die droefheid zonder hope. Het leven van den dood was daar uitgebeeld in rijke dichterlijke voorstellingen. En toch, die poëzie gaf geen troost. Bij de graven hunner dooden stonden zij zonder hope.

En zoo is het nog bij de kinderen der wereld in onze dagen. Hetzij ze zich wijsmaken dat de dood voor hun overledenen het einde is van alles, hetzij ze er het beste maar van hopen, hetzij ze zich trachten te schikken in het onvermijdelijke door bij elkander en zichzelf op berusting aan te dringen.

Zoo is het ook in de heidenwereld, waar de zending het Evangelie van Christus brengt. Er is droefheid zonder hope. Ze brengen hun offers, ze verrichten angstvallig hun plechtigheden voor de geesten der afgestorvenen. Maar troost kennen zij niet omdat ze geen hope hebben.

En ook de Islam met zijn voorstelling van het paradijs stelt wel genieting in uitzicht voor zijn aanhangers, maar biedt geen waarachtigen troost.

Stel daartegenover nu wat Christus' kerk op grond van Gods Woord weet en belijdt.

O zeker, er is bij ons ook droefheid over het heengaan van onze geliefden, over het heengaan van Gods knechten door wie Hij zoo rijken zegen bereidde, door wie zijn zaak in deze wereld zoo krachtig werd bevorderd.

Hun gemis maakt ook ons bedroefd. Er is een ledige plaats te meer in ons leven en in de gelederen van de strijdende kerk des Heeren.

Die droefheid wordt zelfs niet belemmerd als bij de heidenen door allerlei vrees voor geheimzinnige machten. Wij mogen ons vrij uitschreien. Reeds in dit opzicht is onze droefheid anders dan bij hen die geen hope hebben.

Maar dan wordt die droefheid zoo ongemeen verzacht door de wetenschap, dat wij met hen op weg zijn naar die heerlijke toekomst, waarin wij „altoos met den Heere zullen zijn” (vs 17).

„Zonder God en zonder hope in de wereld”. Dus heeft de apostel elders (Ef. 2 : 8) den toestand geteekend van degenen, die den Heere Jezus niet kennen. En dat komt het pijnlijkst uit in het aangezicht van dood en graf.

Maar juist in het aangezicht van dood en graf blinkt de troost van ons christelijk geloof zoo helder ons tegen.

Als het leven Christus was, is het sterven gewin. Want het is een ontslapen in Jezus, waarop volgt dat God onze ontslapenen zal wederbrengen met Hem.

En hun werk, dat zij in den dienst des Heeren deden, is evenmin verloren. Het draagt niet alleen vrucht hier na hun verscheiden; dat doet ook het levenswerk van wie alleen voor deze wereld leefden. Maar het draagt zijn vruchten voor de eeuwigheid. Als Jezus wederkomt, en zij met hem — als wij met hen den Heere tegemoet zullen gevoerd worden, — dan breekt ook dat koninkrijk, waarin zij gearbeid hebben, door in heerlijkheid.

Zij zijn ontslapen. En waarom zeggen wij ontslapen? zoo vraagt Augustinus. En hij antwoordt: omdat zij straks zullen opstaan.

Zoo is het einde louter gewin. Eeuwige zaligheid — en heerlijkheid.

Vertroost elkander dan met deze woorden.

D.

J. P. K.

Dr. JAN HANIA.

Het was een ontroerend oogenblik, toen we Zaterdag 21 December op den doodenakker te Geldermalsen stonden bij de open groeve, waarin de lijkst van onzen Vriend en Broeder Dr. Jan Hania werd neergelaten.

We gevoelden het diep, dat er een man van beteekenis van ons was heengegaan.

Gesproken is er bij dit graf niet. Het was zijn uitdrukkelijk verlangen geweest, dat dit niet zou gebeuren. Gelijk dit van hem was te verwachten. En dat verlangen is geëerbiedigd geworden. Zwijgend hebben we daar met Mevrouw de Wed. Hania en hare drie kinderen en met de Gemeente van Geldermalsen, die in grooten getale was opgekomen, en met vele familie-leden en Vrienden van elders, gestaan bij zijn graf. Alleen is door Ds. D. van der Meulen, een zwager van Dr. Hania, bij het open graf, toen de kist neêrgelaten was, indrukwekkend en plechtig, de „Belijdenis” uit-

gesproken van ons algemeen ongetwijfeld christelijk geloof. Zoo paste het bij het graf van Dr. Hania.

Daarna gingen we naar het Kerkgebouw, dat geheel was bezet. Hier zijn toen enkele woorden gesproken ter gedachtenis aan wat de Heere in Dr. Hania aan zijn gezin en familie, aan de christelijke actie in ons land en aan onze Kerken, inzonderheid aan het werk der zending, gegeven had. Voor de uitvaart had Prof. Dr. A. G. Honig, de studievriend van Dr. Hania, in den engeren kring der genoodigden, de samenkomst geleid en woorden van troost tot de betrekkingen gesproken. In het kerkgebouw was de leiding bij Ds. W. van Gelder van Tiel, die in warme bewoording herinnerde aan wat Dr. Hania voor de Kerken der Classis Tiel was geweest. Daarna sprak het lid der Tweede Kamer, de heer Duymaer van Twist, die namens het Centraal Comité der Antirevolutionaire partij met groote waardeering in gedachtenis bracht wat Dr. Hania voor deze partij is geweest, vooral in den tijd, toen hij nog te Steenwijk was. Voorts heeft schrijver dezes, die ruim dertig jaar als deputaat der Generale Synode voor de Zending met Dr. Hania mocht samenwerken, op verzoek van Ds. D. Pol, den voorzitter van deze deputaten, een kort woord gesproken ter herinnering aan de groote beteekenis van Dr. Hania voor de Zending onzer Kerken. Ten slotte heeft Ds. Ploos van Amstel, die Dr. Hania is opgevolgd als predikant te Steenwijk, in gevoelvollen woorden diens rijk gezegenden arbeid te Steenwijk herdacht. In Dr. Hania is ons een man ontnomen, die door God met bijzondere gaven was gesierd en een breeden invloed heeft geoefend op onderscheiden gebied.

Te Sybrandahuis, een dorp bij Dokkum op de boerderij genaamd „Fluweelen Kussen” is Jan Hania den 4den September 1861 uit godvruchtige ouders geboren. Zijn vader, Pieter Hania, vreesde den Heere van zijne jeugd af. Zijne Moeder, Saakje Bosch, is op rijpen leeftijd krachtig bekeerd en voor velen ten zegen geweest.

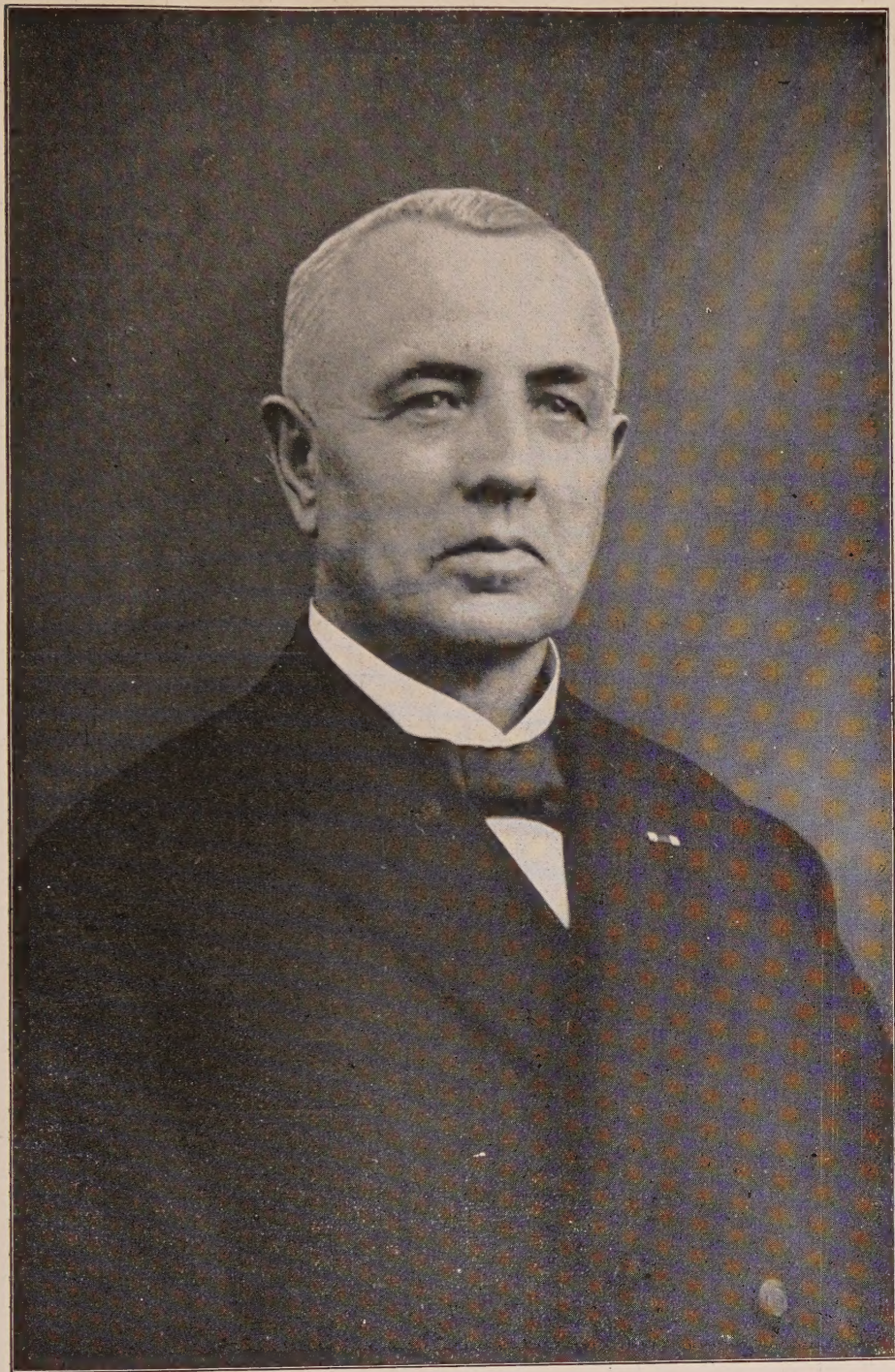
Hun oudste zoon Jan, geboren in 1854, stierf den 1sten Mei 1861. De diepbedroefde ouders beloofden den Heere, dat, als hun wêer een zoon gegeven werd, zij dezen Hem wilden wijden. En de Heere gaf hun een zoon. En zoo was die zoon, dien zij weer Jan hebben genoemd, als van jongs af bestemd voor den dienst van het Evangelie. Toeb is hij na zijn schooljaren nog niet dadelijk de studie begonnen.

Eerst in 1878 ging hij naar de Latijnsche school te Dokkum en van daar in 1879 naar het Gymnasium te Sneek. In 1883 werd hij student in de Theologie aan de Vrije Universiteit, waar hij in 1888 zijn candidaats-examen en in 1889 het doctoraal examen heeft afgelegd. De Kerk te Oosterbierum was de eerste van de Kerken, die den jongen Hania beriepen. Haar beroep nam hij aan. Den 28sten Juli 1889 werd hij door Ds. B. van Schelven van Amsterdam bevestigd en aanvaardde hij dienzelfden dag den dienst met eene prediking uit Ps. 124 : 8.

Te Oosterbierum heeft de jonge Hania met groote toewijding en rijken zegen negen jaar lang gearbeid. Tal van Kerken poogden hem te krijgen als predikant. Omstreeks honderd maal is hij in die negen jaar beroepen. Maar Hania bleef in zijn geliefd Oosterbierum, totdat hij eindelijk in 1898 het beroep aannam naar de Kerk te Steenwijk, waar de toestand in die dagen zeer treurig was. Bij het begin was zijn arbeid te Steenwijk zeer moeilijk. Maar de Heere kroonde zijn werk en Steenwijks Gemeente kwam allengs tot rust en tot bloei. Na twintig jaar te Steenwijk te hebben gewerkt, vertrok Dr. Hania in 1918 naar de Bildt vanwaar hij in 1920 naar Geldermalsen ging.

Ondanks zijn trouwe bearbeiding der Gemeente vond Hania in de

eerste jaren nog tijd om de studie voort te zetten. In 1895 promoveerde hij tot Doctor in de Theologie met een proefschrift over Wernerus Helmichius, dat zeer gunstig werd beoordeeld en de verwachting wekte, dat hij nog meer wetenschappelijke werken zou leveren. Die verwachting is echter

niet vervuld, want het practisch leven nam allengs al zijn tijd en kracht in beslag. Reeds in 1896 werd Dr. Hania door de Kerken van Friesland afgevaardigd naar de Generale Synode te Middelburg. Daarna is hij niet weêr als primus naar een Generale Synode afgevaardigd, maar wel zijn hem onderscheidene gewichtige deputaatschappen opgedragen, zoodat hij geregeld als rapporteur de Generale Synode bijwoonde, waar zijn adviezen steeds op hoogen prijs werden gesteld.

Het ligt niet op onzen weg in het Zendingsblad breedvoerig mede te deelen, wat Dr. Hania heeft gedaan voor de Antirevolutionaire partij, en evenmin om te herinneren, wat hij in ons Kerkelijk leven heeft beteekend.

Zijn arbeid was geenszins beperkt tot een plaatselijke Gemeente, maar strekte zich veel verder uit. In onderscheiden belangrijke deputaatschappen heeft hij onze Kerken gediend. Reeds in 1909 erkende de Regeering zijn verdienste door hem te benoemen tot ridder in de orde van Oranje Nassau.

Voor al de Zending had de liefde van zijn hart. Aan haar heeft hij een aanmerkelijk deel van zijn tijd en kracht gegeven. Door de Generale Synode van 1899 werd hij benoemd tot deputaat voor de Zending. En alle volgende Synoden hebben die benoeming herhaald. Met schrijver dezes was Dr. Hania nog de eenige, die van het begin af in dit deputaatschap zitting had. Door zijn bijzondere gaven nam hij in den kring dezer deputaten een zeer vooraanstaande plaats in. Dr. Hania was een zeer markante persoonlijkheid. Een man van scherp blik en rijke kennis, van sterken wil en stevige werkkraft. Zijn groote beginselvastheid liet nooit toe om ook maar een duimbreed af te wijken van de lijn, zooals hij die zag. Schipperen kon hij niet. Van schikken en plooiën had hij een afkeer. Niet oneigenaardig is hij wel genoemd het kerkrechterlijk geweten van de Zendingsdeputaten. Zijn sterke, onverzettelijke wil, die moeilijk iets toegeven kon, maakte het niet gemakkelijk om met hem samen te werken, wanneer men de lijn eens wat anders zag dan hij. Maar die schier onbuigbare wil ging gepaard met groote oprechtheid en trouw, zoodat men steeds wist wat men aan hem had.

Die bijzondere gaven van hoofd en hart maakten Dr. Hania tot een zeer invloedrijk man. Te meer omdat die stoere man, die voor menschen nooit boog, zoo diep boog voor de majesteit van Gods heilig Woord en zich geheel gaf aan de zaak des Heeren.

Op de eerste vergadering van de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, in October 1899, werd Dr. Hania gekozen tot eersten scriba. En hij is het gebleven totdat zijn laatste krankheid hem sinds November 1927 verhinderde aan den arbeid deel te nemen en hem eindelijk in Augustus l.l. noopte het scribaat neder te leggen. Dertig jaar lang heeft Dr. Hania als 1ste scriba van de deputaten der Gen. Synode de Zending onzer Kerken gediend. En in die dertig jaren heeft hij heel veel gedaan. Hij zat in de zaken van de Zending in als slechts weinigen. En door zijn rijke kennis van het Gereformeerde Kerkrecht, zijn onwrikbare beginselvastheid, zijn helder oordeel en zijn groote werkkraft heeft hij grooten invloed geoefend op den gang van de zaken der Zending.

De samenstelling van de Zendingsorde was voor een aanmerkelijk deel zijn werk. En na 1899 was hij op elke Generale Synode één der rapporteurs voor de zaken der Zending, naar wier advies bijna steeds werd gehandeld.

Ook heeft hij eenige jaren de redactie van het Zendingsblad helpen waarnemen. Toen den 31 Dec. 1915 Ds. H. Hoekstra uit de strijdende Kerk overging naar de triumfeerende Gemeente, is diens plaats in de redactie

van het Zendingsblad ingenomen door Dr. Hania en schreef deze de door velen graag gelezen meditaties. In dien arbeid bleef hij werkzaam totdat hij in 1922 meende uit de redactie te moeten treden, wat door allen zeer werd betreurd, ofschoon er in moest worden berust. Maar aan de zaak der zending bleef hij toch zich geven met al de uitnemende gaven, die de Heere hem had geschonken. De ernstige krankheid, die hem ruim twee jaar lang aan het ziekbed kluisterde, heeft hem den laatsten tijd belet aan den Zendingsarbeid deel te nemen. Maar nog kunnen we ons haast niet voorstellen, dat hij niet meer in ons midden plaats nemen zal. Het heengaan van Dr. Hania is voor onze Zending een zwaar verlies. Hij zal in de geschiedenis onzer Zending met eere blijven genoemd als de man, die hielp om met vaste hand voor de praktijk der Zending de lijnen te trekken naar eisch der Gereformeerde beginselen.

In zijn persoonlijk en huiselijk leven heeft de Heere bij het genot van zijne zegeningen ook meermalen den beker der smart hem doen smaken.

Hij was gehuwd met Mej. Hendrika Filippina v. d. Meulen, geboren te Dokkum 14 Januari 1863 en opgevoed in een vroom gezin, evenals hij.

Hun echtelijk leven was zeer gelukkig. Het werd gekroond met een drietal kinderen, twee dochters en één zoon. Meermalen trad ernstige krankheid hun woning binnen. De beide dochters zijn tweemaal zwaar ziek geweest. Maar de Heere verhoorde de gebeden en gaf herstel.

Ook Dr. Hania zelf is onderscheidene malen door zware krankheid aangetast. In 1907 werd hij door rheumatische koortsen geteisterd, zoodat voor zijn leven zeer gevreesd werd. Maar de Heere richtte hem weer op en deed hem met volle kracht het werk hervatten, totdat de laatste krankheid hem voor goed allen arbeid belette.

Het was in November 1927. Dr. Hania werd ziek. Een zware pleuritis greep hem aan. Later kwam daar nog iets anders bij. Twee jaar lang heeft hij geleden, en vaak bang geleden. Soms kwam er naar het scheen een gunstige wending. En dan was er weer wat hoop, dat de Heere hem ook uit deze krankheid nog weer zou oprichten. Maar de weg des Heeren is anders geweest.

In stille onderwerping heeft Dr. Hania op zijn ziekbed zijn lijden doorworsteld. Op veel bezoek was hij niet gesteld. Liefst was hij alleen. En als men hem bezocht, dan mocht het gesprek niet lang duren. Het maakte hem anders zoo moe. Op zijn ziekbed heeft hij veel zielestrijd gekend maar ook rijken zielevrede mogen smaken. Eindelijk nam de Heere hem tot zich. Den 17den December 1929 is Dr. Jan Hania in het ziekenhuis „Bethesda” te Tiel in zijn Heer en Heiland ontslapen.

Groot is het gemis voor Mevrouw, die zoo innig met hem samen leefde; groot is het gemis voor zijne kinderen, wier voorbeeld en voorbidder hij was; groot ook is het gemis voor de Kerk te Geldermalsen en voor de Kerken in ons land, niet het minst ook voor het werk der Zending. In Dr. Hania is een man van beteekenis uit ons midden heengegaan.

W. BREUKELAAR.

Van Zendingsaangelegenheden.

Centralisatie der Zendingsbladen.

In het Zendingsblad van September 1.1. is een ingezonden stuk opgenomen van Ds. W. F. C. van Helsdingen, die daarin het voorstel doet om de gewestelijke zendingsbladen zooals „Uit Poerbolingo” enz. te

vereenigen met het algemeene Zendingsblad, in dier voege, dat het gewestelijke Zendingsblad als omslag toegevoegd worde aan het algemeene Zendingsblad, en zulks alleen voor die exemplaren, die in het gewest worden verspreid, waarvoor het gewestelijke Zendingsblad is bestemd.

Stel b.v. dat er in Zuid-Holland ten Zuiden 10.000 exemplaren van het Zendingsblad worden geplaatst, dan zou „Uit Poerbolinggo”, dat het gewestelijk Zendingsblad is voor Zuid-Holland ten Zuiden, als omslag toegevoegd worden aan die 10.000 exemplaren.

Dit voorstel is door de Classis Dordt overgenomen en gebracht bij de deputaten voor de Zending van Zuid-Holland ten Zuiden. Door deze deputaten is dat voorstel ingediend bij de deputaten van de Generale Synode voor de Zending, die aan het Moderamen hebben opgedragen deze zaak te overwegen. Ook is de gedachte besproken geworden in eene vergadering van afgevaardigden der verschillende Zendende Kerken, die den 23 Oct. l.l. te Amsterdam is gehouden. Op die vergadering bleek, dat in de andere kringen, zooals in Friesland en in Utrecht en Gelderland, waar men ook een gewestelijk blad heeft, voor het denkbeeld van Ds. v. Helsingen weinig gevoeld wordt. Naar het oordeel van de deputaten der Generale Synode was echter dit voorstel belangrijk genoeg om den uitgever van het Zendingsblad eens een berekening van de kosten te laten maken. Die berekening viel niet meê. Een bedrukte omslag van vier pagina voor 10000 exemplaren zou omstreeks f1400 per jaar moeten kosten en een bedrukte omslag van acht pagina's ongeveer het dubbele.

Bij het Moderamen van de deputaten der Generale Synode bestond er geen bezwaar om met het voorstel van Ds. v. Helsingen eens een proef te nemen. Maar natuurlijk, dan zou men in Zuid-Holland de meerdere kosten voor zijn rekening nemen moeten.

De zaak is toen nader overwogen door het Moderamen van de Zendingsdeputaten in Zuid-Holland Zuid. Daar heeft men echter gemeend, dat de uitvoering van het plan te zware finantieele offers zou eischen van de plaatselijke zendingskassen. In tal van Kerken wordt het Zendingsblad door de plaatselijke zendingscommissies verspreid en betaald uit de plaatselijke zendingskas. Voor vele kerken zou dus de uitvoering van dit plan komen te staan op vermeerdering van uitgaven zonder vermeerdering van inkomsten. In andere Kerken wordt het Zendingsblad uitgedeeld onder de leden der Gemeente, die daarvoor dan iets bijdragen voor de plaatselijke zendingskas. Uit die kas worden dan de kosten van het Zendingsblad betaald en het saldo dient om aan de andere verplichtingen te voldoen. Ook voor deze Kerken zou het plan op schade uitloopen voor de plaatselijke zen-

dingskas, wijl het niet te verwachten is, dat de bijdragen zooveel meer worden zouden. Eén en ander heeft tot het besluit geleid om, voorloopig althans, van de uitvoering van dit plan af te zien.

De Ned. Zendings-Raad.

Reeds hebben we in het Zendingsblad van Nov. '29 medegedeeld, dat de Ned. Zendings-Raad den 10 October l.l. is opgericht. Den 28sten November heeft de Ned. Zendings-Raad zijn eerste vergadering gehouden. Met Ds. D. Pol was schrijver dezes uitgenoodigd die vergadering bij te wonen met adviseerende stem. Zij zijn daar tegenwoordig geweest, maar hebben aan den arbeid natuurlijk geen deel genomen. De zending van de Gereformeerde Kerken staat nog geheel buiten den Zendings-Raad.

Als leden van het Bestuur zijn gekozen: tot Voorzitter de heer L. J. van Wijk, vertegenwoordiger van het Ned. Bijbel-Genootschap; tot tweeden Voorzitter Dr. C. W. Th. Baron van Boetselaar van Dubbeldam, vertegenwoordiger van het Ned. Zend. Genootschap; tot Secretaris Ds. Joh. Rauws, Zendingsdirector te Oegstgeest, eveneens vertegenwoordiger van het Ned. Zend. Genootschap; tot tweede Secretaris Dr. K. J. Brouwer, Zendingsdirector te Oegstgeest, vertegenwoordiger van de Utrechtsche Zendings Vereen.; tot Penningmeester de heer A. Wellensiek, Penningmeester van het Ned. Bijbel-Genootschap, geen lid van den Zendings-Raad, en tot Assessoren: Ds. H. Janssen, vertegenwoordiger van de Zending der Christ. Geref. Kerk en H. G. Steinberg, vertegenwoordiger van het Zend. Genootschap der Ev. Broeder-Gemeente te Zeist.

24 Dec. '29.

W. B.

Zending Utrecht en Gelderland.

Uit het Verslag van Ds. Netelenbos, aan de Zendingssynode.

Over Gasten uit het Vaderland, w.o. Gravin van Limburg Stirum en Ds. Fernhout.

Hij schrijft: Met vreugde denken wij aan die bezoeken terug. In enkele dagen van eigen aanschouwen komt men verder dan door het lezen van heel veel rapporten. Zoo zou ik u allen gaarne eens hier willen hebben. Ik zou u het werk laten zien van onze onderwijzers op onze 10 Javaansche Zendingsscholen. En u brengen naar onze Holl. Jav. en Holl. Chineesche-Schakelschool. Hier wordt gezaaid iederen dag.

Ook zou ik u gaarne met onze Evangelisten op het pad zien gaan, meestal per fiets, om oud-patiënten van het Hospitaal op te zoeken; huisbezoek te doen, in een of andere waroeng een gesprek te voeren met de menschen die daar even zitten uit te blazen.

Ze zouden u uitnoodigen, om met hen mee te gaan als de dorpsmenschen bij den loerah (burgemeester) een vergadering houden; als ze deelnemen aan begrafenissen; als ze bij sommige assistent-Wedana's een korte toespraak houden, wanneer de loeras naar de assistenten geroepen zijn, om er bevelen te ontvangen. Al deze gelegenheden worden benut, om het net uit te werpen.

Ze zouden het prettig vinden, als ge hen wildet vergezellen naar zieken, die hun hulp inroepen. Naar oud-leerlingen onzer scholen, maar die niet losgelaten worden, al zijn ze vaak erg onverschillig. Ge zoudt zelf kunnen hooren, hoe de oude tegenstand van het onbekeerde hart telkens nieuwe uitvluchten zoekt, om zich van de goede keuze af te maken. Hoe vrees voor alle mogelijke gevaren de menschen weerhoudt, aan de roepstem van Christus gehoor te geven.

Verder onze 6 colporteurs zouden niet tevreden zijn, als gij niet ook met hen eens enkele dagen wildet rondzwerven over de gloeiende vlakten of in het gebergte. Ze bezoeken markten en scholen, daar is voor hen meestal wel wat te verkoopen. Verder deelt ieder van hen 700 à 800 Javaansche maandbladen rond (in het geheel verspreiden we 6000 ex. per maand). Menigeen wil zulk een blad niet eens gratis ontvangen. Toch gaan al die bladen grif weg; want het aantal Javanen, die kunnen lezen, neemt van jaar tot jaar belangrijk toe.

Ook dient ge eens een kijkje te nemen in de poliklinieken, waar onze Evangelisten hun boodschap brengen. En ik zou u in kennis brengen met de reeds gewonnen gemeenten.

Dit alles zoude u niet weinig vermoeien. Maar ge zoudt toch eenigen indruk gekregen hebben, van wat alzoo op uw terrein omgaat, wanneer alles geregeld ongestoord verloopt. Gij zoudt gezien hebben, dat er gezaaid wordt met volle hand. Maar het zou u tevens opgevallen zijn, dat er nog lang niet genoeg geschiedt. Want, ons terrein moge in uitgestrektheid achterstaan bij Solo, Djokja of Banioemas, het is een feit, dat er nog duizenden bij duizenden zijn, die niet veel meer dan een uiterst oppervlakkige aanraking met het Evangelie

hebben gehad.

Er moet aan hen voortgearbeid worden. En nog véél te groot is het aantal van hen, die nog nooit iets van het Evangelie hoorden.

Het is geen geringe zaak wanneer een kerkengroep de prediking van het Evangelie op een Zendingsterrein voor haar rekening neemt.

Want dat werk zal, als de gebeden verhoord worden, steeds om uitbreiding roepen; al meer vorderen van de toewijding en offervaardigheid der kerken; voor telkens nieuwe mogelijkheden, telkens nieuwe kracht vragen. Ik twijfel niet of een kort verblijf hier zou u veel doen opmerken, wat u met dank vervult. En zou uw ijver, toewijding, uw gebed en offervaardigheid voor onze Zendingssynode, buitengewoon versterken".

Dit gedeelte uit het schrijven van Ds. Net. zal onze Kerken ongetwijfeld belang inboezemen.

Al kunnen wij gezamenlijk de reis naar Indië niet maken om met eigen oogen dat alles te aanschouwen, zoo moge de lezing hiervan die vrucht dragen, waarvan dit schrijven gewaagt. En de gehouden Zendingssynode moge daartoe mede blijken bevorderlijk te zijn geweest. KREYT.

Kort verslag van de 9e Zendingssynode der provinciën Utrecht en Gelderland, gehouden op 27 November te Utrecht.

Het is namens de zendende Kerk, dat Dr. Kaajan des morgens tien uur de Synode opende en ons bepaalde bij Matth. 11 : 28: Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.

Er is alleen rust bij den Silo, bij den vredevorst; en zoo moet ook de Kerk de armen uitstreken naar de Heidenen en de Mohammedanen, om tot deze rust te noedigen.

Als Moderator wordt aangewezen Ds. Renting; Ds. Alkema is assessor; scriba is Ds. Kreijt, terwijl Ds. Datema als sub-scriba zal functioneeren.

De Synode heeft het genoeg, dat ook Dr. Flach en de heer Harkema, temporeel in patria, in ons midden zijn; benevens Ds. Keuchenius, die straks, zoo de Heere wil, Ds. Netelenbos zal vervangen; en met een hartelijk woord worden deze b.b. door den praeses begroet.

Als het Jaarverslag, allen leden toegesonden, wordt besproken, blijkt in blijden toon vermeld, dat door middel van den arbeid des Woords en der liefde de Heere

heeft toegedaan tot de gemeente, die zalig worden; is ook geconstateerd, dat de school-dienst en colportagearbeid niet ongezegd voortgaat; en dat in het algemeen de groei en de zegen het beste hierdoor worden gedemonstreerd, dat er reeds op kerkverband onder de Javaansche kerken moet worden aangestuurd.

Met dank aan den Heere wordt van dit rapport dan ook kennis genomen, en Ds. Netelenbos moge niet meer een man zijn in de volle en ongebrokene kracht, toch blijkt, dat er wel kracht van den arbeid uitgaat, ook om te bevestigen den regel van des Heeren Woord: Niet door kracht of door geweld, maar door Mijnen Geest zal het geschieden.

Mede wordt de vraag gedaan, opkomende uit de praktijk en uit den groei van den arbeid: Hoe zal in de toekomst eventueel de samenstelling der classis zijn: naar afkomst of naar geloof?

Zal er een classis zijn van Javaansche en van Europeesche christenen, of ééne classis alléén van geloovigen, hetzij van uit Indië zelve, of uit ons vaderland?

Aan de Zendingsarbeiders zal te dezer zake naar hun oordeel gevraagd worden.

Van Ds. Wirjotenojo is een schrijven ter synodale tafel, brengend dank voor ontvangen boeken, studieboeken, en het doet der Synode goed, zoo groote dankbaarheid te vernemen, waaruit wel blijkt de begeerte van dezen Javaanschen dominee om zich in de H. Theologie te bekwamen.

Al weder wordt gesproken over onze Zendingsbladen. Het blijkt, dat het blaadje „Uit Poerworedjo” er bij velen van onze menschen wonderbest ingaat. Die lectuur is soms zeer interessant. Wenschelijk komt het der Synode dan ook voor, dat beide bladen worden gelezen, ook dat onze zendingsmensen vooral zorgen voor copy, en dan voor het een zoowel als voor het ander.

Aan Ds. Netelenbos zal dank worden gebracht voor wat door hem ook dit jaar weer is verricht; en tevens zal hij met de zijnen in de hoede van den Almachtige worden aanbevolen bij zijn repatriëering in het a.s. jaar.

Niet vergeten wordt ook de meermalen genoemde Mevrouw Hooysma, die veel heeft gedaan in den Heere, en dat geheel belangeloos, alles uit liefde tot den dienst en het werk des Heeren.

Zoowel uit het verslag alsook niet minder uit wat ter Synode wordt gezegd door Dr. Flach zelve, wordt het openbaar, dat de Medische Dienst zich voortdurend uitbreidt; dat de Evangelieboodschap in steeds

wijder kring voortloopt en dat inzonderheid wellicht door de autobuskliniek in ruimer omtrek, zoo door geneesmiddelen als door lectuur, de Naam, de eenige Naam onder den hemel ter zaligheid gegeven, den zondaren wordt voorgehouden.

Ook de Bijbelbesprekingen in het Hospitaal worden meermalen druk bezocht en zeker is, dat velen, naar hun woonplaats weergekeerd, spreken van de dingen, waarvan zij in het ziekenhuis hebben gehoord.

Ook hier blijkt evenwel, dat zegen moeite meebrengt en veroorzaakt, want het Hospitaal kan niet meer aan alle patiënten hospitiüm worden gegeven, en zoo moet naar uitbreiding worden gestreefd.

Breedvoerig wordt over de zaak van Dr. Dr. gesproken. De verhouding tusschen de twee doctoren aldaar werpt een schaduw op het zoo liefelijk en lichtend terrein van de werken der liefde en der barmhartigheid.

De vergadering spreekt op een voorstel van Ds. Kreijt haar leedwezen er over uit, dat Dr. Dr. hare bezwaren niet allereerst bij Deputaten zelf heeft ingebracht.

Nadat nog de hoop is uitgesproken, dat de pogingen zullen slagen, om in de vacature-Dr. Dr. te voorzien; en ook aan Ds. Adriaanse den zeer bijzonderen dank is gebracht voor het vele, vele werk, door Z.WelEerw. voor de Missie gedaan, is dit gedeelte van den Zendingsarbeid getermineerd.

Volgt nu het verslag van Ds. Krüger, meldende wat in onderscheidene classes alzoo voor de Zending wordt gedaan. Over het geheel blijkt, dat het werk niet zonder liefde, dikwerf met liefde, wordt volbracht.

Is het hier en daar wel eens wat zwaar, ook worden er gevonden, die niet aan het eind van het vermogen zijn gekomen.

Dit laatste is hierom te meer verblijdend, daar er vooral het eerste jaar belangrijk meer zal worden gevraagd.

Waar Ds. Keuchenius voor onze rekening kwam en Ds. Netelenbos voor hare rekening blijft, zal de liefde zich bijzonder hebbten te openbaren.

Maar deze bijzondere zaak beteekent ook voor ons een bijzondere eere, en de Synode vertrouwt, dat voor dit jaar de Kerken zich het bijzonder genot niet zullen ontfengen, om eens een buitengewone gave op het altaar der Zending neer te leggen.

Ook wordt besloten, deze wijze van rapporteeren in zooverre te wijzigen, dat in elke September-classes door de Kerken in haar ressort van de Zending zal worden gerapporteerd, en dat de Zendingsdeputaat

dit ter kennis van Ds. Krüger zal brengen, om der Synode een beeld te geven *vita de opera*, van het leven en werken der gemeenten, wat haar zendingsarbeid betreft.

De heeren Van der Beek en Davelaar doen verslag van hun beheer, en dienen de begroting voor het volgende jaar in.

Tot dankbaarheid stemt, dat de financiën over '29 geen ongunstig beeld gaven, en dat ook de begroting zoo ongeveer sluitend kan worden gemaakt.

Den broeders wordt dank gebracht voor den veelomvattenden, accuraten arbeid, gelijk blijkt uit het nazien der boeken, en de hoop wordt uitgesproken, dat ook voor dit jaar de Almachtige van het noodige zal voorzien.

Nadat de rondvraag is gehouden, en ook is gesproken over de verplichte 10 % uitkeering aan de Generale Kas, wordt de Synode tegen zes uur gesloten en gaan de broeders dankbaar en goedsmoeds uiteen.

Dankbaar voor wat de Heere deed, en met goeden moed voor de toekomst.

Namens de Synode,
S. DATEMA.

Rapport van de Zendingsactie der Kerken in Utrecht en Gelderland aan de Zendingsynode te Utrecht op Woensdag 27 Nov.

I.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Het rapport, dat ik de eer heb hierbij aan Uwe vergadering aan te bieden in zake de Zendingsactie der Kerken in onze beide provincies, rust, zooals u bekend is, zijnerzijds weder op rapporten van de Zendingsdeputaten der respectievelijke Classen. Deze putten de wijsheid op hun beurt uit de desbetreffende vragenlijsten, door iederen Zendingsdeputaat aan de Kerken in zijn Ressort toegezonden. Is het wel, dan moet dus het Synode-rapport zijn de top van de pyramide, vanwaar het geheel kan overzien worden.

Wat is er zodoende nu te zien? Het antwoord moet luiden, dat het beeld, hetwelk zich op doet, nagenoeg gelijk is aan dat wat volgens de b.g.n. methode het vorig jaar reeds verkregen werd.

In de Kerken, waar verleden jaar van belangstelling in het Zendingswerk kon getuigd worden, daar was het ook nu zoo. Zelfs werd gesproken van toenemende en groeiende belangstelling zonder dat er bij werd vermeld, waaruit dat nu bepaald blijkt. Men werkt over het algemeen met en door Zendingscommissies. In den Dienst

des Woords en der gebeden wordt de Zending bedacht. Arnheim noemde bepaalde Zondagen van den Catechismus, die zich daartoe leenen (1; 11; 21; 48). In sommige Kerken wordt ook op het huisbezoek over Zending en Zendingslectuur gesproken, gelijk ook in zeer vele kerken de Zending op de catechisatie ter sprake komt. Hierbij mag op enkele navolgingswaardige punten gewezen worden: In de cl. Apeldoorn komt het voor, dat aan de hand van de Zendingskaart de leerlingen op de Zendingsterreinen georiënteerd worden, en ook, en dit is toch weer wat nieuws, althans nog niet eerder vermeld, dat aan de jongere de Zendingskalender wordt voorgelezen. In de kerk van Harderwijk blijft men doorgaan aan de catechisanten het Zendings-maandblad voor de Geref. jeugd: „onze Zending” uit te reiken.

Verder wordt de Zending voor de aandacht van de consciëntie der menschen gebracht op een of meer classic Zendingsdagen en op Samenkomsten waar een spreker van elders uitgenoodigd wordt, in verschillende kerken.

Op een aantal Jongelings- en Jongedochtersverenigingen, ofschoon lang niet bij allen, worden min of meer geregeld Zendingsonderwerpen behandeld. Ook weer wat nieuws is het voortreffelijke bericht uit Renkum, dat daar in 't afgelopen jaar 4 vertelavonden voor kinderen georganiseerd worden, waar over de Zending verteld wordt en die druk bezocht worden.

Ik kom tot de leatuurverspreiding, het middel, er wordt in een der rapporten nadrukkelijk op gewezen, dat onder 's Heeren zegen er zooveel toe kan bijdragen om zendingsliefde door Zendingskennis op te wekken en zoo te brengen tot bidden, meeleven, meezorgen en werken voor de Zending.

Bij deze leatuur spant het algem. Zendingsblad verreweg de kroon in aantal lezers; daarbij zinkt „Uit Poerworedjo” eigenlijk in het niet, al zijn er ook kerken, met een eenigszins beduidend aantal aboné's. De Zendingskalender wordt meest gratis of tegen vrijwillige bijdrage verspreid. De Macedoniër wordt nauwelijks gelezen. In het in niet zoo buitengewoon duidelijk handschrift geschreven rapport van den Utrechtschen Zendingsdeputaat, dat overigens de niet geringe moeite van het ontcijferen zeer waard is, staat naar vermoed mag worden te lezen, dat de Macedoniër meestal de eer geniet van te deleen in de liefde van den Kerkeraad en een enkel ander.

Men heeft mij gevraagd bij mijn rapport

de zaak van de concurrentie van Zendingslectuur aan de orde te stellen. Uit de mij toegezonden rapporten is mij voor deze vraag geen materiaal toegekomen. Alleen uit de Classe Zutphen werd de wensch van Doetinchem overgebracht voor meerdere centralisering van Zendingsbladen. Dit evenwel zonder nadere toelichting. Nu is gelijk bekend is, deze zaak reeds langer aan de orde. Zij is opgekomen sinds voor een zeker aantal jaren naast het algemeene Zendingsblad der Gereformeerde Kerken in het ressort van enkele Zendende Kerken aparte blaadjes gingen verschijnen, die uitsluitend schreven over den arbeid in het eigen terrein. Zoo kwam ook ons blaadje „Uit Poerworedjo”. Van sommige dezer blaadjes berust het redacteurschap bij de Zendende Kerk, zooals ik meen in Rotterdam, bij andere gaat het uit van den Missionairen Dienaar persoonlijk, zooals in Friesland. Het algemeene Zendingsblad heeft in den aanvang bezwaren gemaakt, bezwaren, die naar ik meen, door den hoofdredacteur Ds. Breukelaar, nog steeds gekoesterd worden, al worden ze niet meer in diezelfde mate geuit. Zijn standpunt was, dat het algemeene Zendingsblad de tribune behoort te zijn en ook was van alle Zendende Kerken en dat het geheele land daardoor kan medeleven met alle Zendings-terreinen. Anderzijds werd daar weer tegen aangevoerd dat men dit belang van een algemeen Zendingsblad erkende, maar dat men daarnaast toch wel de menschen van het eigen terrein bijzonder mocht interesseren en dat dit toch alleen door een apart blaadje behoorlijk kan geschieden, daar het Algemeen Zendingsblad voor het eigen terrein niet altijd voldoende ruimte kan afstaan.

M.i. kan in het algemeen gesproken tegen dit laatste standpunt niet veel bezwaar bestaan, mits de practijk dan ook zoo werd dat de beide bladen elkander geen afbreuk deden. Dit schijnt echter wel het geval te zijn. In onze classes behaalt het algemeene Zendingsblad de overwinning. In het Noorden echter schijnt het eerder omgekeerd.

Er blijkt daar inderdaad concurrentie te bestaan. Een eenvoudige oplossing is niet te geven. Er kan niet gezegd worden: laat of het eene of het andere verdwijnen. Het algemeene niet. Want de band en de eenheid in de Zending moet blijven. Ook is dit blad een zeer belangrijke bron van inkomsten die in het belang onzer Zending niet gemist kan worden.

Ook het aparte blad kan niet verdwijnen. Dit is in sommige streken reeds al te zeer

ingeburgerd en het kan de band aan eigen terrein bevorderen. Er blijven dus m.i. slechts 2 oplossingen mogelijk, waarvan iets verwacht kan worden. 1e. dat men er in slaagt de concurrentie te doen verdwijnen, en men er aan werkt, dat een ieder zooveel liefde voor de Zending gaat voelen dat hij de beide blaadjes leest; wanneer misschien de prijs nog zou kunnen worden verlaagd, of 2e. centralisering. Op dit laatste schijnen zich de gedachten het meest te richten, of beter gezegd op concentratie. Immers men gaat een proef nemen, althans stappen daartoe doen om beider belangen te vereenigen. Het algemeene en het aparte. Men wil b.v. het blaadje „Uit Poerworedjo” als inlegblad bij het algemeene Zendingsblad voegen.

Lukt dit dan zal men zien of dit met medewerking ook voor andere is uit te breiden.

Hiermede heb ik dit punt naar ik meen voldoende aan de orde gesteld.

Van een voorstel te doen meen ik me in dit rapport te moeten onthouden.

(Wordt vervolgd).

Zending Noord-Holland.

Ds. A. Pos schreef aan den Raad der Geref. Kerk te Amsterdam een brief, waarvan het volgende is ontleend:

Zeer geachte Broeders,

1. Uw schrijven d.d. 5 Sept. '29 ontving ik in goede orde. Het was een brief, die mij zeer verblijdde door de mededeeling van de belangrijke gift, die voor Wonosari binnengekomen is. Ik heb er God voor gedankt, dat Hij voor den arbeid in Wonosari ongedachte mogelijkheden heeft geopend. Overeenkomstig Uw verzoek heb ik met Dr. F. L. Bakker en Dr. Offringa geraadpleegd omtrent de bestemming dezer gelden, en wij hebben in volkomen overeenstemming het volgende advies opgesteld.

De voorloopig te gebruiken f 20.000 worden beschikbaar gesteld voor het oprichten van vier nieuwe desascholen of volksscholen in den omtrek van Djepitoe. Het kan daar dan worden een nieuw centrum van zendingswerk. Als de desascholen leerlingen beginnen af te leveren, kan voor deze vijf scholen een vervolgschool gevraagd worden, de tweejarige bovenbouw van de desaschool. De nieuwe scholen hebben voorloopig nog geen onderwijzerswoning noodig. Met de aanstelling van de nieuwe goeroes indijl worde gewacht tot eind 1930, wanneer er nieuwe leerlingen van de op-

leidingsschool komen. De in den loop van dit jaar naar Wonosari overgeplaatste goeroe indjil Adam Thomas en colporteur Asmowijoso, wier arbeid ook uitbreiding van het werk in Wonosari is, (maximaal is dit f 100.— per maand) worden uit de rente van de f 30.000.— betaald, evenzoo de exploitatiekosten der nieuwe scholen. Het leek ons gewenscht zoo spoedig mogelijk te beginnen met den bouw van deze schoolgebouwen. In den loop van deze maand hoop ik naar Wonosari te gaan, en daar dan de plaatsen voor de nieuwe scholen uit te zoeken en U onmiddellijk bericht daarvan te zenden.

2. Omtrent de schoolzaken kan ik U overigens nog het volgende melden. Van vier plaatsen in den omtrek van de stad Djokja bereikte mij een verzoek om een school op te richten. Ik heb met de bevolking daar geraadpleegd en ze gezegd, dat de finantiën van de zending het thans niet toelaten tot oprichting dezer scholen over te gaan. De bevolking bood daarop aan zelf voor het schoolmeubilair, banken enz. te zorgen. Voor mij bleef dan over de betaling van een kleine huur voor een huis, en van de leermiddelen, schoolboekjes enz. De leerlingen van den bij de standaard-school op Klitren gevestigden cursus voor opleiding van volksonderwijzers zullen op deze scholen les geven als oefening op een leerschool, en ontvangen daarvoor een vergoeding die het schoolgeld niet te boven gaat. De scholen die blijken vooruit te gaan kunnen dan later voor subsidie in aanmerking komen.

3. In den loop van de vorige maand is in de stad Djokja een vereniging van Javaansche Christenouders opgericht om de standaard-school van Klitren, de vroegere leerschool van de Keuchenius-school over te nemen, zoodat het dan een school wordt uitgaande van de ouders. Het grootste aantal van de leerlingen zijn Christenkinderen, zoodat deze school als een Christelijke school in Hollandschen zin kan beschouwd worden. Dit is de eerste Chr. Javaansche schoolvereniging. Het is de bedoeling van deze schoolvereniging om met ingang van 1 Jan. '30 de school van Klitren over te nemen. Gaarne verneem ik van U, of er bij U bezwaren bestaan tegen deze overdracht. Dit is een vrij eenvoudige proef, een volgroeide school, een vrij gebouw enz., zoodat de vereniging niet voor groote finantieele moeilijkheden zal komen te staan. Mocht deze proef gelukken, dan is het doel van de vereniging om later nog eens een school over te nemen, en zoo lang-

zaam aan een actief aandeel te gaan nemen in de verzorging van den schooldienst. De menschen die in het bestuur gekozen zijn waarborgen, dat de belangen van deze school met ernst zullen worden behartigd.

4. Op den 15den October werd hier de tweede classicale vergadering van de kerken in Djokja gehouden. Het waren thans vooral vragen op het zendingswerk betrekking hebbende die werden behandeld, namelijk de vraag hoe de gemeenten deelnemen aan het zendingswerk en hoe de gemeenten kunnen komen tot het krijgen van een eigen pandita. Met groote belangstelling werden deze besprekingen gevoerd. Tevens werden ook verschillende andere zaken behandeld van belang voor het kerkelijk leven. Voortaan zullen de kerken die tot deze classis behooren, ook jaarlijks gevisiteerd worden. Aan de kerkeraden en goeroes indjil werd in overweging gegeven om in den loop van dit jaar vooral na te denken over allerlei vragen die met de liturgie in verband staan, opdat daarin eenige regel mag komen. Er zijn thans b.v. vier psalmboeken in gebruik, op het stuk van de liturgische formulieren is er weinig regel. Een plan om een voorstel te doen aan de andere classicale vergaderingen om ook in Synode bijeen te komen, wacht nu nog tot de volgende vergadering. Op de Afz. vergadering van Miss. Pred. werd aan Ds. K. van Dijk opgedragen om over de beginselen van gereformeerd kerkrecht en over de practische vragen in verband met de groeiende kerkelijke organisatie een aantal artikelen te schrijven in „Woersitagama”, het nieuwe Jav. Theol. Tijdschrift, dat met ingang van 1 Jan. '29 werd uitgegeven, waarvan ik U hierbij, zij het laat, een exemplaar ter kennisgeving aanbied. Na het verschijnen dezer artikelen schijnt het wel de tijd voor het samenkomen eener Synode voor Midden-Java. Misschien dat dit in den loop van 1930 of anders 1931 zou kunnen plaats hebben. Een voorstel tot afgifte van een Jav. Kerkblad voor Midden-Java werd uitgesteld tot de plannen omtrent een Synode vastere vorm krijgen.

5. Den 22sten Oct. is de eerste der vier kerken, die gebouwd zullen worden voor het door mij in Holland bijeenverzamelde geld voor kerkbouw, in gebruik genomen, n.l. de kerk in Patalan. Het is een eenvoudig, net kerkgebouw, dat plaatsruimte biedt voor ongeveer 200 menschen, en gebouwd is voor f 3000. Het kon alleen voor een dergelijken heel goedkoop prijs worden gebouwd, omdat zeer velen uit de gemeente bij den bouw hebben meegewerkt, anderen

steen en pannen hebben cadeau gedaan, enz. Onder groote belangstelling werd de kerk geopend. De kerkeraad van Patalan beloofde U een uitvoerig verslag van de opening met een foto van het gebouw te zenden.

6. Met ingang van j.l. Donderdag ben ik begonnen aan de opleidingsschool enkele lessen te geven in de homiletiek, een uur theorie en een uur practijk, waarvoor een der leerlingen een preek als voor de gemeente of een toespraak tot een kring van belangstellenden houdt. Het is op verzoek van Dr. F. L. Bakker dat ik deze lessen geef. Ik verwacht, dat daartegen bij U wel geen bezwaren bestaan."

Tot zoover het schrijven van Ds. A. Pos. De gelden voor den bouw der nieuwe scholen zijn reeds verzonden. W. B.

Een derde Miss. predikant.

Donderdag 12 Dec. j.l. heeft de Raad der Geref. Kerk te Amsterdam een zeer gewichtig besluit genomen, dat voor de Zending in Djokjakarta van groote betekenis is. Op advies van de Commissie voor de zaken der Zending heeft de Kerkeraad besloten over te gaan tot de beroeping van een derden missionairen predikant.

Reeds lang is de behoefte aan een derden miss. predikant gevoeld. Naast Ds. A. Pos, onzen eersten miss. dienaar, staat Dr. F. L. Bakker, die ook miss. predikant van Amsterdam is. Maar Dr. Bakker is ook docent aan de Opleidingsschool. Slechts in zoover zijn schoolarbeid dit toelaat, kan hij eenige hulp bieden in het werk der Zending. En dat is tegenwoordig niet heel veel.

De schoolarbeid neemt al zijn tijd in beslag. Sinds zijn vader, Ds. D. Bakker, zijn arbeid als docent aan de Opleidingsschool heeft neergelegd, staat Dr. F. L. Bakker alleen voor heel het werk der Opleiding. Het spreekt dus vanzelf, dat hij aan het zendingswerk tegenwoordig maar heel weinig deel nemen kan. Feitelijk staat Ds. A. Pos bijna geheel alleen voor het werk en moet hij zelfs nog een paar lessen geven aan de Opleidingsschool, omdat Ds. Bakker anders al te zwaar zou zijn belast.

Het zendingsterrein van Noord-Holland, het vorstenland Djokjakarta, is één van de grootste en belangrijkste zendingsterreinen van Midden Java. Op geen enkel ander terrein is de arbeid meer omvattend dan op dit terrein. Maar terwijl op andere terreinen reeds twee missionaire predikanten werkzaam zijn of een tweede is beroepen, staat Ds. A. Pos nog alleen voor het werk.

Solo heeft sinds lang reeds naast Dr. H. A. van Andel een tweede miss. predikant in Ds. P. H. van Eijk, terwijl Dr. J. H. Bavinck gereed staat jaarheen te vertrekken als derde miss. dienaar. Keboemen — het zendingsterrein van de Friesche Kerken, dat aanmerkelijk kleiner is dan Djokjakarta — heeft in Ds. H. Bergema sinds enkele maanden zijn tweeden miss. predikant, die daar naast Ds. K. v. Dijk de Zending dient. Rotterdam heeft voor Poerbo linggo Ds. J. C. Rullmann beroepen, die zich voorbereidt om daar met Dr. Esser te arbeiden. Stellig eischt het werk in Djokjakarta niet minder arbeidskrachten dan de genoemde terreinen, die reeds twee miss. dienaren hebben of weldra krijgen.

Indien niet Djokja door het feit, dat daar de Opleidingsschool is gevestigd, in wat gunstiger omstandigheden verkeerde dan de andere terreinen, zou er stellig reeds lang om versterking van Europeesche arbeiders voor den Miss. dienst des Woords zijn gevraagd. Zoolang echter Ds. D. Bakker in Djokja was, heeft deze des Zondags veel hulp aan de Zending bewezen. En ook de tweede docent, Dr. F. L. Bakker, hielp in het Zendingswerk, zooveel hij dit kon. En dat doet hij nog. Voorts is het Zendingswerk onder de Chinezen in Djokja overgedragen aan de Holl. Gemeente aldaar, die in Ds. Kuipers een eigen dienaar des Woords heeft. Vooral de docenten der Opleidingsschool hebben veel hulp geboden, wat ook steeds bijzonder gewaardeerd werd. Maar die hulp is veel minder geworden sinds „Vader Bakker” om gezondheidsredenen het werk moest neerleggen.

Intusschen is de arbeid voor den Miss. predikant nog steeds vermeerderd. Schier elken Zondag moet Ds Pos in één en vaak zelfs in twee of drie gemeenten de Sacramenten bedienen. De voortgezette opvoeding en geestelijke vorming van het Zendingspersoneel zoals de onderwijzers, de colporteurs en de Goeroe's Indjil eischt veel tijd en inspanning. Daarbij komt het veelomvattend jeugdwerk. Ook de arbeid onder de Priai's, de javaansche adel, vraagt een deel van zijn tijd. Aan de verdere geestelijke vorming van het groot getal helpers in den Med. dienst moet zorg worden besteed. En dan niet het minst de zoo noodige arbeid in de Inlandsche Gemeenten, waar voortdurend leiding en opwekking noodig is. Dat alles tezamen maakt het volstrekt noodzakelijk, dat Ds Pos hulp ontvangt.

De Commissie van advies voor de zaken der Zending waarin, behalve de gecomit-

teerden uit den Kerkeraad van Amsterdam, twee deputaten uit elke Classis van Noord-Holland zitting hebben, heeft deze zaak breedvoerig en ernstig overwogen en heeft met eenparige stemmen besloten den Kerkeraad dringend te adviseeren om over te gaan tot de beroeping van nog een dienaar des Woords voor de Zending. Overeenkomstig dat advies heeft de Kerkeraad besloten het werk der beroeping van een derden Miss. predikant ter hand te nemen.

Reeds hebben de Kerken van Noord-Holland het verzoek ontvangen om de aandacht te vestigen op dienaren des Woords, die men daarvoor geschikt acht. Moge de Heere het geven, dat weldra een jong en wel toegerust dienaar worde gevonden, die bereid is naar Djokja te gaan!

Des te meer is het noodig, dat in deze zaak niet getalmd worde, omdat voor de Zending in Djokja het gevaar dreigt, dat Ds Pos zal worden benoemd tot docent in de plaats van Ds D. Bakker. Gelijk men weet, heeft de Afzonderlijke Vergadering van Miss. predikanten op Midden Java geoordeeld, Ds A. Pos hiervoor te moeten voordragen. En de deputaten van de Generale Synode voor de Zending hebben besloten deze voordracht door te zenden naar de Generale Synode, met advies naar die voordracht te handelen. Het is dus wel waarschijnlijk, dat Ds Pos zal worden benoemd tot docent aan de Opleidingsschool. En ofschoon Ds Pos deze benoeming geenszins begeert, wijl zijn tegenwoordige arbeid hem ten volle bevredigt, is het toch wel denkbaar, dat hij geen vrijmoedigheid zal vinden daarvoor te bedanken. En als Ds Pos zou moeten optreden als docent, ligt het voor de hand, dat dan een ander zijn tegenwoordigen arbeid moet kunnen overnemen. Het is dus wel zeer dringend, dat er spoedig een dienaar des Woords worde beroepen.

W. B.

De Heer en Mevrouw Voslamber—Vriend. (Bij de foto).

Dinsdag 19 November vertrok met de P. C. Hooft naar Semarang de heer G. Voslamber en zijn echtgenoot meijuffrouw F. Vriend. De twee jaren, die dhr. V. aan de Geref. School in de Groote Leliestraat 41 te Groningen heeft gearbeid, deden hem kennen als een energiek, ernstig onderwijzer.

Door den overvloed van leerkrachten in ons land was het plan gerijpt, zich voor Indië te verbinden. Doch het vooruitzicht,

De Heer en Mevrouw Voslamber—Vriend.

ge openbare school daar te moeten dienen, hinderde hem en geen poging is dan ook onbeproefd gelaten naar het Christelijk onderwijs te kunnen overgaan, welke moeite met den gewenschten uitslag is bekroond.

Wij wenschen het Christelijk onderwijs in Indië met iemand, die zoo zijn taak als opvoeder zag, van harte geluk en hopen, dat de Heere hem, Zijn naam ter eer, in onze Koloniën tot een rijken zegen wil stellen. Onze beste wenschen vergezellen het „jeugdige paar”, dat zoo vol moed de reis naar Indië aanvaardde.

Gr.

de Z.

Zending Zuid-Holland Noord.

Linnenkast van het Zendings-Hospitaal te Solo.

De Solokring mocht in 't afgelopen jaar het werk hier voortzetten. Door de contribuanten daartoe in staat gesteld kon het goed gekocht, door een 15-tal Delftsche dames geknipt en aan de $\pm$ 40 naaikransen uitgereikt worden, zoodat er 5 kisten met ongeveer 2300 stuks goederen en 50 molton dekens naar Solo verzonden werden.

Van de naaikrans te Krimpen a. d. Lek ontvingen we f15; van de dames T. te Baarn f13.30 als vergoeding voor het naaiwerk, van de naaikrans te Woerden 12 molton luiers, 12 luiers, 12 handdoeken en 6 lakenties. Voor al deze gaven zijn wij zeer dankbaar, vooral ook, omdat er zooveel medeleven uit spreekt.

Op verzoek van H.H. Zendings-Deputaten hopen we in 1930 ook een paar kisten met goederen te kunnen zenden aan het Hospitaal te Klaten, als blijk van dankbare belangenstelling.

Moge God allen, die helpen in dit onderdeel van het groote werk der Zending, in

het nieuwe jaar weer licht en kracht schenken voor dezen arbeid.

J. B. VAN BAREN—

v. d. Voorn Grootenboer.

Penningmeesteres v. d. Solokring.

Delft, Dec. '29.

De jaarlijksche groote vergadering te Solo.

(Bij het plaatje).

1 en 2 October werd te Solo de jaarlijksche groote vergadering van Christenen gehouden. Dan komen van heinde en ver de Christenen samen om elkaar te ontmoeten en een ochtend te vergaderen. Er zijn er bij, die uren moeten loopen, voor ze trein of autobus hebben, die ze naar de stad brengt.

De vrouwen logeerden bij ons in de pastorie. Van te voren werd me al medege-deeld, dat er ongeveer 90 zouden komen. Nu met de kinderen mee, waren het er nog wat meer. Gelukkig is de logieskwestie in een warm land niet moeilijk. Onze eigen meisjes en onze kokkie moesten dien nacht binnen slapen, op den grond. De gasten kregen hun kamers, waar op den grond matten gelegd waren, en zooveel kussens als we hadden, verzameld van banken en stoelen in huis, met een sloop er om. Een deel sliep buiten, op den èmpèr (de galerij).

Wat het eten betreft hadden we gelukkig een goede hulp aan Zuster Loggen. In den grooten ketel van het ziekenhuis kan een massa rijst tegelijk gekookt worden. Met onze rijstpan kunnen niet meer

Groep kinderen der deelneemsters aan de jaarlijksche groote vergadering te Solo.

Ze hebben er wat voor over, want het is geen kleinigheid met een kind in den sléndang (draagdoek) langs de heete, vaak onbeschaduwde wegen te trekken.

Van te voren is er voor den Kerkeraad van Margojoedan (de gemeente van het noordelijk deel van de stad) heel wat te regelen. De menschen moeten onderdak en voeding hebben.

Dit jaar was het zoo geregeld, dat de goeroe's Indjil, die juist in die dagen ook hun veertiendaagsche vergadering en traktementsbetaling hadden, als gewoonlijk bij Mevrouw van Eijk zouden eten.

De mannen uit de desa zouden logeeren in de kerk en in de school die op hetzelfde erf staat, en zouden verder voor de maaltijden verzorgd worden door de goeroe's, die daar ook wonen.

dan ongeveer 10 pond tegelijk behandeld worden. Dat zou veel te omslachtig zijn voor zoo'n groote menigte. Zuster Loggen liet de rijst in manden brengen. In onze eigen keuken werden de toespijzen gekookt, ook nog een heel werk. Want men wil die menschen, die voor een deel uit streken komen, waar op het oogenblik al voedselschaarschte begint te heerschen, toch bij zoo'n feestgelegenheid ook eenigszins een feestmaal geven. De vergadering was op Woensdag en Donderdag. Maar 's Maandags was onze kokkie al naar de markt geweest om inkoop te doen.

Wat er al zoo noodig was? Vooreerst matten om op te zitten. Ik heb toch af en toe nieuwe matten noodig voor het personeel om op te slapen, en dan koop ik die het liefst bij zulk een gelegenheid, dan

heb ik eerst alles netjes voor de gasten, die haar maaltijd daarop houden, en later worden ze door de meisjes gebruikt.

Dan verder eetwaren: klappers, en olie en vleesch en eendeneieren en velerlei groenten en kruiden en kroepoek. Verder moest er gezorgd worden, dat we borden en kopjes kregen. Die huurt men hier. Misschien zijn er onder u, die wel graag eens weten, hoeveel dat nu alles kost? Nu, men kan veel goedkooper groote maaltijden voor Javanen aanrichten, en lekker ook, dan voor Hollanders. De vrouwen hebben drie maaltijden gehad, en de heele zaak heeft misschien 50 gulden gekost.

Toen ze allen aan den maaltijd gezeten waren, betreurde ik het, dat onze waschplaats niet licht genoeg was om er een mooie foto van te maken. De rijst wordt van te voren op de borden gedaan. Daaromheen worden aparte porties van de toespijken geschikt. Ieder krijgt zulk een bord. Bovendien staan op den grond in het midden (bij den maaltijd zitten allen op den grond) schalen met heete groente, en schalen met rijst, voor wie zich nog eens wil bedienen. Verder heeft elk een kopje thee. En er staan vingerkommen, om de vingers te bevochtigen vóór men de rijst neemt.

Na den maaltijd heb ik de kinderen in den tuin gekiekt. Het zijn niet al de kinderen, verscheidene wilden niet, en begonnen hevig te schreeuwen, toen we een poging deden. Ze hadden nog maar zelden Hollanders gezien, en waren erg bang.

We hebben soms wel eens het gevoel, dat er in zulk een vergadering voor de rust en stilte wat veel kinderen meekomen. Maar de vrouwen zouden heel niet kunnen komen, als ze de kinderen niet konden meebrengen. De jeugd wordt wel eens wat te luidruchtig onder de vergadering, soms moet er wel eens een naar buiten gebracht. Of er gaat er een door de kerk wandelen. Zoolang hij niets zegt, legt niemand hem iets in den weg. Maar dan komt het oogenblik, dat hij zijn moeder niet meer vinden kan, en dan weerklinkt op eens een klage-lijk geschrei.

De vergadering was dit jaar ook voor de vrouwen heel interessant. Er waren twee toespraken, waar zij ook speciaal mee te maken hadden: een over het Christelijk gezin, en een over „een hulpe tegenover hem”. Het was ook wel te merken, dat ze er belang in stelden. De toespraken waren ook vol praktische opmerkingen en raadgevingen, zoowel over de lichamelijke verzorging van de kinderen en de netheid van het huis, als over de opvoeding en de gees-

telijke verzorging. Het plan is beide toespraken in Javaansche letter uit te geven, opdat ook andere vrouwen er wat aan kunnen hebben.

De avondvergadering duurde van half acht tot elf uur, en de ochtendvergadering van acht tot twaalf uur. Er is in dien tijd heel wat afgepraat.

Halverwege de vergadering is altijd een pauze, waarin thee en koek wordt rondgediend. De koek was dit jaar gemaakt door de Vrouwenvereeniging in het zuiden van de stad, ze hadden 1200 koekjes gemaakt.

Behalve de twee genoemde toespraken, heeft Ds. van Eijk gesproken over den Sabbath, en Ds. van Andel over de conferentie te Jeruzalem en de wereldzending. De verschillende goeroe's Indijl hebben verslag uitgebracht over de zaaimaand en de resultaten daarvan. En een van de ouderlingen heeft gesproken over allerlei vragen, die met het hebben van een eigen pandita verband houden.

Zulke groote vergaderingen geven wel veel drukte, maar ze geven ook een groote voldoening. Het is voor de Christenen uit de desa, die zich dikwijls klein in getal en eenzaam voelen, een groote en sterkende ervaring, om er eens uit te komen, en eens in grooten getale met hen, die denzelfden Heiland kennen, samen te zijn. Ze zien dan, dat er groei en toename is, en als ze hooren van den ingang, dien het Evangelie in een andere plaats vindt, zien ze weer nieuwe mogelijkheden in eigen omgeving.

Ook voor ons, arbeiders in de zending, is het een groot en heerlijk iets om te zien, dat de arbeid niet vergeefs is, dat er velen uit dit volk den Heere Jezus liefhebben.

J. C. v. ANDEL-RUTGERS.

Kerkgang.

Zondagmorgen, 3 November, kerktijd. Geen klokgebeier, intiem-Hollandsche herinnering. Geen enkele klank die oproept tot gebed, tot opgaan naar 's Heeren huis. Wat gaven we gaarne deze stilte voor de bekende klokkeklinken der Hollandsche kerktorens.

Voor ons raam trekken kleine groepen kerkgangers voorbij: jongelui van de Kweekschool, frissche kerels, sommigen in Javaansche kleederdracht, de kain lang hangend, keurig geplooid, de hoofddoek zonder één valsche rimpeltje. Anderen in Europeesch costuum, maar allen tip-top. Zijn ze niet op den leeftijd waarin de uiterlijke verzorging een groote plaats inneemt?

Nu volgen groepen verpleegstertjes. Hun aantal is aanmerkelijk minder. Zij komen van het Zendingsziekenhuis. Tengerere figuurtjes, echt Javaansch; met kleine beedeelde pasjes gaan ze kerkwaarts. Straks, als ze weer thuis zijn, schatert de vreugde soms hoog op, maar nu ligt er eenige deemoetheid in hun gang, in hun blik.

Nog wat anderen komen voorbij: ouden en jongen, vaders en moeders. Allen ademen rust. Geen gejaag, geen gevlieg om op tijd in kerk te zijn, bedaard en rustig gaan ze voort.

Eindelijk wordt het ook tijd voor ons. Enkele minuten slechts en het kerkgebouw is bereikt.

Ons doel was: het bijwonen van een Javaanschen kerkdienst. Voor we een plaatsje zoeken overzien we, achter in de kerk staande, de schare. Rechts, getrouwde vrouwen in grooten getale. Dof en mat is de kleeding. Vele oudjes er tusschen, met trekken van moeite en zorgen op de bruine, zwaar gerimpelde, vervallen gezichten. Enkele te dikke figuren steken schrii daartusschen af. Zelfs op de gezichten der jonge vrouwen schijnt zoo weinig zon. Aan de linkerzijde: het contrast. Daar zit het jonge geslacht, meisjes in de schooljaren, jonge vrouwen die de Kweekschool bezoeken, verpleegsters, enkele onderwijzeressen. Daar zon en licht, kleurige baadjes, zacht gekwebbel, drukker beweegt. Velen nog in de gelukkigste tijd van hun leven, onder de hoede van liefhebbende onderwijzeressen. In het midden: de mannen; beter: de jongelingschap. Merkwaardig verschijnsel dezen morgen: wat zijn er weinig oudere mannen. Voor in de kerk: de drie voorste rijen geheel bezet. We wisten het, deze rustdag is weder een oongstdag. En zouden wij niet mede aanzitten als er vreugde is onder de zaaiers over den wasdom en over de vrucht die de Heere rijpen deed?

Wij zoeken een plaatsje.

Spoedig gaat de deur van de kerkeradskamer open en treedt Ds. van Eyk, de pandita, gevolgd door de ouderlingen en diakenen, de kerk binnen. Hij zal den dienst leiden.

Als hij zijn handen zegenend over de gemeente uitbreidt ontgaat ons wel de klank der woorden, maar hun beteekenis kennen we. En zooals de bloemen zich openen om den dauw des hemels te ontvangen, zoo openen zich onze zielen opdat 's Heeren vrede daarin nederdale. Blank en bruin, thans te zamen gebogen voor Zijn

troon; zijn wij niet allen kinderen van één Vader?

Na den zegen, als de psalm is opgegeven betreedt Mas Jerobam, de oudste goeroe-indjil, den kansel. Hij leest één regel van het vers voor, dan zingt de gemeente. Daarna wordt de tweede regel voorgelezen en weer stemt de gemeente te zamen. O zeker, de jongeren, zij kennen vele verzen van buiten, of lezen ze uit hun psalmboek, het mooie, nieuwe, dat slechts enkele weken geleden werd verstrekt. Maar de oudjes, die nooit op de schoolbanken zaten, ook hun gezang roemt op deze wijze hun God.

Dan volgen, als in den morgendienst der Hollandsche kerken de 10-geboden. Wat een troostrijk begin: Ingsoen iki Jehoewah Allahira: Ik ben de Heere, Uw God. Kan het beter, de Heere onze God, de Heere mijn God? Allen, die vrede zoeken, klinkt het tegen: Ik de Heere Uw God; Ik de rust, de vrede, de rots van Uw leven.

Voor dezen bijzonderen dag had Ds. van Eyk een bijzonder hoofdstuk gekozen: Joh. 21, de episode waarin Christus aan Petrus vraagt: „Hebt gij Mij lief?”

Dan komt het hoogtepunt van dezen morgen. Na het gebed staan 4 jonge menschen op om belijdenis af te leggen. In hun jeugd reeds gedoopt, willen zij, nu zij tot „onderscheid des verstands” zijn gekomen, het openlijk getuigen in de gemeente, dat zij in Christus gelooven als hun Heer en Verlosser. Een van hen is een onzer leerlingen, dat bracht ons naar de Javaansche dienst. Als hun „Inggik (Ja)” door de kerk heeft geklonken en zij weder hun plaatsen hebben ingenomen, wordt het doopformulier gelezen, en 12 volwassen staan op om te antwoorden op de vragen. Wel treft het ons dat de zes mannen vóór staan en daarachter, eenigszins schriel, de tengerder, kleinere vrouwenfiguren, het gezicht op den pandita bijna benomen door de breedere mannenruggen. Onze Westersche Adat, die het zwakke vat gaarne de plaats der eere gunt, is er ons te liever om. Maar weer trekt de heilige handeling onze aandacht; een voor een treden ze op de doopvont toe en ontvangen het zegel des verbonds aan hun voorhoofd. Aangenomen tot kinderen des Vaders, erfgenenamen des eeuwigen levens. Doe de Heere hen steeds rijker Zijn vrede ervaren.

Nu verheffen zich nog drie oude paren van hun zetels en dragen drie kinderen op aan den God des Verbonds.

Was het niet een bijzondere dag? Verwondert het U, dat we telkens weer getroffen worden door den rijken zegen, die God op den arbeid der zendelingen en goeroes geeft?

Dan zetten wij ons nog eenigen tijd om stil te luisteren naar de predikatie: Jezus' onderzoek naar Petrus' liefde. Wij voelen mee, de smart, die dit onderzoek Petrus baart, maar zien ook het geloof zooveel helderder te voorschijn treden.

Dan trekken we weer huiswaarts, meedragend de herinnering aan een gewijden, zegenvolle Sabbathsmorgen.

S.

Bkm.

Hooggeachte Redacteur!

In het Augustusnummer van „Het Zendingsblad” (p. 173) schrijft U, na melding gemaakt te hebben van een legaat, dat de Geref. Kerk te Utrecht voor haar zendingswerk ontving, dat het wat meer moest gebeuren, dat men bij het maken van een testament ook aan de Zending dacht.

Hiermee zal zeker iedere zendingsvriend het van harte eens zijn. Alleen maar zou het niet goed zijn, om duidelijk aan te geven, hoe men zijn testament moet inrichten, opdat het legaat inderdaad aan de Zending ten goede kome.

Een eenvoudige aanwijzing, dat het geld vermaakt wordt aan de één of andere plaatselijke kerk, ook al is deze de Zending Kerk, ten behoeve van den Zendingarbeid, schijnt niet voldoende te zijn.

Immers die plaatselijke Kerk kan dan het testament aldus uitleggen, dat het aan te wenden is om het die plaatselijke Kerk gemakkelijker te maken aan den omslag voor de zending (zooals die in de meeste classis bestaat) te voldoen. Indien zoo'n plaatselijke Kerk maar genoeg erflatingen ontvangt, kan zij het misschien zelfs zóó ver brengen, dat die zendingsquota uit de rente van het kapitaal voldaan worden en dies haar leden verder zich van den plicht ontheven kunnen achten om voor de zending te offeren.

In verreweg de meeste gevallen is zulks zeker heelemaal niet de bedoeling van den erflater geweest. Hij heeft meestal bedoeld de Zendingstaak te bevorderen en niet om het een Kerkeraad gemakkelijker te maken en hem te ontheffen van zijn plicht de gemeente tot milde bijdragen voor de Zending op te voeden. Hoe kan nu echter in

een testament vastgelegd worden, dat zoo'n legaat niet aan zijn eigenlijke bestemming onttrokken worde, maar worde afgedragen aan de centrale kas, waaruit de zending van het ressort, waarin de erflater woont, bekostigd wordt? Is er een algemeene formule mogelijk om dat te waarborgen? Zoo ja, zoudt U die dan in het Zendingsblad niet telkens bij vernieuwing kunnen publiceeren, opdat zulke vergissingen niet kunnen voorkomen? Of is bij de groote verscheidenheid, die er in de verschillende ressorten gevonden wordt, het niet wel mogelijk om een algemeene formule te concipieeren? Zou het dan niet op den weg van het College der Zendingdeputaten van de Generale Synode liggen een onderzoek in te stellen omtrent de verschillende regelingen om dan voor iedere particuliere Synode afzonderlijk aan te geven, hoe het beoogde doel in een testament is veilig te stellen?

Dit doet mij nog op iets anders komen.

De bovengenoemde classikale omslag lijkt mij uitnemend. Zoo is thans in Zuid-Holland ten Zuiden het aan de classes bekend gemaakt, dat gerekend wordt op een jaarlijksche bijdrage van vijf en zeventig cent per ziel. Elke classis kan dus volgens de statistieke gegevens bij de onder haar behorende kerken er op aanhouden om de bijdragen tot dat peil te brengen. Maar indien er nu in een bepaalde plaatselijke kerk een kring van broeders en zusters gevonden wordt, die met bijzondere liefde aangegord de verwachte bijdrage de quota verre doen overtreffen? Het gevaar is dan toch groot, dat òf de plaatselijke kerk te veel op den ijver van enkelen gaat steunen en de gemeente als zoodanig buiten bewerking laat, of wanneer de plaatselijke Kerk het geld afdraagt boven hetgeen zij verplicht is, door die bijzondere gaven daartoe in staat gesteld, andere kerken in de classis zich achter die ééne goedgeefsche kerk zullen verschuilen.

Ik herinner mij dat ik als jong mensch — het is dus nu wel meer dan dertig jaar geleden — eens was op een zendingsbidstond in een dorpsgemeente, die er finantieel heelemaal niet slecht bij stond, een forensenplaats, die door welvarende menschen uit de stad gestadig in welvaren toenam.

In dien tijd was de zendingsbelangstelling nog vrij gering. De bedoelde gemeente was haar tijd dan ook wel vóóruit door zendingsbidstonden te houden. Voor het overige echter werd er voor de zending

niet veel meer bijgedragen dan de Pinkstercollecte opbracht.

Nu was van de gemeente ook lid een aanzienlijke familie op een buiten met eigen equipage enz. Deze familie besloot nu, zeker tot een opwekkend en navolgend voorbeeld, een f125.— per jaar als contributie voor de Zending te offeren. Zeker een alleszins mooie en loffelijke bijdrage. Maar, gezien de groote uitgaven, die de stand meebracht, nu ook weer niet zóó veel, dat als de gever inderdaad het belang van Gods Koninkrijk liet wegen, hij het als iets buitensporigs gevoeld zal hebben.

Maar hoe dit zij, het zou mij zeer verwonderen, als de bedoeling ware geweest, het anderen, die toch (mede door onbekendheid met den nood) over het algemeen zoo licht hun zendingsplicht opnemen, het nog gemakkelijker te maken.

En toch, zóó vatte blijkbaar de Kerkeraad het op!

Want in den aanvang der Godsdienst-oefening werd met uitbundige woorden kennis gegeven van de toezegging en nu niet haar gebruikt om anderen op te wekken het goede voorbeeld te volgen en ook voor vaste zendingscontributies te teekenen, maar meegedeeld, dat de Kerkeraad besloten had slechts een klein gedeelte van de bijdrage jaarlijks aan de zendingskas af te dragen, doch de rest te reserveeren voor kwade tijden! De familie mocht de plaats eens verlaten. (Zij waren het heelmaal niet van plan!) Later mocht het eens bezwaarlijk worden aan de zendings-quota te voldoen. (Wel heel eigenaardig, want niemand spande zich nog voor de zending in en jaarlijks nam de gemeente toe door het inkomen van welvarende forensen!)

Ik, als buitenstaander, was zóó verontwaardigd, dat het mij mijn eersten slape-loozen nacht bezorgde. Ik vermoed dat de verontwaardiging van de het zoo goed bedoelende gevers nog iets grooter geweest zal zijn. Maar, hen slechts zeer oppervlakkig kennende, heb ik het hun niet gevraagd.

Was het niet veel wenschelijker geweest, als zij aan den plaatselijken Kerkeraad maar b.v. een f1.25 per jaar hadden afgedragen en de f125.— rechtstreeks gezonden hadden naar de provinciale zendingskas? Of indien er vermoedens waren, dat ook daar een soortgelijk spelletje gespeeld zou worden (ook daarvan is men niet altijd verzekerd!), zou het in

dat geval niet het meest aan het doel beantwoord hebben, als de bijdrage rechtstreeks naar Java ware gezonden om den missionair-predikant, die telkens zijn hoofd vol financieele zorgen heeft en zijn handen gebonden gevoelt ten gevolge van geldelijke tekorten, de kans te geven de bijdrage productief te maken? Hij zou het als een verhooring van het gebed ontvangen hebben, inplaats dat de bijdrage, zooals het nu ging, het gebed verhinderde.

Een algemeene regel is zeker moeilijk te stellen. De plaatselijke toestanden zijn zoo verschillend. Maar zou het toch niet aanbeveling verdienen om de zendingsvrienden en vriendinnen op te wekken om te onderzoeken of mogelijk hun ijver slechts uitwerkt, dat aan anderen de zegen wordt ontnomen, zich voor de zendingszaak in te spannen? In dat geval zou een ander débouché voor de finantieele vruchten van dien ijver gezocht moeten worden dan de plaatselijke zendingskas.

In zulke gevallen zal in den regel het profijtelijkst zijn als men zich met zijn gaven wendt tot den penningmeester der provinciale Deputaten, aan wie de leiding van het zendingswerk is toevertrouwd.

Met dankzegging voor de plaatsing

Uw dw. br. in Chr.

B. J. ESSER.

Poerbolingo, 15 October 1929.

Het is het beste dat legaten voor de zending besproken worden ten name van een plaatselijke Kerk en de bijzondere bestemming daarbij nader worde aangewezen. Om een voorbeeld te geven:

Ik legatee aan de Gereformeerde Kerk te Rotterdam ten behoeve van de zending in Banjoemas, f ..... of ten behoeve van de Generale Kas der Zending van de Gereformeerde Kerken f ..... of ten behoeve van de gemeenschappelijke kas der Zending in Zuid-Holland Zuid.....

Metterdaad dreigt echter het gevaar, dat de ontangst van beduidende legaten de eigen actie der Kerken kan verslappen.

Wil men dat voorkomen, dan verdient het wellicht aanbeveling bij de aanwijzing der bestemming te bepalen, dat het bedrag moet gebruikt voor nieuwen arbeid of uitbreiding van het werk.

Zeer gewenscht dunkt ons, dat elk, die bij testament de Zending gedenken wil, vooraf even bij een deskundig zendingsman raad vrage hoe hij dit het beste kan doen. Uit ervaring weten we maar al te

zeer, hoeveel moeite het veroorzaakt, als de bestemming van een legaat, dat voor de Zending bedoeld is, in het testament niet duidelijk is aangewezen of niet in behoorlijken vorm is besproken.

Als echter iemand de Zending wil bedenken in zijn testament en vooraf even raad inwint bij een deskundig zendingsman, dan voorkomt men alle moeite en is men gewaarborgd, dat het legaat ook metterdaad de bestemming zal bereiken, die men bedoeld heeft.

W. B.

Suriname.

Cijfers, die schreien van pijn.

Zoo luidt de titel van een bekend propaganda-boekje voor de drankbestrijding. Ik meen dit opschrift te mogen plaatsen boven de volgende citaten uit de toelichting bij de begroting 1930 van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente.

Ziehier enkele grepen, die den Voorzitter van den Rad van Bijstand verschrikt deed uitroepen: „Maar dat is een begrafenis”. Moge dit woord de situatie wat heel sterk accentueeren, een aftakeling is het zeker.

„.....Met de salarisherziening moest eigenlijk 1 Juli begonnen worden. Met het oog op de financieele moeilijkheden werd er echter door de zendelingen zelf van afgezien.

.....Het bedrag voor dienstreizen enz. te verminderen met f950 en (iets verder) met f200.

.....Het Hoofdbestuur zal (met betrekking tot Creolenkerk en Boschlandzending) tot ingrijpende maatregelen moeten overgaan, wanneer (bepaalde) bijdragen niet tastbaar zijn.

Overigens moet ook Saron bezuinigen en het getal der kinderen van 100 op 80 terugbrengen.

.....Door gebrek aan middelen en menschen kon men nog niet tot oprichting der school- en evangelisatieposten te Goejaba en Pikien Slee in het Boschland overgaan.

.....Door de hulpkracht op het administratiekantoor niet te vervangen is het bedrag voor salarissen hier met f1700 verminderd.

.....Doordat de opleidingscursus voor evangelisten te Paramaribo in den loop van 1930 eindigt, zijn de kosten op de helft teruggedraagt.

.....T.a.v. het internaat Schütz acht de Heer Smelik een geleidelijke inkrimping mogelijk, waardoor het bedrag op deze post met f500 is teruggedraagt.

.....Het Zeister Zendingsbestuur ziet op het oogenblik nog geen kans om een plaatsvervanger voor broeder Legêne naar Alkmaar (Br. Indieërs) te zenden.

De toelichting eindigt aldus:

Van uitbreiding kan helaas nergens sprake zijn..... De situatie is derhalve als hoogst ernstig te beschouwen, en het Zeister-Zendingsgenootschap verzoekt hartelijk om advies en steun. Het ongedekt tekort van 1928 is nog f27400, voor 1929 wordt het geraamd op f40.000.”

Tot zoover de begroting 1930. Het woord is thans aan ons. Mogen velen, getroffen door deze dorre maar welsprekende cijfers, iets voor Suriname afzonderen.

Deze maand mochten wij ontvangen: Van Geref. Kerk te Leiden f10; Suawoude f2.50; Assen f5; Echten f5; Brielle f2.50; Zaandam (gev. in coll.) f2.50; dankoffer br. uit Borculo f10; C. J. Dribergen f1.50; mej. S. H. Hilversum f5; J. R. te G. f2; W. A. S. Lisse f5; A. G. H. te K. f1.50; leerl. Chr. School Zierikzee f6.60; Ger. School Maasland f5; Chr. Sch. Nijverdal f2.50; mej. G. W. B. Hilversum f2.50; mej. N. R. Hilversum f1.50 (jaarl.); Chr. Sch. Nieuwerkerk f5; Noordeloos f10. Opende (Gr.) f5; Hilversum (Pers.) f2.50; J. H. I. Laren f20.30 (kaarten); A. v. d. B. R'dam f5; J. d. V. Hellendoorn f6.20 (kaarten); Chr. Sch. Z. Beijerland f10; T. V. Visvliet f7.40 (kaarten); H. O. te Aalten f40.20 (kaarten); H. V. Harderwijk f2.50 en f5; mej. N. N. Zeist f1; Geref. Meisiesveren. Oldekerk f2.50 (jaarl.); Chr. M.U.L.O. te Alphen f20; Zend. Comm. O. Pekela f10 (jaarl.) M. E. Buitenveldert f10; Chr. School Jutphaas f13; Geref. Scholen A'dam f10; Leerl. Chr. School Axel f5; Drachten f20.

Allen hartelijk dank!

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

Korte Berichten.

J. A. Droppers.

De heer J. A. Droppers te Winterswijk is benoemd tot onderwijzer bij het Christelijk onderwijs in Solo. D.V. hoopt hij te vertrekken met de „J. P. Coen” d.d. 25 Maart 1930 van Amsterdam.

Mej. M. Kruijver.

Mej. M. Kruijver, hoofdverpleegster in het Petronella-Hospitaal te Djokja, die

thans met verlof hier te lande is, heeft bij de commissie van advies voor de zaken der Zending een verzoek ingediend om ontslag uit den dienst der Zending. De commissie besloot aan den Kerkeraad te Amsterdam voor te stellen aan Mej. M. Kruijver, gehoord de redenen, eervol ontslag te verleen onder vriendelijke dankbetuiging voor de diensten door haar aan de Zending bewezen.

Mevrouw W. E. Barones van Boetselaer van Dubbeldam.

Tot bestuurslid voor den Internationalen Zendingsraad is benoemd Mevr. W. E. Barones van Boetselaer van Dubbeldam, die in dien Raad de functie van 2de Voorzitter bekleed. Voorzitter is de bekende Dr. J. Mott.

I. J. de Keizer.

Tot onderwijzer bij het Christ. Onderwijs te Solo is benoemd de heer I. J. de Keizer te Rotterdam, die denkt te vertrekken met de „Christ. Huijgens” d.d. 2 Mei van Genua.

Mooi legaat.

De Vereeniging „Dr. Scheurers Hospitaal” ontving een legaat van f 3000.

Een verpleegster voor Djokja.

Waarschijnlijk zal er binnen enkele weken eene verpleegster moeten worden benoemd voor het Petronella Hospitaal te Djokja. Adres voor eventueele sollicitatie bij den Scriba der Commissie, Ds. W. Breukelaar te Santpoort.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23,

5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f 1.— en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zende dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

Twijfel, door Prof. Dr. T. Hoekstra, bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, f1.50, geb. f2.25.

Een kostelijk boek, dat we met genot hebben gelezen en gaarne warm aanbevelen. Het verheugt ons, dat een tweede druk noodig was.

Christelijke Encyclopaedie, deel 5, bij J. H. Kok te Kampen, in linen f11, in leer f13.

Van dit standaardwerk is het vijfde deel verschenen, loopend van S tot Z. Ook dit deel is zeer degelijk door bekwaame mannen bewerkt. De Zending had echter wel wat ruimer plaats mogen innemen.

Met dit vijfde deel is dit prachtwerk voltooid. Toch zal er nog een zesde deel volgen, dat een supplement en een Register zal bevatten.

Ons Christelijk publiek mag Redactie en Uitgever wel zeer dankbaar zijn voor dit zoo omvangrijk werk, dat men maar zelden te vergeefs zal raadplegen.

Uw Belijdenis beleven. Een woord over den socialen strijd onzer dagen aan hen, die belijdenis des geloofs deden. Uitgave van Het Christ. Nat. Vakverbond, Stadhouderslaan 45, Utrecht.

Een ernstig woord, dat door duizenden gelezen en herlezen moet worden.

„Indië Vooruit”. Leesboek voor de hoogste klassen der Christelijke Scholen, door D. J. Coumou en C. Lujendijk te Bandenberg, bij N.V. Versluys Uitgevers Maatschappij, Amsterdam.

Dit boekje, dat vooral voor de Christelijke Scholen in Indië is geschreven, schijnt ons goed geslaagd. Maar we behooren niet tot de mannen van het vak.

Leerboekje voor de Indische Geschiedenis, ten dienste van het Christ. Onderwijs in Indië, door P. Lok en W. Schmidt.

Dit boekje, dat bij dezelfde Maatschappij is uitgegeven, maakt op ons een goeden indruk. Het zegt veel en is toch niet overladen.

Levensvragen, door Dr. J. H. Bavinck, bij J. H. Kok te Kampen f1.50, geb. f2.25.

De titel teekent den inhoud. De bekwame schrijver behandelt in dit boek tal van levensvragen, die vooral bij jonge menschen vaak oprijzen. En hij doet het op de hem eigene treffende wijze.

Worde dit boek door velen gelezen!

Geplukte Aren, door Ds. Knap, bij Kok te Kampen, geb. f2.25.

Het was een goede gedachte van Kok dat hij van dit kostelijk dagboek, zoo gunstig gerecenseerd, een tweede goedkoopere uitgave deed verschijnen.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door J. Breekveld te Benschop uit de schoolbus f2. Door S. de Jong Chr. Nat. School Voorburg f15. Door G. Ph. Wielinga te Rotterdam f4956,23 zijnde 10 pCt. van de ontvangsten voor de Zending in Zuid-Holland Zuid. Door H. Poesiat van de kinderen der school Tolstraat A.dam f2.75. Van de Arnhemse Hulp Ver. voor Zendingstudie f12. Door Ds. J. v. d. Leek te Zaltbommel saldo kalenders f7.85. Door G. J. ter Haar, schoolbusje Nichtevecht f5. Door J. J. Voortman deel collecte Christ. Vol. Zendingfeest f150. Van Gravin van Limburg—Stirum—Sminia Berlijn f50 en f10 gulden voor het Zendingsblad. Door D. Romeijn van de Hulp. Ind. Ver. te Barneveld f15. Door Mej. N. H. Lukeij te Zandvoort, saldo kalenders f2.93. Santpoort 24 Dec. 1929. Postrekening no. 32806.

W. BREUKELAAR.

Van Fam. P. L. te Halfweg voor Kerkbouw Djokja f6.42.

W. BREUKELAAR.

Ontvangen uit de busjes van: Marie en Liesje van Dungen f6.23; Gerrit en Ettie Beijer f2.54; Willy Vlieg f5; Dittie Tuncke f2.25; Alie Bosma f0.73½; Hans Dekker

f2.42; Hans Burggraaff f4.40; Tjeerd van Dijk f0.79½; Judith en Henny Brouder f5.26½; Willy Fortuin f1.32½; Annie van Monsjou f708; Betsy en Martien Haffmans f1.54½; Juul en Henk Felderhof f3.77½; Marie Harreveld f279; Henk Schaftenaar f4.10½; Riek Roemburg f3.75 Eefke Nelly en Dina Doedens f5.01; Clara en Miep Schravemade f1.35; Tientje en Hans de Ridder f3.45; Solke Last 5.25; Nico Hoekstra f1.28; Collecte f0.83½; Totaal f71.45½.

Van Jo van Stormbroek, de leerlingetjes v. d. Fröbelklasse aan het Oosterpad, Marie en Liesje van Dungen, Betsy en Martien Haffmans, Truus en Jan Vlaanderen, Willy Roemburg en Kinderen Verkade.

Gooiëberg 36, Bussum.

Mej. M. VAN NORREN.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

12e Verantwoording van 25 November tot en met 24 December 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

N. N. Roodeschool f2.50; Ds. D. v. Dijk, Groningen van H. H. f1; Gift collectezak f1 plus f2.50 is f3.50; Ds. v. d. Vegte, Groningen gift v. Schipper N. N. f20; Ds. Duursema, Groningen, Zuiderwijk f411.15; A. Th. Wildeman, Woldendorp busjes v. A. Meijerhof f5.03½; Mej. Wiersema, Bedum v. Annie Jouvstra f8.84, Popke Boer 246 h. c. f1.23, Hinne Wezeman 160 h. c. f0.80, 1e kl. f3.91, 2e kl. f4.24, 3e kl. f4.28, 6e kl. f4.14 is f27.45; R. Raap, Schildwolde nikkertje f13; Geref. Kerk, Groningen, gift f1 en f1 is f2; W. Zijlstra, Haren, Nov.—Dec. f37.80; Ds. J. Duursema, Groningen, Westerwijk f425; idem Parklaanwijk f390; Mej. Graafhuis, Haren, schoolkinderen f13.13½; Geertje Boonstra, Groningen 250 h. c. f1.25; Mieni V. te A. opgespaard f1.50; P. Teune, Onderdendam, zend. vereen. f80, dankoffert f10 is f90; Mej. W. G. Dop, Westerlee, schoolnikkertje f6.53; A. Barelde, 2e Exloërmund, gift f2.50, busje H. Haan f5.53½, busje R. Roffel f5.57½ is f13.61; Mej. Tj. Mulder, De Wilp, schoolbusjes f8.68; Mej. A. C. de Boer, Ten Post, Ger. Meisjesvereen. Bidt en Werkt f9; K. Heeres, Overschild, schoolk. f9.01; meisjesvereen. f3.32, knapenvereen. f3.54 is f15.87; D. A. Koebrugge, Onstwedde, zendingskas f100; J. Boddeus, Bedum f4.67; Ds. J. H. Lammertsma, Appingedam, collecte gift f1; Ds. R. Haitsma, Oldekerk, collecte-gift f5; H. Wegener, Wildervank, gift f5; Ds. N. Postema, Veenendam, 1 gift van f2 en 1 gift van f5 is f7; Ds. G. Meijer, Marum, kerkbusjes f137.16; Ger. Kerk, Warffum, verschillende busjes f53.32; A. Donkerbroek, Niezijl, busjes f40,

Jonged.ver. f15, saldo zend.film f20, gev. i. h. kerkzakje f10 is f85; F. Klaassen, Sappemeer, gift kerkzakje f10; J. ten Have, Meeden, zendingsverein. f80; Ds. G. Meijer, Marum, zendingskal. f15; Johs. Noordhof, Grijskerk, leesgezelschap Wees een zegen f4.20; Mej. A. Postma, Oldekerk, busjes joncvd.verein. f26.35; E. de Jong. Bellingwolde, busje Ger. Kerk f1.40; K. Bosma Jr., Middelstum, nikkertje Jong. Ver. A. 3.96½, B. f2.35½, C. f2.60½, Meisjesverein. f7.68, busje Jong.ver. Kantens f7, E. Hoving 850 h.c. is f4.25, v. h. zendingscomité f130 is f157.86; F. Klaassen, Sappemeer f20.85; Mej. J. C. Wiersema, Bedum, v. d. zendings- en evangelis.ver. Bedum f75; P. Pilon Pzn., Stedum, v. d. zendingsverein. f58, v. d. schoolkinderen f6, gev. i. d. coll. f7 is f69; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, busje jonge J. Wiersema Ed. f8.50; Ger. meisjesverein. Dorcas, Munnekeziyl, voor de zending f10; Joh. Noordhof, Grijskerk, zendingscommissie f10.18.

Provincie Drenthe:

H. Hindriks, Sleen, collecte Ger. kerk f43.50; H. Rabbers, Zuid Barge, maandel. bidr. f100; Ds. Smidt, Dwingelo, gift i. h. kerkzakje f5; J. Koops, Zweeloo, zendingscommissie classe Coevorden f200; Ds. W. de Graaf, Hoogersmilde, dankoffer collecte f5; Ds. Smidt, Dwingelo, collecte-giften f2.50, f2.50 en f5 is f10; H. L. Smeman, Coevorden, collecte gift Ger. kerk f5.60, f31.60 en f30.55, bruiloft Langenberg—Luchtmeier f3.15 is f70.90; W. v. Veen, Beilen f1, coll. f1, v. A. V. winst op kornen f2; W. v. Veen, Beilen, dankoffer f1; Ds. N. Duursema, Nw. Amsterdam, gev. i. d. brievenbus f5.50; Mej. J. Mulder, Meppel, zonder omschrijving f512.50; H. Kremer, Nieuwlande, busjes f34.50 af busjes f13 is f21.50; Ds. Van Enk, Zweeloo, Java-Soemba-film f34.65; gift kerkzakje f5, plus f1 en zendingskal. f6.10 is f12.10.

Provincie Overijssel:

D. de Vries, Steenwijk, kasgeld zendingscommissie f19.75; G. Peddemors, Almelo, bijdrage Soembazending f100; Ds. J. de Jong, Zutphen, van N. N. oude schuld f9.73½; Ds. G. Bax, Holten, busjes Chr. Sch. f13.50; Ds. Oegema, Dedemsvaart, meisjesverein. f4.30, knapenver. f20.77 is f25.07; J. Pals, Dalfsen, gift v. e. schipper f10; Java-Soemba-film Vriezenveen, rest f24.57; J. van Dalen, Ambt Vollenhoven, jaarl. bijdragen f65; D. de Vries, Steenwijk, gift El. Kolk 500 h.c. is f2.50; J. H. V. Lzn., Hardenberg, gift f2; Verzameld door jongedochters Wamelink f100; Ger. kerk Lemele en Lemelerveld 35 % Java-Soemba-film f26.84; Ds. de Vries, Steenwijk, collecte feest W. Waardenberg f3.21½, zendingscom. f19.23½ is f22.45; G. H. Hutman, Nijverdal, collecte jubileum Ds. R. Hamming, Nijverdal f82; S. Maida, Lut-

ten, Nov.—Dec. bijdrage f50; Tj. v. d. Veen, Beerzerveld, zendingscomm. Marienberg f55; H. J. Kuiper, Zwartsluis, zendingcomité f80, bruiloft Hm. de Goede f7 is f87.

Bentheim en Oost-Friesland:

S. Sweers, Neermoor van N. N. Mk. 50 is f29.70; Ds. Bronger, Bentheim, gift Mk. 12.50 is f7.40; Ds. A. Kolthoff, Veldhausen, collecte-gift Mk. 100 is f59.25; S. Sweers, Neermoor, gev. i. d. collecte-zak Emden Mk. 50 is f29.30.

Soembaweek.

Provincie Groningen:

Pieterburen f43.38; Sellingen f33.75; Bellingwolde f13.95.

Provincie Drenthe:

Roden f131.—.

Provincie Overijssel:

Lemele en Lemelerveld f44.50; Wierden f56.20.

Bentheim en Oost-Friesland:

Uelsen Mk. 250.71, f147.91; Emden Mk. 38.40, f22.77.

Pinkstercollecte:

Provincie Overijssel:

Rijssen f100.—.

Legaten.

Provincie Groningen:

Appingedam, A. Vegter Hzn., erfenis van H. B. Spijkman, App'dam f1315.17.

Diversen.

K. Noppen, Hoorn, Radio-kalender f1.10; Ds. C. W. Ploos van Amstel, Den Dolder, gift f10.—; Uit het busje van Jacob Hendrik, Abcoude f8.40.

Soembaweek 1930.

Provincie Groningen:

Zoutkamp f54.10; Nieuwe Schans f6.76; De Wilp f40.45; Munnekeziyl f132.30; Uithuizen f532; Overschild f97; Scheemda f89.50; Valthermond f93.50; Harkstede f52.70; Leens f296.75;

Provincie Drenthe:

Zwartemeer f18.11.

Provincie Overijssel:

Hasselt f45.57 Den Ham f296.45; Heemse (nagift) f3; Dedemsvaart f239; Hardenberg f243.20; Gramsbergen f92.60; Steenwijk f261.35; Hengelo (nagift) f46.33.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e tot en met 11e verantwoording v. 1-1-'29—24-11-'29 f 75.708.38
Ontvangen 12e verantwoording van 24 Nov. tot en met 24 Dec. .... f 8.803.01½

Totaal ontvangen van 1

Januari tot en met 24

Dec. 1929 ..... f 84.511.39½

Hartelijk dank.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.
Groningen, den 27 December 1929.
Praediniussingel 5.
Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING   -   WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

I N H O U D:

Gedenken. — Van Zendingsaangelegenheden: Betere vooropleiding; de macht van het kleine. — Zending Utrecht en Gelderland: Rapport van de Zending-actie; Afscheid Dr. J. C. Flach; Verslag vergadering deputaten. — Zending Noord-Holland: Brief van Ds. A. Pos; De Kerk te Patalan. — Zending Zuid-Holland Noord I: Meeleven; Herdenking tienjarig bestaan van de Kweekschool. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Brieven van Soemba, Tj. Mobach en Ds. P. J. Lambooi. — De gebouwen der Keucheniusschool. — Verslag van de vergaderingen der Miss. arbeiders. — Lectuurverspreiding aan Zendingen. — Bevolking der aarde. — Indische Inlandsche Kerkgebouwen. — Korte berichten.
— Leestafel — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Gedenken.

Daarom gedenkt, dat gij die eertijds heidenen waart. ....

dat gij in dien tijd waart zonder Christus, vreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hope hebbende en zonder God in de wereld.

Efeze 2 : 11, 12.

Alle Christenen uit de heidenen worden hier opgeroepen om te gedenken aan den ellendigen toestand, waarin zij tevoren verkeerd hebben, maar waaruit ze door genade verlost zijn.

Zoo vaak zij dat verleden gedenken, komt voor hun geestesoog het heden te staan van zoovele millioenen van medemenschen.

Hun diepe ellende.

Zonder Christus.

Den naam van Christus kennen de heidenen niet en daarom weten ze ook niet te spreken van den eenigen troost in leven en sterven.

Ver leven ze buiten Gods kerk.

Aan de beloften Gods, die zoo vaak de steun van Gods kinderen zijn, hebben ze geen kennis.

O n s doen de beloften Gods vaak 't hoofd omhoog heffen; 't geloof aan de beloften des Heeren doet zeggen: wat buigt gij u neder, o mijne ziel! hoop op God.

De heidenen weten van dat alles niets, want zij leven zonder God in de wereld.

Niet zonder godsdienst. Neen, ze hebben een zekeren godsdienst, maar hunne goden zijn afgoden en een afgod is niets: z o n d e r God in de wereld.

In deze wereld, zoo vol van leed, moeite en verdriet. In deze wereld, waar betrekkelijk zoo weinig vreugde gesmaakt wordt.

In deze wereld, waar rusteloos gestreden moet worden.

Voor een Christen, die m è t God leeft, is het leven in deze wereld dikwijls al zoo moeilijk. Zelfs hij beleeft soms oogenblikken, dat het hem evenals weleer Elia, beter is te sterven dan langer te leven. Maar tot hem, den moede, spreekt de Heere dan weer een woord te rechter tijd, een woord waardoor Hij hem als bij de hand grijpt en hem uit den poel der moedeloosheid weer opricht.

De heidenen echter zijn zonder God in deze wereld.

Peilooze diepte van ellende!

Zeker, ook in het Christenland zijn er duizenden bij duizenden, van wie eveneens moet gezegd, dat zij zonder Christus leven, geen hope hebbende en zonder God in de wereld.

En toch, wat genieten zij nog vele voorrechten!

Ook al openbaren zij zich als de grootste booswichten, voor wie iedereen vrees heeft, zij wonen in een Christenland; de wetten van het Christenland beteugelen hen altijd nog eenigszins. De Christelijke barmhartigheid kent toch nog altijd deernis voor dezulken. 't Christen-vermaan omringt hen nog.

De heidenen hebben niets van dat alles. Zonder Christus, buiten Gods kerk, geen hope hebbende, zonder God in deze wereld. Geen vermaan, geen vertroosting, geen verzachting — zonder God in deze tegenwoordige, booze, diep gezonkene en steeds dieper wegzinkende wereld!

Uit dien grooten nood zijn alle heiden-Christenen verlost.

Ook wij. Door den band des bloeds toch zijn we verbonden aan vaderen, die eens in dat duistere heidendom hebben geleefd. Zeker, 't was in het grijze verleden, maar dat verleden is toch o n s verleden.

Dat zullen we gedenken. Gedenken den ontzettenden nood, waaruit we door Gods genade verlost zijn.

't Zal ons stemmen tot innigen dank aan Hem, die Zijne ontferming over ons verheerlijkte.

Ook zal dat gedenken ons prikkelen tot het betrachten van onze roeping, om er aan mee te werken dat ook anderen uit dien bangen nood verlost worden.

De genade maakt mededeelzaam.

Als wij, Christenen uit de heidenen, recht gedenken wat ook wij eens waren, — dan zal het ons een innige zielsbehoefte worden er aan mede te arbeiden, dat ook de heidenen van onze dagen dezelfde zaligheid deelachtig worden, die ons in Christus geschonken werd.

Als wij, Christenen uit de heidenen, veel gedenken aan den nood van het heidendom, waaruit wij door Gods genade verlost werden, dan zal de juichtoon uit onze ziel oprijzen:

Door 's Hoogsten arm 't geweld onttoen
Zal ik genoopt tot dankbaarheid,
Verschijnen voor Zijn heilig' oogen
Met offers aan Hem toegezeid.

Maar bij de offers zullen we 't dan niet laten blijven. We zullen den Heere van harte bidden, dat deze gaven mogen omgezet worden in de bekeering van vele heidenen.

We zullen ijverig onze schouders mede gaan zetten onder 't Zendingswerk.

Er zal een opgewekt Zendingsleven in 't midden der gemeente openbaar worden.

Daarom gedenkt.....

D.

M.

Van Zendingsaangelegenheden.

„Betere vooropleiding”.

De Generale Synode van Groningen in 1927 heeft aan hare deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen opgedragen:

„de e.k. Generale Synode van advies te dienen over de volgende vragen:

a. of het wenschelijk en mogelijk is, dat door de Kerken maatregelen worden genomen, waardoor een betere vooropleiding van missionaire dienaren des Woords, artsen, onderwijzend en verplegend personeel worden verkregen;

b. indien de onder a gestelde vraag bevestigend wordt beantwoord — welke weg naar het oordeel dezer deputaten moet worden ingeslagen om deze betere vooropleiding te verkrijgen.” Zie Acta Gen. Syn. 1927. Art. 54³.

Voorts besloot deze Synode:

„den te benoemen deputaten op te dragen, zich tot de beantwoording van de onder 3a en 3b genoemde vragen te verstaan met en het advies in te winnen van de Algemeene Vergaderingen op Java en op Soemba en van die bij het Indische onderwijs betrokkenen, die naar het oordeel der deputaten voldoende practische ervaring hebben om hun oordeel in dezen te geven en verder van alle corporaties en personen, die naar het oordeel van deputaten van advies kunnen dienen. Zie Acta Gen. Syn. 1927. Art. 54⁴.

Bovendien nam deze Synode het besluit:

„Aan de te benoemen deputaten op te dragen, de volgende Synode van advies te dienen over de wijze, waarop naar hun inzien hun plan, als onder b bedoeld, zou kunnen worden verwezenlijkt, en omtrent

eventueel aanwezige welwillendheid tot medewerking aan deze plannen bij de daarvoor in aanmerking komende lichamen of stichtingen." Zie Acta Gen. Syn. 1927. Art. 54⁵.

Ten slotte bepaalde de Synode nog uitdrukkelijk:

„dat bedoeld rapport minstens een half jaar voor de e.v. Generale Synode aan de Kerken moet worden toegezonden."

De deputaten van de Generale Synode voor de Zending hebben hun rapport behoorlijk op tijd aan de Kerken doen toekomen.

Zij deelen daarin mede, dat zij zich om advies hebben gewend tot de Algemeene Vergaderingen op Midden Java en Soemba; tot al de zendende Kerken; tot het college van Hoogleeraren aan de Theol. School en eveneens tot het College van Hoogleeraren in de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit en tot Excellentie H. Colijn en Excellentie A. W. F. Idenburg.

De ingekomen adviezen zijn niet opgenomen als bijlagen bij het rapport, zooals dit aan de Kerken is toegezonden. Als zij dit hadden gedaan zou het een vrij lijvig boek zijn geworden. En het was ook niet noodig, wijl de zakelijke inhoud van al die adviezen vrij wel geheel overeenkomt met wat door de deputaten wordt voorgesteld.

Het is echter jammer, dat dit rapport nog niet kon mededeelen of er bij de Vrije Universiteit *„welwillendheid tot medewerking aan deze plannen"* aanwezig is. De Deputaten hebben dit wel gevraagd bij schrijven d.d. 5 November '29. Maar in het begin van Januari 1930 was nog geen antwoord ontvangen en evenmin bericht wanneer het antwoord mocht worden verwacht. De deputaten waren toen wel genoodzaakt hun voorstel te laten afdrukken en aan de Kerken te doen toezenden, want anders zouden zij zich niet hebben gehouden aan de opdracht der Generale Synode, die bepaalde, dat minstens een half jaar voor de e.v. Generale Synode het rapport aan de Kerken moest worden verzonden.

We verwachten echter, dat er van de zijde der Vrije Universiteit wel niet veel bezwaren zullen worden uitgebracht, wijl de zakelijke inhoud van het voorstel der deputaten overeenstemt met het advies, dat ook door de hoogleeraren der Theol. Faculteit van de Vrije Universiteit is onder teekend.

Het voorstel, dat de deputaten voor de Zending van de a.s. Generale Synode wenschen voor te leggen, luidt als volgt:

„De Generale Synode besluite:

1. Over te gaan tot de benoeming van

een Hoogleeraar in de Zendingswetenschap aan de Theologische School te Kampen en daarbij te bepalen:

a. dat deze Hoogleeraar onderwijs zal hebben te geven in de theologische Zendingsvakken, genoemd in art. VI der Zendingssorde, n.l. Geschiedenis van de Zending, bijzonder van die in Nederlandsch Indië; Theorie der Zending naar gereformeerde beginselen en de Elenctiek in betrekking tot de pseudo-religies op het Zendingsterrein;

b. dat voor dezen Hoogleeraar dezelfde traktements- en pensioensregeling zal gelden als voor de andere Hoogleeraren der Theol. School, terwijl de betaling zal geschieden uit de Generale Zendingsskas;

c. dat die Hoogleeraar zal staan onder hetzelfde toezicht als de andere Hoogleeraren der Theologische School, terwijl ook de deputaten van de Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen eenig toezicht zullen oefenen, doch alleen voor wat betreft de geschiktheid van het onderwijs ter opleiding voor de Zending;

d. dat aan dezen Hoogleeraar is opgedragen, zoodra dit door de Generale Synode of door hare deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen gevraagd wordt, college te geven in de Theol. Zendingsvakken genoemd in art. VI der Zendingssorde en in de vakken, die eventueel daaraan toegevoegd worden ter speciale opleiding van missionaire dienaren des Woords;

e. dat deze Hoogleeraar eene eventueele benoeming tot Hoogleeraar in de Zendingswetenschap aan de Vrije Universiteit zal behooren aan te nemen;

f. dat aan dezen Hoogleeraar door de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen kan worden opgedragen een cursus te houden in de theologische Zendingsvakken ten behoeve van missionaire artsen en verplegend personeel en van onderwijzers, die in dienst der Zending worden uitgezonden.

2. Zich te wenden tot de Directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag te Amsterdam met verzoek:

a. den door de Kerken benoemden Hoogleeraar in de Zendingswetenschap ook te benoemen tot Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit, onder bepaling:

dat deze benoeming geschiedt buiten bezwaar van de kas der Vrije Universiteit;

dat deze Hoogleeraar zal optreden als Hoogleeraar in de Theologische Faculteit

tot het geven van onderwijs in de theologische Zendingvakken, terwijl hij desgewenscht ook zal mogen optreden als Lector in de Litterarische Faculteit om onderwijs te geven in Land- en Volkenkunde van Ned. Indië en de leiding op zich te nemen van het eventueel in die Faculteit te geven onderwijs ter vooropleiding voor den dienst der Zending;

dat deze Hoogleraar zal staan onder hetzelfde toezicht als de andere Hoogleeraren der V. U., doch dat ook de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen voor wat betreft de geschiktheid van het theologisch onderwijs ter opleiding voor de Zending eenig toezicht zullen mogen oefenen;

b. dat, zoodra dit door de Generale Synode of hare deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen gevraagd wordt, aan dezen Hoogleraar opgedragen worde college te geven in de Theologische Zendingvakken naar Art. 6 der Zendingssorde, en in de vakken, die eventueel daaraan toegevoegd worden ter speciale opleiding van missionaire dienaren des Woords, terwijl voor het volgen van die colleges geen collegegelden zullen worden gevraagd;

c. dat, indien de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen dit verzoeken in de gebouwen der Vrije Universiteit aan dezen Hoogleraar de gelegenheid worde gegeven tot het houden van een cursus in de missionaire vakken ten behoeve van missionaire artsen en verplegend en onderwijzend personeel.

3. Aan de deputaten der Generale Synode ad Art. 4 der Zendingssorde op te dragen.

1e. in overleg met den te benoemen Hoogleraar in de Zendingswetenschap eventueel te bepalen welke vakken, behalve die in Art. 7 der Zendingssorde zijn genoemd, de speciale opleiding van missionaire dienaren des Woords zal omvatten en deze opleiding voor zooveel nodig nader te regelen, welke opleiding echter in den regel ten minste twee studie jaren zal vereischen, voor wie nog geen speciale opleiding ontvingen;

2e. toe te zien, dat bij de examina ad Art. 4 der Zendingssorde, de examinandus overlegge:

a. een testimonium, dat hij de colleges ter speciale opleiding in de Theologische Zendingvakken heeft gevolgd;

b. een testimonium waaruit ten genoegte van deze deputaten blijkt, dat hij voldoende

het noodig geachte onderwijs in de litterarische Zendingvakken genoten heeft.

4. Aan de te benoemen deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen op te dragen:

a. uit de Generale Kas der Zending het traktement en eventueel pensioen van den te benoemen Hoogleraar in de Zendingswetenschap te doen betalen;

b. van tijd tot tijd de colleges van dezen Hoogleraar bij te wonen om de geschiktheid daarvan met het oog op de opleiding voor den dienst der Zending te beoordeelen en, als zij dit noodig achten, hierover met dien Hoogleraar overleg te plegen;

c. zoodra voor een beroepen missionair dienaar des Woords speciale opleiding voor den dienst der Zending begeerd wordt, zich voor zooveel nodig te dezer zake te wenden tot de Curatoren der Theologische School en de Directeuren of Curatoren der Vrije Universiteit en voorts in overleg met den Hoogleraar in de Zendingvakken plaats en tijd voor de speciale opleiding te bepalen;

d. in overleg met dezen Hoogleraar een kostellozen cursus te openen en te regelen ten behoeve van missionaire artsen, verplegend personeel en onderwijzers, waarbij het onderwijs in de beginselen van de Theologische Zendingvakken door dien Hoogleraar zal worden gegeven, terwijl voor het onderwijs in de litterarische vakken, voor zoover dit niet door dien Hoogleraar wordt gegeven, verwezen zal worden naar bestaande leergangen of vakleeraars, waarvan de kosten echter komen voor rekening van de belanghebbenden.

5. Te bepalen, dat missionaire artsen, verplegend en onderwijzend personeel door of vanwege de Kerken niet mogen worden uitgezonden zonder in het bezit te zijn van testimonia, waaruit blijkt dat men het sub 4 d genoemde onderwijs heeft gevolgd, terwijl in zeer bijzondere en dringende gevallen hiervan alleen dispensatie kan worden verleend door de deputaten van de Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

6. De wenschelijkheid uit te spreken, dat alle onderwijzers en onderwijzeressen, bestemd voor Christ. Holl. Inlandsche en Christ. Holl. Chineesche scholen op het Zendingsveld, voor hun uitzending het onderwijs volgen sub 4d genoemd en aan de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen op te dragen van deze uitspraak kennis

te geven aan de bij de uitzending betrokken corporaties en besturen in Nederland en in Ned. Indie."

De macht van het kleine.

Ook in de Zending is de macht van het kleine vaak groot. We denken hierbij aan het Zendingsbusje, dat in onderscheidene christelijke scholen en zondagsscholen een vaste plaats verkreeg. Nog wel niet in alle, maar toch in heel wat christelijke scholen heeft men een Zendingsbusje. Bijzonder geschikt is daarvoor het „Knikkertje", dat een vriendelijk knikje geeft zoo vaak men er iets in werpt. Op de scholen, waar men een Zendingsbusje heeft, worden de kinderen in de gelegenheid gesteld elke week iets voor de Zending meê te brengen. Natuurlijk is men daarbij geheel vrij. Geen enkel kind behoeft iets te geven. Niemand wordt er ook maar eenigszins toe gedrongen. Dat behoort althans niet te gebeuren. Maar de kinderen mogen iets meebrengen. En zij doen dat meestal gaarne. Menig kind brengt vaak wat mede uit eigen spaarpot.

De beteekenis van die schoolbusjes is veel groter dan men vaak denkt.

Vooreerst wordt daardoor in het hart van de kinderen belangstelling en liefde voor de Zending gewekt en gekweekt. Bij volwassenen geldt het, dat de belangstelling voor iets veelal rijst en daalt naar mate men daarvoor meer of minder bijdraagt. Dit is bij kinderen nog veel meer het geval. Als zij iets voor de Zending geven, leeren zij ook vroeg in de Zending belang stellen. Vooral als ook bij het onderwijs de Zending niet vergeten wordt, maar de onderwijzer of onderwijzeres gedurig iets van de Zending vertelt. Reeds uit dit oogpunt heeft het Zendingsbusje beteekenis. Het leert de kinderen de Zending lief hebben en voor de Zending geven.

Maar ook is geenszins onbeduidend wat in de schoolbusjes voor de Zending bijeengebracht wordt. Het zijn stellig heel wat duizenden guldens, die door de schoolbusjes elk jaar voor de Zending verzameld worden. De opbrengst van de meeste busjes wordt afgedragen aan de plaatselijke Zendingskas. Sommige scholen zenden echter den inhoud van de schoolbusjes naar de Generale Kas. Gedurig treft het ons hoeveel de Zendingsbus in sommige scholen opbrengt. We zouden onderscheidene voorbeelden kunnen noemen, die in dit opzicht de macht van het kleine heel mooi demonstreeren. Laten we uit vele een paar voorbeelden kiezen. Mej. M. v. d. Born te Char-

lois zond ons dezer dagen voor de Generale Kas de opbrengst van het busje der Christ. School waaraan zij werkzaam is. Die opbrengst bedroeg f110. Metterdaad een beduidend bedrag. En nu nog een voorbeeld uit de Zondagsscholen. De Commissie voor de Zondagsscholen te Zaandam verzamelde in 1929 in de Zondagsschoolbusjes f153.68. Ook een mooi bedrag.

De macht van het kleine.

W. B.

Santpoort, 24 Jan. 1930.

Zending Utrecht en Gelderland.

Rapport van de Zendingsactie der Kerken in Utrecht en Gelderland aan de Zendingsynode te Utrecht op Woensdag 27 November.

(Vervolg en Slot).

Over de gelden nog een enkel woord. Ook hier was het als het vorige jaar. Het niet geringe bedrag, dat gevraagd werd, is zonder stornis bijeengebracht. En hoewel met voorzichtigheid is toch ook dit zeer zeker als een thermometer te beschouwen, die iets van de warmte der Zendingsliefde kennen doet. Kan men zeggen, dat met de dit jaar opgebrachte gelden de grens van het vermogen der kerken is bereikt? Naar het oordeel van sommige kerken zeer zeker. Dit werd met tamelijken nadruk uitgesproken inzonderheid door de Classes Arnhem en Harderwijk. Bij de laatste Classe stemden nagenoeg alle kerken daarmede in. Daar tegenover staat weer dat in andere kerken werd uitgesproken: Als het moet, dan zou het nog wel meer kunnen. Wij kunnen, naar ik meen, dit uiteenlopend oordeel voor de praktijk aldus uitleggen: Al wat geld kost en niet strikt noodzakelijk is, dient streng geweerd te worden door een wijs en voorzichtig financieel beheer. Anderzijds zullen de kerken zich niet onttrekken aan wat voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk op ons Zendingsterrein noodig is, of noodig wordt.

Maar, en hier nader ik het slot van mijn rapport, het is daarvoor noodig, dat de harten warm blijven voor het werk der Zending.

Dit is een groot belang. En wellicht kan de vraag gedaan worden of de oogen voor dit belang wel voldoende geopend zijn.

In het algemeen wordt dit belang wel beseft. Ook door de Zendingssynode. Van daar dat zij 3 jaar geleden dan ook besloot om telkenjare een onderzoek te doen instellen naar wat er in de Kerken wordt ge-

daan tot opwekking van Zendingsliefde. En dat is dan ook de 3e maal dat zulk een rapport wordt uitgebracht.

Wat is nu de bedoeling met de instelling van dit rapport geweest? Enkel maar rapporteeren? Dat heeft zeker eenige waarde, maar dan wordt het wel wat vermoeiend om dat ieder jaar te doen. Zonder veel nieuwe gezichtspunten zouden we het beter om de 2 of 3 jaar kunnen doen. De bedoeling zal het wel geweest zijn om hiervoor een stoot te geven aan de Zendingspropaganda en om wat zwak is te versterken. Ik meen, dat we ons over deze dingen moeten beraden. Zou het b.v. niet doeltreffender zijn, bij wijze van voorstel stel ik deze vraag, dat er rapport over de Zendingsactie niet op de Synode maar wel telken jaren door den Zendings-deputaat op de classe werd uitgebracht? Zóó dat de classe zelf zich gaat interesseeren, wat in hare Kerken wordt gedaan, zóó dat nalatige kerken worden bewerkt? Dit staat natuurlijk reeds voor iedere classis vrij, maar het ware te overwegen of en hoe iedere classis er ook metterdaad toe te brengen ware om dit waarlijk niet kleine belang te behartigen. Het Synodaal rapport, op welke wijze dan ook ingericht, zou dan toch kunnen blijven bestaan, ten einde daardoor ook van wat in de andere classis gebeurt te kunnen leeren.

En nu tenslotte nog eenige wenschen door kerken kenbaar gemaakt. Die van Doetinchem, naar meerdere centralisatie noemde ik reeds.

De cl. Apeldoorn vraagt: Kan de Zendingslectuur niet wat lager in prijs worden? Kan de Zendingskalender aan den voorkant niet wat makkelijker gemaakt worden? Zou het blaadje „Uit Poerworedjo" niet kunnen opgeheven worden en de inhoud een plaats vinden in de vaste Zendingsrubriek in de Kerkbode.

Oosterbeek zou gaarne een lijstje ontvangen van in het land vertoevende Zendingsarbeiders, opdat men die kan uitnoodigen voor een spreekbeurt; en Randwijk zou wenschen, dat in iedere kerk minstens één Zendingssamenkomst plaats vond. Mogen deze wenschen voor zoover ze daarvoor vatbaar zijn via de Synode aan het rechte adres aanhangen.

De Heere geve Uwe vergadering wijsheid. Hij zegene het werk der Zending.

J. KRÜGER, Rapporteur.

Het afscheid van Dr. J. C. Flach en
Mej. Haspels.

Van het afscheid van Dr. Flach gaf de

„Standaard" het volgende verslag, dat we overnemen in het Zendingsblad.

In de Oosterkerk te Utrecht had Zondag 26 Januari l.l. het afscheid plaats van Dr. Flach, den geneesheer-directeur van het Zendingshospitaal te Poerworedjo, en zijn echtgenoot, die na een jaar verlof, opnieuw naar het Zendingsveld vertrekken en Mej. Ina Haspels, die als apothekers-assistente in het Hospitaal zal dienst doen.

Ds. Kaajan, die het Woord in dezen dienst bediende, richtte zijn prediking geheel op dit afscheid door een zendingspredikatie te houden naar aanleiding van Handelingen 16 : 9 en 10a (Paulus' visioen van den Macedonischen man): Hij sprak hierbij over: 1. het visioen; 2. de geloofsgehoorzaamheid.

Hij wees er op, dat voor de Kerken in Utrecht en Gelderland in plaats van den Macedonischen man staat de Javaan. Met Paulus reisde naar Europa Lucas, de medicijnmeester. Zij wisten zich schuldenaar der andere menschen. Wij zijn zoc de schuldenaars der Javanen. Op ons rust de schuld des verzuims. Eeuwen heeft het Nederlandsche Christendom in Java gezwegen. En velen hebben den Nederlandschen naam stinkende gemaakt.

Spr. wakte daarom op tot mede-arbeiden door gebed en gawe, nu de Gemeente haar Lucas uitzendt.

Hij richtte zich na den middenzang speciaal tot Dr. Flach en zijn echtgenoot. Dr. Flach bleek een getrouw en ijverig arbeider, die bekend staat als „de dokter die helpt". Zijn arbeid breidde zich uit. Werd in 1918 het hospitaal opgericht, een 2e arts, Dr. Slettenaar, zal ook spoedig afgevaardigd worden. Ook is reeds een derde arts gevraagd, zich beschikbaar te stellen en een opleiding te volgen voor chirurg.

Speciaal richtte spr. hartelijke woorden van bemoediging tot het echtpaar Flach, dat drie dochttertjes hier te lande moet achterlaten.

Daarna richtte spr. zich tot Mej. Haspels, een dochter van een oud-studievriend.

Spr. bad hen allen een gezegende reis toe en een weerzien van de familie in Holland.

De gemeente zong hen daarna Psalm 121 vers 4 toe.

Tot zoover het verslag. Gaarne zouden we in dit No. een foto van Dr. Flach en zijn gezin hebben geplaatst. Op ons zoek heeft Dr. Flach ook een foto toegezegd. Maar tot heden hebben wij ze niet ontvangen.

W. B.

**Verslag van de Vergadering der Zendingsdeputaten in Utrecht en Gelderland
gehouden 6 Januari i.l.**

Aan het verslag van de Vergadering der Zendingsdeputaten in Utrecht en Gelderland is het volgende ontleend:

Voor de nieuwe periode worden in het Moderamen verkozen: Ds. Renting tot prases; Ds. Alkema tot assessor en Ds. Kreijt tot scriba. Tot deputaat naar Art. 19 der „Overeenkomst”, wordt Ds. Renting aangewezen.

In bespreking komt de hoognoodige uitbouw van het hospitaal, waaromtrent oriënteerende teekeningen ter tafel zijn.

De gedachte om als dépendance een gedeelte van het „Militaire Hospitaal” te huren, vindt geen ingang, als niet profijtelijk voor den gang van zaken.

Na uitvoerige inlichtingen van Dr. Flach wordt besloten, den Kerkeraad voor te stellen, tot deze verbouwing over te gaan.

Te vrijmoediger kon dit besluit worden genomen, wijl het vierde deel der kosten van dezen uitbouw, hetwelk dan voor rekening onzer Zending komt, in kas aanwezig is, terwijl de exploitatiekosten niet zullen stijgen, al zal in het verbouwde hospitaal ook een derde dokter, en wel een Chirurg, dienen aangesteld te worden. Juist de opbrengst van diens particuliere praktijk, zal de daarvoor benoodigde meerdere uitgaven dekken. Algemeen verheugt men zich dat ons hospitaal zulk een goeden naam in Poerworedjo en omgeving bezit en aan zoovele kranken gelegenheid biedt, zoowel genezing van hunne kwalen te zoeken, alsook kennis van het Evangelie te verkrijgen.

Dr. Flach neemt op zich er voor zorg te zullen dragen, dat het huis, nu door Dr. Dreckmeier bewoond, in goeden staat wordt gebracht, om straks door haren opvolger betrokken te kunnen worden.

Dr. Flach zal de noodige beschutting ter bewaring van den grafsteen op het graf van wijlen Zr. Both, laten aanbrengen.

Besloten wordt, om het verlof van Dr. Dreckmeier te verlengen, en zoo zij zulks wenscht, dit tot 1 Maart toe te staan.

Dr. Flach neemt afscheid en spreekt zijn waardeering uit over de behartiging der Zendingsbelangen, waarvan hij getuige is geweest, betreurt de moeilijkheden, die zich in het hospitaal voordeden, maar verklaart met de door Deputaten gevolgde handelwijze in en beslechting van deze moeilijkheden geheel accoord te gaan.

Dr. Flach wordt daarna door Dr. Kaa-

jan en den praeses toegesproken. Hem wordt dank betuigd, dat hij tijdens zijn verlof zoo trouw de vergaderingen van Deputaten heeft bijgewoond en zoo met den Zendingsarbeid bleef meeleven, alsook voor zoo menig advies, dat hij gaf, waarmede Depp. hun winst konden doen.

Hij en de zijnen worden op hun terugreis naar Indië aan des Heeren hoede aanbevolen.

Zending Noord-Holland.

Een brief van Ds. A. Pos.

Djakakarta, 16 December 1929.

Aan den Kerkeraad der Geref. Kerk van Amsterdam.

Zeer geachte Broeders,

Het volgende heb ik U te berichten:

1. In de gemeente van Gondokoesoeman werden Zondag 24 November tien leerlingen van de Keucheniuschool gedoopt, en vijf leerlingen legden belijdenis van hun geloof af. Voorts werden in verschillende gemeenten telkens enkele menschen gedoopt, waarbij ik alleen melding maak van een broeder in Djepitoe in het Zuidergebergte, die in den loop van de maand November in Wonosari werd gedoopt. Dit is de eerste vrucht van het Zendingswerk in Djepitoe.

In den loop van de maand November bracht ik weer enkele dagen door in Wonosari. Ik bracht bezoeken aan Tjandi en Kalongan. In beide plaatsen woont een kleine kring van belangstellende menschen, die reeds regelmatig onderwijs ontvangen. Ook op verschillende andere plaatsen heeft de goeroe indjil Adam Thomas eenigen ingang gevonden, zoodat het wekelijks bezoeken van al deze plaatsen voor hem eigenlijk geen tijd voor uitbreiding van het werk overlaat. De broeders in Wonosari vroegen daarom om een derden goeroe indjil naast Djemina en Adam Thomas. Aan dit verlangen valt thans moeilijk te voldoen. Aan het einde van 1930, als de leerlingen van de Opleidingsschool komen, moet dit nader onder het oog gezien worden.

In den loop van de vorige week bracht ik in het bijzonder een bezoek aan enkele desa's in den omtrek van het hulphospitaal Sorogedoeg, waar, in het bijzonder in de desa Gangsiran, een groote kring van belangstellenden is, die zich nog telkens uitbreidt. Een bestuurder van de desa Gangsiran leerde in het hospitaal Sorogedoeg het Evangelie kennen, en thuis gekomen

riep hij familie, vrienden en geburen tezamen om te vertellen welken schat hij in het hospitaal gevonden had. Thans bezocht ik dezen kring en vond daar een twaalfstal gezinnen bijeen. Zoo is het ook in de desa's Tegoehan en Kalasan.

In verband met de snelle uitbreiding van het werk in den omtrek van de hulphospitalen Tandjoengtirta en Sorogedoeg, is het noodig geworden naar hulp voor den goeroe indjil Poerwa uit te zien. Aan den colporteur Raden Mangoengondo heb ik eenig werk als goeroe indjil opgedragen, wat deze met groote bekwaamheid en toewijding verricht. Ik geloof, dat het veel aanbeveling verdient hem in de toekomst als goeroe indjil voor vast aan te stellen.

Ook in den omtrek van Wates valt nieuwe opleving te melden. In de desa Pandjatan is door den arbeid van een colporteur een groote kring van belangstellenden gekomen. Deze kring is eigenlijk zoo groot, dat geen enkel huis ze bevatten kan. Het komen naar Wates brengt door den grooten afstand te veel moeilijkheden met zich, inzonderheid voor vrouwen en kinderen. Daarom werd het noodig een heel eenvoudig desahuis daarvoor in gereedheid te brengen, zoodat de menschen Zondags en in de week, voor het onderwijs dat zij ontvangen, daar kunnen samenkomen. Ik heb in de hoop op uw goedkeuring voor het vergrooten en vertimmeren van dit huis een bedrag van f100 beschikbaar gesteld. De genoemde colporteur verzorgt zooveel mogelijk dezen kring.

2. Met het oog op den arbeid van de niet aan de Theol. Opleidingsschool opgeleide goeroes indjil ben ik begonnen elken Vrijdagmorgen een samenkomst met hen te houden, om ze eenig onderwijs te geven in die dingen die voor hen van het meeste belang zijn. De preek voor Zondags wordt uitvoerig met hen besproken.

Ook in de gemeenten Rewoeloe en Ngenta enta zijn een tweetal van deze niet opgeleide goeroes indjil, die samen de plaats innemen van den goeroe Darmawarsita, die ons verlaten heeft. De goeroe van Ngenta enta blijkt voor zijn taak berekend. Door dit wekelijksch onderwijs blijkt nu ook duidelijk, hoe deze menschen in den arbeid zijn.

3. In Djokja is begin November de bouw begonnen van de nieuwe kerk voor de gemeente van Gondokoesoeman. De kerk zal gebouwd worden door den heer Pluiter van Solo voor f30.000 en zal 976 zitplaatsen bevatten. f10.000 zal gegeven worden uit het Kerkbouwfonds, een obligatieleening van

f15.000 is reeds uitgegeven tegen 6 % waarvan rente en aflossing met steun van de Holl. gemeente wordt betaald. Op andere wijze zal dan nog f5000 geleend moeten worden. De kerk zal waarschijnlijk in Mei 1930 klaar zijn.

In den loop van de maand November is ook de luidklok gearriveerd, die door de Kinderzendingsvereniging „Constantia" aan de nieuwe kerk in Djokja geschonken is. De gemeente hield hier ook een luidklokavond, gelijk in de Nassaukerk in Amsterdam.

In Toengkak heeft de gemeente thans een stuk grond kunnen koopen voor f1500. Met het bouwen van de kerk wordt thans ten spoedigste begonnen, zoodat omstreeks Mei ongeveer ook deze kerk klaar zal zijn.

In Wates zijn de plannen van den Kerkeraad nog niet vast.

Uw medearbeider in 's Heeren werk,
A. POS.

De Kerk te Patalan.

(Bij de foto).

Gelijk men weet heeft Ds. Pos tijdens zijn verlof gelden verzameld voor kerkbouw in Djokjakarta. Omstreeks f20.000 is er voor dit doel bijeengebracht. Uit dit Kerkbouwfonds worden onderscheidene Inlandsche Gemeenten geholpen bij den bouw eener Kerk. De Kerk te Patalan is de eerste, die met steun uit dit fonds is gebouwd en gereed is gekomen. Van de ingebruikneming dezer Kerk heeft de Inlandsche helper S. Paulus, die als Goeroe Indjil te Patalan werkzaam is, een verslag in de Holl. taal geschreven Hieronder volgt het.

Verslag van de opening van de Kerk in Patalan.

22 Oct. 1922 was er in de gemeente te Patalan in Djokja feest om de nieuwe pas gebouwde kerk te openen. Daarvoor waren al de kerkeraden in Djokja uitgenoodigd, al de goeroes indjil, en andere Christenen, benevens de Asst. Wedana, en al de desa-bestuurders uit den omtrek. Ook waren er verschillende Hollandsche heeren en dames.

De kerk was versierd met klapperbladen en allerlei bloemen. De deur was nog gesloten. Tegen zes uur begon de klok te luiden, opdat de menschen zich voor de kerk zouden verzamelen.

Om zes uur waren de menschen voor de kerk allen tegenwoordig, mannen en vrouwen, groot en klein, oud en jong, on-

geveer 250 menschen. Allen zwegen stil en waren zeer blij, omdat ze gevoelden, dat ze mochten verschijnen voor het aangezicht Gods.

Groot was hun verlangen om spoedig binnen te gaan. Allen zagen ze Ds. A. Pos aan. Ds. Pos stapte op de stoep voor de

nieuwe kerk. Hij preekte over Ps. 48 : 10, om dank te brengen aan God voor de genade die Hij aan de gemeente te Palatan bewezen had. Ook bedankte hij de gemeente in Holland voor de hulp die zij aan Palatan gegeven heeft, en allen die aan den bouw hadden meegeholpen. Hij dankte ook

De Kerk te Patalan.

kerk en wenkte de menschen opdat ze naderbij zouden komen. Toen werd er gezongen Ps. 84 : 1, en Ds. Pos sprak tot de menschen: Deze kerk is Gods huis, wie durft er als zondig mensch binnen te gaan? Toch verlangt ons hart naar God. Daarom moeten wij bidden of God onze zonden vergeven wil en ons toestaan wil, dat wij in deze kerk binnengaan. Vervolgens hebben we samen gebeden om den zegen Gods. Daarna gaf de goeroe indjil den sleutel aan Ds. Pos, die daarop de kerk opende. Zie, binnen in de kerk helder licht van gasolinelampen, die er voor deze gelegenheid opgehangen waren. We zongen toen Ps. 116 : 6, 13 en gingen in de kerk binnen. Tafels en stoelen waren klaargezet, zoodat het het oog aangenaam aandeed. Het feestcomité had het druk om alle menschen hun plaats aan te wijzen.

Toen allen gezeten waren, hield Ds. Pos de eerste koempoelan ter opening van de

alle gasten voor hun tegenwoordigheid.

Daarna zette hij het doel van de kerk uiteen, opdat God daar met zijn volk kan samenkomen. Dat is de hoogste genade van God, dat Hij met menschen gemeenschap wil hebben. Dat is dat wij behooren tot den geestelijken tempel. Daarom moeten wij ook uit dankbaarheid bouwen aan dien geestelijken tempel door het Evangelie aan anderen te prediken.

Na de preek sprak de voorzitter van het feestcomité om allen die tegenwoordig waren te danken voor hun tegenwoordigheid en ze op te wekken met blijdschap feest te vieren, om te deelen in de blijdschap die de gemeente van Patalan heeft over de nieuwe kerk.

Daarna werd een lied gezongen door de vereeniging Mardi Boedi, een vereeniging van de Jav. onderwijzers, goeroe indjil en verplegers in Patalan en omstreken.

Vervolgens hield de goeroe indjil, S.

Paulus, een lezing over de geschiedenis van de gemeente in Patalan. In 1890 hoorden twee menschen uit de desa Bedji, namelijk Resasentana en Wongsadrana van het Evangelie door een Christen in Groedjoegan. Ze werden er door bekoord en gingen naar de koempoelan in Bandjar Waron. Na vier jaar stierf Wongsadrana, Resasentana leeft nog en is ouderling van Patalan. In dien tijd kwam er een colporteur van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap uit Malang naar Djokja, en ging wonen in Toeren. Hij hield nu elken Zondag koempoelan in Toeren. In dien tijd volgden de Christenen de gemeente van Karangdjasa waar Sadrach woonde. Toen men de gemeente wilde zuiveren, waren Sadrach en de gemeente in Karangdjasa het daarmede niet eens, zoodat de gemeente in Karangdjasa zich afscheidde als Apostolische gemeente. De gemeente in Toeren kreeg toen een goeroe uit Poerworedjo.

In 1901 kwam er in Djokja ook een pandita namelijk Ds. Zwaan, en de gemeente in Patalan werd nu verzorgd door Ds. Zwaan. In 1709 werd er een school opgericht in Toeren. Raden S. Martawijata werd hoofd daarvan. In 1910 werd de school overgeplaatst naar Patalan, voortaan kwamen de Christenen nu in de school te Patalan samen, waar Raden Martawijata des Zondags koempoelan hield, catechisatie gaf enz. De school ging telkens weer vooruit, in 1925 werd het een Standaard-school. Er waren 150 leerlingen. In 1924 werden er in den omtrek van Patalan twee scholen opgericht in Toeren en Gadoengan, en in 1925 ook in Patrabajan. In 1913 werd er ook een ziekenhuis in Patalan opgericht, waardoor er meer gelegenheid is om het Evangelie te prediken.

In 1923 kreeg de gemeente in Patalan voor het eerst een eigen goeroe indjil, namelijk Sis Joram. In zijn tijd heeft de gemeente zich belangrijk uitgebreid. In 1925 heeft de gemeente van Patalan een eigen kerkeraad gekregen, terwijl sinds dien tijd ondergeteekende goeroe indjil in Patalan is. Thans wonen de Christenen hier zeer verspreid, namelijk in Bedji, Gatak, Ngentak, Toeren, Gaten, Patalan, Soeren, Dasilang, Pranti, Toeloeng, Boetoeh. Het aantal is 120.

In het jaar 1925 vatte de gemeente ook het plan op om een kerk te bouwen, maar dat kon niet geschieden, omdat er nog geen geld voor was. In 1927 ging Ds. Pos met verlof naar Holland, toen hij in 1928 terug-

kwam bracht hij een verrassing voor de gemeente mee, waarvoor de nieuwe kerk gebouwd kon worden.

De gemeente in Patalan is blij, dat ze uit het kerkbouwfonds f3000 ontvangen heeft, waarvan f1500 terug zal betaald worden aan het kerkbouwfonds.

Na deze lezing werd er pauze gehouden, waarin thee werd rondgediend.

Vervolgens gaf S. Djagahoesada, de verpleger van het hospitaal, een overzicht van de kosten van den bouw. De kerk, die plaatsruimte biedt voor 200 menschen, kost f2980. Vele broeders in Patalan hebben aan den bouw ijverig meegewerkt.

Vele menschen voerden daarna nog het woord, om hun blijdschap uit te spreken, dat de gemeente in Patalan een kerk gekregen heeft, en hun wenschen uit te spreken, dat de nieuwe kerk in Patalan een middel moge zijn, opdat alle knie zich buige in den naam van Jezus en alle tong belijde, dat Hij de Heere is.

De volgende menschen hebben gesproken:

1. Afgevaardigde van den kerkeraad van Gondokoesoeman, Djokja.
2. Lid van het Comité kerkgebouw.
3. Een afgevaardigde van Wates.
4. Nog een afgevaardigde van Wates.
5. Een namens de goeroes indjil.
6. Een afgevaardigde van den kerkeraad van Tjandisewoe.
7. Afgevaardigde van de vrouwenvereeniging: „Pembangoen Tresna” (Tot opbouwning in de liefde), uit Tjandisewoe.
8. Afgevaardigde van de gemeente in Wonosari.
9. De goeroe indjil van Srandakan als dichtbijzijnde kerk.

Daarna heeft de vereeniging Mardi Boedi weer een lied gezongen op Javaansche wijze.

Van tien uur tot kwart over elf werd er een pauze gehouden om rijsttafel te eten.

Na de pauze werden allen weer verzameld en uitgenoodigd om samen te zingen, en om half twaalf werd het feest gesloten met dankzegging aan God voor al het goede dat Hij ons geschonken had. Met blijdschap in het hart gingen allen naar huis.

S. PAULUS.

Goeroe Indjil van Patalan, Djokja.

Tot zoover het verslag. Men merkt aan den stijl wel, dat het geen Hollander is, die het schreef. Maar het trof ons toch,

dat die Javaansche helper zich zoo goed in het Hollandsch weet uit te drukken. En de inhoud van dit verslag laat ons onopzettelijk zien wat rijken zegen de Heere gegeven heeft op den arbeid der Zending te Patalan.

W. B.

Zending Zuid-Holland ten Noorden I.

Meeleven.

„De wereld zien en die daarin wonen”, is wel een der meest opievende begeerten der laatste jaren.

Ook Indië ondervindt van deze strooming de heilzame gevolgen. In het kader van dit blad denken we dan echter niet aan de honderden Amerikaansche toeristen, die de oude Boeddhistische cultuur komen bewonderen, maar aan de enkelen, die kwamen om het Zendingswerk te bezien. Een korten tijd konden zij meeleven in de blijdschap en de moeilijkheden, die het Zendingswerk vergezellen.

Zooeven echter, wier hart eveneens uitgaat naar het werk der Zending, die zoo gaarne van dichtbij zouden willen gadeslaan, datgene waarvoor zij dikwijls tijd en kracht en goed beschikbaar stellen, maar die eigenlijk steeds moeten klagen over te kort aan kennis, te kort aan inzicht, te kort aan materiaal om te kunnen meeleven.

Laat ik hen dan eens mogen medeneemen op een avondmaalsgang naar een der dessa's.

We zijn daartoe in staat, doordat de missionnaire-predikanten in Solo de goede gewoonte hebben om 's Zondags, als zij de dessa's bezoeken, enkelen uit te noodigen om mee te gaan.

Zoo stond dan Zondagmorgen de auto van Dr. van Andel klaar om ons naar Boeloe te brengen. Boeloe, een dessa, ± 35 K.M. van Solo uit naar het Zuiden. Voor u in Holland als het ware aan een der einden van de wereld, maar voor ons in Solo ook verre van naast de deur.

't Zou een warme tocht worden, over een moeilijken weg.

En dat werd het. Slechts 3 K.M. was goed berijdbaar. Het overige deel ging het op halve kracht, zeer tot ongenoegen van den Javaanschen chauffeur, die zoo gaarne „uit de machine haalt wat er in zit”. Maar we vorderden, en bereikten ons doel. Beeld van het Zendingswerk. O, zooveel moeite, o zooveel ongeduld. Daar gaat het ons dikwijls ook te langzaam. Wij zouden gaarne

op willen schieten, altijd maar sneller, onstuimig voorwaarts, opdat er toch veel vrucht gezien zou kunnen worden. Maar het gaat niet. Telkens moeten we remmen, omdat we eigenlijk geremd worden. God wil geen vluchtig werk. Kalm, en daardoor onweerstaanbaar, onverzettelijk, dringt Zijn Woord door in deze landen. O zooveel moeilijkheden op den weg, slechts zelden over effen paan, maar Hij bereikt Zijn doel, Zijn kruisbanier wordt hier opgericht en zal eenmaal, als van de toppen der bergen, dit volk tegenblinken.

Het laatste deel van den tocht ging door dor en uitgedroogd land. Zoo intens droog had ik nog zelden een streek op Java gezien. Wel waren de akkers keurig bewerkt, maar boven de droge, grijze aardkorst stak geen grassprietje uit. Heel deze wereld lag te wachten op de eerste regenbuien van den west-moesson. Dan zouden de korels, die men nu bezig was in de aarde te leggen, ontspruiten en het dorre grijs veranderen in jong, levend groen. En zoo reden we daar óók naar een wachtenden akker, óók om zaad uit te strooien te midden van veel doodschheid, en geloofden, dat ook dit zaad niet te vergeefs zou worden uitgestrooid.

In Boeloe wachtte ons een kleine schare. Een twintigtal broeders en zusters had zich vergaderd in de ruime pendoppo van het huis van den goeroe-indjil, Mas Saptosoe-trisno. Ik wilde wel dat velen in Holland eens konden zien hoè we daar vergaderden. Een ruime kamer met wanden van bamboematten, aan de voorzijde open, zonder zeldering, dus zóó onder de hanebalken, een vloer van aangestampte aarde, wat tafeltjes tegen elkaar geschoven in het midden, daar om heen wat stoelen en banken: ziedaar onze vergaderzaal. Geen kerkgebouw dus, geen preekstoel, geen kerkbanken, geen orgel, niets wat ook maar eenigszins leek op een Hollandsch vergaderzaaltje. Maar dit is de buitenkant en daarin is veel verschil. In deze eenvoudige plaats echter: kinderen van onzen Vader in de hemelen, broeders en zusters in het geloof, waarom we dan ook samen, het avondmaal zouden vieren.

Eerst werd de disch aangericht. Brood en wijn zijn in dessa's onbekende zaken en worden dus steeds van uit de pastorie medegebracht. Ook het avondmaalstel evenals het doopbekken, gaan elken Zondag mee van dessa tot dessa, want deze kleine groepen kunnen al deze benodigheden niet zèlf aanschaffen.

De goeroe-indjil, die anders hun onderlinge bijeenkomsten leidt, treedt nu op als voorlezer en voorzanger.

Na den zegen trilt al spoedig het: „Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot” door de ruime kamer. Enkele voorbijgangers blijven staan, luisteren en gaan dan weer verder. Ze weten het: dàar is de koempoelan

klein maar aandachtig gehoor, verduidelijkt. Een aandachtig gehoor, neen dit is maar niet een phrase zonder zin. De gezichten spraken van aandachtig luisteren. Was het niet een hooren van ongeweten dingen? Waren het niet klanken van eeuwigheidsgeluk?

Met opgewektheid vierden wij dan ook

De herdenking van het tienjarig bestaan der Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

Christen. Waarom treden ze niet binnen? Wie zal het zeggen; schuchterheid, vrees voor derden, zorg voor het dagelijksch brood wellicht. Och, konden we hen toch dwingen in te komen, om te hooren wat tot hun eeuwigen vrede dient.

Na het lezen van de twaalf Artikelen en van psalm 22, wordt eerst een kleine gedoopt. Trotsch houdt het Javaansche moedertje haar kleinen boy ten doop en zet zich daarna weer tusschen de andere hoorders. De kleine maakt den geheelen dienst mee. Wordt hij woelig dan wordt hij, onder de preek door, aan de natuurlijke bron gelaafd. Dat kàn hier gelukkig nog, niemand die er aanstoot aan neemt.

De tekst der predikatie is Psalm 22 vers 27: „De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden; zij zullen den Heere prijzen, die Hem zoeken; Ulieder hart zal in eeuwigheid leven.”

Deze heerlijke belofte werd door Ds. van Andel in een korte predikatie, voor een

's Heeren avondmaal. De zielen van blank en bruin werden gesterkt in het geloof in onzen Heiland, Wiens dood ons dit geluk bereidde.

Waar we ons zoo één gevoelden, hadden we ook na den dienst eenige gezellige oogenblikken. Enkele belangstellende vragen naar gezin en arbeid maakten de tongen los. Toen kwamen ook wel even de zorgen om het hoekje kijken. Het aantal leerlingen op de Christelijke school neemt niet genoeg toe. Het hoofd tobde daarover. De hoogste autoriteit in het dorp, een Javaan, van ouden adat, zou veel kunnen doen voor den bloei van onze Zendings-school. We beloofden hem nog even te bezoeken, een belofte, waaraan door Ds. van Andel na ook werd voldaan. Een goede, vriendelijke verstandhouding met de Hoofden blijkt steeds van groote beteekenis te zijn voor het Zendingswerk.

Toen was weer het oogenblik van vertrek gekomen. Een kort, welgemeend af-

scheid en voort ging het weer. Onderweg wachtte ons nog een bezoek bij een ander Inlandsch hoofd, die den vorigen dag zijn vrouw verloren had. Op deze wijze toont de Zending haar medeleven, ook met hen die nog niet tot het Christendom behooren. Maar voort alweer. Als we geen pech kregen onderweg konden we om half één thuis zijn; onze avondmaalsgang had dan 5 uur geduurd. Wat we achter lieten toen we uit de dessa vertrokken? Voor ons oog slechts een kleine groep eenvoudige menschen, maar menschen, die zooveen hadden aangezeten aan een koningsdisch, menschen, die de belofte hadden, te zullen zijn 's Konings kinderen.

Solo.

B.

De herdenking van het tienjarig bestaan der Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

(Bij de foto).

Deze foto geeft ons een kiekje van de toeschouwers onder de tjemara's bij één der spelen tijdens de feestelijke herdenking van het tienjarig bestaan der Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

Het verslag der herdenking is opgenomen in het Zendingsblad van December 1927.

W. B.

Zending Groningen, Drenthe en Overijsel.

Brieven van Soemba.

(Overgenomen uit het Kerkblad van D.O.).

Pajeti, Aug. 1929.

Geachte Deputaten,

Dit is dus de eerste brief, dien ik aan den nieuwen correspondent van de Soemba-Zending zend. We betreuren het heengaan van hen, die zoo goed in de Zendingsaangelegenheden thuis waren en lange jaren hun krachten daaraan hebben gegeven.

Wij zijn reeds weer ruim een jaar op Soemba terug. Het eindexamen van de normaalleergang is weer gehouden. Van de 20 mochten er 19 slagen. Deze 19 hebben daarna nog examen gedaan voor den inspecteur van het inlandsch onderwijs en mochten allen slagen, zoodat we dit jaar veel nieuwe onderwijzers er bij gekregen hebben. En toch niet te veel, want allen hebben reeds een plaats. Zelfs konden er op het moment nog wel enkelen geplaatst worden. Dit althans werd me verzekerd voor Midden-Soemba. We zullen echter maar geleidelijk doorwerken. De nieuwe klassen die thans gevormd zijn, zijn respec-

tievelijk voor de 1e en 2e klasse 17 en 16 leerlingen. We zijn dus nog op het maximum, dat we mogen hebben.

Het vorige jaar waren we er 2 boven, maar het is beter, dat we niet boven het maximum uitgaan. De eerste jaren zullen we daar nog wel niet ver beneden kunnen gaan, want dit zou een belemmering voor het werk kunnen worden.

We zullen met nieuwen moed het nieuwe cursusjaar weer ingaan.

Geve de Heere ons bij den voortduur kracht en gezondheid om ons werk met opgewektheid te mogen verrichten.

Met br. gr.

w.g. Tj. MOBACH.

BRIEF VAN Ds. P. J. LAMBOOY NA HET AUTO-ONGEVAL.

Pajeti, Aug. 1929.

Zeer geachte Broeders!

Voor drie dagen ontving ik een schrijven van Ds. Lammertsma namens de Deputaten, waaruit mij groote belangstelling bleek voor het ongeluk, dat mij verleden maand overkwam.

Ik dank U allen voor de hartelijkheid mij bewezen, en nu haast ik mij U in te lichten over die gebeurtenis, nu ik langzaam aan weer aan den geregelde arbeid kan beginnen, al is het nog niet met de kracht, die ik gaarne wenschte.

Een geheele week was ik op reis geweest met de auto en te paard om des Zaterdag vroege te vertrekken uit Raka Watoe en dienselfden dag Pajeti te bereiken; een tocht, die anders tenminste twee dagen zou vergen te paard alleen. Om half negen was ik vertrokken, na nog eenige bezoeken in kampongs afgelegd te hebben en daarna was ik te paard 14 K.M. gereden tot aan den grooten weg Waingapoe-Waikaboebak. Mijn auto stond op het afgesproken punt klaar, met nog een Savoeneesche vrouw als passagier, die met mij mee zou rijden, aangezien het den volgenden dag Avondmaal op Waingapoe zou zijn, en zij belijdend lid was van Waingapoe, tijdelijk te Langgali-roe verblijf houdend.

Het eerste stuk, dat de gevaarlijkste ravijnen en bochten heeft, stuurde ik zelf, om het tweede gedeelte, dat gemakkelijker was, door mijn Inlandschen helper-chauffeur te laten sturen en wat uit te rusten. Hij stuurde goed langs de gevaarlijkste puntjes tot wij aan een gemakkelijk stuk kwamen en hij, waarschijnlijk meenende, dat nu alle moeite voorbij was, plotseling op verder onbegrijpelijke wijze de auto van den weg af liet rijden, die twee maal om-

sloeg en vijf meter naar beneden ging. Onder het vallen dacht ik niet anders, dan dat dit het einde was van mijn leven, maar Gode zij dank, even later vond ik mijzelf liggen voorover naast den auto. Toen waren mijn gedachten: „Wat zou er gebroken zijn?” en ik merkte, dat ik op kon staan, maar ik kon haast geen adem halen. De ademhaling kwam na eenige oogenblikken met moeite terug, en ik zag, dat mijn medereizigers ook gewoon opstonden, zich wat geschramd hadden en verder niets mankeerden. Ik klom naar boven en ging wat aan den kant van den weg zitten, en liet mijn chauffeur menschen zoeken.

Maar langzamerhand kreeg ik hevige pijn in mijn borstkas en de ademhaling ging zwaar, terwijl ik bloed opgaf, en mijn rechterarm hevig pijn ging doen. Ik kwam tot de overtuiging, dat ik eenige ribben moest gebroken hebben en mijn rechter-sleutelbeen. Liggen ging niet, zitten was nog het best uit te houden.

Na een uur hoorde ik eindelijk een paard aankomen en wist toen, dat er menschen gevonden waren, want de plaats van het ongeluk was een zeer eenzame plaats op ongeveer 40 K.M. afstand van Pajeti. Op 5 K.M. afstand was een Savoeneesche timmerman, een Christen, bezig een brug te herstellen. Hij had bezoek van Anggol, de Soembaneesche Christen uit Parai Paha, die in zijn kampong zoo trouw het evangelie predikt. Hij snelde op een paard naar mij toe, en ik was erg dankbaar juist hem te hooren. Ik herkende hem onmiddellijk aan zijn stem, ofschoon ik niet om kon kijken.

Ik verzocht Anggol hulp te gaan halen in Pajeti en hij heeft te paard in 2½ uur naar Pajeti gereden, een buitengewone prestatie.

Intusschen waren er een vijf en twintigtal Soembaneezen bijeengekomen, die met vereende krachten de auto omhoogtrokken en op den weg brachten. Toen heb ik mij in de auto geheschen en de Soembaneezen hebben deze voortgeduwd tot aan de pasanggrahan te Maka Minggit 4 K.M. verder. De auto bleek gelukkig niet geheel stuk te zijn. Alleen het bovenste gedeelte, de voorruit en de kap waren stuk en ingedrukt. Maar dat is niet zoo moeilijk te herstellen.

Den volgenden dag kon de auto op eigen kracht naar Pajeti rijden. Eerst tegen half acht had ik hulp verwacht, maar reeds om zes uur hoorde ik tot mijn groote blijdschap hulp aankomen. Zoo gauw Anggol te Pajeti was aangekomen, is de heer Van Dijk met zijn auto, waarin ook mijn vrouw meereed,

te hulp gesneld. En onmiddellijk daarachter verscheen 'n autobus, om hulp te bieden. Na eenige kussens gemakkelijk neergelegd te hebben op den bodem van de autobus, kon ik in zittende houding langzaam vervoerd worden, terwijl de andere mede-reizigers van den gevallen auto, met den auto van den heer Van Dijk konden vervoerd worden.

Zoo kwamen wij om half negen te Pajeti, waar de dokter al klaar stond om te helpen. Hij constateerde, dat de breuken niet levensgevaarlijk waren en begon onmiddellijk met verbinden en het sleutelbeen te zetten.

Gedurende de volgende dagen werd het al beter en kon ik al weer menschen ontvangen ter bespreking van allerlei werkzaamheden, en na twee weken met behulp van mijn Inlandschen klerk al weer de administratie gaan waarnemen.

Hij schreef alles op en betaalde, waar noodig tractementen e.d. Na 2 weken helaas begon de koorts hevig op te zetten en steeg tot 40 en 41 graden, tot eindelijk geconstateerd kon worden, na herhaald bloedonderzoek, dat ik een aanval van malaria tropica had. Maar gelukkig, met het slikken van kininepillen kon de koorts verdreven worden.

Zoo mogen wij God danken, dat alles zoo voorspoedig ging en spoedige genezing intrad, zoodat ik na 5 weken reeds weer mijn werk als gewoonlijk doen kon. En ik dank ook alle broeders en kennissen, van wie ik buitengewone hartelijkheid en vriendelijkheid mocht ondervinden, ook van de zijde van de Christenen op Soemba. Het deed ons gevoelen, hoezeer wij één waren met de gemeente-leden van heel Midden- en Oost-Soemba.

Op een vraag van Ds. Lammertsma aangaande de Inschrijving van het huis te Melolo in de daarvoor bestemde Openbare Registers, moet ik antwoorden, dat dit nog niet plaats gevonden heeft, maar dat de oorzaak daarvan ligt bij de administratie van de Landskantoren. Ondanks herhaalde vragen bleek het, dat men er niet recht weet mee aan te vangen. Telkens wordt om inlichtingen gevraagd en de zaak wordt dan weer uitgesteld met de mededeeling, dat ik er wel nader van hooren zal.

Een van de ambtenaren vermoedt, dat deze gebouwen nergens in de registers van de Landsgebouwen voorkomen, maar vroeger al aan het Landschap zijn afgestaan.

Met hartelijke broedergroeten — ook van mijn vrouw,

Uw broeder in Christus,
w.g. P. J. LAMBOOY.

De gebouwen der Keucheniusschool.

(Bij de foto).

Gelijk men weet is de Keucheniusschool thans gevestigd in hare nieuwe gebouwen, die dit jaar zijn voltooid.

den door de Friesche Kerken, om naast Ds. Van Dijk zijne krachten te wijden aan de verbreiding van het Evangelie. Dr. Muller van Djogja woonde, na behouden terugkomst van buitenlandsch verlof, ook weer voor het eerst onze vergaderingen bij. En

De gebouwen der Keucheniusschool.

Bijgaande foto geeft ons een gedeelte der gebouwen te zien.

Op den voorgrond staat een groot deel van de school; voorts de woning van den Directeur, den heer J. A. Wiggers, en verder op twee woningen van het Inlandsch personeel.

W. B.

Verslag van de Vergaderingen van Miss. Arbeiders op Midden-Java, gehouden te Djogja op 26 en 27 Nov. 1929.

Onze gewone viermaandelijksche vergaderingen zijn weer gehouden.

De zendingsarbeiders van de verschillende terreinen mochten elkaar weer ontmoeten, en elkander deelgenoot maken van hunnen strijd en zegen.

Allen werden ze gespaard, bij het leven en de gezondheid.

Was er op een vorige vergadering droefheid over het heengaan van Ds. Bakker, nu smaakten we de vreugde een nieuwen zendingsarbeider te mogen begroeten in den persoon van Ds. Bergema, uitgezon-

als gast was zelfs een dag in ons midden een der broeders van Soemba, de Heer T. van Dijk, schoolopziener te Pajéti.

De vergaderingen wijdden een aanzienlijk deel van hunnen tijd aan de belangen van de hulpdiensten, met name van de Inl. Scholen en hare onderwijzers. Een deel van de onderwijzers onzer scholen acht zich verongelikt, omdat de diploma's van de ouderen onder hen door het Gouvernement bij de subsidieering van die scholen niet gelijkwaardig beschouwd worden met de diploma's van de jongere generatie, wat een verschil in salariering ten gevolge heeft. Herhaalde pogingen van onzen kant bij de Regeering aangewend om dit ongelijk verreffend te krijgen, leden telkens schipbreuk. Wij zullen de pogingen nog herhalen.

Ook werd ten behoeve van de pensioeneering onzer onderwijzers een pensioenfonds gesticht, waarin zoowel de onderwijzers als de zendingskassen een zeker bedrag als premie zullen storten, en dat zich voor de richtige uitbetaling der pensioenen

aansprakelijk stelt.

Op deze vergaderingen heeft ook de toetreding van onze Zending tot den Javaanschen zendingsraad haar beslag gekregen.

Die Zendingsraad bedoelt te zijn een soort vertegenwoordiging van de verschillende corporaties, die onder de Javanen in de Zending arbeiden. Verschillende gemeenschappelijke belangen kunnen door de leden van zulk een raad gezamenlijk besproken worden, van verschillende problemen kan men gezamenlijk een oplossing trachten te vinden. Overigens draagt zulk een Raad slechts een adviseerend karakter. Het kan nimmer tot zijne bevoegdheid behoren om aan een of andere corporatie de wet voor te schrijven. Elke corporatie behoudt voor den arbeid op haar terrein de volle vrijheid, en de volle verantwoordelijkheid.

Als onze vertegenwoordiger in dezen Raad werd benoemd Dr. F. L. Bakker.

Onze aansluiting bij den Javaanschen zendingsraad beteekent intusschen niet, dat wij ons ook aansluiten bij den Internationalen Zendingsraad, daar wij tegen de sociale richting, welke deze Raad inslaat, overwegende bezwaren hebben.

Reeds op een vorige vergadering was een voorstel ingediend inzake de toekomstige inrichting van de Opleiding van Hulpers bij den Dienst des Woords. Dat voorstel werd toen nog niet in behandeling genomen, daar het dienstig geacht werd, het eerst bij de leden der verg. te laten circuleeren.

Dit voorstel is nu besproken en aangenomen. In hoofdzaak werd besloten voor te stellen:

1. Dat Dr. Bakker, voor sommige lessen daarin bijgestaan door Ds. Pos, den loopenden cursus, met 18 leerlingen, ten einde brengt in den loop van 1930, waarna Dr. Bakker met verlof hoopt te gaan.

2. Dat in de vacature, ontstaan door het heengaan van Ds. D. Bakker, wordt voorzien door de benoeming van twee nieuwe docenten, van wie één zich bijzonder op de kennis van Javaansche taal en land- en volkenkunde, de ander op kennis van Boeddhisme en Hindoeïsme zal hebben toe te leggen.

Voor een van deze plaatsen wordt van onzen kant ter benoeming voorgedragen Ds. Pos.

3. Daar de nieuw te benoemen docenten eenigen tijd van voorbereiding beslist noodig zullen hebben, en Dr. Bakker met verlof gaat, zal de school in '30 voorloopig

gesloten worden, tot begin 1932, tegen welken tijd wellicht tenminste een der nieuwe docenten gereed zal zijn om met Dr. Bakker den arbeid aan de school te aanvaarden.

4. De bedoeling is in de toekomst niet weer zulke groote klassen aan te nemen als de laatste malen geschied is, maar deze tot een maximum van 14 te beperken, en dan, om toch in de toenemende vraag naar opgeleide krachten te voorzien, ieder jaar nieuwe leerlingen aan te nemen, in plaats van om de twee of drie jaar.

Indien mogelijk zal na den Javaanschen cursus in 1932 ook weer een Hollandsche cursus geopend worden.

De mededeelingen omtrent den arbeid op de verschillende terreinen, zijn helaas niet uitsluitend van verblijdenden aard.

Het hospitaal te Poerwodja maakt tijdens het verlof van Dr. Flach een ernstige crisis door. De goede verstandhouding tusschen het personeel en de aan zulk een inrichting zoo onmisbare Christelijke leiding schijnt daar onder den waarn. Geneesheer-Directeur totaal te ontbreken. En dit laat niet na op den gang van zaken zijn noodlottigen invloed uit te oefenen.

Ook kwamen onder de Inlandsche medearbeiders van Ds. Netelenbos een paar gevallen van ergerlijke zonden voor, die toepassing van tuchtmaatregelen noodzakelijk maakten.

Gelukkig is er in den toestand der Gemeenten, en in de vordering van den arbeid op het Utrechtsche terrein ook een en ander dat van kennelijken zegen getuigt. Verblijvend is de wijze, waarop de Javaansche predikant van Tlepok zijnen arbeid ook dienstbaar tracht te maken aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk, o.a. door aan enkele personen eenige opleiding te geven tot den arbeid in het Evangelie.

Ds. Netelenbos heeft van de Kerk van Utrecht op grond van medisch advies vergunning ontvangen om uiterlijk eind Juni 1930 te repatriëeren.

Op het Solosche terrein mocht men in de laatste vier maanden een grooten oogst binnenbrengen. In dien tijd werden er 65 volwassenen en 92 kinderen gedoopt. In Boelokerto is in korten tijd een flinke Gemeente ontstaan. Ook in Delanggoe werd voor het eerst het avondmaal bediend.

Ook nemen in Solo de plannen voor het beroepen van een eigen predikant een vastere vorm aan. Er bestaan plannen tot kerkbouw in het Noordelijk deel der stad. Daarna moet er ook nog een kerk komen

in het Zuidelijk deel.

Een van de Goeroe's Indjil op dit terrein nam ontslag uit zendingsdienst; een ander moest wegens wangedrag tijdelijk worden geschorst.

Op het terrein van Dr. Esser is het grootste feit der laatste maanden de examinatie en de bevestiging in het ambt van den Jav. predikant Soedarmadi.

Een tweede feit van beteekenis is, dat de Kerk van Rotterdam toestemming gaf tot het doen van pogingen bij de Regeering om voor Tjilatjap toezegging van steun te krijgen voor een zendingsziekenhuis.

Djogja bevindt zich in de periode van kerkbouw. Niet minder dan drie kerken zijn in aanbouw, n.l. 1 te Patalan, te Toengkak en te Djogja. Deze laatste zal aan 1000 menschen plaats moeten bieden.

Inlandsche Christenen te Djogja hebben een schoolvereniging opgericht, die de Inlandsche school te Klitren, Djogja, van de zendende Kerken zal overnemen.

In de omgeving van Djogja werden vier desascholen opgericht, met een bevredigend aantal leerlingen.

Wegens gebrek aan geschikte hulpkrachten is Ds. Pos begonnen aan een cursus voor ongeschoolde menschen, die hij voor bepaalde hulpdiensten gebruiken wil. De cursus telt vier leerlingen.

In het Keboemensche is te Tengahan de vijfde Inl. Gemeente geïnstituëerd.

De Gemeente te Groedjoegan is bijna gereed met den bouw harer nieuwe kerk.

In Karanganjat openbaart zich bij verscheidene personen toenemende belangstelling in het Evangelie.

Ds. Merkelijn trof bij zijn terugkeer van verlof op zijn zendingsterrein wel sommigen aan, die hem teleurstelden, en waartegen terstond met ontslag of overplaatsing moest worden opgetreden. Maar hij gaat toch vol moed de toekomst tegemoet.

De Zeeuwsche Kerken namen het gewichtige besluit te zorgen voor de exploitatie van een ziekenhuis te Magelang, zoodra voor de oprichting daarvan uit een inzameling, die in Holland begonnen is, en hier wordt voortgezet, de noodige fondsen zijn verkregen.

In Wonosobo schijnt de Gemeente te lijden wegens gebrek aan verzorging. Enkele verkeerde elementen hebben teveel den vrijen teugel en oefenen een verderfelijken invloed op anderen.

Uit Poerworedja werd nog melding gemaakt van de opening van een hulphospi-

taal te Djenar, dat vanwege de Zending verzorgd zal worden.

En uit Solo meldt Dr. Groot hoe door jongere mandoers van het ziekenhuis den laatsten tijd met groote toewijding Evangelisatietochten gehouden worden, waarbij wordt uitgegaan van oud-verpleegden van het ziekenhuis.

In de afgelopen maanden zijn de verschillende zendingsposten gevisiteerd. Aan Ds. Van Dijk wordt opgedragen uit de afzonderlijke rapporten een generaal rapport samen te stellen voor de Gen. Synode.

Van Ds. Bakker is toestemming verkregen tot het laten drukken van zijn dictaat over de ambten in de Kerk des Heeren. Tot de Uitgave van dit werk wordt besloten, evenals tot de herdruk van andere Jav. werkjes, die geheel of bijna uitverkocht zijn.

De Heere geeft ons de beschikking over vele middelen om voor Hem in het werk te stellen.

Gebiede Hij over al onzen arbeid Zijnen zegen.

Namens de Verg.

K. VAN DIJK.

Lectuurverspreiding aan Zendelingen.

10e Jaarverslag 1928—1929.

(Verkort).

Dit tiende Jaarverslag moeten wij beginnen met het vermelden van het overlijden van ons medebestuurslid, den Heer A. J. H. Scherp, die 30 September j.l. door den dood werd weggenomen. Al beletten zijn drukke werkzaamheden hem veel van zijn tijd aan ons werk te geven, we weten toch, dat deze arbeid de liefde van zijn hart had.

Wat het werk van de lectuurverspreiding betreft, kan het Comité met grooten dank terugzien op het afgelopen jaar. Grooten steun en medewerking ondervonden wij van de vele Zendingsvrienden in het Vaderland. Hartelijk dank ook nu weer aan de velen, die ons steunden in ons werk. Er gaat bijna geen dag voorbij, of de post brengt ons een verzoek om adressen van Zendelingen, aan wie men nieuwe of gelezen tijdschriften zenden wil.

En dat dit op het Zendingsveld gewaardeerd wordt, blijkt uit de vele dankbetuigingen. Telkens wordt ons geschreven: „Ik ben in aangename briefwisseling gekomen met Zending X." Zoo wordt dus tweeërlei doel bereikt: Men bereidt vreugde aan allen, die midden in het werk staan en hier

in het land komt meer belangstelling, omdat men nu rechtstreeks in aanraking komt met de Zendingen.

Grooten dank zijn wij ook verschuldigd aan den Directeur van het „Boekenfonds van het Algemeen Nederlandsch Verbond”. Gedurende eenige jaren zond dit verbond jaarlijks twee à drie kisten met boeken aan door ons opgegeven adressen.

Het is ons onmogelijk allen met name te noemen, die leetuur zonden, maar een enkel geval willen wij vermelden.

Verleden jaar tegen Kerstmis vroeg ons een dame om adressen voor kinderleetuur. Zij wilde dan een pakket kinderboeken bestellen bij Callenbach. We zonden haar een vrij ange lijst met namen en weldra schreef zij ons: „Ik heb aan allen een pakje gestuurd.” Haar voorbeeld vinde navolging.

De lezers van dit jaarverslag zullen wel begripen, dat het een heerliik werk is, als men zóóveel hulp ondervindt. Toch hebben we nog onze wenschen.

Sedert twee jaren laten we twee exemplaren „Stemmen des Tijds” rechtstreeks door den uitgever naar Indië zenden. Elk exemplaar is bestemd voor 3 Zendingen, zoodat we hiermede 6 broeders kunnen verblijden. Ons bereikten echter nog verscheidene verzoeken om dit tijdschrift te mogen ontvangen. De abonnementsprijs, achttien gulden per jaar, stelt echter zware eischen aan onze kas. Waar onze vrienden ons telkens verrasten met bijdragen in allerlei vorm, zal, denk ik, het uiten van dezen wensch voldoende zijn. We vertrouwen dat onze vrienden ons in staat zullen stellen nog enkele exemplaren van dit veelbegeerde tijdschrift te bestellen.

Ook nu weer bevelen we dit heerliike, zegenrijke werk aan in de belangstelling van allen, die gaarne anderen vreugde willen bereiden. De zenders zullen zelf in de eerste plaats den zegen er van ondervinden en zij kunnen verzekerd zijn van de dankbaarheid van de broeders en zusters op het Zendingsveld.

Het Bestuur:

Mevrouw J. C. BOISSEVAIN—Fabius,
De Niie Wehme. Zeist, Presidente.
Mejuffrouw S. J. JAMES, Secretaresse
Buijs Ballotstraat 17b, Utrecht.
Mejuffrouw A. COBLIJN, Penning-
meesteresse, Rubenslaan 10, Biltho-
ven, giro 65563.

Lijstje van verlangde periodieken.

Het Schouwvenster. — Vriend des Hui-
zes. — Wereldkroniek. — Stemmen des
Tijds. — Maandblad voor Ziekenverpleging.
— Voor Moeders. — Het Kind. — Pniël.

— Alg. Weekblad voor Christendom en
Cultuur. — Chr. Vrouwenleven. — Onze
Aarde. — Op den Uitkijk. — Op de Hoogte.
— Overdenkingen. — Praktisch Christen-
dom. — De Vrouw en haar huis. — Droom
en Daad. — Woord en Daad.

Bevolking der aarde.

Volgens de laatste gegevens, verstrekt door het „Institut International de Statistique”, werd de aarde in 1928 door 1936 miljoen menschen bewoond; hiervan telde Europa 478, Amerika 239, Afrika 140, Azië 1070 en Australië 9 miljoen.

Sedert 1920 bedraagt de toename van het wereldtotaal 7 pct.

Van de Europeesche landen gaat Rusland met 108 miljoen (zonder Aziatisch Rusland) aan het hoofd; dan volgen Duitschland met 63,3, Groot-Brittannië met 45,4, Frankrijk met 41,0, Italië met 40,8, Polen met 30,2 en Spanje met 22,3 miljoen.

België en Nederland tellen resp. 8 en 7,7 miljoen inwoners.

Van de buiten-Europeesche landen zijn China met 458, Britsch-Indië met 319, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika met 120, Japan met 60, Nederlandsch-Indië met 53 en Russisch-Azië en Brazilië elk met 39 miljoen het meest bevolkt.

Van de Europeesche landen zijn Saksen, België, Engeland en Wales en Nederland de dichtst bevolkte, resp. met 336, 261, 260 en 226 inwoners per K.M².

Buiten Europa dienen Egypte met 404, Java met 284 en Japan met 157 per K.M² genoemd.

Indische Inlandsche Kerkgebouwen.

Bij mijn bezoek aan Indië in September l.l. ook te Poerworedjo vertoevende bij Ds. Netelenbos, kwamen wij te spreken over de toestanden op kerkelijk gebied in Holland en werd de opmerking gemaakt dat in den laatsten tijd zoovele schoone kerkgebouwen bij de Gereformeerde Kerken in ons land verzezen. Mevrouw Netelenbos gaf dit aanleiding te zeggen: Mochten zij in Holland nu ook eens denken aan de Inlandsche Kerken in Indië, want hier ziet het er treurig uit met de kerkgebouwtjes en de Christen-Inlanders hebben te kleine inkomsten om op redelijke wijze daarvoor te kunnen zorgen.

Mevrouw vroeg mij zeer dringend de aandacht van de Brs. en Zrs. in Holland nog eens bizonder daarop te vestigen en ik weet geen beteren weg dan om in ons Zendingsblad die boodschap over te brengen.

Wanneer wij ons opmaken om nieuwe kerken te bouwen of bestaande te verfraaien, laat ons dan ook eens denken aan de behoeften onzer Indische Brs. en Zrs.

Zij volstaan gaarne met veel minder dan wij behoeven, of meenen te behoeven, maar het allernoodigste moet er toch zijn en dit moet ook aan zedelijke Indische eischen kunnen voldoen. Met eigen oogen zag ik hoe gebrekkig de kerkjes op het Zendingsveld ook zijn.

Nu is het zeker niet noodig met een bijdrage voor bouw of herstelling van Indische Kerkjes te wachten tot men zelf overgaat tot kerkbouw. Integendeel, waar geen nieuw kerkgebouw noodig is, zal men te eer iets kunnen afzonderen voor het omschreven doeleinde. Laat ons dan ook in dezen nood zooveel mogelijk trachten te voorzien. De Heere onze God, die ons zoo rijkelijk zegent, neige daartoe veler harten!

Bijdragen worden gaane ingewacht door ondergeteekende, (Postgiro 76831) of bij Ds. W. Breukelaar, Santpoort, (Postgiro No. 32806).

H. H. FELDERHOF,
Schulpweg 3, Aerdenhout.

Januari 1930

P.S. Voor dit doel reeds ingekomen f10.- van X.

Korte Berichten.

H. Slettenaar.

De heer H. Slettenaar, Arts te Nijverdal, is benoemd tot Missionair Arts Poerworedjo in dienst van de Zending der Geref. Kerken in Utrecht en Gelderland. Hij heeft de benoeming aangenomen en hoopt weldra te vertrekken.

Mej. H. T. ten Kate.

Bij een bezoek door Ds. H. Hangelbroek en Ds. G. M. van Rennes aan Zuster ten Kate, verpleegster aan het Zendingshospitaal te Keboemen, thans met verlof in Holland, gebracht, bleek dat zij nog zeer overspannen en vermoeid is. De Kerkeraad van Heeg en de Friesche Zendingsdeputaten besloten haar verlof met vier maanden te verlengen.

Ds. H. Bergema.

Van Ds. H. Bergema ontving de Kerkeraad van Heeg het eerste officieele schrijven uit Keboemen. Hij schrijft, dat het voor hem en Mevrouw een ontroerend moment was, toen zij den grond betraden waarnaar zoo vele jaren hunne verlangens uitgingen. Toch ook met beklemming, hoe

alles zal gaan en hoe zij hunnen arbeid zullen aanvangen. Hartelijk werden zij op het station te Keboemen door al de broeders en zusters daar begroet, ook door de Inlandsche helpers, onderwijzers, mandoer en verpleegsters. Ds. Van Dijk was hun reeds tegemoet gereisd. De eerste ontmoeting van beide miss. dienaren had te Gombong plaats. Voorloopig wonen Ds. en Mevr. Bergema in 't huis van Ds. van Dijk.

Ds. L. Netelenbos.

Ds. L. Netelenbos, die op grond van Medisch advies vergunning ontving om te repatriëren, zal naar we vernemen in Juni D.V. naar Holland komen.

F. Kamerling.

De heer Kamerling, hoofd der Christel. Holl. School te Tjilatjap is met verlof in Holland. Zijn adres is: Aalbergen bij Almelo.

Dr. R. Brummelkamp.

Men verzoekt ons tot wegneming van misverstand te melden, dat Dr. R. Brummelkamp, die door Prof. van Lesk werd aangezocht om 1e assistent te worden en die deze benoeming aannam, slechts tijdelijk den dienst der Zending verliet om zich nader te bekwamen in de chirurgie.

Mej. M. Heemskerk.

Mej. M. Heemskerk, een dochter van Exc. Th. Heemskerk, hoopt 7 Februari a.s. te Genua aan boord te gaan van de Johan de Wit om te Djokja de directie waar te nemen van de Christ. Huishoudschool aldaar, in plaats van Mej. M. J. van Schelven, die met verlof naar Holland komt.

Mej. J. D. Wielenga.

Eveneens met de „Johan de Wit, 7 Febr. van Genua, zal D.V. naar Djokja gaan Mej. J. D. Wielenga, een dochter van Ds. D. K. Wielenga — de Oud-Zendeling van Soemba. Zij is benoemd tot onderwijzeres aan de Christ. Huishoudschool te Djokja, de eenige Christelijke inrichting van dien aard op ons Zendingsveld.

Een mooi legaat.

Bij de Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal is een legaat ingekomen ten behoeve van het Petronella Hospitaal te Djokja van f 3000.—.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vrage men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer n losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Leestafel.

Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland 1930 — onder redactie van Ds. J. C. Rullmann, Uitgegeven door Oosterbaan en Le Cointre, Goes, f1.—, gecart. f1.25.

Het Jaarboek overtreft ook ditmaal nog weer het vorige. De bekwame redacteur en actieve uitgevers beijveren zich van jaar tot jaar uitnemender werk te leveren. Het is een beslist onmisbaar boek voor ons kerkelijk leven. Ook de Zending heeft haar plaats. Hier en daar ontdekten we enkele onjuistheden.

Tusschen „Ja” en „Neen”, verzamelde opstellen door K. Schilder, bij J. H. Kok, Kampen f4.90, geb. f5.90.

Een zeer merkwaardig boek. Zooals men dit van dezen origineelen schrijver mag verwachten. Allermint een schipperen tusschen „Ja” en „Neen” door. Steeds beslist. Maar het is niet altoos gemakkelijk Schilder te volgen. Men moet wat wennen aan zijn manier van zeggen. Dan is het echter een genot om dit boek te lezen.

Een gloedvolle verdediging van onze Christelijke levenswaarheden.

De Openbaring des Heeren aan Johannes. Opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard door Dr. S. Greijdanus. N.V. J. H. Kok, Kampen, f4.50.

Het is voor de derde maal dat de bekwame schrijver dit bijbelboek heeft behandeld. Eerst een stichtelijke uitlegging. Daarna een wetenschappelijke exegese. En nu deze korte verklaring met nieuwe vertaling. Het is uitnemend werk wat Prof. Greijdanus ons in dit boek heeft geleverd. Het Christelijk publiek mag hem dankbaar zijn.

Op den Uitkijk, tijdschrift voor het Christelijk gezin, uitgave van Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen, per kwartaal f2.25.

Wat was het weer een prachtig Kerstnummer dat „Op den Uitkijk” ons bracht. Gebr. Zomer en Keuning hebben eer van hun werk. Steeds is „Op den Uitkijk” rijk van inhoud en zeer mooi geïllustreerd.

Openbaring en Cultuur, door Prof. Dr. J. A. C. van Leeuwen, bij N.V. J. H. Kok, Kampen. f1.90, geb. f2.60.

Een negental voordrachten, die bedoelen te zijn een „apologetische cursus”. Uitnemend geslaagd. Gij vindt hier de hoofdwaarheden van ons geloof in frissche, boeiende vormen voorgesteld. Jammer dat er een inhoudsopgave ontbreekt.

Ons Kerkgezag, door J. Kruithof, bij N.V. J. H. Kok, Kampen.

Een warm pleidooi voor de invoering van gezangen. Waard dat het gelezen worde, ook al is men het niet in alles met den schrijver eens.

De Bazuin, Maandblad van den bond van Amsterdamsche Christelijke zang- en muziekvereeningingen. f1.50 per jaar.

Ter recensie zond men ons No. 4 van den achtsten jaargang. Een naar het ons voorkomt goed geredigeerd blad.

Het Meerderheidsrapport van het Curatorium inzake het Doctoraat aan de Theol. School te Kampen, besproken door Dr. Greijdanus, bij N.V. J. H. Kok, te Kampen.

Een scherpe bestrijding van het „Meerderheidsrapport”, en een krachtig pleidooi voor de invoering van het doctoraat aan de Theol. School.

De Nederlander onder de Inlanders in Ned.-Indië, door W. Rijk-
ker Mz., bij W. Rijk-er Gz., Rot-
terdam. f0.75.

De heer Rijk-er, oud-Hoofdonderwijzer in Ned.-Indië, vertelt in dit boekje hoe de Nederlander in het maatschappelijk leven zich tegenover de Inlanders moet gedragen. We lieten het lezen door een zeer bevoegd beoordeelaar, die bijna dertig jaren in Indië doorbracht en die dit werkje gaarne aanbeveelt. Voor wie naar Indië gaat, biedt het heel wat goede wenken.

Giften.

Ontvangen van de Generale Kas.

H. J. Meijerink te Laren f3; door Mej. H. Moerkerken te Vlaardingen van de Zondagsschool f3.90; Mej. M. Kersbergen te Nigtevecht f5. Door Mej. L. den Hartigh van de leerlingen Christ. Sch. Zuid-Beijerland f7.50. Door E. v. Beek van de Kerken in Utrecht en Gelderland voor het Christ. Jav. Boekenfonds f75. H. Smit te Schokland uit de Zendingsbus f20.—. Door Mej. M. v. d. Bom uit de Zendingsbus van de Juliana school te Charlois f110.—. Door J. Lucas te Wageningen f55.32. Door P. H. Kroon uit het schoolbusje te Nieuwerbrug f10.—. Door J. Veldkamp 10 % van de ontvangsten voor de Zending over 1929 in Groningen, Drenthe en Overijssel f8000.—. Opbrengst knikkertjes van de Zondagscholen te Zaandam f154.68. Door A. v. Loon Voigt te Drimmelen, saldo kalenders f17.68. H. Rozenbrand te 's-Gravemoer f9.25. Door Ds. L. J. C. Kreijt 10 % van de ontvangsten in de classis Apeldoorn over 1929 f416.16. Door Ds. J. Krüger 10 % in de classis Harderwijk over 1929 f488. Door Mej. A. v. d. Berg te Wierum W. D. saldo kalenders f8.05. N. N. Maassluis f2.50. Kerkeraad Geref. Gem. Oosterend Texel f37.12. P. J. Schreuder Rotterdam opbrengst theelood enz. f9.10. Door Mej. W. J. Malkus van de Christ. Sch. te Heerjansdam f14.50. Door Mej. P. Kooistra te Nes W. D. saldo kalenders f17.50. Van Maria de Visser P. H. Polder f0.65. Door S. v. d. Berg te Voorburg uit de schoolbus f14.75. Door Ds. H. L. Both 10 % der ontvangsten in de classis Arnhem f510.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Jan. 1930.

Postrekening No. 32806.

Voor het Hospitaal te Magelang.

W. Blok, Woerden f1.50; G. Chabot,

Sprang (Geref. Zendingsv.) f25; B. Dijkma, Wetzenns (Fr.) f2; F. Kleijnsma, Joure f2; Geref. Kerk Vries f2.50; Geref. Kerk Bussum f10; Geref. Kerk Kommerzijl f2.50; N. N. Voorburg f3; Geref. Kerk Poortugaal (bestemd voor Armenkolonie Blondo) f5.

Den Haag.

P. KLIJN.

Suriname.

In hartelijken dank ontvangen van J. E., Jutfaas f13; J. J. S., Eindhoven f7.20; A. B., 's-Gravenzande f10; Mej. S. E. H., Scherpenzeel f5; H. H., Amsterdam f10; Leerl. 1e en 2e klas, Axel f5; G. C. H., Drachten f20; Mej. M. K., Nigtevecht f4; Geref. Kerk, Midwolde f10; G. K., Steenwijk f65.64; Zr. K., Veenwoude f1.50; M. E., Buitenveldert f10; J. V. van Zend. Comm., O Pekela f10 (jaarl.); Fam. R., Naaldwijk f2.50; Mevr. T. A., den Haag f25; Geref. Kerk, Garijp f42.31 en f3.50; Ger. Zend. Ver., Veenwoudsterwal f10; Ger. Kerk, Utrecht f25; W. Kok, Solo, „Oost voor West” f400; H. G. v. D., den Bosch f10; K. V., Hommerts f6.22; Mevr. A.—R., A'dam f6.40; Mej. L. D., Hoogeveen f0.50; Mej. B., Hilversum f1; R. K., Wijntjeterp, leerl. Chr. Sch. f15; B. v. D., Alblasserdam f5; W. E., Boskoop f82.40 (kaarten); S. v. d. Z., Den Andel f1; leerl. f5; E. M. v. d. S., Hilversum f2.50; P. Q., Nieuwerkerk a. d. IJssel (Saron) f5; Annie en Arie Pilon (verzameld op de stichtingen te Achterveld) f42.50; H. B., Zeist f10; Ds. H. C. B., Zaandam f2.50; W. C. A. S., Rotterdam f2.50; Mej. J. Kl. f2.50. Joh. v. d. W., Naaldwijk f10; M. H., Bolsward f2.50; J. H. B., Lochem f10; Mej. H. B., f2.50; J. K., den Haag f2.50 (jaarl.); Mej. de B., Zend. Comm. Baambrugge f5; J. D. H., Rotterdam f4.25; J. v. D., den Haag f1; J. C. S., A'dam f5; E. v. d. W., te A'dam f10; N. H. T. M., A'dam—Beester f13; J. B., Vlissingen f15.70; Ds. J. V., Oldemarkt f15; Maison de G. v. N., den Haag f10; B. G. v. L., Dirksland f2; I. 't M., Tinte f2; L. K., Klundert f2.50; gift uit Groningen f2.50; F. S., Hilversum f1 (toez.); A. L., Brielle f10; Ger. Kerk, Muiderberg f2.50; Ger. Kerk, Velp f20; J. H. v. d. V., A'dam f1; Mej. A. d. R.—B., Axel f2.50; B. de H., Zend. Comm. Uithoorn f10; J. J. v. V., Alphen f1.50; Ger. Kerk, Kapelle Biezeling f5; J. W. G. Nijmegen (jaarl.) f7.50 (toez.); R. v. d. B., Geldermalsen f5; G. C. T., Hoorn f2; K. V., Zaandijk f1; J. V., Kampen f10; J. J., Vollenhove f10; J. R., Eindhoven f2.50 (jaarl.); A. B., den Haag f5 (jaarl.); P. W. C. K., Hilligersberg f50; A. F. Boskoop f1; A. A. V., A'dam f3; Ds. H. A. H., Vlaardingen f2.50; Mr. J. F. van B. C. f20; J. E. S., Loosduinen f1; B. d. B., Rotterdam f1; K. M., Bussum f2; N. N., de Krim f10; H. W. K., N. Helvoet f5 (jaarl.); H. J. C. W., den

Haag f15; W. W., Slidrecht f2; F. d. G., Zwartsluis f1; D. G., den Haag f1; C. L., Bennebroek (G. K., Hillegom) f10; S. G., Hilligersberg f2.50; Ger. Kerk, Rotterdam Charlois f3.50; H. A. d. J., Dieren f3; Zend. Comm. en Kinderzend. Comm. Ger. Kerk, A'dam Zuid f325.48½; Ger. Kerk, Vries f2; Mej. M. W., Wassenaar f2.50; Mevr. Z. M., Maarssen f5; U. G., Zierikzee f20; N. N., Sneek f1; H. L. (Ver. L. O. op Ger. Grondslag) f10; Wed. S. W., Makkum f1.50; W. R., Moerdijk f2; van K., Brouwershaven f2.50; Joh. v. R., Vlissingen f2.50; E. v. D., Delft f2; W. D., Naaldwijk f1; A. T. K., Soest jaarl. f5 (toez.); Zr. K. H., A'dam jaarl. f5 (toez.); N. N., Baarn f2.50; J. C. d. D., Baarn f1 (jaarl.); D. v. B., Rotterdam f5; A. B., IJselmonde f3; J. V., den Haag f5; T. H., Winsum f1; H. D., Oudega (Wijmb.?) f6; S. v. A., Schekens f25.94 en f2 van Mej. G. W.; Mej. T. J. van B. C., Utrecht f20; N. N., Voorburg f5; Wed. H., Vlissingen f2; A. v. E., Vreeswijk f5 (toez. jaarl.) f2.50; Zend. Comm. Ger. Kerk, Britsum f2.50.

Voor al deze blijken van meeleven zeer hartelijk dank.

J. VAN KEULEN.
Bilderdijklaan 12.

Hilversum. Postrekening 95494.

ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN OP SOEMBA.

13e Verantwoording van 25 tot en met
31 Dec. 1929.

Bijdragen, Collecten en Giften.

Provincie Groningen:

Fam. Kool, Haren, negertje f7.50; A. Visscher, Zijldijk, zending schoolbusjes f7.81; J. Jonkman, Baflo, zendingscomm. f225; K. D. v. d. Kooy, Winsum, Javaantje f13.55; K. Heeres, Overschild, zendingscomm. f40, film f16 is f56; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f80; J. G. Zijlman, Kommerzijl f30; D. Koebrugge, Onstwedde busjes J. Huigen f1.91, meisjesver. f6.53; W. Frouws f8.32 is f16.76; Ds. Weener, Munnekezijl zendingskas f75; Ds. J. A. Winter, Kiel Windeweer collecte gift f1; E. Ronner, Winschoten giften f75 en f25 busjes f142.60 is f242.60; Ds. D. Steenhuis Loppersum, saldo zendingskalenders f15.60 J. Fennema, Houwerzijl zendingsvereen. f115; K. Kladder, Leens f41; F. Dijkens, Uithuizen gift coll. f2.50; B. Th. Mulder, Schouwerzijl, negertje Chr. Sch. f9.80; M. v. Weering, Stroobos busje meisjesvereen. Gerkeskl. Stroobos f15.80; S. Westerhof, Lutjegast busjes 1e en 2e klas school f3; E. Delhaas, Nieuw Buinen f139.07; A. Mulder Hzn., Hoogkerk busjes f35.09 giften f4 is f39.09; P. M. Pel, Stroobos busjes f98.28; J. Wildvank, Delfzijl 3 gif-

ten f10, f5, f2.50 is f17.50; S. v. d. Zwaag, Den Andel, busje Chr. Sch. f5; J. Helder Pzn., Boerakker, zendingscomm. f25; Ds. J. A. Winter, Kiel Windeweer, collecte gift f7.50; A. Barelds 2e Exl. mond kal. f8.17, busjes E. Gnodde en E. v. d. Vinne f10.73, Jaantje Pol f25.28, busje Lemmechine Barelds f3.17 is f47.35; Ds. Duursema, Groningen Oosterwijk, Groningen f480; Ds. Duursema, Groningen Noorderwijk, Groningen f400; D. Boerema, Chr. Nat. School Midwolda nikkertje f10; idem gift coll. f5, kalenders f38.25 is f43.25; R. Faber, Groningen zending gift kerkcoll. f11.25; f1; f1.75; P. Pilon, Stedum zendingsvereen. f58; schoolkinderen f6; gift coll. f5 is f11; R. Oosterhuis, Zuidwolde giften f25 en f10 is f35; N. N. Roodeschool f2.50; Gift Ger. kerk, Groningen f25; Ds. Duursema, Groningen Westerwijk f145.

Provincie Drente:

R. Roosjen Diever schoolnikkertjes f14; G. Buist, Erica van Jantje Bouwman f1; Jan Snippe, Bovensmilde van O. te S. f6 meisjesvereen. f79.74 is f85.74; H. L. Smeeman, Coevorden busjes en kalenders f14.91; H. Kremer, Nieuwlande busjes Dec. f19.57, nikk. Chr. Sch. f14 is f33.57.

Provincie Overijssel:

H. J. Kuiper, Zwartsluis, zendingscomm. f80, bruil. de Goede f7 is f87; R. Buwalda, Zwolle, vaste bijdrage f1000; L. Burger, Enschede, zendingscommissie f1293.40; P. Smeenk, De Krim Ov. zendingsver. f250; Mej. M. v. d. Blom, Olst, zendingskalender f16.70; L. Smit, Hzn. Hasselt bijdrage f17 kind sch. f25 is f42; Engster, Hengelo f87.55; Ten Hopen, Haaksbergen f28; Ds. J. Visser, Coll. Kuinre f26.85; busje Linnetje Sneep f9.31 is f36.16; G. v. d. Veen, Vroomshoop, busje f117.76; Ger. kerk, Ruinerwold, Koekange f81.07; Ger. kerk, Staphorst f26; S. Malda, Lutten, schoolkinderen f60; G. Dwarshuis, Avereest bijdrage 1929 f41.15; L. Oosterhof, Daarle spreekbeurt Ds. Colenbrander f21.20; E. Smit, Heemse Geref. kerk f92.45; J. Aarts Blokzijl, v. Ger. zondagsch. f11.42; Mej. R. Lanters, Ambt Hardenberg f27.60; Benthem en Oost Friesland: Gift collecte Emden Mk. 50 f30.

Soembaweek.

Provincie Groningen:

Wagenborgen f190.25; Oldekerk f89.26; Veendam f102.54; Haren f294.50; Stadskaanaal Pekelderweg f26.80; Haren rest f3; Winschoten f140.30; Meeden f41.35; Boerakker f20.90; Wildervank 122.23; 2e Exloërmond f42.06; Thesinge 78.67; Aduard f215.39; Enumatil f87.60.

Provincie Drente:

Gees f50.13; Nijeveen f88; Zweelo f134.70; Schoenoord f78.40.

Provincie Overijsel:

Hengelo Rest f46.33; Zwolle f500; Enschede f600; Hasselt f47.65; Dalfsen 65.55; Vroomshoop f172.57; Lutten f72.35; Haaksbergen (nagift) f1; Hardenberg f270.55; Zalk f60.

Bentheim en Oost Friesland:

Wilsum Mk. 77 f45.56; Veldhausen Mk. 381 f225.47; Uelsen f147.91; Emden Mk. 38.40 f22.07; Laar f55.84; Bunde Mk. 70.34 f41.50.

Pinkstercollecte:**Provincie Overijsel:**

Enschede f306.60.

Diversen:

Mej. J. Visser, Kockengen gift f1; W. Smit, Schokland gift f15.

Recapitulatie:

Ontvangen 1e tot en met 12e verantwoording: 1-1'-29—24-12-'29	f 84.511.39½
Ontvangen 13e verantwoording	f 8.564.20

Totaal in 1929 ontvangen.. f 93.075.59½
Hartelijk dank en ook voor 1930 beleefd aanbevolen,

JURRIEN VELDKAMP, Quaestor.
Groningen, 25-12-'29.

ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN OP SOEMBA.

Bijdragen, Giften en Collecten vanaf
1-1-'30 t/m. 24-1-'30.

1e Verantwoording.**Provincie Groningen:**

Mej. M. Slim busjes f62.41, bruiloft f43.51, meisjesver. f11.95, kerkzakje kalenders f15.10, zendingsblad f19.08 is f142.80; A. Algra, Stadskanaal f200; Mej. Tj. Mulder. De Wilp, kerstcoll. f10.45, kal. f9.15 is f'9.60; W. Mulder, Sellingen, coll. zend. avord Ds. Colenbrander f5, schoolbusjes f11.40, saldo kal. en bl. f3.14 is f19.54; Mej. A. Hoekstra, Bierum, kal. f13.34, Miena Omta f35.91, Grietje Bos f20.41, Jantje Drenth f15.21, Annie Scheper f33.58 is f108.45; Dames Lubbers, Zuidbroek f17.75, Zendingabl. f8.50 is f26.25; Geref. Kerk, Stadskanaal f250; Geref. Kerk, Baflo f60; J. Klooster, Scheemda, overschot kal. f24.95; P. M. Pel, Stroobos, Mej. v. d. Leest v. d. Molen 100 ½ st. is f2.50; C. Poortenaar, Zendingskalender f27.70; H. J. Doff, Ten Post, Zending commissie f50; Ds. R. Heidema, Zuidbroek, gift E. D. f5; Reina Vos, Sauwerd, zendingsblad f25.37, zendingskal. f3.80 is f29.17; Ds. J. Schelhaas, Roodeschool, gev. i. d. coll. gift uit dankbaarheid f1; Catech. bus Ds. v. d. Elskamp, Groningen f33.85; H. Huls, Zoutkamp f50; E. Hoeksema, Losdorp f12.41; Meisjesveren. Dorcas f2.96, schoolk. f9.45 is f12.41; M. Brons, Ten Boer, negertjes f21; Mej. G. Haan, Dec-

Jan. f265; Ger. Kerk, Groningen, door Br. v. Dijken gift f50 en f1 is f51.

Provincie Drenthe:

Ds. D. Drenth, Zuidlaren, zond.school, Westra f1.57, busjes 2e ged. '29 f301.96½, Een kal. en busjes f50.88½, Borger kalenders f30, Haulerwijk dankoffer f250 is f386.92; Joh. Leysenaar, Alteveer, Zending comm. f90; Mej. J. Mulder, Meppel, Zendingkas f100, gift f0.50, coll. f168.26, 2 giften f5 en f1 is f6, kal. f9.65 af onk. 5 ct. is f284.36; J. Kuiper, Hijken f83.30, kal. f9.70, gift f10 is f103; J. Mulder, Emmercompascuum, busjes 2e halfjaar f75; H. Blanken, Hoogetveen, v. d. zendingscomm. f300.

Provincie Overijsel:

Ds. L. Kroes, Ruinerwold, Jongel. Ver. f5.85; Ger. Kerk, Blokzijl f65.54; J. Aarts, Blokzijl, v. d. zendingscomm. f14.94; G. v. d. Veen, Vroomshoop, gift oudejaarsavond f10; Soembafilm, Wilsum f49.30; Ds. J. Sybesma, Dedemsvaart f250, Geref. Kerk Avereest f49.33, Ger. Kerk Gramsbergen f26.85, overschot film f20, af onk. is f346.13; Ger. Kerk Hardenberg, zend.bl. en kal. f30; Ger. Kerk, Wierden, zend.bl. f84.09; B. Baar, Vriezenveen, gift van een br. en zr. f1872.17; Jac. Drupsteen, Hasselt, zendingskalender Rebekka en Dina f8.60; H. Hoorn, Wanneperveen, busjes Chr. Sch. f5; G. W. Hutman, Nijverdal, saldo 1929 f1090.

Bentheim en Oost-Friesland:

Gem. Bentheim, Mk. 10 is f5.93; S. Sweers, Neermoor Gem. Brandlecht Mk. 20 is f11.60.

Soembaweek.**Provincie Groningen:**

Siddeburen f306; Grootegast f303.85; Oostwold f141.90; Appingedam f273.85; Westerlee f29.14; Spijk f365.10; Nieuwe Pekela f33; Bierum f214.25; Loppersum f243; Zuidbroek f45.48; Scheemda f11; Scheemda nagekomen f1.25; Pieterburen nagift f2.

Provincie Drenthe:

Gasselternijveen f155.61; Veenhuizen f30.60; Nw. Amsterdam f229.10.

Provincie Overijsel:

Dalfsen f149; Ambt Vollenhoven f24.46; Marienberg f42.21; Wilsum f7.35.

Bentheim en Oost-Friesland:

Emlichheim f361.20; Ihrhove f44.17; Campen Mk 26.60 is f15.10.

Recapitulatie:

Ontvangen vanaf 1 tot en met 24 Januari 1929 f9279.68.

Hartelijk dank voor het bovenstaande.

JURRIEN VELDKAMP, Quaestor.
Groningen, 25 Januari 1930.

Praediniussingel 5.

Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Gezonden. — Van Zendingsaangelegenheden: De Zending onder de Chineezers op Midden-Java ten Zuiden; Vijf en zeventig jaren Zendingsarbeid op Nieuw Guinea; Onderwyzend personeel voor Indië. — Zending Utrecht en Gelderland: Dr. J. C. Flach; Dr. en Mevr. Slettenaar—Wolff; De Zendingsbegroting voor 1930 in Utrecht en Gelderland; Mev. Ina Haspels. — Zending Groningen, Drenthe en Overijsel: De beroeping van Ds. Goossens. — Zending Friesland. — Zending Noord-Holland: De beroeping van Ds. Allaart; De directie van het Petronella Hospitaal. — Zending Zeeland, N.-Brabant en Limburg: Brieven van Ds. Merkelijn. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Gezonden.

Heb Ik u niet gezonden?

Richteren 6 : 14 c

Vragen, waarop het antwoord vast staat, kunnen plechtige verzeeringen zijn.

De Heere stelt, wat Hij ons vast verzekeren wil, dikwerf in vraagvorm, opdat wij door het antwoord, dat we geven moeten, allen twijfel bij ons zelf overwinnen.

Zoo was het ook bij Gideon. De Engel des Heeren heeft hem, juist terwijl hij haastig tarwe dorschte, om die uit vrees voor de plunderende Midianieten te verbergen, begroet als een strijdbaar held en verzekerd, dat de Heere met hem is.

Dat is tegen allen schijn in. Allereerst heeft iemand, die voor den vijand zijn tarwe wegbergt, weinig van een strijdbaar held. Voorts lijkt het meer, dat de Heere Israël, dus ook Gideon, verlaten heeft, dan dat Hij met Gideon is.

Het ééne raadselwoord echter volgt op het ander. Juist in deze zijne kracht moet Gideon heengaan. Hij is de van God verkoorne Israël uit der Midianieten hand te verlossen. En alle tegenbedenking, alle twijfel wordt van meet af weggesneden door Gideon te verzekeren, dat hij een gezondene des Heeren is.

Met wien Hij zendt, is de Heere zeker.

Dat wordt ten overvloede Gideon nogmaals verzekerd. Al acht hij zich de kleinste in zijns vaders huis en dat huis een der geringsten in Manasse, toch zal hij zijne roeping kunnen volbrengen, zal hij de Midianieten slaan als een eenig man, omdat de Heere met hem zijn zal. Immers de Heere zendt hem!

In die verzekeringsvraag des Heeren aan Gideon lag voor hem en ligt voor ieder, wien de Heere ze nog stelt, zulk eene bemoedigende kracht.

Als we maar weten tot welk werk ook en aan wat plaats ook en in wat omstandigheden ook door den Heere gezonden te zijn, dan behoeven we aan den uitslag nooit te twijfelen.

Er zijn altoos menschen, die zich bij voorkeur het meest inspannen voor zulk een werk, waartoe zij noch van God, noch van hunne medemenschen ooit geroepen zijn. Natuurlijk dat dan al hun arbeid ijdel blijkt en zij in en met dien arbeid verongelukken.

Maar ook zijn er, wien God niet maar éénmaal als Gideon hunne zending verzekeren, maar meermalen die zending herinneren moet, opdat zij toch doen zullen, waartoe Hij hen wil gebruiken.

Hierin ligt voor ons dit:

Wij moeten ons van onze roeping en zending bewust zijn.

Voor ieder der Zijnen heeft de Heere een werk. Ieder heeft zijn levenstaak. Ook tot bevordering van de uitbreiding van het Koninkrijk Gods. Dat kan zijn op het groote terrein des maatschappelijken levens. 't Kan ook zijn in de Kerk, in de School, in het Vereenigingsleven, in de Zending.

En ook kan het wezen in den kring van eigen familie of binnen de muren van eigen huis.

We zien zoo dikwerf tegen dat werk op en vinden het vervullen dier taak zoo moeilijk. Dat werk dreigt zoo vruchteloos te zijn. De bezwaren

zijn zoo veel. De tegenstand is zoo sterk. We voelen ons zelf zoo zwak, zoo ongewapend, te klein. Zoo echter kan God ons het allerbest gebruiken. En als we dan moedeloos neer zitten, als de handen slap zijn en de knieën wankelen, ja als we haast geneigd zijn het werk te laten zitten, ziet dan fluistert Gods Vaderstem zoo beemoedigend, zoo verzekerend ons toe: wat zijt ge moedeloos, heb Ik u niet gezonden?

En dan, dan met nieuwen moed gaat de man weer er uit in het moeilijke leven, en zorgt de vrouw weer met lust voor haar kroost en haar huis.

Al behoeven we geen Midianieten te verslaan, toch zijn er heel wat andere machten en krachten, die we tegentreden en overwinnen moeten. En we mogen van den uitslag zeker zijn, als we ons maar bewust zijn door den Heere te zijn gezonden.

Een gezondene Gods te zijn: is dat geen rijke genade?

Dat alleen gaf ook onzen Heere Jezus kracht, al te doen wat Hij gedaan, al te lijden, wat Hij geleden heeft.

Hij wist zoo volkomen de Gezondene des Vaders te zijn.

Maar Hij wil ook van Zijne zending iets leggen op Zijne discipelen. Immers zij hebben ten deele Zijn werk voort te zetten. Maar kunnen het alleen in Zijn gemeenschap, door de kracht van Zijn offer, vervuld van Zijn Geest.

En als dan het werk in 's Heeren kracht is volbracht, dan belijdt het geloof: Heere, U de eer. Want Gij hadt mij gezonden!

Waarlijk: niets maakt zóó sterk, als dát te weten.

Evenveel malen als Farao zijn hart verhardt, treedt Mozes hem tegen, want God zond hem.

Onbegrensd groot moge de wereld der Heidenen zijn, Paulus gaat ze in, want Jezus heeft hem gezonden.

Een onwrikbare sterkte schijne Rome's kerk, en alles spanne tegen hem zamen; Luther gaat voort met zijn machtig Hervormingswerk, want hij voelt zich de gezondene des Heeren.

Al staan ze voor afronden van twijfel en bergen van ongelooft, altijd maar verder, steeds vooruit is de leuze der Zendingen, die 't weten, dat de Zending des Heeren op hen rust.

En, gij stille werker! in den wijngaard des Heeren; gij trouwe werkerster in den dienst van uw Heiland! ook al beven vaak uw leden: gij volbrengt den loop, want uw Koning zegt: Ik zend u.

En dan, dan keeren we eenmaal tot Hem en belijden, dat niets ons heeft ontbroken!

's-Gr.

v. M.

Van Zendingaangelegenheden.

De Zending onder de Chineezzen op Midden Java ten Zuiden.

Reeds hebben we enkele maanden geleden medegedeeld, dat de Classis Batavia in beginsel heeft besloten de bearbeiding op Midden-Java als haar bijzondere zendings-taak te aanvaarden. Met blijdschap kunnen we thans melden, dat men dit werk met kracht wil aanvatten en flink op gang brengen wil. De Classis Batavia is in dezen

goed actief.

Reeds al te lang staat de bearbeiding der Chineezzen op ons zendingsterrein op het werkprogram, zonder dat het is ter hand genomen gelijk het behoort. Reeds in 1914 werd ter Generale Synode te den Haag de noodzakelijkheid van een afzonderlijke bearbeiding der Chineezzen, onder de leiding van een opzettelijk voor dat werk uitgezonden missionair dienaar des Woords, bepleit en is voor dat doel een bijdrage uit

de Generale Kas der Zending toegezegd. Elke volgende Synode stelde een bedrag beschikbaar als er maar een Kerk was of een groep van Kerken, die dit werk ter hand wilde nemen. Nog de laatste Generale Synode voteerde hiervoor f 4500 per jaar. Maar tot heden was er geen Kerk of samenwerkende groep van Kerken, die besloot dezen arbeid te aanvaarden. Mitsdien heeft de Generale Kas de in uitzicht gestelde subsidie nooit uitgekeerd. De zaak had geen voortgang.

Niet alsof onder de 50.000 Chineezzen op dit Zendingveld niet gewerkt werd. Dat zou totaal onverantwoordelijk zijn geweest. Op elk terrein werd door de missionaire predikanten ook eenigen arbeid onder de Chineezzen verricht. Ook zijn hiervoor wel opzettelijk voor dat doel opgeleide helpers aan het werk gesteld. Bovendien zijn er op ons terrein onderscheidene Christ. Holl. Chineesche scholen ten behoeve van Chineesche kinderen. Op een enkel terrein n.l. te Djokja heeft voorts de Holl. Geref. Kerk het werk voor haar rekening genomen.

Maar deze bearbeiding was toch niet voldoende. Er moet komen een Holl. missionaire predikant, die na speciale voorbereiding voor den arbeid onder de Chineezzen, al zijn tijd en kracht aan dat werk kan geven. Onder hem moeten dan Chineesche helpers arbeiden, die onder zijn leiding het werk verrichten. Zoo alleen kan er van een deugdelijke bearbeiding der Chineezzen sprake zijn.

Op deze wijze nu willen de Kerken der Classis Batavia den arbeid onder de Chineezzen aanvangen.

De Classis heeft als haar deputaten voor dezen arbeid benoemd Ds. J. G. Fernhout, praeses, Ds. J. H. Sillevius Smit, scriba, Ds. A. Ringnalda, penningmeester, Dr. H. A. van Andel, Dr. F. L. Bakker en Ds. A. Pos.

Volgens de opgemaakte voorloopige begroting zal deze zending kosten f 1250 per maand, dus f 15.000 per jaar.

Men stelt zich voor dat de Holl. Geref. Kerken van de Classis Batavia hiervoor zullen bijdragen f 750 per maand dus f 9000 per jaar. Dat is metterdaad voor deze kerken een zeer hoog bedrag. De acht kerken der Classis Batavia tellen met elkander nog geen 4000 zielen. Haar eigen kerkelijk leven is zeer kostbaar. Daarbij heeft de grootste van deze kerken, n.l. de kerk te Batavia, een eigen zending onder de Maleisch sprekende bevolking van Batavia. Het verdient groote waardeering,

als deze kerken zich bereid verklaren voor het zendingswerk onder de Chineezzen f 9000 in het jaar bijeen te brengen. Nergens zijn er in Holland kerken, die naar verhouding zooveel voor de zending bijdragen. Maar al is f 9000 voor deze kerken metterdaad een hoog bedrag, toch is het onvoldoende om de noodzakelijke kosten volgens de gemaakte raming te dekken. Er is f 6000 te kort. Nu heeft echter de Generale Synode een bedrag van f 4500 toegezegd. Dan blijft er dus f 1500 te kort. De deputaten der Classis Batavia hebben echter het verzoek ingediend om dit bedrag te verhoogen tot f 6000. Vermoedelijk zullen de deputaten van de Generale Synode voor de Zending dit wel niet durven te doen. Zij zijn gebonden aan het besluit der Generale Synode. Aangezien echter de Generale Synode weldra samenkomt, kan de beslissing daarover wel wachten totdat de Synode bijeen is. En dan verwachten we, dat de Generale Synode wel zal besluiten om de bijdrage uit de Generale Kas voor de zending onder de Chineezzen tot f 6000 per jaar te verhoogen.

Intusschen kan men in Indië wel voortgaan de noodige voorbereidingen te maken.

Van harte hopen we, dat men spoedig een jong dienaar des Woords vindt, aan wien de Heere de gaven heeft geschonken voor den moeilijken maar ook gewichtigen arbeid onder de Chineezzen.

Ook moet er nog eene kerk aangewezen, die als de zendende kerk optreedt. Het is ons althans niet bekend dat dit reeds is geschied.

Het verheugt ons zeer, dat er nu gegronde verwachting bestaat, dat het zoo noodige werk onder de Chineezzen weldra zal worden aangevat gelijk dit behoort.

Onder den zegen des Heeren geeft een deugdelijke bearbeiding van de Chineezzen op ons zendingsterrein veel uitzicht op rijke winste voor het Koninkrijk Gods.

Vijf en zeventig jaren Zendingsarbeid op Nieuw-Guinea.

„Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaïen. Die het zaad draagt, dat men zaaien zal, gaat al gaande en weenende, maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijne schoven”. Trefend is dat Psalmwoord vervuld in de vijf en zeventig jaren, die de zending op Nieuw Guinea gearbeid heeft.

Het was den 5den Februari 1855, dat de eerste zendelingen G. W. Ottow en J.

G. Geissler op Nieuw Guinea voet aan wal gezet hebben en op dat groote eiland in het verre oosten van Ned. Indië het werk der zending zijn begonnen.

De eerste vijf en twintig jaren is de arbeid op dat eiland geweest een „zaaien met tranen”. In die jaren zijn er meer graven gedolven voor zendelingen en vrouwen en kinderen van zendelingen, dan er Papoea's zijn gedoopt. In al die jaren hebben de zendelingen op Nieuw Guinea slechts 20 Inlanders mogen doopen, waarvan er 5 Febr. 1880 nog 14 in leven waren. Een kring van 14 gedoopten dus was het resultaat.

Ook in het tweede vijf en twintigtal jaren was de vrucht, die men mocht oogsten, nog zeer gering. Het bleef een „zaaien met tranen”. De vraag is toen wel eens gedaan of het maar niet beter was, dat men dat onvruchtbare Nieuw Guinea met zijn zoo diep gezonken bevolking maar ging verlaten. De zendelingen bleven echter hun werk van gebed en tranen voortzetten en zij zijn aan het zaaien gebleven. En ondanks alle teleurstelling bleef de Utrechtsche Zendingsvereniging volharden in haar bearbeiding van dit groote eiland.

Op de vraag: „Wachter wat is er van den nacht” bleef echter het antwoord, ook aan het einde van een halve eeuw arbeids: „Nog is het nacht”.

Thans is het weer vijf en twintig jaar verder.

Maar hoe heerlijk is het nu veranderd. De velden zijn er wit geworden om te oogsten. Nu is de tijd gekomen dat men daar op dat weleer zoo onvruchtbare Nieuw Guinea met gejuich mag maaien. Heel wat dorpen zijn reeds geheel voor het Christendom gewonnen.

Nieuw Guinea is tegenwoordig één van de meest gezegende arbeidsvelden van Ned. Indië. Er werken thans 14 zendelingen. Maar dat getal is te klein. Er zouden er minstens 20 moeten zijn. De Christen-Gemeenten tellen omstreeks 16000 gedoopten. Ongeveer 160 Inlandsche Christelijke onderwijzers zijn werkzaam om op meer dan 150 scholen aan bijna 6000 kinderen Christelijk onderwijs te geven. Tientallen jaren is het geweest een „zaaien met tranen”, maar thans is het in rijke mate geworden een „maaien met gejuich”.

We willen de Utrechtsche Zendingsvereniging van harte geluk wenschen met haar thans zoo rijk gezegend werk op Nieuw Guinea. Terecht stond het „Nederlandsche Zendingsblad”, dat ook haar zendingsor-

gaan is, in zijn No. van Februari geheel in het teeken van Nieuw Guinea. Moge de Heere het werk op dit eiland met Zijn zegen blijven kronen!

Onderwijzend personeel voor Indië.

Gedurig ontvangen we brieven van onderwijzers of onderwijzeressen, die vragen of er voor hen ook plaats zou zijn bij het Christelijk onderwijs in Indië. Voor zoover we dit kunnen, geven we de gewenschte inlichting. Maar het spreekt van zelf, dat die inlichtingen slechts zeer onvolledig kunnen zijn, omdat ons niet alle vacaturen bekend worden, die er bij het Christ. onderwijs in Indie ontstaan. Wel weten we echter een adres waar men bijna steeds alle gewenschte inlichting kan ontvangen. Het vorige jaar is er een Centraal Bureau opgericht voor informatie voor de uitzending van Christelijke onderwijzers naar Indië.

Het doel van dit Bureau is:

a. het verzamelen van gegevens, betreffende het Chr. onderwijs in Indië, welke van belang zijn voor hen, die dit onderwijs wenschen te dienen.

b. het verspreiden van meer kennis onder de Chr. Onderwijzers in ons land omtrent Indië in 't algemeen en van het Chr. Onderwijs in 't bijzonder, voor zoover dit kan strekken om het dienen van dit onderwijs te bevorderen.

c. het verzamelen van inlichtingen van algemeenen aard omtrent hen, die zich voor het onderwijs wenschen beschikbaar te stellen.

d. het beschikbaar stellen van de gegevens onder a genoemd voor de gegadigden naar een betrekking bij het Chr. onderwijs in Indië, en die onder c voor de vertegenwoordigers die het Bureau vormen.

Bijna alle corporaties in Nederland, die personeel uitzenden ten behoeve van het Christelijk Onderwijs in Ned. Indië, zijn bij dit Bureau aangesloten. Wanneer er vacatures zijn, waarvoor zij personeel uit Holland moeten uitzenden, geven zij daarvan kennis aan het Bureau. Door het Bureau worden dan de namen en adressen medegedeeld, alsmede de algemeene inlichtingen betreffende de onderwijzers en onderwijzeressen, die zich bij het Bureau hebben opgegeven als bereidwillig om het Onderwijs in Indië te dienen.

Naar het schijnt is het bestaan van dit Bureau nog niet genoegzaam algemeen bekend. Daarom willen we er nog eens aan herinneren.

Elk die inlichtingen omtrent het Christ. Onderwijs in Indië begeert, kan zich tot dit Bureau wenden, dat gaarne zooveel mogelijk de gewenschte inlichtingen zal verstrekken. En onderwijzers en onderwijzeressen, die wel naar Indië willen gaan om daar in het Christ. Onderwijs werkzaam te zijn, zullen verstandig doen zich

heeft hij daar mogen arbeiden in den dienst der zending. Gelijk over heel midden-Java, zoo heeft ook te Poerworedjo de Medische dienst onder den zegen des Heeren rijke vrucht mogen dragen.

Toen Dr. Flach na zijn eerste verlof terugkeerde naar zijn arbeidsveld, ging zijn gansche gezin met hem mede terug naar

Dr. J. C. Flach.

daartoe bij dit Bureau aan te melden. Het Bureau brengt hen dan in contact met de Corporaties, die personeel zoeken.

Het adres van het Bureau is bij den Secretaris, den heer A. de Jong Czn., Maadoerastraat 17, den Haag.

W. B.

S. 25 Febr. '30.

Zending van Utrecht en Gelderland.

Dr. J. C. Flach.

(Bij de foto).

Voor de derde maal is de missionaire arts, Dr. J. C. Flach, met zijn gezin naar Indië vertrokken. Voor zijn vertrek zond hij ons op ons verzoek bijgaande foto, waarvoor we hem dank zeggen.

Dr. Flach is de directeur van het Zendingshospitaal te Poerworedjo, op het Zendingsterrein van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland. Reeds 15 jaren

Java. Thans hebben Dr. en Mevrouw Flach drie kinderen moeten achterlaten in Holland. De drie dochters, Willy en Koba, rechts op de foto, en Sjoertje, die ter zijde achter haar vader staat, zijn in Holland achter gebleven, om hier hun verdere opvoeding te ontvangen. Deze meisjes zijn resp. 17, 15 en 13 jaar oud. Het was voor Dr. en Mevr. Flach een moeilijk oogenblik, toen zij van dit drielal afscheid moesten nemen, en natuurlijk ook voor die kinderen. Voor zendingsarbeiders is dit steeds één der zwaarste offers, dat men kinderen van dien leeftijd niet in Indië bij zich kan houden, maar ter wille van de opvoeding naar Nederland moet zenden of, als men met verlof in Holland is, ze moet achterlaten.

Ook Dr. en Mevr. Flach hebben echter bereidwillig dit offer gebracht en zijn met opgewektheid naar Java teruggekeerd. De beide jongens, Andries, die 11 jaar telt, en Gerrit, de jongste, die naast Vader zit, zijn weêr meegegaan naar Poerworedjo. Voor de tijd van het volgende verlof aanbreekt, zul-

len ook zij wel voor hun verdere opvoeding naar Holland moeten.

Reeds is in het vorig No. van het Zendingsblad een kort verslag opgenomen van het afscheid van Dr. Flach, die in Februari met het stoomschip „Johan de Wit” naar Indië is teruggekeerd. Stelle de Heere zijn arbeid nog voor velen ten zegen. W. B.

De jonge dokter Slettenaar is gehuwd met Mej. J. E. A. Wolff, geboren te Markelo 17 Maart 1906. Eer zij in het huwelijk trad, heeft zij het Christ. onderwijs gediend, laatstelijk te den Ham (Ov.).

De Heere kroonde hun echt door de geboorte van twee lieve kinderen. De oudste, het vriendelijk meisje, dat op vaders knie zit, is geboren 27 April 1928 en heet Fre-

Dr. en Mevrouw Slettenaar-Wolff.

Dr. en Mevrouw Slettenaar-Wolff.

(Bij de foto).

Er is de laatste maanden heel wat gebeurd in den Medischen dienst der Zending van de Kerken in Utrecht en Gelderland.

Een paar weken geleden vertrok Dr. Flach, de directeur van het hospitaal te Poerworedjo, om zijn arbeid in Indië te hervatten. Met hem ging voor het eerst uit Mej. Haspels, eveneens voor den Medischen dienst aldaar. En thans staat een jong arts gereed om met zijn gezin naar Java te gaan en te Poerworedjo in het medische werk der zending te dienen. Dr. en Mevrouw Slettenaar-Wolff zullen D.V. 7 Maart a.s. met hunne kinderen te Genua aan boord gaan van de „P. C. Hooft” om te vertrekken naar Indië.

H. Slettenaar is geboren te Almelo 21 Juni 1898. Hij studeerde eerst te Leiden en daarna te Groningen, waar hij 11 Febr. 1926 zijn artsexamen deed. Den 15den Juni van dat jaar vestigde hij zich te Nijverdal.

derika Johanna, zoo genoemd naar Mevrouw's Moeder. Het kleine kereltje op Moeders schoot werd geboren 30 Augustus 1929. Men heeft hem naar Grootvader van Vaders zijde Derk genoemd. Als we het wel hebben zijn er thans vier geslachten in de familie Slettenaar in leven. Overgrootvader H. Slettenaar Sr., Grootvader D. Slettenaar, Vader de dokter H. Slettenaar en dan de kleine Derk. Wel rijk.

Met opgewektheid aanvaardt het echtpaar Slettenaar-Wolff de reis naar Java. Uit vroeger gevoerde correspondentie is het ons bekend, dat Dr. Slettenaar reeds sinds lang warm voor de Zending voelt.

Stelle de Heere hem ten rijken zegen voor velen!

Van het afscheid te Utrecht gaf de Standaard het volgende verslag:

„In de Zuiderkerk te Utrecht had 20 Febr. een speciale dienst plaats, uitgaande van de zendende Kerk te Utrecht, in dezen handdelend namens de Geref. Kerken in Utrecht en Gelderland, waarin Dr. H. Slet-

tenaar werd afgevaardigd voor zijn werk als tweeden Missionair arts te Poerworedjo.

De dienst stond onder leiding van Ds. P. Ch. van der Vliet, die er in den aanvang op wees, dat in de uitbreiding van den arbeid gezien mag worden zendings-zegen.

In zijn toespraak ging hij uit van een drietal tekstwoorden, er bij Hand. 16 : 10 op wijzend, dat Dr. Slettenaar — als eens Lucas — geroepen is en dat in het besef van zijn roeping zijn kracht ligt. Aan de hand van 2 Corinthhe 8 : 18 wenschte hij Dr. Slettenaar toe, dat hij als Lucas lof moge hebben in het Evangelie in alle Gemeenten. Tenslotte wenschte hij, naar aanleiding van 2 Timotheus 4 : 11a, den jongen arts dezelfde trouw toe als Lucas.

Dr. Slettenaar sprak hierna een enkel woord, waarin hij wees op de beroeringen, die in het verre Oosten heerschen. De vraag om een eigen nationaal volksbestaan wordt gehoord. Wij hebben daar als Christenen op zichzelf geen bezwaar tegen. Alleen: wij zouden het zoo graag in de bedding van het Christendom leiden. Niet de persoonlijke zending, maar de kerstening van het heele volk, waarvoor school en hospitaal hulpmiddelen zijn, is het doel. Het is spr. een voorrecht, daarin mee te mogen werken. De arbeid op Midden-Java lijkt nog voor grooten uitgroei te staan. Spr. hoopt, dat er steeds offervaardigheid in de Gemeente gevonden mag worden.

Spr. waardeert het vertrouwen, dat de zendende kerk en de met haar samenwerkende kerken in hem gesteld hebben. Spr. richtte tenslotte een woord tot zijn ouders.

Ds. B. Alkema sprak namens deputaten voor de Zending in Utrecht en Gelderland. Hij wees er op, dat het werk van den missionairen arts voor de practijk zooveel mooier is dan dat van den Missionairen Denaar des Woords, omdat hij onder de Mohammedanen met daden kan laten zien, wat de liefde van Jezus Christus vermag. Daardoor worden de harten voor het Evangelie geopend. Spr. wenschte Dr. Slettenaar rijken zegen toe en beloofde hem, dat de Kerken achter hem zullen staan, zullen meelevens en bidden.

Ds. van der Vliet sprak een slotwoord, Dr. en Mevr. Slettenaar Gods geleide toebeddend.

De Gemeente deed dit aan het eind van den dienst door te zingen Ps. 121 : 1 en 4.

Na den dienst drukten velen Dr. en Mevr. Slettenaar persoonlijk de hand." W. B.

De Zendingsbegrooting voor 1930 in Utrecht en Gelderland.

De uitgaven voor de Zending van de Kerken in Utrecht en Gelderland voor het jaar 1930 zijn geraamd: Voor den Hoofden Schooldienst op f48495, en voor den Med. dienst op f70913.10.

Mej. Ina Haspels.

Hiervoor zal moeten opgebracht worden door de Kerken in de Classe

Amersfoort	f 4895.75	en f 1422.90
Apeldoorn	„ 4141.20	„ „ 1203.60
Arnhem	„ 5074.80	„ „ 1474.92
Breukelen	„ 2716.30	„ „ 789.48
Harderwijk	„ 4860.70	„ „ 1412.70
Tiel	„ 1667.—	„ „ 484.50
Utrecht	„ 3618.60	„ „ 1310.40
Utrecht stad	„ 3821.80	„ „ 852.—
Zutphen	„ 4299.15	„ „ 1249.50

f35095.— f10200.—

Het overige hoopt men te vinden uit subsidien van de Regeering en andere inkomsten.

Mej. Ina Haspels.

(Bij de foto).

Met Dr. J. C. Flach is in Februari naar Poerworedjo vertrokken Mej. Ina Haspels.

Zij zal als apothekersassistente in den medischen dienst de Kerken van Utrecht en Gelderland dienen in het werk der Zending.

Ons ontbreken de gegevens om één en ander van haar te kunnen mededeelen. Aan Dr. H. Kaajan, die ons haar foto zond voor het Zendingsblad, zeggen we daarvoor dank.
W. B.

Zending Groningen, Drenthe en Overijsel.

De beroeping van Ds. S. J. P. Goossens.

Dezer dagen ontvingen we een bericht, dat aldus luidt:

„De algemeene Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Appingedam in vergadering bijeen op Maandag 17 Februari 1930;

mededeeling ontvangende hebbende van de correspondentie en de samensprekingen met Ds. S. J. J. Goossens te Achlum (Fr.);

overwogen hebbende de voordracht van Deputaten voor de Zending op Soemba, om genoemden dienaar des Woords, thans verbonden aan de kerk van Achlum (Fr.) te beroepen voor den missionairen arbeid op Soemba, ter vervulling van de vacature Ds. Colenbrander

heeft met algemeene stemmen besloten te beroepen, en voor den missionairen dienst op Soemba, overeenkomstig Art. 3a en 4a van het „Accoord van samenwerking” beroepen

den WelEerw. Heer Ds. S. J. P. Goossens te Achlum.”

Dit bericht heeft ons zeer verblijd. Het is al zoo lang geleden sinds Ds. Wiepkema genoodzaakt was om af te zien van het gaan naar Soemba in dienst der Zending.

Gedurig zagen we uit of er niet opnieuw een dienaar werd beroepen om de plaats in te nemen van Ds. Colenbrander en diens werk te Melolo voort te zetten.

We wisten, dat men in deze Provincies wel actief was. Maar blijkbaar heeft het veel moeite gekost een dienaar te vinden.

Van harte hopen we, dat Ds. Goossens de beroeping zal aannemen en na behoorlijke voorbereiding hier te lande naar Soemba zal gaan om daar de zending te dienen. Het is dringend noodig dat de arbeidskrachten op Soemba worden versterkt en Melolo weer een eigen dienaar des Woords ontvangende. Het heeft al te lang geduurd.
W. B.

Zending Friesland.

Zuster H. F. ten Kate heeft zich weer opnieuw aan de Friesche Zending verbonden. Haar verlof is door Kerkeraad en Deputaten verlengd. Na haar verlofsverlenging met 4 maanden, hoopt zij weer naar Keboemen te vertrekken.

Ds. en Mevrouw Bergema werden den 17den Februari verblijd met de geboorte van een dochtertje. Volgens ingekomen berichten maken Mevrouw en kind het wel. Ds. Bergema is weder van zijn ziekte hersteld.

De z.g.n. Van der Scheersche koorts heeft onder onze Zendingmenschen hevige geheerscht. Niemand is er vrij van gebleven. Gelukkig heeft zij geen slachtoffers gemaakt. Dr. Brummelkamp moest zijn vertrek naar Batavia hierdoor twee weken uitstellen.

Ter vervanging van Dr. Brummelkamp is tijdelijk aan het Zendingshospitaal te Keboemen verbonden Mej. Dr. van der Poel. Tot hiertoe slaagden Deputaten nog niet in het vinden van een tweeden geneesheer.

Uit het verslag van het Zendingshospitaal over het jaar 1929 kunnen wij mededeelen:

Het aantal verpleegden bedroeg 1317 mannen en 747 vrouwen, samen 2064 patiënten. Het totaal aantal verpleegdagen 65860.

De exploitatiekosten bedroegen f105466.27.

Het aantal operaties bedroeg 361.

Het ziekenhuis beschikt thans ook over een Röntgentoestel, een hoogtezon, een sollux- en een diathermieapparaat.

Het aantal poliklinisch behandelde patiënten bedroeg over het jaar 1929, 10110 met 24161 consultaten; in de polikliniek te Klapasawit 5687 met 18703 consultaten en die te Keboetoekan 1178 met 7271 consultaten.

G. M. v. R.

Zending Noord-Holland.

De beroeping van Ds. D. J. B. Allaart.

Een paar maanden geleden werd door Ds. A. Pos te Djocja een schrijven gericht aan den Raad der Geref. Kerk te Amsterdam, waarin hij met klem van redenen de noodzakelijkheid aantoonde, dat er voor de

zending te Djocja een derde missionaire predikant werd beroepen en uitgezonden. Met bekwamen spoed is de commissie, die de Kerk te Amsterdam in de zaken der Zending dient van advies, aan het werk gegaan om de beroeping van een derden dienaar voor te bereiden.

Aan alle Kerken van Noord-Holland is het verzoek gericht de aandacht der commissie te willen vestigen op dienaren, die men hiervoor geschikt achtte.

Uit de genoemde dienaren is met volkomen eenparigheid Ds. D. J. B. Allaart, dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerk te Kollum, gekozen en beroepen tot missionair dienaar des Woords, voor den arbeid der Zending te Djocja.

Ds. en Mevr. Allaart—Scheurer zijn voor Indië geen vreemden. Ds. Allaart is een zwager van den tweeden missionairen dienaar des Woords te Djocja, Dr. F. L. Bakker, die met een zuster van hem is gehuwd. En Mevrouw Allaard is de eenige dochter van wijlen Dr. Scheurer, den pionier van den Med. dienst der Zending, den eersten Geneesheer-Directeur van het Petronella-Hospitaal.

Zij is in Indië geboren en heeft hare kinderjaren te Djocja doorgebracht. Toen zij voor het eerst in Holland kwam, kon zij beter Javaansch spreken dan Hollandsch. We zouden schier zeggen, dat de geschiedenis van Ds. en Mevr. Allaart—Scheurer als van zelf naar Indië wijst. Van harte hopen we, dat de leiding des Heeren Ds. Allaart volle vrijmoedigheid geve om deze roeping aan te nemen en het groote werk in Djokjakarta te zien als het werk waartoe de Heere hem roept.

Indien hij deze roeping aanneemt, zal hij natuurlijk nog geruimen tijd in Holland moeten blijven om zich voor te bereiden voor den arbeid in Indië. Wellicht kan hij zijn studiën daarbij zoo inrichten, dat hij voor zijn vertrek eerst nog promoveert en den docterstitel verwerft. Zijn doctoraal examen heeft hij reeds gedaan.

Als dit No. van het Zendingsblad verschijnt, zal de beslissing in zake deze roeping wel reeds zijn genomen.

Het zal ons en al de Kerken in Noord-Holland en al de Zendingssarbeiders op Midden Java zeer verblijden, als we in het volgende No. kunnen berichten Ds. Allaart heeft de beroeping tot missionair predikant voor Djocja aangenomen.

De directie van het Petronella-Hospitaal.

Onderscheidene berichten hebben in de dagbladpers de rondte gedaan betreffende het vertrek van Dr. J. Offringa als directeur van het Petronella-Hospitaal en de benoeming van Dr. K. P. Groot te Solo in de plaats van Dr. J. Offringa. Er was in die berichten een kern van waarheid, maar zij waren ten deele onjuist en ten deele zeer voorbarig.

Dr. J. Offringa is gevraagd of hij bereid zou zijn eene benoeming tot Chef van de Afdeling: Ziekenhuis-wezen van den Burgerlijk Geneeskundigen dienst te Weltevreden te aanvaarden. Na ernstig overleg, ook met de Zendingsleiding in Holland, en breede overweging, wat hem te doen stond, heeft Dr. J. Offringa gemeend, dat hij niet moest weigeren om naar Weltevreden te gaan.

Terwijl we dit schrijven, ontvingen we nog geen bericht, dat de officieele benoeming reeds plaats had. Het is echter wel bijna zeker, dat die benoeming weldra zal geschieden. En dan is te verwachten, dat Dr. J. Offringa binnen enkele maanden de directie van het Petronella-Hospitaal, dat onder zijn leiding zoo breed is uitgegroeid, zal neerleggen om een gewichtvolle betrekking in dienst van de Regeering te gaan bekleeden.

Eer Dr. Offringa zijn voorloopige beslissing nam, had op daartoe strekkend eenparig verzoek uit Noord-Holland, Dr. K. P. Groot te Solo zich bereid verklaard om de plaats van Dr. J. Offringa in te nemen en de directie van het Petronella-Hospitaal te aanvaarden.

Dr. K. P. Groot is in 1918 door de Kerk te Amsterdam benoemd en uitgezonden als missionair Arts. Tot 1 Januari 1923 was hij in dienst van de Zending voor de Geref. Kerken in Noord-Holland. Na het vertrek van Dr. Voglezang naar Poerbolinggo werd hij benoemd tot Directeur van het hospitaal te Solo. Bij de overname van Solo door de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden is Dr. Groot overgegaan in dienst van deze Kerken.

Wellicht zal hij nu weldra weer terugkeeren in den dienst van de Kerken van Noord-Holland om op te treden als directeur van het Petronella-Hospitaal, dat verreweg het grootste en het belangrijkste hospitaal is van alle hospitalen op het Zendingsterrein onzer Kerken. Later hopen we op één en ander nog wel terug te komen.

W. B.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Brieven van Ds. A. Merkelijn.

Ds. Merkelijn zond een tweetal brieven aan zijn vriend in Holland, waaraan het volgende is ontleend:

„Zooals ge reeds vernomen hebt, zijn we na een voorspoedige reis in Mageiang aangekomen en werden we door de Europeesche, Javaansche en Chineesche gemeente feestelijk ontvangen. De hartelijkheid, die we bij deze aankomst ontvingen, was buitengewoon en voor ons bemoedigend nu we weer voor den aanvang van het werk stonden.

Een mooi moment was het toen we onze eigen woning binnentraden. Het gezin, dat tijdens ons verlof de pastorie had bewoond, had de kamers voor ons ingericht en den eersten nacht konden we weer in ons eigen huis slapen. De eerste gang in ons huis was naar de achtergalerij, vanwaar we een schitterend uitzicht hebben op den Soembing, een der hoogste bergen van Java. We houden van dien berg; voor ons verlof zaten we iederen morgen een oogenblikje op die achtergalerij en genoten dan van het heerlijke uitzicht op dien berg; en het zien van dien ouden berg vanaf de plaats, waar wij zoo dikwijls gezeten hadden, bracht ons het klaar bewustzijn: „we zijn weer thuis” Want hoeveel we ook in ons verlof genoten hadden, toch was het voor ons heerlijk, dat God ons weer naar ons geliefd Magelang had willen leiden om daar in Zijn Koninkrijk te mogen arbeiden. We konden echter niet lang genieten, we moesten ons haasten om op tijd bij Ds. v. Duinen te zijn, waar we den maaltijd zouden gebruiken om daarna de gemeentevergadering bij te wonen waar wij feestelijk zouden worden ontvangen.

Toen we weer in ons huis kwamen, kwam er echter ook een ander gevoel op; we gevoelden nu, dat we in ons eigen huis, waar we steeds met onze drie kinderen gewoond hadden, er twee moesten missen, die in Holland achtergebleven waren. We voelden het: hun stemmen zullen we in dit huis niet meer hooren; we zullen voortaan zonder hen in dit huis moeten leven; er was iets leegs, iets verlatens in ons gekomen en we voelden dat zooals we het tevoren nog niet gevoeld hadden. Op reis hadden we zoo dikwijls zonder de kinderen moeten zijn, zoolang we reisden voelden we dat gemis dan ook niet zoo, maar als we thuis kwamen dan waren er onze kinderen.

Maar nu waren ze er niet en het huis was daarom voor ons veranderd. Maar door Gods goedheid was de toon der dankbaarheid toch overheerschend, dat de Heere ons in Zijn dienst gebruiken wou en we konden onze kinderen overgeven in Zijn trouwe Vaderhand.

Den avond van dien eersten dag brachten we in den kring der Europeesche broeders en zusters door; en het was goed daar te zijn; de banden spraken; ik was blij hen te zien en te hooren van al het goede, dat God ook aan het Europeesch kerkelijk leven wil geven en de vele goede woorden, die gesproken werden vertolkten de blijdschap, dat wij weer in goeden welstand tot hen waren teruggekeerd.

Den volgenden dag was er gemeentevergadering van de Javaansche gemeente; verschillende zangstukjes had een Javaansche Zangvereeniging ingestudeerd en de pandita djawa en eenige goeroe-indjils vertolkten de gevoelens van onze Javanen, die met blijdschap onzen terugkeer hadden tegemoet gezien. Vele woorden werden gesproken over het komende hospitaal en om wat liefs wou ik, dat U dat eens had kunnen aanhooren, meer dan alles wat daar reeds over gezegd en geschreven is, zouden hunne woorden U overtuigd hebben van de noodzakelijkheid van een Zendingsziekenhuis; dit onderwerp was schering en inslag en toen ik een der volgende dagen de gemeente hier bijeenriep om de plannen van een Zendingsziekenhuis met hen te bespreken, bleken ze aanstonds bereid om een Vereeniging op te richten, die de bedoeling heeft om gelden bijeen te brengen en steun te vragen aan de Javaansche Christenen. Die vereeniging is ook aan het werk getogen en 't was aandoenlijk om te zien hoe Javanen met een inkomen van f 5 per week toch ook een dubbeltje per maand wilden afzonderen voor dit doel; telkens wordt er in de samenkomsten ook voor gebeden. We hopen nu maar dat de opening over een jaar mogelijk zal zijn. Het zou een heele blijdschap zijn voor al onze Christenen en wel een heel groote teleurstelling indien de opening dan nog niet mogelijk zou zijn. Uit naam van al onze Javaansche Christenen vraag ik dus met aandrang om met kracht door te arbeiden opdat spoedig vastgesteld kan worden dat de opening op 1 Januari '31 kan plaats hebben. Tal van gemeenten zijn reeds klaar, maar nog niet allen; wanneer gij woont in een gemeente waar men nog niet klaar mocht zijn, informeer dan eens en werk er dan toe mede, dat deze plannen

zoo spoedig mogelijk tot uitvoering kome. Het is voor de zaak des Konings en de zaak des Konings heeft haast.

Om weer goed op gang te kunnen komen vroeg ik aan de goeroe indjils om eens hun gedachten op schrift te brengen over de wegen, die we bewandelen moeten om meer contact met de bevolking te krijgen en plaats voor het Evangelie. De antwoorden heb ik nu ontvangen van sommigen en ik wil U uit die antwoorden wat meedeelen.

Een was er, die voorstelde een sigarenfabriek op te richten, want op die manier zou men kunnen voldoen aan de vele aanvragen van Javaansche jongelui om werk, onder wie men dan met het Evangelie zou kunnen arbeiden. Deze helper wees op een bestaande sigarenfabriek, die onder Roomsche leiding staat en zoo goed als uitsluitend als arbeidskracht aanneemt hen, die reeds Roomsch geworden zijn of willen worden. U begrijpt wel, dat we bij dit voorstel niet lang stil gestaan hebben, hoewel we in dit voorstel, dat van een heel eenvoudige broeder kwam, wel aanleiding vonden om eens iets te zeggen over verkeerde methodes, die zouden neerkomen op een koopen van Christenen. Aardiger was wat een onzer helpers: Raden Mas Prawiro Soegondo, helper in Tempel, schreef. Hij begint met de uitspraak, dat z.i. overal waar een gemeente is, de verzorging van die gemeente allereerst de volle aandacht moet hebben, niet alleen om de gemeente zelf, maar ook omdat zij ten slotte ontvangen moet degenen, die tot geloof en bekeering komen. Een gemeente, wier wandel slordig zou zijn, zou al weinig aantrekkingskracht bieden voor degenen, die aanvankelijk getrokken zijn, de toestand van de gemeente op het Zendings-terrein is van het grootste belang voor hare uitbreiding. Toen hij dan ook in Tempel kwam en zag hoeveel er in de gemeente was, dat moest afstooten, heeft hij God den weg gevraagd om wat te kunnen doen voor verbetering van den toestand. Hij ging toen iederen avond de Christenen bezoeken en 's morgens ging hij de desa in om Mohammedanen te bezoeken. Toen hij dit enkele maanden volgehouden had, wou God dien arbeid zegenen en zag hij merkbare verbetering; de goede elementen kregen meer moed, de samenkomsten werden trouwer bezocht. Een zaak echter was er, die kwaad werkte; in de gemeente was een echtpaar, dat het niet al te best met elkaar kon vinden; de voortdurende ruzie had er hen toe gebracht om maar uit el-

kaar te gaan; de man woonde in Tempel, de vrouw in een naburige desa; mijn gebed en mijn vermaning schenen vruchteloos; de man was stug van karakter en hard van hart, rijk in woorden en allerlei verontschuldiging. Toch voelde ik, zoo gaat hij voort, dat ik niet mocht ophouden met vermanen, en dat ik als een herder al maar door moest zoeken om het afgedwaalde schaap op te zoeken. Ik ben er toen heengegaan met mijn vrouw en we hebben beiden met hem en haar gesproken. Ik verhaalde van Nathan, hoe hij bij David kwam om hem over zijn zonde te vermanen en dat David, een koning, hoog en machtig niet boos werd om die vermaning, en zichzelf niet rechtvaardigde; integendeel, zijn zonde met tranen beled en dat ieder in wien de vreeze Gods woont dit tot teeken heeft, dat hij zijn zonde niet altijd weer verbloemt; zijn hart werd geraakt en de man zeide ten slotte: ik ben dankbaar, dat gij het middel zijt geweest om mijn hart, dat o zoo vast sliep, weer hebt gewekt; eenige dagen daarna was de verzoening met zijn vrouw tot stand gekomen en keerde zij tot de woning van haar man terug. Wat een bijdschap onder de Christenen over die bekeering.

Toen de toestand van de gemeente weer verbeterd was, ben ik met enkele broeders gegaan naar het bestuur van Mohammedijah en noodigde ik hen uit tot een samspreking over den godsdienst, die aldus zou plaats hebben, dat ieder over een bepaald onderwerp zou spreken, de Mohammedaan volgens den Koran, de Christen volgens den Bijbel. Honderden woonden geruimen tijd die samenkomsten bij, maar de Mohammedanen trokken zich terug toen zij merkten, dat de Christen de overhand kreeg en velen die uiteenzettingen van de hoofdwaarheden mooi begonnen te vinden. Na een jaar ongeveer werden deze samenkomsten stop gezet. Directe vrucht werd slechts gezien in dien man, die zichtbaar belangstelling toonde in den Christel. godsdienst, maar overigens heb ik een jaar lang het zaad des Evangelies kunnen uitstrooien en kunnen we 't aan God overlaten of het te zijner tijd vruchten zal dragen.

Een mooi middel zou zijn een ziekenhuis, maar ik begrijp wel, zoo schrijft deze helper, dat Tempel voor zoo'n ziekenhuis te klein is, maar hoe mooi zou het zijn, als ik met medicijnen de dessa's in kon gaan en hulp kon verleenen waar zulks noodig is. Colportagewerk is zeker noodzakelijk en we kunnen er slechts mee be-

reiken degenen, die lezen kunnen. Maar met medicijnen kunnen we ieder bereiken en deze hulp spreekt een duidelijke taal en opent den weg om hen van het Evangelie te spreken.

En als een ander middel noemde hij het houden van samenkomsten in de huizen der Christenen, waarin dan door een tweetal broeders een kort woord gesproken wordt en het overige van den avond wordt aangevuld met zingen. Hij heeft datzelfde een paar keer toegepast in de vorige maand en in December. Er werd in de plaats bekendheid gegeven aan deze samenkomst en de Javanen werden uitgenoodigd om die vergadering mee bij te wonen. Nu velen gaven aan die vergadering gehoor; 15 Mohammedanen, die nooit onze samenkomsten hadden bijgewoond, wilden wel in zoo'n gewoon huis komen; ze zaten daar gezellig bij elkaar onder het genot van een kopje thee, en bleven tot laat in den avond; het zingen boeide hen en ook daarbuiten stonden vele menschen te luisteren naar het zingen. De Christenen waren verheugd over dezen geslaagden avond en het plan is om telkens eens in de maand zoo'n vergadering te beleggen.

Het is een eenvoudig middel, maar het is zeer aanbevelenswaardig om vooral ook muziek en zang aan te wenden als middel om de menschen onder het gehoor van het Evangelie te brengen. Ik hoop dan ook dat de pogingen slagen zullen om hier een klein Javaansch zangkoor op te richten, dat zich elke week een avond wil geven om in de naastbij gelegen dorpen door hun gezang mee te werken aan het trekken van de menschen naar de samenkomsten.

Korte Berichten.

Ds. L. P. Krijger.

D.V. komt Ds. L. P. Krijger, de docent der Opleidingsschool te Karoeni, dit jaar met verlof naar Holland.

Hij heeft voor zich en zijne dochter, die nog bij hem is, passage besproken op de „Johan van Oldenbarneveldt”, die 25 Juni a.s. van Batavia vertrekt. Mevrouw Krijger en de andere kinderen zijn reeds het vorige jaar naar Holland gekomen.

Dr. H. A. van Andel.

Naar we vernemen zijn Dr. en Mevr. van Andel—Rutgers te Solo voornemens 14 Mei a.s. met de „J. P. Coen” de reis naar Holland te aanvaarden.

Dr. F. L. Bakker.

Dr. F. L. Bakker, de docent der Opleidingsschool te Djokja, tevens tweede missionair predikant aldaar, zal D.V. in November of December verlof nemen en naar Nederland komen. Tijdens het verlof staat de school stil. De tegenwoordige leerlingen hebben dan den cursus doorloopen en nieuwe leerlingen zijn er niet aangenomen.

Ds. W. van Dijk.

Naar we vernemen heeft de missionaire dienaar des Woords Ds. W. van Dijk te Karoeni op Soemba, zijn komst met verlof uitgesteld tot 1931.

Dr. J. Berg.

Dr. J. Berg, de missionaire arts van Soemba, is voornemens dit jaar verlof te nemen. D.V. vertrekt hij 9 Juli a.s. van Soemba.

C. Kleijn.

De heer C. Kleijn, thans onderwijzer te den Haag, is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. onderwijs in Djokjakarta. Hij hoopt in Juni derwaarts te vertrekken.

Prof. Dr. S. M. Zwemer.

De bekende Zendingsman, Dr. Samuel M. Zwemer, die onderscheidene jaren in Egypte te Cairo in de Zending gewerkt heeft, is thans Professor in de Geschiedenis der Christelijke Zending aan het Primeton-Theological Seminary in Amerika. Hij is vooral doorkneed in de kennis van den Islam en redigeert het belangrijke Zendingstijdschrift „The Moslem World”.

Dr. H. Beets.

De Director van de Zending der Christ. Geref. Kerk in N.-Amerika, Dr. H. Beets, heeft het zendingsveld zijner kerk in China bezocht. Ook heeft hij een bezoek gebracht aan Java om kennis te maken met de Zending onzer Kerken. Op de terugreis naar Amerika heeft hij eenige dagen in Holland doorgebracht.

De Javaansche pastorie te Poerbolingo.

Na eenige verbouwing, schilderwerk, enz. kon Ds. Soedarmadi in November de pastorie, die de milde liefde der Holland-sche broeders en zusters geschonken heeft, betrekken. Het is een keurig huis, gelegen aan den hoofdweg, slechts door het huis van een Chineeschen bakker van de Kerk gescheiden. Enkele broeders in het Vaderland stelden de gemeente ook in staat eenig passend meubilair aan te schaffen.

Zendingsconferentie van den Z. S. R. in 1930.

Het Bestuur van den Zendingsstudie-Raad besloot in 1930 opnieuw vier conferenties te organiseeren.

Zij zullen D.V. worden gehouden:

I. 28 Juli—2 Augustus; II. 4—9 Augustus; III. 11—16 Augustus; IV. 18—23 Augustus.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Leestafel.

Een Oud-testamentisch Hervormer, door Ds. W. J. J. Velders, bij Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen. f2.60, geb. f3.50.

Ds. Velders behandelt in dit werk het boek Ezra. Hij schrijft onderhoudend en vlot en biedt ons een leerzame verklaring van dit te weinig gekende boek der H. Schrift.

Christus Consolator, door Dr. J. H. Gunning J.Hz., bij N.V. J. H. Kok te Kampen, per deel f1.90, geb. f2.75, afzonderlijke deeltjes f2.25, geb. f3.25.

Een Troostboek voor reizigers naar de eeuwigheid.

Deel I. Mozaiek. Korte stukjes en trefende gezegden.

Deel II. Sursum Corda. Dringend om opwaarts te zien.

Deel III. In den smeltkroes. Handelend van het lijden in het algemeen en van het lijden in zijn verschillende openbaringen.

Deel IV. Voor Kranken. Treffende stukjes om de zieken te troosten.

Deel V. Naar huis. De stukjes, in dit deel samengevoegd, spreken over het streven, de victorie, de begrafenis en de blijde hoop.

Zeer stichtelijke boeken. Zooals Gunning schrijven kan. Vooral voor de ziekenkamer van groote waardij. Een rijke verzameling van schoone parelen. En Kok zorgde voor een mooie uitgave in gepaste banden.

Jaarboekje van het Verbond van Evangelisatie-Commissies van Gereformeerde Kerken in Nederland 1930 bij W. D. Meinema te Delft.

Een zeer oriënterend jaarboekje. Kome het in veler handen, opdat het bestaan en de werkwijze van dit Verbond meer bekend worde, want dat verdient het.

Instituut „Gerito”, voor theologische ontwikkeling op Gereformeerden grondslag. Vlaardinger-Ambacht.

Men zond ons het leerplan. De leeraren zijn Ds. D. N. Buffinga, Ds. W. A. van Nes, D. B. Hagenbeek, Joh. Jansen, Dr A. Los en A. Wisse.

Het belooft iets goeds.

Dogmatiek en Ethiek, door Dr. A. G. Honig bij N.V. J. H. Kok te Kampen f1.25.

Een uitnemend werkje. Rijpe vrucht van breede en diepe studie. We zijn Professor Honig dankbaar, dat hij deze studie in het licht gaf.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door Ds. N. Duursema uit het busje van het Talma-rustoord te Veenwouden f14.36. Uit het busje van J. W. te den Haag f6. Door Mevr. J. Krijger-Hasper te Amsterdam f21. Door J. F. ten Hart te Utrecht 10 % der ontvangsten f284. Door Ds. van Pernis 10 % der ontvangsten in de Classis Zutphen f279.16. Door J. v. d. Haar te Meern saldo Kalenders f7.30. Door J. Breekveld uit het busje Chr. School te Benschop f6. Van N. N. te Z. B. f13. Door P. J. Schreuder te Rotterdam f10. Van M. Vroegh, Herwijnen f14. Door G. J. ter Haar uit het busje Chr. Sch. Vigtevecht f5.50. Van N. N. te Z. B. f2. Mej. Moten te Andijk f5.

W. BREUKELAAR.

Sandpoort, 24 Febr. '30.

Postrekening No. 32806.

Kerkbouw Djokja van Mej. Moten te Andijk f5.

Suriname.

Verblijvend medeleven.

Het is een verblijvend feit, dat in de actie voor het groote tekort der Broeder-gemeente onze Gereformeerde Kerken en de leden daarvan thans in de voorste rijen staan. Sinds de vorige verantwoording kwam weer, naast de reeds vermelde giften, in van W. E. te Boskoop *f*5.50 (kaarten); Geref. Sch. Workum *f*10; J. W. H. te Alphen *f*35.40; S. v. A. Schettens *f*25.94 Mej. G. W. *f*2; Zuster J. D., den Haag *f*3 (jaarl); R. M.Sneek *f*10; G. v. d. L. Rijen *f*0.50; M. A., Oosterbeek *f*40; A. W. Ooltgensplaat *f*10 Mej. J. S. B. te O. *f*2.50; A. v. E., Vreeswijk *f*5 (en jaarl. *f*2.50); Wed. H., Vlissingen *f*2; G. v. L., Delft *f*1; P. K. de Lien *f*5; Mr. A. K. Leiden *f*5; T. H., Winsum *f*1; H. D., Oudega *f*6; Mej. P. J. v. B. C., Utrecht *f*20; N. N. te Voorburg *f*5; A. B. te IJselmonde *f*3; J. V. Haag *f*5; D. v. B., Rotterdam *f*5; J. E. van B., Delfzijl *f*19.86; C. J. B. te Groningen *f*2.50; F. en V. de B., Utr. *f*2; D. d. B., Kamperland *f*7.50; H. J. M., Meppel *f*2.50; J. v. D., Haag *f*2.50; C. B., Soest *f*2.50; H. G., Dokkam *f*1; K. Zeist *f*5; J. W., Winterswijk (J.V.) *f*6; S. K., Boskoop *f*5; F. T., Steenwijk *f*28.50; P. G., Rotterdam *f*5; Mevr. S. B., Leeuwarden *f*10; Z. Comm. G. K., Vlissingen *f*50; B. H. te O. B. *f*25; Fam. de J., Bovenkerk *f*8.50; Fam. B., Wemeldinge *f*2.50; Herv. Jongel. Vereen., Wemeldinge *f*2.50; Mej. v. H., Hilversum *f*1.32½ en *f*29 (kaarten); W. B., Gauw *f*2.50; P. K. v. B., Weesp *f*1 (mnd.); Pers. Chr. Sch. 1 Grovenronde *f*5; idem Ger. Sch., Hilversum *f*2.25; P. M. v. d. S., Hilversum *f*2.50; (3-mnd.); D. F. D., Idsegahuizum *f*3.50; G. W. te D. *f*100; H. M., De Lier *f*19.33 (kaarten); A. S. Houwerzijl, Ulrum *f*5; N. N., Sneek *f*2; H. G. J. de R., Utr. *f*1; J. G. A., Rotterdam *f*2.50; M. K. Vries *f*4; Kinders J. H., Witmarsum *f*1.20 (kaarten); Mej. G. C., Hoorn *f*1.71 (kaarten); Betsy D. Praan *f*4; C. K., Leerdam *f*4.25; H. M., De Lier *f*10 (kaarten); W. B., Helden *f*1.50; Meisjeskostschool Driebergen *f*2.50; F. de B., Andijk *f*35; B. W. D., Winterswijk *f*5; C. S., Andijk *f*1; Dames M., den Haag *f*6; J. V. Niawier *f*4.35; E. de V., Haart *f*23.63; W. B., R'dam *f*10; D. d. W., Haarlem *f*5; G. W., Kampen *f*3; Mej. T., Breda *f*2; J. v. L., A'dam (Z.) *f*10; G. P. te B. *f*5; Ger. K. Suameer *f*5; J. v. D., Haag *f*10; Mevr. v. S. te H. *f*5; Geref. Meisjes-verein., Schipluiden *f*7; Kinderen J. H., Witmarsum *f*1; N. v. W., Vlissingen *f*10; Ger. K. Roodeschool *f*10; E. C. v. L., Workum *f*10; 2 Zusters, Leiden *f*0.50; Ger. J. V. Onesephorus, R'dam *f*10; Ger. Kerk Haren *f*10; H. F., Schiedam *f*2; F. Z., Andijk *f*2.50 (jaarl.); C. V., Heemse *f*2.50; K. S., Andijk *f*2.50; Ger. Zend. Commissie,

Beekbergen *f*5; W. D., Stedum *f*1; E. C. R., Stadkanaal *f*1.21; J. V. v. Z., Hillegom *f*10; Mevr. M. E. v. V.—v d. M. v. S., Hilversum *f*2.50; G. B. de Helden *f*5 (jaarlijks); Voorts van A. v. R. te Rotterdam *f*25 met bijvoeging „uit Heraut” (bedankkaart kwam „onbestelbaar” terug).

Alsnog ontvangen *f*12.07 van Oudleerl. Chr. Sch. Ouderkerk a. Amstel en *f*2.80 van Willy P. te O. (opbrengst feestje).

Voor al deze blijken van medeleven hartelijk dank. Meer dezer gifter: blijven hartelijk welkom. Matth. 25 : 40.

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

Ontvangen van Gerrit en Ettie Beier *f*1.46½; Betsy en Martien Haffmans *f*6.36; Ali Bosma *f*0.80; Dittie Funcke *f*1.75; Hans Dekker *f*2.68; Nico Hoekstra; *f*0.91; Henk en Hans Burggraaf *f*5.—; Willy Fortuin *f*4.25; Gretha en Annie Klaver *f*1.80; Eefke, Nelly en Dini Doedens *f*4.60½; Gê, Henk en Willy Schaftenaar *f*3.72½; Roelof en Kâthe Roelofs *f*4.32½; Hennie van Monsjou en Judith Bonder *f*6.—; Annie van Monsjou *f*6.25; Hans en Fientje de Ridder *f*4.26½; Willy Vlieg *f*4.59; Mientje Schravenmade *f*1.26; Riek en Lien van Roemberg *f*2.34; Dirkje en Marie Harreveld *f*2.26; Rini Verkade 35 opgespaarde halve centen *f*0.17½; Collecte *f*1.29½, Totaal *f*66.11.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooibergh 36.

ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN OP SOEMBA.

Bijdragen, giften en collecten vanaf 25 Jan. '30 t.m. 25 Febr. '30. 2e verantw.

Provincie Groningen:

Aafje Westra, halve centen *f*0.50; W. Zijlstra, Haren, Zend. kalenders *f*38.80; W. Zijlstra, Haren, 2 maandel. contrib. *f*32.60; N. N., Bedum, gift *f*10; K. Aten, Stadskanaal, Zondagsschoolbus *f*15.67; D. Smits, Zuidwolde, Zend. Ver. *f*84; N. N., Roodeschool, gift *f*2.50; Ds. van Dijk, Groningen, Catech. bus *f*37.20; G. Brouwer, Siddeburen, Schoolnikkertje *f*16.66; H. J. Pen, Blokzijl, Zondagsschool Wetering *f*10.16; P. Kieft, Enumatil Chr. School *f*14.23; P. Kieft, Jongel. Ver. *f*13.44; R. J. Veendam, gift *f*10; D. v. d. Laan, Uithuizen, Zend. Comm. *f*32.09; J. W. Zwartsenberg, Sauwerd, Kerkbusje *f*37.12; J. W. Zwartsenberg, Sauwerd, v. een lijdende zuster *f*2.50; H. Johannes, Mussel, Kerkcollecte *f*19.50; F. Klaassens, Sappemeer, Correspondentie Zending *f*118.35; J. M. J. Bouwman, Uithuizermeeden, Zend. kas *f*39.87; J. M. J. Bouwman, Uithuizermeeden, Kerkbus *f*65.13; P. Timmermans, Zuidhorn, Kalenders *f*35.15½; P. Timmermans, Zuidhorn, Zend. kring *f*52.84½; P. Timmermans, Zuidhorn, Nellie B., hal-

ve centen f1; P. Timmermans, Zuidhorn, J. v. d. L., halve centen f1; A. v. d. Velde, Kielwindeweer, Zend. kalenders f9.50; J. M. Wagenaar, Stadskanaal, Coll. gift f2.50; J. M. Wagenaar, Stadskanaal, Zend. Comm. f16.84; J. M. Wagenaar, Stadskanaal, busjes A. Eisen f11.68; J. M. Wagenaar, Stadskanaal, busjes T. Hooyen f3.98; Ds. Stadig, Ezinge, J. Br. halve centen f0.65; Ds. Stadig Ezinge, Zendingsver. f22.35; Ds. Stadig, Ezinge, Zend Kalenders f27.50; Ds. Stadig, Ezinge, Javaantje school f5; Mej. M. Slim, Musselkanaal, kerkzakje gift f2.50; J. ten Have, Meeden, Zend.kalenders f14; H. Wegener, Wildervank, bijdr. 2e halfj. 1929 f120; E. M. Bos, Westeremden, Zend.kalenders f9.84; E. M. Bos, Westeremden, Java-Soemba-film f8.16; K. J. Veenkamp, Garrelswaer, Zend. Vereen. f150; H. Brons Jr., Scheemda, Zondagsschool f15.85; Ds. Steenhuis, Loppersum, busje Jantje Wiersema f8.22; J. L. Zijlman, Kommerzijl, f40; Mej. F. Lameris, Wagenborgen, Negertje Schoolkinderen f12; Mej. F. Lameris, Wagenborgen, Kinderzend. Vereen. f41; Mej. F. Lameris, Wagenborgen, Zendingskalenders f15.50; Ds. D. v. d. Meulen, Sauwerd, Geref. Knapenvereen. f5.27; Ds. H. de Zwart, Warfsum, busjes Den Andel f11.50; A. Kaspers, Winsum, Zend. Comm. f60; T. Idema, Roodeschol, Meisjesver. Dorcas f12.50; Ds. Middelveld, Hoogkerk, busjes Meisjesver. f22.50; H. Dijkema, Spijk, School 3e en 4e kl. f2.10; H. v. Hoogen, Leek, Chr. Vrouwenvereen. Dorcas f8; Zend. Vereen. Onderdendam, busje E. Dijkema en J. Teune f12.46; Mej. C. Delhaas, Groningen, theelood en zilverpapier f28.03; K. J. Veenkamp, Garrelswaer, Zend. Comm. f10.94; J. Bouman, Hoogezand, Opbr. verkoop boeken van wijlen Ds. E. Bronsema f52.75; S. Mulder Mzn., Leegker, Zend. Kalenders f95.40.

Provincie Drenthe:

Mej. F. Bade, Hoogeveen, Meisjesver. Maria f6.96; Mej. Mulders, Meppel, Catech. bus Sept./Dec. f12.50; Ds. A. J. Noordewier, Westerborg, Nikk. Chr. School f5.88; Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, Kalenders f14.20; Ds. van Enk, Zweelo, gift f5; H. L. Smeeman, Coevorden, Kerkcoll. f33.40; H. de Groot, Nw. Amsterdam, Schoolbusjes f72.35; J. Drost Rzn., Ruinerwold, Jong. Vereen. Nathanaël f10.40; D. Bakker, giften kerk Dwingelo f3.50; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, Jaarverg. Meisjesver. f25; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, busje E. B. en W. Oostwolde f9.03; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, saldo kalenders Vries f24.24; Haulerwijk, saldo kalenders f12.40; Haulerwijk, Java-Soemba-film f45; Haulerwijk, inzameling kl. meisjesvereen. f19.40; Appelscha (classis Assen) busjes E. H. f10.05; Appelscha, (classis Assen), busjes W. G. f8.11; Appelscha (classis

Assen), saldo kalenders f5.

Provincie Overijsel:

Ds. J. Visser, Oldemarkt, Zendingsbl. en kalenders f17.60; J. H. v. Bruchterveld, Harderberg, gift f1; Geref. Ker, Hardenberg, Coll. gift f35; H. Strijker, Oldenzaal, Zend.kalenders f22.09; Ds. Joh. Meynen, Geref. Kerk, Genemuiden f42.65; Geref. Kerk Oldenzaal, collecte f19.47; G. v. d. Veen, Vroomshoop, gift kerkzakje f5; D. de Vries, Steenwijk, busjes f48.33; D. de Vries, Steenwijk, Jonged. vereen. f11; D. d. Vries, Steenwijk, Zend. Comm. f50; Tj. v. d. Veen, Nikkertje School Mariëenberg f5.70; S. Malda, Lutten, 2 maandel. bijdrage f50; A. Schuurring, Bergenheim, Java-Soemba-film f31.85; F. Joh. Weenink, Den Hulst, Zend. Comm. f50.

Bentheim en Oost-Friesland:

S. Sweers, Coll. Campen M. 60 is f35.29; S. Sweers, Gem. Emden M 51.70 is f30.40; Gift, Gem Bentheim M. 10 is f5.93;

Van Heinde en Verre:

A. J. Heemstra, Suawoude, 150 halve centen f0.75; J. de Waal, Katwijk a. d. Rijn f10.

Soembaweek.

Provincie Groningen.

Ds. van der Meulen, Sauwerd f134.50; Ds. H. A. Kievits, 't Zandt f212.25; Ds. Hoeksema, Nieuwolda f122.60; K. J. Veenkamp, Garrelswaer f220.19; Ds. Schelhaas, Roodeschol f318; Th. Krist, Woldendorp f14.08; G. Marum f105.80; Ds. Stadig, Ezinge f85.50.

Provincie Drenthe:

W. van der Veen, Beilen f168.05; Ds. Dijkstra, Diever f146; Ds. W. J. Smidt, Dwingelo f220.50; Geref. Kerk, Zuidlaren f136.07; Borger f88; Hoogersmilde f66.50.

Provincie Overijsel:

Geref. Kerk Olst f8.66; A. J. Huurling Jr., Deventer f243.35; A. J. Huurling, bijdr. Geref. Kerk f200; Geref. Kerk Rouveen f208; D. de Vries, nagift Soemba f1.

Pinkstercollecten.

Provincie Groningen:

Th. Krist, Woldendorp f14.

Provincie Overijsel:

Geref. Kerk Olst f7.61.

1e verantwoording tot 25	
Januari 1930	f 9279.68
2e verantwoording tot 25	
Februari 1930	„ 5063.98

Totaal f 14343.66

Hartelijk dank.

Het jaar 1929 verblijdde ons met een paar legaten.

Ook voor dit jaar beleeft aanbevolen.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.
Groningen, 26 Februari 1930.

Praediniussingel 5.

Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING   -   WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Geen deel met Mij. — Van Zendingsaangelegenheden: Betere vooropleiding; Wono-sobo. — Zending Groningen, Drente en Overijsel: Overstroming te Pajeti; Jaarverslag Midden-Soemba; Het onderwijs op Soemba; Kisten uit Holland. — Zending Zuid-Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag. — Zending Utrecht en Gelderland: Uit een brief van Mej. Nieuwenhuizen; Gezina Haspers; De Goeroes van de Mal. Geref. Kerk te Batavia. — Zending Noord-Holland: Ds. Allaart; Brief Ds. A. Pos; De Keucheniuschool; Dr. H. Beets over de Zending op Midden-Java. — Korte Berichten. — Leestafel. — Suriname. — Giften.

Geen deel met Mij.

Indien Ik u niet wasch, gij hebt geen deel
met Mij.

Joh. 13 : 8b.

Wreed wordt al dadelijk de heilige feeststemming, waartoe het weer te vieren Pascha opwekte, verstoord door den ouden strijd om den voorrang, dien 's Heilands jongeren zelfs in zóó gedenkwaardige oogenblikken niet te vermijden wisten.

Daár ter zijde in de opperzaal, met het bleke schijnsel van het lamplicht over den met den Pascha-maaltijd gedekten disch, staat het bekken en de waterkruik, met het helder-witte linnen.

De huisslaaf, die het nederig werk der voetwassching zou moeten verrichten, heeft dienst in een nevenvertrek, waar zijn heer met zijn gezin Pascha houdt.

Doch geen der twaalven kan het van zich verkrijgen diens plaats in te nemen; liever nog met bestoven voeten aanliggen en het heilige ontwijden, dan de minste onder de broederen te willen schijnen.

Zelfs staat er niet één van hen op, om voor den Meester den knieval te doen en Hem de voeten te reinigen. Bij al hun toch wel diepe liefde voor hun Heere, zijn deze door eergierigheid vervoerde jongeren gelijk geworden aan Simon, den Farizeeër, tot wien Hij, die de eereplaats aan den Pascha-disch thans bezet, had gezegd: „Ik ben in uw huis gekomen en water hebt gij niet tot mijne voeten gegeven.”

Benauwend stil wordt het in de opperzaal; nu Hij, de Heere, die weet, dat Zijn ure gekomen is en dat Hij uit deze wereld zal overgaan tot den Vader, opstaat, Zijn kleederen aflegt, Zich als een slaaf omgordt, en Zich buigt aan de voeten Zijner eigen jongeren en hen de voeten gaat wasschen. Geen woord wordt gehoord. De Meester in het slavenkleed en in de slavenhouding doet het slavenwerk stilzwijgend. De jongeren durven geen woord te uiten, vervuld als hun zielen zijn met gevoelens van schaamte, verlegenheid en verbazing. Hoorbaar stil is 't; alleen het eentonig overgieten van het water en het afdrogen der voeten geeft geluid; majestueuze stilte hoort er ook bij zoo majestueus werk van de dienende liefde des Heeren.

Toch komt het gesprek: Petrus in zijn klimmende verbazing en met zijn weerstrevende gevoelens, hij kan den mond niet houden, als de beurt aan hem toekomt; hij wil zich door zijn Meester de voeten niet laten wasschen, en hij verantwoordt zijn weigering met dien heel zijn hart blootlegenden uitroep: Heere, zult Gij mij de voeten wasschen? **Gij mij?!**

Waarop de Heiland hem terecht wijst met het woord van onzen text, dat de diepe beteekenis van de voetwassching zelf, zoo kort en krachtig, weergeeft: „Indien Ik u niet wasch, Gij hebt geen deel met Mij.”

De voetwassching is symbool van 's Heilands liefdewerk tot verzoening, tot afwassching der zonden, tot deelgenootschap aan de volkomen gerechtigheid, die Hij verwerft en aanbrengt.

Het thans door Hem verrichte slavenwerk verzinnebeeldt Zijn diepe vernedering tot op het slavenkruis, waar Hij zijn ziel zal uitstorten in den dood, tot een rantsoen voor velen.

Heel het werk van 's Heilands lijden en sterven mogen wij een door-

gaande voetwassching noemen, een onuitsprekelijk diepe vernedering van slavenwerk, in onbegrijpelijke liefde volbracht, opdat ook ons gelden zou, wat de heiden-apostel Paulus eens, dankend Gods goedertierenheid, van de gemeente te Corinthe getuigde: „En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewasschen, waar gij zijt geheiligd, waar gij zijt gerechtvaardigd in den Naam des Heeren Jezus en door den Geest onzes Gods.”

Niets is er, uit ons zelf, van ons zelf, door ons zelf, dat den prijs der ziel, dat rantsoen, in tijd en eeuwigheid, aan God kan voldoen.

Gewasschen door Jezus, dat is de eenige, doch ook zekere weg, om tot vrede met God te komen, en in dien vrede Gods te deelen, voor dit en voor het toekomstige leven.

Daarom is ook de ellende der niet-christelijke volken (wat evenzeer geldt van de ontkerstende lagen der Christen-natiën) genoemd, dat zij zonder God en zonder Christus in de wereld zijn. Wat zij zinnen en denken en doen, zij zijn zonder Christus en daarom ook zonder God, hoe godsdienstig zij overigens ook zijn mogen. Geen deel hebben zij aan Jezus; daarom blijven zij liggen in de al verder verwoestende onreinheid hunner ongerechtigheden; en den eenigen Naam kennen zij niet.

Nog niet!

Nog niet, na zoovele eeuwen, dat Jezus stierf op het kruis!

Moet dat de gemeente, die haar rijkdom vindt in de afwassching harer zonden, niet prikkelen, aanzetten, aanvuren, om haar uit genade verkregen heilschatten uit te dragen en door te geven aan zooveelen, die er nog van verstoken zijn?

Och, dat de valsche eergierigheid, die ook onder Christen-belijders nog zooveel beter te besteden kracht verteert, omgezet werd in heiligen wedijver, om zich te geven, elk op zijn plaats en naar zijn vermogen, voor het grootsche werk der Evangelisatie en der Zending onder Joden, Heidenen en Mohammedanen!

Naar het voorbeeld van Hem, die het betoond en bewezen heeft, dat Hij gekomen is, niet om gediend te worden, maar om te dienen; ons roepend tot den arbeid onzer dankbaarheid in dienende liefde, van nabij en van verre.

R.

D. P.

Van Zendingsaangelegenheden.

„Betere vooropleiding.”

Onder den stapel rapporten, die aan de Kerken zijn gezonden en op de e.k. Generale Synode ter tafel zullen komen, neemt het rapport in zake eene „Betere vooropleiding van missionaire dienaren des Woords, artsen, onderwijzend en verplegend personeel”, slechts een zeer bescheiden plaatsje in. Onderscheidene rapporten zijn zoo breedvoerig gesteld, dat zij bijna een boekdeel vormen, maar dit rapport telt slechts veertien pagina's. Ook de bespreking van dit rapport in de Kerkelijke pers heeft niet veel ruimte gevraagd. In vergelijking met andere rapporten heeft het tot nu toe maar heel weinig bespreking uitgelokt.

Over het algemeen is echter dit rapport

wel met sympathie ontvangen. In het Zendingsblad van Februari is het voorstel opgenomen, dat in dit rapport gedaan wordt.

De „Bazuin” sprak haar hartelijke instemming er meê uit en kon zich met het voorstel van de deputaten geheel vereenigen.

De „Heraut” doet met waardeering mededeeling van den inhoud van het rapport, maar laat de vraag in het midden of het voorstel voor de Vrije Universiteit aanneembaar is.

In de „Reformatie” heeft Ds. J. D. Wielenga aan de bespreking van dit rapport een artikel gewijd, waarin hij met de hoofdzak zijn warme instemming uitsprekt. Gaarne zou hij echter hebben gezien, dat al de door de deputaten te dezer

zake gevraagde en ontvangen adviezen als bijlagen waren toegevoegd aan het rapport. En voorts is hij van oordeel, dat de te benoemen Hoogleeraar in de Zendingvakken alleen moet verbonden worden aan de Theol. School en niet te gelijk ook Hoogleeraar moeten worden aan de Vrije Universiteit.

Ook de verschillende Kerkbladen en Kerkboden, voorzooverre zij zich over dit rapport hebben uitgesproken en dit ter onzer kennis kwam, waren over het algemeen in hun oordeel vrij gunstig.

Veel bestrijding heeft de zaak tot nu toe dus niet gevonden. Alleen in de Geldersche Kerkbode sprak Ds. Kreijt heel wat bezwaren uit. Hij acht, dat de „missionaire vakken” niet moeten worden opgenomen onder de gewone theologische vakken, zooals het rapport dit voorstelt. Vooreerst wordt daardoor naar zijn oordeel de theologische studie te veel verzwaaard. De eischen voor het candidaatsexamen zijn nu al haast te zwaar geworden. Daar moet niet meer bij.

Bovendien vreest hij, dat wanneer eenige kennis van de Zendingvakken noodig wordt geacht voor alle aanstaande predikanten en daarom een Hoogleeraar voor die vakken moet worden benoemd, dit er toe leiden zal, dat straks onder meer ook gevraagd zal worden om een Hoogleeraar, die de Evangelisatie-vakken zal doceeren, wyl de Evangelisatie ook studie vereischt en van geen mindere beteekenis is dan de zending. Ds. Kreijt heeft mitsdien bezwaar tegen de benoeming van een hoogleeraar in de theol. zendingvakken. Voldoende zou zijn, als er aan de Vrije Universiteit een docent werd benoemd, die aan de aanstaande missionaire predikanten, artsen en onderwijzend en verplegend personeel de „speciale opleiding” gaf, waarvan het rapport spreekt.

En wat die speciale opleiding betreft, acht Ds. Kreijt, dat de omvang en duur daarvan, zooals deze in het rapport zijn voorgesteld, practisch wel niet uitvoerbaar zullen zijn. Bijna altoos dringt de behoefte op het Zendingsterrein tot snelle uitzending van het noodige personeel. Een studietijd van een paar jaar voor Miss. predikanten en een maand of zes voor de andere missionaire arbeiders, zal naar zijn oordeel meestal veel te lang duren om daarop te wachten, en het zal ook te kostbaar worden.

Het verheugt ons zeer, dat het voorstel in zake de „Betere vooropleiding” over het algemeen met waardeering is ontvangen en met instemming is besproken. Op grond

daarvan mag wel waarschijnlijk worden geacht, dat de Generale Synode te Arnhem het voorstel, dat in dit rapport is neergelegd, in hoofdzaak ook wel zal aanvaarden en de zaak der „Betere vooropleiding”, die reeds zoo lang aan de orde is, tot een goed einde zal brengen.

Dat er ook wel bezwaren tegen het aangeboden voorstel zouden ingebracht worden en er critiek zou worden geoeffend, was natuurlijk te verwachten.

Ons bestek gedooft niet, dat we de gemaakte opmerkingen en ingebrachte bezwaren in het breede opnemen. We hebben deze dan ook slechts in het kort genoemd.

Evenmin laat de ruimte van het Zendingblad toe, dat we de bezwaren, die zijn ingebracht, breedvoerig gaan bespreken. Slechts willen we een enkele opmerking maken.

De deputaten hebben de ingewonnen adviezen in zake de „Betere vooropleiding” niet gepubliceerd. Dit was hun door de Synode niet opgedragen. Wel was hun opgedragen advies te vragen van alle corporaties en personen, die naar hun oordeel van advies konden dienen. Dat is ook geschied. Ook spreekt het van zelf, dat al die adviezen zullen worden overgelegd aan de Generale Synode. Het scheen echter niet gewenscht, al die adviezen met het rapport te publiceren. Het rapport zou dan een lijvig boekdeel zijn geworden. En het was ook niet noodig, wyl, op een enkele uitzondering na, al die adviezen in hoofdzaak overeenstemmen met wat in het rapport is voorgesteld.

Het heeft eenigszins bevreemding gewekt, dat geen advies is gevraagd van de deputaten ad examina naar Art. 4 der Zendingssorde. Het spreekt van zelf, dat wel in de eerste plaats op hun advies prijs moest worden gesteld. Twee van deze deputaten behoorden echter tot het college van de deputaten der Gen. Synode voor de Zending, die zelf met de samenstelling van het rapport waren belast. En de andere zes deputaten ad Art. 4 der Zendingssorde behoorden tot de Hoogleeraren der Theol. School en der Theol. Faculteit der Vrije Universiteit, van wie als zoodanig advies gevraagd werd. Bovendien van diezelfde personen in hun qualiteit als deputaten naar Art. 4 der Zendingssorde nogmaals advies te vragen, scheen wel wat overbodig. Anders zou dit natuurlijk stellig zijn geschied.

De gedachte van Ds. Wielenga, dat het niet gewenscht is, dat de Kerken de Vereeniging voor Hooger Onderwijs verzoeken den door haar benoemden Hoogleeraar ook

te benoemen tot Hoogleraar aan de Vrije Universiteit, kunnen we wel verstaan.

Het ligt natuurlijk rechtstreeks op den weg der Kerken een Hoogleraar in de Theol. Zendingsvakken te benoemen aan de Theol. School, te Kampen, die van de kerken uitgaat.

Maar de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit, ofschoon zij niet van de kerken uitgaat, staat toch niet tegenover de Kerken. Er is tusschen deze Faculteit en de Kerken een behoorlijk geregeld verband. Wij zien daarom geen bezwaar, dat de door de Kerken benoemden Hoogleraar ook onderwijs geve aan de Vrije Universiteit in de Theol. Faculteit. En om praktische redenen schijnt dat wel gewenscht. Men zal dan geen twee Hoogleraren voor dezelfde vakken behoeven te benoemen, terwijl het geven van College in de Theol. Zendingsvakken aan beide inrichtingen voor een persoon niet al te zwaar behoeft te worden geacht. Misschien is het echter wel beter, dat de Kerken niet aan de Vereeniging voor Hooger Onderwijs verzoeken om den Hoogleraar, die zij hebben benoemd, ook te benoemen tot Hoogleraar aan de Vrije Universiteit. Op zich zelf is het wel mogelijk, dat eenzelfde persoon aan beide inrichtingen als Hoogleraar optrede. Maar het is toch iets nieuws. En de uitvoering zal heel wat overleg en regeling vorderen. Wellicht is het daarom beter, dat de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag de gelegenheid opene om aan de Vrije Universiteit een leerstoel in de Zendingsvakken te vestigen. En dan kan die leerstoel bezet worden door den door de Kerken benoemden Hoogleraar. Deze Hoogleraar heeft dan wel geen zitting in den Senaat der Vrije Universiteit. Maar heel wat omslag wordt dan voorkomen. En hij kan toch evengoed onderwijs geven aan de studenten der Vrije Universiteit, zoodat het bedoelde oogmerk toch bereikt wordt.

Wat de bezwaren betreft, die Ds. Kreijt naar voren heeft gebracht, zij in de eerste plaats opgemerkt, dat Ds. Kreijt daarmede voor zoover we weten, vrij wel alleen staat. Al de Zendingsarbeiders op Midden-Java en Soemba, al de Hoogleraren der Theol. School en der Theol. Faculteit der V. U. alsmede de heeren Colijn en Idenburg, zijn geheel eenparig van oordeel, dat de benoeming van een Hoogleraar in de Theol. Zendingsvakken beslist noodig is. Sinds onderscheidene jaren is van onderscheiden zijden op de noodzakelijkheid van betere vooropleiding gewezen en met klem de benoeming

van een Hoogleraar in de Theol. Zendingsvakken bepleit. Prof. Dr. H. Baavinck sprak reeds uit in 1910, dus twintig jaren geleden: „En wat ons daarbij ontbreekt dat is een leerstoel voor de Zending. En op dien leerstoel een man, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt, die niet alleen de geschiedenis over de Zending beoefent om er lessen uit te trekken voor het leven, maar die ook de theorie der Zending met al hare ernstige problemen bij het licht onzer beginselen indenkt, en die onze aanstaande predikanten met heilig enthousiasme voor de zaak des Heeren vervult”. We zijn het daarmede geheel eens.

Neen, het is niet genoeg, dat we een docent hebben, die aan de reeds beroepen Miss. dienaren en aan andere benoemde Zendingsarbeiders een vooropleiding geeft, maar we moeten hebben een Zendingsprofessor die College geeft voor alle Theol. studenten en hen bezielt voor de zaak der Zending, die voor onze Kerken steeds meer een zaak is geworden van de grootste betekenis en dit nog steeds meer worden moet en zal.

Er wordt trouwens, zoowel te Kampen als te Amsterdam, ook nu al onderwijs in de Zendingsvakken gegeven, althans in een gedeelte daarvan. Maar nu gebeurt dit door Hoogleraren, die andere vakken hebben tot hun hoofdvakken. En de Zendingsvakken hebben noodig een man, die zich geheel daaraan kan geven.

Indien het nu mocht blijken, dat b.v. ook de studie der Evangelisatie roept om een Hoogleraar, welnu dan zal ook daarvoor een Hoogleraar moeten komen. Maar wat de Zending betreft, behoeft dat niet meer te blijken, want dat is reeds sinds lang gebleken. Ook zal het waarlijk de studie der Theol. studenten niet al te zeer verzwaren, indien zij ook een paar Colleges volgen in de Zendingsvakken en daarin ook geëxamineerd worden, of althans daarvoor een testimonium bezitten moeten. Reeds nu zijn er gelukkig reeds heel wat studenten, die uit eigener beweging een deel van hun tijd aan Zendingsstudie wijden. En dat is waarlijk geen verloren tijd. Het groote belang der Zending eischt, dat alle aanstaande dienaren des Woords eenige kennis van de theol. Zendingsvakken hebben. En op dien algemeen grondslag kan dan de „speciale vooropleiding” rusten, die de Miss. predikanten behoeven.

Ook met het praktische bezwaar, dat Ds. Kreijt inbrengt tegen den omvang en duur der speciale vooropleiding zooals die

in het rapport is voorgesteld, kunnen we ons niet vereenigen. We weten natuurlijk heel wel, dat de behoefte op het Zendingsveld vaak dringt tot spoedige uitzending der Zendingsarbeiders. Maar we weten ook heel wel, dat iemand, die niet behoorlijk voorbereid is, op het Zendingsveld niets kan beginnen, althans niet een Miss. predikant.

Generale Synode het voorstel zal aanvaarden. En we verwachten dit ook.

S., 24 Maart '30.

W. B.

Wonosobo.

(Bij de foto).

De geschiedenis van ons zendingsterrein

Wonosobo.

Eer iemand practisch in de Zending op het terrein zelf kan arbeiden, moet hij behoorlijk daarvoor gevormd wezen. Anders geeft het niets of men al iemand uitzendt, want den eersten tijd kan zoo iemand in Indië toch niets anders doen, dan zich voorbereiden voor het werk, wat ook in Holland had kunnen gebeuren en wellicht zelfs beter, indien het onder goede leiding geschiedt. En een goede vooropleiding in Nederland is voor de Kerken niet duurder, maar veel eer nog goedkooper, dan wanneer zij de Miss. predikanten uitzendt zonder behoorlijk te zijn voorbereid, wyl het dan in Indië moet gebeuren.

De ingebrachte bezwaren hebben ons niet in het minst geschokt in onze overtuiging, dat in het ingediende rapport den weg is gewezen, dien het op moet om tot een „Beterere vooropleiding” te komen. Breder hierop ingaan laat onze ruimte thans niet toe. Van harte blijven we hopen, dat de a.s.

Wonosobo is haast even kort als droef.

In 1905 wordt het zendingswerk daar begonnen. Er zijn weinig aanknoopingspunten aan de bevolking. Dit zal beter worden. In 1916 wordt n.l. een begin gemaakt met den medischen arbeid. Nauwelijks is er een zeer bescheiden begin of Ds. Netelenbos vertrekt naar Poerworedjo. In 1921 wordt de arbeid vrijwel gestaakt, doordat Dr. Gehrels, de eenig overgebleven Europeesche zendingsarbeider, door den dood wordt weggenomen.

Delft en de samenwerkende kerken van Zuid-Holland (Noord) krijgen in Solo een arbeidsveld dat de hoogste eischen stelt aan de liefde en gaven van deze zendende kerken. Wonosobo is gedegradeerd tot bijpost. Het ziekenhuis wordt aan een neutrale vereeniging overgedaan, het schooltje te Wonosobo gesloten.

Het licht is van den kandelaar genomen, slechts in het kleine dorpje Bendoengan is

nog een o zoo klein flakkerend pitje.

Daar is nog een klein zendingsschooltje waar nog iets uitstraalt van het groote Licht dat in de wereld gekomen is.

Straks komt er wellicht een windvlaag, die ook dit lichtje dooft en de afdeeling Wonosobo met zijn half miljoen menschen is teruggevallen in de duisternis der eeuwen.

In Indië zoowel als in Holland zijn niet weinigen over dezen gang van zaken bezwaard. Mogen wij zoo maar eigenmachtig het licht dooven?

Dan komen er twee opmerkelijke feiten.

Het eerste uit Bendoengan. Er komt geestelijke opleving. De gemeente breidt zich uit. Hier blijkt in den steenachtigen bodem van Wonosobo een vruchtbaar plekje. De uitbreiding gaat verder en verder en de vraag rijst is Wonosobo werkelijk wel zoo onvruchtbaar als gedacht werd. Is die akker misschien nog te kort en te weinig bearbeid?

Er wordt een goeroe-Indijl te Bendoengan geplaatst. Het walmende pitje wordt weer een heldere vlam.

Dan komt het tweede opmerkelijke feit.

Het ziekenhuis te Wonosobo wordt aan de zending aangeboden. De neutrale vereniging „Ziekenzorg” ondervindt zooveel moeite bij het vinden van geschikte artsen en verpleegsters, dat zij het ziekenhuis weer graag aan de zending wil overdoen. Zij wil zelfs nog een niet onbelangrijk bedrag in contanten bijdragen voor den bouw van een nieuw ziekenhuis.

Bijgaande foto laat ons het tegenwoordige hospitaal zien. Zoo op het oog lijkt het nog al wat maar wezenlijk is het niet veel meer dan een bouwval.

Wat nu? Een ziekenhuis overnemen en straks een nieuw bouwen op een terrein dat feitelijk verlaten is?

Is het niet onredelijk om van de kerk van Delft, die een zoo zwaar terrein als Solo te bearbeiten heeft, nu nog te verwachten dat zij Wonosobo nog daarbij zal nemen; en dan niet Wonosobo als bijpost, maar Wonosobo met een nieuw ziekenhuis dus straks als Hoofdpost met eigen missionairen predikant enz.

Nu komt het merkwaardige.

De overname van Wonosobo is uiterst bezwaarlijk. Waar zijn de kerken, waar de menschen, waar de artsen om Wonosobo te verzorgen? Wij weten het niet. Wel daagt er iets van een schemering, maar naar den mensch gesproken is de toekomst van Wonosobo nog donker.

God, die de harten der menschen zelfs

der koningen buigt als waterbeken, buigt zoowel in Indië als in Holland de gezindheid der zendingsmenschen. Vrijwel eenstemmig wordt besloten tot koersverandering. Wij mogen en durven Wonosobo niet in den steek laten nu het zoo zonneklaar is dat God geen afgesnedene zaak gemaakt heeft.

Op Zaterdag 20 Juli 1929 werd in de Regentswoning van Wonosobo door Dr. van Andel en Dr. Groot namens de Kerk van Delft en de samenwerkende kerken van Zuid-Holland (Noord) het ziekenhuis van Wonosobo van de vereeniging „Ziekenzorg” overgenomen.

Deze taak werd in het geloof en met blijdschap aanvaard. En de toekomst? Ja blind in de toekomst. De moeilijke vraag, welke kerk Wonosobo Blijvend zal verzorgen, is nog niet opgelost. De komende synode zal zich ook met deze vraag moeten bezighouden.

Toch met groote blijdschap aanvaard. Genade van God om iets te aanvaarden, met blijdschap te aanvaarden en er toch geen weg mee te weten.

K. P. GROOT.

Zending Groningen, Drente en Overijsel.

Bandjir (overstroming) te Pajeti.

Aan

de Deputaten voor de Zending op Soemba en aan de Geref. Kerken in de provinciën Groningen, Drente en Overijsel en aan de Oud-Geref. Kerken in Pruissen.

Waarde Broeders,

Van Soemba kwamen bij den Correspondent, Ds. Sybrandy te De Krim, de volgende telegrammen in:

Uit Waingapoe (14 Maart verzonden):

„Bandjir. Pajeti overstroomd. Alles (zal moeten zijn allen) gered. Groote schade.

Ds. LAMBOOY.”

Uit Waingapoe (18 Maart verzonden):

„Pajeti droog. Allen terug. Voorloopige taxatie schade Zending en particulier 15 duizend.

Ds. LAMBOOY.”

Dankbaar zijn we voor gespaarde levens. Het doet denken aan Hand. 27 : 22 en 25. Aan Ds. Lambooy is een telegram van deelneming verzonden, gevolgd door een deelnemend schrijven.

Voor het Moderamen,

Ds. GERBER.

Ds. LAMMERTSMA.

20 Maart 1930.

Kort Jaarverslag van de Zendingsposten in Midden-Soemba over 1929.

Het jaar 1929 kenmerkt zich door groote vooruitgang, en voortgezette uitbreiding van het werk. Het mag aangenomen worden, dat het Evangelie meer en meer doorwerkt onder de bevolking ondanks alle verzet van de hoofden. Door deze hoofden wordt veel neergedrukt wat te eeniger tijd toch naar buiten moet komen en dan met zooveel te meer kracht. Verschillende teekenen wijzen daarop, vooral ook doordat het jongere hoofdengeslacht onder den invloed van de Zending komt. Een der aanstaande vorsten en misschien wel de belangrijkste van Midden Soemba is reeds een door en door overtuigd Christen, terwijl de jongere hoofdenvrouwen algemeen op de Hollandsche School te Pajeti komen. Dit is op het oogenblik het belangrijkste Zendingsmiddel om Soemba in de toekomst te voorzien van Christelijke hoofden, en daardoor de geheele Christianiseering te bevorderen.

Geregeld kon er gewerkt worden, ook door verschillende schoolhoofden op plaatsen, waar nog geen Goeroe-Indjil aanwezig is. Ofschoon er ook onder hen zijn die zich alleen beperken tot het ongetwijfeld ook Christianiseerende schoolwerk.

Te Waingapoe werden 12 personen gedoopt, allen kinderen, terwijl 5 doopleden belijdenis des geloofs aflegden. Deze gemeente blijft zijn moeilijk karakter behouden door het groote verloop van den telkens komenden en gaanden Savoenees. En ook door de samenstelling van de gemeente uit minstens 6 verschillende volken, te weten Savoeneezen, Soembaneezen, Amboneezen, Menadoneezen, Rottineezen en Javanen. Gelukkig dat de Goeroe Indjil een man is met een bezadigd oordeel, op reeds rijperen leeftijd, die zich niet mengt in allerlei twisten, maar ook niet bang de waarheid te zien en te zeggen.

Deze gemeente is langzamerhand rijp geworden tot institueering en mannen, die eenigszins in staat zijn het ambt van ouderling te vervullen, zijn er voldoende aanwezig.

In Kambanirroe werden geloopt 36 personen, waaronder 11 volwassenen, en 12 personen legden belijdenis des geloofs af.

Het werk in deze gevestigde gemeente is veel makkelijker. De Goeroe Indjil deed zijn werk naar zijn beste vermogen en kreeg reeds veel invloed onder de heidensche Savoeneezen, waardoor er verschillenden nu dooponderricht ontvangen.

De belangrijkste gebeurtenis dit jaar is de groote vermeerdering van inkomsten die stegen van f207 tot f611 door de invoering van vaste bijdragen en de verkoop van geschenken gedeeltelijke opbrengst van de oogst. Zoodat van het begin van 1930 af Kambanirroe geen geldelijke hulp meer noodig heeft uit Holland en wederom een deel van de zelfstandigheid van de gemeente bereikt is.

Te Pajeti werden 38 personen gedoopt waaronder 14 kinderen. Terwijl 7 doopleden belijdenis des geloofs aflegden.

Ook hier werd geregeld gewerkt. Pajeti kon verleden jaar reeds alle kosten van de Gemeente benevens het tractement van den Goeroe Indjil zelf betalen, en daar deze gemeente steeds in aantal toeneemt en reeds 160 leden telt (zonder de verstrooide leden in Midden Soemba), komt ook deze gemeente in aanmerking voor institueering, welke tijd niet verre meer is.

In Karita begon het werk van den opgeleiden Goeroe Indjil, die pas van de school te Karoeni terug is en reeds vroeger in dit gebied werkte. Er werden 39 personen gedoopt, grootendeels afkomstig uit de kampong La'Ombak. Daar er drie punten zijn waar Christenen wonen en uitbreiding van het werk valt waar te nemen, kan de Goeroe Indjil onmogelijk zelf alle diensten leiden en wordt hij bijgestaan door een helper in Parokot, die het werk van „leerend ouderling“ vervult.

Bijdragen van de gemeente waren nog heel weinig wegens den economisch zwakken toestand van de bevolking. Bijdragen werden geleverd in het bouwen van een kerkje in heel eenvoudigen stijl en een huis voor den helper en zijn akker die voor hem bewerkt was.

Langzaam maar krachtig dringt het Evangelie door.

Zoo ook te Parai Paha, waar 9 personen gedoopt zijn. Telkens komen er meer bij dit kleine groepje, waarvan de trouwe leider Anggol is. Zij hebben veel te verduren, vooral van de hoofden, die zich niet ontzien deze Christenen van tijd tot tijd af te ranselen. Toch blijven zij trouw.

Over het verdere gebied van Midden Soemba valt niet veel te zeggen. Het zaad van het Evangelie wordt overal gestrooid. Moge het te zijner tijd ontkiemen en opwassen. Goede hulp zal daarbij noodig zijn. Toch is het ook goed dat de Christianiseering niet al te vlug gaat. Want dan bestaat groot gevaar dat het werk niet grondig genoeg kan geschieden, tot schade van Soemba's Christelijke kerk.

In eenige jaren kan er veel veranderen. In de laatste tien jaren is er al veel veranderd. Over tien jaar kan Midden Soemba weer een heel andere aanblik vertoonen dan nu het geval is.

Heel Midden Soemba, medegerekend Waingapoe en Kambaniroe, telt nu 903 leden, waarvan 471 belijdende, tot het Avondmaal gerechtigd. Eind 1928 was het 779, derhalve een vooruitgang van 23 %.

In totaal werden er gedoopt 134 personen, waaronder 50 kinderen. Belijdenis des geloofs werd afgelegd door 24 doopleden. 17 huwelijken werden gesloten op Christelijke wijze.

De kerkelijke bijdragen waren in totaal f1701.84, gemiddeld per lid f1.88, waarbij nog gevoegd dient te worden de hulp bij herstel of bouw der kerken of kerkjes.

De Colportage ging wat achteruit. Maar de reden daarvan ligt in het een groot deel van het jaar niet te verkrijgen Maleische Bijbel en de Maleische kleine Nieuw Testamenten. Toch werden er nog verkocht in het geheel 1134 boeken, waarvan 337 Bijbels en Bijbelgedeelten. Zowel in Midden Soemba als in Oost Soemba konden deze Bijbels en Bijbelgedeelten weer voor den halven prijs verkocht worden, dank zij een groote gift van f500 voor het verspreiden van den Bijbel. Een Bijbel is eigenlijk voor een Soembanees te duur, n.l. f3.50. Goedkoopere uitgaven bestaan er niet. Daarom is deze hulp om de Bijbel goedkoop ter beschikking te stellen een groote hulp en vermeerdering van mogelijkheid de Bijbel te verspreiden.

In Pajeti werd dit jaar een Jongelingsvereniging opgericht met 23 leden, terwijl er een identieke vereniging opgericht werd door de leerlingen van den Normaal-cursus. De moeilijkheid is de nog geringe algemeene ontwikkeling van de leden en het zoo goed als niet aanwezig zijn van geschikte Maleische lectuur. De behandelde onderwerpen beperkten zich grotendeels tot Bijbelsche, enkele geschiedenis-onderwerpen, zoowel Indische Geschiedenis als Kerkgeschiedenis en algemeen bekende politieke feiten.

Het onderwijs ging zijn geregelde gang. Het aantal leerlingen der scholen steeg van 930 tot 1099. Echter, zooals gewoonlijk, maakt Midden-Soemba het slechtste figuur wat het schoolverzuim betreft.

Twee scholen werden door brand vernield, n.l. die te Pajeti en te Lewa Pakoe. Die van Pajeti wordt nu weer in de kerk gegeven, terwijl te Lewa Pakoe een hulpgebouw opgezet is.

Een nieuwe school werd er opgericht n.l. te Soroe, terwijl de school te Maka Minggit, die al twee jaar op het program staat, door tegenwerking van het betrokken hoofd nog niet gebouwd kon worden.

Het totaal aantal Volksscholen bedroeg 21, niet gerekend de te Pajeti aanwezige zijnde Standaardschool met ongeveer 70 leerlingen en de Normaal-cursus met 36 leerlingen.

In het Ziekenhuis te Pajeti ging alles zijn gewone gang. De familie Krijger is eenige maanden met binnenlandsch verlof geweest, van welke gelegenheid gebruik gemaakt is om tot operatie over te gaan bij Mevrouw Krijger. Gelukkig is deze operatie goed gelukt en kon de familie Krijger met spoed naar Soemba terugkeeren.

Opgenomen werden 1036 patiënten, met 17558 verpleegdagen, gemiddeld per dag 48 patiënten.

Op de polikliniek werden behandeld 27146 patiënten, gemiddeld 90 per dag, terwijl er 3006 nieuwe patiënten op de polikliniek kwamen.

De verhouding met het Bestuur was dit jaar uitstekend, terwijl dankbaar hulp werd genoten van den Officier van Gezondheid te Waingapoe Dr. Huart.

P. J. LAMBOOY.

Het onderwijs op Soemba gedurende het jaar 1929.

We gingen weer vooruit in 1929!

Er werden 3 nieuwe scholen bijgebouwd. Dat zijn er dus nu 59!

Bij het begin des jaars zaten er in onze scholen 2887 jongens en 514 meisjes. Op 31 December waren het er 3166 jongens en 591 meisjes. Het aantal kinderen is dus in den loop van het jaar geklommen van 3401 tot 3757. Een vermeerdering alzoo met 356 kinderen of 10,5 %.

Dat zijn dan de volksscholen.

Buiten deze zijn er nog twee standaard-scholen voor uitgebreider onderwijs, die te Pajeti met 62 jongens en 8 meisjes, die te Karoeni met 57 jongens en 11 meisjes. Die scholen groeien niet zoo hard. Het aantal leerlingen blijft zoo ongeveer constant. Doch dat komt niet, doordat er geen belangstelling voor is bij onze Soembaneesjes, doch..... dat onderwijs is hun te duur. De beide scholen zijn officieel voor het geheele eiland bestemd, doch inderdaad kan er alleen gebruik van gemaakt worden door de naaste omgeving van Pajeti en Karoeni. Tenzij..... de kinderen uit het binnenland opgenomen worden in het in-

ternaat, dat aan beide scholen verbonden is. Doch dat kost geld: f8 per leerling in de maand. En dat kan de gewone Soembanees niet betalen. Nu helpen de Zending en het Bestuur op Soemba gelukkig met subsidie, zoodat we uit alle deelen van Soemba leerlingen hebben. Doch dat helpen heeft schijnbaar zijn grenzen. En zóó heeft ook de ontwikkeling van die scholen haar grenzen. Ja, die grenzen moeten nog weer worden ingekrompen. De Resident van ons gewest heeft besloten, dat er geen subsidie voor dat doel meer kan worden toegestaan. Hij houdt ze niet direct in, neen, elk jaar een deel, zoodat over 3 jaar die subsidie geheel vervallen is. Dat is gewoon een ramp. Tot dusver werd voor 30 leerlingen uitbetaald tot een bedrag van f240 per maand.

Dus we zullen nu 30 minder op moeten nemen? Neen, dat kan niet! Onmogelijk! Want onze normaalcurcus, die de volksscholen van onderwijzers voorziet, kan alleen leerlingen aannemen afkomstig van de standaardscholen. Hebben deze dus niet voldoende leerlingen, dan komen er niet genoeg candidaten voor die opleidings-school en — we zitten binnenkort met een tekort aan onderwijzers.

Wat geeft het toch een zorgen, dat om het geld het werk niet meegroeien kan met de behoefte. Dat er altijd weer gesnoeid moet worden. En dat is dan niet het gezonde snoeien, dat de vruchtbaarheid van de plant verhoogt, integendeel, juist de takjes, die vrucht moeten dragen, worden weggesneden.

Zoo staat het ook met het Hollandsch onderwijs. Tot dusver geen hulp van de Regeering; en vanuit Holland steeds de waarschuwing: denk er aan, het mag geen geld kosten! Dan maar geen Hollandsche school. Het stekje, dat reeds geplant is en vrucht belooft, maar weer dood laten gaan.

Ja, dat vrucht belooft! Want de Zending krijgt daardoor in handen de opvoeding van de voornaamste kinderen, die later leiding zullen moeten geven in de Soembaneesche maatschappij. En ze krijgt gelegenheid dien kinderen een opvoeding te geven zóó, dat ze later werkelijk leiding zullen kunnen geven. Daar kwam in het verloopen jaar nog bij de wederwaardigheid, dat de onderwijzer van die school, die om zijn ijver en zijn tact zoo uitermate geschikt was voor dat werk, om familieomstandigheden naar Java terug moest keeren, zoodat we gedwongen waren dat onderwijs een tijdlang stop te zetten. Hij is er nu gelukkig weer. Als nu ook de subsidie eindelijk eens werd toegestaan; en als nu ook de Zending

eens kon helpen, zoodat we een volledige, goed georganiseerde school in actie konden zetten, hoe dankbaar zouden we juichen: Rehoboth, de Heere heeft ons ruimte gemaakt.

Uit alles blijkt, dat er voor het onderwijs een steeds groeiende belangstelling is. Een krachtige opleving was er in het Landschap Taboendoeng. Op al de vier scholen in dat gebied was er een groote toeloop van leerlingen. De Radja zelf interesseerde zich er levendig voor. In de drie gebieden rondom Waingapoe — Kadomboel, Kambera, Kenatang — blijft de belangstelling gering, hoewel Kambera wel eenige opflukkering vertoonde.

In 1929 kwamen veel schoolbranden voor. Op zes plaatsen brandde de school af; op drie plaatsen school en onderwijzerswoning. Doch men leide hieruit niet af, dat de bevolking iets tegen de school heeft. Sommige branden kan men aan onvoorzichtigheid toeschrijven; andere aan antipathie tegen een bepaalden goeroe. Waarschijnlijk komt het ook wel eens voor, dat de bevolking van het eene landschap de school in een ander landschap in brand steekt, om den Radja daar te treffen, wijl deze de moeite van onderzoek en van den wederopbouw heeft.

Wat de onderwijzers betreft, dezen deden ook weer dit jaar met getrouwheid hun plicht. Ze trachtten naar de mate van hun gaven hun school op peil te houden. Een vijftal gaf in dit opzicht reden tot klagen. Er heerschte in het onderwijzerscorps een uitstekende geest. Van verzet of ontevredenheid was geen sprake.

In 1929 werden vijf onderwijzers ontslagen wegens ergerlijk levensgedrag; twee wegens ongeschiktheid. Eén vroeg ontslag om in een andere betrekking over te gaan.

Dat is dus op zulk een klein corps — er zijn er 99 — een belangrijk verlies. Dat is ook een steeds weerkerende teleurstelling: dat terugvallen van de opgeleide Soembaneezen in de heidensche leefwijze. Zoolang ze in het internaat zijn, zijn het flinke jongens, openbaren ze zich als Christenen. Doch keeren ze terug naar hun oude omgeving, dan blijkt de verleiding velen te sterk. En dat verwondere niemand. Er is veel meer te bewonderen de rijkdom van genade, die zoovelen staande houdt.

Het onderwijs kon in het afgelopen jaar geregeld doorgaan. Ernstige ziekten kwamen niet voor. Wel waren er enkele scholen, waar bijna alle kinderen korter of langer om waterpokken verzuimden. In de

laatste maanden veroorzaakte de honger hier en daar stagnatie in den gewonen gang. Op enkele scholen stond het onderwijs geheel stil.

Ook het werk der opvoeding van de Soembaneesche jeugd in de internaten kon geregeld doorgaan. Van de 34 leerlingen van den normaalcursus waren er 33 intern; van die van de beide standaardscholen ruim 70. Terwijl er in het meisjes-internaat te Karoeni en in de verschillende zendingsgezinnen meer dan 50 meisjes werden opgevoed. Bovendien waren van de leerlingen van de Hollandsche school een twintigtal intern.

Laat ik dit korte overzicht van den zegen en de zorgen; van de mogelijkheden en de moeilijkheden in den schoolarbeid mogen eindigen met voor dien arbeid Uw voorbede en steun te vragen.

T. v. DIJK.

Pajeti, 31 Januari 1930.

Kisten uit Holland.

Ja lezers en lezeressen, U zult wel denken, wat is daar nu van te vertellen. Maar allereerst kan ik de meisjesverenigingen vertellen, dat we op Soemba, vooral in het Ziekenhuis te Pajeti, zeer blij zijn wanneer er kisten met goed voor het Ziekenhuis uit Holland komen. Daarom ook ten eerste onzen hartelijken dank voor alles, wat het comité en de meisjesverenigingen en naaikransen voor ons deden. Het was in '29 al mijn plan geweest om U iets mede te deelen. Maar door ziekte in het gezin en veel werk is het, eerlijk gezegd, vergeten. U zult denken: is het wel zooveel bijzonders als er kisten van het comité komen? Nu dan kan ik U zeggen, dat het altijd iets bijzonders is voor ons. Meestal komt er eerst een brief, die ons meldt, dat er goed verzonden is en dat er dit en dat in de kisten zit. Vanzelf wordt dit verteld aan de oudste helpers. En dan begint het met vragen: „Kapan pati datang toean” d.w.z. wanneer komen de kisten mijnheer? Ja dat moeten we afwachten. En dan: „apa arda didalam petipeti” d.w.z. wat zit er in de kisten? En dan vertel ik ze wat er zoo al gestuurd wordt en dan is het meestal „Boekan main” d.w.z. dat is geen spelen. Van zelf denk ik dan: ja zij zeggen zoo dat is geen spelen. We voelen dat er in Holland medegewerkt wordt tot het groote doel: de uitbreiding van Gods Rijk. En dat is voor ons zoo'n steun te weten: er wordt aan ons gedacht. Zoo voelt U wel van hoe groote waarde het is wanneer er een brief en kisten ko-

men. Verlangend zien we dan uit tot ze werkelijk worden gebracht met de boot. Wanneer dan aan alle formaliteiten is voldaan, dan gaan ze op de grobak, dit is een wagen getrokken door een karbouw, en komen ze ter plaatse, dan dat uitpakken en al die nieuwsgierige blikken, dat is gewoon vermakelijk. En dan die heerlijke drops en koek; allen even proeven van zelf; maar dan gauw in de kast, want anders blijven we aan het proeven en komen niet klaar met 't werk. Dan het mooiste: 't tellen van het goed en de kasten vullen. Als alles geborgen is, dan nog eens zien en met een blij gemoed zeggen: „Heerlijk dat we weer zoo veel nette kleeren hebben”. Den laatsten keer waren de verpleegsters zoo blij met hun mooie schorten. En wat was ik zelf blij met het baby-goed. Ik denk, dat velen het leuk zouden vinden, als ze eens konden zien hoe de aardige zwarte baby's in zulke mooie reine witte kleertjes liggen. Soms is het jammer, als men ze ziet weggaan, want dan komen ze meestal direct in een vuile doek en worden weer volgens oude kampongmethode behandeld.

Ook de verplegers loopen nu er keurig bij in hun gestreepte pakjes. De patiënten kunnen ook steeds verschoond worden, dank zij de vlijt van 't comité en de vereenigingen. De naaimachine, welke mee kwam, is een heele uitkomst. Toen de kisten leeg waren zou U denken: „nu is het afgelopen”. Onze waschjongen kwam echter op het leuke idee, omdat het nog al mooi hout was, van de kisten voor de verplegerskamer een ameublement te maken, hij maakte 6 aardige stoelen ervan. Ik hoop ze eens te fotografeeren.

Zoo ziet U dat een primitieve bevolking alles kan gebruiken, zelfs de kisten uit Holland. Die jongen zeide tegen mij „Oentoeng boeat kita kalau njonja-njonja kirim peti bagoes”, d.w.z. „Dat treffen we mijnheer dat die Mevrouws in Holland zulke mooie kisten sturen dit keer. „Nu”, zei ik, „schrijf die Mevrouws maar eens, mischien sturen ze nog meer mooie kisten.” Geacht Comité en Vereenigingen, ik eindig mijn praatje, met hartelijke groeten van ons allen. Zij er bij U veel gebed voor onzen arbeid.

Wees Gode bevolen,
Ziekenhuis Pajeti. D. H. KRIJGER.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Driemaandelijksch verslag van den Zendingsarbeid van Zuid-Holland ten Zuiden in het Ressort: de voormalige residentie Banjoemas.

(1 October tot 31 December 1929).

Het vorig verslag maakte melding van de bevestiging en intrede van Ds. Soedarmadi in onze hoofdgemeente (September). Door de goede zorg der gemeenten in Holland kon hij spoedig na zijn intree zijn intrek nemen in het huis, dat voor pastorie gekocht was.

Het ligt aan den hoofdweg, van de kerk gescheiden slechts door een kleine woning van een Chinees. Nadat enkele verbeteringen aangebracht waren, werd het bijzonder geschikt voor zijn doel. Wij danken de gemeenten in Holland ook namens de Inlandsche kerk en haar predikant alhier voor de schoone bijdrage! Enkele broeders (buiten Zuid-Holland ten Zuiden) zonden ons naar aanleiding van de intrede van onzen collega een ruime gift voor de Inlandsche Kerk alhier. Dit geld werd door den Jav. Kerkeraad voor een deel besteed voor het koopen van Avondmaaltafelaken en een houten schut (tevens kapstok) achter in de kerk. Voorts ook voor een deel als bijdrage voor de meubileering der pastorie. Een gedeelte is nog gereserveerd.

Voorheen woonde Ds. Soedarmadi in een eigen woning, die hij aan de Zending verhuurde. Deze is nu voor een deel door de diaconie der Inlandsche gemeente aangekocht om er een armenhuis van te maken. Een gezin, waarvan de man aan zware trachoom (besmettelijke oogziekte) lijdt en dagelijks in het ziekenhuis behandeld moet worden, benevens een paar oude vrouwen zijn de eersten, die daar reeds dadelijk een onderdak vonden.

Onze Hollandsche kring alhier beloofde de gemeente een eigen Avondmaalstel, terwijl een Chineesche Christen een Doopvont toezegde. Een en ander is besteld in Holland. Dit is wel noodig, omdat wij nu twee dominees hebben en dus de Sacramenten vaak op eenzelfde Zondagmorgen op verschillende plaatsen bediend worden. Wij konden dies niet meer volstaan met het oude, waarvoor Ds. Ruyssenaers indertijd geld bijeenbracht en dat wij ongeveer een jaar na onze komst hier ontvingen. Dat laatste stel heeft zich anders goed gehouden. Men moet daarbij bedenken, dat ten minste de Avondmaalsutensiliën bijna

iedere week gebruikt zijn, soms wel twee keer, ja een enkel maal zelfs drie keer op een Zondag. Ik neem het dan mee in een koffertje en laat het in de desa schoonmaken. Dat is natuurlijk niet bevorderlijk aan het gaaf blijven. Toch ben ik, eerlijk gezegd, er een beetje trotsch op, ook als ik denk aan de vriendelijke afwaschsters in de desa, dat het betrekkelijk nog zoo mooi gebleven is na zoo lang en zoo veelvuldig gebruik.

Dat het onzen Inlandschen dominee ernst is met de goede verzorging der gemeente, bleek al spoedig toen het aantal ouderlingen van vier op zes en dat er diakenen van twee op drie werd gebracht. Nog meer door de invoering van namiddag-godsdienstoefeningen in de kerk. Hij had er al vroeger met mij over gesproken. Maar op grond van ervaringen van een twintig jaar geleden dorst ik hem niet veel succes te voorspellen. Toen ik pas op Java kwam, hadden we ook in den namiddag in de Kerk godsdienstoefening. Maar wij hadden die wegens gering bezoek moeten staken. Er was voor in de plaats gesteld bijeenkomsten in particuliere huizen in de drie wijken, waarin de gemeente verdeeld is. Men veroordeelt dit niet al te gauw, als men zich herinneren wil, dat Poerbolinggo een echt regengat is, waar in den tijd van de Westmoesson geweldige stortvloedten tegen den avond van den hemel plegen neer te vallen. Het pleit voor den ingang en het vertrouwen, waarin Ds. Soedarmadi zich mag verheugen, dat hem nu gelukt is, wat onder Hollandsche leiding niet zoo slaagde: het instellen van geregelde godsdienstoefeningen des namiddags in de kerk, waar niet meer bij wijze van catechisatie de 's morgens behandelde stof wordt gerepeteerd, maar waar bediening des Woords plaats vindt. Onlangs is hij er mee begonnen in die middagdiensten den Heidelbergischen Catechismus te behandelen.

Wij hopen dat het een blijvend succes is. Tot nu is de opkomst (geregeld boven de 80) gelet op de afstanden en de ongunstige weersomstandigheden alleszins bevredigend.

Een verdere reformatie gold het misbruik, dat langzamerhand ingeslopen is, dat de kinderen zoo weinig in de kerk komen, een gevolg van de Zondagsschool.

Uitvoerig werd deze zaak op een gemeentevergadering besproken.

Opgemerkt werd, dat de Hollandsche Christenen toch ook hun kinderen thuis laten. Ik antwoordde daarop, dat voor zoover

dit geschiedt, het als een slechte gewoonte moet gebrandmerkt worden. Goed Gereformeerde menschen laten alleen als de kinderen nog heel jong zijn ze achter.

Nu is hierin inderdaad een verschil: oorspronkelijk was het bij de Inlandsche gemeenten de gewoonte ook zuigelingen en heel kleine kinderen, die nog niet naar school gaan, mee te nemen. Nog doen ze dat vaak in de desa. Het heeft zeker de goede zijde, dat beide ouders dan kunnen opkomen. Maar het is wel eens storend. Een moeder, die een huilend kind in de slendang (de doek om den schouder geslagen, waarin een kind gedragen wordt) bij zich heeft, hoort zelf weinig van de preek en leidt anderen af. Ook de reinheid van het kerkgebouw lijdt er onder. Niettegenstaande die bezwaren was Ds. Soedarmadi er toch voor, dat zoo mogelijk alle kinderen meegenomen worden. Dikwijls weten de moeders het ook klaar te spelen, dat de zuigeling juist onder kerktijd rustig op haar schoot ligt te slapen.

De zaak kwam ook op de in December gehouden vergadering onzer voorloopige classis ter sprake. Daar werd besloten, dat Zondagsschool alleen mag gehouden worden op zulk een uur, dat ze niet alleen buiten den kerktijd valt (dat was tot nu ook het geval), maar ook dat zij het bezoeken van den kerkdienst in geenerlei opzicht in den weg staat, dus althans niet vlak voor den dienst, liefst ook niet er vlak na. Want in beide gevallen komt het gevaar, dat de kerkdienst verzuimd wordt aangezien het anders een te lange rek wordt.

Op de classis werd ook gehandeld over een reeds dikwijls besproken punt. Sedert enkele jaren is het de gewoonte de gewone godsdienstoefeningen te sluiten met het zingen van de zegenbede uit 2 Corinthhe 13 : 13. Nu was men het er niet over eens, of, als de dominee preekte, het al of niet wenschelijk was om, nadat ambtelijk de zegen op de gemeente gelegd was, men toch nog weer eens die zegenspreuk gezamenlijk zou zingen of niet. De classis besloot dit over te laten aan het plaatselijk gebruik. Als men het wel deed, dan moest dit opgevat worden als het Amen der gemeente op den ontvangen zegen: het zingend bidden, dat nu ook inderdaad de zegen, dien de predikant heeft opgelegd, het ervaren deel der gemeente zou worden. De beslissing werd dus overgelaten aan degenen, die plaatselijk de leiding hebben.

De kerkeraad van Poerbolinggo besloot de week daarop, dat voortaan als een pre-

dikant optreedt, geen zegenbede meer gezongen zou worden.

Het punt, dat op deze Vergadering mij echter het meeste verblijdde, was wat de Kerkeraad in Tjilatjap te berde bracht. Ze willen daar een nieuwe kerk hebben en een eigen Javaanschen dominee. Eigenlijk hebben zij daarin groot gelijk. Want zij hebben beide **noodig**.

Wat de kerk betreft: door de goede zorg der Zending is erf en huis, waarop de goeroe-indjil Mas Misaël woont, aangekocht voor f 2000,— een zeker zéér laag bedrag voor de zeer behoorlijke woning met ruimen tuin in een havenstad als Tjilatjap. Op dat erf staat een loods van bamboe, met een dak van gedroogde bladen (kadjang), door hen zelf neergezet, om voor kerk dienst te doen.

Zéér noodig is het, dat er een flink degelijk kerkgebouw komt, waar men mee voor den dag kan komen. Maar zij zien geen kans meer dan f 1000.— bijeen te brengen. Daar kan men echter niet veel mee beginnen! De Kerk in Poerbolinggo kostte f 8200.—.

En wat den dominee betreft: zoo iemand door trouwen ijver en wijs beleid bewezen heeft voor het Heilig Ambt in aanmerking te komen, dan onze Misaël. En zijn nette, verstandigde vrouw heeft zeker alle geschiktheid voor pastoorske.

Edoch, ons presbyteriaal kerkrecht beschouwt den predikant, immers den ouderling, die ook in het Woord en de leer arbeidt (1 Tim. 5 : 17) in het nauwste verband met den Kerkeraad.

De gemeente aldaar is nog zoo heel jong. De Kerkeraad werd pas in Februari 1929 gekozen. Er zijn nog zoo weinigen, die wat meer gefundeerd zijn in de leer en geoefend in de praktijk. Is het dan wel voorzichtig om nu reeds door de instelling van het Ambt van Predikant de gemeente tot groote mate van zelfstandigheid te laten komen?

Al deze overwegingen gaven mij het advies in voor de broeders van Tjilatjap, nog even te wachten tot een beslissing gevallen is, of aldaar al of niet een Zendings-ziekenhuis zal verrijzen. Komt het laatste er, dan wijzigt zich heel de toestand. Dan zullen de finantieele moeilijkheden gemakkelijker opgelost worden en dan zullen er ook meer ontwikkelde en toegewijde menschen komen, zoodat wij met grond kunnen verwachten, dat de eigen predikant op den duur een flinken rugsteun bij een degelijken Kerkeraad zal kunnen blijven vinden.

Wij hebben 6 November het request, om in Tjilatjap een ziekenhuis met 's lands steun te mogen oprichten, verzonden.

Moge het een gunstig oor bij de autoriteiten vinden.

Behalve de classis had de Banjoemasche afdeeling van de Javaansche Christengoeroevereeniging van 26 tot 28 December ook het jaarlijkse congres van de Christelijke Inlandsche onderwijzers op het Javaansche taalgebied te gast, in Poerbolingo.

Een heele eer, aangezien Poerbolingo in de meest Westelijken uithoek ligt en zelfs niet aan een spoorlijn, alleen aan de stoomtram. Dat Poerbolingo dit jaar was gekozen, staat zeker wel in verband met den opbloei der hoofdgemeente in de laatste jaren.

Het is hier de plaats niet om over het verhandelde uit te wijden. Laat mij alleen aanstippen, dat besloten werd tot oprichting van een onderling Studiefonds om kinderen

van onderwijzers in staat te stellen een hogere opleiding te volgen. Ik geloof zelfs, dat de gedachte leeft aan een opleiding in Holland.

Op den vooravond van het vertrek hield ik op hun verzoek een referaat over de behandeling der Bijbelsche Geschiedenis op de gewone Inlandsche Lagere scholen.

Al de gasten van buiten, ik geloof een veertig, vonden in de nieuwe Javaansche pastorie onder de goede zorgen van den Javaanschen predikant en zijn vrouw een gastvrij onderdak gedurende de congresdagen.

De maand December bracht mee het opmaken der jaarstatistiek en het sluiten der boeken. De statistiek wees uit dat er 66 maal de Heilige Doop is uitgereikt. Onder de nieuwe gedoopten waren 27 volwassenen.

Wat het finantieele betreft, wij sluiten

COLPORTAGE.

Statistiek 1929.

	1929	1928	1927	1926	1925	1924
Aantal Colporteurs	10	9	8	7	6	5
BIJBELS FN BIJBELGEDEELTEN.						
Javaansch	3178	2533	1815	2342	915	1174
Maleisch	141	88	69	124	75	131
Hollandsch	245	91	67	115	51	140
Engelsch	3	5	4	5	4	8
Soendaneesch	3	—	9	5	11	2
Chineesch	29	4	7	47	33	37
Arabisch	15	13	7	12	12	12
	3614	2734	1978	2650	1101	1504
Per						
Mardi-Rahardja . . . maand	13300	12750	12500	12000	7500	7500
Penaboer . . . . . "	1600	1550	1400	1400	900	900
Jav. Kinderblad . . . . . "	600	535	500	500	500	100
BOEKEN EN GESCHRIFTEN						
Javaansch	2575	2262	1687	1558	1698	1496
Maleisch	1022	861	790	857	679	816
Hollandsch enz.	2360	1173	986	836	706	1635
Soendaneesch enz.	2	6	47	13	13	30
Platen en teksten	1236	1245	2104	1852	925	1193
Jav. traktaten	7118	—	—	—	—	—
Mal. traktaten	500	—	—	—	—	—
Jav. Wandkalenders	7000	7000	7000	6164	3500	2000
Mal. Scheurkalenders	150	400	350	300	200	100
Holl. Kalenders, agenda's enz.	330	250	225	225	265	120
Boeken voor scholen						
Inlandsch	1300	1205	1929	1071	—	—
Hollandsch	7859	3288	2492	2352	2425	—
Schriften	13045	10502	7510	—	—	—
Verdere artikelen	11984	10152	4229	2789	geen opgave	—
	56481	38344	29349	18017	10411	7390

het jaar gelukkig zonder een drukkend tekort. Dit danken wij aan het milde meeleven der broeders en zusters in Holland en ook aan enkele verrassingen uit Indië. Zóó bereikte ons, juist in de laatste dagen van het jaar, een gift van f 350.—, zonder dat wij er om gevraagd hadden ons toegezonden. Zulke verrassingen zijn altijd zulke heerlijke bewijzen van de genade Gods en de liefde der menschen. En wij zijn er dan ook recht dankbaar voor. Wij hadden op ons genomen in Indië f 2350.— bijeen te brengen in 1929 voor de Zending aan contributiën en giften. Er was f 2173.56½. En zie, nu kwam deze f 350.—. Is dit niet een merkwaardige beschikking?

Wat onze Hollandsche scholen betreft: het Hoofd der Holl. Inl. School te Tjilatjap, de Heer Kamerling, vertrok in November met verlof naar Holland. In Poerbolinggo kon in December het keurige nieuwe gebouw voor het tweede Chineesche jongens-internaat betrokken worden. Ook voor de familie Bullema was het een uitkomst. Want het gehuurde huis in de Chineesche kamp was meer eigenaardig dan geriefelijk en geschikt voor het doel!

Tevens konden de onderwijzeressen Götz en Zuidema verhuizen naar het huis, dat de Schoolvereniging voor hen liet zetten op het groote erf van de onderwijzerswoning, waar de Heer D. J. Noordhoek (naast onze pastorie) woont.

Met moed gaan wij het nieuwe jaar in. Moge de Heere met ons zijn, de gevormde plannen wel doen gelukken en den arbeid bevestigen.

Geve Hij ook zijn hulp aan collega Rullmann bij zijn voorbereiding. Wij verlangen zeer naar hen!

En schenke Hij de gemeenten in het Vaderland moed en wijsheid, inzonderheid ook aan hen, die voor de leiding verantwoordelijk zijn.

B. J. ESSER.

Poerbolinggo, Februari 1930.

Zending Utrecht en Gelderland.

Dr. H. Kaajan vertelt in de Utr. Kerkbode het volgende:

„Zuster C. Nieuwenhuizen, een der beide Europeesche verpleegsters in ons Ziekenhuis, schreef aan een harer kennissen in Holland een langen en opgewekten brief (d.d. 13 Januari 1930). Zij vertelt, dat ons Zendingshospitaal in Poerworedjo thans ruim 300 patiënten heeft. Alles is even vol.

Ook is de kist met Kerst-geschenken

juist op den goeden tijd in Poerworedjo aangekomen. Ze schrijft:

„Kinderen kunnen in Holland niet blijder zijn met nieuw speelgoed dan wij met de kist. Trouwens, er was werkelijk een heele massa; telkens ontdekten we weer iets anders. Den 24sten December hadden we 's avonds een gezellig Kerstfeest met de patiënten.

Om half elf pas was het afgelopen. Alles verliep rustig en ordelijk den geheelen avond; er was een echte stemming onder allemaal. Verschillende goeroe's en mandoeers vertelden de Kerst-geschiedenis, waarnaar aandachtig geluisterd werd. Bij 't einde werden de dokter en wij voor alles echt spontaan bedankt en wel door den oudsten goeroe, 't geen ons drieën goed deed na zoo moeilijken tijd.

Met Oudejaarsavond kregen de mandoeers een gezelligen avond en werden tevens de pakjes uitgedeeld. Dan moet ge de nieuwsgierige en blijde kinderoogen eens zien schitteren! Ze zijn er zoo blij mee. 't Is heusch de moeite waard, die er voor noodig is.

Hadden wij dat mooie kleedje van Me-juffrouw I. v. d. V.? 't Leek haar handschrift. Hoe leuk, als ge de kist uitpakt en er zit ook iets voor je zelf in.

Er zijn nu een 30 kleine kindertjes. Heel wat om die 'n beetje schoon en droog te houden, vooral als er regen komt. Ze zijn zoo lief. 't Loont de moeite wel om voor die arme kinderen te naaien. Eigenlijk verwijt ik me zelf wel eens, dat ik er meer over moest schrijven; dat zou den moed er meer inhouden, ook in de Zendingskransen”.

Zulk schrijven doet ons allen goed. 't Gaat met ons Zendingshospitaal boven bidden en denken wel. Dr. Flach en de zijnen en ook zuster Ina Haspers zijn reeds op Java aangekomen. Dr. Slettenaar volgt D.V. En zoo teekent zich de toekomst van ons ziekenhuis helder af. God de Heere breide den vleugel van Zijn schuts en genade over allen uit.”

Mej. Geziena Haspers.

In het vorige No. van het Zendingsblad hebben we een foto geplaatst van Mej. Geziena Haspers, die als apothekers-assistente de Zending is gaan dienen. Ofschoon we vooraf wel gepoogd hadden iets van haar te mogen vernemen, was dit ons niet gelukt, zoodat we de foto moesten opnemen zonder iets van haar te kunnen mede-

deelen. Later zijn ons echter enkele gegevens verstrekt. Daaruit is ons allereerst gebleken dat haar naam in de dagbladders en in navolging daarvan ook door het Zendingsblad verkeerd is genoemd. Zij heet niet Ina Haspels, zooals is gemeld, maar Geziena Haspers.

Mej. G. Haspers is een dochter van Ds. H. Haspers, predikant bij de Geref. Kerk te Koudekerke a. d. Rijn. Zij is geboren 8 April 1906 te Hardinxveld. Te Alphen heeft zij de Christ. M.U.L.O. school bezocht. Na een voorspoedige studie behaalde zij in den Haag het M.U.L.O. diploma B. en studeerde daarna voor apothekers-assistente. Toen zij hiervoor haar diploma bezat, heeft zij drie jaar gewerkt in een apotheek te Leiden.

Sinds lang echter trok haar hart naar Indië om daar de Heere te mogen dienen in het werk der Zending. Toen de gelegenheid zich dan ook voor haar opende om als apothekers-assistente in den medischen dienst der Zending te Poerworedjo te mogen gaan arbeiden nam zij die benoeming gaarne aan. Gelijk reeds gemeld werd is zij in Februari naar Indië vertrokken. Wordt het ook haar gegeven in het mooie werk der Zending op Midden Java voor velen ten zegen te zijn.

W. B.

De Goeroes van de Maleische Geref. Kerk te Batavia.

(Bij de foto).

De Holl. Geref. Kerk te Batavia heeft een zeer beduidende Zendingsarbeid onder de Inlandsche bevolking van Batavia. In 1929 bedroegen de uitgaven van dit werk f3748.90½. Deze kosten komen geheel voor rekening van de Holl. Geref. Kerk. Alleen heeft zij uit de Generale Zendingskas een subsidie ontvangen van f900. En de Maleische Gemeente, die in Augustus 1929 tot institueering is gekomen en nu genoemd wordt „Maleische Gereformeerde Kerk van Batavia”, droeg bij aan contributie f312.25 en aan collecten f152.11. Voor het Zendingswerk bedient de Holl. Geref. Kerk zich van twee Inl. Goeroes. Deze helpers staan in dienst van den Kerkeraad der Europeesche Gemeente, maar zij zijn lid van den Kerkeraad der Maleische Gemeente. Bij hun arbeid bedienen zij zich van de Maleische taal. Over hun arbeid is men zeer tevreden. Jacobus Kwadhie ziet men op bijgaande foto staande. En de zittende is Isaäk Siagian. Het voornemen is, dat de laatste weldra zal worden beroepen tot dienaar des

Woords in deze Gemeente. Van geboorte is hij een Batakker. Hij genoot zijn opleiding aan de Opleidingsschool te Djokja en doorliep aldaar den Hollandschen cursus. Daarna heeft hij omstreeks twee jaar in dienst

De Goeroes van de Maleische Geref. Kerk te Batavia.

van de Kerk te Batavia als helper gewerkt in de Maleische Gemeente aldaar. Gedurende drie maanden zal hij onder de leiding van Dr. F. L. Bakker zich voorbereiden voor het classicaal examen. Het uitzicht bestaat dus, dat de Maleische Gereformeerde Kerk te Batavia nu weldra ook een eigen dienaar des Woords zal bezitten.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Ds. D. J. B. Allaart.

Ds. D. J. B. Allaart van Kollum heeft de beroeping tot Missionair dienaar des Woords van de Kerk te Amsterdam voor den arbeid der Zending in Djokjakarta aangenomen. Dat bericht is door de Kerken in

Noord-Holland en den Zendingskring in Indië met groote blijdschap vernomen. De Kerk van Kollum moet een offer brengen. Zij had haren jeugdigen dienaar, die met rijken zegen in haar midden werkt, gaarne willen behouden. Maar zij is bereid haren dienaar af te staan omdat het voor de Zending is.

Ds. Allaart is voornemens spoedig te beginnen met zijn studie ter voorbereiding voor den arbeid, die in Indië hem wacht.

Uit een brief van Ds. A. Pos.

Ds. A. Pos zond aan den Kerkeraad te Amsterdam een schrijven, waaraan het volgende is ontleend:

„Omtrent de schoolzaken kan ik u het volgende melden. Van de vier volksscholen in den loop van 1929 opgericht, waar de leerlingen van den Normaalcursus voorlopig onderwijs gaven, zijn er drie geslaagd, namelijk in Tandjoengtirta, Sendawa en Demangan. De school in Toergeni had te weinig leerlingen en is weer opgeheven. Drie onderwijzers van den Normaalcursus zijn thans aan deze scholen geplaatst, in Sendawa en Demangan als hoofd, terwijl de school in Tandjoengtirta een der onderwijzers met diploma K. S. als hoofd heeft, met het oog op de oprichting van een vervolgsschool aldaar.

Het schoolgebouw in Kalipenten, waar een vrij bloeiende school is, verkeert in verregaanden staat van ontbinding. Het is reeds gedurende jaren telkens gerepareerd, maar het is thans met reparatie haast niet meer op de been te houden. Het houtwerk is opgevreten door rajap (witte mier), zodat het geheele geraamte van de school bijna vernieuwd moet worden. Bij een onderzoek, dat ik in de vacantie ingesteld heb naar het schoolgebouw, ben ik ervan geschrokken. Het blijkt, dat het haast ondoenlijk is om het nog te repareeren. Zoolang de school nog staat, hopen wij echter het werk er nog in voort te zetten.

21 en 22 Jan. hebben de Miss. Pred. samen met den heer Wiggers een schoolconferentie gehouden in Magelang. Over allerlei vragen in verband met het Inlandsche onderwijs, nl. dat van desascholen en tweede klas scholen zooals de terminologie bij het Gouvernement luidt, of volksscholen en standaardscholen zooals voor particuliere scholen de term is. Over allerlei vragen, hoe wij meer scholen kunnen oprichten, hoe wij meer subsidie kunnen krijgen, hoe de scholen moeten ingericht worden, hoe het zendingskarakter van de scholen meer tot

zijn recht kan komen, is daar gehandeld. De vergadering zal een request indienen bij den Dir. van O. en E. voor verbetering van subsidievoorwaarden.

De uitbreiding van standaardscholen staat eigenlijk op alle terreinen toe. Geen enkele school wordt ons meer toegestaan. De door mij aangevraagde standaardschool in de wijk Soerjotarroejan in de stad Djokja is ook weer geweigerd. Toch zag onze vergadering niet in op welke wijze daarin verandering te brengen valt. Het aantal standaardscholen of tweede klas scholen in vergelijking met volksscholen, is inderdaad op Midden-Java zeer groot, vooral in de vorstenlanden. Misschien dat in de richting van het oprichten van vervolgscholen nog iets kan worden gedaan.

De vergadering kwam niet tot bepaalde conclusies die het noodig is u te melden.

In Tandjoengtirta werd in het begin van deze maand een koempoelan georganiseerd door de Christenen aldaar, waar verschillende desabesturen uit den omtrek, enkele ass. wedana's, enz. voor waren uitgenoodigd. De vergadering werd op een avond om 8 uur in de voorgalerij van het ziekenhuis gehouden. Ongeveer zestig menschen waren aanwezig. Door den verpleger van het hospitaal, door Sisworo, door den vroegeren goeroe indjil uit den tijd van Ds. Zwaan, Dawoed, en door mij werden toespraken gehouden. De vergadering, die een enigszins feestelijk karakter droeg, en met een rijsttafel besloten werd, duurde tot een uur 's nachts. Ik meld u dit, om drie redenen.

1. Om u iets te laten zien van het werk van Sisworo. Na aan alle zendingsposten een kort bezoek gevraagd te hebben, begint hij er thans aan om op elke post een maand door te brengen. Een van zijn methoden is het organiseren van zulke koempoelans, waarvan er enkele in den loop van zulk een maand gehouden worden. Voorts zoekt hij samen met de goeroes indjil allerlei menschen op, houdt in verschillende desa's in den omtrek koempoelans, preekt des Zondags, enz. om ook aan het werk van de goeroes indjil leiding te geven.

2. Om u iets te laten zien van de situatie in Tandjoengtirta. Inzonderheid daar krijgen wij juist veel ingang bij allerlei prijaai's. Onderscheidene desabestuurs bereiden zich daarvoor voor den doop. Deze streek van Tandjoengtirta en Sorogedog is op het oogenblik de meest belovende streek van Djokja.

3. Om nog weer eens de aandacht te

vestigen op Dawoed, die tot 1914 goeroe indjil is geweest en toen ontslagen werd. Dawoed is naar mijn oordeel een van de bekwaamste menschen, die op de Theol. school opgeleid zijn. Het heeft van 1914 tot 1929 geduurd, eer Dawoed zich weer bij de gemeente durfde voegen. In het vorige jaar is hij met schuldbelijdenis teruggekeerd. Hij werkt thans met buitengewonen ijver in dezen omtrek van Tandjoengtirta en zijn invloed is daar duidelijk merkbaar. Zijn terugkeer tot de gemeente heeft op mij den indruk gemaakt van waarachtige bekeering, zijn ijver voor het koninkrijk Gods is thans voorbeeldig. Ik geloof niet, dat het verstandig zou zijn hem weer als goeroe indjil aan te stellen. Door zijn werk aan de suikerfabriek Tandjoengtirta kan hij in dezen omtrek grooten invloed uitoefenen. Zijn spreken getuigt van een groote kennis van het Javaansche gedachtenleven en tegelijk van een diep inzicht in de waarheid van het Evangelie. Hij belicht den rijkdom van Gods genade in beelden aan het Javaansche leven ontleend. In Sisworo hebben wij iemand met groote gaven op dit gebied, maar in Dawoed lijkt mij toe, schuilt nog meer diepte en meer geestdrift. Na het spreken van Dawoed op bovengenoemde vergadering, waren de menschen, indien ik deze uitdrukking hier voor een oogenblik gebruiken mag „verslagen over zijn leer”. Bij meerdere gelegenheden heb ik met onverdeeld genoegen en klimmende blijdschap naar zijn heldere uiteenzettingen en warm getuigenis voor Jezus Christus geluisterd.”

W. B.

De Keucheniusschool.

(Bij de foto).

De directeur der Keucheniusschool, Br. J. A. Wiggers, zond een belangrijk schrijven, waarvan we het volgende opnemen in het Zendingsblad. Er blijkt uit dat het goed gaat met de Keucheniusschool.

Eindexamen Febr. 1930.

Evenals andere jaren werd onder toezicht van de plaatselijke miss. predikanten een onderzoek ingesteld naar de kennis van Bijb. Gesch. en Geloofsleer; terwijl het onderzoek in de gewone schoolvakken werd gesplitst in een mondeling en een schriftelijk gedeelte, elk van drie dagen. Het mondeling gedeelte werd namens de Alg. Vergad. bijgewoond door Ds. Netelenbos, en namens het Gouvernement door den plv. Inspecteur, den Heer Olthof. Verleden Woensdag (12 Febr.) was het

de laatste dag van het examen. De uitslag was weer verblijdend, aan zestien van de zeventien kandidaten mocht het einddiploma worden uitgereikt; één kandidaat was niet in een enkel vak wat ongelukkig, maar over de geheele linie erg zwak, zoodat het me dan ook vrij gemakkelijk viel hem, als eerste in de vier jaar, dat ik nu aan de K. S. werk het diploma te ontzeggen. De afgewezen kandidaat heeft ondertusschen besloten, de vierde klasse te doubleeren.

Twee dagen na het slagen zijn deze jongens vertrokken. Op het afscheidsfeestje bleek ondubbelzinnig, dat de zeven maanden, welke ze bij ons thuis hadden doorgebracht, niet zonder invloed geweest waren.

Nieuw cursusjaar.

Een paar jaren geleden is met Uw be willing de cursus op de K. S. veranderd van „Van 1 Jan. tot 31 Dec.” in „Van paeasa tot poeasa” om zoodoende zoo dicht mogelijk aan te sluiten aan den gang van zaken op de Standaardscholen, waar ook de nieuwe cursus begint na afloop der Poeasa (= Vastenmaand). Op zich zelf vond ik dat toen voor de K. S. geen verbetering, maar het algemeen belang eischte het.

Thans komt er weer verandering. Bij schrijven van Januari heeft de Regeering besloten, dat voortaan de nieuwe cursus aan haar 2de-klasse scholen zal aanvangen op 1 Juli, en zulks om twee redenen:

a. Het aantal schakelscholen, dat verdergaand onderwijs geeft voor leerlingen van de tweede klasse- en standaardscholen, breidt zich langzamerhand uit. Nu beginnen deze scholen (met Hollandsch als voertaal) alle op 1 Juli, en er is dus een hiaat van enkele maanden in den leertijd der leerlingen, welke op die scholen verder willen studeren, doordat de Poeasa tegenwoordig in Februari valt, en bovendien elk jaar elf dagen naar voren springt.

b. door het verspringen der poeasa en der poeasavacantie veroorzaakt de juiste verdeling der verschillende vacantes steeds meer moeilijkheden.

De gezamenlijke Zendingsarbeiders-schoolbeheerders hebben nu besloten, zich aan deze wijziging in het cursusjaar te conformeren; wat betreft de K. S. met ingang van dit, en wat de Standaardscholen betreft, met ingang van het volgend cursusjaar. Als gevolg daarvan krijgen we op de K. S. dus pas tegen 1 Juli a.s. een

nieuwe eerste klasse, terwijl de leerlingen der tegenwoordige eerste, tweede en derde klas per eind Mei (vóór de Juni-vacantie-maand) worden verhoogd.

Met deze regeling ben ik zeer ingenomen; de wel wat groote drukte der over-

school. De behoefte daaraan had ik al deze jaren, als het ware bij elke les gevoeld. Tot nog toe ontbrak me èn tijd, èn moed. Toch heb ik ook deze zijde van het werk niet geheel verwaarloosd ('k vind het alleen vervelend, dat ik het zelf vertellen

De Keucheniuschool.

gangs-, toelatings- en eindexamens, benevens die der jaaradministratie en subsidieaanvraag, vermeerderd nog met allerlei jaarvergaderingen, wordt voortaan dus verdeeld over Januari en Mei; bovendien schept een cursusjaar, ingedeeld naar vaste tijden ook veel meer een sfeer voor rustig werken. Ik verwacht dan ook niet, dat er bij U enig bezwaar zal zijn, deze nieuwe regeling goed te keuren.

Vacantie.

Doordat we dus ruim drie maanden geen vierde klas hebben en ik persoonlijk bijna uitsluitend werk in de derde en vierde klas, krijg ik tijdelijk een aantal uren vrij. 'k Hoop die in de eerste plaats te kunnen besteden aan het inhalen van heel wat achterstallig werk over 't afgelopen jaar, en in de tweede plaats een begin te kunnen maken met een leerboekje voor de K. S. over de onderwijs- en methodiekleer aan en ten behoeve van de Chr. Standaard-

moet): in de afgelopen maanden zijn namelijk twee werkjes ten behoeve van de Inlandsche Normaalscholen van mij verschenen. Het eerste is een boekje over de theorie van de Rekenkunde, een vrij neutraal vak, dat ik dus ook neutraal behandelen kon, het boekje is dan ook uitgegeven door Wolters, en op de Javaansche Normaalscholen van het Gouvernement mede ingevoerd, terwijl me juist de vorige week verzocht werd, ook een Maleische vertaling ervan te willen bezorgen ten behoeve van de Normaalscholen op de Buitenbezittingen, waar Maleisch de voertaal is.

Het tweede handelt over de Hollandsche Geschiedenis, voorzover die op de Inl. Normaalscholen geleerd moet worden. Daarin is wat meer de nadruk gelegd op die onderwerpen, welke op een Chr. Normaal-school wat meer aandacht eischen. Doch daardoor werd het voor Gouv. Normalscholen ten eenenmale onbruikbaar, 'k heb

het dan ook maar in beperkt aantal voor rekening van de Keuch.school laten drukken. Hoewel het boekje verre van volmaakt is, vlei ik me toch, dat het beter voldoen zal, dan het neutrale dictaat (letterlijke vertaling van een neutraal boekje van Pluim) dat we tot nog toe gebruikten. Mag ik zoo vrij zijn, U van beide tegelijk met dit schrijven een exemplaar aan te bieden?

Eindrekening schoolbouw.

Het is me een bijzonder genoegen U ook eindelijk iets te kunnen melden over de definitieve bouwrekening, welke ik in Januari kon afsluiten. De betreffende bescheiden (o.a. ongeveer 1000 rekeningen en bonnen) zijn onderzocht door de H.H. Dr. F. L. Bakker en Dr. C. L. Zwaan. Waar het zulke belangrijke bedragen geldt, zullen deze Heeren U rechtstreeks met de resultaten van hun onderzoek in kennis stellen. In het kort samengevat geeft de eindrekening de onder volgende getallen te zien:

Ontvangsten.

Van de Zending	f 40.000.—
Van het Gouvernement	„ 121.900.
Van derden	„ 1.620.73
Voor verkocht hout	„ 327.90
Teruggeboekt	„ 163.24
Gekweekte rente	„ 163.38
Aflossing De Hoog	„ 60.—

Totaal .... f 164.235.25

Uitgaven.

Aan bouwkosten	f 150.319.94
Aan sal. Pluijter	„ 11.301.—
Aan rentekasgeld	„ 315.48
Overgebodt naar Keucheniusschool	„ 2.298.83

Totaal .... f 164.235.25

Tot zoover het schrijven van Br. Wiggers.

De foto geeft ons een kiekje van het personeel der Keucheniusschool.

Van links naar rechts: eerste rij de dames Mevr. Sastrasoedira, Mevr. Soekarsa, Mevr. Wiggers, Mevr. Darmamartana en Mevr. Mastaka, allen echtgenooten van het onderwijzend personeel der Keuch.school. Daarachter staande, ook van links naar rechts: eerst de vier Inl. ond. van de Keuch.school P. Mastaka, Darmamartana, R. Sastrasoedira, E. I. Soekarsa, de directeur J. A. Wiggers, S. Hardjawinata; I. Sastradihardja, S. Sindhoepramana en K. Reksapranata, de laatste vier zijn de onderwijzers

van de Leerschool, die aan de Keucheniusschool is verbonden. W. B.

Oordeel van Dr. H. Beets over de Zending van de Gereformeerde Kerken op Midden-Java.

De bekende Zendingsdirector van de Christ. Geref. Kerk in Amerika, Dr. Henry Beets, heeft het Zendingsveld onzer Kerken op Midden-Java bezocht.

De Ind. „Banier” deelt het oordeel van dezen Zendingsman over deze zending mede.

Het luidt aldus:

Ik vat mijn opmerkingen in deze punten samen:

1. Ik heb zoo nu en dan in Ned. uit woord en geschrift wel eens den indruk gekregen, dat men daar denkt, dat men nu welhaast aan het einde der zending is.

Dit is nu m.i. een dwaling.

De Zending, ook die der Gereformeerde Kerken, heeft nog een grootsche taak voor zich.

Er is nog geweldig veel te doen.

Er zijn ook in de „bezette” gebieden nog districten waar het wemelt van menschen, die het Evangelie nog niet gehoord hebben.

Wat mij zoo opvalt is de groote volkrijkheid dezer streken, China is in dit opzicht ook niet misdeeld, maar legt het toch af tegenover Java.

En aan al die menschen moet het Evangelie verkondigd worden.

2. Wat de Geref. Kerk vóór heeft boven ons in China zijn: de bereikbare velden.

Goede berijdbare wegen leiden tot het diepste binnenland. Hoe geheel anders dan in China; ja zelfs bij ons in Amerika wordt de Indianen-zending door zeer bezwaarlijke wegen vaak gehandicapt. Hier daarentegen is het wegennet voortreffelijk. Ge moogt gerust der Regeering daarvoor een extra pluimpje geven. Zij heeft het verdiend.

Haar zorg o.m. voor de wegen is schitterend, verdient allen lof. En de zending kan daarvan mede de vruchten plukken. De gemakkelijke bereikbaarheid harer zendingsvelden is een niet genoeg te waardeeren voorrecht.

3. Verder is hier reeds thans een bemoeigende vrucht! Het stijgende aantal bekeerlingen onder de Moh. bevolking, moge de Zending een krachtige prikkel zijn om nóg krachtiger dan thans reeds het geval is, te arbeiden.

Die zegen legt groote verplichtingen op. Ge ontslaat me wel van de taak cijfers te

produceeren, ik heb ze thans niet tot mijn beschikking, maar mijn eindindruk is, dat de Geref. Zending dankbaar mag zijn over den zegen door God haar op haar arbeid geschonken.

4. Ik breng gaarne hulde aan de **dege-lijke methode van bearbeiding**.

Wat ik hier gezien heb op het gebied der Medische Zending en van den schoolarbeid, is óók voor ons Amerikanen, **verbazing-wekkend**.

Met grooten eerbied ben ik vervuld voor hetgeen hier is bereikt. Ik heb een en ander bezichtigd in Solo, Djocja, Klaten, Keboemen, enz. en heb bewonderd gebouwen en staf.

5. Alle eerbied heb ik ook voor het **grondleggende werk** dat hier door de zending verricht wordt door middel van hare vele en velerlei soort van scholen, in desa's en steden. Ook deze arbeid dwingt bewondering af.

6. Met groote ingenomenheid heb ik gezien dat de **opvoeding van de hogere standen en hunne evangelisatie** niet wordt verwaarloosd. Ook hier is natuurlijk waar als overal elders, dat kerstening der hogere standen grooten invloed heeft op die der lagere; de arbeid onder hen door het openen van scholen met 't Hollandsch als voertaal is m.i. de sleutel voor het openen dier hoogste kringen voor het Evangelie. Kerstening der hogere kringen is van het hoogste belang, omdat zij leiding en richting geven aan het volksleven.

7. Wat ik de kroon van het zendingswerk acht: de **prediking van het Evangelie in de Volkstaal**, is hier goeddeels verkregen. Het is niet genoeg te waardeeren, dat men zoo met volle borst zich heeft toegelegd op de bestudeering der taal om daarin het Evangelie te verkondigen.

8. De Geref. Kerk mag ook roemen over **goedgeschoolde krachten**. De zwakheid van vroegere zendingen was dat men dikwijls aan de vooropleiding der zendelingen te weinig zorg besteedde.

Ik doe niet gaarne te kort aan den veelvuldigen en zegenrijken arbeid door vele zendelingen verricht — en zeker niet door wat heden ten dage door niet-academisch gevormde krachten bij andere zendingen wordt gepraesteerd, maar ik acht het een juist inzicht van de Geref. Kerken, dat zij alleen academisch-gevormde krachten uitzendt, die bovendien door een speciale nas studie nog beter voor hun taak worden toegerust.

9. Zoo heb ik ook groote bewondering voor den **colportage-arbeid**, de **lectuurver-**

spreiding op verschillende posten, met name op Solo. Ook dit getuigt van wijs inzicht. Nu het Volksonderwijs door Gouvernements- en zendingsbemoeienis zoo toe neemt, moet tijdig worden voorzien in goede opbouwende, Christelijke lectuur.

10. Na al dezen lof moge ik wijzen op een m.i. zwakke steê in den arbeid der Geref. Kerken. Ik noemde haar zoo straks reeds: zij maakt m.i. te weinig gebruik van **arbeidsters**.

In dit opzicht zou zij — meen ik — met vrucht — het Amerikaansche voorbeeld kunnen volgen. Wij hebben goed-opgeleide vrouwen om onder vrouwen en meisjes te kunnen werken, z.g. „Bijbel vrouwen” die daarvoor een speciale opleiding krijgen, en die — als vrouw — beter toegang krijgen in de huizen der Chineezzen.

Korte Berichten.

Tj. van Dijk.

De bekende schoolopziener van Soemba, de heer Tj. van Dijk, hoopt met zijn gezin begin Juli van dit jaar met verlof naar Holland te komen.

S. F. Klein.

De heer S. F. Klein, thans onderwijzer aan de Christ. U.L.O. School te Aalten, is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. Onderwijs te Magelang. Hij hoopt met de „Johan de Wit” 30 Mei van Genua te vertrekken.

W. H. Polet.

Aan de Christ. M.U.L.O. school te Solo is benoemd de heer W. H. Polet, thans onderwijzer te Gouda. Het is zijn voornemen te vertrekken met de „Sibajak” d.d. 20 Juni van Marseille.

J. Mobach.

De heer J. Mobach, thans werkzaam bij het Christ. Onderwijs te Bolsward, zal D.V. naar Indië gaan met de „Indrapoera” d.d. 25 Juni van Rotterdam. Hij is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. Onderwijs in Djokjakarta.

H. Jonkman Az.

Ook de heer H. Jonkman Az. is benoemd tot onderwijzer bij het Christ. Onderwijs in Djokjakarta. De heer Jonkman is thans onderwijzer te Amsterdam. Voor hem is passage besproken op de „Christ. Huygens” d.d. 8 Augustus van Genua.

Mej. F. v. d. Laan.

Mej. F. v. d. Laan, thans onderwijzeres aan de Chr. School te Oude Pekela, is benoemd tot onderwijzeres bij het chr. onderwijs te Magelang. Zij denkt te vertrekken met de „Indrapoera” 4 Juli van Marseille.

Dr. C. W. Th. Baron van Boetselaer van Dubbeldam.

De Oud-Zendingsconsul Dr. Baron van Boetselaer van Dubbeldam, lid van de Tweede Kamer en Voorzitter van het Ned. Zend. Genootschap, maakt een reis door Indië, om den tegenwoordigen stand der Zending met eigen oogen te zien.

Kontinentale Zendingsconferenties.

De Kontinentale Zendingsconferentie, die sedert 1866 om de 4 jaren te Bremen gehouden wordt, zal dit jaar samen komen van 22 tot 26 Mei a.s. D.V. zal de voorzitter van de deputaten der Generale Synode voor de Zending, Ds. D. Pol, deze conferentie bijwonen.

Algemeene Zendingsconferentie.

Dit jaar zal D.V. de Alg. Zendingsconferentie gehouden worden te Amsterdam van 20 tot 22 October.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90— de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zende dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovensstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

Christus aan den ingang van zijn lijden, door Ds. K. Schilder, bij Kok te Kampen. f5.50 geb. f6.50.

In drie deelen, waarvan elk deel een afgesloten geheel vormt, wil Ds. Schilder het lijden van Christus behandelen.

Het eerste deel kwam van de pers. Er is veel uitnemends over het lijden van Christus geschreven. Maar dit boek is toch wel iets heel bijzonders. Ds. Schilder is een zeldzaam begaafd man, zeer origineel, en verbazend belezen. Dat blijkt ook in dit boek. Het is vol van diepe, rijke, nieuwe gedachten. En Kok zorgde voor een mooie uitgave. Een prachtwerk.

Avonddauw, door Helène Swarth, bij Kok te Kampen, f2.25 geb. f2.90.

Negenentachtig kleine gedichten van Helène Swarth. Er zijn juweeltjes onder van zeldzame schoonheid. Menig vers vertolkt innig zielsverlangen naar God.

Tempel des Heiligen Geestes, een woord van waarschuwing aan ouders, onderwijzers en andere opvoeders, door J. C. Wirtz Czn. bij Kok, Kampen. f0.50.

Moge dit ernstig woord van waarschuwing tegen een veelvuldig voorkomend kwaad door velen worden gelezen!

Geloofsbezwaren, opgelost door Wilhelmus a Brakel, voor tegenwoordige lezers verduidelijkt door Ds. H. W. Laman, bij Kok, Kampen. f0.90.

Deze stukjes zijn door Ds. Laman eerst geplaatst in het Geref. Kerkblad voor Drenthe en Overijssel, trokken zeer de aandacht, werden door velen met stichting gelezen en zijn nu gebundeld verschenen bij Kok.

Een kostelijk boekske.

Van de Voleinding, door Dr. A. Kuyper, met een inleidend woord van Dr. H. H. Kuyper. Kok, Kampen, deel I en II, per deel f5.50, geb. f6.50.

In boekvorm biedt dit werk ons de laatste breede studie, die Dr. A. Kuyper, de

grootste Nederlandsche Theoloog der laatste eeuw, in een artikelen-reeks heeft geschreven in De Heraut. Dit standaardwerk, dat een verbazend rijken schat van kennis bevat en van groote beteekenis is, ook voor de Zending, behoort een eereplaats te hebben in elke Christelijke bibliotheek. Dr. H. H. Kuyper heeft met groote bekwaamheid de uitgave bezorgd. En Kok deed dit werk van blijvende waarde verschijnen in gepasten vorm, ook wat den band betreft.

Het Godswoord der Profeten, door

Dr. J. Ridderbos. Eerste deel van

Elia tot Micha. Kok, Kampen,

bij teekening f2.90, geb. f3.75.

Bij de uitgave van dit voortreffelijk werk bedoelt Prof. Ridderbos „mede te werken tot het recht-verstaan van het Godswoord dat door den dienst der Oudtestamentische profeten tot Israel kwam en thans nog tot ons.”

En daarin is hij uitnemend geslaagd.

De geleerde schrijver leert ons de profeten recht verstaan. Het spreekt van zelf, dat ook de Zendingsgedachte hier en daar helder uitkomt.

SURINAME.

Mogelijkheden en perspectieven.

De waarheid, zoo vaak in het persoonlijk leven ervaren, dat onze Hemelsche Vader wel wegen vindt waarlangs onze voet kan gaan, wordt telkens ook in het Zendingswerk heerlijk bewaarheid. Wij zien dan door een enkele gift soms perspectieven opengaan, waarbij we direct gevoelen: „Als God dit werk zegenen wil, als dit navolging mocht vinden, wat zouden dan vele moeilijkheden als sneeuw voor de zon verdwijnen.

Plaatsgebrek noopt tot beknoptheid, maar ik wilde toch graag de aandacht vestigen op een paar vormen van zendingssteun, die wellicht ook anderen tot nadenken stemmen. Mochten wij reeds een enkele maal van een Meisjes- of Jongelingsvereen. een bijdrage ontvangen, de Knapenvereen. Samuël te IJzerlo bewees, dat, als de wil er is, geen enkele Jeugdvereen. achter behoeft te blijven. Over den vorm, waarin dien steun zou kunnen geschieden, willen wij gaarne met belangstellenden corresponderen.

Voor het eerst ook maakt het Geref. Zendingsblad melding van een zuster, die Suriname bij uiterste wilsbeschikking wou gedenken. Openb. 14:13 ruischte ook over de groeve van haar, die vooral ook aan onze meer met aardse goederen bedeelenden zulk een schoon voorbeeld gaf.

En last not least is daar de beschamende activiteit en zendingsliefde van onze Broe-

ders en Zusters in Oost-Indië. Moge ieder, die hier den naam van zoon of broer, van familielid of kennis ontmoet, hen in dezen navolgen. Den Heer Kok met z'n collega's een woord van oprechten dank!

Sinds vorige opgave ontvingen wij van G. M. te Genderen f2,50; No. 48 Leerlam f10; C. J. S. Klundert f5,50; G. K. Heerhugowaard f10; P. Hilversum f10; Broeder B. Genderen f2,50; G. H. J. B. Den Haag f2; Mej. K. V. Broek op Langendijk f2,50; A. A. v. d. P. Driebergen f2; Geref. Kerk Leiderdorp f2,50; Geref. Kerk Aduard f10; Mej. L. P. Enter f2,50; Mej. M. J. M.—S. Zutphen f25; W. B. Amersfoort f2,50; Geref. Knapenver. Samuël IJzelo Aalten f4; Geref. Kerk Maassluis f10; W. H. Alphen f1; Mej. D. W. Amsterdam f2,50; G. D. Zaandam f10; J. H. v. d. V. Amsterdam f1; Zr. N. N. Hilversum (door bemiddeling van Ds. Tom) f50; uit nalatenschap van wijlen Wed. B. J. S. te Enterbroek f7,50; Zend. Comm. Geref. Kerk Voorburg f50; Tj. M. De Wilp f1; Mej. B. B. St. Pancras (leerl. Chr. School) f15; Ver. v. C. N. Sch. Axel f10; H. G. Baambrugge f10; J. J. S. te Eindhoven f1,50 en f6 (kaarten); C. K. Leerdam f30.51; Pers. Chr. School 's-Gravenzande f5; Mej. A. R. Amsterdam f5 (halfjaarl.); Pers. Chr. School Vaartweg Hilversum f2,25; T. van P. IJmuiden f9; Mej. A. L. IJmuiden f20; Ver. tot instandh. Chr. Sch. Kampen f25; W. IJ. Eindhoven f10; Leerl. 6e klasse Chr. School Vaartweg Hilversum f6,50; Door bemiddeling van W. Kok te Solo uit Bandoeng (Coumn) f150; Semarang (Hoeksea) f65; Soerbaja (Förster) f35,25; Soekaboemi (Faber) f14,50; Tjepoe (Pars) f12; Poerwokerto (Terpstra) f3,50; Klaten (Beumer) f4; Bangil (Derksen) f3; Weltevreden (Bos) f49,75; Ambon (Boenink) f8; Poerworedjo (van Loon) f29; Malang (De Bie) f3; Sragen (Pos) f4; Cheribon (Davidse) f3; Indromajoe (Jellema) f4,50; Tarotoeng (Meerwoldt) f10; Ambarawa (v. Eerden) f1,25; Kediri (Boer) f5; Kota Mobagoe (v. d. Endt) f10; Temanggoeng (Mej. Schütz) f5; P. H. S. te M. f10; A. J. V. te M. f5; A. A. K. f5; Gombong (Hamer) f4,50; Modjowarno (Broekgaarder) f2; Mej. H. te W. f3; Solo (Kok) f75.

Allen hartelijk dank.

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN.

Bilderdijkstraat 12.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Uit de Zendingsbus van de zusters van het Julianaziekenhuis te Amsterdam f26,50; Verzameld door Klaas Kuik Jr. te Hemrik f6,60; Door Hondius en Zoon gedeelte 10 pct. der ontvangsten over 1929 Zeeland, Noord-Brabant en Limburg f1200; Uit het Negertje van de Christ. school te Stellen-

dam f5; Door Ds. W. H. Bouwman 10 pct. der ontvangsten in de Classis Tiel f150; Door S. de Jong van de leerlingen der Chr. school te Voorburg f15; Door Mej. M. Hordijk van de kinderen der Zondagsschool te Westmaas f10.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Maart '30..

Postrekening No. 32806.

Ontvangen voor het hospitaal te Magelang.

Fa. Krommendijk, Nijverdal f10; J. L. Raaij, Renswoud, f1.

Ontvangen voor Blondo.

Geref. Kerk Bolsward f2.50; Geref. „Gemeente” Oosterend Texel f2.50; Geref. Zendingsveren. Geref. Kerk Maassluis f7.50.

P. KLIJN.

Den Haag, Columbusstraat 256.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

3de verantwoording van 25 Febr. tot
26 Maart 1930.

Provincie Groningen: Giften, bijdragen, collecten.

Dien Simonides, Meisjesver. Mirjam, Roodeschool f5.65; Joh. Noordhof, Grijskerk, Zend. Kalender f24.50; Nikkertje Chr. School, Garrelswier f30; E. v. Huizen, Roodeschool, Zendingscomm. f90.75; B. Buikema, Ulrum, Zend. Vereen. f125; J. Wildvank, collecte-gift Geref. Kerk, Delfzijl f10; J. Venema 2e Exloërmond, Zend. busjes f3.85; J. E. Roukema, Harkstede, Zend. busjes f15; J. M. Schaafsma, Zuidhorn, Chr. School, kl. 4 en 5 f3.55½; idem idem 2e en 3e kl. f2.96; J. M. Schaafsma, Zuidhorn, halve ct. J. v. d. Laan f1.30½; idem halve ct. Martie Bakker f0.75; K. ter Laan, Schildwolde, Schoolnikkertje Meester Raap f11; K. Bosma, Middelstum, Coll. Rede Ds. Colenbrander f156.25; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, busje J. en A. Wiersema f8; idem busje M. Vegter f9.15; idem D. Houwing f7.44; idem G. Nanninga f1.75; E. Bakker, Ten Boer, Coll. Gift f25; T. Hollander, Nw. Weerdinge, Coll. feest fam. Klein f4.36; Ds. H. de Zwart, Warffum, Kalenders f15.42; H. Heeres, Overschild, Kalenders f6.30; idem Kas Zend. Comm. f30; Alb. Smit, Westerlee, Kalenders f14.71; Gerkesklooster-Stroobos, nagift f1.50; J. Wildvank, Delfzijl, Nikkertje School Farmsum f25; E. Bakker, Ten Boer, Zend. Kalender f18; J. M. J. Bouwman, Uithmeeden, gift Kerkzakje f5; P. Koster, Valthermond, Zend. Kalender f5.60; J. Groothof, Bedum, Coll. gift f5; Geref. Kerk, Groningen, Collecte-gift f5; Geref. Kerk, Gerkesklooster-Stroobos f170.40; J. Wildeboer, 't Zandt, Trijntje Bolt halve ct. f0.50; Mej. G. Haan, Gron. Jan Oudman, halve ct. f1.40; idem Jan-Maart Kinderzend. Ver. f250; Mej. Graafhuis, Haren, Schoolkind. f13.61; Ds. R. Haitsma, Oldekerk, v. A. v. Lune f0.24; idem v. Abelina

Bouwsema f0.60; idem van A. Numan f1; idem van A. Numan f1; A. Boot, Groningen, van Chr. Noordbergen f0.63; idem lood en zilverpapier f2.60; Geref. Kerk, Groningen, Coll. Gift f4.50; J. C. Wiersema, Bedum, Geref. School f25.59; K. H. v. d. Riet, busje School Oldekerk f8.13½; Ds. N. Postema, Veendam, Jongel. vereen. f17.26; idem gift f2; idem gift f2.50.

Provincie Drenthe: Giften, bijdragen, collecten.

L. Koolstra, Kerstfeest-coll. Hollandsche Veld f14.07; Ds. V. Enk, Zweelo, Collecte-Gift f5; G. Buist, Erica, Coba Schoneville f5; idem Albert Bartelds f1.18; idem Jantje Bouman ff0.92; idem March. Reiben f2.03; idem Jan Booy f2.50; Joh. de Vries, Vledder, Zend. Kalenders f10; Ds. Noordewier, Westerbork, Jongel. Vereen. f19; Geref. Kerk, Ter Apel, Zendingskal. f17.29; B. Roosjen, Diever, Schoolnikkertje f11; K. Tiems, Gees, Gift Kerkzakje f2.50; Mej. C. H. Wiersema, Westerbork, Meisjesver. f7.50; H. Kremer, Nieuwlande, Knapenver. feest f2.90; idem busjes Jan./Febr. f29.50; Coll. Jong. feest f6.25; Ds. T. H. Hoeksema, Zwartemeer, Zend. Kalenders f29.55; N. N. Diever voor ramp Soemba f10.

Provincie Overijssel: Giften, bijdragen, collecten:

J. Vos, Staphorst, Saldo kalenders f8; A. J. P. ten Hoopen, Haaksbergen, Coll. Geref. Kerk f26.92; L. Matter, Zend. Comm. Nijveen f20; W. B. de Bruin, Groningen, film te Nieuweroord f63.91; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje A. v. Buiten f9.94; A. Schuurman, Geref. Kerk, Bergentheim f111.83; Ds. de Vries, Steenwijk, Coll. Jaarverg. Zend. Comm. f25.62; idem, kasgeld Zend. Comm. f7.08; Tj. v. d. Veen, Mariërborg, Zend. Comm. f45; F. Westrik, Lemelerveld, Kerstcoll. f13.44; idem Jaarverg. Jong. Ver. f5.50; J. v. Dalen Sr., Ambt Vollenhove, Jongel. Ver. Bartimeüs f5.36; W. Santbergen, Ambt Vollenhove f30; Cheque Overijssel f45.

Pruisen, Classis Oost-Friesland: Geref. Kerk, Emden, Gift kerkzakje R.M. 50.—

Soembaweken:

Prov. Overijssel. Geref. Kerk Nijverdal f706; Geref. Kerk Enter f97; Geref. Kerk Kampen f637.60; Geref. Kerk Wijhe f74; Geref. Kerk Glanerbrug f30; Geref. Kerk De Krim C f225.55.

Prov. Groningen. Geref. Kerk Kielwinde- weer f106; Geref. Kerk Hoogkerk f258.95; Geref. Kerk Kielwindeweer, nagift f2.50; Geref. Kerk Stedum f223.75.

Prov. Drenthe. Geref. Kerk Nw. Dordrecht f80; Geref. Kerk Westerbork f118; Geref. Kerk Zweelo f41.44; Geref. Kerk Assen f410.80.

Hartelijk dank voor de toezending.

Groningen, 26 Maart 1930.

JURRIEN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Verheffend, ook met het oog op Zendingsarbeid. — Van Zendingsaangelegenheden: De Bond van Christelijke Kerken in China; Het Zendingsblad; Weer onderwijzersnood. — De Kerkeraad van de Maleische Gemeente te Batavia. — Zending Groningen, Drente en Overijsel: Kort Jaarverslag over de Zendingsposten van Oost-Soemba in 1929; Het Zendingsziekenhuis te Waikaboebak. — Zending Zuid-Holland Noord: Mej. G. Gort; Jaarverslag van het Zendingsziekenhuis te Soerakarta over het jaar 1929; Wonosobo. — Zending Noord-Holland: Verslag van het Zendingswerk in Djokja over 1929; De directeurswisseling aan het Petronella-Hospitaal. — Zending Friesland: Ds. H. Bergema; Colportage; Medische Dienst. — Keucheniuschool. — Medans Zendingenplannen. — Zendingconferenties te Lunteren. — Korte Berichten. — Leestafel. — Suriname. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Verheffend, ook met het oog op Zendingsarbeid.

„Heeft ons levend gemaakt met Christus; (uit genade zijt gij zalig geworden) en heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in den hemel in Christus Jezus.”

Ef. 2 : 5b, 6.

Als dit stukske onder de oogen van de lezers van ons Zendingsblad komt, dan leven we in den tijd tusschen Paaschfeest en Hemelvaartsdag; we zien terug op hetgeen we op ons Paaschfeest herdachten: de opstanding van Christus; en we gaan tegemoet de herinnering aan zijn hemelvaart.

Onze tekst gewaagt van beide feiten: God heeft Christus, toen hij dood in 't graf lag, levend gemaakt, hem opgewekt, later hem ook gezet in den hemel. (Wij schrijven met de Schrift deze dingen toch ook aan God toe?)

Dat zijn zeer heerlijke daden Gods geweest, zeer liefelijke gebeurtenissen, die over Christus gekomen zijn! Vergeet niet, wat erachter ligt, zonder hetwelk deze dingen zelfs niet over hem hadden kunnen komen. Zijn levendmaking en opwekking veronderstelt dood en graf; zijn gezet worden in den hemel zijn „nederdaling in de nederste deelen der aarde”, gelijk de Apostel Paulus dat in dezen brief opzettelijk laat zien. (Ef. 4 : 9, 10).

In het eerste hoofdstuk van dezen brief maakt de Apostel ook gewag van „de werking der sterkte Zijner macht, die God gewrocht heeft in Christus, als Hij hem uit de dooden heeft opgewekt; en heeft hem gezet tot Zijn rechterhand in den hemel.”

Ja, dat is een geduchte werking van God in Christus geweest! Als wij hem zien als den laatsten Adam, wiens lijden en sterven al de zijnen gold, die met de schuld van al de zijnen beladen in den dood ging. Hij nochtans door God opgewekt en gezet in den hemel, nog wel aan Zijn rechterhand! Dat is een liefelijke daad van God tegenover Christus geweest, waarin óók uitkwam Zijne rechtvaardigheid en groote kracht.

Doch die daad heeft uiteraard ook betrekking op de Gemeente van Christus in haar geheel. Deze is Zijn lichaam, Hij is van dat lichaam het Hoofd. Of wilt ge, die daad heeft betrekking op allen, die door God, in Christus, zijn uitverkoren voor de grondlegging der wereld (1 : 4); die door den Vader aan Christus gegeven zijn.

We kunnen dus wel zeggen, toen God onzen Heere Jezus Christus levend maakte, toen hij dood in zijn graf lag, hem opwekte, korten tijd daarna opnam in den hemel, toen deed God dat ook, in beginsel, aan al die uitverkorenen, gegevenen, aan het gansche lichaam van Christus.

En God brengt die uitverkorenen, gegevenen in den loop der tijden in gemeenschap met Christus; zij leeren in hem te gelooven, aan te willen aan de heerlijke en begeerlijke gemeenschap met hem.

De Apostel Paulus zegt dan ook, niet in het algemeen, maar zeer bepaald ten opzichte van geloovigen: God, Die rijk is in barmhertigheid, door Zijne groote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus, (uit genade zijt gij — nu sprak de Apostel de geloovigen te Efeze aan — zalig geworden) en heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in den hemel in Christus Jezus.

Verheffend! Als wij zien, hoe de geloovigen, ondanks geestelijke levendmaking, er nog aan toe zijn op aarde, lichamelijk en uitwendig; we zien ze krank, lijdend, stervend, begraven worden in de aarde; en we mogen toch gelooven, dat de waar-geloovigen met Christus zijn levendgemaakt, opgewekt, in den hemel gezet, t.w. in hem, al is 't nog niet in eigen persoon; is dat niet verheffend?

Ach, dat we 't zoo bezagen!

Maar wat heeft dat nu te maken met Zending-sarbeid?

In het algemeen reeds zijn verscheidene brieven, vooral ook die aan de geloovigen te Efeze, zoo rijk en bemoedigend met het oog op de Zending. Hoe is het zoo, dat met name de Apostel Paulus zooveel goeds en zaligs te schrijven heeft aan die verschillende menschen op verscheidene plaatsen? Dat herinnert ons aan Zending-sarbeid en overvloedige vrucht daarop.

Hoe was 't vroeger geweest met diegenen, aan wie de Apostel zulke verheffende dingen schreef, als nu aan de orde gesteld werden?

Zij waren Heidenen geweest, in bijzonderen zin dood door de misdaden en de zonden.

En nu schrijft de Apostel, hen insluitend, dat God ons (u en ons) met Christus heeft levend gemaakt, opgewekt, gezet in den hemel, in Christus Jezus.

Wij weten niet, hoevelen en wie, ook op Java en Soemba, God naar Zijn Raad en van Zijn kant, zonder dat zij 't weten, heeft uitverkoren, en in beginsel met Christus opwekte en in den hemel zette, altijd weer in Christus Jezus. Dat kunnen wij niet weten, en dat begeeren wij niet te weten, evenmin als Paulus van te voren het wist ten opzichte van de Efeziërs.

Maar gehoorzaam aan zijn roeping, van ganser harte, heeft hij gepredikt het Evangelie ook te Efeze. God heeft er toegebracht. Die hebben gemeenschap gekregen, onderwerpelijk, aan Christus. En achteraf zegt Paulus tot de geloovigen te Efeze: En u, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden, en ons, die er juist zoo aan toe waren, heeft God met Christus levend gemaakt, opgewekt, in den hemel gezet zelfs, in Christus Jezus.

Laat ons blijmoedig werkzaam zijn in den dienst des Heeren in Zending-sarbeid; op alle manier goeden moed hebben! God gaf reeds aan vele Heidenen en Mohammedanen gemeenschap met Christus, ook in zijn opstanding en hemelvaart. Mogelijk binnen korten tijd is de verheffende uitspraak van den Apostel toepasselijk op zeer velen, die nu Christus nog niet kennen, zóó, dat op deugdelijken grond gejubeld mag worden: U heeft God levend gemaakt, opgewekt, in den hemel gezet in Christus Jezus!

d. D.

P. v. A.

Van Zending-saangelegenheden.

De Bond van Christelijke Kerken in China.

Eenige jaren geleden ontstond in China de Nationale Christen Raad. Deze Raad tracht alle Christelijke Kerken in China te vertegenwoordigen en van advies te dienen. Ook onderscheidene Zendingen hebben in dezen Raad zitting.

Er is over dezen Raad al heel wat geschreven. Een grondslag heeft hij niet. En blijkbaar beweegt hij zich nog al in link-sche richting.

Van orthodoxe zijde is hiertegen ernstig bezwaar ingebracht. Sommige Kerken en Zendingen hebben zich van het begin af onthouden van medewerking. Andere zoo-

als de China Inland Mission hebben zich aan den Raad onttrokken.

De orthodoxen, die opkomen voor de belijdenis der waarheid en onder meer de handhaving van het Goddelijk gezag der Heilige Schrift volstrekt noodzakelijk achten, wenden zich af van den Raad.

Zij worden veelal Fundamentalisten genoemd, want zij willen een fundament — een grondslag, waarop men staan moet.

In November l.l. hebben nu de Fundamentalisten van onderscheiden schakeeringen een Bond van Christelijke Kerken gevormd. In dien Bond zijn verschillende Kerken en Zendingen vertegenwoordigd o.a. ook de Zending van de Christelijke Geref. Kerk van Amerika.

De grondslag van dezen nieuwen Bond van Christelijke Kerken is geformuleerd in een vijftal artikelen, die aldus luiden:

„1. Wij gelooven, dat de heilige Schriften van het Oude en Nieuwe Testament alle zijn geïnspireerd door den Heiligen Geest, en zoo zijn onze eenige onfeilbare regel van geloof en leven;

2. Wij aanvaarden de Apostolische Geeloofsbelijdenis als zijnde in volkomen overeenstemming met de voornaamste leerinngen der Heilige Schriften;

3. Wij gelooven in den eenen eenigen God, die bestaat in drie personen, den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest, deze drie zijnde dezelfde in substantie, gelijk in macht en heerlijkheid;

4. Wij gelooven, dat onze Heere Jezus Christus mensch werd door Zijn geboorte uit de maagd Maria door de kracht des Heiligen Geestes, en zoo een volmaakte menschelijke natuur had. Al zijn woorden en werken zijn geheel juist in de Evangelien vermeld. Hij stierf in onze plaats en als onze plaatsvervanger verlost Hij ons van zonde. Hij verrees uit den dood en voer op ten hemel als onze Middelaar, vanwaar Hij ten tweeden male komen zal als rechter en de gezegende hoop aller geloovigen;

5. We gelooven dat de Kerk, die is samengesteld uit heiligen, die zijn wedergeboren door den Heiligen Geest en verlost door het geloof in Jezus Christus, het lichaam van Christus is.”

De Bond stelt zich ten doel om allen, die dezen grondslag aanvaarden, te vereenigen in een onderlinge samenwerking „om de leer der waarheid zuiver te bewaren.”

Voorts wil de Bond arbeiden om het geestelijk leven te verdiepen en krachtig mede te werken tot de komst van het Koninkrijk Gods.

Ofschoon we de formuleering van den grondslag niet zullen roemen als een model, blijkt toch duidelijk, dat deze Bond beslist positie neemt tegenover de moderniseerende richting, die ook in China maar al te zeer haar invloed laat gelden. De oprichting van dezen Bond heeft onze sympathie. Hij beoogt een uitnemend doel.

Het Zendingsblad.

Eens in het jaar gaat het Zendingsblad gewoonlijk iets van zich zelf vertellen.

Het spreekt van zelf, dat we niets gaan zeggen over den inhoud van het blad. Het doel, dat we aan het Zendingsblad stellen is de lezers op de hoogte te houden van de Zending der Geref. Kerken. Maar of het aan dat doel beantwoordt, laten we natuurlijk aan een ander ter beoordeeling over. Stellig zou dat doel beter bereikt worden, als de Kerken en de Zendingsarbeiders in Indië ons wat trouwer mededeeling deden toekomen betreffende hun Zendingswerk.

Sommige Kerken en Missionaire arbeiders geven ons geregeld kennis van de belangrijkste dingen, die op hun terrein gebeuren. Maar anderen laten niets van zich hooren, hoe vriendelijk ook om mededeelingen gevraagd wordt. Het is echter geenszins ons doel om van den inhoud van het Zendingsblad iets te zeggen.

We wilden alleen iets mededeelen over de exploitatie van het blad over 1929.

Vooreerst iets over het finantieele resultaat. Het doet ons genoegen te kunnen zeggen, dat de cijfers over het laatste jaar tot tevredenheid stemmen. De exploitatie over 1929 heeft een aardige winst gebracht voor de Zendingskas. Het zuiver saldo bedraagt f 20.223.13. Over 1928 was de netto winst f 19.131.40.

Er is dus in 1929 bijna 1100 meer winst gemaakt dan in het jaar, dat voorafging.

Toch is in 1929 geenszins gepoogd den omvang van het blad zoo klein mogelijk te houden. Integendeel.

Van ouds verschijnt het Zendingsblad in 16 pagina's, dat is per jaargang 192 pagina's. Maar de jaargang 1929 telt 252 pagina's, dat is dus 60 pagina's meer dan het verplichte getal. Nu kost ons elke pagina ruim f 100. Indien we ons beperkt hadden tot de levering van het verplichte getal dan zou de winst nog ruim f 6000 hooger zijn geweest.

Maar het spreekt van zelf, dat het Zendingsblad zijn doel niet heeft om slechts winste te kunnen boeken voor de Generale

Zendingskas. Het moet trachten de Zending onzer Kerken te dienen. En als er wat veel copy is, dan moet, als het noodig is, het blad in grooter getal pagina's verschijnen, ook al kost dit wat geld. Ondanks die meerdere pagina's is de bate, die het blad voor de Zendingskas afwerpt, toch niet onbeduidend. De opbrengst van het Zendingsblad is een van de voornaamste bronnen voor de Generale kas. Als deze kas die bron van inkomst miste, zouden de Kerken zeker elk jaar een extra-collecte voor haar moeten houden.

Het ligt voor de hand, dat de winst niet zoo hoog zou zijn geweest, indien de oplaag verminderd had moeten worden. Maar dat was gelukkig niet het geval. Een jaar geleden verscheen het Zendingsblad in ruim 70000 exemplaren. Thans is, ondanks de onbedoelde concurrentie van de gewestelijke Zendingsbladen, de oplaag gestegen tot 73.700 exemplaren, gedrukt op gewoon papier, en 250 op beter papier.

Het is alleen de groote oplaag, waardoor het blad kon komen tot genoemd voordelig saldo. Want de prijs van het blad is wel bijzonder goedkoop. Bij afname van ten minste 4 exemplaren kost een geheele jaargang slechts f0.72. Niemand zal beweren dat 252 pagina's voor slechts 72 cent, niet zeer goedkoop is. Trouwens zou het Zendingsblad niet aan zijn doel kunnen beantwoorden, indien het duur was. Het moet zoo goedkoop zijn, dat het zonder bezwaar in alle gezinnen kan komen, die tot de Geref. Kerken behooren. Zoover zijn we echter nog niet. Er zijn nog heel wat kerken, waar het Zendingsblad bijna niet komt of verdrongen wordt, door het gewestelijk blad. Maar gelukkig zijn er ook tal van Kerken, waar het Zendingsblad verspreid wordt door heel de Gemeente.

En als dan het Zendingsblad niet alleen in de gezinnen komt, maar ook gelezen wordt, dan zullen, naar we hopen, de berichten van de zendingsvelden er toe meerwerken om de kennis van de Zending te vermeerderen. En vermeerdering van de kennis der Zending zal de liefde voor de Zending versterken en het gebed voor haar vermenigvuldigen.

Weër onderwijzersnood.

Eenigen tijd geleden werd de vraag naar Christelijke onderwijzers voor Indië overtroffen door het aanbod van onderwijzend personeel, dat zich voor Indië aanmeldde.

De commissie's, die met het zoeken en

uitzenden van onderwijzers zijn belast, konden uitkiezen.

Meermalen moesten jonge onderwijzers, die wel graag naar Indië wilden, worden teleurgesteld omdat er geen plaats was.

Maar thans staat het weer anders. De vraag overtreft weer verre het aanbod. En dat niet zoozeer omdat er meer onderwijzers noodig zijn, want dat is niet het geval, maar omdat blijkbaar de ambitie voor Indië weer is gedaald.

Wat de oorzaak daarvan is, weten we niet.

We vermoeden, dat men thans weer gemakkelijker in Holland een behoorlijke plaats kan krijgen, dan eenigen tijd geleden.

Maar 't moest toch niet zoo wezen, dat men voor het mooie werk in Indië slechts voldoende personeel kon krijgen, als men in Holland elkander schier in den weg loopt.

Het Christ. Onderwijs in Indië biedt een prachtig arbeidsveld. Vooral de arbeid aan de scholen, die in verband staan met de Zending is zoo bijzonder mooi; althans voor wie wenscht mede te werken aan de komst van het Koninkrijk Gods. En uit een financieel oogpunt biedt het onderwijs in Indië zeer goede vooruitzichten. Het aanvangssalaris is wel niet zeer hoog, maar toch voldoende, en het stijgt snel tot een inkomen verre boven wat men in Holland bereikt.

Maar natuurlijk vraagt Indië niet om menschen, die het vooral te doen is om veel geld te verdienen. Laten die maar in Holland blijven. Ook is Indië geen afzetgebied voor brekebeenen, die in Holland verongelukken.

We moeten voor Indië hebben degelijke, beslist Christelijke Onderwijzers, ten volle bekwaam voor hun werk.

Laten onze Christelijke Onderwijzers zich de vraag eens aan het hart leggen of de Heere ze ook misschien voor Indië zou willen gebruiken.

En wie liefde voor Indië gevoelt, melde zich aan bij het **Bureau voor Informatie**, gevestigd **Madoerastraat 17, Den Haag**. Dit Bureau brengt onderwijzers en onderwijzeressen, die wel naar Indië willen, in contact met de comité's, die uitzenden.

23 April 1930.

W. B.

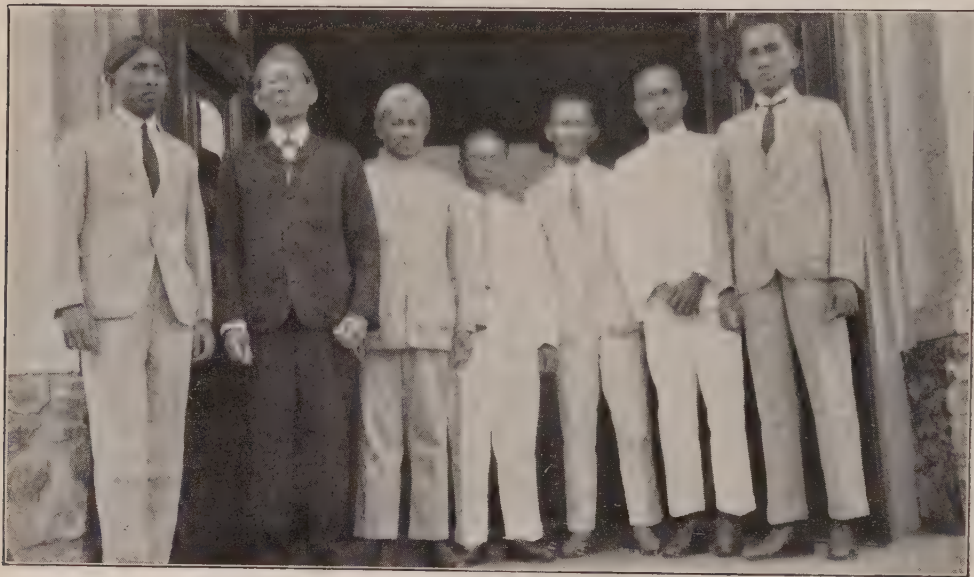
De Kerkeraad van de Maleische Gemeente te Batavia.

(bij de foto).

In Augustus 1929 is de Maleische Ge-

meente te Batavia tot volledige institueering gekomen. Sedert bestaat deze Gemeente als een zelfstandige Maleische Gereformeerde Kerk naast de Hollandsche Gereformeerde Kerk, onder een eigen Kerkeraad. Men zond ons een foto van den Maleischen Kerkeraad ter plaatsing in het Zendingsblad.

Het jaar is voor Oost-Soemba een jaar geweest van groote vreugde in den arbeid en opbloei. Het is nu heelemaal niet meer waar dat Oost-Soemba achteraan komt, integendeel, door de jarenlange voorbereiding gaat het werk in Oost-Soemba bloeien, de arbeid is niet tevergeefs geweest, maar de vruchten worden nu pas

De Kerkeraad van de Maleische Gemeente te Batavia.

De Kerkeraad bestaat uit zeven leden. Van links naar rechts staan op de foto: 1 Soeriadhie; 2 Jacobus Kwadhie; 3 Agoes; 4 Ismaël Soeratman; 5 Marsoeki Thomas; 6 W. Sahulata en 7 IzakSiagian. Kwadhie en Siagian zijn werkzaam als goeroe.

De Maleische Gemeente telt 256 zielen, waarvan 159 belijdende leden.

In haar midden werken een Bijbelkring voor ouderen; een Jeugdvereniging; een Zangkoor en een Zangschool.

W. B.

Zending Groningen, Drente en Overijsel.

Kort Jaarverslag over de Zendingsposten van Oost-Soemba in 1929.

Evenals het vorige jaar ligt Oost-Soemba nog voor de verantwoording van den predikant van Pajeti. Er bestaat echter goed grond voor de verwachting dat in 1930 aan dezen toestand een einde zal komen.

zichtbaar. Het bleek dit jaar in Mangili waar de bekeering van een boosdoener groote invloed had, en velen zeiden: „als Jezus daartoe in staat is, dan willen wij ook Christen worden, dan is dat de juiste godsdienst”. En in Manoe Marroe, waar zes jaar geleden Ds. Colenbrander den priester van het dorp (dien hij aantrof al offerende aan de voorouders) wees op den Alleen-Machtigen God, Schijnbaar is dit woord verloren gegaan, maar bleek nu dat deze priester er voortdurend over gedacht had en tot beslissing gekomen was, dat God inderdaad alleen de Almachtige was. Zoo komen er nu met hem ongeveer een honderdtal menschen geregeld in de samenkomsten en op het dooponderricht.

In Melolo werden gedoopt 31 personen, waaronder 13 volwassenen. Belijdenis des geloofs legden 13 personen af.

Deze gemeente lijkt grooter dan ze eigenlijk is, daar bij deze gemeente ook gerekend worden de verspreide goeroe's en hun gezinnen. Toch wordt dat met het jaar minder, want verschillende groepen

staan al onder aparte administratie.

De Goeroe Indjil heeft hier ook voor- zoover na gegaan kan worden trouw gearbeid in samenwerking met den Kerke- raad. Gedurende de laatste twee maanden had hij vacantie, daar hij dit in geen ja- ren gehad had, en Goeroe Lekahena, die vroeger ook in Melolo werkte en gepen- sioneerd is, heeft hem zoolang vervan- gen.

Naar twee kanten had de kerkeraad streng te waken, zoowel naar den kant van het oude heidendom met de losse hu- welijksverbintenissen, als naar de nieuw in- dringende wereldschgezindheid bij hen die wat meer vooraanstaan op den maatschap- pelijken ladder en een betrekking bij het Bestuur bekleeden.

Ook dit jaar heeft Melolo zichzelf ge- heel onderhouden. Door invoering van vaste bijdragen is hier het totaal bedrag inkomsten vermeerderd tot f 870, terwijl in 1928 het totaal bedrag inkomsten f 597 bedroeg.

Het kerkgebouw heeft een nieuw dak noodig, dat vooral in den regentijd wel een beetje teveel openingen laat zien.

In Petawang ging alles zijn gewonen gang, zoo ook het werk van den Goeroe Indjil aldaar. Er werden 2 kinderen gedoopt, terwijl 7 personen belijdenis deden. De bijdragen der gemeente stegen van f 77 tot f 163 ook door invoering van vaste bijdragen, welk bedrag in 1930 waarschijnlijk nog meer klimmen zal.

Ook deze gemeente is langzamerhand rijp voor institueering.

In Baing werden gedoopt 8 personen waaronder 3 kinderen. Ook hier ging alles zijn geregelden gang zonder onderbreking. De Goeroe Indjil is nog jong, en heeft wat moeilijkheden gehad met den Radja en eenige gemeentelieden, mede wel eenigs- zins door eigen schuld, doordat hij de schijn des kwaads niet vermeed.

De opkomst is uitstekend, in vergelij- king met andere gemeenten ook des mid- dags heel goed.

Financieele bijdragen liepen nog niet erg hoog. Hier zal nader aandacht aan besteed moeten worden. Ofschoon het voor primitieve Soembaneezen wel een bezwaar is gelden op te brengen. Geld is nog een vrij nieuw artikel voor hen.

Mangili heeft geen eigen Goeroe Indjil, maar kan er waarschijnlijk dit jaar wel een krijgen. Waarschijnlijk zal hier het werk zich dan ook sterk uitbreiden. Dit

is de oudste post in het binnenland. Het zou mooi zijn als de vruchten van die ja- renlange bewerking zich nu eens gingen vertoonen.

Te Kananggar is de nieuwe Goeroe Indjil gekomen om het werk daar zijn ge- regelden gang te doen gaan. Hij is ook nog jong en zal door de ervaring nog veel moeten leeren. In het begin pakte hij het niet altijd even verstandig aan, en stootte de menschen teveel af door boos te wor- den als zij niet voldeden aan de strenge eischen die aan Christenen mogen gesteld worden. Hij vergat dat heidenen nog geen Christen zijn.

In andere deelen van Oost-Soemba is nog niet zooveel leven, maar wel bestaat er verwachting van Andoe Watoe, waar nu een school is opgericht, en de goeroe Indjil van Kananggar kan daar nu ook van tijd tot tijd eens gaan kijken daar het maar 12 K.M. van zijn standplaats afligt.

Oost-Soemba telt in het geheel 823 Christenen.

Gedoopt werden 46 personen, waaronder 25 kinderen.

Dertien huwelijken werden gesloten.

De bijdragen waren f 1090.— per lid ge- middeld f 1.20.

In het Ziekenhuisje werd ook geregeld gewerkt.

Op de polikliniek kwamen 4531 patien- ten, waaronder 1076 nieuwe patienten. Het aantal opgenomen patienten bedroeg 10 met 268 verpleegdagen. De ergste pa- tienten werden doorgezonden naar Pajeti.

Scholen waren er 16 in aantal. Nieuw opgericht werden de scholen te Andoe Watoe en Pahada. Over de onderwijzers viel niet te klagen. Een werd geschorst om slecht gedrag, een ander ontslagen we- gens ergerlijk plichtsverzuim, dat zijn grond had in het zich overgeven aan dob- belspel. Drie scholen zijn er afgebrand, n.l. die van Mangili, Tana Roong en La- lokoe. De twee laatste zijn voorloopig on- dergebracht in een hulpgebouw, de eerste moest zich behelpen eerst met de open lucht later met een militair bivak. In het geheel waren er 926 leerlingen ingeschre- ven.

P. J. LAMBOOY.

Het Zendingen-ziekenhuis te Waikaboebak.

Op een mooi punt van Waikaboebak, aan het snijpunt van belangrijke wegen in West-Soemba, staat het nu bijna voltooide ziekenhuis.

Aan het front staan naast elkaar het zusterhuis, het hoofdgebouw en het doktershuis; langs den anderen weg staan achtereenvolgens het vroegere zusterhuis, een dubbele gesubsidieerde en een dubbele niet-gesubsidieerde verplegerswoning. Achter het hoofdgebouw staan naast elkaar een mannen- en een vrouwenzaal, terwijl aan het einde van een langen emper (hier is plaats gereserveerd voor nog 2 zalen) de barak gebouwd is, met op zij hiervan het lijkenhuisje. Heelemaal achter op het terrein wordt nog een groote goedang gebouwd met de stallen voor het vee.

Totaal is het een oppervlakte van bijna 1900 vierkante Meter, waarvan ruim 1500 gesubsidieerd. De niet-gesubsidieerde gedeelten zijn voor het grootste gedeelte van een mindere bouwsoort dan de wel-gesubsidieerde. We hebben van de tijdelijke gebouwen laten staan, wat den nieuwbouw niet in den weg stond en de andere verplaatst en aangevuld tot we over voor dit tijdstip voldoende ruimte beschikten.

Het ziekenhuis ligt vanaf het begin geheel vol. Het is berekend op 51 patiënten, het vorige jaar hadden we gemiddeld reeds 53 opgenomen patiënten. Met de voor 3 jaar toegestane 25 % overbezetting, zijn we dus voorloopig geholpen; tegen 1 Januari 1932 zal echter de derde zaal in elk geval al wel gebouwd moeten zijn.

Hoewel niet luidruchtig, is de Soembanes wel onder den indruk van het in hun oog geweldige gebouwencomplex, vooral de lange emper imponeert hem.

Voor de Zending is het de verhooring van haar gebed, een noodzakelijke schakel in het geheel van haar werk, het resultaat van jarenlangen moeilijken voorarbeid.

Den 23 April a.s. hopen we het, zoo de Heere wil, officieel te openen. Wij zijn er sedert het begin van het jaar reeds in werkzaam. Het was nog wel niet afgebouwd, maar toch waren we dankbaar er met onze patiënten in te kunnen trekken, vóór de regentijd weer begon. In het bijzonder was dit voor Zuster Vellenga een groote verbetering. Haar taak, om het voortdurend toenemend werk te overzien en te verzorgen zonder goede gebouwen, was zeer zwaar.

Met een gevoel van blijdschap en dank

aan onzen God, zijn we dan ook den 6den Januari met ons personeel en onze patiënten een oogenblik samengekomen om den Heere hiervoor te danken en Zijn zegen te vragen voor ons werk in het nieuwe ziekenhuis, evenals we deze hadden ondervonden in de vorige jaren.

Thans nadert het z'n voltooiing. We willen dit zeer bijzondere feit niet stilzwijgend voorbij gaan. Dat een arm land als Soemba in het bezit komt van een ziekenhuis als het onze, dat de Regeering hiervoor de gelden heeft willen verleen, dat de Zending ook door dit werk het Evangelie mag brengen, zijn voor haar de redenen, waarom zij uitnodigingen heeft gezonden aan de Autoriteiten en de vertegenwoordigers van de bevolking om dezen dag feestelijk te gedenken en om ook U in onze blijdschap te laten deelen, heb ik dit over ons ziekenhuis geschreven.

De Zendingarts,

J. BERG.

Waikaboebak, 12 Maart 1930.

Zending Zuid-Holland Noord.

Mej. G. Gort.

(bij de foto).

Weer heeft de Kerk van Delft een arbeidskracht mogen uitzenden in dienst harer zending. Het hospitaal te Solo vroeg een verpleegster. En de Zendingcommissie van Delft en de met deze Kerk samenwerkende Kerken van Zuid-Holland ten Noorden hebben een toegewijde kracht gevonden in Mej. G. Gort, die 30 April met de „Tjerima” is vertrokken van Rotterdam.

Mej. G. Gort is den 19den Mei 1897 te Druten geboren. Reeds als kind op school begeerde zij later verpleegster te mogen worden. En haar begeerte is vervuld. Op twee en twintig jarigen leeftijd ging zij naar de Psych. Neurol. Kliniek te Amsterdam, waar zij 4 Mei 1923 haar diploma B behaalde.

Daarna heeft zij haar opleiding tot ziekenverpleegster ontvangen in het Binnen Gasthuis te Amsterdam.

In Nov. 1926 verwierf zij het diploma A. Voorts werkte zij in het Wilhelmina-Gasthuis aldaar, waar zij Oct. 1929 het diploma voor kraamverpleging ontving.

Sinds onderscheidene jaren leefde in haar hart een sterk verlangen om als verpleegster de Zending te mogen dienen. Maar tot heden werd haar de gelegenheid niet geopend. Thans echter heeft de Heere haar ook deze begeerte geschonken.

In een brief, dien we van haar ontvingen schreef ze: „Mijn hart is vervuld met groote dankbaarheid aan den Heere, dat ik als verpleegster meê mag arbeiden in den dienst der zending”.

Zoo behoort het. Er een weldaad in te

Mej. G. Gort.

zien, dat men in den dienst der zending mag uitgaan.

Moge de Heere haar in welstand brengen op de plaats harer bestemming en haar arbeid te Solo nog voor vele kranke Javanen ten zegen stellen. Het is hare bede, dat de Heere haar moge gebruiken om velen tot Jezus te mogen leiden.

Mej. Gort verzocht ons om in het Zendingsblad aan familie en vrienden hare groeten te doen en de Kerken te vragen dat men ook harer gedenke in de gebeden. We voldoen aan dat verzoek en zeggen tevens haar vriendelijk dank voor de foto, die zij afstond voor het Zendingsblad.

W. B.

Jaarverslag van het Zendingsziekenhuis te Soerakarta over het jaar 1929.

Gedurende het verslagjaar werden in het zendingsziekenhuis opgenomen 1417 vrouwen en 2871 mannen totaal 4288 patiënten.

Het totaal aantal verpleegdagen bedroeg 102887 d.i. gemiddeld 282 pat. per dag. Op de polikliniek werden 13551 patiënten nieuw ingeschreven, terwijl gemiddeld per dag 153 patiënten loopend werden behandeld.

Ook in dit jaar was er weer een aanmerkelijke toename van het aantal patiënten waar te nemen, zoowel van hen die in het ziekenhuis werden opgenomen als van hen, die loopend werden behandeld.

Hieronder geeft ik een staatje van dien groei gedurende de laatste vijf jaren.

Aantal nieuw ingeschreven poliklinische patiënten.	Gemiddeld aantal in het ziekenhuis per dag opgenomen patiënten.
1925	7404
1926	8252
1927	9506
1928	10463
1929	13551
	193
	210
	251
	259
	282

Ook in andere richting namen de werkzaamheden beduidend toe. Zoo vermeerderde het aantal operaties in die vijf jaar van 248 tot 647 en nam het aantal bevallingen toe van 135 tot 449.

Het totaal de exploitatiekosten bedroeg ruim f 160.000.—, een vermeerdering in vijf jaar van ten naastebij f 60.000.—.

Gelukkig heeft de regeering ingezien dat de tegemoetkoming veel te gering was, zoodat wij met ingang van 1 Januari 1928 een nieuwe subsidie-regeling hebben, die een beduidende vermeerdering van de door den Staat verstrekte gelden beteekent.

Door de sterke toename van het aantal in het ziekenhuis opgenomen patienten is de beschikbare ruimte nauwlijks voldoende. Op een totaal aantal van 260 bedden waren gemiddeld per dag 282 patienten aanwezig d.w.z. dat er voor 22 patienten geen bed beschikbaar was. Nu zijn er onder de lijders aan oogziekten, huidziekten en beenzweeren altijd betrekkelijk velen, die zich weinig ziek gevoelen en best met een slaapmatje op den vloer genoegen nemen. Het tropische klimaat is in dezen bovendien een begunstigende factor. Van de koude hebben zij ook in den nacht geen hinder. Dit neemt niet weg dat wij vrijwel aan het maximum van onze capaciteit zijn en dat bij grooteren toevloed van patienten zou moeten overwogen worden of niet tot uitbreiding zou moeten worden overgegaan.

Personeel.

Het Europeesch personeel werd uitge-

breid met een assistente-apotheker.

Mej. E. W. Lukkien kwam 15 Augustus als zoodanig in dienst en heeft met ijver haar werkzaamheden in onze apotheek ter hand genomen. Hiermee is een lang gekoesterde wensch in vervulling gegaan. Het was meer dan tijd dat de zorg voor onze medicijnbereiding, die met de toename van het aantal patienten ook steeds in omvang toenam, aan bevoegde krachten kon worden opgedragen.

Zr. G. Por nam tijdens haar buitenlandsch verlof ontslag uit onzen dienst en haar plaats werd ingenomen door Zr. M. Baan, die 18 September haar werk aanvaardde. Wij zullen haar helaas in den loop van 1930 weer moeten missen, daar zij met het oog op haar aanstaand huwelijk ontslag heeft gevraagd. Wat het zwaarst is moet het zwaarst wegen en wij hebben haar op haar verzoek dat ontslag op de meest eervolle wijze verleend.

Ook onze oudste verpleegster Zr. G. R. G. Loggen gaat ons in September a.s. verlaten, daar zij wegens volbrachten diensttijd met pensioen zal gaan. Sinds 1907 is zij in de zending werkzaam, eerst te Djocja in het Petronella-hospitaal en nu sinds 12 jaar te Solo. Zij heeft in de moeilijke jaren van opbouw en organisatie de zending steeds met grooten ijver en liefde gediend en wij hopen dat zij terugziende op een welbesteed leven nog vele jaren van de rust in het vaderland moge genieten.

Door deze mutaties zullen twee nieuwe verpleegsters voor het werk te Solo moeten worden gevonden. Wij weten dat U als deputaten reeds alle pogingen in het werk stelt om zoo spoedig mogelijk daarvoor de geschikte krachten te vinden.

Het hoofd van de huishouding Mej. A. Spoelstra keerde in Juli 1929 van buitenlandsch verlof terug en heeft haar werk weer hervat. Het overige Europeesche personeel kon het geheele jaar in goede gezondheid en opgewektheid zijn werk verrichten.

Ten slotte mag ik nog wel vermelden, al behoort dit nu niet meer tot het verslag van het afgelopen jaar, dat ondergeteekende in Juli a.s. de leiding van het ziekenhuis hoopt neer te leggen.

Bijna twaalf jaar heb ik te Solo mogen arbeiden en die arbeid is mij lief geworden. In dien tijd hebben wij in ons werk wel zeer in het bijzonder de genade Gods mogen ondervinden. Het ziekenhuis heeft een steeds grooter plaats in het geheel van den zendingsarbeid mogen innemen. Ik behoef U niet te zeggen dat ik niet

wegga omdat deze arbeid mij niet langer bevalt of omdat hier niets meer van teekenis voor mij te doen is.

Ik heb gemeend dat verzoek van de deputaten van Amsterdam, om de leiding van het Petronella-Hospitaal te Djocja op mij te nemen, voor mij een aanwijzing was om dat te doen. Ik zal steeds met dankbaarheid terugdenken aan de aangename wijze waarop ik met U als deputaten heb mogen samenwerken. De overname van het zendingsterrein van Solo door U heeft U voor een zware taak geplaatst, die U steeds met groote liefde en nauwgezetheid heeft vervuld.

Ook het Inlandsch personeel heeft dit jaar ongestoord zijn werk kunnen verrichten. Van het jongere personeel hebben 14 op den 21sten Mei het examen voor mantri-verpleger afgelegd, waarvan 12 met gunstig resultaat.

Uitbreiding naar buiten.

Wij hebben in den loop van 1929 te Walikoekoën een nieuwe polikliniek mogen openen. Het aantal patienten dat aldaar onze hulp inriep, was bevredigend. Het aantal buitenposten werd hierdoor met één vermeerderd en steeg tot zes. Op deze polikliniek is evenals op de andere hulpziekenhuizen en poliklinieken een gediplomeerde mantri-verpleger werkzaam. In totaal hebben wij nu 33 gediplomeerde mantri-verplegers en verpleegsters met 75 leerling verplegers en verpleegsters.

Gebouwen.

In de gebouwen kwam dit jaar geen wijziging. Wel werd aan de regeering voorgesteld om het zusterhuis met een slaapzaal en een kamer voor onze apothekeres uit te breiden. In principe is zij daarmee accoord gegaan. Wij hebben nu door onzen architect Ployter een volledige begroting met teekeningen laten maken en bij de regeering ingediend. Zoodra daarop gunstig is beschikt zal met den bouw worden aangevangen. Wij zullen daardoor een slaapzaal van 16 bedden voor onze Javaansche verpleegsters aan de bestaande ruimte zien toegevoegd.

Voorts verkeerden de gebouwen in goeden staat.

Door onze Javaansche ververs werd geregeld gewerkt om de gebouwen en de inventaris waar noodig te onderhouden, terwijl hier en daar de noodige kleine herstellingen werden verricht. In de linnenkamer werden 20 nieuwe kasten aangeschaft, zoodat nu iedere afdeeling van het

ziekenhuis een afzonderlijke bergplaats heeft voor het benodigde linnengoed.

Geestelijke bearbeiding.

Door Ds. van Eijk werden evenals het vorige jaar geregeld aan het personeel eenige uren per week godsdienstonderwijs gegeven.

Onze goeroe-Indjil Soempono, die op het terrein van het ziekenhuis woont, is voor een groot deel van zijn tijd belast met de geestelijke verzorging van het personeel en met de evangelie-prediking aan de patiënten. Zooals U weet zijn de patiënten geheel vrij om deze bijeenkomsten bij te wonen, naar de oude bijbelsche regel: „niet door kracht noch geweld maar door Mijnen Geest zal het geschieden”. Deze bijeenkomsten mochten, juist dank zij die vrijheid, een voortdurende belangstelling genieten.

Een van onze oudere verplegers, die door lichaamszwakte niet meer in staat is veel verplegingsdiensten te verrichten, gaat geregeld het ziekenhuis rond om met belangstellende patiënten in persoonlijk gesprek aanraking te zoeken. Hij zoekt ook belangstellenden na hun ontslag uit het ziekenhuis in hun woningen op.

Behalve dat heb ik nog getracht ook de jongere verplegers meer direct bij den eigenlijken zendingsarbeid te betrekken.

Op een vergadering met deze jongeren heb ik de roeping van ieder Christen om een getuige van den Heiland te zijn nog eens op den voorgrond gesteld. Volgens Javaansche opvatting is het spreken over godsdienstige zaken niet het werk van jonge mensen, maar van ouderen. Ik merkte daartegen op dat de bijbel deze onderscheiding niet kent. Ja, zei een van de jongere verplegers dat is mij ook opgevallen. In de tabernakel te Silo waren maar twee mensen: de oude Eli en de jonge Samuël. Wij zouden denken dat de Heere een boodschap zou hebben voor den ouden Eli maar het was voor den jongen Samuël.

Het resultaat van die bespreking is geweest dat er zich vrijwillig eenige verplegers uit de jongeren aanmeldten om iets te doen om het zaad van het evangelie te verspreiden. Nu gaan er elke week twee tesamen op stap met wat medicijnen, verbandartikelen en colportagelectuur naar de desa. Zij blijven vier dagen weg en trachten in een kleine groep van bijelkaar gelegen desa's eerst de oud-patiënten, die er wonen, op te zoeken en verder kleine bijeenkomsten te beleggen om te spreken

over de hoop die in ons is.

De volgende week gaan weer twee anderen naar een andere streek.

Tot heden mochten zij boven verwachting veel belangstelling vinden en kwamen bemoedigd terug. Daar wij nu midden in den regentijd zijn is het tijdelijk gestaakt. De regens maken het reizen en vooral het spreken zeer moeilijk. Na den regentijd hopen wij dit te hervatten. Het is een moeilijk werk, maar het kan onder Gods zegen een middel zijn om die, die veraf zijn te prediken en ook een zegen brengen voor het hart van onze jeugdige medewerkers, die dezen arbeid ter hand hebben genomen.

Zoo trachten wij te zoeken naar nieuwe wegen om de blijde boodschap des heils anderen bekend te maken. Dit deel van ons werk is even moeilijk als belangrijk. Gelukkig dat wij mogen weten dat niet menselijke bekwaamheid, maar des Heeren zegen dien arbeid zal doen slagen. De arbeid der zending heeft in de schrift een rijkdom van beloften en toezeggingen. Daarom hebben wij altijd goeden moed en werken rustig verder om ons ziekenhuis niet alleen een goede maatschappelijke instelling te doen zijn, waar veel leed verzacht wordt, maar ook om het een transparant te doen zijn van dat licht zoo groot zoo schoon, gedaald van 's hemels troon, dat volk bij volk in de oogen straalt.

Dat is een werk van jaren, maar die gelooven haasten niet en bij den Heere zijn zelfs duizend jaren als éenen dag. Geve Hij U en ons dat gebed en die trouw, die voor dit werk noodig is.

K. P. GROOT.

Solo, 15 Maart 1930.

Wonosobo.

(bij de foto).

Vrijdag 22 Juli 1921 stierf te Wonosobo aan typhus Dr. Gehrels, na ongeveer vijf jaren in dienst van de medische zending aldaar gearbeid te hebben. Zijn werk was van voorbereidenden aard.

Hij had van tijdelijk materiaal een ziekenhuisje opgericht met de bedoeling spoedig een grooter en blijvend ziekenhuis te doen verrijzen. Eer het zoover kwam nam God hem van ons weg.

Het ziekenhuis ging over in handen van een neutrale vereeniging „Ziekenzorg”. Bijna acht jaar later op 20 Juli 1929 werd het ziekenhuis weer door de zending in beheer genomen.

De gebouwen, hoewel netjes onderhouden, zijn er sinds dien niet op vooruit gegaan. Het Hoofdgebouw maakt geen on aardigen indruk, maar op den keper beschouwd is het weinig meer dan afbraak.

De ziekenzaal met zijn houten bedden en playuizen vloeren maakt ook een armoedigen indruk.

burgerrecht heeft verkregen.

Het terrein heeft vrije uitzichten op de bergen. Van Wonosobo geldt wat in Psalm 125 van Jeruzalem gezegd wordt „rondom Jeruzalem zijn bergen, alzoo is de Heere rondom Zijn volk, van nu aan tot in der eeuwigheid”.

De toekomst van dit stiefkind onder onze

Terrein tusschen den hoofweg naar Bandjernegara en de spoorbaan, waar waarschijnlijk het nieuwe ziekenhuis zal verrijzen.

Volgens de officieele maatstaf van het Gouvernment van 6 M². voor iedere patiënt biedt het ziekenhuis slechts plaats voor 38 patiënten, in werkelijkheid is het aantal veel grooter.

Eind Januari 1930 bedroeg dit aantal niet minder dan 80.

Mej. Dr. Dreckmeier heeft sinds 1 Januari 1930 tijdelijk de leiding van dit ziekenhuis op zich genomen en de stijging van het aantal patiënten bewijst wel dat ook de patiënten deze leiding weten te waardeeren.

Op den weg naar Bandjernegara even buiten Wonosobo ligt tusschen den grooten weg en de spoorbaan een geschikt terrein voor de bouw van een nieuw ziekenhuis.

Op de foto passeert juist een autobus, het vervoermiddel dat ook op Java snel

zendingsvelden is nog veelszins donker. Gelukkig maken de nieuwe subsidie regelen de exploitatie van dit ziekenhuis heel wat gemakkelijker dan enkele jaren geleden. Laat allen, die de komst van het Koninkrijk Gods verwachten en de zendingsarbeid op Midden-Java liefhebben den Heere bidden om wijsheid voor onze deputaten en onze synode om voor Wonosobo den juisten weg te vinden en om liefde om dien weg te gaan.

K. P. GROOT.

Zending Noord-Holland.

Verslag van het Zendingswerk in Djokja over 1929.

Als ik enkele mededeelingen ga doen over het jaar 1929, dan zal blijken dat dit niet zoozeer is een jaar van rijke vrucht in den zin van velen die tot de gemeente kwamen. Indien wij het vergelijken met andere jaren is een aantal van 52 volwassenen en 86 kinderen gering. Behalve dezen zijn er nog 17 Sadrachchristenen in Ngentanta die door belijdenis des geloofs tot onze gemeenten overgekomen zijn. Het aantal Javaasche Christenen in Djokja, bedraagt thans 1852. De Chinezen die verzorgd worden door de Holl. gemeente in Djokja zijn in deze statistiek niet meer opgenomen.

Wanneer ik het jaar 1929 wil karakteriseren kan ik dat het best noemen het jaar van de **open deuren** of van de **nieuwe mogelijkheden**.

In de eerste plaats wijs ik dan op de gebeurtenissen in Pandjatan in den omtrek van Wates. Ongeveer tien jaar geleden kwam er een man uit Pandjatan in het hospitaal te Djokja. Hij hoorde de verkondiging van het Evangelie, kocht enkele boekjes en ging zoo weer naar zijn desa terug.

Het gehoorde werd versterkt door hetgeen hij las. Hij overdacht dat alles telkens weer, en kwam in den loop der jaren tot het bewustzijn, dat hij zondaar voor God was en dat alleen Jezus Christus hem kon verlossen. Hij sprak met zijn gezin en met vele desagenooten daarover, en er waren er ook die het Evangelie gingen lezen, en die op dezelfde wijze werden aangetrokken tot Jezus. In den loop van het vorig jaar kwam daar nu een colporteur uit Wates. Hij sprak van het Evangelie en van Jezus Christus en toen zij zijn boeken vergeleken met de Evangeliën die zij bezaten, bleek het hun dat dit hetzelfde woord van God was. Zoo kwamen zij in aanraking met de gemeente in Wates.

Op zekeren dag kwam de man uit Pandjatan bij me. Hij vertelde mij zijn geheele geschiedenis. Het verwonderde mij welk een duidelijk bewustzijn hij had van zijn schuld tegenover God, en dat Jezus zijn verlosser was van de zonde. In vele gevallen is juist dit zondebewustzijn bij degenen die Christus worden niet sterk ontwikkeld. Hij zei me, dat hij met zijn gezin en andere dorpsgenooten eigenlijk reeds gedurende jaren Christen was, zonder dat iemand ervan wist. Maar nu hij in con-

tact met de Christenen gekomen was, had hij een verzoek: „Ik kom U niet vragen om geld, of om eenig ander ding, maar ik kom U vragen om iemand die ons onderwijzen kan in Gods Woord. Want wij hebben het hemelsche brood voor onze ziel noodig”.

Ik heb er zelf een bezoek gebracht, en vond toen een aantal van 25 volwassenen en een groot aantal kinderen bijeen in een eenvoudig desahuis, dat voor de koempoe-lan in orde gebracht was. Het was thans moeilijk aan hun verlangen te voldoen om ze een goeroe te geven, maar wanneer in November van dit jaar de Opleidingschool weer leerlingen afleveren zal, zal er ook met de behoefte van Pandjatan gerekend worden. Thans wordt er Zondags koempoe-lan gehouden en voorts catechisatie gegeven door broeders uit Wates. Soms wordt des Zondagmorgens de koempoe-lan door 60 menschen bezocht.

In de tweede plaats enkele dingen uit Tandjoengtirta. In Tegoehan en Kalasan, in den omtrek van het hulphospitaal Tandjoengtirta zijn een groot aantal belangstellenden waaronder verschillende prijaji's en desabestuurders. Ik schrijf dit voor een deel ook toe aan den invloed van Dawoed, die vroeger als Goeroe Indjil in dienst van Ds. Zwaan was, ongeveer 14 jaar geleden wegens overspel is ontslagen, en in den loop van het vorig jaar met schuldbelijdenis weer tot de gemeente is teruggekeerd. Hij behoorde naar men mededeelde tot de bekwaamste en ijverigste goeroes indjil in vroeger tijd. Reeds gedurende langen tijd heeft Dawoed, die nu werkzaam is aan de suikerfabriek Tandjoengtirta, in dezen omtrek aan vele menschen het Evangelie verkondigd. Hij is thans, ook al is hij in dienst van de fabriek, een van de ijverigste evangelieverkondigers die wij hebben. Samen met den goeroe indjil ter plaatse, met Siswara den goeroe indjil „in algemeenen dienst” en met den verpleger van het hospitaal organiseert hij in dezen omtrek verschillende vergaderingen. Een van deze vergaderingen op de voorgalerij van het Tandjoengtirta bezocht ik. Er waren ongeveer 60 volwassenen, waaronder enkele ass. weda-na's en loerahs aanwezig. De vergadering begon om acht uur en eindigde om één uur 's nachts met een rijsttafel. Verschillende menschen hebben daar gesproken, maar het is me er slechts om te doen even de aandacht te vestigen op het spreken van Dawoed. Hij vertelde hoe hem eens door een Jav. prijaji drie vragen werden ge-

steld: Bestaat God, hoe en waar is God, en is God mannelijk, vrouwelijk of onzijdig? Uitvoerig gaf hij zijn antwoord op die vragen weer en had daarbij de gelegenheid ook den inhoud van het Evangelie te brengen. Het was wonderlijk met welk een aandacht de menschen naar hem luisterden. Zij waren als „verslagen over zijn leer”.

Gij vraagt misschien met verwondering, of de beantwoording van soortgelijke vragen dan inderdaad beteekenis heeft voor de Evangelieprediking? Wie in aanraking komt met het Javaansche leven, ziet daarin telkens de openbaring van een soortgelijk septicisme en agnosticisme.

In Tjandisewoe was een prijaji van de suikerfabriek gedoopt. In den loop van die week hield hij een feestelijke bijeenkomst om publiek aan zijn collega's van de fabriek te vertellen, dat hij gedoopt was en ze op te wekken ook Jezus te volgen. Ik bezocht ook die bijeenkomst. Vele prijaji's waren daarbij tegenwoordig. In den loop van den avond vroeg een van hen mij namens de anderen drie vragen te mogen stellen. De mensch was goed door God geschapen, hoe kon hij dan kwaad worden? Waarom heeft God Satan niet vernietigd, als God toch almachtig is? Wat beteekent het, dat God een Zoon heeft? Ge ziet daar diezelfde neiging tot het opwerpen van intellectueele bezwaren.

Toen ik terugkeerde van mijn verlof, en met de colporteurs weer begon te vergaderen, vroeg ik hen met welke moeilijkheden zij in hun werk in aanraking kwamen. Zij gaven mij toen een lijst met vragen, waarmee ze vaak in aanraking kwamen onder de menschen. Terzelfdertijd begon ik weer mijn lessen op de Muloschool, waar ik ook van tijd tot tijd de gelegenheid geef om vragen te stellen. Het trof me, dat verschillende van deze vragen gelijk waren, waaruit blijkt dat deze vragen leven in verschillende kringen. Waar komt de duivel vandaan? Hoe kan Satan door de slang spreken? Is door het eten van de appel de hel ontstaan? Wat is de hel? Waar is de hemel? Wat is erfzonde? Komt de ziel van de ouders of van God? Hoe kan God door God verlaten worden? Hoe gaat het met de menschen die Christus niet kennen? Zijn alle godsdiensten goed? Wat is het verschil tusschen Roomsche en Protestant?

Ik voeg daaraan nog drie vragen toe, die alleen op de Mulo voorkwamen. Is thuis bidden evengoed als in de kerk? Kan men ongedoopt in den hemel komen? Mag men zijn godsdienst in het geheim houden? Uit

deze vragen blijkt de strijd die in veler hart is om tot een openlijke beslissing te komen.

Maar uit de bovengenoemde vragen blijkt welke intellectueele moeilijkheden er zijn in het denken der menschen over het Evangelie. Wie veel in aanraking komt met deze dingen, voelt wel de beteekenis van den raad van Stanley Jones, om op een kort front te strijden, namelijk Jezus Christus. Maar hij voelt toch ook, dat al deze intellectueele moeilijkheden zoo nauw verband houden met Jezus Christus en zijn werk. Want het gaat over den val, over de beteekenis van de zonde, over het karakter der verlossing, over het geloof in Hem. Dr. F. L. Bakker vertelde mij, dat bij de preeklessen op de Theologische opleidingsschool een der leerlingen, die als prijaji zelf het meest contact heeft met de prijajiwereld, vroeg eens een preek te houden speciaal over de Drieëenheid omdat velen met die gedachte zooveel moeite hebben. Het Javaansche gemoed is gewend om ten opzichte van Hindoeïsme en Islam alle intellectueele moeilijkheden weg te werken in symbolisme, wat het echter met de absolute gedachten van het Evangelie niet kan doen. En in dit verband zal het duidelijk zijn, dat een bespreking als van Dawoed toch voor de prediking van het Evangelie groote waarde kan hebben.

Ik noem nu in de derde plaats de uitbreiding in Sorogedoeg. Een desabestuurder uit de desa Gangsiran kwam in het hulp-hospitaal te Sorogedoeg. Hij vertelde aan den verpleger hoe elke week een hadji, lid van Mohammadian, bij hem kwam om over den Islam te spreken, en hoe ook elke week een pastoor hem een bezoek bracht, want zeide hij, ik wil alle dingen onderzoeken om te weten, wat de waarheid is. De verpleger was zoo gevat om dadelijk voor te stellen dat dan ook de goeroe indjil gelegenheid zou ontvangen om te spreken over het Evangelie. Dat gebeurde. Na eenigen tijd liet hij den hadji en den pastoor weten, dat hij hun onderwijs niet meer begeerde. Het aantal belangstellenden groeide steeds en samen met een 25 tal anderen bereidt hij zich thans voor, voor den doop. Een van de colporteurs is thans aangesteld als goeroe indjil voor Sorogedoeg en omgeving.

In de vierde plaats is er verblijdende vooruitgang in Wonosari, vooral sinds de aanstelling van onzen colporteur Adam Thomas tot goeroe indjil daar. In verschillende dessa's, in Kalongan, Semin en Tjandi vindt hij een geopende deur voor

de prediking van het Evangelie.

Naar de gegevens van de goeroes indjil bereiden zich in verschillende desa's thans 255 volwassenen voor den doop voor.

II. Voorts zou ik het jaar 1929 willen karakteriseeren als een jaar van opwekking tot **activiteit en zelfstandigheid**.

Hier vestig ik de aandacht op het werk van Siswara, die in den loop van 1929 aan alle zendingsposten een bezoek heeft gebracht en verschillende vergaderingen heeft gehouden om de Christenen op te wekken tot persoonlijke arbeid voor de prediking van het Evangelie. Hij is thans begonnen met aan elke zendingspost een langer bezoek te brengen van ongeveer een maand om samen met den goeroe indjil, onderwijzer of verpleger er op uit te gaan om een maand lang voortdurend menschen te bezoeken in den omtrek.

Ik geloof, dat de gemeenten voortdurend deze opwekking noodig hebben. Er ligt in de zendings-organisatie een gevaar, dat ons ook door een boek van R. Allen „The spontaneous Expansion of the Church”, De spontane uitbreiding van de kerk, dat door de Missionaire predikanten saam met de predikanten van de Europeesche kerken op een conferentie in Bandoengan in de maand September besproken is, nog weer eens duidelijk onder de aandacht gebracht is. In zekeren zin ligt in elke organisatie eenig gevaar, dat wij dan op de organisatie gaan wachten en van de organisatie alles verwachten. Zoolang de organisatie er niet is, meenen wij dat wij niets doen kunnen, en als de organisatie er eenmaal is, dan meenen wij, dat nu alles in orde is. We hebben onze schoolorganisatie, medische organisatie, we moeten onze jeugd-organisatie hebben, organisatie voor den arbeid onder vrouwen enz., en als onze organisaties nu maar groeien, dan meenen we zoo licht, dat alles klaar is. Als we niet elk jaar een organisatie rijker worden, dan zijn we niet recht tevreden.

We moeten ook het oog open hebben voor het gevaar, dat er in de zendings-organisatie voor onze Javaansche Christenen schuilt. Voor hen doet zich de zaak van den aanvang af aldus voor. Zendingsarbeid of prediking van het Evangelie wordt verricht door goeroes indjil, goeroes sekolah, colporteurs en verplegers, allen menschen met een bepaalde aanstelling en een bepaald salaris. Wie niet zulk een bepaalde aanstelling en bepaald salaris ontvangt, is niet tot den arbeid van de prediking van het Evangelie geroepen of ge-

rechtigd. Wie het doen wil moet werk vragen van de Zending. Daarom is het zoo noodig, dat de Javaansche Christenen er telkens weer op worden gewezen, dat ieder Christen geroepen is om een getuige van de genade van God te zijn. Andreas brengt zijn broeder Simon tot Jezus. Wordt ooit de plicht van een discipel van Jezus anders dan wat deze eerste discipel deed? Ik herinner mij gelezen te hebben, hoe een schip op zee voer en een ander schip ontmoette, dat stormgeteisterd en gehavend eruit zag, en waar geen mensch meer op te ontdekken viel. Toen men het schip doorzocht, vond men nog een man meer dood dan levend; men nam hem mee naar zijn schip en verzorgde hem, zoodat hij weer herstelde. Welnu, het eerste woord dat deze man sprak, toen hij weer tot bewustzijn kwam, was: er is nog een ander. Na onderzoek van het schip vond men inderdaad nog een ander, die ook behouden werd.

Dat is het, wat wij als Christenen telkens hebben te leeren, en ook aan de Javaansche Christenen duidelijk hebben te maken. Daarvoor trekt ook Siswara er telkens op uit om vooral ook de Christenen zelf op te wekken en het voorbeeld te geven. Misschien schuilt in de pas geteekende opleving op allerlei plaatsen ook voor een deel het resultaat van den arbeid van Siswara.

Groeiende zelfstandigheid bleek in de beide classicale vergaderingen, die in het jaar 1929 gehouden zijn. Op de eerste vergadering in April gehouden werd meer bijzonder gesproken over allerlei zaken van het Javaansche kerkelijk leven, op de tweede in October meer in het bijzonder over de verhouding van Javaansche Kerk en Zendingsarbeid. Ook op deze vergaderingen zooals op andere classicale vergaderingen kwam het verlangen op naar een synode voor Midden-Java. Op verzoek van de vergadering van Miss. predikanten schrijft Ds. K. van Dijk thans een artikelenreeks in Woersitagama over Kerkrecht ter voorlichting van de Javaansche Christenen in deze dingen.

Overigens valt er over het leven van de Javaansche Christenen nog dit te zeggen, dat in het afgelopen jaar zoowel in de stad als in de desa een toename van het aantal Bijbelkringen plaats had, waarin volwassen Javanen meestal onder leiding van een goeroe indjil, tot bespreking van den Bijbel samenkomen en dat er eveneens op verschillende plaatsen vrouwenverenigingen ontstaan onder leiding van de

vrouw van den goeroe indjil meestal ook voor bijbelonderzoek.

Wat den kerkbouw betreft, de kerk van Patalan werd in October van het vorig jaar in gebruik genomen, de kerken van Toengkak en Condokoeseoman worden op het oogenblik gebouwd en ook de Kerkeraad van Wates is bezig plannen te maken voor kerkbouw.

Omtrent de goeroes indjil kan ik melden, dat er een, namelijk Darmawangsa in September 1929 ons door den dood ontvallen is en dat Darmawarsita onzen dienst verliet en naar Oost-Java ging. Vier nieuwe goeroes indjil werden aangesteld, een genomen uit de onderwijzers, twee uit de colporteurs en een „particulier”. Hun aantal telt thans zestien, waaronder er zeven zijn die niet op de Opleidingsschool zijn geweest. De Opleidingsschool kan eigenlijk de groeiende behoefte van het terrein niet geheel bijhouden. Vooral Wonosari en Koelon Praga hebben dringend versterking noodig. We verblijden ons er in, dat in November weer vijf nieuwe goeroes indjil van de opleidingsschool zullen komen om hun plaats in den arbeid in te nemen.

III. Mededeelingen omtrent den schoolarbeid moeten beginnen met te constateeren, dat wij eigenlijk maar in één richting nog belangrijk kunnen groeien, en dat is in de richting van de volksscholen. Het oprichten van tweedeklasse- of standaard-scholen is voor de eerste jaren absoluut uitgesloten, behalve misschien in de stad, waar echter een door mij gevraagde standaard-school ook geweigerd werd. De verhouding tusschen de aantallen van standaard-scholen en volksscholen is zoo ten ongunste van de volksscholen, dat het Gouvernement met alle kracht de oprichting van volksscholen bevorderen wil, die goedkoop zijn voor het Gouvernement.

In dat voordeel voor het Gouvernement ligt echter een moeilijkheid voor oprichting dezer scholen door de Zending. Van alles wat buiten de salarissen valt, wordt door het Gouvernement niets betaald. Voorts schuilt er een moeilijkheid in de onderwijzers, die wij voor deze scholen moeten gebruiken. Deze worden na de standaard-school twee jaar op een Normaalcursus opgeleid, en beginnen dan hun werk. Dan zijn deze onderwijzers eigenlijk te jong, hun opleiding is te gering, zij komen dan soms in een éénmans school voor verschillende klassen te staan, hebben doorgaans een eenzame plaats, weinig logeergelegenheid, en tenslotte een te gering

salaris om, als ze wat ouder worden, behoorlijk te trouwen. Het is ook een bezwaar, dat de leerlingen slechts zoo kort, namelijk drie jaar op de school zijn. Aan deze bezwaren wordt eenigszins tegemoet gekomen, als we verschillende scholen in een bepaalde buurt kunnen oprichten, en dan de gelegenheid ontvangen tot het oprichten van een tweeklassige vervolgschool in het centrum.

Toch geloof ik, dat we de gelegenheid tot oprichten van volksscholen moeten aangrijpen, omdat ze ons steunpunten bieden voor anderen Zendingsarbeid, de gelegenheid geven om met de ouders in aanraking te komen en op die wijze het geheel van onze zendingsactie steunen. Uit Djepitoe, dat daar in de eenzaamheid van het Duizendgebergte ligt, en waar in 1925 een volksschool opgericht werd, werd in 1929 de eerste man gedoopt, en is er nog een kleine kring van menschen, die zich daar voorbereidt voor den doop.

Inzonderheid voor Wonosari zien we op dit gebied nieuwe mogelijkheden, door de gift van f 50.000.—, die de Kerkeraad van Amsterdam door bemiddeling van Dr. W. G. Harrenstein ontving, en die speciaal voor uitbreiding van het werk in Wonosari bestemd is. Een bedrag van f 20.000.— is besteed voor de oprichting van nieuwe scholen.

Het aantal scholen bedraagt thans zeven-tien, waaronder drie standaard-scholen, en veertien volksscholen, waarvan 4 in Wonosari, 4 in Koelon Progo en 9 in de afdeling Djokja. Het aantal leerlingen bedraagt thans ongeveer 1100. Enkele nieuwe opgaven uit Wonosari zijn nog niet binnen.

Verblijvend is de oprichting van een Javaansche schoolvereniging die, zoo spoedig zij goedkeuring van hare statuten verkregen heeft, de standaard-school op Klitren van de zending zal overnemen, en dan verder ook tot schoolstichting zal overgaan.

Bij den jeugdarbeid is het niet de bedoeling van dit verslag alles te noemen wat in Djokja op dit gebied geschiedt, alleen slechts enkelen arbeid die door Dr. Bakker en mij ten opzichte van de Javaansche jeugd verricht wordt. Door mij worden vijf lessen gegeven aan de Chr. Mulo-school en drie uur aan de Chr. Huishoud-school, terwijl ik dan nog een catechisatie geef voor leerlingen van de Mulo, een voor enkele leerlingen van de Huishoud-school, een aan de Keuchenius-school en een Bijbelkring voor leerlingen van de A.M.S.

Dr. Bakker geeft dan nog een catechisatie aan de H.J.S. en twee catechisaties voor leerlingen van de Gouv. Kweekschool. Inzonderheid over den doop van vier meisjes van de Chr. Huishoudschool in 1929 verblijd ik mij zeer. Ook thans bereiden zich een viertal meisjes voor den doop voor.

De bouw van een clubhuis of kampeershuis op Kalioerang is in voorbereiding. Er is daaromtrent een voorstel ingediend bij den Kerkeraad van Djokja en bij de schoolbesturen, terwijl ook de andere takken van den zendingsdienst daaraan deel zullen nemen.

IV. Bij de colportage moet ik nog weer eens melding maken van den belangrijken steun van den Hollandschen zendingskring in Djokja, die f 180.— per maand voor dit doel bijeenbrengt, behalve allerlei andere bijdragen, zooals bijvoorbeeld voor den bouw van de nieuwe Javaansche kerk in Djokja. Deze bijdragen voor den colportagearbeid zijn in het jaar 1929 weer telkens gestegen. 15 Colporteurs zijn voortdurend bezig met den verkoop van Javaansche en Maleische boeken, waarvan er in het geheel 21.504 werden verkocht. Ook in den colportagearbeid mogen wij een zendingsmiddel van groote beteekenis zien. Telkens worden er contacten gelegd door de colporteurs tusschen den goeroe indjil en belangstellende menschen in de een of andere desa. En in den loop der jaren dringt het geschreven Evangelie al meer in alle desa's en in alle huizen door.

Ook van andere zendingsmiddelen, waarover ik nu niet spreken zal, zien wij de groote beteekenis. Telkens was het ons duidelijk, dat in de hospitalen vele menschen de eerste aanraking ontvingen met het Evangelie. Dat was in Pandjatan en in Sorogedoeg en bij vele anderen het geval.

Over den stagen groei van dit medische werk verblijd ik mij dan ook van harte. Het beginnen van den arbeid van de polikliniekauto in Koelon Progo en Wonosari kan ook uit dit oogpunt groote beteekenis hebben.

Dan heb ik U er aan te herinneren, dat Ds. D. Bakker in het jaar 1929 van ons heenging. In elken tak van den zendingsdienst doet zich iets van die leegte gevoelen. Wij mogen ons er over verblijden, dat Ds. D. B. J. Allaart het beroep naar Djokja aannam. Wij begroeten hem thans reeds met vreugde als medearbeider in het Djokjasche Zendingswerk. Hoe het mij persoonlijk in verband met de Theol. op-

leidingsschool zal gaan, zal pas na de Generale Synode van dit jaar duidelijk kunnen worden.

Wanneer wij het oog slaan over de breede wereld der zending, dan komt in ons de herinnering aan een man, die in den voorbijgeganen tijd zijn prediking van het Evangelie bezegeld heeft met den dood. In de eenzaamheid der hoogvlakten van Thibet is Soendar Singh gevallen, hetzij door ziekte, hetzij door moord, met geen ander ideaal in het hart dan om zijn leven te laten verteren in de prediking van het Evangelie van Hem, die ons liefgehad heeft en zichzelf voor ons heeft overgegeven. Arbeiden in liefde voor Hem, dat maakt zelfverloochening gemakkelijk en ontsteekt de ware geestdrift in het hart. Onze geestdrift is zoo vaak, zooals Siswara zei, als het water. Het water is vol geestdrift. Het stroomt bruisend en schuimend van de bergen, alles meesleurend wat het in den weg komt, maar het gaat altijd naar omlaag: Het zoekt den weg van den minsten weerstand. Maar laat ons arbeiden met de geestdrift van den wind, die opwaait, en die het beeld is van den Heiligen Geest. Moge Gods Geest ons tot steeds meer zelfverloochenden arbeid voor het Koninkrijk van Jezus Christus bezielen.

De directeurswisseling aan het Petronella Hospitaal.

Het is thans definitief beslist, dat Dr. J. Offringa D.V. de directie over het Petronella Hospitaal zal neerleggen en Dr. K. P. Groot van Solo deze zal overnemen. De verwisseling zal plaats hebben 1 Augustus a.s. Vanaf dien datum zal Dr. J. Offringa in dienst treden van het Gouvernement als Chef van de Afdeling Ziekenhuiswezen te Weltevreden.

Het is niet zonder weemoed, dat we den sympathieken Dr. J. Offringa, die zich zoo ruime plaats heeft verworven in de waardeering en de liefde van de Kerken in Noord Holland, moeten zien heengaan als directeur van het Petronella-Hospitaal.

Reeds in 1912 is Dr. Offringa in dienst van de Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken naar Java gegaan om als missionair arts in de Zending te arbeiden.

Toen in 1918 de bekende Dr. H. S. Pruijs wegens wankelende gezondheid de directie van het Petronella-Hospitaal moest neerleggen is Dr. J. Offringa in zijn plaats benoemd tot directeur.

En sindsdien heeft hij de zaken van dit hospitaal bestuurd. Onder zijn energieke en invloedrijke leiding is dit ziekenhuis herbouwd en vergroot tot een Hospitaal met 400 bedden, terwijl een twaalfstal hulp-hospitalen met meer dan 600 bedden in wijden kring zich uitstrekt over het vorstenland Djokjakarta.

Het Petronella Hospitaal is onder de directie van Dr. J. Offringa ontwikkeld tot het grootste Zendingshospitaal, niet alleen van de Zending der Geref. Kerken, maar ook van de Zending in geheel Ned. Indië.

Thans zal Dr. Offringa de directie gaan neerleggen. De vraag is tot hem gekomen, of hij bereid zou zijn eene benoeming tot Chef van de Afdeeling: Ziekenhuiswezen van den Burgerlijk Geneeskundigen dienst te Weltevreden te aanvaarden. Na ernstig overleg met de Zendingsleiding in Noord-Holland en met enkele zeer deskundige en invloedrijke mannen in Nederland, heeft Dr. Offringa geoordeeld, dat hij de aangeboden benoeming niet mocht weigeren.

Slechts zeer noode gaat Dr. Offringa de directie van het Petronella Hospitaal neerleggen. De Zending heeft de volle liefde van zijn hart en aan het Petronella-Hospitaal heeft hij achttien jaren lang de beste krachten van zijn leven gewijd. Het spreekt vanzelf, dat het heengaan hem niet gemakkelijk valt.

Noode ook zien de Kerken in Holland hem uit Djokja vertrekken. We kunnen ons het Petronella Hospitaal zonder Dr. Offringa bijna niet voorstellen. Zijn naam is en blijft met eere aan dit hospitaal verbonden. Toch kunnen we het wel verstaan, dat hij den dienst der Zending verlaat om de aangeboden positie in dienst van het Gouvernement te aanvaarden. Stellig zou echter de Zending Dr. Offringa niet hebben losgelaten, gelijk hij ook niet tot heengaan zou hebben besloten, indien niet een ander bereid was geweest zijn plaats te Djokja in te nemen.

Maar Dr. K. P. Groot, de directeur van het Zendingshospitaal te Solo, had, eer Dr. Offringa zijn besluit nam, op verzoek van den Kerkeraad te Amsterdam er in toegestemd een eventuele benoeming tot Directeur van het Petronella-Hospitaal te zullen aannemen. En zoo zal dan Dr. K. P. Groot D.V. de opvolger worden van Dr. Offringa. Op den 1en Augustus a.s. zal Dr. Groot de directie van het Petronella-Hospitaal aanvaarden, terwijl op dien dag Dr. Offringa in dienst zal treden van het Gouvernement.

Dr. Groot is voor de Kerken van Noord-

Holland geen onbekende. Hij is een zoon van den heer S. Groot Sr. te Enkhuizen en dus een Noord-Hollander van geboorte. In 1918 is hij door de Kerk te Amsterdam benoemd en uitgezonden als Missionair arts.

En hij is in dienst van de Kerken in Noord-Holland gebleven tot 1 Jan. 1923; de laatste jaren als directeur van het Zendingziekenhuis te Solo. De Kerken van Noord-Holland bewaren van dien tijd nog steeds zeer aangename herinneringen.

W. B.

Zending Friesland.

H. Bergema.

Ds. H. Bergema heeft den 9en Februari voor 't eerst in het Javaansch gepreekt. Hij deed dit in de gemeente Pamrian, een onzer geïnstitueerde kerken op ons Zendingsterrein. Nu zullen onze beide Miss. predikanten vanaf dien Zondag de verschillende posten afzonderlijk bezoeken. Onze beide Miss. predikanten maken het thans wel.

Colportage.

Op ons Zendingsterrein wordt aan colportage-arbeid, in vergelijking met wat op andere terreinen geschiedt, nog betrekkelijk weinig gedaan. Het ligt in de bedoeling van onze Missionaire predikanten hunne aandacht meer dan voorheen ook aan dezen tak van zendingsarbeid te wijden.

Medische Dienst.

Uit het Jaarverslag over 1929 betreffende het Zendingshospitaal kunnen we het volgende mededeelen.

Het totaal aantal verpleegde bedroeg in 1929: 1317 mannen en 747 vrouwen. Samen 2064 patiënten.

Het totaal aantal verpleegdagen bedroeg 65860.

Het bedrag der exploitatiekosten bedroeg f 105.466.27.

Het aantal verrichte normale en abnormale verlossingen bedroeg 165.

Het totaal aantal operaties bedroeg 361.

Het ziekenhuis bestaat thans uit 3 mannenzalen, elk met 36 bedden, 1 vrouwenzaal met 36 bedden, 1 vrouwenzaal met 18 bedden. Aan de groote vrouwenzaal zijn 4 en aan de kleine vrouwenzaal twee kamertjes verbonden, die onder meer als kraamkamer dienst doen.

1 kinderzaal met plaats voor 20 zuigelingen.

1 besmettelijke afdeeling met 12 bedden.
Aan bijzondere hulpmiddelen bevat het ziekenhuis:

1 laboratorium, 1 apotheek, 1 verband-instrumentenkamer, 1 lijkenhuis, dat even-

Het totaal aantal neosalvarsaninjecties was 4864.

G. M. VAN RENNES.

Heeg, 15 Maart 1930.

Keucheniuschool.

tueel als sectiekamer gebruikt wordt, 2 operatiekamers, waarvan één voor steriele en één voor niet-steriele operaties, 1 ontluizingsinrichting, 1 donkere kamer, 1 Röntgeninstallatie, 1 Hoogtezon, 1 Solluxlamp.

Het geneeskundig personeel bestond uit 2 Europeesche geneeskundigen, het verplegend personeel uit 3 Europeesche verpleegsters, waarvan een in Juni 1929 na volbrachten 6-jarigen dienst met buitenlands verlof vertrok.

Het ziekenhuis heeft voorts een administrateur. Het inlandsche personeel bestond ultimo Dec. 1929 uit: 8 Javaansche verplegers(sters), 1 Jav. assistent-apotheker, 2 inlandsche vroedvrouwen, 54 Jav. leerl. verplegers(sters), 1 schrijver, 10 bedienden en 16 koelies.

Het totaal aantal poliklinisch behandelde patiënten bedroeg over 1929 10110 met 24161 consultaten.

Keucheniuschool.

(Bij de foto).

Deze mooie foto laat ons de leerlingen zien, die bij het eindexamen zijn geslaagd met het Inl. onderwijzend personeel, de directeur, de heer J. A. Wiggers met Mevrouw, Dr. F. L. Bakker en Dr. A. Pos. Van het examen is in het vorige No. reeds een en ander medegedeeld.

MEDAN.

Zendingsplannen.

De Raad der Geref. Kerk te Medan heeft in zijn vergadering van 24 Febr. l.l. breedvoerig gesproken over de zaak der Zending.

Behandeld werd een schrijven van de Zendingsdeputaten der Classis Batavia. Aan het Kerkeraadsverslag is het volgende ontleend:

„De totale kosten der zending Classis Batavia, zijn begroot op f 1250.— per maand. Voor de gemeente Medan is het aandeel bepaald op f 150.— per maand. De Kerkeraad kon zich hiermede vereenigen, indien zij geen eigen zendingstaak zag op Sumatra. Zoo de zaken nu staan, is er reden te meer om te trachten de eigen plannen ten uitvoer te brengen en bekend te maken bij de Generale Synode. Enkele Brs. wijzen op den ernst van het schrijven der Z.D. Classis Batavia. De op de Classis gegeven beloften, moeten worden nagekomen. Andere Brs. willen los van de plannen der Classis. Tevens wordt bij deze besprekingen er nogmaals ernstig op gewezen, dat de actie Tweede Predikant haar voortgang moet hebben. Na zeer lange en ernstige bespreking wordt besloten dat de raad als zijn meening aan de gemeente zal bekend maken om: Voorloopig, beginnend met Maart, de zending Classis Batavia te steunen, terwijl Medans voorstel, via de Classis, bij de Generale Synode ingediend zal worden. Geeft de Generale Synode haar goedkeuring en de door de zendingsdeputaten beloofde steun van f 18000.—; dan de zending Classis Batavia niet meer financieel te steunen.”

Tot zoover het verslag, dat we lazen in het Ind. Kerkblad.

Van harte hopen we dat de Zendingsplannen van de Kerk te Medan mogen slagen. We moeten echter opmerken, dat er ons niets van bekend is, dat de Zendingsdeputaten f 18000 hebben „beloofd” óf ook zelfs maar eenigen financieelen steun hebben toegezegd.

W. B.

Zomerconferenties van den Zendingsstudie-Raad te Lunteren.

Evenals vorige jaren hoopt de Zendingsstudie-Raad in de maand Augustus weder vier Conferenties te organiseren. Betreffende de programma's kan het volgende worden medegedeeld:

Eerste week (28 Juli—2 Aug.). **Voorzitter:** Ds. Joh. Rauws, Zendingsdirector; **Vice-Voorzitter:** Ds. J. C. Brussaard (Bloemendaal); **Openingsrede:** Ds. D. Crommelin, Zendingsdirector; **Bijbelbesprekingen:** Ds. J. W. Brass (Rotterdam).

Cursussen: I. Frau Miss. Insp. Dr. W. Oehler-Heimerdinger (Bazel): „De Chineesin van gisteren en heute”; II. Ds. D. Crommelin, Zendingsdirector: „Oost-Java”; III. Dr. O. Norel (Leeuwarden): „Inwendige Zending”.

Studiegroepen: a. J. H. Binde (Rotterdam): „West-Java”; b. J. B. Welmers (Kampen): „Islam en Christendom”.

Tweede week (4—9 Aug.). **Voorzitter:** Ds. W. Breukelaar (Santpoort); **Vicevoorzitter:** Ds. J. R. Wolfensberger (Cuabaard); **Openingsrede:** Ds. Joh. Rauws (Oegstgeest); **Bijbelbesprekingen:** Ds. N. Buffinga (Rotterdam).

Cursussen: I. Frau Miss, Insp. Dr. W. Oehler-Heimerdinger (Bazel): Zie eerste week; II. H. Bielke (Secr. Z. Z. G.): „Suriname”; III. Ds. Jac. van Nes (Miss. Pred. o. d. Joden): „Joden zending”.

Studiegroepen: a. J. W. Hoorneborg (Alphen a. d. Rijn): „Soemba”; b. P. Smit (Zwolle): „Van Heiden tot Christen”.

Derde week (11—16 Aug.). **Voorzitter:** Ds. P. G. de Vey Mestdagh (Rotterdam); **Vicevoorzitter:** Ds. D. C. Goedhart (Halle); **Openingsrede:** L. J. van Wijk (Heemstede); **Bijbelbesprekingen:** Ds. M. Groenenberg (Oosterend).

Cursussen: I. Prof. D. Jul. Richter (Berlijn): „Das Ringen mit den nicht-christlichen Religionen”; II. Mr. A. de Graaf (Zeist): „Inwendige Zending”; III. D. B. Starrenburg (Zendeling te Mie): „Nieuw-Guinee”.

Studiegroepen: a. L. W. Korvinus (Haarlem): „Gandhi”; b. C. van Nes (Sloterdijk): „Van Heiden tot Christen”.

Vierde week (18—23 Aug.). **Voorzitter:** Ds. J. Ph. Eggink (Rotterdam); **Vicevoorzitter:** Ds. W. A. Zeydner (Dedemsvaart); **Openingsrede:** Dr. H. Kaajan (Utrecht); **Bijbelbesprekingen:** Ds. J. G. W. Goedhard (Zeist).

Cursussen: I. Prof. D. Jul. Richter (Berlijn): Zie derde week; II. H. Bielke (Secr. Z. Z. G.): „Suriname”; III. G. Maan (oud-zendeling): „Het Geestesleven der Natuurvolken”.

Studiegroepen: a. J. C. du Pui (Bilthoven): „Islam en Christendom”; b. J. C. Streefkerk (Amsterdam): „Sadhoe Soendar Singh”.

Als sprekers of gasten zullen gevraagd worden: Ds. en Mevr. D. Bakker (Jogjakarta); Zr. M. Blümel (Suriname); Zend. en Mevr. Bout (N. Guinee); Heer en Mevr. T. van Dijk (Schoolopz. Soemba); Zend. en Mevr. Freij (Suriname); Ds. S. J. P. Goossens (bestemd v. Soemba); Hulppr. en Mevr. J. G. de Haan (Minahasa); Zend. en Mevr. Hiebank Rooker (M. Celebes); Zend. F. W. Hoppe (Batavia); Heer en Mevr. Jansen Klomp (Minahasa); Ds. en Mevr. L. P. Krijger (Soemba); Zend. en Mevr. Larisch (Suriname);

Zend. en Mevr. Legêne (Suriname); Ds. en Mevr. Netelenbos (Poerworedjo); Miss. Insp. Dr. W. Oehler (Bazel); Zend. en Mevr. Pik (Malang); Zend. J. Ritsema (M. Celebes); Ds. J. A. C. Rullmann (bestemd v. Banjoemas); Dr. en Mevr. Sickinger (Blora, Java); Zend. R. Veldhuis (Poso); Zend. H. J. Wesseldijk (Poso); Mevr. Voullaire (Suriname); H. Ydens (Bataklanden); Zend. en Mevr. Heller (Poerwodadi); Zend. en Mevr. Bretzler (Blora).

De deelnemersprijs (f 20.— alles inbegrepen) blijft dezelfde als in vroeger jaren.

Aanvragen om toezending van een prospectus (niet eerder dan Juni) te richten aan het Bureau v. d. Z. S. R., „de Nije Wehme”, Zeist, waar men zich thans reeds kan aanmelden.

Korte Berichten.

Dr. D. Verhagen.

Naar we vernemen is Dr. D. Verhagen, die als eerste Geneesheer werkzaam is aan het Zendingshospitaal te Solo, benoemd tot Directeur van dit hospitaal in de plaats van Dr. K. P. Groot, die D.V. 1 Augustus a.s. de directie van het Petronella-Hospitaal zal aanvaarden.

Dr. H. A. van Andel.

D.V. komen Dr. en Mevr. van Andel—Rutgers met de „J. P. Coen”, die 14 Mei van Batavia vertrekt, naar Holland. Zij hopen 9 Juni hier te zijn. Voorloopig is hun adres, Kasteel Hardenbroek, Driebergen.

J. S. Wiersema.

De heer J. S. Wiersema te Groningen zal tijdelijk als Missionair arts de Zending te Solo dienen. Hij vertrekt D.V. 16 Mei van Genua met de Johan van Oldenbarnevelt.

Ds. Soepater.

De eerste Javaansche predikant op ons Zendingsterrein Ds. Soepater te Djokja is weer krank. Hij is opgenomen in het Petronella-hospitaal. Moge de Heere hem ook thans herstelling geven!

E. B. Hersevoort.

De heer E. B. Hersevoort, onderwijzer te Meppel is benoemd tot onderwijzer aan een Christ. School te Medan. Hij hoopt in Juli daarheen te vertrekken.

Ds. D. J. B. Allaart.

De beroepen Miss. predikant voor Djokja, Ds. D. J. B. Allaart, zal na zijn afscheid van Kollum d.d. 18 Mei a.s. zich D.V. metterwoon vestigen te Voorschoten, Kempnaerstraat 6.

Dr. F. L. Bakker.

D.V. komt Dr. F. L. Bakker met zijn gezin in November met verlof naar Holland. Hij heeft plaats besproken op de „Marnix van St. Aldegonde” die 26 Nov. a.s. van Batavia vertrekt.

De Zendingskalender.

De oplaag van den Zendingskalender voor 1930 klom tot meer dan 85000 exemplaren. En de bate voor de Generale Kas bedroeg f 2795.54. Een schitterend cijfer. Onze Zendingskalender doet het best.

Chr. Nat. Zendingsfeest.

Op het Nationale Zendingsfeest, dat D.V. Woensdag 2 Juli op „Raaphorst” bij Wassenaar gehouden wordt, zal Dr. P. Stegenga, Luth. pred. te Amsterdam, de openingsrede en prof. Dr. J. R. Slotemaker de Bruine de slotrede uitspreken.

Egypte-Zending.

Voor de Hollandsche Egypte-Zending was de 23ste April een blijde dag! Een langgekoesterde wensch ging in vervulling, nu de bekende zendeling P. Bijl van Caliouh het nieuwe Zendingshuis te Barrage, aan de stuwwerken van den Nijl gelegen kon inwijden. Aan het Zendingshuis dat f 21.500 gekost heeft is een groot vergaderlokaal verbonden, benevens een school voor jongens en meisjes, aan het hoofd waarvan mej. H. Kat, afkomstig van Zutphen, komt te staan.

Op het gebouw rust nog een schuld van f 7488; de heer F. P. de Haan te Heemstede (giro 49703)) is gaarne bereid, giften voor dit doel in ontvangst te nemen en door te zenden.

Een voorstel van de Kerk te Zwolle.

De Kerk te Zwolle heeft het volgende voorstel ingediend:

De Particuliere Synode neme geen beslissing omtrent de voorstellen der Zendingsdeputaten aangaande scheiding van terreinen en het voorstel der classis Warffum, en benoeme een commissie om te onderzoeken of het gewenscht is om de samen-

werking van provincies in een samenwerking van classes te veranderen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zendt f5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelt bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geeft dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada” Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zendt dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

De Stem van het Vaderland, door Erwin Gies, uit het Duitsch vertaald door H. J. v. d. Munnik, bij Kok te Kampen. f1.90, geb. f2.50.

Een boeiend verhaal uit het laatst van den bangen oorlogstijd en daarna. De strekking is uitnemend en de vertaling is zeer goed. Stellig zal dit boek wel afrek vinden.

De Van Dekema's, door Regina, bij Kok te Kampen f1.75, geb. f2.50.

De begaafde schrijfster geeft in dit mooie echt Christelijk boek een familieroman, die boeit van het begin tot het eind. En Kok zorgde voor een passend gewaad.

Laatstgenoemde boeken zijn de eerste 2 van Jaargang 1930 der „Ver. voor Christ. Lectuur”. Er zullen dit jaar nog drie boeken volgen. De leden der Vereeniging ontvangen die vijf boeken voor eene contributie van slechts zes gulden. Bovendien mag men dan nog gratis voor een waarde van f5 boeken kiezen uit den rijken catalogus. Wie nog geen lid is worde het in zijn eigen belang, want dan ontvangt hij veel boeken voor weinig geld.

Leerboekje voor de Hollandsche Geschiedenis, ten dienste van het Christ. Onderwijs in Ned. Indië, door P. Lok en W. Schmidt, bij N.V. W. Versluuis Uitg. Mij., Amsterdam. f0.70.

Vroeger zag van dezelfde schrijvers bij denzelfden uitgever een „Leerboekje voor de Indische Geschiedenis” het licht. Thans een leerboekje voor de Holl. geschiedenis. Naar het ons voorkomt is ook dit werkje goed geslaagd. Kort, duidelijk, niet te veel stof behandelend, maar toch ook genoeg.

Christus in den doorgang van zijn lijden, door Ds. K. Schilder, bij Kok te Kampen. f5.50, geb. f6.50.

Reeds verscheen het tweede deel van Schilder's magistrale werk: „Christus in zijn lijden”. Dit deel begint met: „Christus voor Annas geleid” en eindigt met „Christus verdoemd”. Het eerste deel is zeldzaam rijk in diepe, nieuwe gedachten. Maar het tweede overtreft nog het eerste. Telkens opent dit boek ons nieuwe gezichtspunten op het lijden van Christus. Een machtig boek, dat u dwingt om te lezen en te herlezen en door zijn geweldige gedachten u aangrijpt en verbaast.

Kameraden, door J. C. de Koning, bij Kok te Kampen. f1.90, geb. f2.75.

Een heel mooi boek voor jongens, zij zullen het graag lezen.

Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Ned.-Indië, 1930.

Dit uitgebreide Handboek geeft ons niet alleen een breed uitgewerkt statistisch overzicht van het leven der Geref. Kerken in Indië, maar ook van de Zending op Midden Java en Soemba en van alles wat min of meer met het Kerkelijk leven in verband staat. Het is een uitnemende vraag-

baak, die men zelden te vergeefs raadpleegt. Aan de bewerking is veel zorg en arbeid besteed. Jammer, dat een inhoudsopgave ontbreekt, want die zou het naslaan van dit zoo veelgevend boek veel hebben vergemakkelijkt.

Voor den geringen prijs van f 1.— kan men dit handboek verkrijgen bij den heer J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, den Haag.

Suriname.

Een groote teleurstelling.

Dat het werk der Herrnhutters in Suriname veelszins een arbeid vol teleurstellingen geweest is, mag bekend geacht worden. De jongste groote tegenvaller echter zal nog wel niet algemeen bekend zijn. Het betreft het werk der Chr. scholen in onze West.

Was de gelijkstelling op onderwijsgebied in Nederland en Oost-Indië reeds een tiental jaren een feit, in Suriname wachtte men nog altijd vergeefs naar recht.

Eindelijk, eindelijk mocht men ook in Suriname de voldoening smaken, dat de gelijkstelling geproclameerd werd.

Edoch, het Gouvernement heeft kans gezien met de linkerhand terug te nemen, wat het met de rechter gaf. De vergoeding voor lokaalhuur en leermiddelen werd eenvoudig gereduceerd tot een bedrag veel en veel lager dan volgens de vroeger geldende verordening ontvangen werd. Ter vergelijking diene het volgende staatje:

Subsidie vòòr de gelijkstelling:	Thans:
Comeniuschool f 3240.	f 1800.
Christel. Dev. school f 840.	f 800.
Wanica school f 2280.	f 1080.
Rust en vrede-school f 1800.	f 600.
Plansee school (Boschland) f 367.50.	f 75.

Totaal zal het Bestuur der Broedergemeente moeten rekenen op een verlies van f 5000 à f 7000 aan huurvergoeding, waardoor het tekort voor de ± 30 scholen voor 1930 zal stijgen tot f 14000. En dat door de zoo vurig verwachte gelijkstelling. Zoo wordt met één slag al wat onze Geref. Broeders en Zusters dezen winter voor Suriname deden, door een enkele regeringsmaatregel, en nog wel een, waarnaar verlangend was uitgezien, a.h.w. vruchteloos gemaakt. Mogen onze vertegenwoordigers van 's Lands raadzaal, die wij van de situatie verwittigden, hiertegen een krachtig protest doen hooren. En wij? Laten wij pal staan voor het Chr. Onderwijs in Suriname, gelijk wij dit vroeger deden voor onze eigen Chr. Scholen. Geen offer was ons destijds te zwaar om onze kinderen bij Gods Woord te doen opvoe-

den. Laat dezelfde bezieling thans bij ons Christenvolk gevonden worden, nu het geldt de kinderen van den bruinen en zwarten broeder in Suriname.

Sinds de vorige verantw. ontvingen wij van: J. J. S. te Eindh. f2.76; S. v. A. Schettens f4; Mej. G. D. Bergambacht f10; G. J. v. A. Heerde f25; v. B. Weesp f2; Mej. X. te H. f2.50; Mej. A. M. namens Chr. scholen te Kampen f16; Mevr. v. D. de R. Voorburg (Zend. Comm.) f50; Tj. M. de Wilp f1; N. N. den Haag f5; P. M. R'dam f2.50; Gecom. Zending Zaandam f10; C. D. Amsterdam f100; Meisjesvereen. Kollumerpomp f2.50; T. F. Steenwijk f25; B. J. v. L. Dirkshorn f1; de G. van N. 's-Gr. f50; Ds. P. R. Lekkerkerk (van herstelste ziekte) f25; Gez. K. Neede f25; P. B. Beetgum (gevonden in coll.) f5; J. S. Koudekerke (van G. K.) f29.34; Leerl. Chr. sch. Axel f8; Pers. Chr. sch. 's-Gravenzande f5; Mevr. T. M. P. Heemstede f15 (kaarten) en f10 (contrib.); C. J. v. d. B. (Gez. R.) Overschie f5; P. M. v. d. S. Hilversum f2.25; (Pers. Vaartwegschool) en f2.50; J. D. (coll. Ouderavond Daniël Schutschool A'dam f30; Voorts van den Heer Kok en zijn wakkere O. Indische collega's opnieuw f 200.

Allen zeer hartelijk dank!

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door L. Berk te Amsterdam van de Gereformeerde zendingsvereeniging f777.47; J. de Haan Berlikum f1; Door Ds. D. Polbate van den Zendingskalender f2795.54; Door P. Reijenga uit het schoolbusje te Donkerbroek f25; Elisabeth J. Hoekstra Urk f7; Door Ds. A. Schweitzer 10 % van de ontvangsten over 1929 in Noord-Holland f5000; J. H. v. d. W. te A. f10; Door Dr. W. G. Harrenstein te Amsterdam f1122.20 restant van de 10 % der groote gift; Door Mej. W. v. d. Kolk van de kinderen 1e kl. school te Elburg f4.50; Door J. Krap te den Haag legaat van wijlen Mevr. v. d. Hoogt-Hartgerink f1000; Door Ds. J. Krijger 10 % der ontvangsten in de classe Harderwijk 1e kw. 1930 f155; Door J. Noorlander van de kinderen der Chr. Sch. te Ridderkerk f27.28; Door J. Groot restant 10 % van de ontvangsten in Zuid-Holland Noord over 1929 f1460; Saldo Zendingsblad over 1929 f20.223.13.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 April '30.

Postrekening No. 32806.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

4e verantw. van 26 Maart tot 24 April '30.

Provincie Groningen:

Geref. Kerk, Mussel, busjes f81.83; Geref. Kerk, Vlachtwedde, busjes f33.80; J. Laning 't Zandt, Zend. Comm. f75; J. Veldman, O. Pekela, busjes f180; Mej. A. Zuidereven, Westerlee, Meisjesvereen. f2.50; J. Helder, Boerakker, Zend. Comm. f40; Mej. N. G. Drop, Westerlee, Nikk. School f6.77; E. Bakker, Ten Boer, Gift Kerkzakje, f20; Geref. Kerk, Bedum, Giften f7.50; J. Wildvank, Delfzijl, leerl. Geref. School f62.32; Ds. M. Stadig, Ezinge, Zend. Ver. f80, E. D. halve ct. f80.56; D. A. Koebrugge, Onstwedde, Zend. kas f41.33; idem bus Jongel. Ver. f5.25; idem busjes Schoolkinderen f13.42; Geref. Kerk, Schildwolde, Zend. Vereen. f160; Ds. N. Woldinga, Pieterburen, Kerkbusjes f24.50; F. Klaassens, Sappemeer, busjes Schoolkind. f29.82; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f75; S. Westerhof, Lutjegast, busjes 1e en 2e kl. f6.40; R. Roorda, Roodeschool, Nikkertje Sch. Oudeschip f6.51; F. Knigge, Nw. Weerdinge, Collecte f59.05; idem Knapenvereen. f4.08; idem Coll. Bruiloft f5.30; Ds. Steenhuis, Loppersum, busjes f6.45; Ds. Schelhaas, Roodeschool, door schoolkind. verz. v. overstrooming f20; J. Wildvank, Delfzijl, busjes Klompien Farmsum f4.56; N. N., Roodeschool f2.50; J. Wildvank, Delfzijl, halve centen f0.67; Mej. B. Meinema, Meisjesvereen. Baflo f7; K. D. v. d. Kooy, Winsum—Obergum, Nikkertje Sch. f16.22; Mej. A. Franke, Schoolkind., Hoogkerk f8.80; Reinders, 3de kl. MULO Groningen f10; Geref. Kerk, Zuidhorn, Coll. Gift f10; Mej. Veenhuizen, 2e kl. MULO Groningen f14.53; Mej. v. d. Zee, 1e kl. MULO Groningen f12; Geref. Kerk, Gron. Overstrooming Pajeti f2.50; M. v. d. Veen, Houwerzijl, Nikk. School, halve ct. H. H. f25.25.

Provincie Drenthe:

H. Blanken Wzn., Hoogeveen, Java-Soemba-film f83.95; idem Zend. Comm. f544.02; idem Geref. Zond. Sch. I f13.25; idem Geref. Zond. Sch. II f18.78; Geref. Kerk, Dwingelo, giften f7; idem Overstr. offer f2.50; J. Mulder, Emmercomp., busjes f10.78½; idem gift kerkzakje f2.50; idem Nikkertje Sch. Emmererfscheidenveen f6.71½; H. Heys, 2e Exloërmond, Geref. Knapenver. f4.34; D. v. d. Vegt, Nieuweroord, Kerkcoll. f33.50; idem Zen. bus f27.71; idem Catech. bus f10.47; H. L. Smeman, Coevorden, Kerkcoll. f35.05; J. Reinds, Koekange, Jonged. Ver. Ruinerwold f5.24; N. N. te A. f4; Ds. H. A. Dijkstra, Diever, Kerstcoll. Vledder f7.47; H. Tiems, Gees, Catechisatiebus f12.94; P. Kuiper, Chr. School Nijeveen f4.06; H.

Pool, Ruinerwold, Meisjesvereen. f12.85; Dr. Drenth, Zuidlaren, Java-Soemba-film, Hoogersmilde f28.13½; idem Zend. Kal. Roden f44.25; R. Bovenhuis, Assen, v. d. Geref. Kerk f630; Geref. Kerk, Gees, busje f15; N. N. f25.

Provincie Overijssel:

Joh. Weenink, Den Hulst f20.48; J. Pals, Dalfsen, busjes f69.93; S. Malda, Lutten, Maart/April f50; Geref. Kerk, Blokzijl f24.82; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busjes H. Schaap f10.65; Ds. G. Meny, Hardenberg, Zend. bladen f33; A. Kolkman, Wierden, Schoolkinderen f9; Ds. R. W. Huizing, IJsselmonde f25; Ds. J. Sybesma, Dedemsvaart, Geref. Kerk f150; idem Meisjesver. f3.65.

Bentheim en Oost-Friesland.

Mej. J. Klompenmaker, Laar, Geref. Meisjesver. f5.25; Geref. Kerk, Bentheim, Kerkzakje f17.82; S. Sweers, Emden f29.30; idem M. 110 is f64.98; idem M. 42 is f25; N. N. Bentheim f100.

Pinkstercollecten:

Geref. Kerk, Noordhorn, Classis Bentheim, f39.45.

Soembaweken:**Provincie Groningen:**

W. v. Veen, Beilen, nagekomen f18; Geref. Kerk, Vledder f30.65; Geref. Kerk, Vries, f84.25; Geref. Kerk, Hoogersmilde f80.05, Geref. Kerk, Haulerwijk f128.45; Geref. Kerk, Blokzijl f42.60. Totaal f4292.61.

Van W. Buurman Groningen, Mej. Ferkens Roden, Mej. Elzinga Buitenpost, G. en J. Buurma Zandeweer, Gerard en Gini Scholtens Zwolle, Geref. School Zuidwolde, Julianaschool Rijssen, H. Ridderbos Hoogkerk en meer anderen ontvingen wij zilverpapier en theelood. Onder dankzegging voor de toezending deelen wij aan inzenders (inzendsters) mede, dat wij de totale inzending hebben kunnen te gelde maken voor f16.24.

Alle gevers en geefsters betuigen wij onzen hartelijken dank!

Mogen wij er even op wijzen, dat onze kas, in verband met groote uitgaven, **dringend** behoefte heeft aan versterking? Laat niemand die daarvan nog gelden voor Soemba onder zijn of haar berusting heeft, met de toezending daarvan nog langer wachten.

S.v.p. storten op Postrekening 138000.

JURRIËN VELDKAMP. Quaestor.
Groningen, 25 April 1930.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING   -   WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

De Heilige Geest en de Wereld. — Van Zendingsaangelegenheden: Een Zendingsbureau; De 10 % voor de Generale Kas; Dr. B. J. Esser; Ds. H. Holtrop. — Zending Zuid-Holland ten Noorden: Dr. J. S. Wiersema; Jaarverslag Christ. Ond. in Solo; Korfbalspel van de oud-leerlingen der Kweekschool; Uitbreiding der Kweekschool te Solo. — Zending Friesland: Jaarverslag. I; Ziekenzaaltje ziekenhuis te Wonosobo. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Iets over het Zendingswerk op West Soemba. I; De ramp op Soemba; Kort verslag van het Ziekenhuis te Waikaboebak met bijlage. — Zending Zuid-Holland Zuid: Ds. Soedarmadi; Jaarverslag Zendingsstudie Raad. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

De Heilige Geest en de Wereld.

En die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel.

Joh. 16 : 8.

In Jezus' afscheidsgesprekken met Zijne discipelen spreekt Hij veel over Zichzelf, maar ook over den Heiligen Geest, die zal worden uitgestort. Die Heilige Geest zal hen troosten, Hij zal hen in alle waarheid leiden. Dat geldt voor de discipelen, maar ook voor de Kerk des Heeren.

Maar laat ons nu nooit denken, dat de H. Geest alleen maar voor de Kerk zorgt. Hij laat ook de *wereld* niet aan haar lot over. Ook in haar laat Hij Zijne kracht uitgaan.

Die wereld dat is die groote menschenmassa, die van God, zooals Hij Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard, niets wil weten, en Jezus Christus niet als den Verlosser der menschheid wil erkennen. Tot die wereld behoort de eigengerechte Jood, de bijgeloovige Mohammedaan en de blinde Heiden.

Nu is de Heilige Geest niet alleen uitgestort om Gods volk te troosten, maar ook om op die Gode vijandige wereld eene geestelijke overwinning te behalen. Dat toont onze Heiland duidelijk aan in het woord: „En die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid en van oordeel.”

Zoo is de uitstorting des Heiligen Geestes niet een gebeurtenis voor één dag, maar zij openbaart hare gezegende werking alle eeuwen door en in de Kerk des Heeren en in de wereld. De belofte is er, dat de Heilige Geest in de ongeloovige wereld van Jood en van Heiden met Zijn overtuigend licht zal werken.

Iemand overtuigen d.w.z. hem zóó klaar de waarheid voorhouden en op het hart binden, dat alle tegenspraak verstomt, en dat hij ten slotte zich gewonnen geeft.

Dat kan geen mensch doen. Menschen kunnen wel *getuigen*, maar niet *overtuigen* van de waarheid. Hoevele malen is het Woord niet verkondigd en ook met het oor gehoord, terwijl het toch geen zegen afwierp, en geen verandering des harten er een gevolg van was. Met hoeveel ijver en volharding de prediker het Woord ook brengt aan de Heidenen, hij kan de duisternis des verstands niet wegnemen, en het harde hart niet verbrijzelen. Hij kan niet overtuigen van zonde, van gerechtigheid en oordeel. Dat kan God, de Heilige Geest alleen.

En die Heilige Geest *kan* dat niet alleen, maar Hij *zal* het ook doen. Dat belooft de Heere aan Zijne discipelen, die bedroefd zijn, omdat Jezus zal heengaan, en die aanstonds de roeping zullen ontvangen om het Evangelie te verkondigen aan alle creaturen. Niet alleen zullen zij een roeping ontvangen, maar zij hebben dan bij die roeping ook een belofte: „Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel.”

Van drieërlei zaken zal dus de Heilige Geest de wereld overtuigen. Allereerst van zonde.

Van zonde wil de wereld niets weten. In ieder geval is het bij haar geen ongerechtigheid, maar slechts zwakheid of onvolkomenheid, worsteling van groeiende deugd. Zij mist het gevoel van schuld, kent hare onmacht en machteloosheid niet. Ze denkt rijk en verrijkt te zijn en geens dings gebrek te hebben, en weet niet, dat zij is jammerlijk en arm en blind en naakt.

En omdat de wereld nu de zonde niet als ongerechtigheid kent, daarom weet ze ook niet van gerechtigheid, die de ongerechtigheid straft. En evenmin van een oordeel, waarin die gerechtigheid zal openbaar worden.

Maar nu gaat de Geest tegen die wereld worstelen om haar tot overtuiging te brengen. Dat heeft Hij altijd gedaan, ook reeds in de dagen der oude bedeeing. Maar na Christus' komst op aarde, gebruikt de Heilige Geest nieuwe argumenten. Argumenten, die sterker zijn, dan die Hij voorheen gebruikte.

Die argumenten staan alle in verband met wat er met den Christus is geschied. God heeft de zonden aan Christus, den Borg, bezocht. „Hij is zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardig Gods in Hem.” Hij stierf voor ons aan het kruis. Neen, niet omdat Hij zondaar was. Want Zijne gerechtigheid is openbaar geworden in Zijne opstanding en hemelvaart, en zal eenmaal het schitterendst uitkomen in Zijn komen op de wolken, om te oordeelen de levenden en de dooden.

En als nu de Geest overtuigend gaat werken, dan leidt Hij de wereld naar Golgotha, en vraagt dan, waarom Christus aan dat kruishout moest sterven. Dan kan dat tweeërlei uitwerking hebben, òf dat de wereld het inziet, dat het voor hare zonde is en dan erkent ze haar ongeloof en komt ze tot het geloof, òf dat zij zich verhardt, maar dan heeft ze toch de overtuiging van zonde gekregen.

En zoo zal de Heilige Geest de wereld ook overtuigen van gerechtigheid. Die gerechtigheid is het duidelijkst aan het licht getreden in de hemelvaart van Christus. God heeft Zijnen Zoon gerechtvaardigd. Was Hij niet rechtvaardig geweest, dan zou Hij niet in den hemel zijn opgenomen. En als nu de Heilige Geest den zondaar wil overtuigen van gerechtigheid, dan leidt Hij hem naar den Olijfberg, en daar zal hij moeten erkennen, dat er gerechtigheid in God is. Of zoo hij zich daartegen verzet, dan is hij toch in zijne ziel overtuigd, dat het alzoo is.

En insgelijks zal de Heilige Geest de wereld overtuigen van oordeel. De Christus heeft Satan overwonnen. Zijne verheffing is feitelijk de veroordeeling van den Satan. Wanneer nu de Heilige Geest gaat werken in het hart, dan zal de wereld het moeten erkennen, dat de Satan de nederlaag heeft geleden, en dat ze zelf ook bezwijken zal, als Christus ten oordeele komt.

Nu gebruikt de Heilige Geest om te overtuigen een middel. Dat is het Woord. Daarin is alles van den Christus geopenbaard.

Hoe noodzakelijk is dus de verkondiging van het Evangelie in verband met het overtuigen der wereld, ook die der Heidenen! De Kerk heeft de roeping dit Evangelie te verbreiden. Zij moet getuigen door het Woord, en de Heilige Geest werkt dan door dat Woord in de consciëntie.

Dat de Kerk dan hare roeping versta, om den Heidenen, die niet tot het Woord komen, dat Woord te brengen.

En bidden wij dan steeds om den zegen op het Woord. Die zegen bestaat dan hierin, dat de Heilige Geest op de wereld overtuigend gaat werken.

H.

v. R.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een Zendingsbureau.

Ook ditmaal zal de a.s. Generale Synode weer heel wat meer of minder belangrijke Zendingszaken hebben te behandelen. Tot de zaken, die aan de orde zullen worden

gesteld, behoort ook de vraag of het niet moet komen tot de oprichting van een Zendingsbureau.

Die vraag is niet het belangrijkste waarover de Synode zal moeten beslissen. Maar zij is toch ook niet van belang ontbloot.

De Generale Synode van Groningen heeft aan hare deputaten voor de Zending opgedragen

„te onderzoeken op welke wijze het best ware te voorzien in de zorg voor het algemeen archief van de Zendingszaken en voor de Zendingsbibliotheek en de volgende Synode dienaangaande te dienen van rapport en advies”.

Inzake het archief dient opgemerkt, dat er geen algemeen archief voor de Zending bestaat.

De archiefstukken van de Zending der Geref. Kerken onder Heidenen en Mohammedanen zijn ten deele opgenomen in het Algemeen Kerkelijk Archief, dat te Amsterdam bewaard wordt. Een klein gedeelte is geborgen in één der kasten van de Kerkekamer, Kerkstraat 109, te Amsterdam. En de correspondentie van de latere jaren berust nog voor een aanmerkelijk deel bij de scribae der deputaten, wyl sommige dezer stukken nog wel eens moeten geraadpleegd.

Zeër gewenscht zou zijn, dat aan het archief van de Zending wat meer zorg werd besteed, dan tot nu toe is geschied. Aanbeveling zou het verdienen, dat alles wat tot 't archief der Zending moet worden gerekend, bijeengebracht werd en behoorlijk werd geregistreerd.

Van de Zendingsbibliotheek mag gezegd, dat deze thans goed in orde is. Alle aanwezige boeken, brochures en tijdschriften zijn gecatalogiseerd, gelijk het behoort. En voor het in orde houden wordt naar eisch gezorgd. Stellig zou het echter wel gewenscht zijn, dat, voor zoover dit nog niet geschiedt, alle Acta der Zendingssynoden en alle Zendingsbladen en tijdschriften, en voorts alles wat in de pers van de Zending onzer Kerken wordt medegedeeld of daarover wordt geschreven, bijeen verzameld werd en behoorlijk gerangschikt en geregistreerd werd opgenomen in de bibliotheek.

Met het oog op een en ander verdient het wellicht aanbeveling, dat er een Zendingsbureau wordt gesticht.

In dit Bureau zou dan vooreerst heel het archief kunnen worden ondergebracht, terwijl ook de zorg voor de Bibliotheek aan dit Bureau zou kunnen worden verbonden.

Voorts zou dit Bureau kunnen worden belast met heel wat zaken, die voor de Zending van meer of minder belang zijn.

We noemen het volgende:

De verkoop van busjes en knikkertjes. Niet alsof dit thans door de kinderen van Ds. Pol niet behoorlijk wordt waargenomen. Maar als er een Zendingsbureau was,

zou dit werk ook heel geschikt aan dat Bureau kunnen worden opgedragen.

Het verzamelen van gegevens betreffende de Zending zoowel in Nederland als in Indië en het verstrekken van inlichtingen aan wie daarom vragen. Thans wendt men zich tot het verkrijgen van gewenschte inlichtingen vaak tot personen van wie men denkt, dat zij wel op de hoogte zijn van de dingen, die men wenscht te weten, maar vaak wordt men dan van den een naar den ander verwezen en meermalen zonder het begeerde resultaat. Een goed informatiebureau ware wel zeer gewenscht.

Verder zou aan dit Bureau verbonden kunnen worden het verzamelen en uitleenen van propagandamateriaal voor de Zending. We denken hierbij b.v. aan lantaarnplaatjes. Er zijn onderscheidene series lantaarnplaatjes betreffende onze Zending. Maar zij berusten bij verschillende personen. En vaak weet men niet waar men ze krijgen kan. Onze Zending heeft over het algemeen te weinig propagandamateriaal. Een goed Bureau zou in dit opzicht nuttig werk kunnen doen door voor gepast materiaal te zorgen.

Misschien zullen ook de Zendingsfilmen in verband kunnen worden gebracht met dit Bureau, zoodat zij bij het Bureau berusten en de leiding der exploitatie door het Bureau werd waargenomen.

Het komt ons voor, dat de tijd gekomen is om de oprichting van een Zendingsbureau ernstig te overwegen.

Het spreekt vanzelf dat dit Bureau zou moeten worden gevestigd in een flinke stad, die centraal ligt, en waar men ook kan beschikken over een kluis voor de bewaring van het archief.

Voorts behoeft het geen betoog, dat het Zendingsbureau moet staan onder de directie van een Zendingsman, die met de zaken der Zending goed op de hoogte is en ook aanleg heeft voor archiefwerk.

Indien het Bureau zich allengs zou gaan ontwikkelen, gelijk we ons voorstellen, eischt de verzorging daarvan op den duur stellig een man, die vrijwel al zijn tijd en kracht daarvoor geeft. Maar ook hier geldt de regel: Maak het niet, maar laat het groeien. De opzet moet bij het begin niet al te groot zijn.

Het komt ons voor, dat bij den aanvang de directie van het bureau wel zou kunnen worden verenigd met een andere positie, indien maar ten minste twee of drie dagen in de week aan de verzorging van het bureau kunnen worden gegeven.

Voor de administratie zou men ook ge-

bruik kunnen maken van een eenvoudige werkkraacht, die wat capaciteit voor kantoorwerk bezit.

Stellig zal het voor onze Zending van belang zijn als er ongeveer op de manier als boven is omschreven een bureau mocht komen. We hopen derhalve dat de Generale Synode tot de oprichting van een Zendingsbureau zal besluiten.

De 10 % voor de Generale Kas.

De Generale Synode van 1927 droeg aan hare deputaten voor de Zending op „te overwegen of het ook gewenscht zou kunnen zijn verandering aan te brengen in Art. XXV der Zendingsorde”.

Dit artikel bepaalt dat de Kerken minstens 1/10 van alles wat bij haar inkomt voor de Zending, zullen storten in de Generale Kas.

Deze regeling heeft tal van jaren gegolden, zonder dat er eenige aanmerking tegen gemaakt is. Wel waren sommige Kerken wel eens wat traag of zelfs ietwat nalatig in het nakomen harer verplichting. Maar tegen de regeling zelf werd nooit eenig bezwaar ingebracht.

Van uit Zuid-Holland ten Noorden werd echter op de 1. g. Generale Synode een voorstel ingediend om eene andere regeling te volgen. Men achtte het billijk, dat Kerken, die zelf een zwaar Zendingsbudget hebben, minder, en Kerken, die een niet zoo zwaar Zendingsbudget hebben, meer zouden bijdragen voor de Generale Kas. De Synode nam dit voorstel niet aan, maar gaf hare deputaten bovengenoemde opdracht.

Het schijnt, dat er den laatsten tijd ook in andere Provinciën geoordeeld wordt, dat de regeling, die te dezer zake bestaat, moet worden veranderd.

In een verslag van de vergadering der Classe Goes lazen we het volgende:

„Nog komt ter sprake de storting der 10 % in de Generale Kas. De bespreking leidt tot het aanvaarden met alle stemmen van het volgende door den Zendingsdeputaat ingediende voorstel:

„De Classis Goes, overtuigd dat er een regeling voor storting van gelden in de Generale Kas voor de Zending wezen moet;

overtuigd, dat de tegenwoordige regeling, dat 10 % van alle voor de Zending geïnde gelden moet gestort, niet billijk kan geacht worden:

1e wijl er een extra-druk wordt gelegd op die Kerken, die zich naar hare krachten ernstig inspinnen om aan de eischen, op

haar Zendingsterrein gesteld zooveel mogelijk te voldoen;

2e de Kerken, die veel minder doen, alhoewel zij veel meer zouden kunnen doen, door de tegenwoordige wijze van heffing nog eens extra worden bevoordeeld;

besluit voor te stellen aan de Partic. Synode van Zeeland, te houden D.V. Juni te Goes, dat de Partic. Synode van Zeeland voorstelle ter Generale Synode van Arnhem:

1e. een einde te maken aan de tegenwoordige wijze van heffing van 10 % van alle voor de Zending bijeengebrachte gelden, en

2e. de benodigde gelden voor de Generale Kas der Zending in het vervolg te verkrijgen door een omslag naar het percentage, thans geldende voor de verschillende provinciën.”

We hebben eens even nagerekend wat de verandering zou zijn geweest voor de Kerken van Zeeland en Noord-Brabant en Limburg, waartoe de Classe Goes behoort, indien de door deze Classe voorgestelde regeling eens gegolden had voor de jaren 1926, 1927, 1928, 1929.

In deze 4 jaren heeft de Generale Kas door de verplichte storting van de Zending Kerken ontvangen f125.607. Het percentage van omslag voor de Kerken van Zeeland, N.-Brabant en Limburg is 8 pCt.

Als het bedrag, dat de Generale Kas ontving, ware omgeslagen over al de Kerken, zouden de Kerken van Zeeland, N.-Brabant en Limburg dus hebben moeten betalen f10.048.56. Door deze Kerken is in die jaren gestort f10.000. Naar het voorstel van de Classe Goes zouden dus deze Kerken nog iets meer moeten hebben betaald dan zij thans deden.

Het is dan ook onjuist te meenen, dat het verschil tusschen wat de Kerken in de verschillende provincies voor de Zending opbrengen, zoo verbazend groot is.

Dat is wel zoo geweest. Maar dat verschil valt steeds meer weg. Er is nog een enkele provincie, die wat achteraan komt. Maar ook in deze provincie gaan de inkomsten voor de Zending den laatsten tijd met sprongen omhoog. Het begint allengs zoo te worden, dat alle groepen van in de zending samenwerkende Kerken naar verhouding vrijwel evenveel voor de Zending bijeenbrengen.

Dat zoogenaamde billijkheidsmotief om in de bestaande regeling verandering te brengen, klemmt dus niet bijzonder.

Opmerkelijk is hierbij dat juist uit de

provincie, die naar verhouding het meest voor de Zending bijeenbracht en mitsdien ook het meest afdroeg aan de Generale kas, tot heden geen enkele klacht is gehoord.

Tegen het veranderen van de thans geldende regeling bestaan voorts zeer ernstige bezwaren.

Vooreerst is de storting van 10 pCt. der inkomsten een vaststaande regeling geworden, waaraan de Kerken den laatsten tijd zich vrij goed houden. Het historisch geworden moet men niet ter zijde zetten tenzij men stellig iets beters daarvoor in de plaats kan stellen. En of wat er voorgesteld wordt, beter is, betwijfelen we zeer. De deputaten der Generale Synode zullen dan wat er noodig is voor de Generale kas moeten omslaan over de Kerken. Die omslag zal vaak zeer uiteenloopen, want het eene jaar is er soms veel meer noodig dan het andere jaar.

De Kerken weten dan van te voren niet, wat zij voor de Generale Kas moesten storten. Men kan daarvoor dan ook geen vast bedrag op de begrooting zetten, want het is onmogelijk, dat wat noodig is voor de Generale Kas, zoo vroeg aan de Kerken wordt medegedeeld, dat bij de vaststelling der begrooting daarmee kan worden gerekend. Het is dan ook zeer de vraag of de Kerken bereid zouden zijn die omslagen, waardoor ingegrepen wordt op de vastgestelde begrooting, gewillig zouden betalen.

Indien het voorstel van de Classe Goes wordt aangenomen, verwachten we daarvan heel wat moeite, geschrijf en gewrijf zoowel voor de Kerken als voor de deputaten der Synode, en voor de Generale kas gedurig gebrek aan middelen om te betalen. Het is o.i. veel beter, dat de Kerken te voren weten, wat zij moeten storten voor de Generale Kas, dan dat dit haar telkens door Synodale deputaten moet worden gezegd.

Blijkbaar is ook de tegenwoordige regeling wel voldoende om in de behoefte van de Generale kas te voorzien. Met de nog al beduidende ontvangsten, die de Generale kas uit anderen hoofde zooals het saldo van het Zendingsblad verkrijgt, is de 10 pCt. van de Kerken vrijwel voldoende om de noodige betalingen te kunnen doen. In acht jaar tijds is er geen enkele extra collecte voor de Generale kas noodig geweest. En als de komende Generale Synode de uitgaven dezer kas niet te zeer verzwaard, kan verwacht, dat dit zoo blijven zal. Zonder noodzaak is het voor de Generale

kas dus zeer ongewenscht de bestaande regeling te veranderen.

Daarbij komt ook nog, dat de tegenwoordige regeling aan de Generale kas de gelegenheid biedt uit de buitengewone inkomsten een voordeelig saldo te vormen, wat zeer gewenscht is om daaruit buitengewone uitgaven te kunnen dekken. Zoo kon twee jaar geleden f40.000 worden betaald voor den bouw der Keuchenius-school, zonder dat de Kerken hiervoor behoeften te worden aangesproken. Ook hierom schijnt ons verandering zeer ongewenscht. We hopen dan ook dat de Generale Synode het stelsel handhave, dat aan art. XXV der Zendingsorde ten grondslag ligt en dit niet vervange door een stelsel van omslag.

S., 24 Mei 1930.

W. B.

Dr. B. J. Esser.

Rotterdam's Miss. predikant Dr. B. J. Esser heeft 28 Mei l.l. zijn zilveren ambtsjubileum mogen vieren. Stellig zal die dag in Indië niet onopgemerkt zijn voorbijgegaan. Dr. Esser is in de Zendingswereld een bekend man. En onder onze Zendingsmannen op Midden Java is hij één van de oudste en meest vooraanstaande Zendelingen. Dr. Esser mag terugzien op een mooien staat van dienst. De Heere heeft zijn Zendingsarbeid met rijken zegen gekroond.

Bernard Jonathan Esser werd 16 Sept. 1876 te Den Haag als jongste zoon van wijlen I. Esser, den bekenden straatprediker en oud-resident van Timor, geboren.

Hij studeerde aan de Geref. gymnasia te Zetten en te Amsterdam en aan de Vrije Universiteit, waar hij ook 24 Febr. 1905 promoveerde tot doctor in de theologie op een proefschrift getiteld: „Zending en Polygamie”. In 1901 candidaat geworden, aanvaardde hij het predikambt 28 Mei 1905 te Reeuwijk.

Aan den avond van Hemelvaartsdag 1908 deed Dr. Esser zijn intrede bij de Geref. Kerk van Rotterdam voor den missionairen dienst, als opvolger van wijlen Ds. G. J. Ruijsenaars.

We hadden het genot bij die intrede tegenwoordig te zijn. Dr. Esser bediende dien avond het Woord uit Ef. 3 : 17.

Kort daarna is hij vertrokken naar Java. Zijn arbeidsveld is de residentie Banjoemas, naast Solo het grootste van alle zendings-terreinen van Midden Java. Ofschoon zijn zendingsarbeid bijzonder veel krachtsinspanning eischt, heeft hij toch ook nog

tijd kunnen vinden voor persarbeid.

In 1914 verscheen van hem een boek getiteld: „De goddelijke leiding in de zending” een beantwoording van de vraag of de Geref. Kerken in Nederland nieuw zendingsveld in de Buitenbezittingen zullen zoeken.

In onderscheidene tijdschriften heeft Dr. Esser zoo nu en dan artikelen geplaatst. Hij geniet de eer lid te zijn van het „Bataviaansch genootschap voor kunsten en wetenschappen” en ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Dr. Esser is gehuwd met een dochter van wijlen Prof. Dr. F. L. Rutgers.

Gaarne zouden we een foto van hem en zijn gezin hebben geplaatst in het Zendingsblad. Maar een foto van den laatsten tijd was niet in ons bezit.

Van harte wenscht het Zendingsblad Dr. Esser geluk met zijn jubileum. Hem zij toegebeden dat de Heere hem nog onderscheidene jaren sterke tot zijn gezegend werk.

W. B.

Ds. H. Holtrop.

Het verheugt ons zeer, dat er weêr een jong, begaafd dienaar des Woords gereed staat om het nog steeds te kleine getal arbeiders in Indië te gaan versterken.

D.V. zal Ds. H. Holtrop 20 Juni a.s. te Marseille aan boord gaan van de Sibajak, die hem naar Batavia zal brengen, waar hij de plaats hoopt in te nemen, die door het vertrek van Ds. J. C. Rullmann vacant is geworden.

Harmen Holtrop is geboren 27 Nov. 1899 te Joure in Friesland. Te Groningen bezocht hij het Willem Lodewijk-Gymnasium. Daarna studeerde hij aan de Vrije Universiteit in de Theologie.

Van 3 Oct. 1926 tot 29 Dec. 1929 heeft hij als dienaar des Woords de Geref. Kerk te IJmuiden Oost gediend, waar zijn arbeid zeer gezegend is geworden en bijzonder gewaardeerd werd.

Reeds in Nov. 1928 werd hij aangezocht voor Batavia. Met het oog op de kerkbouwplannen te IJmuiden Oost en ook omdat Indië hem nog te weinig aantrok, wees hij een beroeping af. Intusschen bracht de Kerk te Batavia één en andermaal te vergeefs een beroep uit. En toen de commissie ad hoc in het najaar van 1929 zich opnieuw tot hem wendde, verklaarde hij zich bereid een beroep in zeer ernstige overweging te willen nemen. De bezwaren waren goeddeels weggevallen nadat 3 Oct. '29 de nieuwe kerk te IJmuiden Oost in gebruik

was genomen, en de lust om naar Indië te gaan was bij hem sterk aangegroeid. Toen dan ook het beroep kwam om de Kerk te Batavia te dienen, nam hij dit met vrijmoedigheid aan.

Zeër noode zag IJmuiden Oost zijn dienaar vertrekken. Maar hem afstaan voor Indië viel minder zwaar, dan wanneer het voor eene kerk hier te lande zou zijn geweest.

Ds. H. Holtrop heeft voor zijn vertrek zich nog enkele maanden aan de studie gewijd. Vrijdag 16 Mei deed hij met gunstig gevolg zijn doctoraal examen in de Theologie.

Het zal voor zijn ouders niet gemakkelijk vallen hun zoon te moeten zien heengaan naar het verre Indië. Maar stellig zal het hen sterken dat zij hem mogen afstaan voor het groote en mooie werk, dat hem daar wacht. De Hollandsche Kerken in Indië met haar kringen van wijd en zijd verstrooide leden, hebben zoo dringend behoefte aan flinke, jonge dienaren, die zich geven voor het belangrijk werk, dat daar zoo luide om verzorging roept. En al is het, dat Ds. Holtrop in Indië niet in den dienst der zending gaat arbeiden, toch is wel ter dege het werk, dat hem daar wacht, ook voor de zending van betekenis.

Brenge de Heere hem in welstand aan de plaats zijner bestemming en stelle Hij hem voor onze Kerken in Indië ten rijken zegen.

W. B.

Zending Zuid-Holland ten Noorden.

Dr. J. S. Wiersema.

Bij de foto.

Door het vertrek van Dr. K. P. Groot, die van Solo overgaat naar Djokja, moest er door de Zending van Zuid-Holland—Noord een arts worden benoemd en uitgezonden voor den arbeid in het Zendingshospitaal te Solo. Men heeft daarvoor gelukkig niet lang behoeven te zoeken, maar is spoedig geslaagd in het vinden van een arts, die bereid was, althans tijdelijk, naar Java te gaan in den dienst der Zending.

De heer J. S. Wiersema is in Juni 1907 geboren te Groningen, doorliep de Christ. H. B. S. en studeerde daarna aan de Universiteit te Groningen, waar hij 3 April l.l. zijn artsexamen deed. Den volgenden dag 4 April werd hij benoemd als arts aan het Zendingshospitaal te Solo, waaraan hij voorloopig voor den tijd van twee jaren is verbonden. Reeds is hij h&f Mei met de „Johan de Wit” uit ons land naar Indië vertrokken.

Zonder tegenslag kan dus de heer Wiersema te Solo zijn arbeid beginnen nog voor het vertrek van Dr. Groot.

Dr. J. S. Wiersema.

Op ons verzoek was hij zoo vriendelijk een foto af te staan voor het Zendingsblad. We zeggen hem daarvoor dank.

W. B.

Vereeniging tot oprichting en instandhouding van Christelijke Scholen en Internaten te Soerakarta.

Jaarverslag 1929.

Dit jaar was een jaar van bouwen. Niet alleen figuurlijk, zoodat regelmatig voortgewerkt werd aan den uitbouw van het onderwijs op onze scholen, maar ook letterlijk. Het gebouw van de Europeesche School werd met 2 lokalen uitgebreid, de M.U.L.O. kreeg er 2 lokalen bij, en er verrees een 2e internaatsgebouw bij de 2e H.B.S. Deze uitbreidingen zijn een verblijdend teeken: ze wijzen op de steeds grootere plaats, die ons Christelijk onderwijs in al zijn geledingen gaat innemen in het Gouvernement Soerakarta.

Dat deze bouw kon worden uitgevoerd zonder groote moeilijkheden, is te danken aan de vrij gunstige subsidieregeling, die op het oogenblik nog geldt. We leefden het vorige jaar in het sombere vooruitzicht van ongewenschte veranderingen te dien op-

zichte. Het Gouvernement had zich voorgesteld, op de subsidies aan het bijzonder onderwijs een millioen te besparen. Waren die plannen tot uitvoering gekomen, dan zouden wij ook wel een veer hebben moeten laten, of liever: wel een heele bos veeren. Voorloopig is die donkere wolk echter afgedreven.

Op den 1en Juli van dit jaar werd door onze Vereeniging een ongesubsidieerde H. C. S. geopend te Klaten. De toeloop van leerlingen was bevredigend. Toch durfden we eind van het verslagjaar niet hopen op toekenning van subsidie, en scheen de opening een riskante onderneming. God heeft echter onze vrees beschaamd: met ingang van Juli 1930 is voor deze school subsidie toegekend; een beschikking, waarvoor we het Gouvernement zeer dankbaar zijn.

Wat de financiën betreft, valt verder nog op te merken:

het sluiten van een hypotheek op onze beide oudste schoolgebouwen, die, juist omdat ze de oudste zijn, geheel eigendom van de Vereeniging geworden zijn; de Dr. A. Kuiperstichting stond ons daarop een hypotheekbedrag toe van f24000;

het verhoogen van de subsidie voor den bouw van de MULO; dank zij het onvermoeide werken van Dr. Van Andel, werd dit verblijdende resultaat bereikt.

Dit jaar werden enkele nieuwe commissies in het leven geroepen.

- a. een commissie voor de jongensinternaten, bestaande uit de HH. Ds. Van Eijk, Dr. Van Leersum en Pluyter;
- b. een comm. voor de padvinderij, bestaande uit verschillende onderwijzers met den Hr. Tober als technicus;
- c. een comm. voor den te openen ambachtsleergang, bestaande uit enkele leden van het Bestuur.

In de comm. voor het Kamphuis werd de Vereeniging eerst vertegenwoordigd door Dr. Verhagen, later door Ir. Timmer.

Deze commissies bedoelen, door verdeling van den arbeid, een meer intensief werken mogelijk te maken.

Iets nieuws was ook de instelling van een plaatsingbureau voor oud-leerlingen. De leiders, de HH. Gouman en Zweers, hopen ons t.z.t. wel iets naders van hun werk mede te deelen.

Op de verschillende rekestten, gericht aan de Regeering, met verzoek om nieuwe gesubs. scholen toe te staan, werd voor 1929 afwijzend beschikt. Evenzoo op het verzoek, om een Doofstommeninstituut te mogen openen. De oprichting van een A.M.S. (Algemeene Middelbare School) kon even-

min de goedkeuring der Regeering verwerpen. Wel ontvingen we nog in 1929 toezegging van subs. voor een in 1930 te openen Ambachtsleergang in ijzerbewerking te Pedan; het verzoek om een Huishoudschool werd afgewezen, maar in uitzicht werd gesteld subsidieering van de vervolklasse, de 8e klasse, van de Koningin-Emmaschool.

Het Kamphuis te Kopeng kwam dit jaar gereed. Hoewel het uitgaat van verschillende organisaties, treedt onze Vereeniging officieel als eigenares op, omdat zij de eenige deelnemende organisatie is, wier statuten en reglement koninklijk goedgekeurd zijn. Dit kamphuis kan voor ons werk van groot belang zijn, doordat het ons de gelegenheid biedt, om ons met onze leerlingen af te zonderen, en daar, temidden van Gods schoone natuur, door vertrouwelijken omgang en rustig gesprek de geestelijke dingen op hen te laten inwerken. Moge God het daarvoor willen gebruiken.

Het tienjarig bestaan van de H. I. S. te Klaten werd onder groote belangstelling van ouders en oud-leerlingen op feestelijke wijze herdacht.

Besloten werd tot vorming van een Pensioenfonds voor onze Inlandsche onderwijzers, een beslissing, die voor betrokkenen van het grootste belang moet worden geacht.

De mutaties onder het personeel waren niet weinige. Velen kwamen tot ons, anderen verlieten ons. De Heer Smit en Mej. Liem werden door God van hun arbeid opgeroepen. Het Bestuur wenscht dankbaar te gedenken, wat ze voor onze scholen hebben verricht.

De wisseling in het personeel brengt groote bezwaren met zich voor het onderwijs. Het was het streven van het Bestuur, om dit nadeel tot de kleinst mogelijke proporties terug te brengen. Vermijding ervan bleek niet altijd mogelijk.

31 December 1929 waren onze scholen als volgt bezet:

1. 1e Chr. Holl. Inl. School (Idenburgschool).

Hrn. Kaemingk (Hoofd), Geldermans, Talsma, Mej. Huisinh, Hr. Atmawasana, Atmopoerwaka, Sardjono, en Mej. Djaitoenah.

2. 2e Chr. H. I. S. (Leerschool van de Chr. Kweeksch.).

Hrn. Dubbeldam (Hoofd), Nomes, Zweers, Mevr. Volhand, Mej. Siebel-

hoff, Hr. Tegoeh en Adiatmodjo, Mej. Maswok.

3. Koningin-Emmaschool.

De dames: Hemmes (Hoofd), Pruys, Makaminan, Soemilah, Maswiek, Djatmiko, Hartah (Mej. Kapteyn met verlof). Voor de huishouding: Mej. Kouwenhoven.

4. Schakelschool.

De Hr. Gouman (Hoofd), Pasariboe, Soedarman, Mej. Meima.

5. H. I. S. te Klaten.

Hrn. Beumer (Hoofd), Gillebaard, Baayen, Mevr. Beumer, Hr. Oetojo, Londa, en Josohoetomo.

6. H. I. S. te Sragen.

Hrn. Pos (Hoofd), Beukema Jr., Gils, Mevr. Beukema, Hr. Siregar, Soeradi, Rekso.

7. 1e Chr. Holl. Chin. School.

Hrn. Bolwyn (Hoofd), De Lange, Horrel, Tiendas, en de dames Eelderink, Reinders, Mevr. Horrel. 1 vacature.

8. 2e H. C. S.

De dames: Boodt (Hoofd), Boonstra, Van der Kouwe, Voorhoeve, Kwik, G. Nio en Swan Ha Lie.

9. Europeesche School.

De Hr. Van der Pols (Hoofd), Van der Molen, Kraay, en de dames: Van Esveld, Rust en Beyen.

10. H. C. S. te Klaten.

Mevr. Baayen (tijdel. Hoofd), Mej. Jacob. — Tegen 1 Juli 1930 is als Hoofd benoemd de Hr. Geldermans, 1e onderw. aan de Idenburgschool.

11. MULO-School.

De Hr. Vink (Directeur), Van der Waal, Meurs, Rozendaal, Mej. Herdes, de Hr. Beukema, Kok, Bolwyn, Van der Ploeg, Byleveld, Mevr. Kok, de Hr. Tober (voor Gymnastiek), de Hr. Adiatmodjo (Voor Inl. Talen).

Het aantal l.l. op deze 11 scholen was op 31 Dec. gestegen tot 2499.

De Heeren Meyerink en Verhagen bedankten als lid van het Bestuur. Hun plaatsens werden ingenomen door de H.H. Timmer en Van Leersum.

Op het eind van het verslagjaar was het Bestuur als volgt samengesteld:

Dr. Van Andel, Voorzitter.

Dr. Groot, 2e Voorzitter.

Bosman, 1e Penningmeester.

Dr. Van Leersum, 2e Penningmeester.

Mevr. Van Andel.

Ir. Timmer.

De Koomen, Secretaris.

Het streven van het Bestuur was in het afgelopen jaar gericht op stabilisatie van het verkregene en uitbreiding van wer-

kingssfeer. Nu het uiterst moeilijk blijkt, om toestemming te verkrijgen tot opening van Scholen voor Westersch Lager Onderwijs, zijn nieuwe wegen gezocht om mede te werken aan de geestelijke opheffing van Indië. Deze pogingen werden aanvankelijk gezegend: een Ambachtsschool en een Huishoudschool, de laatste ongesubsidi-

Korfbalspel van de oud-leerlingen der Kweekschool.

Bij de foto.

Toen het tienjarig bestaan van de Kweekschool te Solo feestelijk herdacht werd, zijn de oud-leerlingen der Kweekschool in ruimen getale opgekomen.

Korfbalspel van de oud-leerlingen der Kweekschool.

eerd, zullen binnenkort geopend worden.

Het Bestuur denkt voort te gaan met pogingen, om voor Solo een A. M. S. te verkrijgen. Niet alleen zou ze van belang zijn, om aan onze leerlingen der MULO-School voortzetting der studie aan een Christelijke inrichting mogelijk te maken, ze zou ook zeer kunnen medewerken, om de Christelijke Kweeksch. te voorzien van personeel met middelbare bevoegdheid. Het Gouvernement bezet namelijk ¹⁾ zijn kweekscholen met leeraren, die in het bezit zijn van middelbare akten, en onze Kweekschool zal zich daar wel bij moeten aanpassen.

Moge de Heere onze zwakke pogingen steunen, en zegene Hij den arbeid van ons Christelijk onderwijs ook in het nieuwe jaar. Leve voortdurend in onze harten, wat Ps. 31 vs. 25 ons toeroept:

Zijt sterk, en Hij zal ulieder hart versterken, gij allen, die op den Heere hoopt.

P. de K.

¹⁾ langzamerhand.

De feestelijke vergaderingen, werden nu en dan afgewisseld door spel in de openlucht.

Deze foto is genomen terwijl de oud-leerlingen zich vermaakten met korfbalspel.

W. B.

Uitbreiding der Kweekschool te Solo.

Het Departement van Onderwijs en Eeredienst in Indië heeft eenigen tijd geleden enkele beslissingen genomen, die voor de Chr. Kweekscholen te Solo en te Malang van groote beteekenis zijn.

Aan beide Kweekscholen is toegestaan met Juli 1930 een dubbele eerste klasse van den onderbouw te vormen, zoodat op elke Kweekschool 50 tot 60 nieuwe leerlingen kunnen worden toegelaten, die aan de vereischten voldoen.

Het uitgebreide leerplan stelt aan de Kweekschoolleerlingen zware eischen. Als regel zullen alleen de goede leerlingen de studie kunnen volbrengen.

Door verruiming van subsidie is het door het Departement O. & E. aan de Kweekscholen te Solo en Malang mogelijk gemaakt, de leerlingen op dezelfde condities aan te nemen, welke voor de Openbare Kweekscholen gelden (vrije kost en inwoning in het internaat, vrije geneeskundige behandeling, kosteloos gebruik van leermiddelen, schoolgeld f 5.— per maand, waarvan in bijzondere gevallen vrijstelling kan worden verleend).

Aan de Kweekschool te Solo is toegestaan, bij voldoende aanmelding, ook met Juli 1930 een parallelklasse van de 4de klasse (= 1ste klasse bovenbouw) te vormen. Tot deze parallelklasse kunnen worden toegelaten kandidaten, die het einddiploma van een niet-gedifferentieerde Mulo of van een gedifferentieerde Mulo-afdeeling B bezitten.

Het leerplan omvat behalve de gewone vakken van onderwijs nog: opvoedkunde, Engelsch, Duitsch (vooropleiding in dit vak op Mulo is niet noodig) Javaansch voor de Javanen, Maleisch voor de leerlingen van anderen landaard, wiskunde, handenarbeid en gymnastiek.

De uitbreiding der school heeft natuurlijk ten gevolge dat ook de gebouwen der Kweekschool moeten uitgebreid. Reeds is opdracht gegeven tot aankoop van een geschikt gelegen terrein en toestemming verleend voor den bouw van de voor de uitbreiding noodige gebouwen.

Voorts spreekt het vanzelf dat deze uitbreiding noodzaakt tot vermeerdering van het getal leeraren. Reeds is met het oog hierop tot leeraar aan de Kweekschool te Solo benoemd de heer H. Jonkman, te Amsterdam. De heer Jonkman is in het bezit der akte M. O. Paedagogiek. Reeds was hij benoemd tot onderwijzer bij het Christ. Onderwijs te Djokja. Van de opvolging dier benoeming is hij echter ontheven. Hij zal nu D.V. naar Indië gaan om in den arbeid der opleiding van onderwijzers de Zending te dienen.

W. B.

Zending Friesland.

Verslag van den arbeid op het Friesche Zendingsterrein over 1929.

I.

Waarde Brs. en Zs.,

Het zendingswerk te Keboemen is weer een jaar ouder geworden.

Wij hebben weer een vol jaar den tijd gehad, om te arbeiden aan de heerlijke taak, die God de Heere ons eenmaal heeft

toevertrouwd, om op een zeer volkrijk gebied van Midden-Java voor Heidenen en Mohammedanen de Banier des kruises te ontplooiën, en hen te roepen uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht.

Hoe meer wij er over nadenken, hoe zwaarder ons de verantwoordelijkheid moet drukken voor wat hier ligt voor onze rekening. Niet in dien zin, dat wij verantwoordelijk zijn voor de onwetendheid, en verdorvenheid en boosheid, waardoor voortdurend zoovelen het Evangelie afwijzen, en waardoor zoovele zielen verloren gaan voor eeuwig. Maar voor onze verantwoordelijkheid ligt de aanwending van alle middelen, die ter onze verantwoordelijkheid ligt de aanwending van alle middelen, die ter onzer beschikking staan om hen in hunne onwetendheid te hulp te komen, en hen te verlichten tot bekeering, voorzoover God Zich tot dat doel van de prediking des Evangelies wil bedienen, die ons is toebetrouwd.

Ik vraag mijzelf af: Ben ik waarlijk in dat heerlijke werk bezig geweest al den tijd, dien God mij gaf? Heb ik al de middelen aangewend, die Hij tot mijn beschikking stelde? En dan, als ik daarin bezig was, was ik daarin bezig op zulk een wijze, als bij de groote beteekenis en den ontzaglijken ernst van mijne taak past? Drong mij steeds de liefde van Christus? Was ik met barmhartigheid innerlijk bewogen over zoovele zielen, die in het duister dwalen en verloren gaan, om hunne ongerechtigheid — die in het wezen der zaak niet een andere dan de mijne is? Was ik steeds vervuld met brandenden ijver voor de eere van God, en voor de komst van Zijn Koninkrijk, en voor Zijn dienst?

Helaas, zoovele vragen, zoovele aanklachten. Ook nu weer moet een terugblik op de gelegenheden en de kansen die God mij gaf, en op het gebruik, dat door mij werd gemaakt van die kansen, dringen tot de bede: En ga niet in het gericht met Uwen knecht. En evenzeer tot een vernieuwd en steeds dringender smeeken: Leer mij naar Uwen wil te handelen.

O, hoe gevoel ik het telkens, dat ik en allen, die in den dienst des Heeren staan, noodig hebben gedragen te worden door de voorbede der Gemeenten, die ons zenden. Wat wij noodig hebben is, dat God aan ons Zijn werk doe, dat Hij ons Zijnen Geest geve, die bekwamen en bezielen moet tot ijver voor Zijn dienst. En voorts ook wat den zegen op onzen arbeid betreft, die is niet anders te verwachten dan in den weg

van geloovig volharden, in het bidden en smeeken van allen, die den Heere liefhebben, om de komst van Zijn rijk, ook op dit terrein, ook door onzen dienst.

Onze Gemeenten zijn ook dit jaar weer iets toegenomen, in getal en kracht. Telden we op 31 Dec. '28 in het geheel 777 lidmaten, op het eind van '29 was dit getal geklommen tot 834. Er werden in verschillende Gemeenten 23 volwassenen, en 35 kinderen gedoopt, 6 jonge mensen, in hun jeugd gedoopt, deden openbare belijdenis; 5 volwassenen en 13 kinderen kwamen van elders tot ons. Maar wij verloren 3 volwassenen en 5 kinderen door den dood, 4 volwassenen en 4 kinderen verhuisden naar andere Gemeenten, en één man werd als een afvallige van de Gemeente afgesneden.

Tot de overledenen behoorde ook een van onze jonge onderwijzers, Joeswan, uit Wéra. Hij stierf aan bloedvergiftiging. Christus was Zijn eenige toevlucht.

In geen enkele Gemeente was dit jaar de toename groot te noemen. Het grootst in Wéra, waar het vorige jaar verscheidene jonge mensen belijdenis deden en waar ook een echtpaar uit een naburige désa, Patemon, ondanks veel bestrijding van familie en dorpsgenooten, toch met groote beslistheid zich bij de Gemeente voegde.

Ook in Keboemen, Pamrihan en Glonggong, de drie Gemeenten, die door Ds. Soeséna worden bediend, was een eenigszins belangrijke toename. Ik ben ook overtuigd, dat die Gemeenten er geestelijk wel bij varen, dat ze een eigen dienaar hebben. Het is niet in de eerste plaats inzake de bediening van het Woord op de Zondagen, dat ze nu beter tot haar recht komen; maar vooral wat de herderlijke verzorging betreft wordt er nu meer en beter aan haar gearbeid. Al woont Soeséna in één van de Gemeenten, toch hebben ook de andere Gemeenten hem nu en dan eenige dagen in haar midden. Dan bezoekt hij de Christenen in hunne woningen, en bespreekt de voorkomende zaken met den kerkeraad. Met name ook in de offervaardegheid der Christenen is de vooruitgang merkbaar. Al heeft hun predikant niet een hoog traktement (f80 per m. + vrij wonen, voor drie gemeentetjes, die samen nog geen 400 zieltjes tellen, is het toch een heele prestatie om samen dat traktement op te brengen, terwijl ze bovendien voor hun eigen armen zorgen, en ze ook nog andere uitgaven voor hun eeredienst heb-

ben. En het geld komt er.

Ook de Gemeente van Groedjoegan heeft dit jaar flink haar best gedaan, vooral om voor de nieuwe kerk zooveel mogelijk op te brengen. Zij hebben daarvoor wel veel meer hulp van buiten ontvangen, dan indertijd de Gemeente van Glonggong, die bijna geheel uit eigen middelen haar Kerk gebouwd heeft. Maar in Groedjoegan zijn de menschen ook arm, armer dan in Glonggong. En — hun kerkje heeft meer gekost. Het erfje, dat de Gemeente reeds gekocht had, was niet zoo ruim, dat er een eenigszins lang gebouw geplaatst kon worden. We moesten het in de breedte zoeken, en daarom hebben we er een kruiskerk van gemaakt. Dat vonden ze in Groedjoegan ook mooier. Het gebouw is nu klaar. Het heeft, met meubilair (24 banken met leuning, en een kathedr, alles van djatihout) ruim f 2000.— gekost. Daarvan werd hier in Indië f 1025.— ontvangen van enkele Europeanen op het zendingsterrein, of die hier gewoond hebben. Voorts werd uit Friesland door bemiddeling van Ds. Wiersma ontvangen f 291.02, van de Ver. Arpad in Huizum f 100 en uit Knijpe een postwissel groot f 8.36, totaal f 399.38. Behalve dat de Gemeente den grond betaald heeft tot een bedrag van f 235.— heeft ze voor den bouw nog bijgedragen ongeveer f 175.—. We komen voor de betaling van de bouwkosten nu nog tekort een bedrag van ± f 400.—.

De uitbreiding der Gemeente in Groedjoegan heeft dit jaar overigens vrijwel stil gestaan. Maar er zijn nu toch weer nieuwe menschen, die de koempoelan bezoeken, en van wie wij gegronde verwachting koesteren, dat zij eerlang den Heere zullen belijden. Opmerkelijk is daarbij het geval van een vrouw in een naburige désa, van wie een kind op school was in Groedjoegan. Die vrouw zond zelf bericht aan onzen Helper, dat zij gaarne onderwijs in den Christelijken godsdienst wilde ontvangen. Sedert dien tijd komt ze getrouwd in de koempoelan, en ontvangt met naarstigheid het Woord des Heeren.

Dat er een verborgen werking van het gepredikte Woord kan zijn, die op 's Heeren tijd verrassend openbaar kan worden, dat bemerkten we onlangs ook in Idjo. Daar is een klein Gemeentje, vroeger ontstaan, door den arbeid in Wéra. Tot dat kringetje behooren een viertal gezinnen in Binajoe. In 1925 werd daar een Helper geplaatst. Maar sedert bleef het aantal Christenen op dezelfde hoogte. Een gezin verhuisde naar Tjilatjap. De overige men-

schen in Binajoe namen een afwerende en zelfs vijandige houding aan. Maar nu onlangs waren er ineens drie menschen tegelijk, die zeiden: Men raadt het ons af, en men wil het ons beletten, maar ons besluit staat vast, wij willen Christenen worden. Die menschen bezoeken nu sedert eenige weken getrouw de koempoelan. Wij hopen zeer, dat zij door Gods genade bij hun voornemen zullen blijven. Overigens mochten we het vorige jaar ook reeds twee jonge menschen doopen, van wie één uit Idjo zelf en één uit Binajoe. Ook vestigde zich daar in de buurt een Christenfamilie, uit Oost-Java afkomstig. De man is in Gouvernementsdienst. Zoover wij kunnen nagaan is hij getrouw aan zijn belijdenis.

Een heel eigenaardig geval doet zich ook voor in de buurt van Idjo. Onze Helper kwam daar het vorig jaar in aanraking met een man uit een naburige désa, Tjadjadjar geheeten. Die man vertelde, dat zijn vader voor zijn dood hem betuigd had, dat hij hem beloven moest, dat hij zich later zou aansluiten bij een anderen godsdienst, de agama (godsdienst) Kris geheeten. De man had dien naam onthouden, en hij was zijne belofte niet vergeten. Maar tot nu toe wist hij niet recht welken godsdienst zijn vader bedoeld had. Nu woonde er in zijn désa een vrouw, die vroeger in Karangdjasa was geweest, en daar een en ander had opgestoken van den godsdienst van Sadrach. Door deze vrouw liet hij zich onderrichten, en hij verzamelde andere menschen in zijn huis, die met hem den weg wilden zoeken, door zijn Vader gewezen. De vergaderingen, die zij hielden, hadden zelfs de aandacht getrokken van het dorpsbestuur, en — dit had die vergaderingen verboden. Men vertrouwde de zaak blijkbaar niet, en vreesde voor een soort complot tegen de bestaande orde. Daniël verklaarde zich gaarne bereid hen met den Christelijken godsdienst verder bekend te maken. Wij hopen zeer, dat de Heere voor dat onderwijs de harten moge openen, die aanvankelijk bereid gemaakt zijn om te luisteren.

In Karanganjat is het aantal volwassen lidmaten iets teruggeslagen door het terugkeeren van een drietal Chineezers, die zich daar bij de Gemeente gevoegd hadden, naar hun Vaderland. Maar de samenkomsten zijn er niet minder op geworden. Er komen geregeld een drie- of viertal belangstellenden, van wie wij verwachten, dat zij over niet te langen tijd zich bij de Gemeente zullen voegen. Daartoe behoort

een dorpssecretaris van Alang-alang om-ba, met zijn vrouw. Ook houdt Samikin, onze Helper in Karanganjat, in de week geregeld een samenkomst in de désa Kemodjan, in het huis van een lid der Gemeente, dat daar woont, waar ook wel belangstellenden van buiten bij komen. Voor zijn evangelisatiewerk vindt Samikin op meerdere plaatsen gemakkelijk aansluiting. God heeft in die omgeving een geopende deur.

Karangadoeng, aan het strand ten Zuiden van Patanahan (dicht bij Groedjoegan) gelegen, is zooals Gij U zult herinneren, een dochtergemeente van Groedjoegan. Zij is een vrucht van den arbeid van onzen in '25 overleden Helper Stefanos. In korten tijd namen daar verscheidene gezinnen Jezus aan als hunnen Zaligmaker. Maar sedert stond de uitbreiding stil. Dat is geen ongewoon verschijnsel. Het is of de Heere aan een jonge plant, die snel opgeschoten is, den tijd wil geven om steviger te worden en dieper te wortelen, eer ze verdere uitbreiding krijgt. Maar al zijn er geen nieuwe menschen bijgekomen, het is toch niet zoo, dat de Christenen daar een afgesloten groepje vormen, dat geen aanraking krijgt met andere menschen. Er komen wel telkens andere menschen in de koempoelan. Ook het dorps hoofd behoort tot de belangstellenden. Ook in Karangadoeng is zichtbaar iets bezig te rijpen voor een oogst in dit jaar.

De samenkomsten in Kebabal en Kalenggedong worden beledigd voor Christenen, die ver van de Kerk te Groedjoegan of te Karangadoeng wonen. Daar komen niet veel menschen van buiten bij. Toch hopen wij, dat op beide plaatsen die samenkomsten het begin van een Gemeente zijn. In Kalenggedong woont sedert vele jaren een Christengezin. Al van het begin af, dat wij hier kwamen. Evenals dat vroeger in Djana het geval was. In Djana is dat gezin nu reeds uitgegroeid tot een Gemeente, waar groei in zit, en waar kracht van uitgaat. In Kalenggedong zijn er nog slechts een paar menschen bijgekomen. Maar een begin van uitbreiding is er.

In Djana (Tengahan) werden dit jaar 5 volwassenen gedoopt. De Gemeente kwam van 70 op 80 lidmaten, en er zouden een paar meer zijn, als niet twee jonge leden vandaar in Keboemen werk gevonden hadden.

In den loop van dit jaar werd ook in Djana de Kerk geïnstitueerd, zoodat we

nu op ons terrein reeds 5 geïnstitueerde Kerken hebben. Een enkele maal zijn afgevaardigden der Kerken reeds in classicale vergadering bijeengekomen. En op de laatste vergadering dezer Classis werd besloten het initiatief te nemen tot de bijeenroeping eener kerkelijke vergadering,

Zending Groningen, Drenthe en Overijssel.

Iets over het Zendingswerk in West-Soemba

I.

West-Soemba telt, als we de opgaven

Ziekenzaaltje in het ziekenhuis te Wonosobo.

bestaande uit afgevaardigden van al de Kerken hier op Midden-Java.

(Wordt vervolgd).

Ziekenzaaltje in het ziekenhuis te Wonosobo.

(Bij de foto).

Zoo op het oog ziet er dit ziekenzaaltje in het tegenwoordige ziekenhuis te Wonosobo nog wel aardig uit. Men zou niet zeggen dat dit ziekenhuis zoo bouwvallig is, dat het vrijwel onbruikbaar is geworden. Maar dat is toch wel zoo. Gelijk men weet is dit ziekenhuisje door de Zending overgenomen van de Vereeniging Ziekenzorg. Er moet echter een nieuw ziekenhuis gebouwd, waarvoor de Regeering subsidie heeft toegezegd.

W. B.

voor de belasting mogen gelooven, aan het einde van het jaar 1929 67908 inwoners. Volgens de officieele opgaven zijn we een 150 zielen vooruit gegaan in West-Soemba in dit jaar, West-Soemba staat er dus in dit opzicht beter voor dan menig beschaafd Europeesch land. Erg betrouwbaar zijn deze getallen echter nog niet.

Misschien dat de volkstelling in 1930 ons betere gegevens verschaft.

Deze menschen wonen zeer ver uit elkaar verspreid over 10 landschappen.

In het landschap Laura, aan de noordkust, ligt de zendingspost Karoeni. Hier woont naast den miss. predikant en zijn gezin, het hoofd van het jongens- en meisjesinternaat, Mej. G. Zigterman. Een half uurtje hier vandaan staat het huis van Ds. L. P. Krijger, docent aan de Opleidingsschool voor Inl. helpers bij den Dienst des Woords. Een 48 K.M. verder naar het Zuiden op de Bestuurshoofdplaats Waikaboebak, staat het Zendingsziekenhuis. Hier wonen de miss. arts, de Europ. zus-

ter Mej. J. Vellinga en een kwartiertje buiten de plaats, de taalgeleerde van het Nederl. Bijbelgenootschap, Dr. Onvlee.

Van de kleine 68.000 inwoners van West-Soemba waren er aan het einde van 1929 758 leden onzer Zendingsgemeenten, dat is dus ongeveer op elke 90 één. Gedurende dit jaar werden er 24 mannen, 19 vrouwen en 59 kinderen (totaal 102 personen) gedoopt.

Deze 758 Christenen vormen samen 9 verschillende kringen, die als volgt over de landschappen verdeeld zijn.

Laura één kring, n.l. te Karoeni, met 244 leden.

Waidjewa vier kringen, n.l.: Tenggara met 136, Palla met 40, Waimangoera met 62 en Rara met 91 leden.

Lauli, één kring, n.l. te Waikaboebak, met 50 leden.

Kodi, één kring, n.l. te Kodi-Bokol met 44 leden.

Wanokaka één kring met 32 leden.

Lamboja één kring met 59 leden.

De kring te Karoeni telt de meeste leden, omdat tot dezen kring behooren alle onderwijzers over het geheele terrein verspreid. Eigenlijke kampong-Soembaneezen zijn er bijna nog niet bij. De leden der gemeente, die te Karoeni wonen, zijn bijna allen aangestelden bij de Zending en Savoneezen. Er begint zich nu een kring van Soembaneesche kampongmensen te vormen te Mata. Reeds geruimen tijd gaan er daar enkelen ter catechisatie, zoodat we goede hoop hebben, dat ook Laura spoedig zijn kring zal hebben van kampong-christenen. Van een doorwerking van het evangelie kan in dit landschap tot nog toe echter allerm minst worden gesproken.

Het landschap Waidjewa staat verre bovenaan. Het telt 16334 zielen, waarvan, over vier kringen verdeeld, 329 christenen. Dat is dus reeds meer dan twee procent der bevolking.

Van deze vier kringen is Tenggara de oudste en de grootste.

Deze kring bestaat geheel uit kampongmensen en wel hoofdzakelijk uit zulke, die, reeds eenigszins bejaard, met hun gezinnen uit het heidendom tot het christendom zijn overgekomen. Waarschijnlijk hebben we dus hier eenigszins zuiver de algemeene toestand van de Soembaneesche maatschappij, wat betreft de verhouding van het aantal mannen, vrouwen en kinderen. De verhouding is hier: 29 mannen, 35 vrouwen en 72 kinderen.

In het algemeen geeft ook deze kring een goed beeld van een normale zendingsgemeente met haar vele teleurstellingen en haar evenzoovele blijde verrassingen, bij een langzame, maar toch duidelijk merkbare geestelijke vooruitgang.

De kleine kring te Palla baart steeds veel zorg. Een paar flinke, trouwe leden zijn er hier, die voorbeeldig genoemd kunnen worden. Van de meesten echter verwondert het mij niet, zoo nu en dan weers eens te hooren, dat ze zich hebben schuldig gemaakt aan dobbelen, overspel of het deelnemen aan heidensche feesten.

Bloeiend zijn de beide kringen te Waimangoera en Rara. Vooral van de christenen te Rara gaat veel actie uit naar buiten. Het niet meer deel willen nemen aan heidensche adatfeesten en gebruiken lokte in den eersten tijd heftige vijandschap uit. Nu zijn de heidenen het echter al gewoon en aanvaarden het als iets, waaraan niets meer te veranderen valt.

In het geheele landschap Waidjewa begint men reeds rekening te houden met de christenen. Verscheidene vooraanstaande leden van het Zelfbestuur en hoofden zijn christenen en worden om hun flinkheid en rechtvaardigheid ook bij de heidenen hoog gewaardeerd.

Eigenlijk bestaan er twee landschappen Kodi: Kodi-Bengédo en Kodi-Bokol, maar omdat de taal in beide landschappen dezelfde en het aantal christenen nog gering is, zijn ze uit beide landschappen samen gebracht tot één kring. Het zijn meest jonge, ongetrouwde of pasgetrouwde menschen, verscheidene vroegere schooljongens, wier vrouwen nog niet gedoopt zijn. Van de 44 leden zijn daarom 27 mannen en slechts 4 vrouwen en 13 kinderen. In den regel zijn de jonge christenen, wat het leven betreft, niet zoo goed, als zij, die op lateren leeftijd toegebracht werden. Waarvoor verschillende redenen bestaan. Dit blijkt ook weer in dezen kring. Het kerkbezoek is dikwijls slecht en nog al veel komt het voor, dat er iemand meedoet aan heidensche feesten. Helaas moest er in dezen kring in het afgelopen jaar een lid, dat geheel tot het heidendom teruggekeerd was en dit openlijk uitsprak, na herhaaldelijke vermaning, worden geëxcommuniceerd..... een droevig feit, waarvan ik echter niet dien indruk bij de overige leden waarnam, als ik ervan had verwacht. De kring breidt zich goed uit. Juist in den laatsten tijd kwamen er ouderen uit de heidenen tot ons over. Zoo komt er hier wel wat meer vastheid.

Het landschap Anakalang heeft nog geen kring van christenen. Wel zijn er een paar gedoopten, oud-leerlingen van de scholen van Anakalang en Parewetana, maar ze zijn te weinig in getal, om een kring te vormen. Daarom worden ze gerekend tot den kring van Waikaboebak.

Waikaboebak is de hoofdplaats van het landschap Lauili, tevens hoofdplaats van West-Soemba. Omdat hier de zetel van het Binnenlandsch Bestuur is, worden veel vreemdelingen hierheen getrokken, hoofdzakelijk Savoneezen en Rottineezen, maar ook wel enkele inwoners van andere eilanden.

Evenals Karoeni telt de kring hier maar weinig Soembaneesche christenen. De meesten zijn Savoneezen. Tuchtgevallen komen er hier nog al eens voor. Dobbelen is de zonde, die hier ingeworteld is. Vooral bij de nationale feesten is de verleiding voor sommige christenen te groot. Ook is dit de eenige kring, waarin men bij zulke gelegenheden van dronkenschap hoort.

In den laatsten tijd komen er zoo nu en dan ook enkele Soembaneezen in de koempoelan. Ook om andere redenen, die hier niet gezegd kunnen worden, heb ik goede hoop, dat het evangelie begint invloed op het volk te krijgen.

W. v. DIJK.

(Wordt vervolgd).

De ramp op Soemba.

Pajeti, 17 Maart 1930.

Zeer geachte broeders!

U zult wel verlangend zijn, nieuws te hooren omtrent de ramp, die Pajeti getroffen heeft.

Den twaalfden Maart had het den geheelen dag geregend, en wij allen hadden ons veilig gevoeld onder het dak, dat tegen den regen en de wind beschermde. Maar des nachts werd de regen al erger en erger. Om zes uur des morgens was het nog heelemaal donker, terwijl anders overal al voldoende licht is. Om zes uur was het water in de rivier, die langs Pajeti stroomt, een beetje voller dan anders en het water was modderig, omdat het ook in de bergen natuurlijk veel geregend had.

Om zeven uur riepen de Soembaneesche meisjes: „het bandjirt!” en wij gingen allen kijken, zooals gewoonlijk, naar het voorbij schietende water, het vuil en de boomstammen, die in razende vaart de kanten beukten. Maar in vijf minuten steeg het water zoo, dat ik zeide: „het kon wel

eens overloopen, het was beter maar naar binnen te gaan met de kinderen”. Nauwelijks waren wij binnen of het water kwam ons al achterop. Wij riepen om gauw de vloerkleeden op te nemen en kisten en koffers op de bedden te zetten, maar het water kwam al in razende vaart naar binnen. Ik redde nog wat te redden was, maar bijna alles tevergeefs. Het steeg maar door, tot ook de bedden onder water stonden. Toen ik buiten ging kijken, waren allen al gevlucht. Ik dacht: gelukkig! zij zijn op het droge. En intuschen wist ik niet wat er zich afgespeeld had.

Wanden waren ingedrukt, ruiten braken, kasten vielen om, het buffet dreef heen en weer, de piano dreef. En was het maar schoon water geweest, doch het was modder, dat van de bergen af kwam zetten.

Na een uur ging het water wat zakken, en toen kreeg ik langzamerhand bericht, wat er met de anderen gebeurd was.

Mijn vrouw had gauw de jongste naar de familie Van Dijk gebracht en tezamen met hen een plaats gezocht naar Para Lioe, een kampong in de buurt, die op een heuveltje ligt. De stroom was zoo sterk, dat zij het haast niet op de been konden houden. Mevrouw Krijger kon zich niet meer staande houden en werd gegrepen door eenige jongens uit het Internaat; onze jongste werd gedragen door een meisje, dat struikelde, maar gelukkig dat een jongen het kind greep en redde. De jongste van de familie Krijger dreef al met den stroom mee, toen ook een jongen haar nog uit het water opgreep. Zoo kwamen zij op Para Lioe aan. Het water bruischte achter hen aan, de heele vlakte was een groote zee. De familie Mobach, waar ook onze andere drie kinderen heen waren gebracht, bleven eerst nog thuis, maar toen de twee hoekpilaren van het huis meegesleurd werden, hebben zij een weg gezocht over doornheggen en prikkeldraad en zijn gelukkig op het droge aangekomen. De groep op Para Lioe verkeerde in doodsangst omtrent de anderen, daar zij dachten, dat allen meegesleurd en verdrongen waren.

Na eenige uren was het water weer zoover weggelopen, dat men terug kon, al was het weer waden door een zeer sterke stroom. Het is met een bandjir vlug komen en vlug gaan. In vijf minuten was alles onder water en na eenige uren was het weer aardig weg. Maar voor zekerheid hebben wij de menschen naar Waingapoe gebracht, dat hoog ligt. Het was maar

goed, want na een poosje begon de vloed weer. Toen zijn ook zij, die achterbleven, weer naar Waingapoe gevlucht. Daar zijn wij vol hartelijkheid door de Gouvernements-ambtenaren ontvangen en verzorgd. Vooral de Gezaghebber, de heer Helder, had zich bij den eersten keer al met levensgevaar naar Pajeti begeven om te helpen en te zorgen waar het kon.

Gelukkig was het den tweeden keer niet zoo erg meer, zoodat wij den volgenden dag een overzicht hadden van de verwoestingen.

Overall lag in de huizen een halve meter modder. Alles lag door elkaar, en veel was verdwenen. Maar verscheidene dingen werden ook weer teruggebracht, uit zee opgevischt. Alle grensscheidingen en omtuiningen zijn weggevaagd, de op het droge Soemba met jarenlange zorgvuldigheid verzorgde tuinen en bloemen, soms met veel onkosten van elders besteld, waren verdwenen. Zij kwamen onder modder en boomstammen vandaan, als ze niet verder weggesleurd waren.

Doch het ergste is, dat er in den omtrek een Soembaneesch kindje in den maastroom verdween, waarvan het lijke den volgenden dag aangespoeld is. En in Kawangoe is een oude man spoorloos verdwenen. Aan de heele noordkust van Soemba is het noodweer geweest. Alle akkers bij de rivieren zijn verwoest. De nieuwe bruggen van Melolo, Petawang en Kadoemboel, die tienduizenden guldens gekost hebben, zijn weggeslagen.

Het allerergste is het Ziekenhuis getroffen. Het verblijf van de ongetrouwde verplegers, dat toch al niet zoo sterk was, is nu een wrak. De huizen van de getrouwde verplegers zijn grootendeels vernield. Een van de mannenzalen is ingedrukt, door de kracht van het neerstroomende water, een overloop weggespoeld, de bijkeuken spoorloos verdwenen, evenals een groot deel van de slaapbanken en de kasten. Veel goederen, die nog terecht gekomen zijn in de verschillende gezinnen, zijn vernield door den modder. Alles doorgelopen. Van het huis van den Heer Mobach zijn twee hoekpalen, waarop het huis vooral steunt, weggeslagen. Kippen, varkens e.d. zijn verdrinken. Het is teveel om alles op te noemen, maar de aanblik was troosteloos.

Er is op de navolgende dagen enorm gewerkt, om de modder de huizen uit te scheppen, alle goederen te wasschen en te drogen, de erven en de huizen van den grootsten rommel te zuiveren. Want een bandjir brengt niet alleen water en mod-

der, maar van alles wordt meegesleurd. Eenige groote boomstammen liggen verspreid, die de huizen gebeukt hebben of zouden beuken als de bandjir wat langer geduurd zoo hebben.

Enkele menschen liepen maar te huilen, omdat ze alles verloren hadden, wat ze bezaten. Zoo was er een onderwijzer aan de volksschool, met een inkomen van f 22 per maand, die bijna f 150 opgespaard had voor zijn trouwen in Mei en daarvoor al wat kleeën had. Alles is verdwenen.

Ook veel boeken hebben geleden en allerlei herinneringen aan het verleden of aandenken van familie zijn weg of bedorven. Verschillende menschen hebben dagenlang rondgelopen in geleende, te groote of te kleine kleeën. Het zal maanden duren voor alles weer in den ouden staat is gebracht, voorzoover dit ten minste mogelijk is.

Maar bij dat alles hebben wij mogen bedenken, dat wij in Gods hand waren. Bij den Zendingskring waren geen menschen verloren gegaan. Al het andere is slechts aardsch verlies. De noodzakelijke levensbehoeften heeft ieder ten slotte weer. Een plek om te zitten, te slapen en voedsel had ieder weer in zijn eigen huis na twee dagen.

Onze Vader, die in de hemelen is, heeft alles goed gemaakt, zoodat wij allen in opgewektheid onzen arbeid weer mogen voortzetten.

Ontvangt onze hartelijke groeten,

A. M. LAMBOOY—Verhoef.
P. J. LAMBOOY.

Kort verslag van de werkzaamheden van het Zendingsziekenhuis te Waikaboebak, West-Soemba in 1929.

In het ziekenhuis:

Het aantal nieuwe polikliniekpatiënten bedroeg 4034.

Het totaal aantal polikliniekpatiënten bedroeg 22390.

Het gemiddeld aantal nieuwe polikliniekpatiënten per werkdag was dus 13.

Het gemiddeld aantal nieuwe polikliniekpatiënten per werkdag was dus 74.

Van deze 4034 nieuwe polikl.pat. waren: van de vrije bevolking 3651 met totaal 15769 consultaties, van de gestraften 302 met totaal 5662 consultaties en van het Militaire Detach. 81 met totaal 959 consultaties.

Het aantal opgenomen patiënten in het ziekenhuis bedroeg 1183.

Het aantal verpleegdagen hiervan bedroeg totaal 19512.

Het gemiddeld aantal opgenomen patiënten per dag was dus 53.

De gemiddelde verpleegduur was dus 16 dagen.

1 Januari 1929 waren opgenomen: 42 patiënten, n.l. 32 van de vrije bevolking en 10 van de gestraften.

1 Januari 1930 waren opgenomen: 59 patiënten, n.l. 45 van de vrije bevolking en 14 van de gestraften.

Verloskundige hulp, in en buiten het ziekenhuis, werd 41 maal verleend.

Te Tenggoö (Karoeni) verleende Mejufvrouw Zigterman in nog 3 gevallen hulp bij bevallingen, welke alle goed verliepen.

Buiten het ziekenhuis:

Aan het polikliniek-houden buiten, op een bepaalde plaats en afgesproken dag, kon dit jaar door den bouw van het nieuwe ziekenhuis, welke mijn voortdurend toezicht vereischte, niet veel gedaan worden.

Aanvraag van de bevolking om hulp bij dysenterie e.a. werd gaarne verleend. In de meeste gevallen geschiedde deze door 2 verplegers te zenden, welke enkele dagen lang van kampong tot kampong trokken, wat de bevolking zeer waardeerde.

Ook het dit jaar sterk toegenomen aantal verlossingen in het ziekenhuis, hoe verblijdend overigens, deed zich gevoelen als een remmende factor op het van huis kunnen gaan voor enkele dagen, evenals dit het geval is door het toenemend aantal opgenomen patiënten.

Na de drukte van den bouw zal aan dit gedeelte van het werk toch weer meer aandacht kunnen worden besteed.

Op 10 tournee's in verschillende Landschappen werden totaal 1331 patiënten behandeld en 293 neo-salvarsan-injecties gegeven.

Militair-Detachement te Waikaboebak:

Behalve de poliklinische hulp, welke reeds vermeld werd, werden op de militaire ziekenzaal opgenomen:

109 patiënten met totaal 1047 verpleegdagen.

Het gemiddeld aantal opgenomen patiënten was dus drie en de gemiddelde verpleegduur bedroeg 10 dagen.

De manschappen, welke van patrouille met malaria terugkeerden, vormen hiervan wel het zeer groote deel.

Door direct overbrengen van deze patiënten op de ziekenzaal, kwam in de

tangsi onder de vrouwen en kinderen geen enkel geval van malaria voor in het verslagjaar.

Een afzonderlijk kort verslag werd aan den Officier van Gezondheid te Waingapoe uitgebracht.

Voor de geneeskundige verzorging van het detachement wordt thans een financiële vergoeding van f 360.— jaarlijks verleend.

Hulpziekenhuis te Tenggoö (Karoeni):

De verpleger aan dit hulpziekenhuis wordt sedert 1 Juli '29 geholpen door een 2de, welke speciaal met buitenwerk belast is in de omgeving. De beteekeenis van dit hulpziekenhuis neemt hierdoor toe en vindt dan ook reeds in het bijna verdubbelde aantal patiënten zijn uitdrukking.

Het aantal nieuwe polikliniekpatiënten bedroeg 1456, terwijl het aantal poliklinische behandelingen totaal 8705 bedroeg.

De inkomsten bedroegen f 56.44 en de uitgaven f 551.75.

Het verplegend personeel in het ziekenhuis krom in 1929 tot 6 verplegers en leerling-verpleegsters + 12 bedienden enz.

Van de leerling-verplegers behaalden 2 te Koepang op de Gewestelijke Verplegerscursus hun diploma, terwijl 1 leerling deze cursus thans weer volgt.

De Zuster had een moeilijke taak de toenemende stroom van patiënten in de primitieve gebouwen te verzorgen.

23 December kon echter gelukkig worden overgegaan met het personeel en de huishouding van het ziekenhuis in de nieuwe gebouwen, terwijl vanaf 1 Januari 1930 ook de polikliniek en de patiënten werden overgebracht in het nieuwe ziekenhuis, zoodat het Bestuur dank kon worden gezegd voor de ruim 4 jaar lange genoten gastvrijheid in het Landschapsziekenhuisje.

Hoewel het nieuwe ziekenhuis nog niet geheel klaar is, ervaren we toch reeds de vreugde van het werken in goede gebouwen.

Een dysenterie-epidemie in het Landschap Kodi, op 80 K.M. afstand van het ziekenhuis gelegen, waarvoor een tijdelijk ziekenhuisje werd geopend, deed weer de behoefte gevoelen aan een hulpziekenhuisje aldaar. De bevolking verklaarde zich bereid de daarvoor noodige gebouwen te willen zetten, waardoor niet om financiële steun aan het Landschap behoefte te worden gevraagd en de Zending hiermede ook niet belast wordt, terwijl de bevolking hierdoor de gelegenheid ontvangt om daad-

werkelijk hun verlangen naar voortdurend aanwezige geneeskundige hulp te toonen. Met den Gezaghebber van West-Soemba en ondergeteekende werd deze zaak ter plaatse besproken.

J. BERG.

Bijlage van het Jaarverslag van het Zendingenziekenhuis te Waikaboebak (West-Soemba) 1929.

Exploitatierkening 1929.

Inkomsten:

Aan subsidies ontvangen:	
Aanvullende subsidie over 1927	f 712.80
Uitrustings- en overtochts-subsidie Zuster	„ 1553.60
Subsidie over 1928	„ 5460.—
Subsidie over 1929	„ 4060.—
Uit Nederland ontvangen ..	„ 9850.—
Voor geneesk. behandel. Militair Detachem. Waikaboebak '28	„ 360.—
Voor behandeling, medicijnen en verplegingskosten	„ 1074.78
Voor neo-salvarsan-behandeling	„ 545.78½

Totaal f 23616.96½

Uitgaven:

Nadeelig saldo van 1928 ..	f 3518.16
Salaris Europ. en Inlandsch personeel	„ 10052.56
Voor gekochte medicijnen en verbandartikelen	„ 495.30½
Voor gekochte neo-salvarsan ..	„ 375.60
Huishouding van het ziekenhuis	„ 4668.59½
Auto-exploitatie (chauffeur inbegrepen)	„ 1148.98½
Drukwerk, porto's, schrijfbehoefden enz.	„ 410.87½
Opvoer v. goederen, vervoer, invoerrechten	„ 523.68½
Nieuwbouw en onderhoud gebouwen	„ 568.32

Totaal f 21762.08½

Totaal der inkomsten ..... f 23616.96½

Nadeelig saldo '28 + uitgaven '29 .....

„ 21762.08½

Saldo op 1 Januari 1930 .. f 1854.88

Zending Zuid-Holland Zuid.

Ds. Soedarmadi.

Ds. Soedarmadi is zijn nieuwen werkring met ijver en energie begonnen.

Hij stelde al dadelijk voor, dat hij zelf alle catechisaties van de kinderen en de volwassenen leden der Kerk te Poerbolinggo zou op zich nemen. Voor de Zendingmensen, d.w.z. de missionair-predikant en de goeroes-indijl bleef het catechetisch onderwijs voor hen, die door de zending toegebracht, zich voor den Doop voorbereiden en het speciale godsdienstonderwijs voor het ziekenhuispersoneel.

Een indeeling, die van een juist principe m.i. uitgaat.

Ook heeft de Kerkeraad op zijn voorstel de middaggodsdienstoefening, waar een andere preek wordt gehouden dan 's morgens, in eere hersteld.

Wel kwam in vroeger jaren ook de gemeente 's namiddags samen. O.a. heb ik die namiddag-vergaderingen wel eens gebruikt om eenig begrip van een presbyteriale kerkregeering der gemeente bij te brengen.

Maar de groote regens in den tijd van den West-moeson hadden reeds sedert jaren een andere praktijk doen opkomen. In de drie wijken waar de gemeente woont, werden volgens de reeds jaren gevolgde methode 's namiddags in particuliere huizen (of bij het ziekenhuis in de polikliniekzaal) middagbijeenkomsten gehouden, waar de 's morgens behandelde stof gerepeteerd werd.

De opkomst was echter slecht en bestond hoofdzakelijk uit enkele vrouwen.

Nu de gemeente weer in de kerk 's namiddags te zamen komt, kan men weer op een geregelde samenkomst aanhouden. Want vroeger wist men nooit of wie in Kandangmpang (de eene wijk) ontbrak, mogelijk niet in Bantjar (de andere wijk) was opgekomen. Vermaan om te komen kon dus niet in een onmisbaar toezicht zijn grond vinden.

Wij zijn blij voor het blijmoedig optimisme, waarmee onze nieuwe pastor ook dit heeft aangevat.

De pastorie, het geschenk van de broeders en zusters in Zuid-Holland ten Zuiden, is gekocht.

Er moeten nu nog enkele noodige herstellingen, ververijen en witterijen geschieden, vóór het dominees-gezin er in kan. Als alles in orde is, hoop ik een foto in dit blad ervan te publiceren.

„Uit Poerbolinggo”.

Jaarvergadering Zendingsstudie-Raad.

4 April werd te Utrecht in het gebouw van de U. Z. V. op het Jansveld de Jaar-

vergadering van den Z.S.R. gehouden onder leiding van den loco-voorzitter Ds. J. Krüger.

Bij de Bestuursverkiezing werden de heeren Ds. H. D. J. Boissevain, Jhr. Mr. K. J. M. Huydecoper, A. J. C. van Seters en Dr. H. Kaajan na stemming herkozen.

De aftredende leden van het Raadgevend College werden allen bij acclamatie herkozen.

Bij de behandeling der begrooting wordt medegedeeld, dat een aantal Kerken en Corporaties een verhoogde subsidie hebben toegezegd. Het geraamde nadeelig saldo kan alleen weggewerkt worden, indien alle Kerken en Corporaties haar bijdrage verhoogen. Na de beantwoording van enkele vragen door den penningmeester wordt de begrooting zonder hoofdelijke stemming vastgesteld.

Na opening van de middagvergadering op de gebruikelijke wijze, verwelkomt de voorzitter de aanwezigen en geeft daarna den secretaris gelegenheid zijn jaarverslag voor te lezen, waarna een korte bespreking volgt. De Voorzitter dankt den Secretaris voor zijn belangrijk verslag.

Vervolgens houdt Zending C. van Engelen (van Kediri) een referaat over „Mijn aanraking met de Inlandsche beweging op Java”.

Spr. vertrok in 1896 voor het eerst naar Java en heeft dus nog den ouden tijd van „rust” meegemaakt. Het volk was één onbewogen massa. De desa, de dorpsgemeenschap wat het onaantastbare, zelfstandige holwerk, waarachter het volksleven zijn loop moest nemen en waar binnen men maar één zonde kende n.l. af te wijken van de gewoonten der vaderen, eenig ding anders te doen dan te doen gebruikelijk was, aan eenige nieuwe gedachte toegang te verleen. Herhaaldelijk kwam het voor, dat enkelen toenadering zochten tot bestaande kleine groepen van Christenen, maar dan onverbiddelijk voor de keus werden gesteld, van die toenadering af te zien of anders het dorp te verlaten.

In de desa kon de Javaan zich uitleven, mits hij volgszaam deel bleef van de kudde. In eendrachtige isolatie lag de kracht en veiligheid, en vreemde overheersching werd zelden drukkend gevoeld. Een eensgezinde zwijgende desa kon zich wel eens iets veroorloven.

In de eerste jaren dezer eeuw begon de verandering te komen. Er kwam beweging, zooals in meer landen van het Oosten. Het Westen sprak van het „Ontwaken van het Oosten”, welke woorden hun plaats meer

en meer hebben moeten afstaan aan de uitdrukking „Inlandsche beweging”. Deze laatste heeft een onprettigen bijmaak gekregen, omdat de politieke zijde der beweging in beschouwing, bespreking en uiting te zeer op den voorgrond is gebracht. De beweging heeft echter meer zijden. De politieke zijde is volgens spr. niet eens de belangrijkste. Omdat zij zoo opvalt en de tegenstelling zoo verscherpend naar voren haalt, wordt zij het meest besproken en krijgt daardoor den schijn, de belangrijkste uiting der beweging te zijn. Vooral mag niet worden vergeten, dat de politieke zijde een importartikel is.

Ook Java kon niet in „rust” blijven, wilde het niet zichzelf verliezen en ten onder gaan. Spr. verheugt zich daarover zeer en dankt God er voor. Doch hij stemt niet met alle uitingen der beweging in en is ook niet blind voor gevaren, die dreigen, maar hij benijdt de jongeren die zich mogen geven aan een volk, dat thans niet meer zegt: „Ik ben maar een Javaan”, doch: „Ik ben een Javaan”.

Aan het tot stand komen van deze verandering heeft de zending in alle bescheidenheid van werken een belangrijk aandeel gehad, voornamelijk door dienende liefde ten opzichte van de jeugd en de hulpbehoevenden. Zij toch is de baanbreekster geweest op het gebied van onderwijs en ziekenzorg. Zij brengt het levende en levenwekkende Woord Gods.

Als haar einddoel stelt de zending de vorming van een zelfstandige Christengemeenschap. Tot die zelfstandigheid voedt zij op en de Inlandsche gemeenten worden daartoe voorbereid, o.a. door het instellen van kerkeraden en het opleiden van Inlandsche dienaren des Woords. Die zelfstandigheid wordt aan de Inlandsche gemeenten ook als einddoel voorgehouden en aan de verplichtingen, die daaruit voortvloeien, worden zij geregeld herinnerd.

In het Javaansche volk is de begeerte naar zelfstandigheid ontwaakt met de kracht van ontkiemend leven, dat hindernissen op zijde schuift. Ook openbaart zich die begeerte in de Christengemeenten. En de Zending doet niets liever dan aan die begeerte tegemoet komen voor zoover haar geweten haar dat toestaat. Java kende vroeger geen problemen. De houding tegenover die problemen is nog veelal die der jeugd, die de oplossing soms wel wat heel snel en heel eenvoudig meent te kunnen vinden. Java moet nog leeren, dat problemen dikwerf ingewikkelder blijken, naarmate men ze meer benadert. Gelukkig zijn

er op Java ouderen, die meer en meer den ernst gaan voelen van de verantwoordelijkheid, die zelfstandigheid hun oplegt.

De Zending moet in dezen ernstigen tijd met liefde waken, leiden zonder leiding op te dringen, en, waar zij wordt afgewezen, rustig den tijd afwachten tot men aan haar diensten weder behoefte gevoelt. De Inlandsche beweging stelt zware eischen aan de Zending. Haar object vindt zij nog slechts zeer ten deele in de Javaansche Christengemeenten zelf. Zij aan zij met deze en door deze versterkt, moet zij haar kracht richten op de massa van het volk, dat zijn nieuwen tijd is ingegaan en daarin zijn weg zoekt. Christelijk Nederland moet dat duidelijk zien en voor Java het beste over hebben wat het heeft.

Met groote belangstelling werd de referent aangehoord. De Voorzitter bracht den dank der aanwezigen voor de belangrijke mededeelingen over. Hij sluit daarna de vergadering na dankgebed van den heer van Engelen.

Korte Berichten.

Mej. A. M. van Zuijlen.

Tot hoofdverpleegster aan het Petronella-Hospitaal te Djokjakarta is benoemd Mej. A. M. van Zuijlen te Leiden.

G. J. Kalverla.

De heer G. J. Kalverla, onderwijzer te Stadskanaal, is benoemd tot onderwijzer bij het Christelijk onderwijs in Djokjakarta. Hij denkt te vertrekken met de Johan de Wit d.d. 5 Sept. a.s. van Genua.

J. van Wijk.

Als onderwijzer voor Solo is benoemd de heer J. van Wijk te Den Haag. Ook hij hoopt D.V. te vertrekken met de Johan de Wit, 5 Sept. a.s. van Genua.

Mej. M. Veeffkind.

Mej. M. Veeffkind te Delft is benoemd tot onderwijzeres te Solo. Voor haar is eveneens een plaats besproken op de Johan de Wit.

Dr. F. Veldstra.

Dr. F. Veldstra, die geruimen tijd als Chirurg werkzaam was in het Petronella Hospitaal te Djokja, zal in Juni zijn arbeid daar neerleggen om naar Soemba te gaan en als missionair arts te gaan werken in het ziekenhuis te Waikaboebak.

Kerkinstitueering te Pajeti (Soemba).

De kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Hoogeveen heeft als zendende kerk voor den post Pajeti op Soemba, besloten Ds. P. J. Lambooi, missionair Dienaar des Woords aldaar, te machtigen te Pajeti de ambten in te stellen.

Dit besluit is genomen met de medewerking van de Bijzondere Vergadering van missionaire Dienaren op Soemba, alsmede van de Deputaten voor de Zending op Soemba.

Het nieuwe ziekenhuis te Waikaboebak.

Het nieuwe ziekenhuis te Waikaboebak is 23 April l.l. op officieele wijze geopend.

Ook de Zendingsconsul Dr. Slotemaker de Bruïne was daarbij tegenwoordig.

ZENDING ONDER DE CHINEEZEN OP MIDDEN-JAVA.

Batavia.

In het verslag van een Kerkeraadsvergadering te Batavia lezen we:

„Een uitvoerige bespreking wordt gewijd aan het schrijven van de Zendingsdeputaten over het plan om de zending onder de Chineezers op Midden-Java ter hand te nemen. Besloten wordt om mede te deelen, dat de ontwikkeling van het eigen Zendingswerk der Kerk thans niet toelaat om daarvoor een financieele bijdrage bindend toe te zeggen.”

Semarang.

Het Kerkeraadsverslag meldt:

„De Kerkeraad besluit de Zendingstaak te aanvaarden en de daarvoor benodigde gelden, volgens het schema der Deputaten, te zullen afstaan, en de leden, zooveel mogelijk door persoonlijk bezoek, te vragen de contributies te verhoogen met 10 pCt., waardoor de Kerkeraad aan de nieuwe verplichtingen zal kunnen voldoen.”

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zend dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

Gandhi en zijn betekenissen voor de toekomst van Britsch Indië, door Dr. Ir. H. G. van Beusekom. N.V. Alg. Boekhandel voor Inw. en Uitw. Zending, den Haag. f1.40.

Een zeer belangrijk boek, ook uit Zendingsoogpunt. Gandhi is een bijzonder merkwaardig man, wiens naam schier elken dag in de pers genoemd wordt. Dit boek teekent ons zijn persoon, zijn beginselen, zijn optreden en zijn betekenissen voor Indië. In korten tijd beleeft dit werkje reeds zijn derden druk.

Op de Rots, door Benjamin Vallotton, bij Kok te Kampen. f2.25.

Dit boek schetst het leven in een Waldenzen-Vallei in Savoye gedurende het mid-

den der 19e eeuw. Het is vertaald door W. J. Goedbloed. Een goed boek.

Over Joden en Jodengenooten, door Ds. W. J. J. Velders, bij Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen. f2.50, geb. f3.25.

Ds. Velders heeft een vlotte pen. En wat hij schrijft is altoos interessant. Dit boek ook. Het behelst een serie schetsen, die eerst in „Op den Uitkijk” zijn verschenen. Mooie, leerzame stukken, die men met genot leest. Gaarne aanbevolen.

Bij de N.V. Alg. Boekhandel voor Inw. en Uitw. Zending te den Haag verschenen:

Voor leeftijd omstreeks 9 à 10 jaar:

Solé en zijn vriendjes, door H. Krayen van Aalst. 48 blz. met 4 platen op kunstdruk in geïllustreerden omslag in 4 kleuren. Per stuk 50 cent.

De Heer Krayen van Aalst is een uitstekend verteller, naar wien de kinderen bijzonder graag luisteren. Hij toont het ook in dit mooie Zendingsboekje, dat we graag aanbevelen.

Voor leeftijd van 9—11 jaar:

Hoe Akioen zijn moeder terugvond. Naar het Duitsch van Frieda Henning vrij bewerkt door A. J. C. van Seters. 56 blz. met 13 platen op kunstdruk, in geïllustreerden omslag in 3 kleuren (van Jacob Jansma). Per stuk 60 cent.

Eveneens een aardig Zendingsboekje, dat voor kinderen zeer geschikt is.

Voor leeftijd van 7—9 jaar:

Wen-Bao en Tsjoen-Len. Van een Chineesch jongetje en zijn zusje naar het Eng. van Mary Entwistle, vrij bewerkt door A. J. C. van Seters. 64 blz. met 28 plaatjes in omslag. Per stuk 60 cent.

Ook dit mooie boekje bevelen we gaarne aan.

Voor leeftijd van 9—11 jaar.

Moesa de Egyptische jongen. Naar het Eng. van Mary Entwistle, vrij bewerkt door A. J. C. Seters. 64 blz. met 20 plaatjes in omslag in 5 kleuren. Per stuk 60 cent.

Een boekje, dat de kinderen graag zullen lezen.

Al deze boekjes worden bij aankoop van minstens 25 ex. tegen **halven prijs** afgeleverd. Ook gecombineerd met de andere deeltjes uit de reeks.

Enkele opmerkingen over Gereformeerde Schriftbeschouwing, door Ds. W. M. Le Cointre, bij le Cointre te Goes. f 0.60.

De opmerkingen, die Ds. Le Cointre in dit helder gesteld geschriftje maakt, zijn zeer waard gelezen te worden.

Dit kostelijk boekje kome in veler handen. Het is voor onzen tijd bijzonder geschikt.

Suriname.**Of het ook noodig is.**

Waar de lijst voor Suriname ditmaal korter dan vorige maanden is, laten wij nog eens enkele stemmen van het Zendingsterrein weerklinken, opdat toch ieder wete hoe dringend de hulp daar noodig is.

Men schrijft ons dan:

....De salarissen van deze onderwijzers, die f27 of f36 per maand verdienen, konden niet verhoogd worden, zelfs niet na schrapping van de post voor reparatie van de gebouwen, die zoo ongeveer in elkaar zakken. Ook de zoozeer gewenschte nieuwe school op Onoribo, die voor f1500 op de lijst stond, is ervan afgevoerd....

....Het benoemde hoofd heeft voorlopig geen huis: De logeerkamer in het kleine kerkgebouwtje, eigenlijk bestemd voor doortrekkende zendelingen, zal zoolang woning voor het hoofd der school zijn....

....De bloeitijd van het internaat is voorbij. Het is bij de tegenwoordige nooden der Suriname-zending onverantwoordelijk veel geld aan het internaat te besteden....

....Een districtschool met 32 leerlingen begint niet veel met f32 voor leermiddelen gedurende een heel jaar....

Broeders en Zusters, vergelijk hiermee nu eens den toestand van ons Christelijk onderwijs in Nederland. Komt, help mede, om aan die schreiende misstanden een eind te maken. Waar een wil is, is een weg. Wij ontvingen zoo juist de heugelijke mededeeling dat een rondgang bij Geref. en Ned. Herv. te Sassenheim tot een verblijvend resultaat heeft geleid.

Vroeger werd dit ook al eens geprobeerd — en met goed gevolg — te Bilthoven, te Amsterdam (Z.), te Achterveld en elders. Zou dat ook bij u niet eens te probeeren zijn. Aan toestanden als bovengeschetst moet toch een eind komen!

In de afgelopen maand ontvingen wij van J. J. S. te E. f5; Pers. Chr. Sch. v. L. en U.L.O. te 's-Gravenzande f5; Ger. Sch. te IJlst f2.50; Mevr. B.—R. te Rotterdam f10; J. G. P. te Wormer (G. K.) f2.50; W. J. G. te A'dam Noord (Zend. comm.) f20.90. G. W. te D. f100; Mej. W. G. v. H. te R'dam f2.50; Ger. K. Scheveningen f25; fam. V. te B. o. Z. f7.50; Wed. H. te Vlissingen f2; F. B. te Haarlem f5; Ds. F. d. V. te R. f5.

Dat de lijst wat kort is kunnen bovengenoemde trouwe Surinamevrienden zeker niet helpen. Wij danken hen dan ook zeer hartelijk en eveneens den Heer W. Kok te Solo, met zijn actieve medehelpers, die ons opnieuw verrasten met f250 uit de Oost voor de West. Voorts ontving ik nog bericht van een bejaarde broeder uit S. die zijn jaarlijksche Pinkstergift à f100 ditmaal voor Suriname wilde bestemmen. Mogen velen straks dit schoone voorbeeld volgen; zonder onze Geref. Zending te vergeten.

Hilversum, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN,
Bilderdijklaan 12.

Giften.**Ontvangen voor de Generale Kas.**

Door E. Dijkstra uit het nikkertje der Ger. Sch. te Engwierum f12.50. Door Hondius en Zoon 10 pct. van de ontvangsten over 1929 in Zeeland, N.-Brabant en Limburg 2e storting f1400 en voor het Chr. Jav. Boekenfonds f50. N. N. te M. f1. D. Hek, Klokkenberg Nijmegen f5. Door D. A. Jalink van de Zondagsch. te Velp f5. C. Bos, Bolsward f5.25. Uit het Negertje van de Chr. Sch. te Laren (G.) door D. Maag f2.50. Door P. J. Scheuder van theelood enz. f6.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 24 Mei '30.

Postrekening No. 32806.

Voor Kerkbouw Djokja.

N.N. f1.—.

ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN OP SOEMBA.

5de verantwoording van 25 April tot en met 24 Mei 1930.

Provincie Groningen:

J. K. Groen, Groningen, halve ct. f1.15; P. Pilon Jzn., Stedum, meisjesv. Martha-Maria f25; idem, Jongel. Vereen. f28.33; idem, Zendingsvereen. f23.64; Mej. G. Haan, Kinderzend. Vereen. Gron. f265; G.

Brouwer, Siddeburen, busjes kl. meisjes-
vereen. f81.09; K. Bosma Jr., Middelstum,
collecte gift f20; Ds. Steenhuis, Lopper-
sum, collecte bruiloft f4.50; H. J. Doff,
Ten Post, Zend. film f20; idem, Zend.
Comm. f50; E. M. Bos, Westeremden, col-
lecte kerk f89.30; F. Klaassens, Sappe-
meer, busjes Fokko Wehmeyer f12.75; J.
Veenema, 2e Exlmond, busje Hamke Wind
f6.47; idem, gift van N. N. f1; Ds. N.
Postema, Veendam, saldo zend.bladen f113.
A. Donkerbroek, Niezijl, busjes f60; P.
Teune, Onderdendam, gift kerkzakje f25;
Geref. Kerk, Uithuizen, gift f2.50; T. v. d.
Molen, Kornhorn, Java-Soemba-film f9.65;
idem, Zend. Comm. f35; idem, halve ct.
Kl. Valk f4; J. M. Wagenaar, Stadskanaal
Pekelderweg, Zend. Comm. f14; idem, col-
lecte gift f5; idem, fam. feest f5.13; idem,
busjes f26; idem, Zend. Vereen. f14.50;
idem, coll. gift f5; A. Algra, Stadskanaal,
Zend. kas f240; Ds. R. Middelveld, Hoog-
kerk, giften coll. f2; S. Westerhof, Lut-
jegast, busjes 2e en 3e kl. f3.33; G. Slood,
Kampen, saldo '29 f608.87; A. Kaspers,
Winsum-Obergum, Zend. Comm. f60; Kna-
penver. Obadja f2.50; Meisjesvereen.
Dorcas, Doezum f5; Meisjesvereen. Dient
den Heere, Groningen f16; Meisjesver.
Lydia, Noord-West-Zuid Groningen f30.65.

Provincie Drenthe:

Geref. Meisjesvereen. Dorcas, Alteveer,
f8; H. Blanken Wzn., Hoogeveen, Zend.
Comm. f150; Mej. J. Mulder, Coll. gift,
f10; idem, Catech.bus f13.75; G. Buist,
Erica, ingez. door Angelinus Doornbos op
een bruiloft f5.46; D. Bakker, Dwingelo,
dankoffer f5; idem, collectegift f2; H.
Kremer, Nieuwlande, busjes f25.53; idem,
van een bruiloft f7.53; A. Offereins, Bo-
vensmilde f60; K. Tiems, gift kerkzakje
f5; Ds. Hayer, Schoonebeek, uit de busjes
f65.27; Ds. N. Duursema, Nw. Amster-
dam, coll. Vugteveen Sr. f6.01; Ds. D.
Drenth, Zendingabl. Borger f70; idem,
Zendingskal. Vries, 2e ged. f2; idem, E.
B. de W. te Oostwolde f9.67½; idem, gift
Kerkz. Gasselternijveen f25; idem, film
Gasselternijveen f90.—; Ds. D. Drenth,
Zuidlaren, bruiloft J. F. en T. B. f6.92½;
G. Koolstra, Hollandscheveld, inh. busjes v.
1½ jaar f89.18.

Provincie Overijssel:

G. v. d. Veen, Vroomshoop, bruiloft
f3.75; idem Zend. Vereen. f75; W.
Eugster, Hengelo, Zend. bladen f84; idem
busjes f30.92; Dirk de Vries, gift coll. en
kasgeld f12.50; G. Breukelman, Harden-
berg, 2 giften 25 en 10 f35; Alb. Plender,
Kamperveen, zendingsbusjes 2e halfjaar
f24.63.

Oost Friesland en Bentheim:

Ds. J. E. Goudappel, Emlichheim, 3 gif-
ten a M. 5.— f9; Ds. Bronger, Bentheim,
Kerkzakje M. 25.— f14.82.

Soembaweken:

Provincie Groningen:

Ds. W. Oosterheert, Ter Apel, f89; S.
Westerhof, Lutjegast f90; A. Donkerbroek
Niezijl f82.20; T. van der Molen, Korn-
horn f35; Geref. Kerk, Bedum f528.60;
Ds. R. Middelveld, Hoogkerk, nagift f4.

Provincie Drenthe:

A. Offereins, Bovensmilde f133.69; Ge-
ref. Kerk, Zuidwolde Dr. f120.

Prov. Overijssel:

Geref. Kerk, Ambt Vollenhove B f65.94;
Ds. J. Visser, Oldemarkt f44.55; Geref.
Kerk, Langeslag f101; G. Bax, Holten
165.35.

Ramp Pajeti:

Provincie Groningen:

Geref. Kerk, Thesinge f57.00½; Van een
Zuster te Gron. f1; Ds. R. Heidema, Zuid-
broek f34.33; Ds. R. Middelveld, Hoogkerk
f104.62; E. Wiersema, Loppersum f114.77;
H. A. Hulsebos, N. Pekela f41.32; L. Oud-
man, Overschild f17; Geref. Kerk, Sappe-
meer f108.77; Geref. Kerk, Bedum f277.30;
J. M. Wagenaar, Stadskanaal, Pekelder-
weg f32.71; Geref. Kerk, Groningen
f1521.62½.

Provincie Drenthe:

K. Treins, Gees f66; Ds. N. Duursema,
Nieuw Amsterdam f79.58.

Prov. Overijssel:

P. Uspeers, Stad Vollenhove f29.50; Ds.
J.F. Colenbrander, Vriezenveen f2.50; Ge-
ref. Kerk, Haaksbergen f19.54; H. A. Beu-
kenkamp, Den Ham, Uit nikkertje school
f5; G. H. Hutman, Nijverdal f233.45; G.
Slood, Kampen, f851.40; Geref. Kerk,
Zwartsluis f151.28; G. Peddelmons, Almelo
f100; Ds. Meijnen, Zalk f36; Geref. Kerk
Wierden f41.75; J. F. Colenbrander, v. J.
M. Vriezenveen f1; Geref. Kerk, Olst
f12.44; G. v. d. Veen, Vroomshoop f94.03.

Oost Friesland en Bentheim:

Altref. Gemeinde, Wilsum f53.04.

Totaal f8407.60.

1ste verantwoording	f 9279.68
2de verantwoording	f 5063.98
3de verantw.	f 4775.14½
	M. 50 29.30
	f 4804.44½
4de verantwoording	f 4292.61
5de verantwoording	f 8407.60
Totaal van 1 Jan.—24 Mei	f 31848.31½

Voor de toezending van bovenstaande
bedragen hartelijk dank.

De arbeid der Zending op Soemba in al-
ler voortdurende belangstelling aanbevo-
len.

Groningen, 24 Mei 1930.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.
Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Een Zendingsgebed. — Van Zendingsaangelegenheden: Ds. L. Netelenbos; De Ned. Zendings-Raad; Wonosobo; Ds. H. Holtrop. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Iets over het Zendingswerk in West-Soemba. — Zending Zuid-Holland Noord: Verslag van het Zendingswerk te Solo 1929; Dr. H. A. van Andel. — Zending Friesland: Verslag van den arbeid op het Friesche Zendingsterrein over 1929. Vervolg. — Zending Zuid-Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag van 1 Jan. tot 31 Maart 1930; Brief Dr. Esser; De Heer en Mevr. Jonkman—Haast. — Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Brief van Ds. Merkelijn en nog een brief van Ds. Merkelijn; Belangrijk besluit. — Zending Noord-Holland: Brief Ds. A. Pos; Statistiek; De Kerk te Malang; Kort verslag van de vergadering van Miss. Predikanten te Djokja. — Zendingskalender 1931. — Brief uit Ermelo. — Korte Berichten. — Lees-tafel. — Suriname. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Een Zendingsgebed.

En Abraham zeide tot God: „Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht!”

Gen. 17 : 18.

Wie Ismaël was, weten we. Hij was de zoon van Hagar, de dienstmaagd van Sara. Aan Abraham had de Heere de belofte van een zoon gegeven. Jaren verliepen en de belofte was nog niet vervuld. Dat verleidde Sara, om, in ongeduld, zelf den weg te kiezen tot vervulling dezer Godsbelofte en zij gaf Hagar aan Abraham, opdat uit haar dien zoon geboren zou worden. En zoo werd uit Hagar de zoon geboren, dien zij naar het woord des engels, die haar verscheen, Ismaël noemde. Toch bleek alras, dat dit de weg niet was.

De Heere verscheen wederom aan Abraham en vernieuwde de belofte en zeide, dat uit Sara een zoon geboren zou worden. Lachend van vreugde hoorde Abraham dit aan. Maar, als hij op Ismaël zag, rees toch de vraag: „en wat zal dan deze?” Op hem had hij reeds zoo lang gezien als de zoon der belofte. Zal Ismaël dan 't heil des Heeren derven? Voor hem ook begeert hij heil van boven. En zoo rijst de bede op: „Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht!”

Die bede gold zeker allereerst den persoon van Ismaël. Maar Ismaël staat niet alleen; niet los van zijn geslacht. In Hem was aan Hagar een zaad toegezegd, dat van wege de menigte niet zal geteld worden. Hij ontving als zoon van Abraham een zegen. De Engel des Heeren zeide: „Ik zal hem tot een groot volk stellen!” En „hij zal een woudezel van een mensch zijn; zijn hand zal tegen allen zijn en de hand van allen tegen hem, en hij zal wonen voor het aangezicht zijner broederen”, d.i. zeggen onze kanteekenaren: „hij zal de grenzen zijner woning wijd en breed uitzetten.”

Na de verdrijving uit Abrahams tent komt Ismaël in de woestijn van Paran. Daar groeide hij op met zijn kamel en zijn ros. Daar leefde hij op zijn zwaard en zijn boog en God maakte hem machtig. Zijn naam leefde voort in de Ismaëlieten. Wat al stammen in dat Arabië, aan hem verwant of aan hem en zijne nakomelingen onderworpen. Dat volk der woestijnen werd een volk van wereldveroveraars. En dat groote volk der Arabieren, bewoners der woestijnen, is Ismaëls nakroost voor 't welk die bede rees: „Och dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht!”

Maar kan dat nu voor ons een zendingsgebed zijn? Past dat ook op onze lippen? Wat hebben wij met Ismaël van doen?

Met Ismaël staan wij in zeer nauw contact. In den zendingsarbeid hebben wij met hem te doen. Mohammed was uit Ismaël. En zoo zijn de Mohammedanen zijn geestelijk nakroost. Ook tot Nederlandsch Indië is dat Mohammedanisme doorgedrongen en heeft vooral op Java de hand gelegd. Die geweldige geestelijke macht met zijn haat en bestrijding, met zijn eigengerechtigheid en fanatisme is de macht waartegen onze zendelingen moeten optrekken. Onder die Mohammedanen moet het evangelie van Christus worden uitgedragen. Met steeds toenemende kracht verzet het zich daartegen. Door sterke propaganda voor den Islam. Door haat te kweken tegen den Christus. Ze lasteren de goddelijke Drieëenheid, het Zoonschap van Christus, den Bijbel, het leven der Christenen. Verstaan wij niet, dat het een zware arbeid is om onder zulk volk het evangelie te planten? Maar te sterker hebben wij te bidden, dat God die macht der vijandschap breke en de deuren ontsluit om

Christus te doen binnengaan. „Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht!”

En hebben we grond van verwachting, dat God zal hooren? Immers evenzeer als Abraham. Er was grond voor dat gebed. En God heeft verhoord. Ja grond was er voor Abraham om zoo te bidden. Was Ismaël niet zijn zoon? Had hij niet het teeken des verbonds ontvangen? God zelf rekent er mee, dat Ismaël uit Abraham is gesproten. Zie maar in hoofdstuk 21 : 13, waar de Heere zegt: „Ik zal den zoon dezer dienstmaagd tot een volk stellen, omdat hij uw zaad is.”

En of God die bede verhoord heeft? Als we op den persoon van Ismaël zien, zouden we twifelen. De zoon van een biddenden vader is een spotter, en hij toont zich een hater van den zoon der belofte. Hij openbaart meer vijandschap dan geloof. En als hij straks met zijne moeder uitgedreven wordt, huwt hij met een Egyptische. Maar over den persoon van Ismaël oordeelen we niet. Wij weten niet, wat God nog aan Ismaël gedaan heeft; later misschien, om Abrahams wil. Is ook Saulus, die een vervolger en lasteraar was, niet een biddende Paulus geworden? Kan de Heere niet voor een doorn een denneboom doen opgaan en voor een distel een mirt?

Dit is zeker, dat Ismaël een merkwaardig persoon was en dat Gods oog op hem geslagen was. Ismaël behoort tot die weinige menschen, die reeds vóór hunne geboorte een naam van God gekregen hebben. Hij was zelfs de eerste. Na hem geschiedde het met Izak, met Salomo, met Josua, Johannes den Dooper, en met den Heiland zelf. Ismaël heeft geleefd onder Gods bijzondere hoede. De Engel des Heeren was hem gedachtig toen zijne moeder hem nog onder 't hart droeg, op hare vlucht. Hij heeft hem bewaard in de woestijn, toen hij van dorst dreigde te sterven en een bron voor hem gewezen, dat hij niet stierf maar leefde. De Schrift zegt nadrukkelijk: God was met den jongen! De Heere heeft getoond, dat Hij een verhoorend God was, en dat Hij zoekt, die naar Hem niet vragen, zooals Hagar beleed. Meer meldt ons de Schrift niet van zijn persoon.

Maar die bede raakt heel zijn geslacht. En als we op Ismaëls geslacht zien dan ontwaren we zeer duidelijk, dat de Heere gehoord heeft en dat Hij ook uit Ismaëls zaad tot zijn Koninkrijk roept. God gedacht aan Ismaëls geslacht om het voor zijn aangezicht te doen leven. Denkt aan de Koningin van Scheba, die uit Arabië kwam om Salomo's wijsheid te hooren. Zij, een der edelste dochteren van Ismaël, die als een dochter Abrahams, Jehova Israëls God, looft. Onze Heere Jezus Christus doet het komen dezer Koningin zien, als een profetie van het komen van Ismaël tot Christus. Zij was de eersteling van den oogst, die volgen zou.

De Jeruzalemsche Pinksterdag getuigt er mede van. Het mag immers onze aandacht niet ontgaan, dat onder de volken daar genoemd ook de Arabieren zijn. Dat is het volk van Ismaël. Ook zij worden straks gesteld onder hen, die den naam van Sions kinderen dragen. Ze staan het laatst in de rij. Mogelijk wel een fingerwijzing, dat ze onder de laatsten behooren, die tot Christus de toevlucht nemen en door zijn goeden Geest zich in 't effen land laten leiden. Maar al waren ze ook de laatsten, ook voor hen is er plaats bij het kruis.

Op de verhooring van dit gebed mogen wij rekenen in onzen zendingsarbeid. De naam Ismaël: „God verhoort”, wijst er heen. Al werd Ismaël ook uit Abrahams tent gedreven, het oordeel Gods zal niet eeuwig verstooten. Ismaëls zonde was groot in zijn spotten met Izak. Maar niet minder groot was Israëls zonde, toen het den Zoon van God verwierp. En toch is er voor Israël nog genade. Zoo ook voor Ismaël. Naarmate de

tegenstand sterker is, zij onze ijver te meer en het gebed te vuriger. De kinderen des vleesch es kunnen worden kinderen naar den geest; die verre waren kunnen nabij gebracht worden. De hoovaardigen zullen zich buigen, de spotters aanbidden, en die vijanden waren zullen liefhebben. Want de Heere zal de bede verhooren: Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht!

C.

F. S.

Van Zendingaangelegenheden.

Ds. L. Netelenbos.

De missionaire predikant van Utrecht, Ds. L. Netelenbos, is van zijn arbeidsveld teruggekeerd naar Holland.

Het was voor hem een zeer gewichtig en aandoenlijk afscheid, dat hij nemen moest, toen hij uit Indië ging vertrekken. Want het was niet een vertrek naar Holland met het uitzicht, dat hij na enkele maanden zou terugkeeren, maar het was een definitief afscheid van het Zendingsterrein.

Reeds sinds lang begon de gezondheids-toestand van Ds. Netelenbos wat wankel te worden. Maar hij bleef op zijn post en zette zijn werk voort tot dat eindelijk de geneesheer oordeelde, dat het niet langer mocht en dat hij naar Holland terug moest.

Ds. Netelenbos heeft trouwens reeds een beduidenden staat van dienst. In Holland heeft hij slechts kort een Kerk gediend. Maar ruim twee jaar. Reeds 16 Dec. 1903 werd hij te Delft bevestigd als miss. predikant van Wonosobo. Omstreeks 15 jaren heeft hij te Wonosobo gearbeid. Hij heeft daar het pionierswerk verricht, dat bijna steeds met heel veel moeite gepaard gaat. Ook Ds. Netelenbos heeft dit te Wonosobo in sterke mate ondervonden. In 1918 is hij door Utrecht beroepen voor den missionairen dienst des Woords te Poerworedjo, waar hij nu bijna 12 jaar met rijken zegen heeft mogen werken.

Wij verstaan het, dat het Ds. Netelenbos zwaar viel ditmaal Java te verlaten. Hij moest zijn geliefden arbeid, waaraan hij zijn leven gewijd had, voor goed neerleggen. En op Midden-Java zag men hem noode heengaan. De Alg. Vergadering van Zendingarbeiders op Midden-Java, waar Ds. Netelenbos steeds een beminde verschijning was, was diep onder den indruk toen hij afscheid nam. En het viel de Gemeenten op zijn Zendingsterrein zwaar hem te moeten missen.

Voorloopig woont Ds. Netelenbos nu te Arnhem. Zijn gezondheid laat niet toe, dat hij den eersten tijd spreekbeurten op zich neemt. Zijn adres is: Anaja Arnhem.

Twee dingen hebben hem bij zijn komst in Holland bijzonder verkwikt. Vooreerst dat hij Ds. F. A. Keuchenius mocht ontmoeten, die weldra hoopt heen te gaan om zijn werk te Poerworedjo te aanvaarden. En in de tweede plaats, dat er thans uitzicht is op overname van Wonosobo door de Kerk van Heeg. Want Wonosobo ligt Ds. Netelenbos nog zeer na aan het hart.

De Ned. Zending-Raad.

Een der belangrijkste zaken, die betreffende de Zending op de Generale Synode aan de orde zullen komen, is de vraag of de Zending van de Gereformeerde Kerken ook zal toetreden tot den Ned. Zending-Raad.

Bij dien Zending-Raad zijn, uitgezonderd de Zending van de Gereformeerde Kerken, alle Protestantische Zendingen van Nederland aangesloten. Wel is ook tot de deputaten der Generale Synode voor de Zending het verzoek gericht om zich bij den Zending-Raad aan te sluiten. Maar het spreekt van zelf, dat de deputaten daarvoor niet konden beslissen. Zij hadden daarvoor geen mandaat en moesten dit aan de Generale Synode overlaten.

Blikens art. 3 der Statuten staat de Ned. Zending-Raad op den grondslag der Heilige Schrift, die hij erkent als het Woord van God, en mitsdien als regel van geloof en leven, terwijl hij instemt met de Apostolische geloofsbelijdenis.

De Ned. Zending-Raad neemt dus beslist een positief Christelijk standpunt in. En het doel dat hij beoogt is:

a. de bevordering der onderlinge gemeenschap en der eendrachtige samenwerking tusschen de aangesloten lichamen, met volkomen eerbiediging van elks algeheele zelfstandigheid en vrijheid;

b. de aangesloten lichamen te dienen van advies bij de behartiging van algemeene zending belangen, met bevoegdheid om van deze adviezen kennis te geven aan de Regeering en andere lichamen;

c. bij de behartiging van bijzondere be-

langen der aangesloten lichamen deze op daartoe strekkend verzoek hulp te bieden; d. de Protestantische Nederlandsche Zending te vertegenwoordigen in internationale zendingsorganisatie's.

Ongetwijfeld is er in het doel, dat de Ned. Zendings-Raad beoogt, veel, dat toejuicing verdient. Toch zijn er tegen de aansluiting van de Zending der Geref. Kerken bij den Zendings-Raad wel bezwaren in te brengen, die geenszins van belang zijn ontbloomt. Er is op gewezen, dat de Zending der Geref. Kerken van de Kerken zelf uitgaat, terwijl de andere Zendingen bijna alle uitgaan van een vereeniging of genootschap. Toetreding tot den Zendings-Raad zou te veel het ongelijksoortige met elkander vereenigen. Kerken kunnen zeer bezwaarlijk samenwerken met andersoortige lichamen. Dat bezwaar is niet gering. Maar er is opgemerkt, dat onze Kerken in zake zendingsbelangen wel meer hebben samengewerkt met andere corporaties. Reeds tal van jaren is de zending van de Geref. Kerken aangesloten bij het Zendingsconsulaat, dat uitgaat van alle Protestantische zendingen, die in Ned.-Indië werken. En tot nu toe heeft dit nimmer tot eenige moeite geleid. Voor een bepaald doel kunnen kerken ook wel met andere corporatie's samen werken. Er zijn trouwens wel meer Zendingen, die van Kerken uitgaan, zooals b.v. de Zending van de Christ. Geref. Kerk, en die ook bij den Zendings-Raad zijn aangesloten.

Zwaarder weegt wellicht nog het bezwaar, dat aansluiting aan den Zendings-Raad de vrijheid en zelfstandigheid van de Zending onzer Kerken wel eens wat in gevaar kon brengen. Indien door aansluiting de vrijheid en zelfstandigheid onzer Zending ook maar in het minst in gedrang zou komen, zou zelfs over geen aansluiting mogen worden gedacht, want tot geen prijs mag onze Zending het geringste stukje van haar vrijheid en zelfstandigheid prijs geven.

Er is echter opgemerkt, dat dit gevaar geheel denkbeeldig is. Uitdrukkelijk staat in Art. 20 der statuten van de Ned. Zendings-Raad, dat de samenwerking zal worden bevorderd „met volkomen eerbiediging van elks algeheele zelfstandigheid in vrijheid”. Voorts is het in de statuten vastgelegd dat de Raad „tegenover de aangesloten lichamen geen andere dan adviseerende bevoegdheid” heeft en dat „de besluiten van den Raad de aangesloten lichamen slechts verbinden voor zoover zij er hun goedkeuring aan gehecht hebben”. Elke Zending

blijft dus geheel vrij en zelfstandig. Bovendien zijn de aangesloten lichamen ten allen tijde bevoegd zich af te scheiden”. Geen enkele Zending behoeft dus een dag langer aangesloten te wezen dan men zelf wil. De vrijheid en zelfstandigheid schijnt dus wel genoegzaam te zijn verzekerd. Ook de andere Zendingen zouden trouwens zich niet hebben aangesloten, als er gevaar was voor de door elke Zending op prijs gestelde vrijheid en zelfstandigheid.

Er is echter een bezwaar, dat nog aanmerkelijk zwaarder weegt, dan wat we noemden. De Ned. Zendings-Raad is als lid toegetreden tot den Internationalen Zendings-Raad. Die Internationale Zendings-Raad heeft geen grondslag. En nu vreest men, dat de Internationale Zendings-Raad zich zal bewegen in moderniseerende richting. Gelet op sommige rapporten, die zijn uitgebracht op de Wereld-Zendingsconferentie, die in 1928 te Jeruzalem is gehouden en in aanmerking genomen de richting, die sommige bij den Internationalen Zendings-Raad aangesloten Zendingen uitgaan, schijnt dat gevaar geenszins denkbeeldig. En het spreekt van zelf, dat de Zending onzer Kerken geen medewerking zou kunnen verleenen aan een lichaam, dat zich in moderne richting zou bewegen en zich zou losmaken van de hoofdwaarheden van het Christendom en van de H. Schrift als het Woord van God. Opgemerkt mag echter, dat de Ned. Zendings-Raad krachtens den grondslag, waarop hij staat, zich zou moeten verzetten tegen een gaan van den Internationalen Zendings-Raad in Moderne richting. Indien onze Zending zich bij de Ned. Zendings Raad aansluit, kan zij haar invloed aanwenden om in de Ned. Zendings-Raad te bevorderen, dat deze niet alleen zelf niet afglijde in moderne richting, maar ook met klem er voor wake, dat het met den Internationalen Zendings-Raad niet verkeerd ga. Juist door aansluiting aan de Ned. Zendings-Raad zal de Zending der Geref. Kerken — zoo is wel betoogd — een zeer gunstigen invloed kunnen oefenen op den gang van de Zendingsbeweging in het algemeen, wat stellig van groote betekenis zou zijn. Omgekeerd zal de Zending onzer Kerken, als zij zich niet aansluit, geïsoleerd worden en allen invloed in breeden kring verliezen en ook de adviezen missen, die de Zendings-Raad over allerlei algemeene Zendingsvraagstukken geeft, welke ook voor onze Zending van belang zijn.

Zoo is er heel wat in te brengen tegen de aansluiting van de Zending onzer Ker-

ken bij den Ned. Zending-Raad, maar er is ook heel veel te zeggen, dat er voor pleit.

De Generale Synode zal een en ander hebben te beoordeelen en dan eene beslissing moeten nemen. Het komt ons voor, dat de Zending der Geref. Kerken zich niet geheel moet onttrekken aan het meelevens met de Zending in het algemeen; tenzij dan dat haar dat meelevens met de Zending in het algemeen onmogelijk wordt gemaakt, zoodat zij zich om des beginsels wille geheel zou moeten isoleeren.

Wonosobo.

Er is nu uitzicht dat de verzorging van Wonosobo wellicht spoedig een afdoende regeling zal ontvangen. Die verzorging heeft de laatste jaren heel wat zorg gebaard.

De l.g. Generale Synode sprak uit „dat op grond van den historischen band tusschen de Geref. Kerken in Nederland en het Zendingsterrein Wonosobo en de kansen voor de zending aldaar, Wonosobo eene behoorlijke verzorging dient te ontvangen.”

En zij droeg aan hare deputaten voor de zending op „in gemeenschappelijk overleg met de zendende Kerken van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte), Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, en Friesland of eenige andere kerk, die zou blijken bereid te zijn Wonosobo als hoofdpост over te nemen, de zaak der overdracht van Wonosobo zoo mogelijk tot een goed einde te brengen.”

Nu is ook de laatste jaren Wonosobo wel behoorlijk verzorgd. Ds. A. Merkelijn, de Miss. predikant van Zeeland te Magerang, nam als consulente de verzorging van den hoofddienst en schooldienst waar.

Voorts is het bestaande ziekenhuisje, dat uitging van een neutrale Vereeniging, door de Zending op zeer gunstige voorwaarden overgenomen. En gelukkig was Mej. Dr. J. G. Dreckmeijer te Poerworedjo bereid om naar Wonosobo te gaan en hare krachten te wijden aan den Med. dienst. Dit is natuurlijk met dankbaarheid aanvaard. Mej. Dreckmeijer, die al heel wat jaren als Miss. arts de Zending dient, werkt nu tot volle tevredenheid te Wonosobo, zoodat in de verzorging van den Med. dienst aldaar voorloopig uitnemend is voorzien.

Maar er moet te Wonosobo een nieuw ziekenhuis gebouwd. En het werk moet er

breeder dan dit de laatste jaren kan geschieden worden aangevat. En daarbij was de groote vraag: „Wie zal dat doen?”

De Kerk te Delft met de kerken van Zuid-Holland Noord, die tot nu toe Wonosobo verzorgt, kan dat onmogelijk blijven doen.

Men heeft aan het groote en bloeiende Solo de handen meer dan vol. Er moest dus een andere Kerk gezocht worden, die Wonosobo zou willen overnemen. En ofschoon met onderscheidene Kerken meermalen overleg is gepleegd, scheen het niet te kunnen gelukken een Kerk te vinden die Wonosobo kon aanvaarden.

In Indië was men algemeen van gevoel, dat de overname van Wonosobo thans het best kon geschieden door de Kerk te Heeg met de andere Kerken van Friesland. Ook heeft Ds. K. v. Dijk, de oudste Miss. predikant van Friesland, meermalen de wenschelijkheid daarvan bepleit.

In verband daarmede hebben de deputaten der Generale Synode zich nogmaals tot de Kerken van Friesland gewend met verzoek tot eventueele overname van Wonosobo.

Na samenspreking eerst met de deputaten der Friesche zending en daarna met de Friesche zendingssynode, gehouden te Sneek 21 Mei 1930, heeft deze volgens het door haar gepubliceerde persverslag besloten „de verzorging van Wonosobo alleen over te nemen, indien onder de voorwaarden wordt opgenomen, dat zij de Friesche Kerken niet meer zal mogen kosten dan f 2000 per jaar en dat derhalve het percentage van de subsidie uit de Generale Zendingkas eventueel verhoogd moet worden, wanneer de kosten voor de Friesche Kerken de f 20000 zouden te boven gaan.”

De Kerk van Heeg en de met haar samenwerkende Kerken zijn dus thans bereid de verzorging van Wonosobo op zich te nemen.

De deputaten der Generale Synode zullen nu wellicht aan de a.s. Generale Synode voorstellen:

1. Nogmaals uit te spreken, dat op grond van den historischen band tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en het Zendingsterrein Wonosobo, en de kansen die daar thans voor de Zending bestaan, dit Zendingsterrein niet losgelaten mag worden.

2. Goed te keuren, dat de Kerk te Delft en de andere Kerken van Zuid-Holland Noord, met het oog op de zware eischen, die het zendingswerk te Solo aan deze

Kerken stelt, het zendingsterrein Wonosobo loslaten.

3. Het Zendingsterrein Wonosobo ter verzorging over te geven aan de Kerk te Heeg en de met haar in de Zending medewerkende Kerken van Friesland onder de navolgende bepalingen:

a. te Wonosobo moet het Zendingshospitaal worden gesticht, waarvoor de Regeering subsidie heeft toegezegd;

b. de kosten voor den bouw en de eerste inrichting van dit hospitaal zullen komen voor rekening van de Generale Kas der Zending, voor zoover deze kosten niet uit de voor dit doel aanwezige gelden, de subsidie der Regeering en de hiervoor nog inkomende gelden, kunnen worden gedekt;

c. de vaststelling van de plannen voor den bouw en de eerste inrichting alsmede van de begroting, zal geschieden in overleg met en onder goedkeuring van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending;

d. de rekening en verantwoording voor den bouw en de eerste inrichting moet door de deputaten van de Generale Synode voor de Zending worden goedgekeurd;

e. voor de kosten der geregelde verzorging van dit Zendingsterrein, zoowel wat betreft den Medischen dienst, als den Hoofddienst en den Schooldienst, zal de Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken in Friesland worden gesteund met een bedrag uit de Generale Zendingskas, gelijk staande aan 90 pCt. van de daarvoor op de begroting vastgestelde bedragen, met dien verstande evenwel, dat deze verzorging aan de Friesche Kerken niet meer zal mogen kosten dan f 2000 per jaar en dat derhalve het percentage van de subsidie uit de Generale Zendingskas eventueel verhoogd moet worden, wanneer de kosten voor de Friesche Kerken de f 2000 zouden te boven gaan.

f. de begroting van ontvangst en uitgaaf voor de verzorging van dit terrein zal elk jaar worden vastgesteld in overleg en samenwerking met de Deputaten van de Generale Synode voor de Zending; terwijl bij deze deputaten telken jare ook zal worden ingediend een afschrift van de goedgekeurde rekening en verantwoording;

g. elke Generale Synode zal, gehoord het advies harer deputaten voor de Zending, het maximum van het bedrag der ondersteuning voor deze zending vaststellen overeenkomstig de gebleken behoefte,

doch met dien verstande, dat het percentage van 90 pCt. niet kan worden verlaagd en wat voorts sub e is gestipuleerd niet kan worden gewijzigd zonder bewilliging van de Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken.

Ds. H. Holtrop.

Indien de Generale Synode zou kunnen goedvinden aldus te besluiten, zou naar het ons voorkomt, de zaak der overdracht van Wonosobo op behoorlijke wijze zijn geregeld.

Alleen zal het nog noodig zijn, dat, aangezien de Generale kas de geraamde f 30.000, die er moeten zijn, voor den bouw, niet kan betalen, de Generale Synode voor dit doel van alle Kerken een collecte vraagt en dat zij voorts voor de komende drie jaren het maximum der subsidie uit de Generale kas bepaalt op f 20.000 per jaar, welk bedrag wel niet noodig zal zijn, maar dat in elk geval wel voldoende zal wezen.

S., 24 Juni '300.

W. B.

Ds. H. Holtrop.

(bij de foto).

In het vorige No. van het Zendingsblad hebben we iets medegedeeld omtrent Ds. H. Holtrop, die naar Batavia is vertrokken om de Geref. Kerk aldaar te dienen.

De foto van Ds. Holtrop ontvingen we te laat om ze nog in het vorige No. te plaatsen, waarom ze in dit No. wordt opgenomen. Zij lijkt sprekend.

Zending Groningen, Drenthe en Overijsel.

Iets over het Zendingswerk in
West-Soemba.

II. (Vervolg).

Het landschap Wanokaka heeft een kring van 32 leden. Daarvan zijn er 23 mannen, 6 vrouwen en 3 kinderen. Dit is te verklaren uit het feit, dat de gedoopten bijna allen oudleerlingen van de volksschool zijn.

Een vroegere onderwijzer had zoo grooten invloed op zijn leerlingen, dat een groot gedeelte getrouw het godsdienst-onderwijs bleef volgen, toen ze de school reeds hadden verlaten. De bewoners van Wanokaka zijn echter een slap soort menschen. Ook de christenen verloochenen deze karaktertrek niet. Slap volgen ze heidensche gewoonten, belijden gemakkelijk hunne zonden weer, maar volgen ook even gemakkelijk weer het oude pad.

Tot de kring der christenen behoort hier ook de radja van het landschap — maar kracht op zijn volk gaat er niet van uit. Sedert er hier een goeroe-indjil werd geplaatst komen er ook heel wat nieuwe menschen in de koempoelan. Als deze getrouw blijven, hoop ik dat de gemeente van Wanokaka wat meer vastigheid zal krijgen en wat meer een licht zal worden.

De kring in het landschap Lamboja ontstond door het werken van een jongen man, die een poosje op de opleidingsschool voor inlandsche onderwijzers was, maar wegens gebrek aan capaciteiten weer naar de kampong terug moest. Zijn meisje, opgevoed in het internaat te Karoeni, bleek evenals hij zelf een trouw en voorbeeldig lid te zijn. In hun omgeving werken ze nu reeds jaren voorbeeldig voor het koninkrijk Gods. De kring bestaat hoofdzakelijk uit familieleden van dit paar: 25 mannen, 14 vrouwen en 20 kinderen. Overwegend mannen, omdat er zoo nu en dan telkens weer oudleerlingen van de school bijkomen. De kring breidt zich niet sterk uit, maar is toch wel krachtig. Tuchtgevallen komen ook hier weer het meest voor onder de jonge leden. Bij alle andere moeilijkheden zijn het vooral de familierelatie's waarin zulke jonge menschen verkeerden, die telkens weer een struikelblok voor hen vormen.

Het landschap Lawonda heeft, evenals

Anakalang, nog geen kring van christenen. Toch komt er in den laatsten tijd eenig leven. Een aantal menschen te Bodobokat (een plaats in het landschap Lawonda) toont groote belangstelling en komt trouw in de koempoelan en geregeld ter catechisatie. Zoo God wil, zal hier in 1930 wel een kring van 20—30 christenen ontstaan.

Het droevigst staat het christendom er nog voor in het landschap Memboro. Zoo nu en dan schijnt er eenig leven te komen, maar telkens worden we weer teleurgesteld. Om dit landschap intensief te bearbeiten ontbreken ons ook de krachten.

Ter bearbeiding van deze negen kringen en de evangelieverkondiging in deze tien landschappen hebben we nu allereerst acht Inlandsche helpers, die uitsluitend in dit werk bezig zijn, onze z.g. goeroe's-indjil, d.w.z. evangelie-leeraars. Tot ver in de laatste helft van dit jaar was dit getal echter slechts vier. Ieder begrijpt, dat dit veel te weinig was en dat het dat ook nu nog is voor eenigszins intensieve bewerking van het terrein. Hoeveel tijd en zorg eischt reeds de verzorging van bestaande kringen, al zijn die ook nog klein. Een kind heeft voortdurende verzorging noodig: een geestelijk kind evenzeer. En wat de evangelisatie betreft werkt het, menschelijk gesproken, o zoo weinig uit, wanneer een evangelist eens één of twee keer naar een bepaalde plaats gaat om er het evangelie te verkondigen. Dezelfde menschen moeten altijd maar weer en geregeld onder het gehoor komen. De bevolkingstoestanden zijn hier zoo, dat dit met vier en ook met acht evangelisten nog onmogelijk kan. Daarom is het een reden van zeer groote dankbaarheid, dat, hoewel de arbeiders weinige waren, de Heer des oogstes toch nog meer dan 100 in dit jaar door den doop heeft willen inlijven in Zijn gemeente.

Van deze evangelisten werken er nu twee in Laura. Eén van deze beiden hoofdzakelijk in het gemeentelijk werk, terwijl hij mij dagelijks helpt op het „kantoor”. De andere gaat er dagelijks op uit om het evangelie in de kampongs te verkondigen. Vooral Mata is het terrein van zijn werkzaamheid.

Ook in de landschappen Kodi werken er twee goeroe's-indjil: de eene in Kodi-Bengedo en de andere in Kodi-Bokol.

Evenzoo zijn er twee in Waidjewa. De eene werkt in Rara, terwijl de andere de kringen Tenggaba, Palla en Waimangoera voor zijn rekening heeft. Beide hebben ze natuurlijk bij het gemeentelijk werk ook de evangelisatie tot taak.

In Wanokaka is er één geplaatst. Lamboja heeft er nog geen. In Waikaboebak is er één. Zijn werk ligt ook voor een deel in het ziekenhuis, waar hij geregeld koempoe-lans houdt voor het personeel en de patiënten.

Over het geheele terrein verspreid hebben we nu 23 zendingsvolksscholen met 44 onderwijzers. Laura heeft er twee, Waidjewa zes, Memboro twee, Lawonda twee, Anakalang twee, Wanokaka twee, Lamboja twee. De beide Kodi's samen vier en Lauili één. Laura staat hier bovenaan. Het heeft op de ruim 1800 inwoners een school. Lauili, de zetel van het Binnenlandsch Bestuur, staat hier ver achter bij elk ander landschap: de 6085 inwoners hebben slechts één school, en hoewel de menschen zelf reeds sedert enkele jaren er herhaaldelijk op aandringen, mocht het mij tot heden niet gelukken er een school bij te bouwen. Evenzoo ging het op verschillende andere plaatsen, waar de bewoners mij vroegen om een school. Vier scholen brandden er af in het laatst van 1929 en één waaide er om. Ik heb de grootste moeite om zelfs een tijdelijk hulpgebouwtje weer opgericht te krijgen. Geen enkele brandstichter werd gevat.

Het onderwijzend personeel bestaat thans voor een groot gedeelte reeds uit Soembanezen. De ouderen onder hen werken hier en daar al aardig mee in het werk in de gemeenten en in de evangelisatie. Dikwijls beleven we echter ook in onze helpers juist de bitterste teleurstellingen. Ook dit jaar weer moesten er enkelen ontslagen worden wegens een ergerlijk leven.

Het totaal aantal leerlingen der 23 volksscholen bedraagt 1664. 257 van dezen zijn meisjes. In het algemeen is het nog moeilijk meisjes voor de school te krijgen.

Te Karoeni is bovendien een Standaard-school, die 69 leerlingen telt, n.l. 54 jongens en 15 meisjes, en waaraan twee onderwijzers werkzaam zijn. Voor het grootste gedeelte zijn deze leerlingen intern in het jongens- en meisjesinternaat te Karoeni, waarvan Mej. G. Zigterman het hoofd is. In dit internaat ter opvoeding van Soembaneesche meisjes en ter huisvesting van jongens, die de standaard-school bezoeken, zijn thans opgenomen 30 meisjes en 31 jongens.

Van beteekenis in het jaar 1929 voor den gang van het zendingswerk is het nog, dat in den loop van dit jaar de Roomsche missie zich vestigde in West-Soemba. Hoewel het heette, dat ze alleen kwam ter verzorging van eigen leden van vroeger,

en ze ook daarvoor alleen toelating kreeg, blijkt nu, dat het missie-werk met kracht aanvat, volgens de regel: ieder doopen, die er maar met geweld of belofte toe over is te halen. Dubbele zending is hier nu een feit geworden. De akker was Rome nu zeker voldoende door ons voorbereid.

Moge God zich erbarmen over dit arme volk, dat het niet „bekeerd” worde van heidensche tot roomsche afgoderij.

Karoeni.

W. v. DIJK.

Zending Zuid-Holland Noord.

Verslag van het zendingswerk te Solo over 1929.

Aan de leden van de Gereformeerde Kerken in Zuid-Holland (ten Noorden).

Hooggeachte Broeders en Zusters!

De verwachtingen omtrent Solo zijn in de geschiedenis onzer Gereformeerde Zending altijd groot geweest. Reeds de Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging, welker terrein in verhouding tot haar bescheiden middelen waarlijk al groot genoeg was, had een aanvraag in zee om toelating in het nog gesloten Solo. Bij de overname van het terrein dezer Vereeniging door de Gereformeerde Kerken in 1894 namen de Kerken, hoewel ze ervan overtuigd konden zijn, dat het bestaande genoeg zorg zou opleveren, toch ook nog uitdrukkelijk deze aanvraag om toelating in Solo over.

Waarom koos Dr. Scheurer als terrein voor zijn werkzaamheden juist Solo, anders dan omdat hij, onder Gods zegen, daar het meest verwachtte van de prediking van het Evangelie? Wat deed Ds. Bakker het verzoek bij de Regeering om toelating van de Evangelie-verkondiging in Solo hernieuwen, nadat Dr. Scheurer Solo weer had moeten verlaten, anders dan de groote verwachtingen, die in zijn hart leefden? En toen die toestemming was verkregen, en de Kerk van Amsterdam een overschot op haar jaarrekening had van f1200, zou het niet onverantwoordelijk genoemd moeten worden, om daarmee het werk in Solo aan te vatten, indien niet *de grootheid der verwachtingen* den moed en het geloof daartoe had geschonken?

't Was Gods Geest, Die de gedachten der Zendings-vereeniging en der Kerken op Solo leidde, en Ds. Bakker aandreef, om in gehoorzaamheid aan Zijn Zender opening te vragen van Solo. 't Was ook diezelfde Geest, Die de Kerk van Amsterdam den moed schonk voor haar geloofsdaad.

Hij wekte in aller harten die verwachtingen voor de zaak des Heeren juist in Solo. We merken hier duidelijk op de Goddelijke leiding.

En 't is nogmaals diezelfde Geest, Die aanvankelijk in vervulling deed gaan, wat menschen hoopten en verwachtten; Die het uitgestrooide zaad van het Woord Gods doet vallen in een daarvoor bereiden akker; Die het doet wassen en vruchten dragen.

Ik heb U in dit jaarverslag over 1929 te schrijven over:

1. *De Javaansche Gemeenten.*

Einde 1929 bedroeg het totaal aantal Christenen onzer Javaansche gemeenten 2208, van wie 1297 volwassenen.

In 1929 werden totaal gedoopt 270 personen, te weten 122 volwassenen en 148 kinderen.

Het jaar daarvoor werden gedoopt 289 personen, namelijk 164 volwassenen en 125 kinderen. De cijfers van 1929 zijn derhalve iets lager dan die van 1928. Wel verschilt het totaal-aantal niet heel veel, maar het aantal volwassenen in beide jaren verschilt aanmerkelijk.

Dit moet ons en onze goeroe's Indjil tot ernstig zelfonderzoek aansporen, en tot toetsing van onze arbeidsmethode. Naar den normalen gang toch van Gods werk beteekent toename van het aantal Christenen ook een even zoo groote toename van Christelijke getuigen, dus breeder bekendmaking van den naam van onzen Heere Jezus; en dit wettigt de hoop op een jaarlijks steeds stijgenden groei. Al zal zulke verwachting zich nooit in een formule laten samenvatten, toch mag die hoop worden gekoesterd, want het Koninkrijk Gods is als een zaad, dat groeit. Zonder dat men weet, hoe; maar het groeit.

Al stemt het tot groote dankbaarheid, dat aan 270 personen het teeken en zegel van Gods verbond mocht worden toegediend, toch achten wij ons, nu de groei in het afgelopen jaar niet stijgende was, maar integendeel dalend, voor de vraag gesteld, of misschien de ijver en de liefde in het getuigen verslapt, en of bijzonder het werk van onze goeroe's Indjil meer methodisch kan geschieden.

Aan dit laatste punt hebben wij opzettelijk twee vergaderingen gewijd, en we hebben met elkander besproken het woord van den Heere Jezus: „In wat stad of vlek gij zult inkomen, onderzoekt, wie daarin waardig is.”

Volgens de verklaring van Calvijn beteekenen deze woorden „een bevel om te vragen naar vrome en rechtschapen lieden,

in wie eenige vreeze Gods en eerbied woont, en van wier toegankelijkheid wat goeds te hopen valt, om dan in het bijzonder aan hen te arbeiden”.

Hoewel de gesteldheid van het Javaansche volk zeker een geheel andere is dan die van het Joodsche volk in Jezus' dagen, toch geldt dit bevel van den Heere Jezus stellig ook voor den arbeid van ons en onze helpers. Daarom leek het ons van groote beteekenis, de bespreking van twee vergaderingen hieraan te wijden, tot verheldering van ons gezamenlijk inzicht in de te volgen methode.

Het is ook wel opmerkenswaardig, dat in sommige gemeenten, waar de bekeering begonnen is bij zulke „waardigen”, bij „rechtschapen lieden, in wie eenige vreeze Gods en eerbied woonde”, de uitbreiding veel grooter, en het Christelijk leven veel opgewekter is dan in enkele andere plaatsen, waar juist de eerstelingen later teleurstelden. Waar, onopzettelijk, het begin op de juiste wijze ontstond, is de zegen grooter dan waar, ongeweten, het begin verkeerd was.

Dit verschijnsel pleit dan ook zeer sterk voor de juistheid van Calvijs verklaring van het bevel, dat de Heere Jezus voor de methode van Zendingsarbeid gaf. Bij zulke „waardigen”, wier invloed op hun omgeving meestal groot is, zien we, hoe Gods Geest, door gaven Zijner algemeene genade, den akker bereid heeft voor het zaad.

2. *Kerkbouw te Toemenggoengan en te Danokoesoeman.*

De gemeente in het Noorden van de stad Margojoedan-Djebres, komt geregeld samen in het indertijd door Amsterdam gebouwde kerkgebouw. De gemeente te Klatten heeft een eigen kerkgebouw, eenige jaren geleden gezet. De overige godsdienstoefeningen worden nog gehouden in scholen of in particuliere huizen.

In 't Westen en in 't Zuiden van de stad, in Toemenggoengan en in Danokoesoeman, vergadert de gemeente in een schoollokaal. Deze localiteiten worden echter te klein. De beide kerkeraden besloten dan ook in het afgelopen jaar, zoo spoedig mogelijk over te gaan tot kerkbouw.

Nu is zulk een bouw in de stad zeer kostbaar. De grondprijs is betrekkelijk hoog, en het gebouw kan niet van het eenvoudigste materiaal worden opgetrokken. Het moet wel van steen zijn. Bovendien zou het niet verstandig wezen, om de grootte van het gebouw te laten bepalen door de behoefte van thans. De verblijvende aanwas van de gemeenten stelt den

eisch, om vooruit te zien en een flink gebouw te plaatsen, opdat niet, na weinige jaren wellicht, kostbare vergrooiting moet worden aangebracht, indien thans de zuinigheid de wijsheid niet zou bedriegen.

Maar dit beteekent voor deze beide kerkeraden een te zware last. Ook al wordt door steun uit ons kerkbouw-fonds (op welk fonds wij gaarne Uwe aandacht vestigen, en dat in de naaste toekomst zeker voor groote uitgaven komt te staan), de last verlicht, doordat wij daaruit toezegden $\frac{1}{4}$ deel der kosten, tot een maximum van f2500 voor elk kerkgebouw, en al dragen ook nu weer de leden van de Holland-sche Kerk te Solo met groote offervaardigheid bij, toch zal het bedrag, dat door de kerkeraden straks moet worden geleend, nog te groot zijn voor hun kleine krachten. Naar schatting zal in totaal nog moeten worden geleend een bedrag van f 8000. Misschien zijn er broeders en zusters, die aan deze Kerken een renteloos voorschot willen verstrekken, in jaarlijksche termijnen af te lossen. Als zij dit dan even aan ons willen mededeelen, zullen wij gaarne, wanneer het nog benoodigde bedrag bekend zal zijn, voor de beide kerkeraden een beroep doen op hun hulpvaardigheid.

3. *Instituering te Gemantar en te Wonogiri.*

Van de 270 in 1929 gedoopten waren er uit het Wonogirische alleen 116, dus bijna de helft. Dit wijst op een groote uitbreiding.

Tot nog toe verzorgde de kerkeraad van Danoekoesoeman de gemeenten in het gebied van Wonogiri; uit deze gemeenten hadden sommigen ook zitting in den kerkeraad. Maar de voorspoedige groei deed de behoefte gevoelen aan instelling der ambten in de grootste gemeenten. Op verzoek van den kerkeraad van Danoekoesoeman heeft dan ook in het vorig jaar een commissie van afgevaardigden uit de 4 andere kerkeraden met mij te Gemantar en te Wonogiri een onderzoek ingesteld naar den toestand der gemeente. Ook bij de gemeenten zelf bleek de begeerte levendig, om een eigen kerkeraad te verkrijgen. De commissie rapporteerde haar bevindingen aan de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Predikanten, die op het verzoek gunstig adviseerde. Daarna hebben wij aan de zendende Kerk het verzoek gedaan, om toestemming te geven tot de instituering, zoodat we binnenkort hopen over te gaan tot de verkiezing van ouderlingen en diakenen.

4. *Uitbreiding van het aantal gemeenten.*

Door de opening van het Hulphospitaal te Delanggoe, waardoor het aantal Christenen in die streek toenam, werd het in den loop van 1929 wenschelijk, voortaan ook in Delanggoe geregeld het Avondmaal te bedienen.

In Boeloekerta ontstond een flinke gemeente, waarvan ik in mijn schrijven van eenige maanden geleden reeds bijzonderheden heb medegedeeld.

Ook in Bongos kwam een kleine groep van menschen tot het Christendom over.

Zoo steeg het aantal plaatsen, waar geregeld het H. Avondmaal wordt bediend, tot 28.

In de jonge gemeente van Boeloekerta zit een zeer verblijdende groei. God doet in den verwijderden uithoek van Wonogiri groote dingen. Telkens weer vroegen nieuwe menschen om catechetisch onderwijs. Het laat zich aanzien, dat de gemeente heel snel zal uitgroeien tot de grootste van onze desa-gemeenten.

Toch vervult juist in deze dagen bange zorg ons hart. Terwijl wij juichen en verblijd zijn over wat God daar doet, schreit ons hart over wat de zonde dreigt te verderven. Ten koste van anderen arbeid was voor Boeloekerta een goeroe Indijl vrij gemaakt, omdat daar allereerst verzorging en leiding van het jong ontwakende leven noodzakelijk was. Maar voor eenige weken moest deze goeroe Indijl worden ontslagen, omdat practijken aan het licht kwamen, die zulk een gevaar voor den welstand der gemeente waren, dat aan hem niet langer het verantwoordelijke werk kon worden toebetrouwd.

Dit beteekent een zware schok voor de jonge Christenen daar, en misschien nog meer voor de vele belangstellenden. Maar wij konden niet anders handelen. God moge Zijn genade betoonen over hen, en over den in zonden gevallene; en deze droeve gebeurtenis moge Uw en ons gebed vermenigvuldigen voor de jonge gemeenten en voor hen, aan wie de verzorging moet worden toebetrouwd. Deze scherpe doorn in het vleesch beware ons ervoor, om ons eenigszins te verheffen over de uitnemendheid van den groei dezer gemeente, die zoo groot was, als tevoren op ons terrein nog niet was aanschouwd.

Geen menschen, maar God doet in het Wonogirische groote dingen. Wijzelf kunnen niets, kunnen alleen maar door onze zonden Zijn werk bezoedelen en bederven. Maar ondanks onze zonden gaat God toch steeds voort en toont Hij Zijn bijzondere

leiding. Want onze aandacht moet den laatsten tijd geregeld op het Wonogirische geconcentreerd wezen. Daar in het vorig jaar zulk een groot aantal gedoopten. Daar straks op twee plaatsen de instelling der ambten. Daar een groei van een jonge gemeente als nog nergens in het Solosche is gezien. Daar ook in een gemeente zulk een hooge waardeering der Christenen door hun omgeving, vooral na de groote droogte van verleden jaar, toen God na het gebed der gemeente overvloedige regens gaf.

En terwijl dit alles bezig is te groeien, beweegt God in Holland het hart van een broeder, om in het bijzonder daarvoor, voor het Wonogirische, een gift te schenken van f50.000, zoodat we allerlei nieuwen arbeid kunnen gaan aanvangen. U zult het verstaan, broeders en zusters, dat wij in dit alles niet anders kunnen zien dan een bijzondere leiding Gods, en onze harten van dank vol zijn.

5. De Colportage.

Deze blijft steeds een belangrijke hulpdienst. De gemeente van Boeloekerta is ontsproten uit een zaad, door de colportage gestrooid. Eén van de weinigen, die daar konden lezen, had een Bijbel gekocht, en heeft enkele jaren lang daarin gelezen en anderen er uit voorgelezen.

Dit is één voorbeeld uit vele. De colportage-arbeid is een arbeid des geloofs, voor ons en nog meer misschien voor de colporteurs, die elken dag in al hun eenvoudigheid met hun boeken de dorpen langs trekken. Geloof in de waarheid van de belofte, dat Gods Woord niet ledig wederkeert.

Vergeleken met de groote hoeveelheid zaadkorrels, die uitgestrooid worden, zijn het er nog altijd maar weinigen, die ontkiemen in een goede aarde; tenminste, waarvan we de ontkieming zien. Stellig is er nog heel veel stille groei en stil leven in het verborgen, dat wij nog niet kennen.

Daarom, omdat ook in dezen tak van het werk zooveel wordt gevraagd van het geloof, vooral bij hen, die daarin hun uitsluitenden werkkring vinden, zijn vruchten als Boeloekerta zoo moedgevend en verblijdend.

Er werken thans 22 colporteurs en 1 Bijbelvrouw. Verkocht of gratis verspreid werden 7105 Bijbels en Bijbelgedeelten in de Inlandsche talen, en 16979 andere Christelijke boeken. Het aantal Bijbels en Bijbelgedeelten is ruim 4000 minder dan het jaar tevoren, wat in hoofdzaak daaraan te wijten is, dat we langen tijd geen losse Evangelien konden krijgen.

Bovendien werden in den Colportage-

boekhandel 4944 Hollandsche boeken (niet medegerekend de schoolboeken). In totaal dus 29028 boeken.

Voorts nog 7173 scheurkalenders, platen en wandteksten; het aantal verspreide tractaatjes bedroeg 40.000, Javaansche wandkalenders 10.620. Aan Javaansche kranten werden *maandelijks* uitgedeeld 31200, aan Maleische 2000.

6. De Christelijke Scholen.

Zooals reeds enkele jaren achtereenvolgend, ook nu weer het Gouvernement geen subsidie voor het oprichten van nieuwe Standaardscholen, zoodat het aantal gelijk bleef aan dat van verleden jaar, namelijk 24. Wel steeg het aantal leerlingen op deze scholen beduidend, en wel van 2747 op het eind van 1928, tot 3211 op het eind van 1929.

De Christelijke Schoolvereniging te Solo, die scholen voor Javanen en Chinezen opricht en instandhoudt, waar het Hollandsch de voertaal is, ging in 1929 over tot het oprichten van een gesubsidieerde Holl.-Chin. School te Klaten. Onlangs kwam het besluit der Regeering af, waarbij met ingang van 1 Juli 1930 subsidie werd toegekend. Bovendien werd subsidie toegekend voor een Ambachtsschool te Pedan. Op het oogenblik heeft de Schoolvereniging dus 11, straks 12 scholen. Het leerlingenaantal van deze scholen steeg van 2365 tot 2584 op 't eind van 1929.

De Kweekschool te Solo, die uitgaat van Generale Deputaten, telde 126 leerlingen. In totaal ontvingen dus in Solo 5921 leerlingen Christelijk onderwijs, tegen 5251 eind vorig jaar.

De Standaardschool te Kartasoera is ongesubsidieerd en ondergebracht in een gehuurd woonhuis. We besloten echter verleden jaar tot het bouwen van een schoolgebouw, dat D.V. met 1 Juli in gebruik zal worden genomen.

Zulk-een ongesubsidieerde school drukt zwaar op de kas; maar Uw Deputaten waren met ons van oordeel, dat de bouw van een schoolgebouw noodzakelijk was en zegden een deel der bouwkosten toe. Met dankbaarheid vermelden we, dat de Kerk van Sassenheim door een extra-bijdrage van f2500 den bouw ook verder mogelijk maakte.

Behalve dit kost de school jaarlijks aan de kas toch aan exploitatie-kosten ongeveer f1000.

7. De Hollandsche Kerk.

De Hollandsche Kerk te Solo heeft haar eigen Zendingsarbeid onder de Chinezen

in de residentie; voorts draagt zij als vergoeding voor de geestelijke verzorging, die door de missionaire predikanten geschiedt, maandelijks een groot bedrag bij aan de kas.

Voor haar Chineesche Zendingswerk heeft zij een Chineeschen goeroe Indjil, Andreas Kwee. Met groote toewijding geeft deze zich aan zijn moeilijke taak, zonder dat hij echter in de anderhalf jaar, dat hij daarin werkzaam is, nog vruchten ziet onder zijn volk. Zijn werk is zwaar, en het oogenblik van het ontstaan eener Maleische Kerk in Solo naast de bestaande Javaansche en Hollandsche, lijkt nog ver verwijderd.

De vier voordrachten in het Hollandsch, die wekelijks door D. van Andel worden gehouden voor de jeugd, werden door ongeveer 300 gevolgd. Ongeveer 100 leerlingen der Hollandsche Scholen volgden een catechisatie.

Zoo wordt langs allerlei wegen het zaad des Evangelies uitgedragen over den Soloschen akker. De akker is groot, en in verhouding daarmee is het aantal hulpmiddelen klein; onze krachten zijn klein, en onze liefde en toewijding is vaak klein.

Maar laat Uw en ons geloof groot wezen. Want onze God is groot, en Zijn kracht, die in menselijke zwakheid wordt volbracht, is groot. En Zijn werken zijn groot.

Ons werk, ook ons Zendingswerk, kan alleen beteekenis hebben, als het in het geloof wordt gedaan. God geve voor dit Zijn werk steeds het geloof in Uwe en onze harten.

Met ons aller hartelijke groeten en heilbede,

Uw dw. broeder in Christus

P. H. VAN EIJK.

Dr. H. A. van Andel.

In de Indische „Banier” lazen we het volgende stukje over Dr. en Mevr. van Andel, dat we even willen doorgeven aan de lezers van het Zendingsblad.

„Woensdag 14 Mei heeft Dr. v. Andel Indië verlaten.

Geruchten gaan rond dat hij vermoedelijk niet terugkeert.

Dan wellicht voor zeer korten tijd.

Er is daarom alle reden een kort woord aan hem te wijden, óók in de *Banier*.

Niet omdat hij een der trouwe medewerkers aan ons blad is geweest.

Slechts hoogst zelden verscheen van zijn hand een enkel artikel.

We nemen gaarne aan dat hij in eigen kring steeds heeft aangemoedigd ons blad te lezen.

Ook zijn beteekenis als zendingsman worde hier niet breedvoerig toegelicht.

Dát is meer eigenaardig de taak der zendingsbladen.

Toch moeten wij er iets van zeggen.

Dr. v. Andel heeft — zien wij wel — voor de Gereformeerde zending een buitengewone beteekenis gehad.

Organisator als weinigen, bezielde met een enorme toewijding en arbeidslust, bijgestaan in al zijn zendingswerk op zeer bijzondere wijze door zijn zeer begaafde, de Javaansche taal bijna volkomen beheerschende vrouw — de zending mist in haar welhaast een volledige zendeling — is deze krachtige, leidende figuur, zelf ook gesierd met groote geestesgaven, gaven van hoofd en hart, een der leidende, vooraanstaande figuren in de Gereformeerde zending geweest; heeft hij daar — en óók op het gebied der Europeesche kerk — in velerlei opzicht richtlijnen getrokken, de richting gewezen, waarin men had te gaan. Men zal hem daar zeker noode missen.

Maar ook zijn veelvuldige arbeid voor de school, niet het minst zijn jarenlange lidmaatschap van het bestuur van den Schoolraad voor Christelijke scholen in N.I. is een gezegende geweest.

Men behoeft niet in alle opzichten zijn meeningen te deelen, om toch van ganscher harte te erkennen dat hier een man aan het woord was, die de zaak beheerschte, en deze wilde bezien sub specie aeternitatis, onder het licht der eeuwigheid.

Zonder zich met volle kracht te geven aan de politiek — zijn hoofdtaak, zijn directe roeping lag immers elders! — heeft hij toch ook op de ontwikkeling van het Chr. politieke leven onder de Inlanders, maar ook in de C. S. P. een grooten invloed uitgeoefend.

Niemand zal ontkennen dat hij — indien hij zich in die richting meer had kunnen ontplooiën — ook daar een zeer belangrijke plaats had kunnen innemen.

Maar ook zoo, slechts ten deele zijn kracht aan deze Chr. taak gevende, vond zijn gezaghebbend woord grooten aanhang.

Hij was een der trouwste partijdag-gangers. En gaarne gezien! Ook daar nam hij een eigen plaats in.

Op moeilijke oogenblikken in het leven der C.S.P. wist hij niet zelden het verzoenende woord te vinden, wist hij de afwijkende geesten weer tot elkaar te brengen en te plaatsen onder het licht van het beleden beginsel.

De laatste partijdag is daarvan een bewijs.

Zijn belangrijk rapport over de verhouding der C.S.P. tot de Christen Inlanders — dat helaas besproken zal worden buiten zijn tegenwoordigheid — ligt nog versch in het geheugen.

Wij zullen hem daarom noode missen.

Maar... hij gaat waar God hem roept.

En als zijn taak nu verder liggen zal op academisch terrein, dan is het onze vaste overtuiging dat hij ook daar volop de gelegenheid zal benutten om de hem door God geschonken gaven ten volle te ontplooiën en óók daarin voor Indië ten zegen te zijn.

Wij wenschen hem daarom een goede reis, behouden aankomst in het Vaderland en .... *voorshands* een welkome rust.

Die heeft hij noodig na zijn inspannenden arbeid op allerlei gebied.

God zegene hem en zijn gezin en stelle hem tot rijken zegen".

Zending Friesland.

Verslag van den arbeid op het Friesche Zendingsterrein over 1929.

(Vervolg). II.

Er blijven nog enkele Gemeentjes over, die even de revue moeten passeeren.

In de eerste plaats Premboen.

In Premboen is de toestand gunstiger dan hij in langen tijd geweest is. Het werk van Rasidin blijft niet ongezegend. Met zijn Evangelisatiewerk vindt hij wel hier en daar ingang. Er komen ook nieuwe menschen in de Kerk. In den loop van het jaar werden ook een paar volwassenen gedoopt, die een flinken indruk maken. Er is een tijd geweest, dat een bezoek aan Premboen mij treurig stemde. Het was of God met Zijn gunst van die Gemeente was geweken. Nu keer ik uit Premboen veel meer opgewekt terug.

Helaas, van Krakal kan ik zoo iets niet getuigen. Het lichtpunt in Krakal is, dat daar een vrij groot aantal menschen is, dat onder het gehoor van de prediking komt. Het zijn de patiënten van het ziekenhuisje. Maar er valt den laatsten tijd niet te wijzen op merkbare vrucht. Ook wordt er niet gearbeid, zooals ik het gaarne zou wenschen. Ik ben over den Helper daar niet best tevreden. Het ontbreekt hem niet alleen aan bekwaamheid. Ik ontdek bij hem ook uiterst weinig van liefde en toewijding. En — al heeft hij ook zijn goede eigenschappen, hij is geen goed voorbeeld voor

de Gemeente in zijn leven. Hij is een man met voor een Javaan een buitengewoon lastig, stug en onverzettelijk karakter. Zijn werk lijdt daaronder.

Ook in Kaboetoehan is de staat van zaken niet zoo rooskleurig. Toch beter dan in Krakal. Er wordt in Kaboetoehan goed gewerkt. De polykliniek, door Naslim daar gehouden, wordt door een toenemend aantal menschen bezocht. Maar — gelijk zij de medicijnen voor het lichaam begeeren, zoo mijden ze liefst het onderwijs, dat hunne harten zou kunnen troosten, en hen leiden tot het leven. En het is juist een streek, waar de menschen aan troost zoo groote behoefte hebben. 't Is de meest ongezonde plaats van ons terrein, om er te wonen. Er heerscht altijd malaria. Men leest het voortdurende lijden der menschen af van hunne bleeke aangezichten. Ook onze Gemeente lijdt daar onder de groote sterfte tengevolge van die als een giftige slang rondsluipende moordende ziekte. Van de menschen, waarmee de Gemeente daar voor twintig jaren begonnen is, is er niet één meer over. Het is een nieuw geslacht. En het lijdt een kwijnend bestaan. Verleden jaar verloor een jonge man van de Gemeente zijn vrouw, en even later een kind. Nu pas is een kind van Naslim, onzen Helper, gestorven, ook aan malaria. Soms denk ik, we moesten daar maar vandaan gaan. Maar de Heere heeft ons daar gebracht. En — er wonen nog zooveel menschen, die daar toch ook moeten blijven. Nu kunnen wij met onze medicijnen in ieder geval nog veel doen ter bestrijding van de ziekte. En — wie weet of niet welhaast de tijd zal aanbreken, dat de menschen in grooter getale voor het Evangelie hunne harten zullen ontsluiten. Moge de Heere dat geven. Kaboetoehan beteekent „behoefte". Er is in die plaats inderdaad groote behoefte, n.l. aan redding ten leven. Maar ze weten niet, wat zij behoeven. Het wordt hun aangeboden, en ze verwerpen het. Hoe lang toch nog?

Onze jongste post is Klapasawit, waar Soepardi woont. Evenals Naslim, iemand die eerst is opgeleid voor verpleger, en die nu ook medisch werk gebruikt als aanleiding tot de prediking des Evangelies. Hij houdt in Klapasawit drukbezochte poliklinieken. Ook vergadert hij des Zondags een tiental menschen in zijn huis, aan wie hij Gods Woord verkondigt. Er waren in zijn evangeliearbeid hoopvolle momenten, maar die hoop werd ook weer verijdeld, als de tegenstand te machtig werd, en de menschen, die eerst toenadering toonden, zich

later weer terugtrokken. Men zet zich daar blijkbaar schrap tegen het Evangelie, waarvan men weet, dat de Zending het gaarne aan den man brengt, met de medicijnen, die ze uitreikt; maar waarvan men toch niet gediend wil wezen. Wat houdt de vorst der duisternis de menschen toch stevig vast. En — wat vermogen wij weinig om ze uit zijnen greep te bevrijden.

Wat onze Inlandsche scholen betreft, mogen we zeggen, dat de scholen, die zich eenmaal een plaats veroverd hebben, goed gaan. Alleen onze nieuwe scholen in Idjo en Karanggadoeng lijden een kwijnend bestaan. Ik heb daarom den tweeden onderwijzer uit Karanggadoeng maar overgeplaatst naar Glonggong, waar aan zijne hulp meer behoefte was.

Intusschen blijkt toch ook telkens weer, dat het zaad, in de scholen uitgestrooid, in de jeugdige harten soms wel een plaatsje vindt, waar het ontkiemen kan. Tegenwoordig komt in Pamrian geregeld een jong onderwijzer van een openbare school in de koempoelan, die als kind onderwijs ontving in Groedjoegan, en daar door zijn ouders van school genomen werd, omdat ze bang waren voor de Christelijkheid. De jongen kwam op een Gouv. School te Keboemen, en werd aan een cursus te Keboemen voor onderwijzer opgeleid. Nu hij klaar is, verkiest hij toch den dienst des Heeren. Hij is een neef van de vrouw uit Groedjoegan, van wie ik boven vertelde, dat ze om on-

derwijs door het Woord des Heeren vroeg.

Onze colportage hebben we op den ouden voet voortgezet. Nu Ds. Bergema er is, hopen we dien tak van dienst wat uit te breiden. Ds. Bergema hoopt met het begin van Maart reeds een nieuwen colporteur in dienst te nemen. Wellicht zullen we dan het aantal van 4000 Mardirahadja's, die we nu verspreiden, ook wat kunnen opvoeren.

Onze H. I. S. te Gombong en onze H. C. S. te Keboemen hadden een goed jaar. Wellicht zullen de Hoofden dier scholen bereid gevonden worden van hun werk een en ander in „Uit Keboemen” te vertellen, gelijk ze ook vroeger wel gedaan hebben.

Ten slotte, de Heere is ons goed geweest, niettegenstaande veel gebrek aan onze zijde. Ds. Bergema kwam op het zendingsterrein aan. Wel was hij gedurende eenige weken patiënt, maar dit belette hem toch niet met bekwamen spoed zich in te werken in de nieuwe omgeving, en zich voor te bereiden voor de taak, die hem wachtte. De gedwongen rust heeft hij zich toch zooveel mogelijk ten nutte gemaakt. En nu is hij aan den praktische arbeid reeds begonnen. Al twee Zondagen heeft hij gepreekt, in het Javaansch.

Een van onze jonge onderwijzers werd ons ontnomen. Overigens mochten we allen gespaard blijven, en een goede gezondheid genieten.

Friesch Zendingsterrein: Regentschappen Keboemen en Karanganjjar, Java, N. O. Indië.

Plaatsen, namen en aantal der		Ge- doop- ten.	Bel. lidma- ten.	Scho- len.	On- derwij- zers	Leer- lin- gen.
Gemeenten of kringen.	Helpers.					
1. Keboemen.	1. J. Dikoen.	105	66	—	—	—
2. Wéra.	2. Soekardja.	57	31	1	3	58
3. Karanganjjar.	3. Samikin.	32	17	—	—	—
4. Idjo.	4. Daniël.	30	17	1	1	5
5. Glonggong.	5. Soenarma.	154	56	1	6	235
6. Groedjoegan.	6. Semoeël.	123	51	1	4	136
7. Kebabal.						
8. Kalenggedong						
9. Karanggadoeng.	7. Jochas.	52	29	1	1	15
10. Djana.	8. Jasoen.	50	39	1	3	90
11. Pamrihhan.	9. S. Sakéjoes.	118	53	1	2	52
12. Krakal.	10. Tomas.	24	12	—	—	—
13. Premboen.	11. Rasidin.	33	17	1	1	60
14. Kaboetoehan.	12. Naslim.	26	9	—	—	—
15. Klapasawit.	13. Soepardi.	—	—	—	—	—
Totaal . . .		834	397	8	22	651

De vraag die ons veel bezig houdt, is nu: Waar zal elk van de beide missionaire dienaren van Friesland straks gevestigd zijn. Zal Friesland den arbeid in Wonosobo ook voor zijne rekening nemen?

Geve de Heere U en ons Zijn wil te verstaan en geve Hij ons nog veel te doen voor Hem, voor de vestiging van Zijn zegenrijke heerschappij, en voor het heil van zielen hier op Java.

Met hartel. groeten en heilbede

Uw dienstw. dienaar

K. VAN DIJK.

Keboemen heeft een ziekenhuis met 170 bedden. Doktoren: A. H. Vonk en Mej. v. d. Poel (tijd.); 4 Eur. zusters: Ten Kate (m. verlof), Meinders, Muys en Pel; 60 Jav. verplegers en verpleegsters.

18 jongens gaan v. h. Friesche terrein op de Keuch. School te Djogja; 3 Helpers zijn in opl. aan de Opl. Sch. te Djogja.

Keboemen heeft een Holl. Chin. Sch. m. 237 l.l., 5 Eur. en 1 Chin. leerkr.; hoofd de Heer Antheunisse.

Te Gombong is een Holl. Inl. Sch. m. 346 l.l.; 4 Eur. en 4 Inl. leerkr.; hoofd de Heer Hamer.

Te Krakal is een hulphospitaal met 40 bedden en 1 Verpleger.

De zendeling der Friesche Kerken

K. VAN DIJK.

Keboemen, 17 Febr. 1930.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Driemaandelijksch Verslag van den Zendingarbeid in de voormalige Residentie Banjoemas loopende van 1 Januari tot 31 Maart 1930.

Het jaar 1930 is het eerste jaar, dat wij het aantal Inlandsche en Chineesche Christenen, dat zich bij onze Zending aangesloten heeft, met vier cijfers mogen schrijven. Het bedroeg volgens de opgemaakte statistiek een duizend zielen, klein en groot. Nu geeft dat cijfer niet aan het geheele getal Christenen in de Inlandsche en Chineesche wereld. Wij zouden er dan bij moeten voegen de Inlandsche Christenen van de Protestantse Staatskerk, meest lieden uit de Buitengewesten afkomstig (Ambon, Celebes, enz.), ten getale naar ik schat van een 600 ongeveer, een 400 Sadrach Christenen, een 100 menschen, die zich aansloten bij verschillende secten als Pinkstergemeente, Adventisten, enz. en misschien een 150 Roomschen. Roomsche Christenen, vrucht hoofdzakelijk van de Schoolactie der Missie, waren

er reeds jaren, verspreid door de heele Residentie. Eerst de laatste drie jaar is de Missie hier meer intensief gaan werken. Ze vestigde een hoofdpst te Poerwokerto, waar ze een aanvankelijk goedgeslaagde Europeesche Fröbel- en Lagere-school opende. Dat zij ook het oog op Tjilatjap gevestigd houden en daar graag zouden inzetten met ziekenhuis-arbeid, kan ik als bekend veronderstellen.

Om terug te keeren tot het aantal Christenen: als we bovengenoemde cijfers optellen, komen we tot een totaal van 2250 naar een globale schatting. Ach wat is het nog onder een totale bevolking, die de 2 miljoen nadert!

Toch houden we moed, als wij bedenken, dat het totaal aantal Christenen, dat zich bij onze Zending hield, bij mijn komst op Java iets meer dan één tiende van dat totaal bedroeg, een 250-tal. Roomsche Christenen had men toen zoo goed als niet en die secten waren toen ook nog niet op de vlakte. Schat men de Christenen buiten de Zending in die jaren op een 800, dan komt men voor een twintig jaar geleden tot een geheel van ongeveer 1000 Christenen. Wij zijn dus in totaal ongeveer verdubbeld en wat onze Zending betreft, verviervoudigd. Deze cijfers gelden dus alleen ons ressort: Residentie Banjoemas.

Al valt er heelemaal niet te roemen, toch hebben wij in deze getallen den zegen des Heeren te erkennen.

In de afgelopen maanden ondergingen onze gemeenten behalve door het gewone acrés door geboorten, slechts kleine uitbreiding door overgangen op volwassen leeftijd.

De tweede Februari was wat dat betreft wel een hoogtijd. Toen toch mocht de Inlandsche predikant te Poerbolingo twee Chineesche vrouwen en twee Javaansche mannen doopen, terwijl zes Javaansche meisjes, in de jeugd gedoopt, belijdenis des geloofs aflegden. Eigenlijk was het voornemen op dien dag een jonge Javaansche vrouw te doopen, maar op het laatste oogenblik kwam er verhindering. Net een maand later kon ik zelf haar door den Doop in de gemeente inlijven.

Op dienzelfden tweeden Februari werden door mij in Tjilatjap drie Javaansche mannen en zes Javaansche vrouwen gedoopt, terwijl één vrouw, die afgedwaald was, tot de gemeente onder openlijke schuldbelijdenis terugkeerde, haar vijfjarig dochttertje ten doop brengend.

Had over het algemeen de arbeid een

rustig verloop, dit wil niet zeggen, dat het geen belangrijk tijdperk was voor mij zelf en voor het werk alhier.

Daar bijzondere omstandigheden werd mijn aandacht buitengewoon sterk bepaald bij het probleem van het rijk der duisternis en de heerschappij der booze geestenwereld. Het is bekend, dat de eigenlijke volksgodsdienst zoowel onder Javaan als onder Chinees de vereering van allerlei geesten is. Als bijgeloof dat alles eenvoudig op zij te schuiven en te vergeten, is wel gemakkelijk. Maar daarmee zijn wij er niet. Vooral als wij ons door den Bijbel ootmoedig laten leeren. Die laat het toch buiten eenige twijfel, dat de eigenlijke strijd niet gaat tegen vleesch en bloed, niet tegen menschelijk bijgeloof en dwaalleer, maar tegen de overheden en machten, tegen de geestelijke boosheden in de lucht. Met name in het leven van den Heiland treedt die geestelijke strijd sterk op den voorgrond. Met grooten ernst zegt Hij het Zijnen jongeren, dat dit geslacht niet uitvaart dan door bidden en vasten.

Ik heb het gevoel, dat wij aan dien strijd bijna niet raken. Komen wij wel uit met onze scholen, Bijbel- en Lectorverspreiding, ziekenhuiswerk, prediking en catechisatie? Als wij den eigenlijken vijand eens voorbij gingen en hem rustig in zijn heerschappij lieten?

Zie, die vragen hielden mij deze maanden bezig, benauwden mij en dreven mij uit tot gebed.

Het is hier de plaats niet, noch het aangewezen moment om de oorzaken bloot te leggen, waarom meer bijzonder juist nu deze dingen zoozeer onder mijn aandacht gebracht werden.

Laten deze enkele aanduidingen mogen volstaan om de aandacht der Zedende Kerken in Holland ook op deze punten te vestigen om met mij tot onze Meester te roepen, opdat Hij klaarheid schenke en de strijdende schare op het arbeidsveld met kracht uit den Hooge vervulle om tegen de geheimzinnige macht der duisternis de sterkte Zijns Geestes te stellen!

Op het schoolgebied hadden in het afgelopen tijdperk enkele veranderingen plaats: Midden Januari kwam het jonge echtpaar Kraay de gelederen in Poerbolingo versterken. Begin Maart vertrok de familie Hanskamp met verlof naar Holland. Den Heer Hanskamp is het vergund geworden een mooi werk te verrichten. Begin 1924 uitgekomen, werd hij reeds

het daarop volgende jaar geroepen om te Poerbolingo de Hollandsche Chineesche School op te richten, die onder zijn toegewijde leiding tot bloei kwam. Dat hij een plaats in de harten heeft veroverd, bleek wel toen bij zijn vertrek op 3 Maart, 4 afgehuurde, autobussen vol kinderen en 13 auto's hem en de zijnen naar de spoor in Poerwokerto brachten!

Op 19 Februari hielden wij Algemeene Ledenvergadering onzer schoolvereniging, waarvan de beide Holl. Inl. Scholen te Poerwokerto en te Tjilatjap en de Holl. Chin. School, benevens twee internaten voor Chineesche kinderen te Poerbolingo uitgaan. Die jaarvergadering is altijd een hoogtijd voor den schoolarbeid en voor heel onze kring. Wij hoorden van de Hoofden der scholen en der Internaten vele bemoedigende bijzonderheden echter te lokaal, te persoonlijk gekleurd dan dat zij in dit verslag zouden passen. Laten wij alleen zeggen, dat de scholen bloeien en de internaten vrijwel vol zijn.

Op het eind van Maart moesten wij helaas! afscheid nemen van Mevrouw de Weduwe Allaart (tweede dochter van Dr. Pruys, die sedert October 1924 in dienst onzer Vereeniging werkzaam was, eerst te Poerwokerto, sedert 1926 te Poerbolingo. Op onze Holl. Chin. School was aan haar, die, in Indië geboren, van jongs af min of meer met de Inlandsche talen vertrouwd is, het onderwijs aan de allerkleinsten, in de Voorklas toevertrouwd. Iemand, die die kleintjes heelemaal niet begrijpt, als zij zich in hun mengelmoes van Maleisch en Javaansch willen uitdrukken, kan zich dáár moeilijk op zijn plaats gevoelen. Het zal bezwaarlijk zijn voor haar, die naar Poerworedjo vertrok — wegens droevige familieomstandigheden, die haar noopten, een werkkring te zoeken die dichter bij het ouderlijk huis in Jogja is — een even waardevolle kracht terug te vinden. Gelukkig zijn wij nu althans tot den nieuwen cursus, die met Juli aanvangt, geholpen, doordat een Chineesche onderwijzeres zich tijdelijk beschikbaar stelde.

Melden wij nog dat wij in Januari verblijd werden door een kort bezoek van Dr. H. Beets uit Amerika en in Februari doordat Ds. Wissink, emeritus-predikant van Zwammerdam, met echtgenoot bij ons kwamen logeeren; en stip ik nog even aan, dat de catechisatie van Hollandsche kinderen, die de Neutrale school te Poerbolingo bezoeken, gedurende eenigen tijd wegens gebrek aan belangstelling ge-

staakt, weer met een negental kinderen kan begonnen worden, dan heb ik het voor-naamste verteld, wat in deze maanden op den voorgrond trad.

Zegene de Heere ook verder den menig-vuldigen arbeid.

Schenke Hij al de werkers en werksters de krachtige gemeenschap Zijns Geestes.

Poerbolingo, April 1930.

B. J. ESSER.

Aan de Zendingsvrienden en -vriendinnen.

Poerbolingo, 2 Juni 1930.

Zeër geliefde Broeders en Zusters.

Zeër werden mijn vrouw en ik getroffen door het blijk van hartelijk meeleven, dat U in den vorm van een enveloppe ons deed toekomen op onzen vijftiengtarigen gedenkdag.

Ik spreek maar doorlopend in het meervoud, niet alleen omdat onze zilveren bruiloft slechts zeventien dagen aan het ambts-jubileum vóórafging, maar ook omdat mijn vrouw in al die jaren, zoowel in Holland als in Indië zoozeer mij gesteund heeft, ja zoozeer een actief deel aan de vervulling van mijn taak gehad heeft, dat een belangrijk deel van de liefde en waardeering, die op den gedenkdag mij gebracht werd, op haar billijkerwijs worde afgewenteld.

Onder al die huldebewijzen wordt men klein. Dat er zoo heel veel gebrekkigs aan al ons werk gevonden wordt, ach wij behoeven het elkaar niet uitdrukkelijk te zeggen.

Dat gij de opwekking van Paulus in 1 Thessalonicensen: „erkent degenen, die uwe voorstanders zijn en acht hen zeer veel in liefde om huns werks wil” betracht, hebt gij jegens ons op beschamende wijze bewezen. Op zulke oogenblikken voel ik de neiging om dat „om huns werks wil” te veranderen in: „niettegenstaande het gebrekkige en het U dikwijls teleurstellende van het werk”. Zeker hebt gij bij uwe zóó aanmoedigende en opbeurende blijken van waardeering, toch niet uit het oog willen verliezen de vermaning elders, die juist ook tegenover de Dienaren des Woords blijkens het verband in acht moet genomen worden: Oordeelt toch niets vóór den tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, welke ook aan het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen is en openbaren de raadslagen des harten en alsdan zal een iegenlijk die lof hebben, die hem werkelijk in Gods oog (al of niet) toekomt. 1 Corinthe 4 : 5.

Mogen mijn vrouw en ik in dien grooten dag barmhartigheid vinden!

Onder het voorbehoud, dat wij zelf in Indië en gij in Holland met die laatste vermaning terdege ernst maken, konden wij van harte genieten in Uwe zoo menigmaal en ook thans weer betoonde hartelijkheid.

De Kerkeraad van Rotterdam zond ons daarbij het volgende telegram:

„Kerkeraad Rotterdam wenscht u en „mevrouw geluk dubbel jubileum. God geve „beiden nog vele jaren voor Zending en „gezin.

Bavinck Buitelaar”.

Wordt in dit telegram niet onder woorden gebracht de wensch, waarvan uw gave ons de stoffelijke vertolking bracht: de wensch, dat de Heere ons nog lange jaren in Zijn arbeid op Java zal mogen gebruiken?

Nu tengevolge van Uwe krachtsinspanning Ds. Rullmann als jonger collega spoedig, zoo de Heere het schenkt, ons zal komen bijstaan, is onzerzijds tegen een voortgezette arbeid alhier het hoofdbezwaar vervallen.

Een schoone waardeering van ons werk, die ons bijzonder getroffen en gesterkt heeft, vinden wij daarin, dat gij ons op een leeftijd, dat men bij Gouvernement en in het Particuliere in Indië in den regel voor jongeren moet plaatsmaken en met pensioen gaat, naast den jongere wilt handhaven en daar de finantieele consequenties voor wilt aanvaarden.

Geve de Heere, dat in de jaren, die ons nog gegund mogen worden, wij niet al te zeer den grooten Zender in den Hemel teleurstellen en niet te ver achterblijven bij de verwachtingen, die de „alle dingen hopen-de” liefde der Broeders en Zusters ten onswaart koestert!

Wat de jubileumdagen betreft: uitvoerig kunt gij ervan lezen in „Uit Poerbolingo”, ook van het cadeau, dat de Javaansche gemeenten ons schonken, met de hartelijke inscriptie erop.

Laat mij hier alleen mogen zeggen, dat het goede dagen waren, waarin 's Heeren gunst rijk genoten werd en waaraan de blijken der liefde van Hollanders, Javanen en Chineezers een liefelijken glans verleenden.

Nogmaals hartelijk dank voor aller meeleven, mede namens mijn vrouw,

Uw dw. broeder in Christus,

B. J. ESSER.

De Heer en Mevrouw Jonkman—Haast.

(Bij de foto).

D.V. zullen de Heer en Mevr. Jonkman den 8sten Augustus a.s. te Genua aan boord gaan van de „Christ. Huygens” om de reis naar Java te ondernemen.

Gelijk reeds gemeld werd, is de heer

der directie en van het schooltoezicht werkzaam was.

Toen de gelegenheid open kwam om in de paedagogiek examen af te leggen, heeft hij onder de leiding van Prof. Kohnstam zijn studie daarop gericht. In Sept. 1929 haalde hij de M. O. akte paedagogiek.

Zoodra ook aan de Vrije Universiteit

De Heer en Mevrouw Jonkman—Haast.

Jonkman benoemd tot leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, waar hij begin Sept. zijn arbeid hoopt te beginnen.

Harm Jonkman, zoon van den in de onderwijzerswereld en daar buiten bekenden paedagoog Jonkman, is geboren den 13 Nov. 1893 te Hien in Gelderland. Hij ontving zijn opleiding aan de Geref. Kweekschool te Amsterdam. Nadat hij zijn onderwijzersakte had gehaald, kwam hij in dienst van de Vereeniging voor L. O. op Geref. Grondslag te Amsterdam, aan wier scholen hij tot heden steeds werkzaam was. Laatstelijk was hij eerste onderwijzer aan school IV, die leerschool is voor de leerlingen der Geref. Kweekschool.

Behalve de hoofdkte heeft de heer Jonkman de M. O.-akte paedagogiek. De paedagogiek was steeds zijn lievelingsvak. Reeds in 1921 werd hij leeraar in dit vak aan de Christ. Vormschool ter opleiding van Onderwijzeressen bij het voorbereidend onderwijs, waar hij zeer tot tevredenheid

dit vak gedoceerd werd, heeft de heer Jonkman onder de bekwame en principieele leiding van professor Dr. J. Waterink zijn studie voortgezet.

Gedurende de laatste drie jaren was de heer Jonkman examinerator in paedagogiek voor het schoolraadsdiploma.

Straks zal hij aan de kweekschool te Solo inzonderheid in zijn lievelingsvak onderwijs hebben te geven. Sinds lang reeds was het zijn wensch in den arbeid der opleiding werkzaam te mogen zijn. En in dien arbeid de Zending te mogen dienen verhoogt voor hem en Mevrouw de blijdschap, waarmede zij naar Indië gaan.

De heer Jonkman is gehuwd met Mej. IJda Suerdina Haast, geboren 29 Mei 1895. Op ons verzoek was het echtpaar Jonkman—Haast zoo vriendelijk ons een goed geslaagde foto af te staan voor het Zendingsblad, waarvoor we hun danken. Moge het dit echtpaar gegeven zijn in den arbeid der opleiding tal van jaren voor veel jonge menschen ten zegen te zijn.

W. B.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Brief van Ds. Merkelijn.

Amice,

De maand Juni is in den regel onze vacantiemaand; het is de maand dat de scholen hier gesloten zijn en ieder, die kinderen op school heeft, is wel verplicht om ook die maand als zijn vacantiemaand te beschouwen. Zoo was het ook ons voornemen in dit jaar in de Junimaand uit te gaan, maar alle plaatsen in pensions enz. waren maanden geleden reeds voor de maand Juni besproken, zoodat wij Mei moesten kiezen om ergens een onderdak te kunnen krijgen.

Nu zitten we in Wonosobo en ik kan dezen rusttijd aangrijpen om U weer eens wat van den arbeid te vertellen. In de eerste plaats wil ik U wat vertellen van Djoemo; Djoemo is één van de nieuwe posten, die op een afstand van 42 Kilometer van Magelang is gelegen, in de buurt van Parakan. Enkele jaren geleden hebben we daar een school geopend, zonder subsidie; een oogeblik vreesden we dat deze school gesloten zou moeten worden; de subsidie bleef uit; de exploitatie stelde nogal eischen aan de Zendingskas. Gelukkig is de sluiting van die school niet doorgegaan. Het werk ontwikkelde zich daar mooi en na mijn terugkeer uit Holland heb ik daar reeds aan 10 volwassenen den Heiligen Doop mogen toedienen. Vooral de laatste maanden is er in dat dorpje eenige beroering.

In dat dorp en in de geheele omtrek heerscht zeer hevig de gevreesde pest; de goeroe, die daar werkt, deelde me mee van een dorp dat daar vlak bij ligt, dat bijna in elk huis een of meer aan deze ziekte overleden waren.

23 Maart had ik 5 volwassenen uit die desa gedoopt; 1 April was er een van de pas gedoopten, die op één dag zijn vrouw, zijn oudsten zoon en zijn schoonzoon aan de pest verloor; dat was wel een zware beproeving; de goeroe ging er heen om de begrafenis te leiden en den zwaar bezochte bij te staan. Het was een zware gang naar die desa; uit bijna elk huis klonk droevig geschrei van menschen, die een doode bewenden. „Ik dacht” zoo schreef mijn helper, „aan de laatste plaag in Egypte toen er een groot geschrei was in gansch Egypteland.

Opmerkelijk was het, dat er van de Christenen niemand aan deze ziekte stierf;

en dat de eenigste Christen, die door deze ziekte werd aangetast, door Gods goedheid herstellen mocht. De goeroe had gehoord van een geneesmiddel, dat hier en daar was toegepast; sommigen hadden arak, een soort jenever met gist aangewend; den zieke gewreven met spiritus en gist en iets te eten gegeven, dat evenzoo met spiritualiën was vermengd. Ik kon er niet over oordeelen of dit inderdaad een goed geneesmiddel is; maar onze goeroe kocht deze middelen, betaalde ze zelf en diende ze toe en God heeft dien zieke willen herstellen. Dit trok de aandacht en den volgende Zondag was het aantal hoorders in de samenkomst geklommen van 30 tot 60 terwijl iederen Zondag dat getal vermeerderd. De goeroe eindigde zijn mededeelingen met het verzoek om onze voorbede voor de Christenen aldaar, of God ze sparen mocht, daar ze nog maar pas tot het geloof gekomen waren en sterfte onder hen nadeelig zou kunnen zijn voor de komst van Gods Koninkrijk. Ik geef dit verzoek aan U door; ge gevoelt wel hoe zeer deze broeders Uwe voorbede noodig hebben. Wanneer de sterfte ook onder onze Christenen zou intreden, dan zou zoo gemakkelijk de gedachte ontstaan: dat is een straf omdat hij Christen geworden is.

Onder de luidjes, die trouw de samenkomsten bijwonen, behoort ook een Kjai, een oude leeraar, deze Kjai heeft al een heele levensgeschiedenis achter zich; jaren geleden leerde hij de menschen hoe ze onkwetsbaar konden worden in den strijd. Hij had een talisman laten komen uit Madras; had daar f 150 voor betaald en nu was hij zelf onkwetsbaar en in staat zijn volgelingen onkwetsbaar te maken. Nu aan volgelingen ontbrak het hem niet; het begon zelfs de aandacht te trekken van het binnenlandsch bestuur en men vond het maar veiliger hem een poos achter slot en grendel te zetten; iemand, die onkwetsbaarheid in den strijd nastreeft, heeft blijkbaar het voornemen zoo'n strijd uit te lokken. Nader onderzoek bracht echter aan het licht, dat zijn leer ongevaarlijk was en daarom werd hij weer losgelaten.

Deze man bezoekt nu getrouw onze samenkomsten en ik heb een sterk vermoeden, dat deze man meent, dat de zoozeer gewenschte onkwetsbaarheid bij de Christenen gevonden wordt, nu dan geen onkwetsbaarheid in den oorlog, maar tegen de pest. Zulke motieven zijn dus niet heel zuiver; ge zult zeggen, wanneer er vandaag of morgen een Christen aan die gevreesde ziekte sterft, trekken al die men-

schen zich weer terug. Och, laten we hier maar niet al te menscheijk redeneeren. De menschen zijn bevreesd; ze zoeken een toevlucht; daarom bezoeken ze onze samenkomsten om te vernemen, of er wellicht iets is, dat hen tegen de pest vrijwaren kan; maar wij krijgen gelegenheid om ze te wijzen op Jezus Christus, op den weg, waarop zij gevrijwaard zullen zijn tegen iets veel ergers dan de pest: tegen den toorn Gods. O, hoe begeeren we daarom, dat God de Christenen sparen mag ook opdat die menschen, die nu onze samenkomsten bezoeken niet door een andere vrees van die bijeenkomsten zich meer zouden afwenden.

Met hartel. gr.

t. t.

A. MERKELIJN.

Wonosobo, 19 Mei '30.

Wonosobo, 30 Mei '30.

Amice,

De vorige keer schreef ik U over Djoe-ma en de hoopvolle vooruitzichten, die de arbeid daar heeft, nu noodig ik U uit om eens mee te gaan naar Blondo. Zooals ge weet is daar een armenkolonie, waar we reeds veel zegen op de prediking van het Evangelie mochten ontvangen. Bijna elke keer, dat ik er kom om het H. Avondmaal te bedienen, zijn er enkelen van de bewoners, die den H. Doop begeeren; ook de laatste keer en toen werd ik getroffen door den ellendigen toestand waarin een paar doopcandidaten verkeerde.

Het is de gewoonte, dat op den Zondag, waarop het Avondmaal gevierd wordt, alle deelnemers reeds bij het begin aan tafel gaan zitten, ook zij, die gedoopt zullen worden. Maar van de drie, die den Doop begeerden, zaten er twee op den grond; zij konden niet loopen en niet op een bank zitten; de een was lam en de ander miste zijn beide beenen. Deze laatste had vroeger in Deli gewerkt, waar hij het eerste been moest missen en toen hij als ongeschikt voor den arbeid naar Java werd teruggezonden, ontstond er een ziekte in het andere been, waardoor ook dit been moest afgezet worden.

Gelukkig kwam hij in Blondo terecht... indien hij in de Javaansche samenleving ware gebleven, zou zich ellende op ellende gestapeld hebben en zou hij gevoeld hebben, hoe het gemis van zijn beide beenen gepaard ging met gemis van eenige sympathie en hulp; men voelt in de Javaansche

samenleving zulke menschen als lastposten, die telkens geholpen moeten worden en voor de levensbehoeften niets kunnen bijdragen. In Blondo werd hij goed verzorgd en getracht zijn leven nog zoo aangenaam mogelijk te maken; er werden een paar handklosjes aangeschaft en zoo leerde hij, terwijl de stompjes der beenen op een zeiltje rustten, zich voortschuiven op het erf der kolonie; zoo schuift hij naar de werkplaats, waar hij nog wat meewerkt, zoo schuift hij naar zijn amben, waarop hij slaapt; maar als de bewoners van Blondo aan tafel hun maaltijd gebruikten, zat hij er bij op den grond.

Zijn weg was echter niet alleen naar Blondo geleid om daar hulp voor 't lichaam te ontvangen, hij werd ook een belangstellend hoorder als 't Evangelie gepredikt werd; hij had een goed verstand, begreep wat er in de samenkomsten werd onderwezen en de begeerte rijpte om door den H. Doop aan de gemeente te worden toegevoegd. En dien Doop heeft hij ter gelegenheid van de laatste avondmaalsviering aldaar ontvangen.

Daar zat hij leunend tegen den muur, op den grond; hij heeft veel geworven in zijn leven; hij had indertijd zijn land verlaten om elders meer vooruit te kunnen komen; met een goed verstand begiftigd, lukte hem dit ook aanvankelijk; maar toen kwamen de tegenslagen; werd hij teruggebracht naar Java en werd alles zoo geleid, dat hij als een arme stumperd werd opgenomen in Blondo, opdat hij nu daar den Heere Jezus zou leeren kennen. Wonderlijk; maar wat een blijdschap, dat het daar ten slotte op uitliep. In zijn hart leeft nu ook de wensch om eenmaal volkomen zijn God te verheerlijken en ook voor hem in vervulling gaat:

Maar 't vrome volk in U verheugd,

zal huppelen van zielevreugd,

daar zij hun wensch verkrijgen.

De derde, die gedoopt werd, was een vrouw; zij knielde neer bij den Doop; de eenigste van het drietal, die knielen kon; van haar levensgeschiedenis weet ik weinig; maar ik werd getroffen door den blijden glans, die op haar gelaat lag, toen zij opstond na den Doop; haar gelaat sprak van het geluk, dat zij gevonden had, van den parel van groote waarde, die haar deel was geworden.

Zulke morgens zijn heerlijk; Gods ontfermende genade komt dan zoo schitterend uit; dan zingt ge met nieuwe ontroering:

Nooddriftigen zal Hij verschoonen,

Aan armen, uit gena

Zijn hulpe ter verlossing toonen

Hij slaat hun zielen ga.
Als steeds Uwe

A. MERKELIJN.

Belangrijk besluit inzake de Medische Zending.

In verband met de Medische Zending werd op de vergadering van de Zendende Kerk met deputaten gehouden 19 Mei j.l. een belangrijk besluit genomen.

Van Ds. Merkelijn ontvingen we het verzoek over te gaan tot den koop van een prachtig groot huis met een groot terrein (groot 32000 M²). In dat huis heeft een dokter, voor eigen rekening, een particulier ziekenhuis voor Europeanen. Het is dus reeds als ziekenhuis ingericht. Van Dr. Offringa werd telegrafisch bericht ontvangen, dat hij terrein en huis zeer geschikt achtte voor het doel. Wegens sterfgeval werd dit huis te koop aangeboden. De dokter, die het nu in gebruik heeft, wil het nog wel blijven huren voor f 300.— per maand, maar wil het blijkbaar niet koopen. Zoo werd het aan Ds. Merkelijn aangeboden voor totaal f 45.000.—. Een Schoolvereeniging te Magelang, die een Europeesche school wil bouwen, wilde 5000 M² van het terrein overnemen voor f 12.600.—. Later vroeg die vereeniging nog 1000 M² meer aan. Alzoo zou, wanneer we rekenden dat die Schoolvereeniging dan totaal pl.m. f 14000.— betaalt, er voor de Zending te betalen zijn pl.m. f 31000.—. Dit geld is beschikbaar. In Nederland werd ontvangen voor het hospitaal f 26000.—. In Indië bracht Ds. Merkelijn nog f 7000.— bijeen. Geoordeeld werd op de vergadering, waar dit belangrijk voorstel werd besproken, dat het onverantwoordelijk zou zijn, deze gelegenheid niet aan te grijpen. Natuurlijk blijven er bezwaren. Zijn al de gelden aanwezig om dit huis en terrein te koopen, nog niet zijn voldoende bijdragen toegezegd om een ziekenhuis te gaan exploiteeren. Daarvoor zal jaarlijks f 15000.— noodig zijn. Aankoop van het huis kon dus niet insluiten, dat ook aanstands met de exploitatie zou begonnen worden. Deze bezwaren werden dan ook onder 't oog gezien. Toch werd besloten aan Ds. Merkelijn een telegram te zenden, dat hij voor de Zendende Kerk huis en terrein voor dat bedrag kon koopen. Want in dezen weg werd opgemerkt de leiding Gods, die wij hadden te volgen.

Overgenomen uit Zeeuwsch Kerkblad.

Zending Noord-Holland.

Een brief van Ds. Pos.

Aan een brief, door Ds. A. Pos geschreven aan den Kerkeraad te Amsterdam, is het volgende ontleend:

„Hartelijk verblijd ik mij erover, dat Ds. Allaart het beroep voor Djokja heeft aangenomen, van welke blijdschap ik ook bereids aan Ds. Allaart duidelijk heb kennis gegeven. Moge God zijn werk tot rijken zegen stellen voor de uitbreiding van zijn Koninkrijk en de eere van Zijn Naam in het gewest Djokja.

In de laatste weken zijn in Tandjoeng-tirta en Wonosari een tiental volwassenen gedoopt, terwijl a.s. Zondag in Gondokoesoeman en Sorogedoeg zeventien volwassenen zullen gedoopt worden. Vier leerlingen van de Chr. Huishoudschool zullen ook binnen enkele weken belijdenis doen en gedoopt worden.

De Javaansche pandita Soepater is opnieuw in het hospitaal opgenomen en zal eenigen tijd rust moeten nemen. Het werk in de gemeente wordt zooveel mogelijk door mij en de goeroes indjil in de stad waargenomen.

Na de vastenvacantie zijn de scholen begin Maart weer begonnen. Doordat de Gouv. scholen door de verandering van schooljaar (zie brief d.d. 17 Febr. 1930 sub b. pag 33) thans geen leerlingen aannemen, hadden onze Standaardscholen een grooten toeloop van leerlingen. Het aantal leerlingen in Ngoelakan is gestegen tot 190, zoodat de ruimte van drie lokalen veel te klein is, en het huis van den goeroe ook voor schoollokaal gebruikt moest worden. In Djokja, Klitren is eveneens een groote toeloop, zoo ook voor de volksschool in Kalipenten, over welks bouwvallig schoolgebouw ik U reeds schreef d.d. 17 Febr. 1930. Daar ik na het begin van den nieuwen schooltijd nog geen vergadering hield met de onderwijzers, kan ik U nog niet precies het totaal aantal leerlingen melden. Het is ongeveer 1100. Van de nieuwe scholen in Boto en Grogol (in de afdeeling Wonosari) ontving ik nog geen bericht.

Van de vier voor Djokja geslaagde leerlingen van de Keucheniuschool zijn drie nieuwe onderwijzers door mij aangesteld, van den Normaalcursus voor opleiding van volksonderwijzers van de zes geslaagden vijf. Twee onderwijzeressen met diploma K. S. zijn uit onzen dienst gegaan, een die ontslag heeft genomen en een, die wegens

ZENDING NOORD-HOLLAND.

Statistiek Hoofddienst en Schooldienst Djokja 1929.

N A A M	LEDEN		Gedoopt in 1929		Belijdenis des Geloofs	Huwelijk	Over- leden	Doop Cate- chisaties	GOEROES INDJIL	SCHOLEN	Onder- wijzers	Leerlin- gen	Colpor- teurs
Afdeling Djokja.	497	339	21	28	10	5	8	61	een pandita	standaardschool	4	185	3
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	1	25	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	1	30	—
	29	29	6	4	—	—	—	35	2	volkschool	2	61	—
	43	45	3	4	—	—	—	15	2	en vervolgschool	—	—	1
	35	21	2	1	—	1	—	20	1	—	—	—	1
	24	34	3	8	17	—	—	14	1	volkschool	1	29	—
	14	9	3	2	1	1	—	4	—	—	—	—	1
	37	16	2	5	—	—	2	9	1	—	—	—	1
	73	48	—	4	—	3	6	7	1	—	—	—	2
	63	74	1	11	1	—	2	10	1	standaardschool	3	100	1
	31	26	3	3	—	—	—	12	1	—	—	—	—
	6	2	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	1	29	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	1	30	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	2	49	—
	15	12	—	1	—	—	—	1	—	standaardschool	—	—	—
	34	39	1	3	1	1	1	—	—	volkschool	4	190	1
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	en vervolgschool	2	54	—
	58	50	2	4	1	1	1	40	2	volkschool	4	102	2
	27	26	2	4	—	—	1	4	—	en vervolgschool	3	108	—
Afdeling Wonosari.	42	53	3	4	—	—	—	23	2	idem	3	71	2
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	2	33	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	1	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	volkschool	1	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal													
	1029	823	52	86	31	12	21	255	16 een pandita	3 standaard- scholen. 14 volkscholen.	86	1096	15

ziekte pensioen kreeg. Het aantal Inlandsche onderwijzers bedraagt thans 36.

De Kerk te Malang.

(bij de foto).

Te Malang op Oost Java, een der mooiste steden van Java met een zeer gezond klimaat en een snel toenemende bevolking, woont een groeiende kring van Gereformeerden die enkele weken geleden een eigen Kerkgebouw in gebruik hebben genomen. De kring behoort tot de Geref.

ning te zijn. Ook deze kerk is voorloopig ruim genoeg. Bij de ingebruikname bergde ze een 150 menschen. Geregeld staan er nu een 80 stoelen, die echter bij gewone diensten nog niet alle bezet zijn. Zoo is ook hier op den groei gerekend. 't Gebouw tje draagt weer een geheel eigen type, zoowel van buiten als van binnen; maar het voldoet aan de eischen van een kerk alleszins.

Er staat een keurige pastorie naast; thans echter nog bewoond door den architect van het kerkgebouw. Aan den ande-

De Kerk te Malang.

Kerk te Soerabaja, maar houdt reeds sinds geruimen tijd eigen samenkomsten. Aan het Ned. Kerkblad is met de foto ontleend wat van dat kerkgebouw en de kring te Malang hieronder volgt. Het teekent de verblijdende groei van het Gereformeerd kerkelijk leven op Java.

Soerabaja's kerk ontvangt vele zegeningen. Binnen de tien jaar mocht het nu drie kerkgebouwen in gebruik nemen.

26 Juni 1921 betrok de plaatselijke gemeente met blijdschap haar schoone en eigensoortige gebouw op Pregolan Boender. Reeds tweemaal moest sindsdien het aantal stoelen (150) met een twintigtal worden uitgebreid, en het heeft de schijn alsof de derde maal spoedig volgen moet. Gelukkig is de kerk wel zoo gebouwd, dat uitbreiding van het aantal zitplaatsen voorloopig nog heel goed mogelijk blijft. Een 250 kunnen er zeker aangebracht worden; met kleinere stoelen zouden we de 300 wel halen. Zij het spoedig noodig.

15 Juli 1928 nam Ds. P. van der Spek de kerk in het fort Rotterdam te Makassar in gebruik; het historische gebouw, waar onze Gereformeerde vaders gekerkt hebben.

18 April 1930 betrok nu Malang's kring zijn nieuwe kerk, waaraan een afzonderlijke dienst van ingebruikname gewijd werd, zonder bepaaldelijk godsdienstoeffe-

ren kant van de kerk staat een ruim paviljoen, waarin het oudste lid van den kring zetelt, die ook de catechisaties geeft in de frissche en flinke consistoriekamer.

We hopen en bidden dat Malang spoedig tot institueering zal kunnen komen. Zooals het zich thans laat aanzien, is het er niet zoo ver meer van af. Een 40 gezinnen of op-zich-zelfstaanden is reeds een aardig getal.

Uit Ind. Kerkblad.

Kort Verslag van de Vergadering van Miss. Predikanten, gehouden te Djogja, op 24 April 1930.

Ds. Netelenbos, die voor het laatst onze vergaderingen bijwoont, heeft in deze verg. de leiding. Hij was het ook, die ons voorging in den bidstond, waarmee de vergaderingen Maandag, den 21sten, geopend waren. Hij bepaalde ons daar bij de bede van den psalmdichter: Laat niet varen de werken Uwer handen. Treffend was het, zooals hij ons deed gevoelen, welk een eere en voorrecht het is, dat in Gods werk wij Zijne instrumenten mogen zijn; treffend ook zooals hij ons uit den schat van zijn 26-jarige ervaring, door het toen en het thans met elkaar te vergelijken, toonde hoe we hier werkelijk getuigen mochten zijn van Gods handen. Maar nog treffender, als hij met ontroerenden ernst er ons daar-

na aan herinnerde, dat wel Gods werk niet verloren gaat, maar dat het toch in den vorm, dien wij door onzen arbeid er aan gegeven hebben, verstoord kan worden en verdwijnen. En dan herinnerde hij ons aan de geschiedenis der Klein-Aziatische Gemeenten, aan de Kerk der eerste eeuwen in Egypte en Noord-Afrika, en in Rusland en in vele landen van Europa. Ja, wij gevoelden het, in die bede van den psalmdichter is ook een ernstige waarschuwing, dat wij Gods werk Gods werk laten, dat we doen in Zijne kracht, naar Zijn bevelen, en tot Zijne eere, daar het gevaar bestaat, dat wij ons werk in de plaats schuiven van Zijn werk, waarin wij onzen wil doen, en onze eere zoeken, en op onze wijsheid en ons vermogen vertrouwen. En dan — ja dan zet God Zijn werk voort juist door ons werk te verjijdelen en te vernietigen, en door op of naast de puinhoopen van ons werk, zonder ons, te herstellen, wat wij bedorven hebben. En wie onzer heeft zich niet met een bewogen gemoed de vraag gesteld: Laten wij in onze Zending, laat ik, wat mij persoonlijk aangaat, nog wel aan God alle ruimte voor Zijn werk. Bidden, dat God niet Zijn werk late varen, het beteekent ook, dat wij Zijne tusschenkomst inroepen om ons werk te verstoren, voorzover het niet in Hem, naar Zijn wil en tot Zijne eere wordt gedaan.

Dit is een zeer ernstige gedachte, die Ds. Netelenbos, van ons scheidende, in onze zielen wilde leggen.

Wat nu onze vergadering betreft, ga ik verscheidene zaken, die meer den administratieven kant van ons werk betreffen, stilzwijgend voorbij. Wie onze vergaderingen bijwoont om nu eens iets te hooren over het eigenlijke zendingswerk, die wordt licht teleurgesteld als hij verneemt, hoe daar gehandeld wordt over salarisregelingen en pensioenbepalingen, over vergoeding van verhuiskosten, examens en vacanties, schoolinspecties en nazien van rekeningen; en toch zijn dat alle zaken, die op zoo'n vergadering ter sprake moeten komen, en — die ook wel veel tijd in beslag nemen bij onze besprekingen. Wij hebben aan de bespreking van dergelijke zaken in verband met onze scholen zelfs in Jan. j.l. te Magelang een buitengewone vergadering moeten wijden. De Lezers zullen het mij niet kwalijk nemen, dat ik hen niet ophoudt met dergelijke besprekingen.

Een verheugend feit, dat door een ingekomen brief aan de orde werd gesteld, is dat onze verg. hare medewerking toezegde

voor wat verricht moet worden met het oog op de beroeping van een eigen predikant voor de Mal. Gemeente te Batavia. In die Gemeente werkt sedert een paar jaar een der leerlingen van de Opleidingsschool van Ds. Bakker, I. Siagian. Nu is de Gemeente van plan om dezen broeder te beroepen. Daar er nog geen Maleische Classis is om het kerkelijk examen af te nemen, zal dit in den kerkeraad te Batavia moeten geschieden. Onze verg. zal daartoe gaarne hare hulp verleen. Ds. Pos en Dr. Bakker worden aangewezen als deputaten onzer verg. voor dat doel. Zij zullen ook behulpzaam zijn bij de voorafgaande regeling van het examen.

Van het Keboemensche terrein wordt meegedeeld, dat Ds. Bergsma reeds begonnen is voor de Javaansche Gemeenten op dit terrein het Woord te bedienen.

Voor den Colportagearbeid is een tweede colporteur aangesteld.

De Gemeenten van Wéra en Karanganjar vragen om instituëring. Daar de Gemeenten elk op zichzelf voor dit doel haast te klein zijn, en zij ten opzichte van elkaar zoo zijn gelegen dat het opzicht door één kerkeraad over beide Gemeenten gemakkelijk geoeft kan worden, wordt geadviseerd te beginnen met het instellen van een kerkeraad voor beide kringen. Vooraf zal een Commissie uit de Inlandsche Kerken van het Keboemensche terrein ter plaatse een onderzoek naar de wenschelijkheid en mogelijkheid der gevraagde instituëring instellen.

Dr. Esser deelt mee, dat het aantal der Christenen op het Poerbolinggosche terrein nu gestegen is tot boven de 1000. In 1929 werden er 27 volwassenen en 39 kinderen gedoopt. Er is een Colporteur aangesteld in Sidoredjo, en in Poerbolinggo is voor de Colportage een kiosk geopend.

Ds. Merkelyjn vertelt van een desa op zijn terrein, Djoema genaamd. Het is een plaats, die zwaar geteisterd wordt door de vreeselijke pestziekte; maar waar de Heere op geestelijk gebied bijzonderen zegen geeft. Het heeft zeer de aandacht der bevolking getrokken, dat terwijl velen wegstierven, tot dusver de Christenen allen gespaard bleven, en dat zelfs de eenige van de Christenen, die werd aangetast, van de gevaarlijke ziekte herstelde. Het schijnt, dat men bij het dreigend gevaar meer en meer een toevlucht zoekt onder de vleugelen van Gods genade. De samenkomsten van de Christenen nemen toe in omvang.

In Solo werden sedert de vorige conferentie (in Nov. '29) 24 volwassenen en 42

kinderen gedoopt. Helaas moest de Goeroe-Indjil van Boeloekerto ontslagen worden. In het Solosche heeft men voor den aangroeienden arbeid te weinig goeroes Indjil.

De hongersnood in het Wonogirische, die een tijdlang bijzondere voorziening eischte, is gelukkig voorbij.

Te Soekaardja is een nieuw hulphospitaal in verband met de zending geopend.

Ds. Pos deelt mee, dat den laatsten tijd het Evangelie veel ingang vindt te Pandjatan, in de buurt van Wates. Daar is nu reeds een koempoelan van 65 menschen. Het begin was een man, die voor jaren in het ziekenhuis te Wates was behandeld, en daar met het Evangelie kennis maakte.

Pandita Sopater van Djogja is krank. Hij bevindt zich thans, voor herstel van gezondheid, in Wonosobo.

In Djogja is het aantal polikliniekauto's weer met twee vermeerderd. Zij hadden op hun eerste tochten zoo grooten toeloop van menschen, dat men gedwongen was een maximum vast te stellen van het aantal menschen, dat op één plaats geholpen kan worden, opdat ook andere plaatsen een beurt zouden kunnen krijgen.

Uit Poerworedjo wordt meegedeeld door Ds. Netelenbos: Dr. Flach is van verlof terug, maar helaas vrij ernstig ongesteld. Tijdens zijn ziekte werd het hospitaal eerst verzorgd door Dr. Verveen van Klaten, en nu door Dr. Slettenaar, die kort na Dr. Flach uit Holland is gekomen als tweede geneesheer voor het zendingshospitaal. Door alles wat daar tijdens het verlof van Dr. Flach is voorgevallen is de toestand van het hospitaal ongunstig beïnvloed. Maar in de Utrechtsche Kerkbode blijven de gunstige berichten aanhouden. Onbegrijpelijk!

Ds. Netelenbos zal de volgende maand afscheid nemen van zijn arbeid te Poerworedjo. Zijn opvolger, Ds. Keuchenius, zal waarschijnlijk in October op Java aankomen. Ds. Van Dijk van Keboemen is gevraagd om in den tusschentijd als consulent op te treden.

Voor de Inl. Gemeente te Poerworedjo wordt een pandita gezocht. Maar de geschikte candidaat is nog niet gevonden.

Van Dr. Van Andel zijn een tweetal preeken gedrukt, die kunnen dienen om gelezen te worden in samenkomsten, waarvoor geen Helper beschikbaar is.

Van Ds. Van Dijk verschijnt een boekje over kerkregering en kerkverband. Het is een overdruk van een drietal artikelen, die eerst in Woersitagama werden opgenomen.

Over de uitgave van de Jav. Dogmatiek van Ds. D. Bakker zal tijdens het verlof van Dr. F. L. Bakker met hem gesproken worden.

Het laatste deel van onze verg. was gewijd aan de bespreking van een psalmen- en gezangenkwestie.

Ds. Van Dijk is van meening, dat door onze verg. ten opzichte van een complete Javaansche psalmberijming, die door hem bezorgd is, niet de juiste houding is aangenomen. Hij heeft, na alles wat daarover reeds gezegd en geschreven is, zich thans in een schrijven over deze kwestie gewend tot de Gen. Synode, die te Arnhem zal gehouden worden. De verg. betreurt het, dat zulks geschied is. Besloten wordt alsnog besprekingen te houden om te komen tot een oplossing, die Ds. Van Dijk aanleiding zou mogen geven om zijn schrijven aan de synode alsnog in te trekken.

Ten slotte spreekt Ds. Netelenbos een woord van afscheid, dat door Ds. Van Dijk namens de Verg. wordt beantwoord.

Ook tot Dr. Van Andel, die weldra met verlof zal gaan, wordt een afscheidswoord gericht door den Voorz.

Dan wordt, met dank aan God, onze verg. gesloten.

Namens de Verg.,

K. VAN DIJK, scriba.

Zendingskalender 1931.

Er zijn niet veel gezinnen meer, die tot de Geref. Kerk behooren, waar de Zendingskalender nog een vreemdeling is. Maar er zijn er nog. En dat moest zoo niet zijn. De Zendingskalender is waard, dat hij kome in alle gezinnen. Vooreerst om zijn inhoud. Redacteur en uitgever besteden er alle zorg aan. Voor een luttele elf cent geeft de Zendingskalender heel wat. Het bevreemdt ons dan ook niet dat de oplaag elk jaar toeneemt en nu reeds de 80000 te boven is gegaan.

Ook om de bate, die de Zendingskalender afwerpt voor de Generale Kas, is hij waard dat hij in alle gezinnen een plaatsje hebbe. Als het nog een beetje naar boven gaat wordt die bate het volgend jaar al f3000. Niet gering. En de Generale Kas kan het zoo best gebruiken.

Gaarne steunen we onderstaand verzoek van den Redacteur.

W. B.

Voor de verspreiding van onzen Zendingskalender voor het jaar 1931 komen wij wederom de hulp inroepen van onze zeer

gewaardeerde vrienden, helpers en helpers in den dienst der Zending.

Vragen zijn bij ons ingekomen naar de mogelijkheid, onze Zendingskalender wat grooter en vooral wat sierlijker te maken; voorstellen daartoe werden ook wel bij ons ingediend. Ernstig hebben wij overwogen, of en hoé aan het duidelijk uitgesproken verlangen zou kunnen voldaan worden.

Maar..... de oplaag gaat nog steeds omhoog; en wij vreezen dat die bij een als van zelf dure luxe-uitgave aanmerkelijk dalen zou. Ook is de bate voor de Zending steeds nog geklommen; zij bedroeg over 1929 meer dan ooit te voren (Zendingsbl. Mei '30), wij zijn in zorg, dat die winstpost bij een wat sierlijke uitvoering van onzen Zendingskalender sterk verminderen zou. Men heeft indertijd een poging gewaagd met een fraaie Kerkkalender, doch die is niet gelukt, zooals wel bekend zal zijn. — Tot nog toe vloeien in de plaatselijke Zendingskassen kleinere en grotere sommetjes, door verkoop boven den kostprijs verkregen; wij maken ons bezorgd, dat die door overgaan tot de voorgestelde verandering slinken, zoo niet verdwijnen zouden.

Daarom meenden wij hetzelfde formaat maar te moeten behouden; wij verwachten, dat het volgend jaar nog weer een paar duizend exemplaren meer geplaatst zullen worden.

D e prijs is f11 per 100 exemplaren, en bij bestelling ná 1 November f12.

Die prijs geldt voor alle getallen. Een exemplaar kost evenwel f0.20.

Bestellingen aan G. F. Hummelen's Boekhandel en Electr. Drukkerij N.V. te Assen.

Op Gods zegen en Uw aller medewerking hopen!

Gaarne Uw vriend en mede-arbeider in de Zending:

Ds. D. POL.

Rijsoord, Juni '30.

Ermelo, 26 Mei 1930.

Hooggeachte Redactie,

Het afstaan van eenige plaatsruimte in Uw blad aan den heer J. van Keulen voor mededeelingen betreffende Suriname, geeft den ondergeteekenden den moed om eveneens om een half kolommetje te vragen in het belang der aanverwante zaak, den zendingsarbeid der Evangelische Broedergemeente in Suriname.

Voor het onderdeel Christelijk onderwijs is te Ermelo drie jaren met bevredigend resultaat gewerkt. Door den heer W. Kok,

destijds hoofd der H. I. school te Sragen, thans werkzaam aan de M.U.L.O. school te Solo, is die arbeid op touw gezet in zijn vacantie in 1926 en vervolgens 2 jaar gedreven door den eersten onderteekenaar van dit schrijven. Jaarlijks werd 120 à 160 gulden bijeengebracht.

In December 1929 hebben zich 5 personen met hem tot een comité vereenigd om in de gemeente propaganda te maken voor de geheele zendingsactie in Suriname. Door middel van huisbezoek zijn in de verlopen 4 maanden begunstigers aangeworven met den uitslag dat met vrij groote zekerheid op een jaarlijkschen steun van f300 à f350 staat kan worden gemaakt.

Niet om zich hierop te beroemen, maar om anderen aan te sporen tot een soortgelijke actie, wenschen zij dit resultaat hunner pogingen te vermelden. Als in een omgeving van hoogstens 5000 inwoners deze bijdragen kunnen worden ingezameld zonder nadeel voor de andere zendingscorporaties, is op grotere plaatsen door eenigszins intensief werk stellig meer te bereiken. De geloofsmoed van het kleine kuddeke te Zeist moge daartoe in ruimen kring bezielend werken.

Met dank voor Uw welwillendheid in het opnemen dezer regelen, namens het comité voornoemd:

H. POS, voorzitter.

G. ZOMER, secretaris.

Korte Berichten.

Ds. F. A. Keuchenius.

Dinsdag 24 Juni heeft de beroepen missionaire predikant van Utrecht voor den Zendingsarbeid te Poerworedjo, Ds. F. A. Keuchenius, in de vergadering van de Classe Utrecht zijn zendingsexamen afgelegd. Gehoord het daartoe strekkend advies van de deputaten der Generale Synode naar Art. IV der Zendingsorde, is hij met algemeene stemmen toegelaten tot den missionairen dienst. Hij zal D.V. weldra bevestigd worden en hoopt in October naar Java te vertrekken.

Mej. A. M. van Zuijlen.

Mej. A. M. van Zuijlen, die de benoeming tot hoofdverpleegster aan het Petronella Hospitaal te Djokja heeft aangenomen, zal D.V. naar Indië gaan met de „Johan de Wit” die Augustus a.s. uit Amsterdam vertrekt.

Mej. P. v. d. Kruit.

Tot verpleegster in dienst der Zending

te Solo is benoemd Mej. P. v. d. Kruit te Delft. Zij nam deze benoeming aan, en hoopt in het laatst van Augustus te vertrekken.

J. Groen.

De heer J. Groen te den Haag is benoemd tot onderwijzer te Magelang en nam die benoeming aan.

G. den Dulk.

Tot onderwijzer bij het Christ. onderwijs te Solo is benoemd de heer G. den Dulk te IJmuiden.

Dr. en Mevr. van Andel—Rutgers.

Dr. en Mevr. van Andel—Rutgers zijn voornemens na 11 Juli enkele weken in het buitenland te vertoeven om wat rust te nemen.

Dr. J. C. Flach.

De Kerkeraad te Utrecht ontving bericht, dat Dr. J. C. Flach, de directeur van het Zendingshospitaal te Poerworedjo, wegens ongesteldheid eenigen tijd zijn arbeid moest neerleggen. Er was echter goede hope, dat hij spoedig hersteld zou zijn.

Dr. H. Slettenaar.

Na een voorspoedige reis is Dr. Slettenaar te Poerworedjo aangekomen. Met Mevrouw gevoelt hij zich op Java — zoo berichtte hij — reeds goed te huis, terwijl de arbeid hem zeer voldoet.

Scheiding van terreinen op Soemba.

Geruimen tijd reeds is de vraag besproken, of het ook aanbeveling zou verdienen Soemba in onderscheiden Zendingsterreinen te splitsen en de samenwerking van de Kerken van Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost Friesland, zooals die thans is geregeld, te doen eindigen. De deputaten voor de Soembazending hebben geadviseerd hiertoe niet over te gaan en de Particuliere Synoden van Drenthe en Overijssel hebben zich met dat advies vereend.

Nog een missionair dienaar voor Soemba.

Aan de deputaten voor de Zending op Soemba is machtiging verleend om een plan voor de uitzending van nog een missionair dienaar des Woords naar Soemba voor te bereiden.

Een vierde missionaire predikant voor Solo.

In het verslag van een Gemeentevergadering te Solo lezen we, dat het beroepen van een vierde missionaire predikant aan de orde is gesteld. Besloten werd, dat Dr. H. A. van Andel en Br. J. Beumer als gemachtigde van de Kerk te Solo in deze zaak zullen optreden.

Bedevaartgangers naar Mekka.

Ned.-Indië leverde, naar gemeld wordt, het laatste seizoen 30.000 Mekka-gangers. Dit is bijna 3000 meer dan in het vorige seizoen.

De lust om naar Mekka, de heilige stad der Mohammedanen, te gaan, is dus nog zeer sterk onder de Indische bevolking.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zende dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

De Vorst des levens, door Ds. J. J. Knap, bij Kok te Kampen. f5.50 geb. f6.75.

De pen van Ds. Knap wordt niet moede. Thans geeft ons Kok van zijne hand een dertigtal kostelijke Schriftbeschouwingen. Een uitnemend boek voor Paschen, Hemelvaartsdag en Pinksteren. Stichtelijk in den besten zin van het Woord.

Uw goedheid kroont de Jaargetijden, door Dr. A. van Veldhuizen, bij Kok te Kampen, f3.75 geb. f4.75.

Een zeer eigenaardig boek, zooals van dezen gevierden schrijver is te verwachten. Hij behandelt op de hem eigen, altoos frische wijze: **Het jaar van Gods goedheid, Het Kerstgetij, Het Paaschgetij, Het Pinkstergetij en Het nagetij**, terwijl een uitvoerig register het gebruik zeer vergemakkelijkt. In zijn voorwoord zegt de schrijver dat dit boek „denkelijk niet naar de lamp zal ruiken, maar iets van den geur des velds zal dragen”. Dit is ook zoo, maar al lezend merkt men toch wel, dat de schrijver heel veel bij de lamp heeft gezeten.

B. Schuiling. Hart en Handen, bij Kok te Kampen, f0.90, geb. f1.50.

Een bundeltje verzen. Er schuilen juweeltjes onder, zooals 23 en ook 1. Enkele had den wel zonder veel schade kunnen wegge laten.

Als het licht wordt, door H. L. v. Heijnsbergen, bij W. D. Miedema, Delft, f0.35, bij 50 exempl. f0.17½, bij 1000 exempl. f0.12½.

In dit boekje vertelt de schrijver, hoe het licht werd in zijn ziel. Hij doet het echt natuurlijk, zooals hij het doorleefde.

Een uitnemend Evangelisatie-boekje, dat reeds bij duizendtallen is verspreid en voor velen ten zegen is geweest. Gaarne warm aanbevolen.

Promotierecht of eenheid van opleiding, door T. J. Hagen, bij W. D. Miedema, Delft. f0.35.

Een zeer sympathiek woord, warm pleitend om den strijd over het „Promotierecht” te staken en te staan naar „eenheid van opleiding”.

Het Overwinningsgeheim van de Zending, door A. J. van Seters, f0.60.

Een ernstige opwekking tot gebed, waar-

in de heer van Seters het overwinningsgeheim van de zending ziet. De schrijver zegt ons uitnemende dingen, die zeer waard zijn ernstig ter harte te worden genomen. Een innig Zendingsboekje, dat men niet zonder zelfaanklacht zal doorlezen.

Synodale Handelingen in Neerlands Gereformeerde Kerken in het jaar 1930, door G. G. Gijben, bij P. den Boer, Utrecht, f0.50.

De sinds tal van jaren bekende schrijver in Kerkelijke bladen, de heer Gijben, geeft in dit boekje zijn beschouwingen en wenschen over onderscheidene dingen die op de a.s. Generale Synode aan de orde komen.

Afbouw, een woord inzake de praktische erkenning van het promotierecht der Theol. School te Kampen, door K. Schilder, bij Kok te Kampen, f0.70.

Nog een brochure over het „Promotierecht”. We dachten, dat deze kwestie nu vrij wel van alle kanten was bekeken. Toch brengt Ds. Schilder nog heel wat nieuwe gezichtpunten naar voren, want napraten doet hij niet.

De nieuwe dag, door L. Keemink, f1.75 geb. f2.35.

Een boeiend boek van goede strekking, dat met graagte gelezen zal worden.

Hou zee, door Q. A. de Ridder, P. J. Risseeuw e.a. f2.25, geb. f3.00.

Een jongensboek van superieure kwaliteit. Zeer aan te bevelen.

„Ik.... Hij”, door Nathanael Jün ger. f1.90 geb. f2.60.

Ook dit boek zal stellig lezers trekken. En dat is het waard. Het is een mooi verhaal.

Dit drietal boeken vormt de tweede zending nieuwe boeken van jaargang 1930 der V. C. L.

Voor 6 gulden per jaar wordt men lid, krijgt al de uitgegeven boeken gratis en mag men nog voor vijf gulden uit den Catalogus uitzoeken.

Wie nog geen lid is geve zich op bij Kok te Kampen.

Timotheüs, Geïllustreerd Weekblad. Uitgave La Rivière en Voorhoeve, Zwolle; per kwartaal f2.25.

Een zeer goed geredigeerd, positief

christelijk weekblad, dat tal van uitnemende medewerkers heeft en elke week veel lezenswaardigs biedt.

Suriname.

Een wil en een weg.

Tusschen deze twee legt een oud-Hollandsch spreekwoord een nauw verband. Van de waarheid dezer spreuk werd ik dezer dagen zóó zeer overtuigd, dat ik mijn aanvankelijk voornemen: over damescomité's te schrijven, varen liet en dit opschrift koos.

Het was de bijzondere activiteit van het „Sassemische" damescomité en de herinnering aan het Bilthovensche, dat mij aanleiding gaf, iets te zeggen over het heerlijk werk, dat dergelijke comité's onder flinke leiding plaatselijk kunnen verrichten. Maar toen de Penningmeester der Zend. Comm. van Amsterdam-Zuid ons kwam verrassen met opnieuw een bedrag van f100, terwijl nog niet heel lang geleden ± f300 bijeengebracht was, toen besepte ik opnieuw, wat ook broeders onder trouwe toewijding tot stand konden brengen. En toen de bestellingen voor Suriname-kaarten ook weer kwamen uit Delft, Genderen, Oegstgeest, Andel en elders en het jeugdig enthousiasme van de kleine zendingsvrienden menig oudere beschaamde, toen was er toch meer aanleiding om aan broeders en zusters, aan ouden en jongen het bovengenoemde spreekwoord in herinnering te brengen, dan aan één bepaalde groep te denken. De wil om Suriname te helpen is er toch wel, niet waar? Laten we dan allen probeeren, een der vele wegen te vinden, waardoor wij den nood der zending kunnen helpen lenigen.

Sinds vorige verantw. ontvingen wij: Van A. Z. te Br. f10; Ds. P. B. te Beetgum f10 (dankoffer) gev. in coll.; S. S. Wolfheze f5 (Geref. Zend. vereen.). Van leerl. Chr. Sch. Den Andel (Gr. f5; mej. v. H. te R. f2.50 (maandel.); Pers. Chr. Sch. v. L. en U.L.O. 's Gravenzande f5; K. R. Franeker f1; Mej. B. K. S. den Haag f5; Mej. A. M. Kampen (van Chr. Scholen) f17.50; Leerl. 6e kl. Vaartwegschool f6; Leerl. 5e kl. Chr. School Eindhoven f3; W. B. Genderen f10.40; J. K. Oldehyne f2.50; Ds. Tom van zuster N. N. f10; Mevr. Dr. L. G. Sassenheim (damescomité) f288.50; Mej. E. K. Doorn (Zend. Comm.) f55; A. F. P. Katwijk a/Z. (G. K.) f25; H. P. den Haag f10 (jaarl.); W. K. Vlissingen (G. K.) f25; F. H. Winsum f1; F. A. Z. Hallum f100 (gevonden in Pinkstercolecte; B. J. v. M. den Haag f10; H. B. Zaandam f2.50; Ds. J. D.

te S. f2.50; Zend. Vereen. G. K. A'dam Zuid f100; J. H. B. Lochem f10; K. S. Oudeschip f2.44. Voorts opnieuw door bemiddeling van den Heer Kok te Solo van onze Indische onderwijsmenschen f200.

Allen zeer hartelijk dank!

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van J. H. de Waal Malefijt te Katwijk a. d. Rijn f25. Door Ds. van Helsdingen van B. S. te H. I. Ambacht f2.85. Door Ds. Pol van personeel der Dr. v. d. Berghstichting te Noordwijk f13.28. Door Ds. Boswijk 10 pCt. van de ontvangsten in de Classis Breukelen f220. Van L. L. te U. f2.50. Door S. v. d. Berg, Zendingenbus Christ. M. U. L. O.-School te Voorburg f11.62. Van J. H. Breekveld te Lochem f10. Van Mej. G. D. te Z. voor de colportage te Djokja f10.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 24 Juni '30.

Postrekening No. 32806.

Ontvangen voor de Armen Kolonie te Blondo.

Geref. Kerk te Weesp f5.—. Geref. Kerk te Driebergen f2.50. Geref. Kerk te Kockengen f2.—. Geref. Kerk te Neede f5.—; Geref. Kerk te Oosterbeek f2.50; Geref. Kerk te Scheveningen f25.—; Geref. Kerk te Arum f1.—; Geref. Kerk te Maasdijk f3.—; Geref. Kerk te Makum f2.—; Geref. Kerk te Wierden f2.50; Geref. Kerk te Nes f2.—; Geref. Kerk te Watergraafsmere f2.50; Geref. Kerk te Arnhem f5.—; Geref. Kerk te Feyenoord f2.50; Geref. Kerk te Leimuider f2.50; Geref. Kerk te Kralingen f10.— Geref. Kerk te Katendrecht f5.—; Geref. Kerk te Hoogkerk f2.—; Geref. Kerk te Utrecht f10.—; Geref. Kerk te Schiedam f5.—; Diac. Geref. Kerk Slikkeveer f2.50; Diac. Geref. Kerk Stroobos f3.—; Diac. Geref. Kerk Oudewater f5.—; Diac. Geref. Kerk Dordrecht f4.90; Diac. Geref. Kerk Hoek f5.—; Diac. Geref. Kerk Oegstgeest f10.— Diac. Geref. Kerk Axel f5.—; Diac. Geref. Kerk Woudsend f5.—; Diac. Geref. Kerk Deventer f5.—; Diac. Geref. Kerk Boven Hardinxveld f2.50; Diac. Geref. Kerk Almelo f10.—; Zend. Comm. Zegwaard f2.50; Zend. Comm. Marken f2.50; Zend. Ver. Veenwoodsterwal f2.50; Zend. Comm. Alphen f15.—; Zusterkring Djokja f5.—; Totaal 182.40.

Middelburg.

HONDIUS-BOOM.

Ontvangen voor 't Hospitaal Magelang Geref. Kerk Appingedam f 2.50; Zend. Comm. Geref. Kerk Veenendaal f 50.—; H. Pleijter Fut. Nol. Apeldoorn f 50.— en voor Blondo (Armen-kolonie).
Mevr. Ottow, Zeist f 10.—; H. S. te A. f 5.—.
Den Haag, Columbusstr. 256. T. KLIJN.

Ontvangen uit de busjes van Roelof en Katy Roelofs f 2.56; Hans Dekker f 2.—; Henk en Hans Burggraaff f 6.18; Hennie van Monsjou f 6.52½; Annie van Monsjou en Judith Bronder f 5.67½; Nico Hoekstra f 6.09; Betsy en Martien Haffmans f 8.51½; Cathrientje van Barneveld en Margje Schiphorst f 5.82½; Herman en Jopie de Vries f 1.05½; Willem en Lena Schaftenaar f 4.34½; Willy van Roemburg 50 h. c.; Lien van Roemburg f 2.66; Dirkje en Marietje Harreveld f 3.30; Ali v. d. Brink en Fenna Jongeling f 2.68; Willy Vlieg f 6.75½; Eefke, Nelly en Dini Doedens f 3.26½; Ali Bosma f 1.88; Jo Belmer f 1.42; Collecte Avondsamenkomst f 1.75; Opbrengst verkocht theelood en zilverpapier f 2.50. Totaal f 74.54.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooiberg 36.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba, 6e verantw. van 25 t/m. 25 Juni 1930.

Provincie Groningen:

Geref. Meisjesvereen. N. Pekelo f 3.—; Mej. Graafhuis, Haren, Schoolkinderen f 12.93; N.N. brievenbus Jurriën Veldkamp f 5.—; G. H. v. d. Molen, Groningen, Overschot Zendingsbladen f 12.—; A. Boot, opbrengst theelood en zilverpapier, leerl. school Leliestr. f 4.47½; Gift kerkzakje Geref. Kerk, Groningen f 2.50; Meisjesvereen. Wees een Zegen, Groningen f 7.65; H. Reinders, Gron. leerl. 3de kl. Mulo f 10.—; H. Meereveld, Zuidhorn, Nikkertje f 15.75; W. Zijlstra, Haren, 2 x 2 maand. bijdrage f 99.50; R. Raap, Schildwolde, Nikkertje f 10.—; Mej. J. C. Wiersema, Bedum: halve ct. Gr. en N. Boekelo f 1.50, van W. v. Dam f 5.98½, Geref. School, 1e kl. f 8.87½, idem 2e kl. f 7.85, idem 3e kl. f 7.56; idem 6e kl. f 8.71½; Geref. Kerk, Gron. collecte-gift f 15.50; Geref. Kerk, Sappemeer, gift f 25.—; S. v. d. Zwaag, Schoolbusjes den Andel f 5.—; Bruiloft Davids, Lutjegast f 10.—; Geref. Kerk, Munnekezijl f 55.—; J. Klooster, Scheemda, schoolbusjes L. D. Wybenga f 5.—; K. Kladder Pzn., Leens, Zend. Comm. f 150.—; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, busje A. en J. Wiersema f 9.50; idem busje Riekie Nanninga en Lieve Hoeksema f 13.85; D. Franssens, Musselkanaal, Schoolkinderen f 6.—; P. M. Pel, Gerkeskl. Stroobos, busjes f 49.37; Ds. N. Postema, Veendam, 2 dankoffers, 1 gift f 22.50; Mej. A. A. Volhand, Nikkertje School Nieuwolda f 3.—; R. Dijksterhuis,

Uithuizen, Nikkertje f 15.50; D. A. Koebrugge, Onstwedde f 100.—; E. Bakker, busjes Ten Boer f 16.50; B. Th. Mulder, Schouwerzijl, Nikk. School f 7.07; Zend. Comm. te Overschild f 20.—; D. A. Koebrugge, Onstwedde: busjes schoolkinderen f 5.29, idem Jongel. Vereen. f 6.16, idem Jonged. Vereen. f 6.01; K. Bosma Jr., Middestum: Zendingscomm. f 60.—, idem busjes Jongel. leven f 5.30, idem busjes Jong. Vereen. f 3.08, idem busjes Meisjesvereen. f 6.35; Schoolbus, Uithuizen f 42.—; busjes Warffum f 35.63; Zendingsvereen. Ezinge f 80.—; Zendingscomm. Oldehoeve f 38.76; Trientje Kamps, Haren, 300 halve centen f 1.50.

Provincie Drenthe:

Mej. J. Mulders, Meppel f 323.50; Geref. Kerk, Westerbork f 5.—; D. Bakker, Dieverbrug, gift kerkcollecte f 11.—; D. v. d. Vegt, Nieuweroord, Paaschcollecte f 33.18; idem busjes f 39.37; Mej. J. Mulders, Meppel, Paaschcoll. f 280.59, idem giften f 2.—, idem collecte bruiloft Knikke f 6.85; H. Blanken Wzn., Hoogeveen, Zend. Comm. f 225.—; Js. de Weer, Dwingelo, busjes Jongel. Vereen. f 10.23; Collecte gift Geref. Kerk, Zweelo f 5.—; Jongel. Vereen. Nijveen f 11.75; A. v. d. Wal, Haulerwijk, 2½ ct. stukken f 6.—; Gift collecte Haulerwijk f 3.—.

Provincie Overijsel:

Geref. Meisjesvereen. N. Pekela f 3.—; Baar, Vriezenveen: Spreekbeurt Ds. Colenbrander f 12.76, dankoffer f 10.—, halve ct. Bertha Reurink f 0.68; G. Peddemans, Almelo Zend. Commissie f 246.50; B. Zandstra, Steenwijk, Schoolkinderen f 20; Zendingsbusjes Geref. Kerk, Gramsbergen f 106.—; F. Joh. Weenink, den Hulst: van Lies Boers en A. Huizer f 43.91½, idem van G. v. Blanken f 11.58, idem van Dirk Witen f 8.78, idem van H. Scholte f 2.60, idem van D. Schoemaker f 5.93½, idem van Gr. Petten en Kl. Bisschop f 14.15½, idem van D. Kleen f 11.98½, idem van A. Snijder f 5.77; D. de Vries, Steenwijk, Zend. Comm. f 40.20, idem Zendingsbladen f 8.—; S. Malda, Lutten, 2 maand. bijdrage f 50; Geref. Kerk, Genemuiden, Kalenders f 19.04; Geref. Kerk, de Krim, gift f 10.—; Gift van Zwartsluis f 160.—; J. J. Beukenkamp, den Ham f 25.—; D. de Vries, Steenwijk, Zendingsbusjes f 74.49, idem gift kerkcollecte f 5.—; H. ten Tooren, Ommen, Zendingscomm. f 300.—, idem gift Kerkzakje f 10.—.

Oost-Friesland en Bentheim:

Gemeinde Laar f 76.37; Ds. E. Kolthof, Veldhausen, diverse giften f 14.86.

Rampcollecte's in de Prov. Groningen.

Nagift kerkzakje Groningen f 1.—; Coll.: Zuidhorn f 106.23; Groningen nagift f 4.50;

Stedum f64.02; Oldekerk f58.65; N. Bui-
nen f41.25; Enumatil f120.33; Scheemda
f61; Lutjegast f30.27; Grijskerk f75.67;
Schildwolde f63.76; Nw. Weerdinge f23.46;
Munnekezijl f45.—; Leens f96.30; Ulrum
f113.80; Niezijl f90.55; Delfzijl f174.74;
Wetsinge-Sauwerd f40.52; Appingedam
f136.30; 2e Exloërmond f56.37; Meisjes-
veren. Marum f5; Woldendorp f23.47;
Harkstede f21.05; Stadskanaal f177.48;
Zend. Vereen. Schouwerzijl f25; Gerkeskl.
Stroobos f65.88; Meeden f30.86; Ten Boer
f44.50; Kielwindeweer f19.26; Houwerzijl
f44.—; Midwolde f46.37; Uith. meeden
f144.03; 't Zandt f86.18; 2e Exloërmond
f61.—; Bellingwolde f10.20; Marum 44.05;
Vlagtwedde f11.06; Ezinge f78.77; Olde-
hove f47.54.

Rampcollecte's in de Prov. Drenthe:

Westerbork f36.20; Emmercompasum
f58.—; Zwartemeer f25.65; Zuidlaren
f65.39; Een f42.52; Vries f24.02; Hooger-
smilde f15.35; Haulerwijk f61.—; Ooster-
wolde f15.74; Veenhuizen f13.35; Assen
f226.—; Borger f38.—; Gasselternijvee-
n f38.01; Coevorden f55.45; Westerbork na-
gift f1.—; De Krim f128.95; Ruinerwold
Koekange f150.—; Dwingelo nagiften f10;
Roden f46.34.

Rampcollecte's in Overijsel:

Vriezenveen f27.40; Kamperveen f8.32;
Vriezenveen nagift f1; Steenwijk f120.60;
IJsselmuiden f20.07; Nijvee f35.95; Nij-
verdal nagiften f12; Den Ham f117; Wij-
e f23.75; Genemuiden f15.04; Wilsum bij
Kampen f9.05; Hasselt f50.90.

Rampcollecte's in Oost-Friesl. en Bentheim.

Bunde M. 120.—, Nordhorn M. 63.50,
Neermeer M. 42.— is samen f133.47; Em-
lichheim f288.38; Veldhausen f104.03;
Bentheim f112.61.

Pinkstercollecte's in Oost-Friesland en Bentheim.

Nordhorn f41.24; Wilsum f81.21; Veld-
hausen f115.63.

Pinkstercollecte's in de Prov. Groningen.

Zuidhorn f151.60; Baflo f161.85; Ste-
dum f200; Haren f181.88; Groningen
f1695.12; Oldekerk f102.—; Zuidwolde
f116.92½; Thesinge f121.72½; Kommer-
zijl f74.68; De Leek f66.03; Aduard
f376.34; Meeden f66.57; Stadskan. Pekel-
derweg f34.52; De Leek f21.80; Ten Post
f88.30; Kielwindeweer f48.63; Stadskanaal
f303.65; Ulrum f160.44; Houwerzijl f80.13;
Ter Apel f82.44; Spijk f746.27; Roode-
school f204.63; Hoogkerk f157.45; Lopper-
sum f322.73; Midwolde f140.87; Uithuizer-
meeden f375.75; Schildwolde f118.47; Gar-
relsweer f159.83; Scheemda f76.89;
't Zandt f290.16; Overschild f42.82; Bie-
rum f284.56; 2e Exloërmond f143; Bel-

lingwolde f20.40; Westeremden f83.34;
Pieterburen f67.23; Middelstum f210.76;
Schouwerzijl f122.50; Uithuizen f398.14;
Warffum f90.22; Vluchtwedde f14; Wil-
dervank f284.65; Ezinge f126.66; Wilder-
vank f45.

Pinkstercollecte's in Drenthe:

Diever f407.10; Hyken f20.56; Gees
f54.67; Sleen f 60; Dieverbrug f 88.48;
Westerbork f69.35; Zuidwolde f180.40; De
Krim f106.42; Nw. Amsterdam f283.37;
Ruinerw. Koekange f299.27; Schoonoord
f27.59; Beilen f100.80; Nijvee f66.28;
Dwingelo nagiften f2; Vledder f23.90;
Haulerwijk f61.35; Borger f46.24; Hoo-
gersmilde f42.98.

Pinkstercollecte's in Overijsel:

Enter f81.34; Genemuiden f105.80; Stad
Vollenhove f18.46; Nijverdal f283.55; Ber-
gentheim f61.30; Vroomshoop f168.64;
Zwartsluis f219.87; Hardenberg f281.61;
IJsselmuiden f20.41; Vroomshoop nagif-
ten f12; Steenwijk f130.46; Kampervee-
n f6.20; Delden f160.22; Lutten f81; Zwolle
f550.29.

Soembaweken in de Prov. Groningen.

Uithuizermeeden f 687.50; Ten Post
f123.05; Delfzijl nagift f1.50; Houwerzijl
f103.30; Oldehove f150.

Soembaweken in Overijsel.

Bergentheim f115.25.

Soembaweken in Drenthe.

Schoonebeek f121.65; Hyken f69.93.

Van Heinde en Verre.

J. H. de Waal Malefyt, Katwijk a.d. Rijn
f25; Hej. T. Vellenga, Wolfheze, v. Soem-
ba's Hospitaal f1; M. C. Rijken, verzameld
door pers. en kinder. school Capelle f4;
Ds. Goossens, Soestdijk, gift v. Vroomshoop
f15.

Totaal 6e verantwoording . f 22282.80
1e t/m 5e verantwoording . „ 31,848.31½

Totaal . . f 54131.11½

Voor de Overstroomingsramp in Pajeti
kwam tot op heden in totaal binnen
f 8611.92. Nog niet alle kerken zonden de
gevraagde Ramp-Collecte. Mogen wij
vriendelijk verzoeken met de toezending
daarvan niet langer te wachten? Reeds
werd een voorloopig bedrag naar Pajeti
overgemaakt, opdat de wederopbouw van
de vernietigde perceelen een aanvang zou
kunnen nemen. Binnenkort hopen wij ook
het resteerende bedrag dat nog noodig is
te kunnen verzenden.

Voor al het gezondene hartelijk dank.

JURRIËN VELDkamp, Quaestor.

Groningen, 25 Juni 1930.

Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Reukwerk en Spijsoffer. — Van Zendingsaangelegenheden: Dr. D. Bakker. — Medans Zendingsplan. — De zending onder de Chineezzen op Midden Java. — Een noodkreet van Midden Java. — Zending Zeeland, N.-Brabant en Limburg. — Brief van Ds. Merkelijn. — Zending N.-Holland. — Mej. A. M. van Zuijlen. — Zending Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland. — Brief Ds. Lambooj. — Opleidingsschool Soemba. — Zending Zuid-Holland (Noord). — Mej. P. v. d. Kruit. — Korte berichten. — Statistiek. — Hoofddienst; Med. Dienst; Schooldienst. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Reukwerk en Spijsoffer.

„Maar van den opgang der zon tot haren ondergang zal Mijn naam groot zijn onder de heidenen en aan alle plaats zal Mijnen naam reukwerk toegebracht worden en een rein spijsoffer; want Mijn naam zal groot zijn onder de heidenen, zegt de Heere der heirscharen.”

Maleachi 1 : 11.

Onze profeet leefde in een tijd, toen Israël, Gods bondsvolk van den ouden dag, aan „vroom bedrog” zich schuldig maakte. Het was na de Babylonische ballingschap, toen de tempel te Jeruzalem was herbouwd en de dienst der schaduwen weer was ingesteld. Het was de tijd der „Schriftgeleerdheid”, en het optreden der groote profeten onder Israël een einde nam. Tusschen Maleachi en Johannes den Dooper zou de Oud-Testamentische profetie zwijgen, en Israël zou van zijn groote mannen Gods 4 eeuwen beroofd zijn. Onder de leiding van de Schriftgeleerden zonk het volk terug in vormendienst, en de waarachtige vromen waren slechts klein in getal. Men zocht den Heere te behagen met allerlei offeranden, waarin het geestelijke element ontbrak, terwijl men in den wandel afweek van den Heere en Zijn dienst. Allerlei minderwaardige offers werden gebracht, terwijl priester en volk zich schuldig maakten aan vreemde vrouwen. Met kracht getuigt Maleachi tegen het ongeloof der menigte, tegen de onheiligheid der priesters, en de geestelijke en zedelijke verwording van het volk. Alleen de ware vromen vinden bij dezen gezant van Jehova troost en erbarming ten opzichte van het oordeel, dat God over Zijn volk zal brengen. Hij toch zal tempel en priester doen verdwijnen. Hij zal Zijne heiligheden van Israël wegnemen en die aan de volkeren geven, en de offeranden zullen niet meer in het heiligdom te Jeruzalem worden gebracht door de daartoe aangewezen priester maar „aan alle plaatsen zal Mijnen naam reukwerk toegebracht worden en een rein spijsoffer”. Noch op den berg Gerizim, noch op Sion's heuvel-top, maar overall onder alle volkeren zal de Heere worden gediend in geest en in waarheid. Was het reukwerk ter symboliseering van het gebed, dat komt tot Gods genadetroon in Christus Jezus, het spijsoffer diende om den Heere door lof- en dankzegging groot te maken voor den rijken zegen en de groote genade, aan Zijn volk geschonken krachtens Zijn eeuwig trouw-verbond. En zoo zal de naam des Heeren van den opgang der zon tot haren ondergang groot zijn onder de volkeren over heel 't rond der aarde en Zijn heerlijke Naam zal door gebed en lofverheffing worden verbreid onder den ganschen hemel. In stee dus dat de treurige houding van Israël in de dagen van Maleachi tot schade zal wezen voor de eere Gods, zal de Heere dit juist gebruiken om Zijn eere te verbreiden en Zijne aanbidding en lofprijzing te ontlokken aan de harten en monden van duizenden, die in dien tijd nog waren overgegeven aan de macht van den vorst der duisternis. En opdat de Godvreezenden van die dagen met de heerlijkste vervulling der belofte getroost en geloovig zouden verwachten, wordt aan het einde dezer belofte nog eens met nadruk betuigd, dat de Heere der heirscharen zulks zegt. Schijnt de vervulling der belofte onmogelijk, gezien de treurige omstandigheden van dien tijd, God, Die zeggenschap en macht heeft over alle heirscharen in den hemel en

op de aarde, zal zorgen, dat zij in volkomen vervulling gaat. En dit wel zoo, dat God ten slotte alles zal zijn en in allen. O wonder van Gods genade door Christus Jezus, door Wien de Vader alle dingen regeert.

Was deze belofte een rijke vertroosting voor het toenmalige Godvreezende Israël, niet minder bemoedigend is zij voor de Nieuw-Testamentische kerk van Christus. Ook nu is de toestand in de Christelijke wereldkerk, aan wie is opgedragen de grootsche en heerlijke taak om Gods bijzondere openbaring uit te dragen naar alle einde der aarde, van dien aard, dat wij lettende op de menschelijke factoren, zouden twifelen of we wel ooit alle volkeren zullen bereiken met het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus. Zeker de verblijdende verschijnselen op de terreinen der Zending zijn niet gering en met vreugde vernemen we, dat zoo vele broeders en zusters met groote toewijding en opoffering zich geven aan het machtige werk van onzen grooten Koning. Maar zoo we letten op de treurige toestanden in de Christen-landen, vanwaar de Zendingsactie moet uitgaan, en op de gebeurtenissen in de Christelijke wereldkerk, die toch het orgaan van den Christus is om Zijn koninkrijk hier op aarde te doen komen, dan gevoelen we, dat uitsluitend Gods almachtige genade in Christus in staat zal zijn om de groote belofte in vervulling te doen gaan. Dat geeft moed om met dat werk der Zending, waaraan zooveel gebrek en zonde kleeft, voort te gaan in den naam des Heeren. En worde dan het reukwerk der aanbidding en het spijsoffer der lofverheffing door den H. Geest allereerst gevonden bij ons, die nu reeds mogen leven bij de heiligheden des Heeren, Woord en Sacrament, opdat wij zelven de zaligheid genieten van Gods verzoende gemeenschap in Christus. Leve in onze ziel ook de blijdschap over degenen, die komen tot het geloof in den Heere Jezus. Worde ons gebed voor dit werk en voor allen, die daarin arbeiden, vermenigvuldigd. En spannen we zedelijk en finantieel alle krachten in opdat ook wij de hooge eere mogen genieten om medearbeiders Gods te zijn.

Z.

V.

Van Zendingsaangelegenheden.

Dr. D. Bakker.

Stellig heeft het niet alleen in Zendingskringen, maar ook bij allen, die maar eenigszins zijn arbeid kennen, een uitnemende indruk gemaakt en hartelijke instemming gevonden, dat de eerste docent der Opleidingsschool te Djocja, D. Bakker, door den Senaat der Vrije Universiteit is benoemd tot Doctor Theologiae.

Wij verheugen ons zeer in de welverdiende eer, die hierin aan den nestor onzer missionaire dienaren des Woords en den pionier in den arbeid der opleiding van Goeroe's Indjil op Midden Java is te beurt gevallen. Gaarne zou het Zendingsblad hem eer zijn welgemeenden felicitatie hebben aangeboden. Maar het is slechts een

maandblad en maandbladen komen vaak wat achteraan. Maar al is het dan wat laat, toch wil ook het Zendingsblad hem nog van harte met deze bijzondere onderscheiding geluk wenschen.

De Vrije Universiteit is steeds heel zuinig geweest met het verleenen van eeredoctoraten. Des te grooter is nu de eere, die aan „Vader Bakker” met enkele anderen is bewezen.

Niemand, die eenigszins op de hoogte is van wat Dr. D. Bakker heeft mogen doen, zal het ontkennen, dat het een gelukkige keus is geweest, toen men het oog op hem vestigde voor een eeredoctoraat.

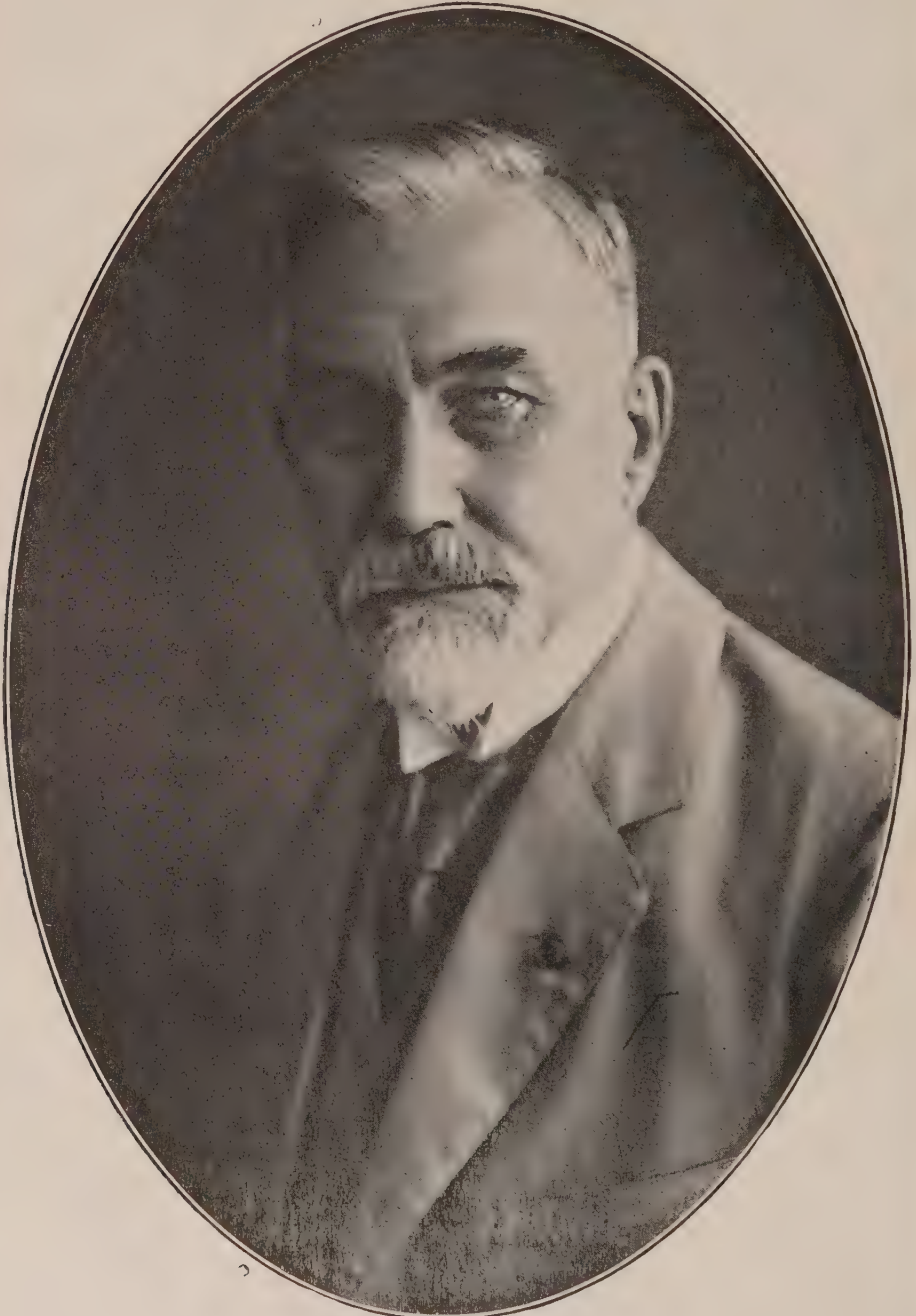
Want Dr. Bakker heeft niet alleen bijna dertig jaren midden in de praktijk van de Zending gestaan, maar hij heeft ook heel

wat geleverd, dat wel terdege van wetenschappelijke waarde was.

Zijn ambitie lag van zijn studietijd af ook in wetenschappelijke richting. De student D. Bakker was één van de weinigen, die in dien tijd het doctoraal examen in de Theologie hebben afgelegd. En al heb-

ben de omstandigheden hem verhinderd om een proefschrift te schrijven en den doctoralen titel te halen, toch bleef lust tot studie hem steeds bij.

Toen dan ook, nu vijf en twintig jaren geleden, een docent moest worden benoemd voor de opleiding van Goeroe's

Dr. D. Bakker.

Indjil op Java, zag men eenparig zoowel in Indië als in Holland in Dr. D. Bakker te Keboemen den daarvoor aangewezen man.

En de geschiedenis heeft bewezen, dat men zich daarin niet heeft vergist.

Dr. D. Bakker heeft tal van jonge menschen opgeleid tot helpers bij den dienst des Woords. En onder hen zijn er enkelen, die tot dienaar des Woords zijn beroepen. De beteekenis van dit werk kan niet gemakkelijk worden overschat.

Maar van zijne hand is ook heel wat op de pers gelegd. Van hem is de brochure: „Verhoudingen in den Zendingenarbeid”. In de „Macedoniër” heeft hij uitvoerige stukken geschreven over Animisme, Hindoeïsme en Mohammedanisme.

Bovendien heeft hij in den loop der jaren in dit tijdschrift tal van artikelen geplaatst betreffende de Zending, zooals over de houding van de Zending tegenover Boedi Oetama en de Zending der Geref. Kerken op Midden Java, geschreven voor zendingstudiekringen.

Den goeden naam, die de Macedoniër heeft ook als een populair wetenschappelijk Zendingstijdschrift, heeft dit blad voor een niet gering deel aan Dr. D. Bakker te danken.

Voorts heeft Dr. D. Bakker medegewerkt aan het Kerkblad van de Geref. Kerken in Ned. Indië, waarvan hij de eerste redacteur was, alsmede ook aan onderscheidene Javaansche tijdschriften.

In het Javaansch is van zijne hand in druk verschenen een verklaring van het „Kort begrip”: „Sadjatining panglipoe”; een Javaansche Dogmatiek; een dictaat voor de ambtelijke vakken en een dictaat ethiek.

Voorts schreef hij in het Javaansch dictaten Exegese over verschillende bijbelboeken: Genesis, Exodus, Psalmen, Jesaja, Jeremia, Mattheus, Marcus, Lucas en de brieven aan de Romeinen, Korinthe, Galaten en Efeze. Deze zijn nog niet uitgegeven, maar worden toch geregeld gebruikt. Ook schreef hij met het oog op de revisie van den Javaanschen Bijbel eene vergelijking van den Javaanschen Bijbel, Oud en Nieuw Testament, met den grondtekst.

Wie al dien arbeid overziet, zal het verstaan, dat de eerste docent van de Opleidingsschool te Djocja één van de eersten moest wezen, die voor een eere-doctoraat in aanmerking moest komen.

Zijn wankel gezondheid laat aan Dr. D. Bakker thans niet meer toe zich aan

eenigen wetenschappelijken arbeid te wijden, wat hij anders zoo gaarne zou doen.

We hopen, dat de Heere zijne krachten nog weer herstellen moge, opdat hij nog weer eenigen arbeid moge kunnen verrichten. Van harte zij hem toegebeden, dat hij zijn doctoralen titel nog onderscheidene jaren moge dragen.

Medan's Zendingenplan.

De kleine Kerk van Medan heeft een groot zendingenplan.

Er wonen, gelijk we vroeger reeds mededeelden, op Sumatra ongeveer 300.000 Javanen, waarvan er ook heel wat afkomstig zijn van ons Zendingsterrein op Midden-Java. Maatschappelijk verkeerden die Javanen in redelijk goeden toestand. Maar voor hun geestelijke belangen wordt schier niets gedaan.

De Geref. Kerk te Medan acht zich geroepen zich het lot dezer Javanen aan te trekken. Zij ziet het als haar Zendingstaak aan, deze Javanen het Evangelie te brengen. Voor dien arbeid zal dan een eigen missionair predikant noodig zijn. Met ongeveer f20.000 in het jaar, acht men de kosten van een deugdelijke bearbeiding dezer 300.000 Javanen te kunnen dekken.

De Kerk te Medan hoopt, dat elke Zendinge Kerk, die op Midden Java werkt, voor dit werk op Sumatra een Goeroe Indjil zal willen afstaan en bekostigen.

Zij zelf zal tot het uiterste toe hare krachten voor deze zaak inspannen. En voorts koestert zij de hoop, dat de Kerken in Holland haar voldoende willen steunen om dit om onderscheidene redenen zoo dringend noodige werk te kunnen doen.

Zij heeft zich met een breed verzoekschrift gewend tot de Generale Synode, waarin zij de Synode verzocht te besluiten:

a. voornoemd missionair werk op Sumatra in beginsel dien steun toe te zeggen, die het noodig heeft om tot uitvoering te kunnen komen.

b. uit de Generale Kas een subsidie te reserveeren voldoende om opleiding en uitzending van een missionair dienaar des Woords voor Sumatra mogelijk te maken.

c. hare Deputaten opdracht te geven de nadere uitvoering van deze plannen met Medans kerk te regelen.

Naar we vernamen, besloot de classis Batavia dit verzoek van Medan bij de Synode te zullen steunen.

Het zou heel mooi zijn als deze arbeid tot uitvoering kon komen. Maar de alge-

meene malaise maakt den tegenwoordigen tijd niet gunstig voor de aanvaarding van nieuwen arbeid, hoe gewenscht die arbeid ook moge zijn.

Toch hopen we, dat de Generale Synode Medan's verzoek niet zoo maar afwijzen zal.

De Zending onder de Chineezzen op Midden-Java.

Enkele maanden geleden hebben we in het Zendingsblad één en ander medegedeeld omtrent de plannen, die de deputaten, door de classis Batavia voor deze aan gelegenheid benoemd, hebben ontworpen om te komen tot een deugdelijke bearbeiding van de pl.m. 50.000 Chineezzen op het zendingsterrein onzer Kerken op Midden-Java. De classis Batavia had in beginsel besloten de zending onder de Chineezzen op Midden-Java te aanvaarden als haar bijzondere zendingstaak. En hare deputaten ontwierpen een plan voor dezen arbeid. De Kerken der classis zouden bijeenbrengen f9000 per jaar. En als dan de Generale Kas f6000 bijdroeg, dan meende men, dat tot de beroeping van een Miss. Dienaar des Woords zou kunnen worden overgegaan. Reeds dienden deze deputaten bij de deputaten der Generale Synode voor de Zending het verzoek in om voor dit werk f6000 uit de Generale kas toe te zeggen, welk verzoek door deze deputaten is doorgezonden naar de Generale Synode, die daarover heeft te beslissen.

Het scheen er dus nog al goed voor te staan met het plan zooals dit door de deputaten der classis Batavia ontworpen was.

Later is echter gebleken, dat geenszins alle Kerken der classis Batavia met dit plan instemmen.

De Kerk te Batavia oordeelt, dat zij aan haar eigen zendingswerk de handen vol heeft.

De Kerk te Medan ziet haar zendings taak liggen in de bearbeiding van de Javanen op Sumatra.

Ook de Kerk te Soerabaja zoekt haar zendingsarbeid nog in een andere richting.

En de Kerken te Solo en Djocja hebben, mede met het oog op den door haar reeds ondernomen arbeid onder de Chineezzen aldaar, nog al ernstige bezwaren tegen het plan, dat door de deputaten der classis is voorgesteld.

We vreezen thans zeer, dat er van het overigens mooie plan voor de bearbeiding der Chineezzen op Midden-Java, waardoor

een ernstig vraagstuk, dat reeds sedert 1914 aan de orde is, tot oplossing zou zijn gebracht, thans niet veel terecht zal komen. Maar 't zal niet de eerste maal zijn, dat een mooi plan onuitgevoerd blijft.

Een noodkreet van Midden Java.

In het No. van Mei l.l. wezen we met een enkel woord op de groote behoefte aan onderwijzers voor het Christ. onderwijs op Midden Java. We hadden gehoopt, dat er onder de duizenden Christelijke onderwijzers in Holland nog wel enkelen zouden wezen, die uit liefde voor de Zending bereid zouden zijn om naar Java te gaan, ook al heeft men in Nederland een behoorlijke positie. Het schijnt echter, dat in de Christelijke onderwijzerswereld de liefde voor de zending ongeveer tot het vriespunt is gedaald.

Van Midden Java komt telkens een noodkreet „Zend ten spoedigste onderwijzers met hoofdakte”.

Telegram na telegram gaat naar Holland, vooral uit groote plaatsen zooals Solo, Djokja en Magelang, met dringend verzoek om hulp, omdat onderscheidene scholen in personeels-nood verkeerden.

En die gedurige noodkreet gaat in Holland door de pers de onderwijzerswereld in. Telkens wordt er ook in schoolbladen een oproeping gedaan en op den nood van Indië gewezen. Maar het vindt bijna geen weerklank.

Het gebeurt wel, dat men in een paar bladen een dringenden oproep plaatst, zonder dat er ook maar één sollicitant opdaagt.

..Wat is toch de oorzaak van dit droef verschijnsel? Haast zou men moeten komen tot de conclusie, dat er in den kring der Christelijke onderwijzers geen belangstelling is voor Indië en geen sympathie voor het mooie werk, dat daar is te doen.

Toch willen we dat niet veronderstellen. Liever nemen we aan, dat de nood van Indië in de kringen onzer onderwijzers nog niet genoeg doordrong. Want als men goed wist, hoe groot de behoefte op Java is aan flinke onderwijzers, dan zouden, dunkt ons, toch heel wat onderwijzers uit liefde voor de zaak des Heeren op Java zeggen: „Hier ben ik, zend mij”.

En stellig zou hun dat later niet berouwen. Want het werk in Indië op onderwijsgebied is heel mooi, althans voor wie een warm hart heeft voor den arbeid der zending en niet geheel van idealisme is ontbloot.

En uit een finantieel oogpunt bezien, is het gaan naar Indië heusch geen offer. De salarissen zijn best, vooral wanneer men wat dienstjaren heeft. En men heeft uitzicht op een mooi pensioen.

Maar dat mag toch het zwaarste niet wegen. Aan duitendieven heeft Indië geen behoefte, evenmin als aan brekebeenen, die in Holland niet behoorlijk terecht kunnen.

Midden Java heeft noodig flinke onderwijzers, in het bezit van de hoofdakke, liefst gehuwd, en tusschen de 25 en 30 jaar, en dan mannen, die gaarne wenschen mede te arbeiden aan de komst van het Koninkrijk Gods en zich wenschen te geven aan de zaak des Heeren. Van deze soort — en dat is er toch nog wel onder onze christelijke onderwijzers — kan Midden Java er thans nog heel wat gebruiken.

Blijve onze onderwijzerswereld er voor bewaard, dat de gedurige noodkreet uit Indië haar niet aanklage!

S.

W. B.

24 Juli 1930.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Wonosobo, 30 Mei 1930.

Amice,

Zooals ge weet is de verzorging van Wonosobo tijdelijk aan mij opgedragen; waarschijnlijk zal dit niet lang meer duren; de a.s. Generale Synode zal wel een beslissing brengen waardoor Wonosobo wordt toegevoegd aan een Kerk, die financieel krachtiger is dan Middelburg, en over meer arbeidskrachten beschikt, zoodat dit terrein beter bearbeid kan worden, dan nu geschiedt.

De dagen, die ik hier met vacantie doorbracht, heb ik ook gebruikt, om den toestand van het werk eens nauwkeurig op te nemen en heb zeer gevoeld hoe hoopvol het werk in Wonosobo is. 't Is wel opmerkelijk, hoe door Gods leiding een nieuwe kans geboden wordt aan de Zending.

Daar is allereerst het hospitaal. Zooals ge weet en Dr. Groot in het Zendingsblad verteld heeft, is het Ziekenhuis weer aan de Zending teruggegeven; de Neutrale Vereeniging, die indertijd dit hospitaal van de Zending overnam, kon het niet langer exploiteeren. Nu is sedert Januari j.l. Dr. Dreckmeier aan dit hospitaal verbonden en we zijn blij, dat deze dokter hier wou werken.

't Is opmerkelijk, in hoe een korten tijd de geest in het hospitaal is veranderd. De meisjes, die in het hospitaal werken, zijn nu huisgenooten van Dr. Dreckmeier en de prettige omgang die daardoor ontstaan is, kwam zeker aan die verandering van mentaliteit ten goede.

Het vorig jaar, toen ik na terugkomst van verlof in Wonosobo eens ging zien, vond ik er droeve toestanden; een echt verlaten terrein, een akker, waarop de halmen slap neerhingen; er was ook schier niemand, die het geplante nat maakte en het scheen alles te verdorren. Ik heb toen veel met de broeders gesproken en heb regelingen getroffen, een commissie ingesteld, die eenig toezicht zou uitoefenen op de gemeente; ik heb getracht het leven aan te blazen, ook moesten we helaas de kerkelijke tucht toepassen, maar ik voelde bij dit alles, hoe noodig het was, dat hier meer gearbeid werd. Een goeroe-indjil hier te plaatsen, was noodig, maar mocht ik eigen Zendingsterrein gaan berooven, om Wonosobo te voorzien? Mocht ik eenige uitbreiding geven aan het werk en meerdere kosten maken? Hoe noodig is het, dat een bepaalde Kerk dit terrein er bij neemt; Indien Zeeland dit ter bewerking kreeg, zou ik het met blijdschap aanvaarden, dan zouden al die maatregelen genomen kunnen worden, die een behoorlijke bearbeiding van Wonosobo vereischen; maar zoolang alles in de lucht hangt, kan een tijdelijke verzorger niet de krachten plaatsen, die daar noodig zouden zijn. M.i. echter zal het beter zijn, als de Friesche Kerken dit terrein bearbeiden; Friesland, Kerken beschikken over meerdere arbeidskrachten en als alle Kerken er toe meewerken om Friesland in dien arbeid te steunen, dan krijgt Friesland er een hoopvol Zendingsterrein bij.

Juist omdat ik den toestand zoo vond, was ik zeer dankbaar, dat het hospitaal weer in Zendingshanden is, en dat in Dr. Dreckmeier hier een Zendingsarbeidster kwam in wie de gemeente en heel het werk zoo'n steun vond.

Nauwelijks was ik hier weer aangekomen, om mijn vacantie door te brengen, of ik had allerlei verzoeken in ontvangst te nemen en werd ik uitgenoodigd om eens een vergadering te beleggen, om over het werk te spreken. Bij die samensprekingen nu begeerden de Christenen, dat er een goeroe-indjil geplaatst zou worden, en dat niet zooals tot nu toe slechts eens per week een goeroe gezonden zou worden voor het houden van samenkomsten. Er werd hulp gevraagd voor een goede bearbeiding van

het hospitaal, voor het bezoeken van ontslagen patienten, voor het bezoeken van belangstellenden in Wonosobo, in Sepoeran, en Tekil, plaatsen, die op eenigen afstand van Wonosobo gelegen zijn. We hebben vergaderd met het verplegend personeel, waar Dr. Dreckmeier en ik hebben gesproken over de wijze, waarop ook de verplegers konden trachten gesprekken te houden met patienten.

Besloten werd, dat er voortaan Zaterdagavond een gezellige vergadering zou worden gehouden voor het personeel en de loopende patienten en op die vergadering het een of andere onderwerp te behandelen om op deze manier plaats te zoeken bij de patienten voor het Evangelie; een klein zangkoortje zou worden gevormd om op die avonden te zingen. Er was bij het verplegend personeel veel belangstelling voor dit alles en ze begeerden, dat zoo dikwijls ik zou komen, om het Avondmaal te bedienen, den avond tevoren telkens een vergadering te houden, waar de belangen van den arbeid besproken konden worden; waarschijnlijk zal ik niet veel van die vergaderingen kunnen houden, omdat weldra dit terrein door een ander verzorgd zal worden. Ik deel U dit dan ook mee, om te laten zien, hoe het nu in Wonosobo gesteld is, en hoe noodig het is, dat de arbeid goed aangepakt wordt.

De Kerk, die dit terrein zal overnemen, krijgt er een hoopvol Zendingsterrein bij.

Met hartelijke groeten, Uwe
A. MERKELIJN.

Zending Noord-Holland.

Mej. A. M. van Zuijlen.

(bij de foto).

Weêr staat er een verpleegster gereed om naar Java te gaan in den dienst der Zending.

Mej. A. M. van Zuijlen, die door den Raad der Geref. Kerk te Amsterdam is benoemd tot hoofdverpleegster aan het Petronella-Hospitaal te Djokjakarta, zal D.V. met de „Johan de Wit”, 28 Aug. a.s. van Genua vertrekken naar de plaats der bestemming.

Mej. Antoinette Maria van Zuijlen is den 22 Dec. 1899 te Kampen geboren. Op achttienjarigen leeftijd is zij in de verpleging gegaan. Zij genoot haar opleiding eerst in het ziekenhuis Salem te Ermelo en later in het ziekenhuis te Hoogeveen, waar zij in 1922 haar diploma voor ziekenverpleging ontving en nog een tijdlang werkzaam bleef. In 1925 vertrok zij naar Leiden,

waar zij in 1927 het diploma haalde voor Kraamverpleging. Na eenigen tijd in de particuliere verpleging werkzaam te zijn geweest, werkte zij het laatste jaar op de Röntgen-Afdeeling van het Nieuw Acad. Ziekenhuis te Leiden.

Mej. A. M. van Zuijlen.

Het was haar innige begeerte den Heere in den arbeid der Zending te mogen dienen. Deze begeerte zal thans door hare uitzending naar Djocja, naar we hopen, weldra worden vervuld.

Ofschoon het haar natuurlijk niet gemakkelijk zal vallen van haar ouders te Kampen, die beiden nog leven, afscheid te nemen, verlangt zij toch welgemoed naar haar nieuwen werkkring.

Worde ook haar arbeid daar voor velen ten zegen gesteld.

W. B.

Zending Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland.

Brief van Ds. Lambooy.

Pajeti, 7 Mei 1930.

Zeër geachte en eerwaarde broeders.

De arbeid in Midden- en Oost Soemba

gaat geregeld voort, zonder onderbreking. Wij hebben den laatsten tijd alleen nogal veel moeite met geldzaken, zoowel door de bandjir, die veel vernield heeft, wat onmiddellijk hersteld diende te worden, als door het niet uitbetalen van de gewone subsidies voor scholen en ziekenhuis, daar de Bestuursambtenaren ook moeilijk de belastingen binnenkrijgen.

Helaas zijn er dit jaar al weer twee scholen afgebrand, n.l. die van Rendie en die van Maoe Tolong. Dat geeft weer extra moeite en ongerief. Die van Maoe Tolong is voorloopig klaar met een hulpgebouw, maar die van Rendi nog niet. De vorst aldaar voelt heel weinig voor het onderwijs aan zijn onderdanen en houdt het bouwen en opbouwen van scholen tegen. Dit jaar zal het onderwijs meer dan anders krachten vergen, daar de heer Van Dijk met verlof gaat en dus niet geregeld de scholen kan inspecteeren. Er zal echter wat overgelaten moeten worden dit jaar, daar de krachten teveel ontbreken.

In Pajeti vond een groote verandering plaats, doordat voortaan des morgens in het Soembaneesch gepreekt wordt. Het is jammer, dat dit van den aanvang af niet gebeurd is en dat de menschen zoo aan het Maleisch gewoon waren, dat ze dachten, dat het Evangelie niet of nauwelijks in een andere taal dan het Maleisch kon gebracht worden. Want behalve een groot aantal hoorders, dat denkt, dat het Maleisch kent, maar er eigenlijk niet veel van begrijpt, verstaat nu veel beter den inhoud van de preek, maar ook verscheidene menschen uit den omtrek, die vroeger nooit kwamen, omdat ze het niet begrijpen konden, komen nu trouw in de kerk, zoodat meermalen de kerk veel te klein is om alle hoorders een zitplaats te geven.

In verband hiermede is ook ander werk aangepakt, zooals het vertalen van de Psalmen in het Soembaneesch en de stukken uit den Bijbel, die voorgelezen worden. Als de meest gebruikte Psalmen klaar zijn, worden ze in een voorloopig bundeltje samengevat. Nu worden de te zingen Psalmen elke week gehectografeerd en des Zaterdags rondgedeeld.

Dit werk heeft ook invloed gehad op heel Midden- en Oost-Soemba, daar nu ook de andere goeroes geholpen zijn met de Psalmen en de gemeente nu zingen kan tot Gods eer in de eigen taal, iets wat tot nog toe niet gebeurde en, zooals vanzelf spreekt, een groote leemte was. De goeroes zijn nu ook meer welbewust aan het zoeken van goede Soem-

baneesche woorden, die in Psalm- en Bijbelverklaring noodig zullen zijn.

Ook in de Savoeneesche gemeenten Kambaniroe, Melolo en Petawang worden nu de Psalmen in het Savoeneesch gezongen. Het was toch ook te vreemd, dat er wel in het Savoeneesch gepreekt werd, maar dat de Bijbel in het Maleisch voorgelezen werd en de Psalmen alleen medegezongen konden worden door de kinderen, die Maleisch geleerd hadden. Het zou eenzelfde indruk maken als wanneer in Holland in het Hollandsch gepreekt werd, maar de tekst en de Psalmen in het Engelsch ten gehoorde werden gebracht.

Oost-Soemba blijft mooi vooruit gaan. Het aantal kringen neemt toe en dit jaar zal een groot jaar worden voor Oost-Soemba. Terwijl het vroeger achteraan stond, blijkt het nu, dat de grond al sedert geruimen tijd voorbereid was. Behalve de groote gemeente te Melolo, en die van Petawang, vinden we nu ook al kleine gemeenten te Maoe Djawa en te Baing; terwijl Mangili sterk uitgroeit, Kananggar waarschijnlijk dit jaar sterk in aantal zal toenemen en er ook een gemeente gevormd zal worden te Maoe Marroe, vindt het Evangelie sterke ingang in de reeds jarenlang belangstellende kampongs van het gebied Andoe Watoe of Tana Rara. Daar is geregeld een samenkomst van minstens 70 personen, die ook al verscheidene Psalmen in het Soembaneesch kennen en heel trouw op het doopondericht komen, dat de goeroe daar geeft onder leiding van den Goeroe Indjil van Kananggar.

Maar ook in den omtrek van Maoe Ramba en Kamanggi wordt hoe langer hoe meer belangstelling gevonden.

Toch zijn er ook nog streken, die dor en doodsch zijn, zooals Karera en Rendi, en de Soembaneesche omtrek van Melolo.

In Midden Soemba is nog niet zooveel vooruitgang te bespeuren; het is alsof de menschen daar wat harder en nog meer materialistisch zijn. Maar toch, dat er nu geregeld meer menschen uit Kambera zelf in de kerk komen, geeft weer hoop voor het meest gevreesde deel, n.l. Kambera, daar dit bij Waingapoe ligt, waarvan altijd een verdervende invloed uitgaat van bedrog, wereldschgezindheid, slechtheid en materialisme.

Na de bandjir gaat zooveel mogelijk alles weer zijn gewonen gang. Alleen het Ziekenhuis is nog niet heelemaal op dreef, omdat daar nog teveel aan gedaan moet worden, waarvoor geen geld is. De schade is daar het grootst. Over particu-

liere schade praten wij niet, maar graag ontving ik spoedig een bedrag om de schade aan gebouwen e.d. te betalen. Ons huis moest grondig gerepareerd worden en opnieuw gewit, tevens het erf hersteld. Zoo ook de andere huizen. In het Ziekenhuis echter was er veel meer. Een van de wanden van een mannenzaal was geheel ingedrukt. Putten met af-daken weggespoeld, alle kasten en banken waren of weg of geheel stuk, uit de voorraadkamer waren 30 mud rijst vernield, niet gerekend de andere levensmiddelen die in voorraad waren, maar het ergst hadden geleden de huisjes van de getrouwde verplegers, waarvan een groot gedeelte ingestort was en de woning van de ongetrouwde verplegers, die geheel in elkaar gezakt was. Veel ligt nu nog, omdat de gelden ontbreken, alleen het allerergste is hersteld.

Vriendelijk verzoek ik U te overwegen ons reeds een gedeelte te zenden van de schade-onkosten.

Met ons persoonlijk gaat het gelukkig goed, evenals met de andere broeders en zusters. Alleen Mevr. Krijger heeft erg geleden onder de ramp. Zij is na dien tijd nog niet weer goed geweest, ofschoon zij weer geheel in orde aangekomen was na de operatie te Jocka.

Met hartelijke broedergroeten en Gode bevelen,

Ds. LAMBOOIJ.

Opleidingsschool Soemba.

Met het oog op het verlof, dat de docent in 1930 nemen zou, konden er in 1929 geen nieuwe leerlingen voor de Opleidingsschool op Soemba worden aangenomen.

Ten gevolge daarvan telde de school het laatste jaar slechts drie leerlingen.

Den 14en Mei j.l. hebben deze drie leerlingen hun eind-examen afgelegd. Zij zijn alle drie met goede cijfers geslaagd. Dit resultaat stemt tot tevredenheid en dank. Drie is geen groot getal. En toch is het wel ter dege van betekenis dat er weer drie Goeroe's Indjil het getal der arbeiders in het Evangelie zullen versterken. Twee van deze drie zijn voor West-Soemba bestemd, en één gaat naar Oost Soemba. Alle drie zijn reeds werkzaam om het Evangelie van Jezus Christus op Soemba te prediken.

De docent der opleidingsschool, Ds. D. Krijger is kort na den afloop van den cursus met verlof naar Holland vertrokken. Behalve een dochter, die vader gezelschap hield, was het gezin van Ds. Krijger reeds

het vorige jaar met Mevrouw naar Holland gekomen.

W. B.

Zending Zuid-Holland Noord.

Mej. P. v. d. Kruit.

(bij de foto).

Het zendingshospitaal te Solo vroeg enkele maanden geleden eene verpleegster uit Holland.

Mej. P. v. d. Kruit.

De Kerk van Delft heeft hiervoor Mej. P. v. d. Kruit benoemd, die men van nabij kende, wijl zij in Delft werkzaam was.

Reeds vroeg leefde in het hart van Mej. Petronella van der Kruit de begeerte om verpleegster te worden.

Het heeft echter geruimen tijd geduurd eer die begeerte werd vervuld. Op achttienjarigen leeftijd greep een ernstige krankheid haar aan, die haar bracht aan den rand van het graf, en onderscheidene maanden aan het ziekbed kluisterde.

Maar de Heere verhoorde de gebeden en gaf haar na een jaar van krankheid de gezondheid terug. Toch heeft zij nog twee jaar gewacht, eer zij in de verpleging ging.

Den 1sten April 1919 begon zij haar

loopbaan als verpleegster in het Oude- en Nieuwe Gasthuis te Delft, waar zij 23 October 1922 haar diploma voor Ziekenverpleging haalde en in Mei 1924 het diploma Kraamverpleging.

Na eenigen tijd werkzaam te zijn geweest in de Psych. Neur. Kliniek te Utrecht en in het Gesticht te Bakkum (N.H.) en in het Roode Kruis Ziekenhuis te Den Haag, keerde zij naar Delft terug, waar zij tot heden toe aan het hoofd stond van de kinderafdeling in het O. en N. Gasthuis.

Het vorig jaar ontwaakte bij haar een sterke begeerte om als verpleegster te werken in den dienst der Zending. En toen haar dit jaar een benoeming voor Solo werd aangeboden, zag zij daarin de hand Gods, die haar weg ging leiden naar Java. Gaarne nam zij de benoeming aan, want zij acht het een voorrecht de Zending te mogen dienen. D.V. vertrekt zij 20 Augustus a.s. met de „Slamat” van Rotterdam.

Brenge de Heere haar in welstand te Solo!

W. B.

Korte Berichten.

Rectificatie.

Tot ons leedwezen is er in het stukje waarin iets is medegedeeld betreffende het echtpaar Jonkman—Haust, de familienaam van Mevrouw niet juist gedrukt, zooals met namen nog wel eens meer voorkomt. De familienaam van Mevrouw is niet Haast maar Haust.

Tj. van Dijk.

De Schoolopziener van Soemba, Tj. van Dijk is met zijn gezin den 4en Juli in Holland aangekomen. Tijdens zijn verlof is zijn adres voorloopig bij Ds. H. A. Munnik te Zwolle.

Ds. L. P. Krijger.

De docent der Opleidingsschool op Soemba Ds. L. P. Krijger is met zijn dochter na een voorspoedige reis in Holland aangekomen. Zijn adres in Holland is: Van Eeghenstraat 12, Amsterdam.

Mej. H. F. ten Kate.

Mej. H. F. ten Kate, verpleegster in dienst van de Friesche Zending, thans nog met verlof in Holland, zal D.V., met de Marnix van St. Aldegonde 7 October a.s. terugkeeren naar Indië.

In het volgende No. hopen wij haar foto te plaatsen.

Busjes en Knikkertjes.

Aangezien Ds. D. Pol te Rijsoord met zijn gezin de maand Augustus elders vertoeft, verzoekt hij in deze maand geen busjes of knikkertjes te bestellen, wijl deze dan niet kunnen worden verzonden.

Dienst in het Soembaneesch.

Naar gemeld wordt zal in de geïnstituëerde Gemeente te Pajeti bij de diensten de Soembaneesche taal worden gebruikt. Gwoonlijk geschiedt de prediking op Soemba in het Maleisch.

Te Pajeti zal nu het Maleisch door het Soembaneesch worden vervangen, althans eens per Zondag.

Een Radio-Zender te Medan.

De Ned. Indische Christ. Radio-Organisatie, Afdeling Medan, heeft een zender gekocht, die weldra in gebruik zal worden genomen.

Zoodra die Zender in gebruik is, kunnen de verspreide Broeders en Zusters op Soemba, die een radio-toestel hebben, iederen Zondag een preek beluisteren in hun eigen huis, uitgezonden door de kerk te Medan.

Pemalan Siantar.

Het uitzicht bestaat dat te Pemalan Siantar binnen korten tijd eene Gereformeerde Kerk zal worden gesticht.

Dat zal dan de tweede Gereformeerde Kerk zijn op Sumatra. Volgens opgaaft in het Handboek wonen er te Pemalan Siantar 21 belijdende leden en 14 doopleden, die thans tot de Geref. Kerk te Medan behooren. Het spreekt van zelf, dat ook elders wonende Gereformeerden zich bij deze kerk zullen voegen.

Algemeene Zendings-Conferentie.

De Algemeene Zendings-Conferentie, die aan vaste data gebonden is, wordt dit jaar van 20—22 October in het Koloniaal Instituut te Amsterdam gehouden. Toen het Comité bemerkte, dat op die dagen het vijftig-jarig bestaan der Vrije Universiteit gevierd wordt, heeft het pogingen aangewend om de Conferentie een week uit te stellen. Die pogingen zijn echter mislukt, omdat de voornaamste Spreker Dr. J. H. Oldham, Secretaris van den Internationalen Zendingsraad te Londen, niet anders dan op Dinsdag 21 October kon spreken.

Statistiek van de Zending der Gereformeerde Kerken op Midden-Java (HOOFDDIENST 1929). A1a

Naam der Zendende Kerk of Corporaties	Terrein van werkzaamheid	Aantal zelfstandige voorgangers		Aantal Hulpkrachten												Totaal aantal gedoopten op ultimo verslagjaar										Totaal aantal lidmaten of tot het H. Avondmaal toegelaten op ultimo verslagjaar				
		Europeesche	Inlandsche	Chineesche	A. Inlandsche				B. Chineesche				Aantal Inlandsche gemeenten				Aantal Chineesche gemeenten				A. Inlandsche				B. Chineesche				A. Inlandsche	B. Chine.
					uitsluit. voor de ge- meente	vt.	B.	voor ge- meente en school beide	vt.	M.	uitsluit. voor de ge- meente	vt.	M.	voor ge- meente en school beide	vt.	M.	van deze militairen	volwassen männ.	volwassen vrouwen	kinderen m.	kinderen v.	van deze militairen	volwassen männ.	volwassen vrouwen	kinderen m.	kinderen v.	van deze militairen	volwassen männ.		
Geref. Kerk van Rotterdam en Zuid-Holl. Z.	Res. N.-Banjoemas van Res. Tjilatjap; het Regentschap Tjilatjap	1	1	—	9	—	15	—	3	—	—	—	—	—	12	—	252	—	269	209	214	8	26	7	13	219	—	232	5	16
Geref. Kerk van Utrecht en Utr. en Gelderl.	Reg. Poerworedjo en Koetoardjo, het West, gedeelte van Pakoe-alaman	1	1	—	13	—	21	1	1	—	—	—	—	—	10	31	189	—	253	203	195	9	16	20	12	189	—	253	9	16
Geref. Kerk van Heeg en Friesl.	Regentschappen: Keboemen (Bagelen)	2	1	—	9	—	18	—	4	—	—	—	—	—	12	—	182	—	208	232	199	5	2	3	3	182	—	208	5	2
Geref. Kerk van Amsterdam en N.-Holland	Djokjakarta	2	1	—	16	—	26	2	—	1	—	—	—	—	17	1	530	—	495	411	410	36	16	20	19	530	—	495	36	16
Geref. Kerk van Middelburg c.a.	Rest. Kedoe	1	1	—	7	—	11	—	4	1	—	—	—	—	10	2	119	—	146	100	95	53	21	24	16	119	—	146	53	21
Geref. Kerk van Delft en Z.-Holl. N.	Wonosobo	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	33	—	26	18	20	1	—	—	1	30	—	24	—	—
Geref. Kerk van Batavia	Soerakarta	3	—	—	20	—	—	—	1	1	—	—	—	—	28	—	625	—	594	440	398	38	40	44	29	625	—	594	38	40
Geref. Kerk van Hoogeveen en Gron., Dr. en Ov.	Weltevreden	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	—	73	40	31	9	13	14	12	64	—	73	9	13
Geref. Kerk van Appingedam c.a.	Midden Soemba	1	—	—	6	—	5	1	24	—	—	—	—	—	5	—	299	14	251	201	152	—	—	—	—	255	14	216	—	—
Geref. Kerk van Nijverdal c.a.	Oost	—	—	—	4	—	25	—	1	—	—	—	—	—	4	—	200	—	183	225	215	—	—	—	—	200	—	183	—	—
	West	1	—	—	8	—	45	—	—	—	—	—	—	—	9	—	275	—	177	306	—	—	—	—	—	275	—	177	—	—
		12	5	—	95	—	172	4	38	—	3	—	—	—	109	6	2768	14	2675	2079	1929	159	134	132	105	2688	14	2601	155	124

HOOFDDIENST 1929

B1a

Naam der Zendinge Kerk of Corporaties.	Naam van het ressort (1 afdeeling 2a.)	Naam van den Zende- ling (Dienaar des Woords, hulpprediker.)	Aantal gemeenten				Gemiddeld aantal Kerkangers	Gemiddeld aantal Avondmaal- gangers	Geboren in verslagjaar	Overleden in verslagjaar	Aantal gesloten huwelijken in verslagjaar	Zondagsscholen			Aantal Christelijke Verenigingen
			a	b	c	d						a	b	c	
			Criteria van d. zelfstan- digeid eener Inland- sche Gemeente	Aantal van dergelijke gemeenten	Aantal der overige ge- meenten met Kerkraad	Aantal plaatsen waar ove- rigens gearbeid wordt						Aantal	Totaal aantal leerlingen	Aantal leerkrachten	
Geref. Kerk v. Rotterdam en Z.-Holland Z.	Res. N-Banjoemas en van Z.-Banjoemas: het regentschap Tjilatjap	Ds. B. J. Esser . . .	Volledige institueering dus: Kerkeraad met Jav. predikant	1	4	29	± 710	398	24	15	9	2	79	4	8
Geref. Kerk v. Utrecht en Utrecht en Gelder- land	Vroegere afd. Poerwo- redjo als ook het Wes- telijk deel van Pakoe- Alaman	Ds. L. Netelenbos . .		1	4	—	± 700	± 400	52	9	5	5	80	5	—
Geref. Kerk v. Heeg en Friesland	Keboemen, Karanganyar	Ds. K. van Dijk . . . Ds. A. Bergsma . . . Ds. A. Pos, Ds. F. L. Bakker	Institueering	5	—	9	614	360	36	7	4	9	250	15	—
Geref. Kerk v. Amster- dam en Noord-Holland	Djokjakarta		Kerkeraad en predikant	1	4	37	1612	bijna allen	69	21	12	6	300	9	17
Geref. Kerk v. Middelburg Zeel, N.-Brab. en Limb.	Kedoe	Ds. A. Merkelijs . . .	Kerkeraad en predikant	1	—	11	407	238	21	14	7	2	55	2	—
Geref. Kerk v. Delft . . . Geref. Kerk v. Delft . . . en Zuid-Holland Noord	Wonosobo . . . . . Soerakarta	Ds. A. Merkelijs . . . Dr. H. A. v. Andel, Ds. P. H. v. Dijk	Kerkeraad en predikant	—	—	2	80	47	7	4	1	—	—	—	1
Geref. Kerk v. Batavia Geref. Kerk v. Hoogeveen Ger. Kerk v. Appingedam Geref. Kerk v. Nijverdal	Batavia . . . . . Midden Soemba . . . . Oost Soemba . . . . . West Soemba	Dr. J. H. Bavinck Ds. P. J. Lambooy . . . Ds. P. J. Lambooy . . . Ds. W. v. Dijk	Eigen Kerkeraad	5	23	vele	± 1600	± 1000	76	26	11	12	± 300	42	14
				—	—	—	80	60	5	4	1	1	50	2	3
				—	—	—	675	235	44	9	17	4	150	4	1
				4	—	12	700	250	61	9	13	5	170	5	—
				—	—	96	?	± 350	32	14	3	23	?	23	2
			Instelling der ambten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				23	35	128	± 7178	± 3438	427	182	83	69	± 1434	111	46

Bedrag der collecten en vaste bijdragen der Inl. Gemeenten												
Naam der Zenden- de Kerk of corpo- rates.	Naam van het ressort (1 afdeeling 2a.)	Bedrag der collecten en vaste bijdragen der Inl. Gemeenten				Opbrengst van terreinen en andere doeleinden	Culportage gedurende verslagjaar				Aantal andere van de Zending uitgaande inrichtingen	
		a	b	c	d		e	a	b	c		d
Kerk	Behoeftigen	Zending	Andere doeleinden		Gemiddelde bijdrage per gemeentelid	Aantal geregelde ver- spreide periodieken	Aantal verspreide vlag- schriften	Aantal verspreide boeken				
			Omschrijving	Bedrag								
Ger. Kerk v. Rot- terdam en Zuid- Holl. Z.	Res.N.-Banjoemas en van Z.-Banjoemas; het regent- schap Tjilatjap.	f 1956.15	f 501.37	f 38.40	v.d. hulphoev. jav. Kerken Begrafnisfond's	f 23.07 „ 140.82	per belijdend lid f 5.63	1) 3614	15500	7618	23828	1) Allen verkocht
Ger. Kerk v. Utr. en Utr. en Gelderl.	Vroegeraafdeeling Poerworedjo als ook het westelijk deel van Pakoe Alaman.	„ 1879.66 ⁵	„ 446.025	—	—	—	—	1503	6450	—	3580	2) Verder. 5600 jav. Kal. en holl. schou- kalenders
Ger. Kerk v. Heeg (Friesland)	Keboemen, Karang Anjar.	„ 1370.09	„ 379.44	?	—	?	f 4.40	100	4250	1000	600	
Ger. Kerk v. Am- sterdam en N.H.	Djakjakarta . . .	„ 3262.49	„ 650.16	—	Kerkbouw	„ 900.—	f 4.60, f 4.70 per bel. lid	—	15000	6000	21504	Armen- kolonies wed.-huis
Ger. Kerk v. Mid- delburg en Zeel., N.-Brab., Limb.	Kedoe	„ 1199.84	„ 214.43	„ 17.50	—	—	f 3.54 per gem. lid f 2.10	933	6010	2000	2231	Armen- kolonie
Ger. Kerk v. Delft en Z.-Holl. Noord	Wonosobo . . .	„ 103.16	„ 60.04 ⁵	—	—	—	per bel. lid f 2.76 per gem. lid f 1.65	—	300	—	—	4) —
Ger. Kerk v. Delft	Soerakarta . . .	„ 3015.67	„ 1149.30 ⁵	—	Kerkbouw	„ 183.80	„ 3.66	7105	33200	40000	39716	3) Waar Avond- maal gehouden werd. In boek 4) 4944 Holl. boek 7173 platen en wandteeksten 5) Hiertvan zijn 150 kalenders 6) Bovendien nog 14 plaatsen waar een Zen- digen volks- school is
Ger. Kerk v. Batavia	Batavia	„ 480.—	„ 120.—	—	Kerkbouw fond's	„ 400.—	„ 4.—	—	—	—	—	
Ger. Kerk v. Hoogevoen	Midden Soemba .	„ 1701.84	„ 26.33	—	Hulpkerk bouw	—	„ 1.88	337	500	—	937	5)
Ger. Kerk v. Appingedam	Oost Soemba . . .	„ 1090.—	„ 36.—	—	Hulpkerk bouw	—	„ 1.20	102	300	13	—	
Ger. Kerk v. Nijverdal	West Soemba . . .	„ 800.—	—	—	—	—	± „ 1.05	—	400	—	—	
		f 16858.90 ⁵	f 3583 11 ⁵	f 55.90		f 1647.69		13694	81910	56631	92396	

Naam der Zendende Kerk of Corporaties.	Naam van het Zen- dingsressort (resp. afdeeling).	Totaal aantal Ziekenhuizen				Totaal aantal artsen.			Totaal aantal Europeesche verpleegsters.		Totaal aantal Inlandsche verplegers.	Totaal aantal inlandsche verpleegsters.	
		Hoofdzieken- huizen.	Hulpzieken- huizen.	Vaste poliklinie- ken buiten a en b	Leprozorieën.	Europeesche.	Inlandsche.	Chineesche.	Van welke vreed- vrouwen zijn.	Totaal aantal inlandsche verpleegsters.		Van welke vreed- vrouwen zijn.	
Geref. Kerk van Rot- terdam en Z. Holl. Z.	Trengeling (Afd. Poerbolinggo, Ran- joemas)	1		2	—	1	—	1	—	—	26	22	—
Geref. Kerk v. Utrecht en Utr. en Gelderl.	Poerworedjo	1	1	2	—	2	—	—	2	—	35	23	3
Geref. Kerk v. Heeg. en Friesland	Keboemen, Bagelen	1	1	2	—	2	—	—	3	—	33	31	2
Geref. Kerk v. A'dam. en N.-Holland . . .	Djakarta	1	12	2	—	5	—	—	3	2	103	60	5
Geref. Kerk v. Delft. en Z.-Holl. N. . . .	Soerakarta	1	2	4	—	3	—	—	3 ¹⁾		60	48	3
" " " " Geref. Kerken van:	Klaten	1	3	1	—	2	—	—	2	—	37 ^a	23	3
Groningen, Drente en Overijssel, (Oost- Friesland)	Waihaboeboeh West Soemba	1	1	1	—	1	—	—	1	1	6	6	—
Idem, idem, idem.	Pajeti, Soemba	—	1	—	—	1 ²⁾	—	—	1 verpleger	—	12	6	—
Idem, idem, idem.	Melolo, Soemba	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
		7	22	14	—	17	—	1	15	3	313	219	16

SCHOOLDIENST

Naam v/h Zendings- ressort en der Zendende Kerk	Volksscholen							Volledige Standaard-				
	Aantal		Aantal leerlingen			Percentage Christen	Gemidd. school- geld per l. l. per maand	Aantal		Aantal leerlingen		
	gesubs	ongesubs	Totaal leerlingen	Jongens	Meisjes			gesubs	ongesubs	Totaal	Jongens	Meisjes
POERBOLINGGO Geref. Kerk v. Rotterdam	3	—	220	172	48	11 0/0	f 0.09 ¹ / ₂	4	—	289	198	91
POERWOREDJO Geref. Kerk v. Utrecht .	6	—	265	235	30	± 6 0/0	—	3	—	290	250	40
KEBOEMEN Geref. Kerk v. Heeg . .	3	2	221	140	81		f 0.04	3	—	429	318	111
DJOKJAKARTA Geref. Kerk v. Amsterdam Gen. Dept. v. d. Zending	5	5	416	364	52		f 0.07	3	2	565	430	135
MAGELANG Middelburg	3	—	96	88	8	8 0/0	f 0.05-f 0.15	1	—	171	122	49
WONOSOBO Delft	—	—	—	—	—		—	2	—	156	146	10
SOERAKARTA Delft	1	—	92	78	14		f 0.10-f 0.40	1	—	123	101	22
SOEMBA	59	—	3757	3166	591	5 0/0	nihil	22	1	3166	2649	517
	80	7	5067	4243	824			2	—	138	119	19
	80	7	5067	4243	824			41	3	5327	4333	994

Dienst 1929

Totaal aantal krachten voor huishouding administratie e.d. (behalve die boven reeds vermeld zijn)			Totaal aantal bedden.	Totaal aantal patiënten in verslagjaar.		Aantal operaties in verslagjaar.	Aantal verpleegdagen.	Gemiddeld aantal patiënten per dag.	Nieuwe polikliniek-patiënten per dag.	Gemiddeld aantal polikliniekpatiënten p. keer.	
Europeesche	Inlandsche.	Chineesche.		mannen	vrouwen						
1	1	—	166	2230	991	230	51565	141	12258	88	
1	1	—	171	1354	914	96	65722	180	30138	181	Keboemen 78; alijan 18; Klapasawit; Keboetochan 23.
1	26	1	198	1317	747	361	65860	180	18294	179	
3	4	—	1074	18630		506	334613	916	160000	1691	
1	12	—	260	3794	1767	281	126897	348	39601	153	1) Bovendien nog 1 assistent apothekeres.
—	2	—	272	4038	2067	366 (oog) 116	87642	248	35144	410	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	12	—	60	834	349	geen groote operaties	19512	53	4034	74	2) Hulp van Offic. v. Gezondh. belast met D. V. G.
—	5	—	50	775	261	2	17588	48	3006	90	
—	10	—	—	10		—	268	—	1076	15	
7	36	1	2261	14342	7096	1958	769657	2114	303551	2881	
				18648							

(Inlandsch Onderwijs) 1929.

scholen		Vervolgscholen							OPMERKINGEN
Percentage Christen	Gemidd. schoolgeld per l.l. per maand	Aantal		Aantal leerl.			Percentage Christen	Gemidd. schoolgeld per l.l. per maand	
		gesubs	ongesubs	Totaal	Jongens	Meisjes			
22 0/0	f 0.28	1	—	32	32	—	—	f 0.11	1 handwerkeursus met vierjarige leergang, aantal l.l. 99 Gemiddeld schoolgeld twaalf-en-halve cent.
± 6 0/0	—	1	—	15	13	2	± 70 0/0	„ 0.10	
—	„ 0.06	—	—	—	—	—	—	—	
—	„ 0.15	—	1	22	12	10	—	„ 0.15	
38 0/0	„ 0.17	—	—	—	—	—	—	—	Keucheniuschool (Normaalschool) aantal l.l. 89 j. 3 m. schoolgeld f 2.50 of f 3.— per maand.
10 0/0	f 0.10-f 0.75	3	—	99	89	10	2 0/0	f 0.10-f 0.75	
8 0/0	f 0.05-f 0.75	—	—	—	—	—	—	—	
—	f 0.10-f 0.40	—	—	—	—	—	—	—	Aan de scholen in de stad werd een handcursus verbonden.
10 0/0	f 0.15	—	—	—	—	—	—	—	Normaalleergang : aantal l.l. 34.
		5	1	168	146	22			

Leestafel.

Van de voleinding, door Dr. A. Kuyper met een inleidend woord van Dr. H. H. Kuyper. Derde deel, 5e reeks, bij J. H. Kok te Kampen, per deel f5.50, geb. f6.75.

Het derde deel van dit magistrale werk van onzen Grootmeester biedt een uitgebreide verhandeling over de profetie der voleinding in het Oude Testament.

Een studiewerk van den eersten rang, vol van schitterende gedachten. En toch geenszins alleen voor de studeerkamer. De aanschaffing van dit prachtwerk van blijvende waarde zal niemand rouwen.

De kleine profeten Obadja tot Zefanja, door Prof. Dr. J. Ridderbos, bij Kok te Kampen, geb. f2.75.

Dit nieuwe deeltje in de bekende serie „Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling” is zooals we het van den geleerden schrijver gewoon zijn: vrucht van rijpe studie en glashelder. Alle aanbeveling overbodig.

Van Jeruzalem naar Rome, door Dr. B. Wielenga. Tweede deel Van Antiochië naar Rome, (de Zendingsreizen), bij Kok te Kampen f8.50, geb. f9.50.

Het teekent ons de Zendingsreizen van Paulus.

Een zeldzaam mooi boek.

De geniale schrijver biedt ons een schat van kostelijke gedachten, gestileerd in den hem eigen fijnen stijl.

Er zal nog een derde deel volgen.

Van Kind tot Mensch, door C. J. van der Horst—Oosterhuis en J. C. Wirtz, bij D. A. Daamen's Uitgevers Maatschappij, den Haag f5.25, geb. f6.25.

Dit boek behandelt „De lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van den mensch”.

Met zeldzaam genoegen maakten wij kennis met dit uitnemend boekwerk.

Dit positief Christelijk boek biedt in een betrekkelijk kort bestek een schat van kennis zoo wel wat betreft de lichamelijke als de geestelijke ontwikkeling. Dit is nu eens een boek dat in geen gezin mag ontbreken.

Een echte Oranje!, door J. Lens, bij Oosterbaan en Le Cointre te Goes f0.75.

De heer Lens vertelt in dit boekje aan de Nederlandsche jeugd de geschiedenis

van Vorstin en Volk. En hij doet dit heel goed.

Heel geschikt voor uitdeeling bij gelegenheid van den 50sten verjaardag van Koningin Wilhelmina.

Het boekje is heel aardig geïllustreerd.

Timotheus. Geïllustreerd Weekblad. Uitgave van La Riviere en Voorhoeve, Zwolle f2.25 p. kwartaal.

Goed geredigeerd. Rijk en veelzijdig van inhoud en aardig geïllustreerd.

Gezelle Meerburg's Christelijke Kalender voor het jaar 1931.

De uitgever Littooy te Terneuzen zond reeds een proeve van den Kalender voor 1931.

Het schild ziet er goed uit. Een voorstelling uit het boek Ruth. Ds. van Arkel en elf andere predikanten van goeden naam vermen de redactie. Dus best werk.

Suriname.

Alarm.

In verschillende bladen kwam dezer dagen de volgende noodkreet voor, die nog eens weer de moeilijke situatie in Suriname duidelijk teekent.

„Een groot werk in Suriname bedreigd. Twee honderd jaar geleden heeft de Broedergemeente van Herrnhut den moed gevat boden uit te zenden naar Suriname voor het heil der slaven; zes honderd mannen en vrouwen hebben er hun geloof, hunne liefde en toewijding gebracht; twee honderd offerden er hun leven voor; tienduizenden trokken zij onder hunne zorgen.

De oorlog brak het financieel vermogen van de Herrnhutter Zendingsgemeente; in 1928 heeft zij Suriname moeten overdragen aan het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist, die het aandurfde de taak te aanvaarden in het vertrouwen, dat voortaan Nederland zelf de middelen zou verschaffen, den arbeid in dat Nederlandsch gebied voort te zetten, nu de Deutsche gemeente het niet langer kon doen.

Een jaarlijksch bedrag van één ton zou daartoe gevonden moeten worden uit contributies en giften. Dit bedrag is niet bereikt. Ondanks inkrimping van personeel, ondanks beperking van den veelzijdig uitgegroeiden arbeid, hebben 1928 en 1929 een gezamenlijk tekort van f66.000.— nagelaten.

De toekomst laat zich zeer donker aanzien. Weder staan nieuwe bezuinigingen op het program; binnenkort zal het omvangrijk leiderschap, het Praeses-ambt, in Suriname worden saamgesmolten met den arbeid van den Voorganger der hoofdge-

meente Paramaribo, en meer besparende hervormingen zijn in beraad. Al zulke maatregelen beteekenen echter terugtrekken, verflauwen van bemoeienissen, en als het zóó moet doorgaan zal het uitloopen op vernieling van veel, dat met twee eeuwen volgehouden onverdroten toewijding moeizaam is opgebouwd.

De Raad van Bijstand van het Zeister Genootschap (waarin ook Gereformeerden zitting hebben) v. K., doordrongen van het zeer ernstig karakter van den noodtoestand, acht het zijn plicht de aandacht van het Nederlandsche publiek daarop te vestigen en veroorlooft zich allen, die prijs stellen op de instandhouding van het groote werk, dat de Herrnhutters in Suriname hebben gewrocht, met aandrang op te wekken een liefdegave te willen offeren. De Raad doet dat in den trant van eenvoud, die het stil volbrachte werk zelf altijd heeft gekenmerkt; maar ook met de warmte, welke de Broeders en Zusters van Herrnhut steeds bezielde heeft bij het groote liefdewerk hunner handen. Moge Uw antwoord mede warm zijn!"

(Verkort v. K.)

Hieraan behoeft zeker niets toegevoegd. Sinds vorige verantwoording in hartelijken dank ontvangen:

Van Iz. 't M. Tinte f2; Leerl. 1e kl. Chr. Sch. Axel f4; J. K. Goes f1; Mevr. D. P. Katwijk f25; Wed. J. B. Dedemsv. f1.25; A. M. O. Leiden f2; E. C. R. Stadskanaal f1; L. A. Surhuisterveen f2.50; Pers. Bild. sch. den Haag f10; F. L. T. M. Rotterdam f12.70; P. v. d. S. en Pers. Vaartwegsch. f2.50 en f3.75; J. F. H. A'dam f22; Pers. Chr. Sch. L. en U. L. O. 's-Gravenzande f5; Pers. Eloutsch. den Haag (van J. B.) f2 en f2; Mej. v. H. R'dam f2.50; W. B. Genderen f12; Zend. Comm. Veenendaal f50; Mej. H. W. Delft f73.50 en f2.50; Mej. J. W. Loosdrecht f2.50; Chr. Volksond. Schoonhoven f25; F. J. de H. Ferwerd f2.50; Ds. J. B. v. d. S. Steenwijk (van br.) f25; J. Y. Goes (van D. M. H.) f15; J. G. A. R'dam f2.50; K. M. Garijp f1; D. v. S. Zuidland (G.K.) f5; Ds. O. d. R. Rinsumageest f15; L. B. Oosterend f2.50; Fam. L. Gouda f10; C. J. B. Groningen f2.50 Wed. Ds. H. 't V. Zwartsluis f2.50; H. B. den Haag f1; D. Z. Scheemda (van Zuster f1.50); Jonkvr. Ph. B. v. Y. Bilthoven f20; v. G. te Z. f10; F. K. Nijkerk (G.K.) f25; J. H. v. d. B. A'dam f5; Mej. G. M. Zwolle (van studiering) f3.50. Voorts nog enkele bijdragen van verkochte kaarten door leerl. Geref. Kweeksch. A'dam en een gift in natura van twee zusters uit Leiden.

Nogmaals zeer hartelijk dank!

J. VAN KEULEN.

Hilversum, Bilderdijklaan 12.

Postrekening 95494.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door S. de Jong, van de leerl. der Chr. Nat. Sch. te Voorburg f15; Van eene zieke uit H. f1; Door Ds. J. Kruger, 10 pct. van de ontvangsten Classe Harderwijk 2e kw. f155; Mej. W. H. Lukeij, Zandvoort, saldo Zendingsbusje f11.55; Door Jurriën Veldkamp, 10 pct. van de ontvangsten in Groningen, Drenthe en Overijssel 1930 eerste storting f4000; Door J. C. Smid, gedeelte collecte Noord. Ev. Zendingsfeest f27.50; Door K. Boersma, uit het busje Chr. Sch. Oudwoude f2.50; Door S. v. d. Berg, uit het busje Chr. U.L.O. Sch. Voorburg f9.42; Door Dr. Ph. A. Lansberg, Zeist, van gratis-abonné's der Elizabeth-Bode f120; Door J. Breekveldt, van de kinderen Chr. Sch. te Benschoep f8.78.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Juli 1930.

Postrekening No. 32806.

ZENDING VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN OP SOEMBA.

7e Verantwoording van 26 Juni—24 Juli 1930.

Provincie Groningen:

N. N. Middelstum f2.50; Geref. Kerk, Groningen, giften f25; Ds. v. d. Vegte, Groningen, Cath. bus f47.75; Geref. Kerk, Haren, gift f5; idem f1; Mej. Siesling, Groningen, gift N. N. f2; H. Hulshof, Zoutkamp, Zendingsverein. f41.19; Ds. J. H. Lammertsma, Appingedam, van een zuster f1; J. Wildeboer, 't Zandt, 100 halve centen van Henny Bolt f0.50; Geref. Kerk, Groningen, collecte gift f1; Jongel. Vereen. Nw. Buinen f16.26½; Jonged. Ver. Nw. Buinen f6.08; H. K. Enter, Winschoten, Zendingsdeput. f318.25; Kl. Meisjesverein. Valthermond f1.97; Knapenverein. Valthermond f3.25; Jantje de Vrieze, Valthermond, halve ct. f0.76; Geref. Kerk, Wetsinge-Sauwerd f83.45; Ds. R. Heidema, Zuidbroek f43.20; Busjes Geref. Kerk, Appingedam f284.93; Zondagsschool, Appingedam f15; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos f99.90; Geref. Kerk, Kommerzijl, giften f42.50; idem, halve centen f0.50; idem halve centen, Joh. de Boer f1; Geref. Kerk, Veendam, gift f1; Busje Hendrikje de Haan, 2e Exloërmond f1.76; Bruiloft H. Teer Jr., 2e Exloërmond f3; Ds. Steenhuis, busjes J. en A. Wiersema, Loppersum f6.12; A. Visser, Zijldijk, Schoolbusjes f9.94; G. Bos, v. d. Zendingsverein., Nouwerzijl, f130.—; S. Potma, Gerkeskl. Stroobos, Nikkertje School f35.—; H. A. Hulzebos, N. Pekela, Zendingsbusjes f150.—; G. Brouwer, Siddeburen, Schoolnikkertje f16.—; H. v. Hoogen, Leek, busje wijlen Wed. v. d. Meulen f6.—; Ds. N. Postema, Wildervank, gift Zuster der Gem. f2.50; Mej. G. Haan, Groningen, Kinderzend Vereen. f280.—.

Provincie Overijssel:

Zendingscomm. Mariënborg f60.—; J. H.

V. te Breechtersveld f1.—; Zendingsbusje Leentje Sneep, Oldemarkt, f9.26; Geref. Kerk, Dedemsvaart, bijdrage f250.—; Jongelings-Vereeniging, Daarlerveen, f19.25; Diaconie Hardenberg, f10.—; Geref. Kerk, Avereest, busjes f127.72; Geref. Kerk, Blokzijl, giften f37.18; Busjes schoolkinderen Hasselt f18.—; Mej. B. J. Jansen, Wierden, 1e, 2e en 3e kl. Chr. School, Hooge Hexel f10.—; H. ten Tooren, Ommen, gift Kerkzakje, f25.—; Ds. G. Bax, Holten, busjes Chr. School f25.—; G. Koordes, Holten, Saldo kalenders, f25.—.

Provincie Drenthe:

Bruiloft bij Joh. v. Sleen f5.62½; Geref. Kerk, Emmen, bijdrage f50.—; Geref. Kerk, Zweelo, 2 giften f5.—; Geref. Kerk, Coevorden, collecte f27.50 en f35.20; A. Offereins, Bovensmilde, Kerkbussen f31.82; idem, busjes van Pietje Snippe en Gepke Koops f7.89; idem Grietje Eleveld en Tine de Jonge f7.06; idem Matje Westera en Trijntje Westera f6.68; idem Grietje Koops en Anna Pranger f4.25; idem Rika Stap en Wilhelmina Snippe f17.10; idem Anna Martens en Gezina ten Kate f4.62; idem Jantje Snippe en Tine Bouw f12.07; idem Wilhelmina Haverman f2.75; idem Jantje Zinkgraver f3.46½; idem Hillegina Stel f6.36½; idem Trijntje Middelbos en Jantina Klok f5.31; idem Jantje en Janna Koops f5.37½; idem Annie Hover en Grietje Koops f2.07½; bruiloft J. H. en A. B. Nieuwlande f3.87; busjes Nieuwlande, f27.24; Geref. Kerk, Alteveer f36.66; Ger. Kerk, Hoogeveen, giften f52.76; Ger. Meisjesveren. Westerbork f6.45 Geref. Kerk Vries-Zuidlaren, Saldo kalenders f6.50; Bruiloft F. de Jong en A. Verwer f6.54; Busje E. B. de W., Oosterwolde f9.21; Gift Kerkzakje Hoogersmilde f2; Geref. Kerk, Gasselternijveen f15; Collecte Zendingsdag Zuidlaren f35.46½.

Oost-Friesland en Bentheim:

N. N. te Ihrhove, gift R.M. 10.— is f5.92.

Soembaweken Groningen.

Onderdendam f170.50; Nieuw Buinen f20.

Soembaweken Drenthe.

Nagift Bovensmilde f8; Appelscha f51. Pinkstercollecten Groningen.

Wagenborgen f84.75; Zevenhuizen f108.39; Bedum f356.93; Westerlee f110.87; Nieuw Buinen f96.12½; Kornhorn f50.12 Onstwedde f104; Valthermond f70.45; Veendam f214.21; Mussel f26.80; Siddeburen f175.19; Oostwold f300.15; Munnekezijl f82.73; Spijk, nagift f60; Appingedam f261.63; Sappemeer f142.92; Ten Boer f114.55; Garrelswier f151.21; Delfzijl f244.35; Veendam gift f1; Grootegast f406.07; 2e Exloërmond f82.49; Nieuwe Schans f16.12; Nieuwolda f45.24; Leens f177.68; Aduard nagift f6; Boeraker f28.75; De Wilp f17.53; Lutjegast

f75; N. Pekela f95; O. Pekela f96.25; Grijpskerk f102.70; Nw. Weerdinge f65.43; Zoutkamp f49.24; Woldendorp f26.56; Oldehoeve f155; Marum f54.35.

Pinkstercollecten Drenthe:

Westerbork, nagiften f15; Emmercompascum f103.95; Emmen f87.86; Schoonebeek f100; Zweelo f50.86; Zuidwolde Dr. nagift f1; Coevorden f76.30; Nw. Dordrecht f45.84; Gees, nagift f2.50; Nieuweroord f57.35; Hoogeveen f291.75; Appelscha f26.09; Vries f57.03; Een f25.59; Gass. Nijeveen f117.86½; Zuidlaren f70.11; Veenhuizen f24.70; Roden f59.22; Oosterwolde f18.12; Assen f254.10.

Pinkstercollecten Overijsel:

Oldenzaal f17.52; Enter, nagift f1; Ambt Vollenhove f53.12; Mariënborg f69.17½; Oldenmarkt f20; Staphorst f18.40; Langeslag f37.36; Rouveen f518.65; Avereest f68.03; Zalk f66.30; Gramsbergen f60.25; Dalfsen f132; Hengelo f79.14; De Krim f180; Wierden f65.73; Hasselt f63.75; Oldenzaal, nagift f2.50; Kampen f492.12; Holten f181.75.

Pinkstercollecten Oost-Friesland en Bentheim:

Neermoor R.M. 44.— is f26.04; Campen R.M. 38.— is f22.49; Brandlecht R.M. 55.20 is f32.68; Bunde R.M. 146.86 is f86.94; Ihrhove R.M. f93.— is f55.06; Uelsen R.M. 95.80 is f56.71; Bentheim f103; Emlichheim f477.42.

Rampcollecten Groningen:

Haren f123.79; Sellinger f16.87; Bierum f60.86; Ten Post f38.03; Zoutkamp f62.06; Winsum f175; Westeremden f53.64; U.L.O. school Winschoten f20 Oostwold f100; Kommerzijl f56.16; J. Wildvank, Delfzijl, gift f2.50; Veendam f202.12; Grootegast f50; De Wilp f12.97; Boerakker f13.75; Uithuizen f121.75; Zevenhuizen f63.83; N. N. Middelstum f2.50.

Rampcollectes Drenthe:

Bovensmilde f50.16½; Zweelo f50.21; Zuidwolde f61; Sleen f28.34; Nieuweroord f34.31; Hoogeveen f265.49; Beilen f58.93; Appelscha f16.57; Schoonoord f13.93.

Rampcollectes Overijsel:

Oldenzaal f12.86; Enter f31.71; Oldemarkt f18.62; Mariënborg f10.92½; Gramsbergen f26.80; Rijssen f55.10; Blokzijl f34.96; Hengelo f92.45; Deventer f135.56; Deventer, nagift f2.50; Staphorst f10.40; Holten f50; Nieuwleusen f24.40; Dalfsen f47.80.

Rampcollectes Oost-Friesland en Bentheim:

Campen R.M. 23.— is f13.62; Uelsen R.M. 85.30 is f50.50; Laar f48.37.

Van Heinde en Verre:

Ds. C. W. E. Ploos v. Amstel, den Dolder v. d. Ramp f10; F. Beens, Gorredijk, 1e, 2, en 3, kl. Geref. School, v. d. Ramp f10; C. G. de Jong, Almkerk, voor N. N. Medische dienst f100; H. Blanken, 's-Gravenhage, v. d. Ramp f1; Mejonkv.w.e Ph. Bichon v. Ysselmonde, v. d. Ramp f10.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.* *Matth. 24 : 14a.*

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

De Heere regeert. — Van Zendingsaangelegenheden: Synodale besluit. De statistiek der Zending. — Zending Friesland: Mej. H. F. ten Kate. — Zending Zeeland e.a.: Brief van Ds. Merkelijn. — Zending Zuid-Holland Noord: Werk onder de Javaansche vrouw. — Zending Zuid-Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag. — Zending Noord-Holland: Brief Ds. A. Pos. Tot Jezus geleid. Interieur van het Kerkgebouw te Solo. — De arbeid van de Christ. Geref. Kerk van N. America onder de Hollanders in Zuid-America. — Statistiek Schooldienst (Westersch onderwijs). — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

De Heere regeert.

*Het koninkrijk is des Heeren; Hij regeert
onder de volkeren.* Ps. 22 : 2b.

Gaat dan henen, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Zoo luidt het bevel, dat de verrezen Heiland voor zijn Hemelvaart gaf aan Zijn kerk op aarde. Dit zendingsbevel heeft door alle eeuwen heen de kerk er toe bewogen om het Evangelie te verbreiden over de aarde. Door niets heeft zij zich daarvan laten terughouden. Ook al was de vijandschap, die zij bij dien arbeid ontmoette, soms zeer groot.

En als zij dan onder alle omstandigheden, toch voortging met te voldoen aan het bevel van Christus, dan is dat niet het minst, omdat zij daarbij gedragen werd door het vertrouwen des geloofs, dat God regeert en het koninkrijk, dat is de heerschappij over heel de aarde aan den Heere toebehoort.

Dat wordt nu in het psalmwoord uitgesproken, dat uitgangspunt is van deze overdenking.

Ook voor de kerk des Heeren in dezen tijd is het van belang zich te laten leiden door dat vertrouwen.

Wanneer wij opmerkzaam kennis nemen van de woelingen onder de volkeren tegen de uitbreiding van Gods koninkrijk, dan zou ons dat op zich zelf wel kunnen ontmoedigen.

Welk een klein getal van discipelen des Heeren, die het zendingsbevel hebben uit te voeren tegenover die machtige heidenwereld.

En dan worden de heidenen tegenwoordig nog opgehitst tegen de kerk van Christus.

Het zou daarom op zich zelf genomen heel wel te verstaan zijn, wanneer het kleine getal terugdeinsde voor de machtige taak, die het van den Heiland heeft ontvangen.

Maar levende door het geloof doet het dat niet.

Het staat met de kerk van Christus in de wereld als met Israël van ouds.

Was Israël niet een meestal klein en machteloos volk, dat omringd was door zeer machtige heidensche volkeren?

En dat kleine volk was er zich in zijn kern van bewust, dat het een geheel bijzondere plaats op aarde innam.

Het leefde in het vertrouwen, dat de God van Israël ook de God is van heel de volkeren-wereld.

Dat zegt ook de dichter van Psalm 22.

In dezen lijdenspsalm dankt de psalmdichter voor de verlossing door God geschonken en voegt daaraan toe, dat de heerschappij over de heidenen ligt in de handen van Israëls God.

Is het niet merkwaardig, dat de dichter in profetische taal den Heiland deze woorden op de lippen legt: „het koninkrijk is des Heeren; Hij regeert onder de heidenen?” Hooren we niet in wat de Heiland voor Zijn hemelvaart heeft gezegd: „Mij is gegeven alle macht in den hemel en op de aarde,” een echo op wat de dichter hier zegt?

Het mag aan de kerk des Heeren steun geven bij al haar zendingsarbeid, dat God ook onder de heidenen regeert, dat het koninkrijk, dat is de heerschappij over heel de aarde des Heeren is.

Niets zal de uitbreiding van 's Heeren koninkrijk kunnen tegenhouden.

Ook de felste vijandschap en de bitterste haat tegen God en Zijn kerk niet.

Voor hen, die hebben te arbeiden in het werk der zending onder de Mohammedanen en heidenen, kan het steeds weer tot sterkte zijn, dat die God, die roept tot het werk, ook alleen regeert en dus niets de vrucht van den arbeid zal kunnen tegenhouden.

Voor de kerk, die zich bezig houdt met de uitvoering van het zendingsbevel, mag het tot troost zijn, dat dezelfde God, die de Vader van Zijn kinderen is, ook onder de heidenen volstreckte heerschappij uitoefent.

Voor alle geloovigen zij het een prikkel om hun gaven te vermeerderen en hun gebed te vermenigvuldigen, want het woeden der heidenen is gansch ijdel.

Christus is opgestaan en legt nu aan de geloovigen het lied des lofs op de lippen, doet hen leven in het vertrouwen, dat de heidenen zich zullen bekeeren, dat, ondanks de wassende bestrijding, toch de kerk zich over heel de wereld zal verbreiden.

Immers de Heere, onze hemelsche Vader, regeert, ook onder de heidenen.

Het koninkrijk is des Heeren en Hij zal Zijn almacht toonen.
T. J. d. V.

Zendingsaangelegenheden.

Synodale Besluiten.

Het is heden 25 Augustus. De eerste week van de Generale Synode te Arnhem is voorbij. De gewichtigste beslissingen moeten nog genomen worden. Maar toch zijn er reeds belangrijke besluiten gevallen. Het spreekt van zelf, dat het Zendingsblad zich alleen tot de zendingszaken beperkt. Ook kan het Zendingsblad wegens gebrek aan plaats niet alle Synodale besluiten opnemen.

Toch willen we enkele beslissingen mededeelen die voor de Zending van bijzonder belang zijn. En dan noemen we in de eerste plaats:

De toezegging van subsidie uit de Generale kas voor den Medischen dienst te Magelang.

Gelijk men weet is Magelang het Zendingsterrein van de Kerk te Middelburg en de met haar samenwerkende Kerken van Zeeland, N. Brabant en Limburg.

Magelang is het eenige terrein op het Zendingsveld van de Geref. Kerken op Midden Java, dat nog geen eigen Zendingshospitaal heeft. Toch is daar een Zendingshospitaal dringend noodig. Wellicht is er op heel ons Zendingsveld geen enkel belang, dat zoo urgent is, als de oprichting van een Zendingshospitaal te Magelang.

Nu heeft de Zending te Magelang reeds geruimen tijd geleden zich gewend tot de Indische Regeering om subsidie aan te vragen voor den bouw en de exploitatie van een ziekenhuis. Maar de regeering heeft die subsidie tot nu toe geweigerd omdat er te Magelang wel een ziekenhuis is. De Zending te Magelang verkeert dus in een uitzonderingspositie. Alle andere terreinen hebben één of meer Zendingshospitalen, die de Regeering subsidieert. Maar Magelang kan geen subsidie krijgen. Toch heeft de Zending te Magelang dringende behoefte aan een hospitaal. Het spreekt van zelf, dat de oprichting en exploitatie van een hospitaal te Magelang, ook al geschiedt dit op zeer bescheiden voet, aan de Zending daar toch veel zwaarder eischen zal stellen dan elders, waar men van de Regeering subsidie ontvangt.

Daarbij komt, dat de Kerk te Middelburg met de andere Kerken van Zeeland, N. Brabant en Limburg financieel de zwakste is van alle groepen van de in de Zending samenwerkende Kerken.

Voor den bouw van het hospitaal te Magelang is er reeds een mooi bedrag bijeen. Maar de Kerk te Middelburg durft de exploitatie nog niet aan, als zij van elders geen hulp ontvangt. Daarom heeft zij zich gewend tot de Generale Synode en hulp gevraagd uit de Generale Kas tot een bedrag van f6000 per jaar. Dat verzoek viel

ter Generale Synode in goede aarde. Met algemeene stemmen besloot de Synode aan de te benoemen deputaten voor de zending op te dragen om de Kerk te Middelburg, zoodra een missionair arts in haar dienst is getreden en zolang zij voor haar medischen dienst geen subsidie ontvangt van de Regeering, te steunen met een subsidie uit de Generale Zendingskas tot een bedrag van ten hoogste f6000 per jaar.

We verheugen ons zeer over dit besluit. De Kerk te Middelburg kan nu voortgang maken met een behoorlijke verzorging van den Medischen dienst te Magelang. Men zal er nu wel geen gras over laten groeien maar zo spoedig als het kan een arts zoeken en benoemen.

De vervulling van de vurige begeerte van den missionairen predikant van Zeeland c.a., Ds. A. Merkelijn, naar een eigen Zendingshospitaal is nu wellicht zeer nabij. Moge het zoo zijn.

In de tweede plaats willen we wijzen op het besluit der Synode inzake:

De zending onder de Chineezzen op Midden Java.

Gelijk het Zendingsblad vroeger reeds mededeelde, is door de deputaten van de Classis Batavia voor den arbeid der Zending onder de Chineezzen op Midden Java de toezegging van subsidie uit de Generale kas gevraagd tot een bedrag van f6000 per jaar. Men rekende, dat de Hollandsche Geref. Kerken in Indië f9000 voor dit doel zouden bijeen brengen. En dan dacht men in staat te zijn tot het beroepen van een missionair predikant voor den arbeid onder de Chineezzen te kunnen overgaan als de Generale kas f6000 daarvoor bijdroeg.

Omdat de meeste Hollandsche Geref. Kerken in Indië reeds een eigen Zendingstaak hebben of willen aanvaarden, scheen het echter, dat het plan van de deputaten der Classis Batavia in Indië zelf geen voldoende instemming zou vinden. Maar de l.g. vergadering der Classis Batavia besloot eenparig het verzoek van hare deputaten bij de Generale Synode te steunen.

De Kerk van Medan, die een eigen zendingswerk wenschte te beginnen onder de 300.000 Javanen op Sumatra en de Kerk te Soerabaja, die Makassar op Celebes als haar Zendingsterrein wil aanvaarden en de Kerk te Batavia, die in de verzorging van de Maleische Gemeente te Batavia haar eigen zendingstaak heeft, hadden vooraf toezegging gegeven, dat zij ook aan de Zending onder de Chineezzen wilden medewerken. En toen werd met eenparige

stemmen het volgende voorstel aangenomen:

De Classicale vergadering, gehoord de besprekingen en de nadere mededeelingen van de Kerken van Medan en Soerabaja:

- a. besluit uitvoering te geven aan de ten vorigen jare gemeenschappelijk aanvaarde zendingstaak;
- b. neemt met dankbaarheid kennis van de toezegging der Kerken van Batavia, Medan en Soerabaja, dat zij aan deze uitvoering zullen medewerken voor zoover het zelfstandig zendingswerk dier Kerken zulks toelaat;
- c. besluit de door haar Deputaten tot de generale zendingsdeputaten gerichte subsidieaanvraag bij de Generale Synode telegrafisch te ondersteunen;
- d. spreekt haar hartelijke blijdschap uit over het initiatief van de Kerken van Medan en Soerabaja en zou zich verheugen, indien de plannen dezer Kerken door den steun vanuit Holland konden worden verwerkelijkt en besluit zulks ter kennis te brengen van de Generale Synode.

Tevens werd besloten het Deputaatschap voor de Zending te continueeren en aan de deputaten ten dezen opgedragen:

- a. Die stappen te doen, welke leiden tot uitvoering van de door de Classicale vergadering genomen besluiten;
- b. een onderzoek in te stellen naar taak en werkwijze van den te beroepen Dienaar des Woords,
- c. eventueel een der Kerken, liggende op de Zendingsterreinen der Gereformeerde Kerken in Midden-Java ten Zuiden aan te wijzen als roepende Kerk.

Ter Generale Synode was een telegram, waarin het verzoek om verhooging van de voor de Zending onder de Chineezzen toegezegde subsidie tot f6000 per jaar warm aanbevolen werd.

En ook dit verzoek vond bij de Synode een welwillend oor. Sinds 1914 heeft elke Generale Synode aan de Kerk, die den arbeid onder de Chineezzen op Midden Java wil aanvaarden en daarvoor een missionair predikant wil beroepen, een jaarlijksche subsidie toegezegd. Bijna elke volgende Synode heeft het toegezegde bedrag verhoogd. De Synode van 1927 gaf toezegging van subsidie tot een maximum van f4500.—. En thans heeft de Synode te Arnhem die toezegging verhoogd tot f6000.—.

Voor wat Holland betreft kan nu ook deze zaak, die al zoo lang aan de orde is, en ten eerste voorziening behoeft, haar voortgang hebben.

De Statistiek onze Zending.

In het No. van Augustus, en ten deele ook nog in dit No. van het Zendingsblad, is de statistiek van de Zending der Gereformeerde Kerken van Nederland over 1929, opgenomen. Deze statistiek is ontworpen door het Zendingsbureau te Solo. We zijn Solo's Zendingsbureau voor dezen arbeid, waaraan heel veel tijd en zorg is besteed, ten zeerste dankbaar. De samenstelling van zulk een statistiek eischt verbazend veel werk en bijzondere accuratesse. En zelfs bij de nauwlettendste zorg sluipen er lichtelijk toch nog wel enkele fouten in.

Voor de kennis van de Zending is zulk een statistiek van geen geringe waarde.

Niet alsof we zouden meenen, dat we den voortgang en de beteekenis van het Zendingswerk in een reeks cijfers precies weergeven kunnen. We weten zeer wel, dat de Zending een door en door geestelijk werk is, waarvan de gang en waarde door ons niet kan geteld en gemeten.

De wezenlijke registratie der Zending geschiedt elders. Niet op aarde, maar in den hemel. Het kan toch wel zijn, dat een jaar, waarin b.v. het getal der gedoopten groot was, geestelijk toch achterstaat bij een jaar, waarin dit getal aanmerkelijk lager bleef.

Maar ofschoon we met de cijfers der statistiek niet dwepen, alsof deze ons alles van de Zending zouden zeggen, dat neemt toch niet weg, dat we van die getallen wel heel veel leeren kunnen. En als we dan de cijfers van 1929 overzien, dan stemmen ons deze tot ootmoedigen dank. Zij zeggen ons heel duidelijk, dat de Heere ook dit jaar den arbeid der Zending, zoowel op Soemba als op Java, met zijn zegen in rijke mate heeft gekroond. Er zit schier overal groei in het werk. Allerwege staan de deuren open, waardoor de Zending kan binnengaan met het Evangelie van Gods genade in Jezus Christus.

We gaan ditmaal op de gegeven cijfers nog niet nader in. Wellicht hebben we daartoe later nog wel eens gelegenheid.

Nu willen we er alleen op wijzen, dat het aantal gedoopten op onze Zendings-terreinen in 1929 van 9406 is gestegen tot 10287 en door die toename met 881 voor het eerst de 10000 heeft overschreden.

S. 25 Aug. '30.

W. B.

Zending Friesland.

Mej. H. F. ten Kate.

Voor Mej. H. F. ten Kate, de oudste

hoofdverpleegster aan het Zendingshospitaal te Keboemen, is de tijd van verlof weldra verstreken.

Na zes-jarigen drukken arbeid in dienst van de Friesche Zending, is zij in den zo-

Mej. H. F. ten Kate.

mer van 1929 met verlof naar Holland gekomen om wat uit te rusten van haar arbeid en de kracht te verfrisschen.

Thans zal zij D.V. 7 October met de „Marnix van St Aldegonde” terugkeeren naar Keboemen.

Mej. ten Kate is op achttien-jarigen leeftijd in het werk der verpleging gegaan. Eerst heeft zij te Ermelo-Veldwijk het diploma voor krankzinnigenverpleging gehaald. Later is zij overgegaan in de gewone ziekenverpleging, waarvoor zij in het academisch ziekenhuis te Leiden haar diploma verwierf. Terwijl zij bezig was om bij de diploma's A en B ook het diploma voor kraamverpleging te halen, werd de aandacht der Friesche Zending op haar gevestigd en is zij door die zending benoemd tot hoofdverpleegster aan het Zendingshospitaal te Keboemen.

Gaarne heeft Mej. ten Kate zich voor het werk der Zending gegeven. En zij heeft

er geen berouw van, dat zij dit deed, want de Zending is haar lief geworden. Zij is dankbaar, dat de Heere alles zoo heeft bestuurd, dat zij mag terugkeeren naar Java om den Heere in het werk der Zending te dienen. Door de rust gesterkt, gaat zij met opgewektheid weer naar het Zendingsveld terug. Stelle de Heere ook haar nog voor velen ten zegen. W. B.

Zending Zeeland, N. Brabant en Limburg.

Magelang, 2 Juli 1930.

Amice,

1 Juli is in Indië de datum waarop de scholen weer beginnen en er aanname van nieuwe leerlingen plaats heeft; voor onze Hollandsche scholen is dat altijd een drukke dag en een moeilijke; wanneer de kleine Javaantjes en Chineesjes voor het eerst hun gang naar de school maken, dan komen vaak niet alleen de ouders mee, maar ook een baboe (kindermeisje), die tot taak heeft de kleine peuters zoet te houden.

Voor al op onze Hollandsch-Chineesche school is het getal baboes groot. De aanvragen waren dit jaar voor alle scholen groot: Op onze Holl.-Chin. school werden 110 nieuwe leerlingen geplaatst. Op onze Mulo-school werden 120 leerlingen geplaatst. Op onze 1e Holl.-Jav. school, op onze 2e Holl.-Jav. school, op onze schakelschool (de Holl. Inl. school met 5 klassen), op onze Europeesche school werden 210 leerlingen geplaatst.

Dit is wel een buitengewoon jaar; en al die leerlingen werden zonder moeite verkregen; reeds enkele weken van tevoren komen Chineez en Javanen reeds vragen of hun kind toch op de school mag komen.

Met onze Inlandsche scholen, waar dus het onderwijs in de landstaal wordt gegeven, staat het anders; daar kost het el jaar veel moeite nieuwe leerlingen te krijgen en verkeerden we steeds in spanning, hoe het gaan zal.

Dezen morgen was ik op een plaats, waar we een dessaschool hebben om eens te zien hoe het met de school ging. En het binnenkomen bemerkte ik wel, dat d toevoer gering was; slechts 12 nieuwe leerlingen.

En wat een moeite was er voor gedaan, om ze te krijgen. Aan kinderen heeft di dessa echter geen gebrek; maar de pogingen die gedaan waren, om ze te krijgen hadden gefaald. Hoe dit komt!

In de eerste plaats wordt de vraag of het kind naar de school zal gaan, beslist door het kind zelf; heeft het zin, welnu, dan mag het naar de school; indien het echter geen lust heeft, dan behoeft het ook niet te leeren. De ouders laten zich meestal leiden door de houding van het kind. Och, de ouders vinden zoo'n school ook niet zoo noodzakelijk; immers zij zelf hebben ook nooit geleerd en het is toch goed gegaan; en zij wijzen naar de loerah, het dorps-hoofd, die ook niet lezen kan en het toch tot dessahoofd heeft gebracht; naar het dessabestuur, waarvan slechts een enkele de kunst van lezen en schrijven verstaat. Indien het dorps-hoofd nu maar een flinke man was, zou deze het schoolbezoek zeer kunnen bevorderen, maar de loerah van die dessa is er wel op uit, om zich zelf te bevoordeelen, houdt van uitgaan, en laat zich aan den welstand van zijn dessa weinig gelegen liggen. Wanneer wij dus in zoo'n plaats leerlingen zullen krijgen, kunnen we ons niet tot de loerah wenden, ook niet tot de ouders, maar moeten we trachten bij de kinderen de begeerte te wekken om naar school te gaan.

Wat daarvoor nu in die en andere dessa's gedaan wordt, komt op het volgende neer:

1. de onderwijzer heeft een voetbal gekocht, om in de pauze's een oogenblik te kunnen voetballen; de Javaansche jongens zijn daar verzet op; en zoo hoopte de onderwijzer daardoor leerlingen te trekken.

2. heeft de ouders bezocht zonder veel resultaat;

3. heeft een mandoline gekocht en leert de kinderen na schooltijd dit instrument bespelen.

4. heeft een fluitorkestje opgericht, waar de jongens op eenvoudige bamboefluiten allerlei versjes leeren spelen.

5. organiseert een schooltochtje naar het Zuiderstrand; de ouders der kinderen hebben den wensch uitgesproken, om mee te gaan; buiten de schoolkinderen en de ouders mag niemand mee; de andere kinderen moeten voelen, dat zoo'n tochtje tot de voorrechten der schoolkinderen behoort.

6. Aan de leerlingen worden plaatjes uitgereikt, en wanneer ze goed leeren, krijgen ze tot belooning een griffel of een potlood;

7. hij heeft een schoolfeest georganiseerd met allerlei wedstrijden, waar de niet-schoolgaande kinderen mogen kijken.

Ondanks al deze pogingen om te trekken, blijft het aantal leerlingen van een dessaschool gering.

Anders wordt het, wanneer sommige

leerlingen bij het verlaten van de school een betrekking krijgen; bij de leerlingen van een dessaschool gebeurt dit echter zelden; na afloop van de school helpen zij hun ouders op de rijstvelden en hebben dan als regel weinig profijt van wat ze op de school geleerd hebben; als het onderwijs op de dessascholen wat meer gericht was op den landbouw, zou het wellicht beter gaan.

Met onze Standaardscholen, d. z. scholen met 5 klassen, is het anders; leerlingen van die scholen kunnen makkelijk geplaatst worden op inrichtingen van voortgezet onderwijs, die den weg vormen naar maatschappelijke betrekkingen en wanneer het lukt om enkele van die leerlingen geplaatst te krijgen op de Keucheniuschool of als leerling-verpleger in een Zendingshospitaal, dan gaat het spoedig door de dessa, dat men door die school te bezoeken, werkelijk vooruit kan komen.

Ik had een school, waar we door allerlei kunst en vliegwerk leerlingen zochten te krijgen, maar nauwelijks waren uit de hoogste klassen enkelen geplaatst op de Keucheniuschool, of die lagere school vloog vooruit.

Jammer echter, dat we geen hospitaal hebben, waar we enkele jongens als leerling-verpleger kunnen plaatsen. Andere Zendingsterreinen hebben zooveel toevoer van hun eigen scholen, dat er voor kinderen van dit terrein slechts heel zelden een plaats beschikbaar is en zoo is het hier erg moeilijk om leerlingen, die ijverig waren, vooruit te helpen, wat aan den naam der school afbreuk doet en de toename van leerlingen tegenhoudt.

We hebben bovendien nog de tegenwerking van Mohammedaansche zijde, zoodat het voor onze Inlandsche onderwijzers wel moeilijk is om naar onze scholen veel leerlingen te trekken.

En dat zouden wij toch zoo graag willen!

De school kan van zooveel beteekenis zijn!

De gemeente van Bendoengan en van Djoema dankt haar uitbreiding in den middeligen weg aan de school. Niet, dat het onderwijs zelf zooveel zichtbare vrucht draagt; de ouders mogen vaak de school prijzen als ze verandering bemerken aan hun kinderen, die eerst zoo ongehoorzaam waren en nu, aan orde en tucht gewend, ook als vrucht van het onderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis, handelbaar zijn geworden, andere vruchten bestaande in geloof en bekeering, worden slechts zelden

gezien en verwachten we op dien leeftijd ook niet; maar de beteekenis der school schuilt vooral in het contact, dat de onderwijzers met de ouders der leerlingen krijgen. Wanneer er ergens een school is opgericht, duurt het in den regel niet lang of er ontstaat ook een samenkomst van enkele ouders der kinderen, die sympathie hebben opgevat voor den onderwijzer en bij wie zoo de weg gebaand is om te luisteren naar wat die onderwijzer over den Christ, Godsdienst vertelt.

Onze goede onderwijzers gaan er elken dag op uit, om de ouders op te zoeken en zoekt hij een plaats te krijgen in het leven der dessabewoners.

Ik acht de beteekenis van zulke scholen groot en ik ben blij, dat er nu in de verschillende classes gewerkt wordt om op de scholen belangstelling te wekken voor dien arbeid en gelden te verzamelen voor oprichting van nieuwe scholen.

Als steeds Uwe

A. MERKELIJN.

Zending Zuid-Holland Noord.

Solo, 14 Juli 1930.

Werk onder de Javaansche vrouwen.

Ruim een jaar geleden ben ik begonnen om met Mevrouw Soeranti elken Woensdagmorgen de kampong in te gaan. Het was onze bedoeling, om onze Javaansche Christenvrouwtjes op te zoeken en dan langzamerhand ook in contact te komen met niet-Christenen. Onze goeroes en vooral de leden van den Javaanschen Kerkeraad, gevoelden bij hun huisbezoek telkens het bezwaar, dat de vrouwen tegenover hen zich niet open durfden uitspreken. Daarom drongen zij er sterk op aan, dat er ook speciaal huisbezoek door vrouwen zou geschieden.

Wel zag ik er erg tegen op, omdat de taal zoo'n groote moeilijkheid blijft bij zulk werk. Maar in de overweging, dat men beter dit werk gebrekkig doen kan, dan heelemaal niet, zijn we toch begonnen.

Als de mannen er niet zijn, dan kunnen we merken, dat de vrouwen het prettig vinden, om eens van hart tot hart te spreken. Het leven van de Javaansche vrouwen is zoo moeilijk, tenminste als, wat nog al eens voorkomt, de man nog geen Christen is. Soms neemt zoo'n man er een tweede vrouw bij, of hij verbiedt zijn Christenvrouw om naar de kerk te gaan. Van één vrouwtje hoorden we, dat haar man haar kleeren verstopte, als ze naar de catechesatie of naar de kerk wilde. Maar het is

dikwijls beschamend voor ons, te zien, hoe vertrouwend zulke geplaagde vrouwen de moeilijkheden terwille van haar geloof dragen. Dan zien we de groote kracht, die van het Christelijke geloof uitgaat, ook bij heel eenvoudige en nog zoo naïeve menschen.

Behalve de geestelijke kant is ook een

er vroeger geen vrouwenwerk gebeurde. De foto, die hierbij wordt geplaatst, bewijst wel het tegendeel. Hierop ziet U de drie vrouwenverenigingen bijeen, die door Mevrouw van Andel opgericht zijn; die wilden vóór haar vertrek naar Holland nog graag met haar op de kiek. De zittende dames vormen het bestuur. De tweede aan

Werk onder de Javaansche vrouwen.

andere zijde van dit huisbezoek van groot belang. De hygiënische toestanden in de kampong zijn meestal zeer droevig. Zoo vonden wij op een morgen een oude Chineesche vrouw van 73 jaar in een onbeschrijflijken toestand. Die vrouw was gevallen en lag nu al een week zonder hulp, in een vertrek dat er meer dan verschrikkelijk uitzag. Alles moest in die eene kamer gebeuren, en zij zelf kon zich niet bewegen om iets te doen. Die vrouw was een Christin uit Bojolali, en in haar ellende bad zij den heelen dag maar tot God, dat Hij haar uit dit lijden verlost. Na ons bezoek is zij opgenomen in ons Ziekenhuis, en vindt daar nu een goede verpleging, waarvoor zij elken dag dankt.

Het verheugde ons, dat Dr. Beets in Holland de aandacht er op vestigde, om voor het werk onder de vrouwen vrouwelijke krachten uit te zenden. We voelen hier telkens, hoe wenschelijk dat is.

Dit alles wil natuurlijk niet zeggen, dat

de rechterhand van Mevrouw van Andel is Mevrouw Soeranti.

Het werk onder de vrouwen is van groot belang. We zullen er ons dan ook hartelijk in verblijden, als hiervoor een speciale kracht kan worden te werk gesteld, waardoor veel meer uitbreiding aan dit werk kan worden gegeven.

S. v. E.—B.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Driemaandelijksch Verslag van den Zendingsarbeid in de voormalige Residentie Banjoemas, loopende van April—Juni 1930.

Het tweede kwartaal van het jaar stond wel bijzonder in het teeken van vergaderingen.

De maand April begon met de groote vergadering in Weltevreden, van den Schoolraad. Het Hollandsche Christelijk Onderwijs over heel den Archipel heeft zich namelijk georganiseerd om beter de ge-

meenschappelijke belangen te kunnen behartigen. Daarvoor is er een Schoolraad gekozen, waarvan het Dagelijksch Bestuur in Weltevreden zetelt en het Christelijk Hollandsch Onderwijs bij de Regeering vertegenwoordigt.

Minstens ééns per jaar wordt er echter een breedere vergadering belegd, waartoe Bestuursleden van de verschillende Vereenigingen worden afgevaardigd. Dit jaar werd ik er heen gezonden door de Banjoe-masche Vereeniging. Ik kon het combineeren met een Kerkvisitatie van de Hollandsche en Maleische gemeenten te Weltevreden.

Een vermeldenswaardige bijzonderheid was wel, dat Dr. baron van Boetselaer, de vroegere Zendingsconsul, thans lid der Tweede Kamer, een Indische reis makend, in ons midden was. Hij was indertijd de oprichter en de eerste Voorzitter van den Schoolraad.

Voor ons terrein was de vergadering van belang, omdat er ernstig besproken werd de houding van het Departement van Onderwijs tegenover de Christelijke Schoolactie. Het Departement zelf had een vorig jaar den Schoolraad verzocht een lijst in te dienen, waarin naar volgorde van urgentie de plaatsen werden opgenoemd, die volgens het oordeel van den Schoolraad voor de opening eener gesubsidieerde Christelijke School in aanmerking kwamen. Voor de rubriek Hollandsch Inlandsche Scholen had de Schoolraad Poerbolingo bovenaan gezet. Aangezien ook de lokale en gewestelijke ambtenaren een bijzonder gunstig advies hadden uitgebracht, hadden wij hier al op de toestemming gerekend. Maar toen in Januari de aanwijzing van plaatsen, waar men op subsidie kan rekenen, bekend werd gemaakt, bleek het, dat het Departement zich heelemaal niet aan de aanbevelingslijst van den Schoolraad gehouden had. Niet alleen was dit voor ons eene groote teleurstelling, maar over het algemeen verwekte het ook verwondering.

Besloten werd het Departement om inlichtingen over het standpunt der Regeering ten aanzien van het advies van den Schoolraad inzake schoolopening te vragen. Tevens werd aan een commissie opgedragen te onderzoeken of het mogelijk zal zijn de Christelijke schoolactie in Nederl.-Indië, afgescheiden van steun der Regeering, voort te zetten. Zulks met het oog op het feit, dat zoowel politieke omstandigheden als algemeene bezuiniging op het Staatsbudget de mogelijkheid scholen te openen met steun uit de publieke middelen, hoe lan-

ger hoe geringer maken.

Intusschen heeft onze Schoolvereeniging vóór het eind van het kwartaal met nieuwen moed toestemming gevraagd om in 1931 met steun uit de publieke middelen een Holl. Inlandsche School te Poerbolingo, een Holl. Chineesche School te Tjilatjap en een z.g. Schakelschool te Soempioeh te mogen openen. We hopen het beste er van!

Op de gewone viermaandelijksche vergadering van Zendingsarbeiders van Midden-Java ten Zuiden vormde door bijzondere omstandigheden het toezicht op de ziekenhuizen een hoofdschotel. Er zal een voorstel gedaan worden op de komende Generale Synode om dit voor alle ziekenhuizen — behoudens natuurlijk instemming der Zendende Kerken — centraal te regelen. Nu de Medische Dienst op ons terrein, naar wij hopen, een nieuwen opbloei tegemoet gaat, is dit ook voor onze Zending wel van bijzonder belang.

Van Deputaten hadden wij verlof ontvangen elk jaar de aanstelling van een nieuwen colporteur op de begroting te zetten tot het aantal bereikt was, dat voor eene goede bearbeiding van heel het terrein door lectuur-verspreiding als minimum absoluut noodzakelijk geacht wordt, namelijk één op de 100.000 inwoners.

Voor dit jaar meenden wij in Joenoes van Adiredja, die ook al vroeger in deze tak werkzaam was, den rechten man gevonden te hebben. Wij stelden hem in Sidaredja, onze meest Westelijke gemeente, nog jong, maar vol perspectieven. Wij werden daartoe te eerder geleid, aangezien de schoonouders van Joenoes — helaas nog geen Christenen! — uit het Keboemensche daarheen verhuisd waren.

In April deed zich echter plotseling een bijzondere gelegenheid voor om tot verdere uitbreiding van onze lectuurverspreiding te komen. Wij kregen onverwacht bericht van den Leider van het Pasarbedrijf (marktmeester), dat te Poerbolingo een kiosk op de aloon-aloon, het drukke stadsplein in het midden der plaats gelegen, open kwam. Hiermede werd een lang gekoesterde wensch vervuld. Wij moesten toehappen of anders was een ander ons voor en de kans voor jaren verkeken.

Zóó gingen wij er dan toe over de kiosk te openen, ook al waren daarvoor op de begroting geen gelden uitgetrokken. Wij hielden ons overtuigd van de instemming van Holland, te meer, daar het voor dit

jaar reeds gedekt is door particuliere bijdragen, door een broeder, die met ons overtuigd was, dat de weg tot dit speciale werk nú ons door God zelf was geopend. Al twee jaar geleden hadden we juist om deze kiosk te huren een rekest gezonden en wij hebben God om dit werk gebeden — en we meenen, dat God zelf ons nu tot deze uitbreiding van het werk riep. Er waren vele gegadigden en we moesten onmiddellijk beslissen.

De man, dien wij met name op aandrang van collega Soedarmadi uitkozen om dit zoo belangrijke werk te beginnen, was Paulus van Tjilatjap. Ik heb al vroeger over hem geschreven. Hij was voorheen Voorzitter van een Islamcomité aldaar en werd na zijn bekeering een groote kracht voor de gemeente. Ik noem het een belangrijk werk, omdat de kiosk bedoelt een centrum te zijn voor Evangelisatiearbeid. Ik hoop, dat onder 's Heeren Zegen onze verwachting niet beschaamd wordt.

De maand Mei werd gekenteekend door verblijvende gebeurtenissen, meer bijzonder voor den verslaggever zelf. Wij genoten op 11 en 28 Mei van veel hartelijkheid en waardeering uit Holland en Indië bij de vijf-en-twintigjarige herdenking van huwelijk en ambtsaanvaarding. Mag ik ook op deze plaats nog eens hartelijk mijn dank uitspreken voor al de liefdeblijken toen ontvangen.

Tusschen beide jubilea kwam onze dochter ons verblijden, doordat ze de akte van Onderwijzeres na een bijzonder goed examen behaald had. Zij hoopt zich 30 Juli naar Holland in te schepen om daar haar opvoeding te voltooien.

Het Hemelvaartsdag-feest, gedeeltelijk saamvallend met bovenbedoeld ambtsjubileum (Woensdagavond 28 en Donderdagmorgen 29 Mei) was wederom bijzonder goed geslaagd.

De besprekingen, die naar aanleiding van het Donderdagmorgen gehouden referaat van Ds. Merkelijn en van den goeroe Misaël gehouden werden, werkten in meer dan één gemeente opwekkend om met vernieuwden moed zich te werpen op de Evangelisatie.

Eind Juni had de Classis-vergadering van onze Hollandsche Kerken te Weltevreden plaats. Er waren ditmaal op de Classis 17 predikanten, waarvan 8 de Hollandsche Kerken in Indië dienen, 1 emeritus, 1 legerpredikant en 7 predikanten van ge-

meenten in het Vaderland uitgezonden om onder de Javanen te arbeiden.

Na de Classis hadden de dominee's hun jaarlijksche conferentie van enkele dagen in de bergen. Wat genoten wij en hoe werd de kennis vermeerderd en het geloof en de onderlinge liefde versterkt!

Waarijk, de collega's in Holland mogen jaloersch op onze conferenties zijn! Zouden zij niet wijs doen ons voorbeeld te volgen en in plaats van één langen, vermoeienden dag in een rookerige lokaliteit in Utrecht te vergaderen, enkele dagen te kamperen, b.v. in het conferentie-oord te Lunteren?! Goed voorbereid en geleid, geloof ik, dat het tot een rijken zegen voor predikanten en Kerken beide zou kunnen worden. Maar die intimiteit, die het kleinere aantal en het minder groot verschil in leeftijd onze conferenties geeft, zal in Holland toch wel niet te bereiken zijn!

B. J. ESSER.

Poerholinggo, Juli 1930.

Zending Noord-Holland.

Aan een schrijven van Ds. A. Pos, gericht aan den Kerkeraad te Amsterdam, is het volgende ontleend.

„Ten Oosten van Djokja in den omtrek van Tandjoengtirta en Sorogedoeg blijft nog altijd de uitbreiding aanhouden. Het is voornamelijk in de dessa's Temanggal en Toedan bij Tandjoengtirta, en Ngembes, een dessa in het bergland van Wonosari, die van Sorogedoeg uit verzorgd wordt dat wij ingang vinden.

In Temanggal en Toendan hielden wij een groote bijeenkomst; vooral de laatste in Toendan was zeer druk bezocht. Christenen uit de verschillende dessa's in den omtrek waren in grooten getale opgekomen, om aan de nieuwe menschen hun belangstelling te toonen en ze daardoor op te nemen in den Christelijken levenskring. Ook vele belangstellenden uit den geheelen omtrek, tot zelfs de menschen uit Ngembes, waren hier bijeen. In een eenvoudig dessahuus waren ongeveer 200 menschen vergaderd.

Wij bestemden dezen avond in het bijzonder voor getuigenissen van deze nieuwe belangstellenden, die nog slechts kort met het Evangelie in aanraking gekomen waren, om ze daardoor te laten weten, dat er ook in andere dessa's waren die Jezus wilden volgen, en ze aan elkander te laten vertellen, wat Jezus in hun leven betekende, en ze daardoor elkander te laten sterken en opwekken. Het was ontroerend

meer dan twintig van deze menschen het spontaan te hooren zeggen, dat ze op allerlei wegen vrede en zaligheid hadden gezocht, in de leeringen van een goeroe elmoe, in vasten, in afzondering, of wel dat ze zich aan de zonde hadden overgegeven, doch thans uit het Evangelie de stem van Jezus hadden gehoord, die hun waarachtige zaligheid en vrede met God had geschonken. Er ligt iets onbeschrijfelijk ontroerends in om het daar telkens weer in eenvoudige en ongekunstelde woorden te hooren zeggen, dat Jezus het leven vernieuwt, van de zonde redt, van den angst verlost, met God verzoent, een leven van blijdschap en licht schenkt, waarin het zoo tastbaar duidelijk is, dat Hij nog dezelfde levende Heiland is en Gods Heilige Geest nog altijd in de wereld werkt.

Hier leerde ik ook het eerst de menschen uit Ngembes kennen, wat voor den groei van Wonosari weer nieuwe hoop geeft. Ook elders in de afdeeling Wonosari geeft de gang der dingen ons reden tot blijdschap. Bij mijn laatste bezoek aan Wonosari waren daar onder de nieuwe bc-langstellenden ook twee doekoens, die in allerlei geestelijke en lichamelijke kwalen de dessabevolking trachten te helpen. Als bewijs van de echtheid hunner verandering brachten zij mee twee „rekentafels”, planken volgesneden met lijnen en stippen, volgens welke zij goede en kwade dagen berekenen, verloren voorwerpen terugvinden, daders van diefstallen aanwijzen, enz. In dergelijke dingen ziet men nog zeer duidelijk de krachtige animistische onderlaag in het Javaansch godsdienstig leven. In het bezit van zulke voorwerpen genoten zij een groote vereering. Zij brachten ze thans eigener beweging mee en wilden ze voortaan niet meer gebruiken, om nu voortaan van de genade van den levenden God hun hulp te verwachten.

Voorts had de kleine gemeente van Wonosari het besluit genomen om zelf een colporteur aan te stellen en te bekostigen, om den eersten stap te zetten op den weg van het zelf volvoeren van haar zendingstaak in haar naaste omgeving.”

Tot zoover de brief van Ds. Pos. Later iets over Toengkak. W. B.

Tot Jezus geleid.

Hoog tegen de helling van de Merapi ligt een dessa, Kaliadem geheeten, de Koude rivier. Siswara, onze goeroe indjil

„in algemeenen dienst”, heeft indertijd een maand doorgebracht op deze helling van de Merapi, en heeft daar in verschillende dessa's het Evangelie gepredikt.

Hij deed dat op de volgende manier. Op zijn tocht begon hij in een dessa het Evangelie te prediken van huis tot huis, voorzoover hij de menschen thuis vond. Hij begon met te zeggen, dat hij een boodschap van God had, en las dan een gedeelte uit den Bijbel, dat hij met een kort woord verklaarde. Hij bleef enkele dagen in zulk een dessa, en trok dan weer een aantal dessa's voorbij, om in een eenigszins verwijderde dessa op dezelfde wijze weer het Evangelie te brengen, waarbij hij de hoop had, dat het gerucht van deze boodschap van de eene dessa naar de andere zou komen.

Op dezen tocht kwam hij ook in Kaliadem. Hij vond daar twee menschen, die naar de boodschap van het Evangelie wilden luisteren, en verder onderwijs begeerden. Een van hen begeerde tenslotte Jezus als zijn Zaligmaker te belijden, en werd met zijn gezin gedoopt, doch de andere week terug, en vergat blijkbaar de boodschap van het Evangelie.

Deze laatste was een eenzaam man, hij woonde alleen, hij had geen vrouw of kinderen. Hij bemoeide zich weinig met anderen en evenzoo die anderen met hem. Men zag hem weinig en miste hem dus ook niet. Hij werd ziek. Dagen lang lag hij daar op zijn amben, terwijl de koorts door zijn aderen woedde. Niemand wist het, en hij was ook te ziek om iemand te waarschuwen. Niemand zorgde voor zijn eten, niemand gaf hem te drinken.

Gelukkig kwam daar na eenigen tijd Karta binnen, de man die Christen was geworden. Zwigend ging hij bij de amben zitten trok de kain recht, die de zieke over zich gelegd had, bevochtigde zijn lippen met frisch water, en begon toen te bidden tot God, dat de zieke mocht worden genezen. De eenzame man was getroffen door deze vriendelijkheid. Hij dacht: „Deze Karta moet mij wel liefhebben, als hij hier komt om mij te helpen. Een godsdienst die zoo de menschen helpt, moet wel goed zijn”. En hij zei tot Karta: „Als gij hier bij mij blijft, tot ik beter ben, dan wil ik ook Jezus volgen dien gij dient. Toen ik eerst van Jezus hoorde, heb ik het niet begrepen, maar nu versta ik, dat er geen andere Zaligmaker is dan Jezus”.

Karta bleef bij hem, hij verliet geen oogenblik zijn huis, totdat hij beter was. Toen was hij verdwenen.

Na zijn herstel ging hij naar het huis van Karta. Hij zette zich neer en zei: „Nu kom ik u bedanken, omdat ge mij in de dagen van mijn ziekte zoo trouw verzorgd hebt, en ik kom u vragen, wat ik nu doen moet om Jezus te volgen, zooals ik u beloofd heb”. Karta zette een zeer verwonderd gezicht en antwoordde: „Ik begrijp

Intérieur van het Kerkgebouw te Solo.

Midden tusschen allerlei zendingsgebouwen staat in Solo de kerk. In den allernaasten omtrek staan: een standaardschool, de Koningin-Emma-School voor Javaansche meisjes, de Chineesche meisjes-school, de Mulo, de Kweekschool (alle scholen met

Intérieur van het Kerkgebouw te Solo.

niet wat ge bedoelt. Ik weet zelfs niet dat ge ziek geweest zijt”. Nu was niet alleen Karta, maar ook de ander zeer verwonderd. De man, die ziek geweest was, vertelde de geheele geschiedenis, hij nam zelfs Karta mee naar zijn huis om hem de plek te toonen, waar hij gezeten had. Zij konden niet verklaren, hoe dit alles geweest was.

Deze man is echter bij zijn voornemen gebleven om Jezus te volgen. Hij ontvangt thans catechisatie, en als 't Zondag is, maakt hij met Karta en zijn gezin de lange reis naar de koempoelan in Tjandisewoe.

Zijn hart is vervuld met blijde verwondering, dat hij Jezus mag dienen, en dat in de dagen van zijn ziekte Jezus hem niet alleen gelaten heeft, maar zijn woning heeft willen bezoeken om hem een ander mensch te maken, om hem te genezen naar lichaam en ziel. En hij is gelukkig, dat God, al kunnen wij niet verklaren op welke wijze, deze ziekte gebruikt heeft om hem tot Jezus te leiden.

A. P.

internaten), de pastorie van Ds. van Eyk en die van Ds. van Andel met het zendingskantoor, waar thans Dr. Bavinck woont, verder nog de Chr. Europeesche school en de Schakelschool.

De kerk is in 1920 gebouwd en dient zoowel voor de godsdienstoefeningen van de Javaansche als van de Hollandsche Kerk. Bovendien wordt ze gebruikt voor Javaansche gemeente-vergaderingen, voor lezingen, voor onderwijzersvergaderingen (tenminste als er met ál de zendingsonderwijzers vergaderd moet worden, want 80 menschen kunnen in het zendingskantoor geen onderdak vinden). Er worden Javaansche jeugdvergaderingen gehouden, de Kerstfeestvieringen van Europeesche school (met de ouders der leerlingen) der Mulo en der Kweekschool, zoowel als van vier der stads-standaardscholen vinden daar plaats.

De kerk heeft ongeveer 430 zitplaatsen, maar met groote Javaansche vergaderingen zitten er soms 600 en meer menschen. Ook met de avonddiensten in het Hol-

landsch is ze geheel gevuld, daar dan al de leerlingen der internaten ook in de kerk zijn: Javanen, Chineezzen, Bataks, Menadoneezen, Amboneezen, enz.

Boven den preekstoel hangt een gebakt doek, van 4 bij 2 Meter. Het ontwerp daarvoor is getekend door een der leerlingen van de Koningin-Emma-School, de letters door een der Javaansche onderwijzers. Het Batikwerk is gemaakt door Javaansche Christenvrouwen. Het was een groot werk, doordat het doek viermaal de normale afmeting van batikwerk heeft. De kosten waren ook hoog. Maar die zijn gevonden, doordat juist in dien tijd het Regeeringsjubileum van onze Koningin viel, en tegelijk door de vrouwen doeken zijn gemaakt met regels van het Wilhelmus er op gebakt; de verkoop van die doeken heeft het verloon van het kleed in de kerk betaald.

De tekst is door den Javaanschen Kerkeraad gekozen, er staat op: Efeze 1 : 3. Boven den uitgang hangt een kleiner doek, waarop staat: „Zalig zijn die het Woord Gods hooren en het doen”.

Naast den preekstoel geeft een deur toegang tot de consistoriekamer, die tegelijk catechisatiekamer is.

Zoowel die kamer als de kerk zijn ook reeds als school gebruikt, eerst voor de Chr. Europeesche school, daarna voor de Chr. Schakelschool.

Tot nu toe is deze kerk de eenige in de stad Solo. Maar weldra zullen er twee kerkgebouwen bij moeten komen. Zoowel in het westen als in het zuiden der stad worden de schoollokalen, die tot nu toe gebruikt worden, des Zondags te klein, en zal men tot kerkbouw moeten overgaan.

Die beide Kerken (van Danokoesoeman en Toemenggoengan) zijn nog zwakke Kerken. Het gebrek aan plaats komt voor een deel ook, doordat belangstellenden de godsdienst oefeningen bezoeken. Voor de behoeften der gemeente zelf zou een kleine ruimte nog wel voldoende zijn. Maar ook met de geregelde toename moet gerekend worden. Daarom zal er voor den bouw dezer kerken ook hulp van buiten noodig zijn. (Het adres daarvoor is: Ds. van Eyk of Dr. Bavinck te Solo).

Het is een verblijdend teeken, dat op het zendingsveld steeds meer behoefte aan kerkgebouwen komt. Het is een bewijs, dat de arbeid der Kerken in Holland, die voor het zendingswerk zorgen, vrucht draagt. En de tekst, die in Solo boven den preekstoel hangt, is het antwoord van de Christen-Javanen op Uw aller arbeid:

„Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die ons ge-

zegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus.”

Mevr. VAN ANDEL—RUTGERS.

De arbeid van de Christ. Geref. Kerk in Noord-America onder de Hollanders in Zuid-America.

Onze zendingsvriend te Grand Rapids, Dr. H. Beets, zond ons onderstaand schrijven voor het Zendingsblad, waarvoor we hem vriendelijk dank zeggen. W. B.

Zondagavond, 20 Juli, was een avond van meer dan gewone betekenis voor het werk van Gods koninkrijk ten bate van de Gereformeerde Hollanders in Zuid-Amerika. Zooals de lezers weten, zijn daar omtrent veertig jaren geleden een aantal onzer geloofsgenooten heengegaan, om de schoone beloften van de zijde der regeering van Argentinië. Toen ze daar echter aankwamen was er eene revolutie uitgebroken. De gedane beloften werden niet vervuld. Het gevolg was groote lichamelijke en geestelijke ellende voor velen onzer stamgenooten. Dr. J. Van Lonkhuyzen, door de Gereformeerde Kerken van Nederland afgevaardigd, trachtte orde te brengen in den verwarden toestand, en het gelukte hem veelszins dit te doen. Tot op heden zijn wij erkentelijk voor zijne diensten in dezen.

Later werden er onderwijzers gezonden, die tot predikant werden geordend, zooals Ds. S. Rijper en, wel de meest bekende, Ds. C. A. Sonneveldt, die sedert vele jaren de zware lasten van het werk onder de Hollanders in Argentinië heeft gedragen, en niet alleen van de Nederlandsche Christenen, maar ook van onze broeders uit Zuid-Afrika, Boeren, in Patagonië, een arbeid die hem — helaas — meer last dan lust, en meer ondank dan dank heeft gebracht, van de zijde van sommige Afrikaanders. Inmiddels steunde de Christian Reformed Church in North America deze zaak op financieele wijze, omtrent \$ 1,200 per jaar daarvoor opzendende.

Toen schrijver dezes in 1927 in Nederland was, werd een afspraak gemaakt met de deputaten ad hoc van de Classis van Rotterdam van dezen aard: Indien de Nederlandsche kerken Ds. Sonneveldt bleven steunen, zouden de Amerikaansche kerken er voor zorgen, dat er een van hare jonge dienaren des Woords voor hare rekening werd geplaatst te Tres Arroyos en de daaraan verbondene gemeente van San Cayetano. De Synode van 1928 keurde dit goed, en op de Synode van 1930 werd de Cand. Brant Bruxvoort niet alleen beroepen, maar ook geëxamineerd, om aan de (Zie voorts bladz. 204).

	SCHAKELSCHOLEN						HOLL. INL. SCHOLEN							
	Aantal		Aantal leerlingen			Percentage Christen	Gemiddeld schoolgeld per l.l. per mud.	Aantal		Aantal leerlingen			Percentage Christen	
	gesubs	ongesubs	Totaal	jongens	meisjes			gesubs	ongesubs	Totaal	jongens	meisjes		
POERBOLINGGO.														
Holl. Chin. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Holl. Inl. Sch. Poerwokerto	—	—	—	—	—	—	—	1	—	346	248	98	6 ⁰ / ₁₀	
Holl. Inl. Sch. Tjilatjap . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	146	106	40	±31 ⁸ / ₁₀	
POERWOREDJO.														
Holl. Inl. Sch. Poerworedjo	—	—	—	—	—	—	—	1	—	302	208	94	16 ³ / ₁₀	
Holl. Chin. Sch. "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Schakelschool Koetoardjo .	1	—	83	81	2	7.2 ⁰ / ₁₀	f 1.58	—	—	—	—	—	—	
KEBOEMEN.														
Holl. Inl. School te Gombong	—	—	—	—	—	—	—	—	—	geen opgave ontvang				—
Holl. Chin. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
DJOKJAKARTA.														
Holl. Inl. School (Wetan) .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	324	247	77	14.4 ⁰ / ₁₀	
Holl. Inl. School (Koelon) .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	255	187	63	—	
Holl. Chin. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Muloschool. — Koningin	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Wilhelmina School (Hollandsch-Inlandsche meisjesschool)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	137	13	124	2	
Holl. Jav. School Wates . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	311	255	56	10	
MAGELANG.														
Holl. Chin. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Holl. Jav. School	—	—	—	—	—	—	—	1	—	341	250	91	12 ⁰ / ₁₀	
Holl. Inl. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	geen opgave ontvang				—
Schakelschool	1	—	77	72	5	6 ⁰ / ₁₀	f 2.50	—	—	—	—	—	—	
Muloschool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
SOERAKARTA.														
Holl. Chin. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Holl. Inl. School	—	—	—	—	—	—	—	1	—	377	290	87	4 ⁰ / ₁₀	
Kon. Emma School (Holl. Inl. Meisjesschool)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	179	—	179	4.4 ⁰ / ₁₀	
2e Holl. Inl. School	—	—	—	—	—	—	—	1	—	288	254	34	7.4 ⁰ / ₁₀	
Muloschool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Schakelschool	1	—	118	104	14	7 ⁰ / ₁₀	f 2.40	—	—	—	—	—	—	
2e Holl. Chin. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Holl. Jav. School Klaten . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	309	238	71	8 ⁰ / ₁₀	
Holl. Chin. School Klaten . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Holl. Inl. School Sragen . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	228	165	63	3 ¹ / ₂	
SOEMBA.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	3	1	278	257	21	—	—	13	—	3538	2461	1077	—	

Holl. Chineesche Scholen						MULOSCHOLEN												Opmerkingen
Aantal ongesubs.	Aantal leerlingen			Percentage Christen	Gemiddeld schoolgeld per l.l. per mnd.	Aantal		Aantal leerlingen				Perce- tage Christen		Gemiddeld schoolgeld per l.l. per mnd.				
	Totaal	jongens	meisjes			gesubs.	ongesubs.	Totaal	jongens		meisjes		Inl.		Chin.			
									Inl.	Chin.	Inl.	Chin.						
—	274	178	96	6 0/0	f 4.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1) Dit is zoo hoog door de 76 aanwezige Eu- rop., zonder dit pl.m. f 7.— Op Djokja: 1 huishoudschool met 45 l.l., percentage Christenen 62/3 0/0, gemidd. schoolgeld f 3.60. Op Solo: a) Aan K. E. S. is verbonden 8ste kl. (handwerkcursus). Aantal l.l. 22; perc. Christ. 5 0/0; ge- midd. schoolgeld f 6.— b) 1 Holl.-Inl. kweek- school en hoogere kweekschool: Aantal l.l. 104 j., 22 m. Schoolgeld: Jongens f 10.—. Meisjes f 15.—.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
geen opgave ontvangen						—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	235	164	71	± 9 0/0	f 3.63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	298	188	110	?	5.—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1	—	128	70	32	17	9	80/0	2 0/0	f 7.—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	358	235	133	8 0/0	3.43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1	—	124	72	31	12	9	70/0	100/0	„ 7.25	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	332	222	110	351/832	4.—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1	—	191	130	22	28	10	10/0	5 0/0	„ 6.—	—	—	
—	228	56	172	4 1/2 0/0	3.88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	80	46	34	—	± f 3.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	1805	1079	726	—	—	3	—	443	272	86	57	28	—	—	—	—	—	

1) Dit is zoo hoog door de 76 aanwezige Europ., zonder dit pl.m. f 7.—.

Op Djokja:
1 huishoudschool met 45 l.l., percentage Christenen 62/8 0/0, gemidd. schoolgeld f 3.60.

Op Solo:
a) Aan K. E. S. is verbonden 8ste kl. (handwerk cursus). Aantal l.l. 22; perc. Christ. 5 0/0; gemidd. schoolgeld f 6.—.

b) 1 Holl.-Inl. kweekschool en hogere kweekschool: Aantal l.l. 104 j., 22 m. Schoolgeld: Jongens f 10.—. Meisjes f 15.—.

Zending Groningen, Drenthe en Overijsel.

Verlies- en Winstrekening over het jaar 1929 van de Zending der Gereformeerde Kerken op Soemba.

Ontvangsten:

Bijdragen, Collecten en Giften	f 34162.22½	
Pinkstercollecten	„ 24572.88½	
SoembawEEK	„ 225515.13½	
Legaten	„ 1365.17	
Van heinde en verre	„ 362.77	
Zendingsfeesten	„ 172.59	
Diverse inkomsten	„ 1631.86	
		f 87782.63½
Interest van effecten	f 506.24	
Interest van Banken	„ 328.46	
		„ 834.70
Java-Soemba-Film	„ 4753.21	
Radio-Uitzending	„ 60.—	
		f 93430.54½

Uitgaven:

Pajeti	f 23140.49	
Melolo	„ 2082.—	
Karoeni	„ 18054.64	
Opleidingsdienst	„ 1290.—	
Schooldienst (toezicht)	„ 1800.—	
Schooldienst	„ 3821.30	
Repatriatie	„ 1000.—	
Verlofstractementen	„ 2500.—	
Pensioenen	„ 6696.31	
Generale Deputaten	„ 8000.—	
Zendingsstudie-Raad, bijdrage 1928 en 1929	„ 200.—	
Renten van geldleeningen	„ 2014.32	
Administratiekosten en typloon	„ 881.44½	
Rapporten, verslag enen convocaties	„ 493.45	
Reis- en vergaderkosten	„ 1294.61½	
Zendingsactie	„ 99.15	
Assurantie	„ 667.49	
Diverse uitgaven	„ 691.05	
		f 74726.26
Afschrijvingen:		
Gebouwen op Soemba	f 5312.—	
Inventarissen	„ 323.—	
Huis Dr. Onvlee	„ 500.—	
Auto's Zendingsterrein	„ 290.—	
Auto Ziekenhuis	„ 200.—	
		„ 6625.—
Exploitatie Ziekenhuis tot 1928	„ 11661.05½	
		f 93012.31½
Voordeelig Saldo 1929	„ 418.23	
		f 93430.54½

kerken in Zuid-Amerika te worden geleend. De Synode droeg aan hare deputaten voor Zuid-Amerika op, eene regeling te treffen voor zijne ordening, en deze greep plaats op den bovengenoemden datum in de Sherman Street Kerk te Grand Rapids, Mich., onder leiding van den predikant dier kerk,

Dr. M. Van Dyke. Ds. Bruxvoort is sedert jaren lid dezer kerk.

De Zendingsdirecteur der Christelijke Gereformeerde Kerk hield bij die gelegenheid een rede over Jes. 43 : 6: „Ik zal zeggen tot het zuiden: Houd niet terug“, een

tekst waaromtrent de kantteekeningen verklaren: „Ik zal mij eene gemeente verzamelen uit alle gewesten des aardbodems, niet alleen naar het vleesch uit de Babylonische gevangenschap, maar naar den geest en uit de helsche gevangenschap”. Dit toepassende op Zuid-Amerika, behandelde de Zendingsdirecteur vier punten. Hij vond in dezen tekst „dat wij in onze God een **sprekende** God hebben, en niet een zwijgend God, gelijk het Modernisme leert; dat wij in onze God een **bevelgevende** God hebben, die aan het zuiden beveelt: „Houd niet terug”; dat God zijn uitverkoren volk verborgen heeft in allerlei landstreken, ook in 't verre zuiden, opdat de inwoners ervan, elk op eigene wijze, God zouden groot maken. Ten slotte noemde de spreker dat in dezen tekst de belofte was van Gods uiteindelijke triomf. Ook al was er in Zuid-Amerika véél dat zou trachten terug te houden (en daarvan werden voorbeelden geleverd), God zal triomfeeren; Zijn bevel zal worden uitgevoerd, zijn Woord tot het zuiden: „houd niet terug”.

Dit werd ten slotte toegepast als een woord van bemoediging voor de zendende kerken, zoowel als voor den uit te zenden broeder. Op deze korte toespraak volgde het voorlezen van het Formulier voor de Bevestiging van Dienaren des Woords, door Ds. J. Wyngaarden, die jaren lang de ziel geweest is van de deputaten die vanwege de Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika de zaken der broederen in Zuid-Amerika behartigen. Deze uitzending mag wel genoemd worden een kroon op den arbeid van broeder Wyngaarden.

Aan de handoplegging werd deelgenomen, niet alleen door de deputaten voor Zuid-Amerika; Ds. Wyngaarden, de professoren M. J. Wyngaarden en W. Heyns en de Zendingsdirecteur, maar ook door Ds. A. Keizer, Dr. Van Dyke, en door Ds. H. Fryling, onze veteraan-zending onder de Indianen van het zuidwesten der Vereenigde Staten. Diens dochter is Mrs. Bruxvoort, zelf op zendingsterrein geboren, en wel te Fort Defiance, Ariz.

Prof. Wyngaarden las nu het laatste gedeelte van het formulier voor, waarna het **platform** bestegen werd door den jongen dienaar des Woords, die een korte rede hield over 2 Cor. 4 : 5: „Want wij prediken niet onszelve, maar Christus Jezus den Heere; en onszelve, dat wij uwe dienaren zijn om Jezus' wil”. Ds. Bruxvoort zal deze zomer spreken op verschillende zendingsfeesten, en het plan is dat hij met

zijne gade 21 September New York verlaat om zich te begeven naar Buenos Aires. Het zal zeker tot groote blijdschap wezen van Ds. Sonneveldt en de zijnen om dezen nieuwen dienaar des Woords en zijne gade te begroeten in het verre zuiden. De Heere stelle ze daar tot een rijken zegen.

Voor twee jaren is Ds. Bruxvoort geleend aan de kerken in Zuid-Amerika, in de hope, dat tegen het einde van dat termijn zal blijken wat de toekomst verborgen heeft in haar schoot, betreffende de geestelijke verzorging van de zonen en dochteren van Gereformeerden huize in het verre zuiden, in Argentinië en ten deele ook in Brazilië.

Ook zal deze afvaardiging zeker strekken tot blijdschap van de broederen in Nederland. De deputaten van de Classis Rotterdam, belast met de zaken der Classis Buenos Aires, zijn Ds. J. Schoonhoven, president; Ds. R. Zylstra, scriba, en C. G. Meeder, penningmeester. Het werd schrijver dezes een genot een paar malen met deze broeders te vergaderen.

Deze zaak in de belangstelling beide van ons volk in Nederland en in Noord-Amerika, zoowel als in Argentinië, aanbevelend,

De uwe voor de zending, ook in Zuid-Amerika,

HENRY BEETS.

P.S. Nog zij gezegd dat een kabeltelegram ontvangen is, geteekend door Ds. Sonneveldt, uitsprekende de blijdschap van hem en de kerken in Zuid-Amerika, en de Synode dank betuigend voor het werk harer liefde, voor ons volk in het verre zuiden.

H. B.

Suriname.

Curaçao, het wondere eiland.

In de tweede week van de Luntersche Zendingsconferentie (4—9 Aug.), die gepresideerd werd door Ds W. Breukelaar en waar Ds. Buffinga de bijbelbesprekingen leidde; waar uiteraard heel wat lezers van het Zendingsblad aanwezig waren, sprak broeder Bielke o.m. over het wondere eiland Curaçao en zijn geestelijken nood. Het was den meesten onzer wel bekend, hoe daar in enkele jaren een vergeten koraaleiland met een dorpje als hoofdplaats uitgegroeid was tot een industriecentrum van beteekenis, met een havenbeweging, die Amsterdam reeds overtreft. Onbekend echter was ons de geestelijke nood van de arbeiders en employe's van de geweldige petroleumraffinerijen. Br. Bielke, die

pas Curaçao bezocht, hing een schril tafereel op van de situatie zooals hij die daar aantrof. Niet alleen, dat honderden donkerkleurige Surinamers, uit armoe naar Curaçao geëmigreerd, en meerendeels tot de Hernhutter-gemeente behoorend, er absoluut zonder geestelijke leiding zijn, maar ook vele jonge menschen uit Holland van Gereformeerden huize verkeerden in 't zelfde geval. Een Chr. School voor de kinderen van bovengenoemden is er ook al niet.)*

Waarom de Broedergemeente daar geen school en kerk sticht? Het zou misschien niet zoo heel veel behoeven te kosten: Gouvenement en petroleummaatschappijen zouden stellig een deel in de kosten willen dragen. Maar zelfs dat bescheiden bedrag kan Zeist niet missen, omdat het zelf nog steeds met een tekort over 1928 en '29 zit. Wij durven dan ook nog niet voor het werk in Curaçao vragen, maar dringen er met te meer klem bij onze broeders en zusters op aan: Helpt ons de begroting sluitend maken, opdat, gesterkt door onze sympathie en ons medeleven, men in Zeist binnen afzienbaren tijd den moed hebbe, dit zoo hoog noodige werk, dat ook zonen van ons eigen huis ten goede kan komen, aan te vatten.

Sinds vorige verantwoording in hartelijken dank ontvangen: Van J. H. Marum f2.50, Ds. C. W. K. Oudewater f14.46 uit coll. en f10 van Zend Vereen.; Mevr. v. S. te H. f10 (voor tekort); G. D. Zaandam f10; K. S. B. Scharnegoutum f5; A. K. Naaldwijk f42.25; Pers. Chr. Sch. v. L. en U. L. O. 's-Gravenzande f4.75; D. d. W. Haarlem f3.50; v. N. Gr. Ypolder (busje) f10; v. K. Leiden f10; A. C. Axel (busje Chr. School Nieuwstr.) f5.05; N. N. Hilversum f5; Mej. A. S. V. A'dam f12; Vereen. Chr. Nat. Sch. Amersfoort f10; J. R. IJmuidenf25; A. P. E.—K. (van zendings-vereen. te Haarlem) f20; C. v. d. L. O. Wetering f10; R. te O. f5; C. J. te Dr. f1.50; N. N. Oldenzaal f1! Ds. J. A. W. Kielwindeweer (coll.) f12.73; J. J. L. Amsterdam f50; A van 't H. Dribergen f2.50; Huwelijksdankoffer P. S. en A. S. v. d. B. te R. f100; J. S. Hilversum f10 (voor tekort); A. R. G. Schiedam f2.50; E. C. v. d. L. Workum f10; Mevr. E. v. B. 's-Bosch f5; E. B. Gorredijk f3.97 (coll.); Mevr. v. d. S. Assen f5; J. v. D. Delft f2.50; A. A. v. d. P. Dribergen f2; f150 ingekomen bij Comm. v. Beheer Geref. Kerk Weesp; F. S. A'dam f1; Ds. B. G. d. B. Lemmer f3; Fam. de R. Utrecht f2; P. v. D. Utrecht f11; Massink, Medan f43; Davidse, Cheribon f7.75; Teixeira F.

de Kock f1; Mej. Voogd, Weltevreden f8.75; Pos-Sragen f5; v. Loon, Poerworedjo f21; Hamer, Gombong f2.25; Faber, Soekaboemi f8; Mevr. Elrenga, Kota-Radja f23.75; Termarshuizen, Weltevreden f14.50; Terpstra, Poerwokerta f3.50; Mej. E. Kal, Weltevreden f25; Pars, Tjepoe f11; Hylkema, Magelang f35.25; v. d. Bijl, F. de Kock f17.50; Antheunisse, Keboemen f8; coll. Koempoelan, Sarangan f30.65; Bruin Pangkal Pinang f10; de Bie Magelang f8.25. (Ind. giften via den Heer Kok te Solo).

Allen zeer hartelijk dank, niet het minst de trouwe contribuanten van „over zee”!

J. VAN KEULEN.

Bilderdijklaan 12.

Hilversum.

Postrek. 95494.

*) Wie hiervan meer wil lezen bestelle de e.k. nummers v. d. Elisabethbode, 2e Jrg. No. 5 e.v. Admin. adres v. d. Merschlaan 61, Zeist (Prijs 20 cts.).

Korte berichten.

Ds. D. Bakker.

De oudste docent der Opleidingsschool te Djokjakarta, Ds. D. Bakker, die met verlof in Holland is, heeft om gezondheidsredenen ontslag gevraagd uit den actieven dienst der Zending.

De Generale Synode heeft hem dit ontslag op de meest eervolle wijze verleend.

Het was een ontroerend oogenblik, toen de Synode dit besluit nam, de Voorzitter een hartelijk woord tot „Vader Bakker” richtte en de vergadering spontaan hem toezong Ps. 134 : 3.

Dr. J. Offringa.

Dinsdag 29 Juli heeft Dr. Offringa afscheid genomen van het personeel van het Petronella Hospitaal en de directie overgedragen aan Dr. K. P. Groot. Bij zijn vertrek den volgenden morgen waren velen aan het station om hem uitgeleide te doen. Behalve vele menschen uit den zendingskring en onderscheidene ambtenaren, was ook de Sultan in eigen persoon aanwezig om zijn hooge waardeering voor Dr. J. Offringa te doen blijken.

Ds. A. Pos.

In de plaats van Ds. D. Bakker is met eenparige stemmen door de Generale Synode tot docent aan de Opleidingsschool benoemd Ds. A. Pos te Djokjakarta.

Ds. H. Bergema.

Uit Indië is bericht ontvangen, dat Ds. en Mevrouw Bergema te Keboemen door

eene ernstige krankheid zijn aangetast. De ziekte schijnt een gunstig verloop te nemen. Spare de Heere dit jonge echtpaar!

Ds. L. Netelenbos.

Ds. L. Netelenbos, de missionaire predikant van Utrecht, thans met verlof in Holland, gaat wonen te Hilversum.

Mej. W. J. Malkus.

Mej. W. J. Malkus, onderwijzeres te Heerjansdam, is benoemd tot onderwijzeres bij het Christ. Onderwijs te Solo.

Medan.

De Generale Synode heeft aan de Kerk te Medan voor haar voorgenomen zendingswerk onder de Javanen op Sumatra subsidie toegezegd tot een maximum van f3500 per jaar.

Makassar.

Op verzoek van de Kerk te Soerabaja heeft de Generale Synode voor de voorgenomen bearbeiding van Makassar steun toegezegd uit de Generale Kas tot ten hoogste f3500 en uit de kas voor den arbeid onder de verstrooide Gereformeerden in Ned.-Indië tot een maximum van f2000.

Alg. Zend. Conferentie.

De Alg. Zendings-Conferentie, van 20—22 October in het Koloniaal Instituut te Amsterdam, zal geheel worden gewijd aan bespreking van het thema: Kerstening en ontkerstening der wereld.

Mr. J. H. Oldham, secretaris van den Internationalen Zendingsraad, zal de algemeene inleiding geven. Verder zullen spreken Prof. Dr. Ph. Kohnstamm, Prof. Dr. P. Scholten, Dr. F. J. Fokkema en anderen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f0.23, 5 stuks f1.—, 10 stuks f1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f1.— en de teksten f0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Leestafel.

Neveldijk. Uit het leven van godsdienstige dorpsmensen, door Ds. H. v. d. Vliet Wz. (D. Hoogenbirk Jzn.) bij Kok te Kampen. f2.25 geb. f3.25.

„Neveldijk” maakt een zeldzamen opgang. Nu al de vierde druk. En geen wonder. Dit boek is zoo echt waar. Ds. Hoogenbirk heeft ons in „Neveldijk” de godsdienstige dorpsmensen precies geteekend, zooals zij vaak zijn.

Het Socialisme, door Prof. Dr. P. A. Diepenhorst, bij Kok te Kampen. f6.25, geb. f7.50.

Dit uitnemend werk biedt ons een populair wetenschappelijke behandeling van het Socialisme, inzonderheid zooals het thans optreedt. Aan een boek als dit was groote behoefte. Ter aanbeveling is de naam van den schrijver voldoende.

Op den Uitkijk.

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht op dit voortreffelijk geredigeerde en zeer mooi geillustreerde tijdschrift, dat tweemaal in de maand verschijnt bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Dr. Westphal's „Jezus van Nazareth”.

Het zal den vrienden van Evangelisatiewerk zeker genoeg doen te vernemen, dat de derde druk van dit prachtig boekje, in October 1927 verschenen, een zeer gunstige afname geniet.

Met groote dankbaarheid kan worden meegedeeld, dat na anderhalf jaar reeds 11.500 boekjes verkocht waren.

Vooraf voor Evangelisatie- en Jeugdwerk worden ze veel gevraagd. Predikanten gebruiken ze bij hun catechisatie-onderwijs. Vereenigingen die onder militairen werken, blijken ze zeer te waardeeren.

Bij bestelling van minstens 10 stuks bij den Heer D. King te Heemstede, postgiro 96024, worden ze portvrij geleverd à f0.60 per exemplaar.

Voor particulier gebruik, zijn ze in den boekhandel verkrijgbaar, in een mooi stevig bandje à f1.25. De uitgeefster hiervan is de N.V. Uitgevers Mij. J. H. Kok te Kampen.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van N. N. te M. f1; door N. v. d. Vlist uit het busje van de Christ. school te

Krimpen a.d. Lek f21; H. J. Meijerink te Laren (G.) f5; door Ds. v. d. Leek v/d Christelijke School te Zaltbommel f15; door Mej. L. den Hartigh van de kinderen Christ. Sch. te Zuid-Beijerland f9.35; uit het busje van de kinderen van Mr. van Proosdij te Amsterdam f5; van Mej. P. T. de Z. f100; van het Comité van de Java-Soemba Zendingfilm f460.

Santpoort.

23 Aug. 1930. W. BREUKELAAR.

Postrekening No. 32806.

Voor Djokja van de kinderen van Mr. v. Proosdij te Amsterdam f5.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

8ste Verantwoording van 25 Juli—
25 Augustus 1930.

Provincie Groningen:

J. Wildvank, Delfzijl, inhoud busjes f100; K. D. v. d. Kooi, Winsum-Obergum, Javaantje sch. f16.21; W. Koopman, Oldekerk, busjes Chr. School f4.48; J. W. Zwartsenberg, Sauwerd, v. e. lijdende zuster f2.50; W. Berg, Sappemeer, 2 giften 5 en 10 gulden f15; J. Wildvank, Delfzijl, 2 giften, 20 en 10 gulden f30; K. Bosma Jr., Middelstum, Nikkertje Chr. L. School f17.30; idem Mulo ard. f4.75; N. N. te Bierum f60; gift Loppersum (Gereform. Kerk) f10; A. Kaspers, Winsum, bijdrage f60; idem, Jong. Vereen. f3.86; A. Donkerbroek, Niezijl, busjes Geref. Kerk f25; gift Geref. Kerk, Sappemeer f10; Ds. H. de Zwart, Warffum, busjes den Andel f14.34; M. v. d. Veen, Houwerzijl, Nikk. Geref. School f25; Gift Kerkzakje Groningen, f10; Mej. Graafhuis, Haren, Schoolkinderen f12.18½; Dames Bijmolt, Zendingbusjes Ten Boer f60; idem halve ct. Juffr. L. f0.75; W. Zijlstra, Haren, 2mnd. bijdrage f38.30; Ds. Duursema, Groningen, Zendingssverein. f125; idem, van br. Vroom Zend. kalenders f165; A. Algra, Zendingsskas Geref. Kerk, Stadskanaal f100; S. Mulder, Leegkerk, Zendingssbusjes f40.35; idem, van een bruiloft f4.67; idem, nagekomen van kalenders f1.30; H. Bakker, Ten Boer, gift kerkzakje f10; H. R. Enter, Zendingssdep., Winschoten f350; Collectegift Warffum f10; H. J. Doff, Ten Post, Zendingsscomm. f25; H. Wegener, Wildervank, halfj. contrib. f100; idem, gift uit dankbaarheid f5; Kerkbusjes Zuidwolde f15.89; busje Riekje Nanninga, Loppersum f6.43; F. Visser, Gerkesklooster-Stroobos, Saldo Zendingssbladen f80.

Provincie Drenthe:

H. Rabbers, Zuidbarge, van Soemba's Hospit. f80; Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, Nikk. School f5.74; gift kerkzakje Rouveen f5; Coll. Geref. Kerk, Coevorden f35.04; Geref. Kerk Zweelo f5; G. Buist, Erica, Nikk. Chr. School f19.07; Mej. J. H. Mulders, Meppel, Catech. bus f3.27; idem, coll. Diaconie f0.25; idem,

schoolbusjes f25; B. Roosjen, Diever, Nikkertje school f22.

Provincie Overijssel:

N. N. f45; W. Eugster, Hengelo, bijdrage Zend. Comm. 2e kw. f79; S. Malda, Luttern, bijdrage Juli, Aug. f50; N. N., Nijverdal f10; Ds. G. Verrij, Hardenberg, Zendingssblad f13.45; idem, Catech. bus f35.16; Ds. J. Visser, Oldemarkt, Coll. lokaal Kuinre f23.65; Geref. Jong. Ver. Wetering bij Blokzijl f3.

Oost-Friesland en Bentheim:

N. N. te Bentheim Mk. 10 f5.92; idem Mk. 10 f5.92.

Pinkstercollecten Groningen:

Niezijl f95.41; Onderdendam f55.16; Nagift Sappemeer f1; Winsum f165.05; Harkstede f20.60.

Pinkstercollecten Drenthe:

Zwartemeer f28.42; Smilde f71.05; Meppel f385.20.

Pinkstercollecten Overijssel:

Almelo f821.02; Borne f7.03; Glanerbrug f40; Haaksbergen f38.54; Olst f9.61; Vriezenveen f30.31; Wijhe f100; Wilsom bij K. f7.90; Nieuwleusen f35.92; Heemse f200.

Rampcollecten Groningen:

N. N. te Groningen f2; Middelstum f145.42; Kornhorn f43.52; Onstwedde f58.75; Roodeschool f95.50; Spijk f156.69; Warffum f67.73; Zuidwolde f55.11; Winschoten f109.50; Westerlee f49.30; Baflo f53.21; Ds. Postema, Veendam, gift f10; Mussel f29.60.

Rampcollecten Drenthe:

H. Rabbers, Penningm. Zendingsscomm. Zuidbarge f50.36; Geref. Kerk, Schoonebeek f47.56; Uilendriks, Erm. Sleen f2.50; Nw. Dordrecht f30.60; Mej. J. H. Mulders, Meppel, gift v. d. Ramp f10.

Rampcollecten Overijssel:

Borne f6.44; Glanerbrug f9.83; Hardenberg f120.75; Lutten a.d. Dem. f38.34; Restant Almelo f15; nagift Steenwijk f2.50; nagift Nijverdal f10; Geref. Kerk, Zwolle f408.69; Heemse f91.50.

Soembaweken Groningen:

Warffum f328.30; Ulrum f276.25.

Van Heinde en Verre:

Ds. J. Visser voor Mej. J. V. te Kockengen v. d. Ramp f1; Z. Z. Z voor de Ramp f10.

Java-Soemba-film

Per. W. de Bruin, Groningen f484.

Totaal 8ste verantwoording f 6961.95½
1ste t/m 7de verantw. „ 68437.67½

Totaal f 75883.63

Met hartelijken dank,

JURRIEN VELDKAMP,
Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 25 Aug. 1930.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Roept ze tot de bruiloft. — Van Zendingsaangelegenheden: Synodale Besluiten; De emeriteering van Ds. D. Bakker; De benoeming van Ds. A. Pos; Een hoogleeraar in de Zendingsvakken; De Nederlandsche Zendings Raad; Het bezwaarschrift van Ds. K. v. Dijk; Wonosobo; Medan's Zendingsplan. — Zending Noord-Holland: De nieuwe kerk te Toengkak; Gebedsverhooring; De Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal. — Zending Zuid-Holland Noord: Tirtamaja; Verslag v. d. Verg. van Zendingsarbeiders op Midden-Java. — Zending Friesland: Ds. en Mevr. Bergema; Zuster H. F. ten Kate. — Lunteren. — Java-Film en Soemba-Film. — De facultatiefstelling van het bijwonen van het Godsdienstonderwijs. — De bijbel het meest gezochte boek. — Suriname. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Roept ze tot de bruiloft.

Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zoo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft.

Matth. 22 : 9.

Zie hier één der schoonste trekken uit de gelijkenis der koninklijke bruiloft, waarin de zegeningen van het koninkrijk der hemelen ons geteekend zijn onder de rijke beeldspraak van een vorstelijk bruiloftsmaal.

Het is de bruiloft ter viering van de echtverbintenis tusschen Jezus Christus, den hemelschen bruidegom, en zijn Gemeente, die Hij als bruid heeft aanvaard.

Christus in onverbreekbare liefde en trouw gebonden aan zijn Gemeente en in volkomen gemeenschap met haar vereend; en die Gemeente in liefde en trouw gebonden aan Hem en Hem deelachtig met al zijn rijkdom en heerlijkheid — dat is de eeuwige echtverbinding, waarin de rijke echtgedachte ten volle is gerealiseerd.

En het feestmaal ter viering van dien echt is gereed. Gereed is de feestzaal, en gereed is voor alle gasten de feestkleedij, en gereed is de feestdisch, en gereed zijn de harpen en citers voor het feestgezag. Ja, alles is gereed. Mochten we het maar steeds heel goed verstaan, dat alles gereed is!

En hoe treffend is het de zegeningen van het koninkrijk der hemelen te zien geteekend onder dat beeld van een bruiloftsmaaltijd.

Bij een feestmaal is het de eer van den gastheer, dat hij geeft en de gasten hebben slechts te ontvangen en te genieten. Zoo stelt de Heere er zijn lust in dat Hij geeft, al meer geeft, vorstelijk geeft, en onzer is het den Gastheer te eeren door te ontvangen en te genieten; altoos weer en steeds meer te ontvangen en te genieten. Dat is één der geheimen in het koninkrijk Gods. Sta het ons maar steeds helder voor het oog!

Aan een bruiloftsdisch daar komt men samen soms van heinde en ver, daar verkeert men vertrouwelijk met den gastheer en alle aanzittende gasten, daar geniet men met elkander het feestmaal, daar zingt men te samen den lof van het bruidspaar. Zoo ook is het aan den bruiloftsdisch van het koninkrijk der hemelen, hier reeds in het voorhof en straks in de feestzaal van het koninklijk paleis in de hemelen. Daar komt men samen van Oost en West, Zuid en Noord, daar leeft men in onderling verkeer met den Gastheer en alle gasten, daar geniet men met elkander het feestmaal van het Lam, daar zingt men bij het getokkel der harpen den lof van Jezus en den lof des drieëenigen Gods.

Welzalig dien Hij heeft verkoren,
Die uit al 't aardsch gedruisch
Mag naderen en zijn heilstem hooren
en wonen in Zijn huis.

Wie mag dat? Hoort het woord des konings: „Gaat op de uitgangen der wegen en zoo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft.”

Dat is het bevel des konings tot zijne knechten, tot zijn volk op aarde alle eeuwen door, ook tot de Gereformeerde Kerken van Nederland.

Het is het groote Evangelisatiebevel en het voor alle eeuwen geldende zendingsbevel.

Gaan op de uitgangen der wegen; op **alle** uitgangen van **alle** wegen, **overal** waar menschen wonen, waar menschen geboren worden en leven en sterven — dat is des Konings bevel. Geen weg te ver, te steil, te donker, te diep, te gevaarlijk! Als er menschen wonen — dan zegt de Koning: „Gaaf heen, en zooveel als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft.”

Wat is dat schoon! De koning sluit niemand uit. Hoe schuldig en verdorven zij ook zijn, hoe diep zij ook zijn verzonken in bange ellende — des Konings woord is: „Zooveel als gij er vinden zult, roept ze tot de bruiloft.” Ja, aan den bruiloftsdisch in het koninkrijk der hemelen is er plaats, ook voor den diepst gevallen, en den zwaarst schuldige. En onzer is het te gaan op de uitgangen der wegen en allen die we vinden te roepen tot de bruiloft, dat is ze te roepen tot Jezus, den Heiland van zondaren, te roepen tot de zaligheid, die in Christus is bereid, te roepen tot den hemel, die voor zondaren is geopend, te roepen om te komen tot God.

Onzer is het te gaan ook op de uitgangen der wegen op Java en Soemba en de tienduizenden, die daar dolen in duisternis en schaduwen des doods, te roepen tot de bruiloft in het koninkrijk Gods. En dat roepen is niet te vergeefs. Niet alsof ons roepen den Javaan of Soembanees zou brengen tot de bruiloft. Die toebrenging is ons werk niet. Dat is en dat blijft overal en alle eeuwen door het machtig, het alle onwil en tegenstand overwinnend werk van den Geest des Heeren. Maar die Geest is ook op de Zendingenvelden. En Hij zal dat roepen weerklank doen vinden. En zoo zullen zij komen van de uitgangen aller wegen. En de bruiloft zal vervuld worden van aanzittende gasten.

En, Lezer! zult ook gij onder die aanzittende gasten in de feestzaal des hemels plaats hebben?

Laat ons toezien dat we niet buitengesloten worden of..... worden uitgeworpen omdat het bruiloftskleed der gerechtigheid van Christus ons ontbreekt!

W. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

Synodale Besluiten.

De Generale Synode te Arnhem heeft haar arbeid voleind. Niet minder dan vijf weken had zij noodig om al de zaken, die aan de orde waren, behoorlijk te bespreken en daarover eene beslissing te nemen. Op het menu van deze Synode nam de Zending een zeer belangrijke plaats in. En de Zending behoeft niet te klagen over gebrek aan belangstelling en sympathie. Zelfs mag gezegd, dat de Zending het meest in aller waardeering en liefde deelde. Zeer gewichtige besluiten zijn er genomen. Ook besluiten, die gepaard gingen met het toestaan van aanzienlijke uitgaven. Blijkbaar wilde echter op de Zending niemand beknijselen. Algemeen voelde men, dat het met de Zending vooruit moet, omdat de

Heere het werk zegent. Niemand durfde of wilde op de Zending bezuiniging voorstellen. Bijna alle besluiten zijn dan ook met algemeene of schier algemeene stemmen genomen. Er was ten opzichte van de Zending groote eenparigheid. Over andere zaken waren de meeningen soms zeer verdeeld, maar als er dan weêr een Zendingsonderwerp aan de orde kwam, was het dadelijk weêr uit met de verdeeldheid en was men het weêr met elkander eens.

Ook in de Kerken hebben de besluiten der Synode in zake de Zending een uitnemenden indruk gemaakt. Van onderscheidene zijden is ons dit gebleken. Een schitterend bewijs van belangstelling en waardeering ontvingen we van A. T., die

Een gift van f 1000

zond voor de Generale Kas onder de bij-

voeging: „Met het oog op de ferme besluiten die de Synode te Arnhem ten opzichte van de Zending nam”.

Deze mooie gift heeft ons verblijd en verkwikt. Moge dit kostelijk voorbeeld navolging vinden!

Er zal nu heel wat geld noodig zijn. De uitvoering van de besluiten der Generale Synode zal aanzienlijke uitgaven vorderen. Maar we vertrouwen dat onze Kerken hare liefde voor de zending ook door daden zullen toonen. De algemeene malaise dringt tot inkrimping der uitgaven, zooveel dit kan. Maar voor de zending mogen de bijdragen niet verminderd, maar moeten deze veeleer verhoogd. Dat moet om 's Heeren wil. De rijke zegen, die de Heere op onze zendingsterreinen geeft, dringt tot betoon van dankbaarheid in verhooging van liefde, gebed en offervaardigheid.

Een der belangrijkste besluiten der Generale Synode betreft

De emeriteering van Ds. D. Bakker.

In hare zitting van Woensdag 27 Augustus nam de Synode op voorstel harer commissie het volgende besluit:

„De Generale Synode, met droefheid kennis genomen hebbende van de mededeeling van Ds. D. Bakker, dat hij om gezondheidsredenen ontslag vraagt uit den actieven dienst, besluit aan Ds. D. Bakker, docent der opleidingsschool te Djocjakarta, onder hartelijke dankzegging voor al den zooveel omvattenden, gewichtigen en gezegenden arbeid, dien hij tal van jaren heeft mogen verrichten, op de meest eervolle wijze ontslag te verleen en uit den actieven dienst, ingaande den 1sten October 1930 en zulks onder toekenning van pensioen volgens de daarvoor vastgestelde regeling.”

Daarna richtte de Voorzitter der Synode zich tot Ds. D. Bakker, die tegenwoordig was, met een woord van groote waardeering en warmen dank. De Heere heeft U — zoo sprak hij — genade en eere gegeven.

Omdat de jaren in Indië dubbel tellen, heeft Ds. Bakker meer dienst- dan levensjaren. Het heengaan thans vervult met weemoed. Maar wij gelooven, dat de Heere regeert..... rondom Hem zijn wolken en donkerheid. Wij kunnen vaak niet zien, waarom Hij ons van den post, die ons lief is, terugroept. Maar gerechtigheid is bij Hem.

De Heere geve U naar het lichaam k-aacht en naar de ziel verheerlijke Hij aan U Zijn genade.

Spontaan werd Ds. Bakker staande de zegenbede uit Ps. 134 toegezongen.

In dezelfde zitting besloot de Generale Synode tot

De benoeming van Ds. A. Pos.

Op voorstel der commissie voor de zaken der Zending nam de Synode het volgende besluit:

1e. Ds. A. Pos te Djocjakarta te benoemen tot docent aan de Opleidingsschool op Java, en hem toe te staan, een jaar van voorbereiding, geheel of gedeeltelijk door te brengen in Britsch-Indië.

2e. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, in overleg met de afzonderlijke Vergadering van missionaire Dienaren des Woords op Java en met de Docenten der Opleidingsschool tot de benoeming van een derden docent over te gaan, zoodra een geschikt man daarvoor zal zijn gevonden.

Aan Ds. A. Pos is telegrafisch zijn benoeming tot docent gemeld. Eenige dagen later kwam telegrafisch het bericht in, dat hij deze benoeming aanneemt. De Synode heeft hem daarvoor per telegram haar blijdschap betuigd.

Deze benoeming is niet onverwachts geschied. Er werd vrijwel algemeen op gerekend, dat Ds. A. Pos zou worden benoemd in plaats van „Vader Bakker”.

Ds. Pos begeerde deze benoeming niet. De aanneming beteekende voor hem een offer. Hij zou veel liever zijn gebleven in zijn tegenwoordigen arbeid. Door den sterken drang, die de Afzonderlijke Vergadering van missionaire predikanten en niet het minst de docenten Ds. D. Bakker en Dr. F. L. Bakker op hem hadden geoefend, heeft hij ten slotte toegegeven om zich deze benoeming te laten welgevalen. Voorloopig blijft hij echter nog alleen in dienst van de Kerk te Amsterdam. Eerst moet zijn opvolger Ds. D. J. B. Alaart zijn werk van hem hebben overgenomen, eer hij zich kan gaan voorbereiden voor zijn arbeid als docent. Vermoedelijk zal die overdracht van het werk aan Dr. Allaart geschieden aan het eind van 1931. En daarna acht Ds. Pos dan nog een jaar noodig te hebben voor studie, deels in Voor-Indië en deels op Java. Hij zal dus niet voor 1 Januari 1933 in functie kunnen treden als docent aan de Opleidingsschool.

Voorts is door de Synode ook reeds opdracht gegeven tot de benoeming van een derden docent, zoodra een daarvoor geschikt man zal zijn gevonden.

Niet minder belangrijk is het besluit der Generale Synode in zake de benoeming van een

Hoogleeraar in de Zendingvakken.

Door de deputaten voor de Zending was een uitvoerig rapport ingediend betreffende eene betere vooropleiding voor missionaire predikanten, artsen en onderwyzend en verplegend personeel. Naar hun oordeel was daarvoor noodig de benoeming van een „Zendingsprofessor”. En nu heeft de Synode eerst dit besluit genomen:

1. De Synode betuigt haar dank aan de deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen voor het opstellen van het rapport inzake de „betere vooropleiding” en voor den velen en gewichtigen arbeid voor de opstelling van dit rapport vericht;

2. Zij besluit maatregelen te nemen, welke kunnen leiden tot de benoeming van een Hoogleeraar in de Zendingvakken aan de Theol. School te Kampen;

3. Zij besluit, een commissie te benoemen om over de practische uitvoering van het sub 2 genoemd besluit staande de Synode advies uit te brengen.

Wat betreft de uitvoering van dit besluit nam de Synode eenige dagen later op voorstel van de daarvoor aangewezen commissie de volgende beslissing:

1e. Het besluit van de Synode in haar negende zitting aldus aan te vullen, dat gelezen worde: „zij besluit maatregelen te nemen, welke kunnen leiden tot de benoeming van een buitengewoon hoogleeraar in de zendingvakken aan de Theologische school te Kampen”.

2e. Aan de Curatoren der Theol. School op te dragen, tegen de eerstvolgende Generale Synode een ontwerp van wijzigingen in de bestaande regelingen, zooals deze wijzigingen door het sub 1 genomen besluit noodzakelijk worden, vast te stellen en aan de Synode ter goedkeuring voor te dragen.

3e. Aan de Curatoren en Hoogleeraren der Theologische School op te dragen, voor zij definitieve voorstellen inzake de benoeming van een Hoogleeraar in de Zendingvakken aan de Synode voorleggen, overleg te plegen met de Theologische faculteit der Vrije Universiteit, voorzover zulks mogelijk is.

4e. Aan de Curatoren en eveneens aan de Deputaten voor de Zending op te dragen uit te zien naar een persoon, geschikt om benoemd te worden tot Hoogleeraar in de Zendingvakken, met dien verstande dat Curatoren en Deputaten voornoemd elkan- der op de hoogte houden van den stand van zaken.

5e. Aan de Deputaten voor de Zending

op te dragen zoodra hun aandacht op een geschikt persoon gevestigd is, in overleg te treden met de afzonderlijke vergaderingen op Midden-Java en op Soemba, en daarna hun gemotiveerd advies uit te brengen aan de Curatoren der Theologische School, die daarna, behoudens het sub 3 bedoeld overleg, tezamen met het moderamen der Zendingsdeputaten een voordracht ter benoeming van een hoogleeraar in de Zendingvakken gereed maken een en ander naar de regelen daarvoor gesteld, met dien verstande dat eerst nadat een bepaalde voordracht omtrent een te benoemen persoon mogelijk is, beslist zal worden, welke Zendingvakken zullen worden opgedragen aan den te benoemen Hoogleeraar.

6e. Aan de Curatoren op te dragen om indien het mocht zijn, dat er voor den 31 Juli 1932 een voordracht gereed was, daarvan kennis te geven aan het Moderamen der tegenwoordige Generale Synode, met verzoek de Synode te doen samenkomen.

7e. Deze Generale Synode provisorisch te sluiten en aan het Moderamen op te dragen de Synode te doen samenkomen voor de zaak der benoeming van een Hoogleeraar in de Zendingvakken en wat daarmee samenhangt, indien de sub 6 genoemde voorwaarde wordt vervuld, en zulks binnen twee maanden nadat het verzoek daartoe inkwam.

8e. de verdere beoordeeling en beslissing over wat het door de deputaten voor de Zending bij de Generale Synode ingediende rapport inzake „betere vooropleiding” voorstelt betreffende missionaire artsen en verplegend en onderwyzend personeel te laten rusten, totdat een hoogleeraar in de Zendingvakken zal zijn benoemd.

De Generale Synode heeft dus deze zaak belangrijk genoeg geacht om met het oog daarop de gelegenheid open te laten om weer bijeen te komen voor de benoeming van een hoogleeraar in de zendingvakken.

Als men nu maar spoedig een geschikt persoon kan vinden, over wien men het met elkander eens kan worden, dan behoeft het niet al te lang te duren eer er een voordracht gereed is. Komt er een voordracht klaar voor den 31 Juli 1932, dan wordt deze Generale Synode weer bijeengeroepen om over de benoeming van een Hoogleeraar in de zendingvakken eene beslissing te nemen. We hopen van harte, dat er weldra een voordracht gereed kome.

Met belangstelling werd ook afgewacht wat de Synode zou besluiten betreffende de toetreding van de Zending der Geref. Ker-

ken tot den Nederlandschen Zendings-Raad. Niet alleen in den boezem onzer Kerken, maar ook daarbuiten werd door sommigen met eenige spanning uitgezien naar de beslissing, die de Synode te dezer zake nemen zou.

De deputaten voor de Zending hadden eenparig geoordeeld zich over deze zaak te moeten onthouden van een advies en de beslissing te moeten overlaten aan de Synode. In hun kring leefde echter de gedachte, dat er tegen een volledige aansluiting bij de Ned. Zendings Raad zeer ernstige bezwaren bestonden, maar dat eenig contact toch wel wenschelijk ware.

Namens de commissie voor de zendingszaken bracht Dr. H. A. van Andel over deze zaak in de Synode een zeer belangrijk rapport uit.

Geheel in overeenstemming met de gedachte, die bij de deputaten leefde, nam de Synode het volgende besluit:

1e. de handelingen der Deputaten voor de Zending inzake den Nederlandschen Zendingsraad goed te keuren;

2e. uit te spreken:

a. dat de Gereformeerde Kerken prijs stellen op contact en een zeker verband in zendingszaken met die zendingscorporaties, die op rechtgeloovig standpunt staan; en zich zouden kunnen aansluiten bij den Nederlandschen Zendingsraad, indien deze een geheel eigen, zelfstandig instituut vormde;

b. dat zij zich echter niet kunnen aansluiten bij den Nederlandschen Zendingsraad, omdat deze lid is van den Internationalen Zendingsraad, die zonder nadere keur alle zendingscorporaties wil vereenigen en onjuiste opvattingen heeft inzake de taak der Zending op sociaal en politiek gebied;

3e. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, den Nederlandschen Zendingsraad met het sub 2e. genoemde in kennis te stellen en met dezen Raad, indien dit door hem gewenscht mocht worden, nader te overleggen, op welke wijze de bezwaren tegen die aansluiting zouden kunnen worden weggenomen;

4e. goed te keuren, dat de te benoemen Deputaten voor de Zending:

a. ingeval de Nederlandsche Zendingsraad hen daartoe uitnoodigen mocht en zij zelfden dit wenschelijk mochten achten, enkelen hunner aanwijzen om als buitengewone leden zitting te nemen in den Nederlandschen Zendingsraad en aan diens arbeid deel te nemen zonder dat daardoor de Gereformeerde Kerken in enig opzicht door de besluiten van den Raad worden gebonden of daarvoor verantwoordelijk zijn;

b. zoolang de medewerking sub a genoemd duurt, een evenredig deel van de kosten van den Raad te betalen uit de Generale Kas.

Tegen de laatste alinea van 2e a hadden enkele broeders eenig bezwaar, maar overigens is dit besluit met algemeene stemmen genomen. We gelooven, dat de Synode hierbij wijs heeft gehandeld. Met de genomen beslissing kunnen we ons ten volle vereenigen.

Het bezwaarschrift van Ds. K. v. Dijk.

Door Ds. K. van Dijk te Keboemen was ter Generale Synode een bezwaarschrift ingediend tegen de afzonderlijke vergadering van missionaire dienaren des Words op Midden-Java betreffende haar houding ten opzichte van het psalmboek van Ds. K. v. Dijk. Ook het Zendingsblad heeft enkele malen iets van dat geschil medegedeeld.

Te dezer zake heeft de Synode besloten:

1. over het gerezen geschil tusschen Ds. K. van Dijk en de afzonderlijke vergadering van Missionaire predikanten inzake het onderzoek van het Psalmboek van Ds. van Dijk, geen oordeel uit te spreken, aangezien er blijkbaar misverstand heeft bestaan;

haar leedwezen uit te spreken, dat dit geschil is gerezen:

en er bij Ds. K. van Dijk en de afzonderlijke vergadering op aan te dringen dit geschil door nader onderling overleg in der minne weg te ruimen;

2. met de commissie der afzonderlijke vergadering groote waardeering uit te spreken voor den omvangrijken arbeid door Ds. van Dijk aan de bezorging van een volledig Psalmboek besteed, maar tevens instemming te betuigen met de Deputaten voor de Zending; dat Ds. van Dijk beter had gedaan het geschil tusschen hem en de afzonderlijke vergadering niet publiek in de pers te bespreken, maar zich te hebben bepaald tot een behandeling daarvan alleen in kerkelijken weg;

3. aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen de afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten op Midden-Java te verzoeken, dat zij overeenkomstig art. XVI der Zendingsorde en de uitspraken der Generale Synode van 1905 te dier zake, ter bevordering van meerdere uniformiteit tusschen wat op de verschillende terreinen in den dienst der Zending gezongen wordt, alsmede ter bevordering van het gebruik der psalmen,

voorstellen betreffende wat gezongen behoort te worden, in te dienen bij de Deputaten der Generale Synode voor de Zending, zoo mogelijk voor den 1sten Januari 1933, welke voorstellen dan door deze Deputaten met hun advies ter beoordeeling en beslissing aan de volgende Generale Synode zullen worden voorgelegd;

4. van dit besluit kennis te geven aan Ds. K. van Dijk te Keboemen en aan de afzonderlijke vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java.

Van harte hopen we dat door het verstandig besluit der Synode deze onaangename zaak weldra tot het verleden zal behooren.

Wonosobo.

Stellig vormt de beslissing, die de Synode nam in zake Wonosobo, een van de belangrijkste besluiten, die ten opzichte van de Zending zijn genomen.

Het voorstel, dat de deputaten voor de Zending ter Synode hebben gebracht, is met algemeene stemmen onveranderd aangenomen. In het No. van Juli hebben we dat voorstel medegedeeld. We behoeven dat nu niet te herhalen. De verzorging van Wonosobo, die zoo lang om afdoende regeling heeft gevraagd, zal nu, naar te verwachten is, weldra behoorlijk geregeld worden.

Met zeer krachtigen steun van de gezamenlijke Kerken, zal de Kerk te Heeg met de andere Friesche Kerken Wonosobo van de Kerk te Delft overnemen en verzorgen gelijk het behoort.

Daartoe is noodig, dat nog dit jaar bij de Regeering een plan voor den bouw van een hospitaal te Wonosobo worde ingediend. Voor dien bouw zullen de Kerken in Holland naar raming f30.000 moeten bijdragen. De bouw van dit hospitaal is één van de meest noodzakelijke dingen op ons Zendingsveld. Weldra zal er nu van alle Kerken voor dit zoo hoog noodige doel eene collecte worden gevraagd.

Medan's Zendingsplan.

Ook van Medan's Zendingsplan is ter Synode met sympathie kennis genomen.

Gelijk men weet wil Medan's Kerk onder de pl.m. 300.000 Javanen op Sumatra zendingswerk beginnen. De finantieele krachten van Medan's Kerk schieten echter te kort. Daarom heeft zij zich gewend tot de Generale Synode, terwijl zij tevens hulp verwacht van de zendende Kerken, die op Midden-Java arbeiden, omdat vele Javanen,

die op Sumatra werken, afkomstig zijn van Midden-Java.

De Synode besloot:

1e. goed te keuren, dat de kerk van Medan de geestelijke bearbeiding van de Javanen op Sumatra ter hand neemt,

2e. aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen, op daartoe strekkend gemotiveerd jaarlijksch verzoek van de Kerk van Medan, deze ten behoeve van haar zendingsarbeid onder de Javanen op Sumatra te steunen met een bedrag van ten hoogste f3500 per jaar.

Door dit besluit is het zendingsterrein onzer Kerken belangrijk uitgebreid. Als nu de zendende Kerken, die op Java arbeiden, de verwachte hulp bieden, zal de Kerk te Medan weldra den arbeid onder de Javanen op Sumatra kunnen beginnen, zij het nog niet zoo breed, als men dat wel wenschte.

S., 24 Sept. 1930.

W. B.

Zending Noord-Holland.

De nieuwe kerk te Toengkak.

Ds. A. Pos meldt het volgende:

„Op den 16den Juli werd de nieuwe kerk van Toengkak in gebruik genomen. Reeds van 1925 af waren er plannen voor den bouw van deze kerk. In dat jaar bracht

De nieuwe kerk te Toengkak.

de Holl. zendingskring een bedrag van f 2000.— voor dit doel bijeen, dat echter lang niet genoeg was voor den bouw eener kerk, zelfs een behoorlijk terrein kon in dien tijd voor dat bedrag niet gekocht worden. Eindelijk begin dezes jaars gelukte het een stuk grond voor f 1275.— te koopen. De kerk zelf kostte f 6200.— waarvoor een gebouw gezet is, dat ruim 250 menschen bevatten kan, met een ruime consistoriekamer voor de vergaderingen van den kerkeraad en voor cate-

chisaties. f 2000.— was als jubileums-gave van den Holl. zendingskring nog beschikbaar, f 3000.— is gegeven uit het kerkbouwfonds, terwijl f 2500.— door de gemeente geleend is.

Onder groote belangstelling werd de kerk den 16den Juli in gebruik genomen.

Aan de nieuwe kerk op Klitren, Djokja, voor de gemeente van Gondokoesoeman, en aan de kerk van Wates wordt thans met groote kracht gebouwd."

De foto van de Kerk te Toengkak plaatsen we bij dit bericht. W. B.

Gebedsverhooring.

Voor enkele weken hield ik een koempoelan in de dessa Toendan, een plaats in den omtrek van de hulphospitalen Tandjoengtirta en Tjandisewoe. Wij hadden daar een samenkomst van allerlei belangstellende menschen uit dezen omtrek, die ook door vele Christenen van de gemeenten Tandjoengtirta, Tjandisewoe werd bezocht. De bedoeling van deze koempoelan was om de nieuwe of de belangstellende menschen hier elkander te laten ontmoeten, om ze te doen zien, dat er ook in andere dessa's velen waren die begeerden Christenen te worden, en om ze elkander te laten opwekken en versterken.

Ongeveer 200 menschen waren daar vergaderd in een dessahuis, waar een der wanden eruit genomen was, opdat degenen die niet binnen konden zitten, buiten een plaats konden vinden en zoo toch de koempoelan bijwonen. Ze waren allen op matten op den grond gezeten, de mannen aan den eenen, en de vrouwen aan den anderen kant.

In deze vergadering hebben meer dan twintig menschen uit verschillende plaatsen gesproken. Er waren er, die vroeger op allerlei wijze hadden gezocht naar kawiloedjengan, zaligheid op al die verschillende wijzen die het Javaansche leven kent, door van een goeroe elmoes allerlei vreemde wijsheid te leeren, door als kluizenaar op een kerkhof, in een grot bij de rivier, of aan het strand te gaan zitten, door te vasten, en al dergelijke dingen, doch zij hadden den vrede van hun ziel niet gevonden. Toen was Jezus in het Evangelie tot hen gekomen, en hij had ze zaligheid geschonken en vrede voor hun hart, door hem hadden ze God leeren kennen en mochten ze leven in Gods gemeenschap. Anderen getuigden hoe zij eerst de zonde hadden gediend, maar niet

hadden verstaan hoe dat alles verkeerd was in het oog van God, totdat het Evangelie ze vermaand en bestraft had over hun leven, en zij nu begrepen, dat dit leven kwaad was in Gods oogen. Jezus gaf ze nu een nieuw leven, waarin ze begeerden Gods wil te doen. Al deze menschen getuigden, ieder op zijn eigen wijze, van wat Jezus in hun leven gedaan had, en het was ontroerend in deze eenvoudige woorden het te mogen hooren en zien, dat Jezus de levende Zaligmaker is, die nog altijd Zijn werk doet, en dat de Heilige Geest nog altijd menschenharten vernieuwt.

Op deze vergadering waren ook een tiental menschen uit Ngembes, een dessa in het bergland van Wonosari, die van Sorogedoeg uit bewerkt wordt. Tot hen behoorden ook een paar oude menschen, die een kleindochter, een meisje van zes jaar bij zich in huis hebben. Het kind was de lieveling van deze oude menschen.

Op een Zaterdagnacht werd het kind ernstig ziek. Het was zoo koortsig, en het ijde zoo, dat de beide oude menschen ernstig ongerust waren, dat het kind sterven zou. Toen het morgen werd, ging de oude man op weg naar Sorogedoeg, om daar de koempoelan bij te wonen, en tegelijk in het hulphospitaal hulp te gaan vragen voor de kleine zieke.

Toen hij bij den goeroe indjil kwam, vroeg hij: „Wat moet ik toch doen voor mijn zieke kind?" De goeroe indjil zei hem, dat hij in de eerste plaats God bidden moest, die machtig was zijn kind te genezen, en dan den verpleger vragen om na de koempoelan met hem mee te gaan naar huis. Toen zij van den goeroe naar de koempoelan wandelden, liep hij maar voortdurend met gebogen hoofd en tranen in de oogen te bidden om hulp. Ook de goeroe indjil bad in de koempoelan ernstig om het leven van het kind. Na de koempoelan ging de verpleger mee naar Ngembes om te zien wat hij misschien nog voor het kind zou kunnen doen, indien het nog niet gestorven was.

Met een hart vol zorg gingen ze beiden op weg. Groot was evenwel hun verwondering toen ze bij hun thuiskomst het kleine kind met een lachend gezicht op grootmoeders schoot zagen zitten, blijkbaar geheel gezond. De grootmoeder vertelde, dat zij gezeten had bij de ambèn, wakende over de woelige kleine, in angstige spanning omtrent den afloop van dit alles. Toen werd ineens haar huisje vervuld met een vreemd licht, en zij zag

een boog van rood en wit licht, alsof een regenboog over de ambèn heen stond. Langzaam was dit licht verbleekt, en toen was het kind rustiger geworden, de koorts was blijkbaar voorbij, het was gezond en blij, en lachte de menschen weer tegen. Toen de oude man vroeg wanneer het gebeurd was, bleek het kind ongeveer

van Dr. J. Offringa, die thans een zeer gewichtige betrekking bekleed in dienst van de Indische Regeering, en aan het optreden van Dr. K. P. Groot in de plaats van Dr. Offringa als directeur van het Petronella-Hospitaal.

Tot onze blijdschap kunnen we mededeelen, dat Dr. Offringa, hoe zwaar het

Dr. J. OFFRINGA.

Dr. K. P. GROOT.

half negen beter geworden te zijn. Dat was juist de tijd, dat de man daar op den weg van het huis van den goeroe indjil naar de koempoelan zoo ernstig had loopen te bidden.

Ze zagen in dit alles een wonderlijke verhooring van hun gebed, en hebben God gedankt voor Zijn genade. Ook in de dessa Ngembes maakte deze gebeurtenis een diepen indruk. Op de vergadering in de dessa Toendan, waarvan ik in het begin sprak, waren nu ook een tiental menschen uit Ngembes aanwezig.

A. P.

De Vereeniging „Dr. Scheurers Hospitaal”.

(Bij de foto's.)

De Vereeniging Dr. Scheurers hospitaal zond haar Vierendertigste Jaarverslag de wereld in.

Gelijk men weet werkt deze Vereeniging ten behoeve van het bekende Petronella Hospitaal te Djokja, waarvan wijlen de hoog gewaardeerde Zendingsarts Dr. J. G. Scheurer de eerste directeur was.

Het verslag herinnert allereerst aan het groot verlies, dat het Petronella Hospitaal heeft geleden door het vertrek

vertrek uit Djokja hem ook viel, zich in zijn nieuwen werkkring bij aanvang uitnemend kon schikken, terwijl ook Dr. K. P. Groot tot zijn volle tevredenheid in goede samenwerking met de andere artsen en het verplegend personeel, de leiding van het Petronella-Hospitaal waarneemt.

Van beide heeren biedt het Zendingsblad hierbij een goed geslaagde foto.

Voorts is het volgende aan het genoemde Jaarverslag ontleend.

De uitbreiding van het Bestuur, die op de laatste Jaarvergadering haar beslag kreeg, heeft reeds in de praktijk goede resultaten afgeworpen. De beide dames, die de benoeming aanvaardden, Mevrouw de Wed. C. van der Vliet—Kool en Mej. G. G. Groot hebben met kracht den arbeid aangevat in de Classis Zaandam en Enkhuizen. Tot onzen spijt is de Classis Alkmaar in het Bestuur nog niet vertegenwoordigd, omdat de benoemde bedankte. De komende Jaarvergadering zal in deze vacature alsnog dienen te voorzien, door een keuze te doen uit het door het Bestuur gestelde tweetal, bestaande uit de dames Mevrouw W. C. Schenkeveld—Verburg te Alkmaar en Mevrouw E. Donner—Honig te Broek op Langen-

dijk; als tegencandidaat tegen het aftredende lid Mevrouw C. Harrenstein—Fernhout stelde het Bestuur Mevrouw A. J. Drewes—Fukkink te Amsterdam. Verhoogde activiteit is zeer noodig, omdat, onder den zegen Gods, het werk in Indië zich gestadig uitbreidt en de ontwikkeling van het werk in Holland daarmee niet gelijken tred hield. Weer staat een groot terrein in het Djocjasche voor bearbeiding open, doordat een milde gever meer dan f 100.000.— beschikbaar stelde voor het aanpakken van nieuw werk, van welk bedrag de helft voor Wonogiri werd bestemd. Wat de taak der medische Zending daar zijn zal, is nog niet uit te maken, maar ongetwijfeld zal ook daar straks gearbeid moeten worden, terwijl op heel het terrein nieuwe mogelijkheden zich voordoen. En zegen Gods in Indië vraagt van ons uit den aard der zaak grootere krachtsinspanning. Maar daarover kunnen wij ons toch slechts verheugen.

Verhoogde activiteit brengt ook mede het inslaan van nieuwe wegen. Een poging in die richting is de uitgave van een serie briefkaarten, die het werk in en om het Petronella-Hospitaal in beeld brengen. Bedoeling dezer uitgave is niet allereerst om de kas der Vereeniging te stijven, maar om het werk van het Hospitaal onder veler oogen te brengen. De serie bestaat uit vier briefkaarten, de prijs per briefkaart is 10 cents. Op verzoek wordt een enveloppe, inhoudende 5 maal 4 briefkaarten, ter waarde dus van f 2.—, gaarne toegezonden door Mevrouw Harrenstein—Fernhout, Sarphatistraat 77, Amsterdam-Centrum. Als propagandamiddel voor den arbeid van het Hospitaal dienen nog steeds de lantaarnplaatjes en het filmpje, maar de vraag daarnaar was in het laatste jaar gering. Wat de film betreft, de oorzaak lag mede in het feit, dat de Heer H. van den Brink door studie verhinderd was veel tijd aan het vertoonen en uitleggen te besteden. In het najaar hoopt hij over meer tijd te beschikken.

Dat de liefde bij velen voor het Petronella-Hospitaal nog aanwezig is, bleek ook dit jaar weer, doordat een tweetal legaten werd ontvangen, een van f 2000.— en een van f 3000.—. Mede dientengevolge waren de financiële resultaten van het afgelopen jaar gunstig, vergeleken bij het vorige jaar. De contributies bedroegen f 6271.06, de giften f 5646.51, de onkosten waren f 84.—, zodat aan den Ker-

keraad kon worden afgedragen het mooie bedrag van f 11833.57, of ruim f 4000.— meer dan in 1928/29. Deze groote vooruitgang is vooral te danken aan de giften, de contributies brachten ruim f 200.— meer op. Toch is dit laatste feit van groote betekenis, wij wijzen er met groote vreugde op. Gaarne wijzen wij ook even op het stille liefdewerk van Mej. M. te Amsterdam, die een en andermaal een aantal keurig aangekleede poppen voor de kinderen in het Hospitaal bij een der bestuursleden bezorgde. In Djocja zijn ze met gejuich ontvangen.

Wij treden weer een nieuw jaar in. Moge het zijn, onder den zegen des Almachtigen, een jaar van verhoogde krachtsontplooiing, dat ons een groote stap nader brengt bij het ideaal: Allen in Noord-Holland en velen in de andere provincies mobiel voor het heerlijke werk van het Petronella-Hospitaal!

Het Bestuur der Vereeniging
„Dr. Scheurer's Hospitaal”:

Mevr. de Wed. C. VAN EEGHEN—VAN MARLE, *Presidente*, „Midduin”, Aerdenhout.

Mej. N. P. DE GAAY FORTMAN, *Secretaresse*, Marconistraat 13, 's-Gravenhage.

Mej. J. H. SCHUT, *Penningmeesteresse*, Amsteldijk 84, Amsterdam (Z.) Postgiro No. 40504.

Mevr. H. H. UBBINK—WOLTJER, *2e Secretaresse*, Geref. Pastorie, Zevenhoven (Z.-H.).

Mevr. de Wed. E. BREEN—NEIJENS, Bloemgracht 140, Amsterdam (C.).

Mevr. A. ANEMA—GERTZEN, Florastraat 11, Haarlem.

Mevr. C. HARRENSTEIN—FERNHOUT, Sarphatistraat 77, Amsterdam (C.).

Mej. H. PENAAAT, Keizersgracht 269, Amsterdam (C.).

Mej. G. C. GROOT, Enkhuizen.

Mevr. de Wed. C. VAN DER VLIET—KOOL, Buiksloot.

Dr. W. G. HARRENSTEIN, *Adviseur*, Sarphatistr. 77, Amsterdam (C.).

Juni 1930.

Zending Zuid-Holland Noord.

Tirtamaja.

(bij de foto)

Tirtamaja is de hoofdplaats van een der talrijke onderdistricten in Soerakarta. Het Gouvernement Soerakarta is verdeeld, wat

het Javaansche Bestuur betreft, in regentschappen met een regent aan het hoofd. Elk regentschap is in districten verdeeld met een wadana aan 't hoofd. Elk district in onderdistricten met een assistent-wadana. Een van die onderdistricten is Tirtamaja.

Het ligt heel afgelegen: van Solo uit

Daarna kwam er een eigen goeroe. Voor aan op het plaatje staat hij: Mas Widayat-maka met zijn vrouw, die hun eerste kindje op den arm draagt.

Het lage bamboehuis is hun woning en tegelijk de Kerk. De heele gemeente staat er voor. Wat een handjevol menschen: zóó weinig Christenen pas in dat heele stuk

Tirtamaja.

eerst 35 K.M. Zuidwaarts naar Wonogiri, dan verder Zuidwaarts nog 11 K.M. en dan 16½ K. M. Oostwaarts, dus diep in het Wonogirische.

Hoe komt nu de Zending in dat afgelegen Tirtamaja, terwijl op den weg er heen zoovele dorpen liggen, waar, zoover wij weten, nog geen belangstelling is?

Hoe kwam het Evangelie in Tirtamaja? Er woont daar een oude moeder. Een van haar zoons was ambtenaar in een heel ander deel van die streek, ver daarvandaan. Doordat een familielid van dien zoon colporteur was, kwam hij in aanraking met het Evangelie. Lange jaren onderzocht en las hij, een enkelen keer kwam hij met Christenen in aanraking. Eindelijk werd hij Christen. En toen kon hij het nieuwgevonden levensgeluk niet voor zichzelf houden; het sprak vanzelf, dat toen het Evangelie ook kwam in zijn geboortedorp Tirtamaja. Hij beleefde de vreugde, dat zijn moeder en bijna de geheele familie tot het geloof kwamen. Zoo werd Tirtamaja een nieuw begin. Eerst werd het nog verzorgd door een goeroe-Indjil (Evangelisatie-helper), die er ruim 25 K.M. vandaan woonde, en tweemaal per maand daarheen wandelde.

van 't Wonogirische.

Hebt ge wel eens ingedacht, hoe moeilijk het voor hen is?

Denk eens aan alle voorrechten, die ge als Christenen in Holland hebt: het leven in een Christenland, in een Gereformeerde Kerk, het van kind af onderwezen zijn, Uw Christelijk dagblad, de kerkelijke bladen, Uw scheurkalender, de velerlei Christelijke lectuur, het contact en den omgang met oudere en meer ervaren Christenen, Uw Zondagsdagen, Jeugddagen, enz. enz.

Van dit alles hebben déze Christenen van Tirtamaja bijna niets. Daar zijn we nog niet aan toe, men kan niet alles tegelijk beginnen. Ze hebben eens per week catechisatie en ze gaan Zondags naar de Kerk. Ook hebben ze nu en dan een vergadering om te bespreken, hoe ze het Evangelie aan hun omgeving kunnen brengen. Als ze lezen kunnen (lang niet allen kunnen dat, al wordt er op gewezen, dat lezen voor Christenen noodzakelijk is) lezen ze dagelijks in den Bijbel. Ze hebben een enkel Christelijk boek. Er is een begin gemaakt met de uitgave van preeken. En ze moeten dagelijks ondervinden, dat ze anders zijn dan hun omgeving.

Ze leven in de desa, waar ze van kind af gewoond hebben, maar ze hooren er niet meer bij. Ze moeten bij zooveel oude gebruiken, waar ze vroeger aan meededen, zich afzijdig houden. Voor zoover de desa-gewoonten samengeweven zijn met 't oude godsdienstige leven, zijn ze voor de Christenen verboden terrein. En toch is de desa hun wereld. En is 't Wonogirische, waar nog bijna geen Christenen zijn, hun land.

Daarom is de conferentie van Christenen, die elk jaar in de stad wordt gehouden, van zooveel belang. Daar komen die kleine groepen in aanraking met geloofsgenooten uit andere streken. Velen uit verre desa's komen daar bijeen: uit de eene desa vier, uit een andere twee, uit weer een andere tien. Daar genieten ze in een geheel gevulde kerk in veel grooter kring dan anders de gemeenschap der heiligen.

Als ge 't plaatje van Tirtamaja bekijkt, vergeet dan in Uw gebeden die Christenen in de verstrooiing en in de eenzaamheid niet.

Bidt voor Uw broeders en zusters, dat ze trouw mogen blijven, dat ze aan de verzoeken weerstand mogen bieden, en dat ze met blijde opgewektheid en een vast geloof mee mogen arbeiden om hun volk van den Heiland te vertellen.

Vergeet ook in Uw gebeden den goeroe en zijn gezin niet. 't Is voor hen een eenzame post: zijn vrouw was 't drukke en gezellige ziekenhuis-leven gewend; hij kwam pas van de opleidingsschool van Ds. Bakker.

Ze zijn beiden afkomstig van Oost-Java, waar groote bloeiende Christen-gemeenten zijn. De overgang was wel groot, vooral omdat op allerlei gebied de Vorstenland-sche toestanden zoo heel anders zijn. Ze zijn daar evenzeer vreemdelingen in een vreemd land, als de Europeesche Zendelingen op Java zijn. Bidt God, dat ze een goede plaats mogen vinden in die streek.

J. C. v. A. R.

Verslag v. d. Verg. van Zendingsarbeiders op het Zendingsterrein der Geref. Kerken, gehouden te Djogja, 5 en 6 Aug. 1930.

Veel heb ik ditmaal niet mede te deelen over onze vergaderingen.

Gewoonlijk worden in de Augustus-vergaderingen niet de meeste groote zaken behandeld. Nu waren de programma's buitengewoon bescheiden in omvang, en ook niet al te zwaar op het gewicht. Terwijl het vroeger meermalen is voorgekomen, dat we aan drie volle dagen voor onze

vergaderingen nauwelijks genoeg hadden, kwamen we ditmaal in twee dagen gemakkelijk klaar. En dit ware, vooral nu we het moesten stellen buiten beproefde voormannen, voor onze breedsprakigheid zeker te weinig geweest, zoo we voor vele zware kwesties waren geplaatst.

Van de leden der verg. waren ditmaal verhinderd Ds. Bergema van Keboemen, door ziekte, en Ds. Merkelyn door andere noodzakelijke werkzaamheden. Voor het eerst verscheen op de verg. der doktoren dr. Wiersema van Solo.

Dr. F. L. Bakker moest op deze verg., daar het de laatste maal was, dat hij, vóór zijn aanstaand verlof, van de partij kon zijn, verschillende functies, waarin hij zijn Vader was opgevolgd, of waarmee zijn last nog daarboven was verzaaid, aan anderen overgedragen. Uit de moeite, die het kostte om voor al zijn baantjes onder de overblijvende liefhebbers te vinden, bleek overtuigend hoe groot zijn gewilligheid geweest is, om de goede zaak te dienen, en hoe groot het vertrouwen was, dat onze vergadering in hem stelde. Tot de overgedragen functies behoorde de eindredactie van de Woersitagama (Het Theol. Tijdschrift voor onze Helpers), welke Dr. Esser op zich nam, en de zorg voor het drukken der preeksetsen, die werd opgedragen aan ondergeteekende.

In zijn rapport over de opleidingsschool deelde Dr. Bakker mee, dat het eindexamen zijner leerlingen voor ditmaal bepaald was op 4 en 5 November a.s. Ds. Van Dijk en Ds. Merkelyn worden aangewezen om bij het afnemen van dat examen onze verg. te vertegenwoordigen.

Na dit examen zal de Opleiding voorlopig worden stopgezet, daar Dr. Bakker met verlof gaat, en er niemand is om hem te vervangen.

Begin 1932 hoopt Dr. Bakker een nieuwen cursus te openen. Maar ook dan zal hij er naar alle waarschijnlijkheid alleen voor staan. De tweede docent, die waarschijnlijk dit jaar benoemd zal worden, zal tegen dien tijd met zijne voorbereiding nog wel niet gereed kunnen zijn. En het is de vraag of een derde docent, dien wij hier voor een goede voorziening in de opleiding noodig achten, zoo spoedig gevonden zal worden. In verband daarmee lijkt het ook niet waarschijnlijk, dat er bij het nieuwe begin dadelijk op gerekend zal moeten worden, dat één jaar later reeds weer nieuwe leerlingen zullen kunnen worden aangenomen, zoodat twee leerjaren naast elkander aan de school kunnen worden onderwezen. Een

beslissing hieromtrent wordt thans echter nog uitgesteld.

Over de kwestie van het Jav. Psalmboek was, blijkens haar rapport op deze verg., door de daartoe benoemde Commissie met Ds. Van Dijk gesproken. Men was niet tot overeenstemming gekomen, zoodat de zaak nu aan de orde zal komen op de Gen. Synode. De Commissie had om de zaak van haar kant te belichten een brief gezonden aan de Gen. Deputaten voor de zending, welke den inhoud daarvan ook ter kennis van de Synode zullen brengen.

In verband met deze kwestie had onze Verg. ook het genoegen in haar midden te ontvangen den Inl. predikant van Keboemen, Kjai Soeséna.

Hij was daartoe afgevaardigd door de gezamenlijke Inl. Kerken van het Friesche terrein. Het doel van die afvaardiging was tweërlei. In de eerste plaats wilden zij van onze Verg. gaarne advies omtrent de gedragslijn, die zij hadden te volgen om de eenheid in de diensten der verschillende Kerken op Java, die nu verbroken was, door dat op verschillende terreinen niet één kerkboek werd gebruikt, weer te herstellen. Al zijn er nu, zeide hij, wel Jav. Kerken, die daarover zelf mogen beslissen, wij willen zoo'n beslissing toch niet gaarne nemen zonder Uw advies, daar Gij onze leeraars en onze geestelijke vaders zijt. En in de tweede plaats wilde hij aan onze Verg. meedeelen, dat er bij de Inl. Kerken plannen bestaan om een groote verg. van kerken van geheel Midden-Java ten Zuiden te houden, waar o.a. de kwestie van het Jav. Psalmboek ter sprake zou komen. Zij vroegen nu aan onze Verg. of zij zich op die Synode wilde doen vertegenwoordigen, om de Inlandsche Kerken te helpen met voorlichting en goeden raad, waaraan zij nog zoo zeer behoefte hebben.

Onze Verg. antwoordde Kjai Soeséna, dat het voor haar op dit oogenblik moeilijk was om tusschen de beide kerkboeken, die nu in gebruik zijn, een keuze te doen. Zij zou willen, dat overal beide boeken tegelijk gebruikt werden, hoewel dit praktisch ook wel reeds niet mogelijk schijnt te zijn, daar sommige terreinen voor zich reeds een keuze deden. Zij juicht het toe, dat de Inl. Kerken het initiatief namen om een Synode voor te bereiden, en belooft gaarne op die Verg. door hare afgevaardigden aan de bespreking deel te nemen.

Ds. Esser en Ds. Van Dijk worden benoemd om het advies, dat wij in de genoemde kwestie op die vergadering zullen uitbrengen, voor te bereiden.

Uit de mededeelingen omtrent den arbeid op verschillende terreinen het volgende:

Dr. Esser deelt mee, dat de Chineesch-Inlandsche school te Sidaredja een nieuw gebouw gekregen heeft, waarmee zij flink voor den dag kan komen.

Ook werd voor de Holl. Inl. School te Tjilatjap, wier Hoofd, de Heer Kamerling, onlangs van verlof uit Nederland terugkwam, in Juli een nieuw gebouw in gebruik genomen.

Een leerlinge van de Huishoudschool te Djogja, die, nadat ze haar einddiploma behaald had, te Poerbolingo te werk gesteld werd, interesseert zich daar bijzonder voor het inrichten van handwerklessen aan de verschillende scholen op het Poerbolinggosche terrein, en opende ook een paar kookcursussen te Poerbolingo voor vrouwen en meisjes uit den hooger stand en voor meer eenvoudige menschen.

In het Solosche werden de laatste vier maanden 65 volwassenen en 54 kinderen gedoopt. Bijzonder gezegend was het werk in Boeloekerto, een jonge Gemeente, waar op één Zondag 21 volwassenen en 13 kinderen door den Doop in de Gemeente werden opgenomen. Toen er onlangs avondm. gevierd werd waren er wel 50, die daaraan deelnamen. Ook zijn er nog wel een 30 menschen, die catechetisch onderwijs ontvangen.

Ook de menschen, die in de „zaaimaand" uitgingen om te zaaien, ontmoetten veel belangstelling. Zij hopen, dat bij velen het zaal in goede aarde is gevallen.

In de Gemeenten Gemantar en Wonogiri zijn ouderlingen en diakenen gekozen, die weldra in hun ambt bevestigd zullen worden.

In Keboemen staat de uitbreiding niet stil, doch zij schrijdt slechts langzaam voort.

Helaas heeft de nieuwe missionair, Ds. Bergema, evenals zijn echtgenoot den laatsten tijd geleden door ernstige krankheid, waarvan ze nu gelukkig beide herstellende zijn.

Voor het hospitaal schijnt nog geen nieuwe dokter gevonden te zijn, ter vervanging van Dr. Brummelkamp.

Uit Friesland werd bericht, dat de Kerken daar zich op bepaalde voorwaarden bereid verklaarden om Wonosobo als zendingsterrein te aanvaarden.

Vanuit Keboemen worden pogingen in het werk gesteld om te Wonosobo een Holl. Chin. School te krijgen.

In Poerworedjo wordt onder den consulent, Ds. Van Dijk, het werk zooveel moge-

lijk op den ouden voet voortgezet.

De Gemeente te Poerworedjo, waar plan-
nen bestaan tot het beroepen van een eigen
predikant, is nog niet klaar met de voor-
bereiding van dezen gewichtigen stap.

Aan het Zendingshospitaal heeft Dr.
Flach, die langen tijd ernstig krank was,
den arbeid weer kunnen aanvaarden. Hij
heeft met ernstige moeilijkheden te kam-
pen, die zijn taak zeer verzwaren.

Van het Djogjaasche terrein kunnen ver-
blijvende mededeelingen worden gedaan.

Ten Oosten van de stad blijft de reeds
vroeger gemelde belangstelling aanhouden.
Onlangs werd in één der plaatsen een ver-
gadering belegd, waarin menschen uit on-
derscheidene dèsa's bijeengebracht werden,
die zich min of meer beslist gekeerd hadden
naar het licht, dat door de prediking des
Evangelies in Christus voor hen was opge-
gaan. De bedoeling was, dat deze menschen
van elkander zouden weten en zich aan
elkander zouden sterken. Uit den kring
dier menschen werden treffende getuige-
nissen afgelegd aangaande de beteekenis,
die voor hen het Evangelie van Christus
had. Vooral kwamen twee dingen naar vo-
ren. Er waren er, die lang gezocht had-
den, wat hun bevrediging en rust der ziel
kon schenken. Maar wat ze overal tever-
geefs gezocht hadden, dat vonden zij nu
werkelijk bij Christus, den van God ge-
schonken Zaligmaker. Anderen getuigden
van het wonder, dat zij daarin zagen, dat
Christus van allerlei zonden, waarin zij
vroeger geleefd hadden, wilde verlossen,
en dat Hij van zulke zondaren Zijne knech-
ten, Zijn volk wou maken.

Ds. Pos vertelde ook van een treffende
gebedsverhooring, die in dèsa Ngembes
diepen indruk op de menschen had ge-
maakt.

Een vader had voor zijn zieke kind, ten
einde raad, hulp gezocht te Wonosari,
waar een hulphospitaal van de zending is.
Hij ontmoette daar den Helper, die er hem
op wees, dat alleen God machtig is om uit
allen nood te redden, en dat de genezing
van zijn zieke kind van God moest komen.

Ook vermaande hij hem om tot God de
toevlucht te nemen. Toen smeekten zij sa-
men ernstig om het behoud van de kleine.

Bij thuiskomst vond de vader het kind
geheel veranderd. Het scheen of alle ge-
vaar geweken was. De moeder vertelde, dat
die verandering plotseling was ingetreden,
eenigen tijd nadat haar man van huis ge-
gaan was. Het was geweest of zij in haar
kamer een geheimzinnig licht gezien had, dat
zich concentreerde boven de plaats waar

haar kind lag. En van dat oogenblik af aan
had zij den indruk gehad, dat het beter
werd. Volgens hunne berekening viel dat
oogenblik samen met den tijd, waarop de
Helper met den vader had gebeden.

Een ander opmerkelijk geval betrof een
man, die eerst begonnen was het Evange-
lie aan te nemen, maar zich later terug-
trok. Hij werd ziek. In zijn ziekte gevoelde
hij zich hulpeloos, daar hij alleen woonde.
Toen zag hij iemand tot zich komen, in wien
hij een christen uit de omgeving herkende.

Hij maakte met dien man de afspraak,
dat hij de liefde, die hem nu bewezen werd,
zou beantwoorden door zich bij de Gemeen-
te te voegen, als hij herstellen mocht. Hij
genas. Maar toen hij daarna den man be-
zocht, dien hij in zijne ziekte bij zich had
gezien, bleek deze zeer verwonderd toen hij
vernam, dat het bezoek de inlossing van
een belofte gold. Het gemelde bezoek aan
den zieke bleek alleen in diens verbeelding
bestaan te hebben. Toch gevoelde hij zich
verplicht om wat hij toen beloofd had, te
houden, daar het voor hem was, alsof door
dien man, dien hij gezien had, God tot hem
gekomen was.

Van de Gemeente te Wonosari werd nog
gemeld, dat zij voor eigen rekening een
colporteur had aangesteld.

In Toengkak was de nieuwe kerk in ge-
bruik genomen.

De predikant van de Djogjaasche Ge-
meente, Sopater, was nog steeds ziek, maar
hij is herstellende, zoodat er hoop op zijn
behoud voor de Gemeente bestaat.

Er zijn ook van de Helpers op het Djog-
jaasche terrein ziek, zoodat er gebrek aan
de noodige voorgangers zou bestaan, als er
niet de Opleidingsschool was om met hare
leerlingen bij te springen.

De laatste maanden werden pl.m. 30 vol-
wassenen gedoopt, vooral in de Gemeenten
Saragedoeg en Tandjoengtirta.

Tot Dr. Bakker werd door den Voorz.
onzer Verg., Ds. Pos, namens de verg. een
woord van afscheid gericht, dat getuigde
van de groote waardeering, die wij voor
diens persoon en arbeid hebben. Wij hopen,
dat hij de plaats, die hij ledig zal laten,
weldra weer moge vervullen, en dat ook
zijn verblijf in het Vaderland voor de op-
leiding van onze Helpers, en van de a.s.
Dienaren des Woords van de Jav. Kerken
ten zegen mag zijn.

Dr. Bakker betuigt van zijn kant, dat hij
zich aan den arbeid hier zoozeer verbonden
gevoelt, dat hij daarheen terug verlangen
zal van het oogenblik af dat hij Java zal
verlaten.

Met dank aan God voor den zegen, dien Hij schenkt, en met de ootmoedige bede om Zijn genadigen bijstand bij de voortzetting van den zoo veelvuldigen arbeid, werden onze vergaderingen besloten.

Namens de Verg.,

K. VAN DIJK.

Zending Friesland.

Ds. en Mevr. Bergema.

Met dank aan den Heere kunnen wij mededeelen, dat Ds. en Mevr. Bergema weer hersteld zijn.

Uit een brief, 5 Aug. uit Keboemen verzonden, nemen wij over: „Veel zal ik nog niet kunnen schrijven, want 't vermoeit mij zeer. De typhuskoortsen schijnen iemand zeer te verslappen. Maar wij hebben God gedankt, dat Hij ons weer een voorloopig herstel heeft willen schenken. Ook met mijn vrouw gaat het goed vooruit. Ze zal, als alles goed blijft gaan, deze week wel mogen probeeren wat te gaan loopen. Als mijn vrouw weer een beetje is aangesterkt hopen wij, op advies van Dr. Vonk, nog eenige weken in de kost te gaan om geheel op te knappen. Wij zijn ook zeer dankbaar jegens Dr. en Mevr. Vonk en de zusters, die zooveel zij konden voor ons hebben gedaan, en jegens Ds. en Mevr. van Dijk, die onze kleine meid zoolang onder hun hoede hebben willen nemen.”

Zuster H. F. ten Kate.

Zondag 21 September heeft Zr. H. F. ten Kate afscheid genomen van de Kerk van Heeg. Na het einde der middaggodsdienst-oefening sprak de praeses van den Kerkeraad haar toe, wijzende op de leiding des Heeren, die alle bezwaren had weggenomen en haar weder in staat stelde om naar het Zendingsterrein terug te keeren. Hij wenschte haar den zegen des Heeren toe op reis en bij den arbeid. De gemeente zong haar Ps. 121 : 4 toe.

Lunteren.

De tweede Conferentie.

Lunteren heeft de merkwaardige eigenschap in korten tijd van min of meer belangstellende deelnemers of deelneemsters vurige propagandisten te kweken. Het is daarom dat Lunteren's naam in de vaderlandsche zendingskringen een goeden klank heeft.

En waarlijk geen wonder!

Dat moet mij eerst van 't hart, nu ik

van de eerste door mij bijgewoonde conferentie enkele indrukken zal pogen weer te geven.

Met werkelijk niet geringe verwachtingen ben ik naar Lunteren getogen. Maar verrast en beschaamd ben ik teruggekomen. Christelijk Holland onderwerpt de hooggespannen verwachtingen van zendingsvrienden nog al eens aan een koudwaterbad. Lunteren maakt heel veel goed.

Lunteren heeft zijn eigen sfeer. Het is wonderlijk zooveel als er gebeurt in die paar dagen van „rustig samenzijn” in het vriendelijk conferentieoord. En vermoeiend veel indrukken zijn er te verwerken. Maar toch zou er eigenlijk niets gemist kunnen worden. Het samenzijn onder bijbellezing en referaat, in cursus of studiekkring; de wijde vlucht van den geest naar de verre zendingsvelden en het graven en zoeken dan telkens weer in de diepten van eigen hart; de eindeloze kennismakingen en het vele, vele praten gedurende de drentelwandelingetjes door en om het kamp. Dat alles maar dan nog zooveel meer! De massale maaltijden met hun rumoerige gezelligheid, vaker nog met hun gezellige rumoerigheid; de avondwandelingen met het gemeenschappelijk gezang; het kampvuur; ja maar ook de ontspanning en zelfs de vaak schitterend georganiseerde onzinnigheden — al zal de waardeering van dergelijke reacties uiteenloopen — ze hooren toch alle bij Lunteren. Zij geven samen dat eigen cachet.

Maar ook elke conferentie heeft dan weer iets eighens.

Al heeft zich dan ook een goede traditie gevormd, al is de organisatie uitnemend, al zijn er nog zooveel waarborgen aanwezig voor het welslagen, het kan toch altijd weer mee- of tegenvallen.

Is er iets zoo gevoelig als de stemming op een conferentie? Kan iets even gemakkelijk zoo hoog stijgen, en zoo diep zinken? De sfeer moet telkens veroverd worden.

Het is eerst wat onwennig al die vreemde gezichten en die talloze kennismakingen. Hoe zal het worden? Hoe zullen wij het hebben samen?

Maar toen wij den eersten avond Ds. Rauws gehoord hadden, met zijn rustig zeggen van de dingen wegschuilend achter het gewicht der feiten zelf, toen hadden wij het veilige gevoel, dat de inzet krachtig en belijnd gegeven was.

De zegen en de nood der zending.

Dat beslag is niet meer van ons weggenomen.

Met op- en neergang, o zeker, maar aan dien inzet is de conferentie trouw geble-

ven. 'k Behoef nu niet alles in 't bijzonder te noemen. Wij hebben veel goeds en schoons genoten, in bijbellezing en referaat, in cursus en kring, en het was telkens de variatie op het eene thema: Zegen en nood!

Met dien indruk blij en beschaamd zijn wij heengegaan. Van Nieuw Guinea werd ons verteld. Wondere dingen, bijna te heerlijk. Zóóveel kans en zóóveel vraag! Zóó krachtige doorbraak van de geesteswerking in de harten! Ja, de oogst is wel groot. Maar voor we nog voluit hadden kunnen juichen kwam de schaamte. Want de arbeiders zijn zoo weinige. We kunnen God niet bijhouden, en 't gaat worstelen in onze ziel als wij den Papoea het den zending, die helpen wil maar niet kan, hooren toevoegen: „Wij vragen het U niet meer om ons te helpen; wij gaan het nu den Hemelheer zelf vragen”. Wat moeten wij dan? Danken of klagen? Wij weten het immers niet.

En van Suriname hoorden wij. Krachtiger blijken van geloofsleven dan ooit, en groeiende kansen. Dat was de zegen weer. Maar: geen middelen en geen menschen; bezuiniging waar niet te bezuinigen valt; inkrimping van ons werk waar God werkende is, tenzij..... Dat was weer de nood.

En zoo was het telkens, telkens weer.

Neen, het is niet gemakkelijk in Lunteren te komen.

Dat is méér dan genoeg alleen.

Het is gemakkelijk genoeg om daar uit volle borst en met warme harten te zingen de liederen van geloofsmoed en geesteskracht. Het kost niet veel het daar samen aan te durven: „Delf vrouw en kindren 't graf, neem goed en bloed ons af”. Maar dat voelden wij toch toen die zendingman in gespannen stilte ons daaraan herinnerde, en wij schaamden ons om zijn: „Ik heb niet durven meezingen”.

Neen, het is niet gemakkelijk in Lunteren te komen.

We gingen uiteen met dat rotswoord, waaraan we ons konden vastklemmen: „Hij opent en niemand sluit; Hij sluit en niemand opent”. Maar, daarom gingen wij ook heel klein en beschaamd. En die zware vragen lieten ons niet los: Is er geloofskracht genoeg in Holland voor het geweldige werk, waarvoor wij staan? Zijn er mannen en vrouwen genoeg die zich geven willen? Zijn er geldmiddelen genoeg? Vragen, waarop wij driemaal in tragische eenstemmigheid ontkennend hadden moeten antwoorden.

Ja, daarin ligt wel het grootste belang

van deze conferenties — en dat gaat uit boven de verrijking van onze zendingskenis — dat, terwijl wij daar op dat rustige plekje bijeenzijn, de bewogenheid van het komende Koninkrijk ons verbaast en ontroert, ons wakker schudt en aangrijpt. China en Suriname, Soemba en Nieuw-Guinea, Java en Israël, het is daar alles en het beweegt ons. De zware, heerlijke gangen Gods worden gezien, zoodat wij niet anders kunnen dan bidden: „Uw Koninkrijk kome” en met een diep besef van onwaarde ons zelf aanbieden gaan: „Heere, hier ben ik; beschik over mij”.

De zelfzuchtige vraag naar eigen stichting en opbouw wordt opzij gestuwd door die andere: „Wat kan, wat mag ik doen voor Jezus?”

Dat is de waarde van Lunteren.

Neen we zijn met een conferentie niet klaar.

Wij kunnen een slottoespraak houden, maar daarmee is nog geen einde. Terecht zijn wij daaraan herinnerd.

Wij zijn heengegaan, ieder met een roeping; een roeping tot geloof, tot gebed, tot geloofsgehoorzaamheid.

Geen conferentie-zendingsmenschen moeten wij zijn alleen. Ook geen zendingconferentie-menschen. Er moet nog heel wat franje weg.

Zendingsmenschen moeten wij worden, zonder meer, in den eenvoudigen diepen zin van het woord.

Daartoe heeft Lunteren ons geroepen, krachtig en ernstig.

J. A. C. RULLMANN.

Java-Film en Soemba-Film.

Al eerder is bericht, dat er in het komend seizoen gelegenheid zijn zal, om de Java-Film en óók de Soemba-Film te zien. Tot nog toe bracht de Java-Soemba-Film beelden van de twee Zendingsterreinen, die de Gereformeerde Kerken van Nederland hebben in Ned. O. Indië, n.l. Midden-Java ten Zuiden en Soemba.

Doch zoowel op Midden-Java als op Soemba is het Zendingswerk zoo uitgebreid, dat een aparte film van elk der twee terreinen zeker op haar plaats te achten is; waarom dan ook besloten werd, om en van Midden-Java en van Soemba een afzonderlijke film te laten maken. De bedoeling daarvan is niet, dat de Java-film slechts vertoond zou worden op plaatsen, die meer bij de Midden-Java-Zending geïnteresseerd zijn, en de Soemba-Film meer daar, waar men met de Soemba-Zending

't meest verbonden is; al is een zekere voorliefde te verstaan, toch dient geheel het Zendingswerk aller belangstelling te hebben en hoe langer hoe meer te verkrijgen.

Verblijvend is het daarom, dat uit het Westen van het land reeds aanvragen kwamen om de Soemba-film; gelijk er uit het Noorden van het land ongetwijfeld ook komen zullen, om de Java-film.

Geheel nieuw zijn beide filmen niet; stukken van de Java-Soemba-film zijn er in opgenomen; doch de uitbreiding van reis, volk en land, en van het Zendingswerk is van dien aard, dat zoowel de Java-film als Soemba-film toch allerlei nieuws te aanschouwen geven.

Wat vooral genoten zal kunnen worden, als de tekstboekjes, die ditmaal een doorlopende toelichting geven op de trilbeelden, vooraf goed doorgelezen worden; Mevr. Van Andel schreef het tekstboekje voor de Java-film, en Dr. J. Berg dat voor de Soemba-film; die mededeeling kan al genoeg zijn, om naar zulke tekstboekjes te doen grijpen!

Nu het Comité van de Java-Soemba-Film, dat voor al zijn werk veel dank toekomt, al wat zij op filmgebied had en bezat aan de „Gereformeerde Zending” heeft overgedragen, doen ondergeteekenden een beroep op allen, die de Zending liefhebben, om er voor te zorgen, dat de beide nieuwe filmen éézelfden zegetocht door het land mogen maken, als aan de Java-Soemba-film te beurt is gevallen.

Zij leven in de verwachting, dat de aanvragen toestroomden zullen naar het Secretariaat, dat nog altijd is: Verlengde Lodewijkstraat 6a, Groningen.

De Commissie der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken voor de afdoening van de loopende zaken der Zending,

W. Breukelaar.

J. P. Klarhamer.

D. Pol.

De facultatiefstelling van het bijwonen van het Godsdienstonderwijs.

Zijn de leerlingen van een Chr. Holl. Inl. School of Holl. Chineesche School zonder uitzondering verplicht tot het bijwonen der Bijbellessen?

Deze vraag kwam uit Indië. Ter verduidelijking voor de lezers in Holland wil ik eerst opmerken, dat verreweg het grootste deel der leerlingen van de Chr. Holl. Inl. en Holl. Chineesche scholen op

Java geen Christen zijn. De Javaansche leerlingen zijn Mohammedanen, de Chineesche volgen de leer van Confucius. Deze leerlingen kunnen niet verplicht worden het godsdienstonderwijs bij te wonen op grond van de subsidie-ordonnantie. De subsidie wordt door de Regeering alleen toegestaan, wanneer er geen dwang op de kinderen wordt uitgeoefend om het godsdienstonderwijs te volgen. Dwang willen ook wij Gereformeerden heelemaal niet, dus deze bepaling strijdt niet met ons inzicht.

't Komt echter hoogst zelden voor, dat een leerling (of zijn ouders voor hem) vrijstelling van de Bijbelsche geschiedenis vraagt: zij hooren veel te graag vertellen net zoo goed als Hollandsche kinderen. En — wat 't kind graag wil, gebeurt gewoonlijk in de Javaansche Maatschappij.

En ook al vraagt een kind vrijstelling van de Bijbelsche geschiedenis, dan ontvangt het toch Christelijk onderwijs, nietwaar? dat zit toch niet alleen in dat ééne vak van het lesrooster!

„Uit Poerbolingo.”

De Bijbel het meest gezochte boek.

Vaak hooren we klagen over den achteruitgang in den godsdienst, den algemeen afval rondom ons. We vernemen veel van bijbelcritiek en bijbelverachting, zelfs te midden van godsdienstigen en op de catheders in scholen en universiteiten. We lezen van atheïsme en revolutie, geloofsvervolging, velerlei misdaden, echtscheiding en verbreking van huwelijk en gezin. En het zou dwaas zijn die berichten te willen loochenen of voor overdrijving te willen houden.

Maar er is toch ook eene keerzijde aan die donkere tafereelen die we niet voorbij mogen zien.

Volgens het Amerikaansche Bijbelgenootschap is de Bijbel het meest gezochte boek op de boekenmarkt. In 1929 werden 14.000.000 Bijbels en Nieuw-Testamenten verkocht in Amerika en 36.500.000 in de geheele wereld. Dit toont dat de menschen den Bijbel lezen al gaan ze dan ook niet meer ter kerk.

Bovendien leeren we van een der voornaamste uitgevers van boeken dat boeken over godsdienstige onderwerpen den derden rang bekleeden in het aantal boeken die op de markt verkocht worden. Romans en kinderboeken zijn nummer één en twee en godsdienstige werken nummer

drie. Menschen kunnen hun godsdienstigen aanleg niet verlooehen. God heeft de ziel des menschen geschapen naar Zijn beeld en ze vindt alleen rust en vrede in God.

V. D. W.

Suriname.

Een stem van het front.

Saron, het tehuis voor Creolenkinderen, kreeg dezer dagen zijn nieuwe directeur. De Heer en Mevrouw Boon—Ketel, in onze zendingskringen geen onbekenden, aanvaardden de moeilijke en verantwoordelijke taak voor bijna honderd heel of half-verweesde negerkinderen een vader en moeder te zijn. Ziehier hun eersten indruk:

Paramaribo, Aug. 1930.

...Misschien hoorde u al van de voorspoedige reis, die we mochten hebben, we kwamen zoo frisch en uitgerust aan, dat we onmiddellijk de hand aan den ploeg konden slaan. — Saron maakt een prettigen indruk en Bestuur en kinderen hebben ons allervriendelijkst ontvangen, maar nu we ons van den financiëlen toestand op de hoogte gesteld hebben, blijkt die droevig te zijn. De gebouwen zijn goed opgezet, maar doordat ze totaal verveloos zijn maakt het geheel toch een armelijken indruk. Ook de noodzakelijkste reparaties zijn echter van de begrooting geschrapt, zoodat we ons zullen moeten behelpen. Ik wilde de kinderen op Saron een en ander laten vervaardigen om aan de bezoekers te verkoopen. Zouden daarvoor ook niet uw mooie prentbriefkaarten kunnen dienen? Wilt u er misschien 500 à 1000 sturen...

(w.g. J. C. BOON—KETEL).

Ik vernam nog, dat de Heer Boon wil trachten bij een paar firma's in Nederland gratis verf te krijgen om dan zelf te trachten de gebouwen wat op te schilderen. Voorts wil Mevrouw Boon trachten — daar alle wandversiering ontbreekt — voor de kinderzalen wat platen (b.v. fleurige reclameplaten) uit Nederland te krijgen. Men kan die platen rechtstreeks zenden aan Mevr. Boon, Kinderhuis Saron, Paramaribo. Giften zoowel voor Saron als voor de Herrnhutter zending in 't algemeen worden als steeds gaarne ingewacht op onderstaande postrekening. De prentbriefkaarten, waarvan in het schrijven sprake is, worden verkocht à 10 cts., de nettowinst, die ten bate van de scholen en kinderhuizen komt, is 8 cent. Ze kunnen aan mijn adres besteld worden. Enkele meisjes-

vereenigingen en knapenvereen. en ook een enkele jongelingsvereen. maakten er reeds met succes gebruik van. Komt, laten we nu met elkaar eens probeeren, de zaken daar in Saron keurig in orde te maken.

Sinds vorige verantw. ontvangen: Van Mej. D. Hoogeveen f1.60; N. N. te Q. f11; Dames v. E. Nijkerk f25; H. K. Oude Mirum f2.50; H. M. B. R'dam f10; L. C. v. d. S. Assen f25; J. S. R'dam f1; Mej. A. v. H. Hilversum f5.63; Leerl. Ger. Sch. Boschdrift f22; J. W. Amstelveen f5; Wed. B. te Hilversum f5; J. M. v. R. leerl. 6e klas f2.50; H. B. Veenendaal f5; Mej. A. R. A'dam f5; Leerl. Geref. Sch. Kloosterburen f10; Mej. v. H. R'dam f5; J. B. den Haag f2; Mej. A. M. Kampen f16.50; J. J. S. te R. f3; J. O. en vr. f2.50; G. H. Oosterbeek f10; Mej. S. H. H'sum f5; Mej. v. B. C. Utrecht f25; P. B. Utrecht f1; N. N. Nijkerk f10; H. J. K. Hazerswoude f2; Wed. Dr. H. R'dam f25; A. J. B. te H. f1; M. M. Drimmelen f10; Mej. P. Middelb. f2.50; M. U. Spijk f10; E. St. te G. f5; L. J. S. Klundert f2.50; Mej. L. v. E. Haag f2.50; A. v. D. Bergambacht (coll.) f25; N. N. Tiel f1; Zuster 't M. Tinte f2; F. M. S. A'ram (Baarn) f40; C. J. G. D. H'sum f2; F. v. D. H'sum f2.50; C. J. v. d. S. R'dam f5; N. N. Haarlem f15; G. v. W. en M. v. W. te D. elk f2.50; F. de G. Kapelle f2.50; J. C. B. Naaldwijk f10; B. H. O. B. f30; D. v. B. R'dam f5; H. P. v. d. Z. Sneek (G. K.) f25; J. V. den Haag f2.50; I. H. Warffum f1.50; Ds. v. d. S. Steenwijk (van br.) f25; M. K. R'dam f5; J. J. Vollenhove f10; Mej. B. B. St. Pancras f15; Mej. L. A. D. R'dam f5; Mej. N. M. Den Haag f6; N. N. te N. f10; A. en B. D. Makkum f2.50.

Allen hartelijk dank!

J. VAN KEULEN,

Bilderdijklaan 12.

Hilversum, Postrek. 95494.

Korte Berichten.

Nederl. Geref. Zendingsvereeniging.

De Jaarvergadering der Ned. Geref. Zendingsvereeniging zal gehouden worden Maandag 27 October, des middags te 2 uur, Kerkstraat 109, Amsterdam.

Het Bestuur.

J. Breet.

De heer J. Breet, onderwijzer te Broek op Langendijk, is benoemd tot onderwijzer aan een der Christelijke Scholen te Djokjakarta. Hij is voornemens in December met de Slamet vanaf Marseille te vertrekken naar de plaats zijner bestemming.

J. de Vries Kz.

De heer J. de Vries Kz., onderwijzer te Drachtster Compagnie, is benoemd tot onderwijzer bij het Christelijk onderwijs te Magelang Java.

Mej. P. v. d. Kruit.

Op daartoe strekkend verzoek vermelden we nog even, dat Mej. P. v. d. Kruit, die hier hoofdverpleegster was, ook als hoofdverpleegster is uitgegaan in den dienst der Zending naar Solo.

Mej. W. J. Malkus.

Mej. W. J. Malkus te Schiedam, die is benoemd tot onderwijzeres te Solo, zal D.V. met de „Prins der Nederlanden” d.d. 28 Nov. van Genua vertrekken.

Dr. D. Bakker.

Naar we vernemen is Dr. D. Bakker, de Geneesheer-Directeur van Dr. Scheurers hospitaal te Klaten, voornemens in Maart 1931 met zijn gezin met verlof naar Holland te komen.

Zendingsbibliotheek.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f 1.— en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld, Giro No. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zend de dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

Pothan's Overwinning. Een verhaal uit het Volksleven in Britsch-Indië door A. J. C. van Seters.

Met 8 platen van Ernest Prater in dubbeltooninkt op kunstdruk en in geill. band in drie kleuren naar tekening van Jacob Jansma.

Prijs f 1.70. Bij 10 en meer ex. halve prijs (dus slechts f 0.85).

Een heel mooi Zendingsboek, dat we gaarne warm aanbevelen.

Menigerlei Genade. Wekelijksche predikatiën onder redactie van Dr. K. Dijk en Dr. B. Wielenga met medewerking van vele Gereformeerde predikanten, bij N.V. J. H. Kok te Kampen, Per jaargang f 8.00.

Gereformeerde preeken, naar inhoud en vorm zeer gevarieerd.

Giften.**Ontvangen van de Generale Kas.**

Door A. v. d. Heide van de kinderen der Chr. Nat. Sch. te Lieve Vrouwe Parochie f 3.50, Door Mej. C. Lopik te Kinderdijk van de Geref. Meisjes Ver. Maria f 10 en uit het negertje der Fam. Lopik f 15. Van N. N. te H. f 10. Door G. Hoogeweg

te Marken: uit de schoolbus f 9.16 en opgespaarde halfjes van Lijsje de Groot f 0.25, Piet Uitdam f 1, Pietertje Pereboom f 0.50, Grietje, Geertje en Lijsje Dorland f 4.50, Grietje en Aagje Boes f 0.50, Guus Kaars f 0.50, Wolmet en Frijntje Stoker Jd. f 1.50 en Jentje Visser Hd. f 1.25. Door Mej. W. J. Malkus te Schiedam f 22, J. de Haan, Berlikum f 25. N. N. te M. f 1.50. Door Ds. J. J. Wielenga, van de Vereeniging voor Geref. Kerkelijk leven te Curaçao, W.-Indië f 90.94. Van B. S. te Bergum 150 halfjes f 0.75.

Van A. T. „met het oog op de ferme besluiten die de Synode te Arnhem nam ten opzichte van de Zending f 1000. Door Dr. Lansberg te Zeist f 30. W. B.

Santpoort, 24 Sept. '30.
Postrekening No. 32806.

Van de Geref. Zend. Ver. te Sprang voor het hospitaal te Magelang f 150.

P. KLIJN.

Columbusstraat 256, Den Haag.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

9e verantwoording van

25 Augustus—25 September 1930.

Provincie Groningen:

Kerkbusjes te Grijpskerk f 14.85; K. Cleveringa, Siddeburen, van Zendingsbladen f 3.34; Ds. W. Oosterheert, Ter Apel, bruiloft R. v. D. en A. H. f 3.35; idem, collectegift f 2.50; Mej. W. G. Dop, Westerlee, Schoolnikkertjes f 8.49; S. Mulder Mzn., Hoogkerk, Zendingsbusjes f 45.57; Mej. S. Weserhof, Lutjegast, 1e kl. schoolbusje f 3.07; Ds. Elzinga, Grootegast, gift van N. N. f 50; K. ter Laan, Schildwolde f 182; S. Mulder, Hoogkerk, bruiloftbusje f 27.09½; idem, halve centen f 0.41½; Zendingscomm. te Overschild f 20; E. Bakker, Ten Boer, Gift Kerkzakje f 10; Meisjesvereen. Maria, te Zuidbroek f 3; Ds. Duursema, Groningen, Zilveren feest H. v. d. V. f 6.78½; P. Pilon, Stedum, Zendingsvereen. f 57.85; idem, Schoolkinderen f 15.70; Geref. Kerk, Groningen, Collectegift f 10; idem f 1; Mej. G. Haan, Groningen, Kinderzend. Vereen. f 210; Ds. N. Postema, Veendam, Gift van een gezin f 2.50.

Provincie Drenthe:

Marchiena Reiber, Erica, busjes f 2.95; J. Venema, 2e Exloërmond, uit de busjes f 32.34; Ds. Noordewier, Westerbork, Collectegift f 2.50; Ds. v. Enk, Zweelo, Collectegift f 5; H. Kremer, Nieuwlande, busjes f 23.67; Geref. Kerk, Nieuweroord f 39.34; Per Ds. Drenth, Zuidlaren, Nikkertje Chr. School te Appelscha f 13.60; idem bruiloft te Hoogersmilde f 3.50; idem van E. B. de W. busjes Oosterwolde f 9.09; Tj. v. d. Veen, Zendingscomm. Mariënborg f 40.

Provincie Overijsel:

N. N. te Almelo f 50; Geref. Kerk te Dwingelo giften $3 \times f 2.50$ is f 7.50; Van een broeder der Gemeente te Lemelerveld f 50; D. de Vries, Steenwijk, Zeningscomm. f 44.93; idem gift f 2.50; Per H. J. Kuiper, Zwartsluis, gift f 65.02½; R. v. Dieren, Wilsum, busjes f 56.82; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Annie v. B. f 9.77; Geref. Kerk, Rijssen, bijdrage f 100; D. de Vries, Steenwijk, kasgeld Zendingscomm. f 15.98; A. Schuurman, v. d. Zendingscomm. Bergentheim f 146.52.

Bentheim en Oost-Friesland:

Per Pastor Bronger, van N. N. te Bentheim R.M. 20.— is f 11.81; Per S. Sweers, Neermoor, van N. N. te Emden R.M. 100.— is f 59; Gemeinde Campen, Collectegift R.M. 10.— f 5.90; Jungfrauenverein, Campen R.M. 26.— is f 15.35.

Pinkstercollecten Groningen:

Sellingen f 35.91.

Pinkstercollecten Drenthe:

Hollandsche Veld f 29.40; Nagift Nieuwlande f 1.

Pinkstercollecten Overijsel:

Deventer f 209.60; Steenwijk nagift f 1; Rijssen f 100.

Soembaweken Groningen:

Grijpskerk f 135.15; Oldekerk f 110.73; Vlacntwedde f 7.32.

Soembaweken Overijsel:

Hasselt f 71; Zwartsluis f 165.97½.

Rampcollectes Groningen:

Siddeburen f 50.50; De Leek f 30.23; Wageningen f 33.85; Aduard f 155.28 N. N. middeistum f 2.50.

Rampcollectes Drenthe:

Hollandsche Veld f 24.58.

Rampcollectes Overijsel:

Bergentheim f 30.33; Dedemsvaart f 50.80; nagift Zwolle f 2.50.

Van Hemde en Verre:

J. H. de Waal Malefeit, Katwijk a. d. Rijn, voor het Hospitaal f 25; Mej. E. v. d. Berg, 's Bosch, gecollect. door kinderen bruiloft Israëls Krijgsman, Apeldoorn f 10; Per S. Sweers Neermoor, Cheque R.M. 40.— van I. Harms, Lennox, N. Amer. (ged. v. d. Ramp) f 23.35.

Totaal 9e verantwoording f 2796.61½.

1ste t/m. 8ste verantw. f 75399.63.

Totaal f 78196.24½.

Mag ik de enkele Kerkeraden, die nog in gebreke bleven de Pinkstercollecte in te zenden, beleefd maar dringend verzoeken met de toezending daarvan niet langer te wachten. Bij voorbaat hartelijk dank voor Uwe medewerking in dezen.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Groningen, 25 Sept. 1930.

Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

---

*En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele
wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen
volken.*

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

Vrij gekocht. — Van Zendingsaangelegenheden: De eerepromotie van Dr. D. Bakker; Het Zendingsbureau; Wonosobo; De nood der Rijnsche Zending. — Zending Utrecht en Gelderland: Ds. en Mevr. Keuchenius—van Lonkhuizen. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: De opening van het nieuwe Ziekenhuis op Soemba. — Zending Zuid-Holland Noord: Een honderdjarige; De Vereeniging „Dr. Scheurers Hospitaal”; De Heer en Mevr. Leen—Diederiks; Nog groote onderwijzersnood. — Korte Berichten. — Leestafel. — Suriname. — Giften.

Vrij gekocht.

Want de Heere heeft Jakob vrijgekocht, en Hij heeft hem verlost uit de hand desgenen, die sterker was dan hij.

Jer. 31 : 11.

Deze woorden zijn voorspelling van toekomstige dingen; en toch zijn ze in den verleden tijd gezet. Alle profetische voorspelling is immers openbaring van Gods eeuwigen raad; en in dien raad is geen verschil van tijd: al wat in den loop der eeuwen geschiedt, heeft zijn wortelen in dat eeuwige besluit Gods en staat vóór Hem in eeuwige volmaaktheid. Daarom ook kan zijn raad niet veranderen, zoodat het toekomstige voorgesteld kan worden als tegenwoordig. Opdat wij door het geloof van Gods Woord ten volle verzekerd zijn, dat al wat des Heeren mond gesproken heeft, ontwijfelbaar zeker wordt volbracht.

Die zekerheid des geloofs is onze sterkte in den geestelijken strijd. Daardoor kunnen we de hoop vasthouden op de zaligheid. Daardoor kunnen we den arbeid volhouden voor het koninkrijk Gods.

Het schijnt vaak hopeloos. Nochtans heeft de Heere Jakob bevrijd en verlost!

Wat is de zonde nog een ontzettende macht in ons leven! Ge hebt ze met innerlijken afkeer willen uitschudden en dooden; ge hebt er tegen geworsteld en gebeden; ge hebt Gods geboden met liefde ontvangen en nagejaagd; ge hebt het leven der wereld gepoogd te ontvluchten, en in hartelijke samenbinding met Christus' Kerk geestelijke kracht gezocht.

Maar met overweldigende kracht is de zonde uit uw boezen aard weer opgebroken, en in plotselinge overrompeling heeft de geest der wereld uw hart verleid.

Dan ervaart ge het weer zoo schrikkelijk, dat Satan sterker is dan gij. En telkens, telkens weer doet ge die droeve ervaring op. Ge kunt niet vrij blijven van de zonde; ge kunt niet los blijven van de wereld.

Het schijnt wel hopeloos!

Maar neen, dat is het niet! Want de Heere heeft Jakob vrijgekocht, en Hij heeft hem verlost uit de hand desgenen, die sterker was dan hij!

Jakob, d. i. Gods uitverkoren volk, het volk zijns verbonds, heeft in zijn God en in zijn genade de vrijheid en de verlossing. In Gods eeuwigen raad zijn die voorrechten hem toegewezen; en daarnaar zijn ze in de beloften des verbonds hun geopenbaard. En diensvolgens zullen ze het deel worden van alle uitverkorenen; van allen, wien de Heere deze beloften toeëigent, en die ze daarom door het geloof aanvaarden.

Daarom wanhopen we niet. Maar we blijven bidden en strijden tegen onze overmachtige vijanden, tegen Satan en wereld en zonde, ons vasthoudende aan die eeuwig zekere beloften van het Evangelie.

Want we zien immers ook, hoe die profetische voorspelling werkelijkheid is geworden in Christus Jezus en zijn volbrachte werk. In Christus heeft de Heere Jakob bevrijd en verlost. Want Hij heeft de losprijs betaald voor zijn volk, toen Hij zijn leven voor hen gaf in den dood des kruises. Toen zijn al de zijnen vrij gemaakt van de schuld hunner zonden, die Hij als hun Borg heeft geboet; ze zijn los gemaakt van de banden, waarmede ze waren gebonden in den kerker van den duivel en van den dood. Naar Goddelijk recht mogen ze uitgaan, om in de vrijheid van Gods kinderen te leven, en te wandelen in het Koninkrijk Gods.

En de Heilige Geest is ons gegeven als het zegel dier verlossing. Door

zijn onwederstandelijke genade zijn we in beginsel vrij gemaakt en los geworden uit de slavenboeien van wereld en zonde, waar de vrucht des geloofs in ons rijpte: het berouw en de afkeer van de zonde, de liefde en de lust in Gods wet.

Naar Gods belofte zal als vrucht van Christus' werk dit beginsel volmaakt worden. Daarom laten we de hoop der zaligheid niet varen, en blijven we jagen naar de volmaaktheid.

Diezelfde zekerheid der belofte Gods doet ons ook volharden in den arbeid van het Koninkrijk Gods.

Wereld en zonde schijnen wel een onoverwinnelijke macht in den strijd der Kerk. Welk een groot deel der Christelijke volkeren is door dwaalleer en ongeloof geestelijk verwoest! En elders wordt het volk Gods door gruwelijke vervolging vermoord en uitgeroeid!

Maar Gods belofte blijft; zijn raad zal bestaan. Vrijgekocht door het bloed van Gods Zoon, zal zijn Kerk eens schitteren in volle heerlijkheid.

Daarom blijven we werken aan haar opbouw.

En in dat geloof blijven we de heidenen roepen tot de gemeente van Christus!

In de zending gevoelen we ook altijd de hand desgenen, die sterker is dan wij. De overste dezer wereld houdt de heidenen gebonden in zoo vreeselijke sterke boeien: in banden van afgodendienst en geesten-vrees, van zondelust en ongerechte adat (op godsdienstige gronden rustende levens-gewoonten), van overlevering en nationaliteit. En gelijk vroeger de invloed der zending zeer tegengestaan werd door het goddelooze leven van naam-Christenen, zoo wordt nu de voortgang van het Evangelie zeer verhinderd door de revolutionaire beweging der Communisten. Zelfs onder hen, die voor de zending ijveren, breken Roomsche invloed en Moderne richting en sociale streving de geestelijke kracht.

We staan wel tegenover een macht, die sterker is dan wij.

Evenwel versagen wij niet. Want de Heere heeft ook zijn u'tverkorenen in onze Indiën vrijgekocht en Hij heeft ze verlost. Naar zijn raad en belofte zullen ze vrij worden uit de sterke banden des heidendoms en los gemaakt worden uit de hand van den vijand van het Godsrijk!

In dit geloof volharden wij in dezen geestelijken strijd. Kennende de kleinheid onzer kracht, zoeken we onze sterkte in het gebed. En wetende, dat het Gods werk is, willen we slechts middelen zijn in zijn hand. Niet wij maken de heidenen vrij; niet wij verlossen de uitverkorenen uit de volkeren; de Heere heeft dat gedaan in zijn raad en belofte, en in het werk van Christus Jezus; en Hij blijft dat doen, ook door den dienst zijner knechten, tot gansch Jakob bevrijd en verlost zal zijn.

N. A'dam.

DUURSEMA.

Van Zendingsaangelegenheden.

De eerepromotie van Dr. D. Bakker.

De Vrije Universiteit heeft haar gouden jubileum gevierd. Het zijn schitterende feestdagen geweest, vol geestelijke genieting van het begin tot het eind. Haast te veel om het behoorlijk te kunnen opnemen en verwerken. Er zijn momenten geweest, zoo aangrijpend, dat men ze nooit weêr zal vergeten en zoo ontroerend, dat menigeen

een traan in het oog kreeg.

Het ligt niet op den weg van het Zendingsblad dit rijke jubileum te bespreken. Maar wel behoort ons blad iets te zeggen van de eerepromotie van „Vader Bakker” zooals hij in de zendingskringen op Mid-den-Java vaak genoemd werd.

Het was één der schoonste hoogtepunten van het jubileum toen Maandag 20 October in de groote zaal van het Concertge-

bouw, die geheel gevuld was, na de prachtige rectorale oratie van Prof. Dr. H. H. Kuyper, eerst Exc. H. Colijn werd gepromoveerd tot doctor in de rechtsgeleerdheid en daarna Prof. Dr. J. Sebestyen, Ds. D. Bakker en Ds. J. C. Rullmann tot doctores in de godgeleerdheid honoris causa.

Het spreekt van zelf, dat aan elk, ook aan Ds. D. Bakker, om zijn persoonlijke verdienste het doctoraat werd verleend. Het veelomvattend werk, dat Dr. D. Bakker in Indië heeft verricht, is ook uit wetenschappelijk oogpunt van geen geringe beteekenis, zoodat hem deswegen een eere-doctoraat ten volle toekwam. Maar dat werk betrof toch de Zending en stond geheel in haar dienst. En daarom meenen we, dat de Vrije Universiteit door het verleen van het eere-doctoraat aan Dr. D. Bakker, ook de Zending heeft geëerd. En daarvoor zijn we haar zeer dankbaar.

Als promotor van Dr. D. Bakker trad op Prof. Dr. G. Ch. Aalders. Hij sprak als volgt:

De Senaat der Vrije Universiteit heeft in zijn vergadering van 30 Mei 1930, op voordracht van de Theologische faculteit, besloten het doctoraat in de godgeleerdheid honoris causa te verleen aan Dirk Bakker.

Aan mij — aldus Spr. — werd de eervolle taak opgedragen in deze bijeenkomst de redenen uiteen te zetten, op welke dit Senaatsbesluit gegrond is.

Ik voldoe daaraan gaarne, hoewel ik vrees u te moeten voorkomen als een, die uilen naar Athene brengt.

Den 30sten Aug. 1906 is Ds. D. Bakker, die na een tienjarigen eervollen dienst in ons vaderland bijna zes jaren als missionair Dienaar des Woords te Keboemen was werkzaam geweest, opgetreden als docent aan de Tweede afdeeling van de Keuchenius-school der Gereformeerde Kerken, later de Opleidingsschool voor inlandsche helpers, te Djocja; en hij heeft die taak op voorbeeldige wijze vervuld tot 1 Juli 1929, toen de staat van zijn gezondheid hem noopte zijn arbeid neer te leggen. Van deze nagenoeg 23 jaren heeft hij verreweg den langsten tijd, niet minder dan 18 jaren, den ganschen last van de Theologische vorming der inlandsche helpers geheel alleen gedragen. Hij heeft al die jaren in alle vakken der Theologische wetenschap onderricht gegeven; en, al moet er zeker rekening mee worden gehouden, dat uit den aard der zaak de behandeling dezer vakken niet den diepgang kon bereiken, welken wij hier te

lande eischen, dan is reeds dit een prestatie, die hem den doctorstitel ten volle doet waardig zijn. Daarbij komt nog, dat hij de vruchten van zijn Theologischen arbeid heeft weten te kleeden in het gewaad van eene taal, die van ons zoo verre staat, als het Javaansch: een Javaansche dogmatiek en ethiek, alsmede een overzicht der ambtelijke vakken van zijne hand kwamen reeds van de pers, terwijl hij in dezelfde taal onderscheidene boeken van het Oude zoowel als het Nieuwe Testament commentarieerde, een bewondering afdwingende exegetische arbeid, die, hoewel niet in druk gegeven, toch regelmatig wordt gebruikt.

Van niet minder beteekenis is de zeer belangrijke arbeid, welke Ds. Bakker heeft verricht tot verbetering van de bestaande Javaansche Bijbelvertaling, van Jansz, waartoe hij den geheelen Javaanschen tekst nauwkeurig met den Hebreuwschen en Griekschen grondtekst heeft vergeleken.

Het is geen wonder, dat een man van zoo breede theoretische kennis en langdurige practische ervaring op de ontwikkeling van den zendingsarbeid grooten invloed heeft uitgeoefend. Voor allen, die in dezen arbeid werkzaam waren, is hij steeds de vraagbaak en raadsman geweest. Hij werd door hen als vader geëerd, en zijn woord gaf bij allerlei ingewikkelde vraagstukken in den regel de beslissing. Van zijn diep inzicht in de theorie en zijn juist en blik op practijk der Zending getuigen de talrijke publicaties die hij in onderscheidene, zoo Nederlandsche als Javaansche, periodieken het licht heeft doen zien.

Waarde Bakker — aldus Spr. — op grond van uw zeer bijzondere verdiensten voor de godgeleerdheid, in het bijzonder voor al hetgeen gij hebt bijgedragen tot de principieele fundeering en practische bevordering van het werk der Zending, met name door uw langjarigen arbeid in de opleiding der inlandsche helpers, door uw bevordering van de herziening der Javaansche Bijbelvertaling, en door uw talrijke publicaties en adviezen, verklaar ik thans, namens den Senaat der Vrije Universiteit, krachtens zijn bevoegdheid en ingevolge zijn besluit van 30 Mei 1930 u, Dirk Bakker, te zijn Doctor in de Godgeleerdheid, met alle rechten, die door de Wet of gewoonte aan dit Doctoraat zijn verbonden, honoris causa.

Doctor Bakker, ik reken het mij een zeer bijzonder voorrecht, de eerste te mogen zijn, die u rechtens met dezen titel begroet. Ik wensch u van heeler harte geluk met de welverdiende onderscheiding, door u verworven; en, al laat uw gezondheidstoestand

u tot uw innig leedwezen niet meer toe uw arbeid in Indië, die zoozeer de liefde had van uw hart, voort te zetten, moge dan onze God u nog menig jaar in ruste schenken, om de vruchten van uw arbeid te aanschouwen!

Na de promotie sprak Dr. D. Bakker een korte rede uit, aldus luidende:

„Ik zeg U, hooggeachte promotor, hartelijk dank en in U den ganschen Senaat van de V. U. voor de eervolle onderscheiding mij verleend. Mijn werk in Indië werd helaas afgebroken; het is een voorrecht te zien, dat het zooveel waardeering vond. Ook hartelijke dank voor de waardeerende woorden, waarmee U mij hebt toegeproken.

Wanneer ik iets geweest ben voor de Zending en het kerkelijk leven in Indië, ontvangt God daarvan alleen de eer, maar naast God, heb ik dit toch te danken aan de Alma Mater.

Ik heb 't groote voorrecht gehad aan de V. U. te studeeren in de eerste jaren van haar bestaan. Wat een weelde was het de colleges te volgen en den persoonlijken omgang te genieten van mannen als Prof. Kuyper, Prof. Rutgers, Prof. Woltjer en Prof. Fabius om geene andere namen te noemen. Zij gaven richting en vastheid aan het leven, waarvan men in later jaren pas de groote waarde beseft.

Reeds in mijn jeugd gevoelde ik lust mijn leven te geven aan den dienst der Zending. Op 't gymnasium en aan de universiteit was die begeerte eenigszins op den achtergrond geraakt.

Doch op 't Zendingscongres in 1894 heeft Dr. Kuyper door zijn uiteenzetting van de beginselen der Zending de oude lust weer opgewekt en den stoot gegeven, dat het van de begeerte kwam tot de daad. De gedachte leefde toen vrij algemeen, dat de zending naar gereformeerde opvatting niet geschikt zou zijn om 't hart van den Oosterling te treffen. Voor mijn vertrek naar Indië raadpleegde ik Prof. Rutgers. Deze nam die vrees van mij weg. Er is een werk uitgekomen van de Kat Angelino „Staatkundig beleid en bestuursinrichting in Nederlandsch-Indië”, waarin meesterlijk wordt aangetoond, dat er geen absolute kloof is tusschen 't Westen en 't Oosten.

Prof. Rutgers heeft toen met andere woorden mij reeds hetzelfde gezegd. Zijn aanwijzingen zijn de richtlijnen geweest, die ik getracht heb te volgen bij den arbeid.

En de geschiedenis heeft bewezen, dat hij gelijk had.

Ik darf nu zeggen, dat de Gereformeerde Belijdenis het best zich aansluit aan de behoefte van het wedergeboren hart zoowel van den Oosterling als van den Westerling.

Zoo heeft de V. U. getoond een universele betekenis te hebben! Dit 50-jarig jubileum worde nog door vele jubilea gevolgd en moge dan 't Universeele karakter der V. U. steeds meer tot haar recht komen, niet alleen daarin, dat ze zich toelegt op alle takken van wetenschap, maar ook dat ze haar invloed uitoefene niet alleen in ons kleine Nederland, maar ook over de grenzen tot in 't verre Oosten toe.

Stelle God haar verder tot een rijken zegen ook voor de Zending in Nederlandsch-Indië.”

Het Zendingsblad biedt aan Dr. Bakker zijn hartelijken gelukwensch aan met zijn promotie tot doctor in de Theologie honoris causa.

Het Zendingsbureau.

De Generale Synode heeft aan hare deputaten voor de Zending opgedragen een Zendingsbureau op te richten.

Zij besloot:

1. Tot oprichting en instandhouding van een Zendingsbureau over te gaan;

2. de uitvoering daarvan op te dragen aan de te benoemen deputaten voor de Zending onder de volgende bepalingen:

a. dat het bureau moet worden gevestigd in een centraal gelegen stad;

b. dat onder dit bureau zal worden samengebracht wat in het Zendingsrapport te dezer zake is genoemd en wat verder naar het oordeel der deputaten daarvoor geschikt zal worden geacht, terwijl de stukken van bijzondere waarde moeten worden geborgen in een brandvrije kast of kluis;

c. dat de deputaten zijn gemachtigd onder verantwoordelijkheid van de volgende Generale Synode het personeel, dat voor dit bureau noodig is te benoemen en te institueeren; en

d. dat voor de kosten van het bureau mag worden beschikt over een bedrag uit de Generale kas der Zending tot ten hoogste f 3000 per jaar.

Onder dit bureau zal worden samengebracht naar het rapport voorstelde:

1. Het archief der Zending;

2. De Zendingbibliotheek.
3. De verkoop van busjes.
4. Het verzamelen van gegevens en het verstrekken van informaties betreffende de Zending.

5. De bijeenbrenging en uitleening van propaganda materiaal.

Het is nog niet beslist in welke stad het Bureau zal worden gevestigd. Ook heeft er nog geen enkele benoeming plaats gehad. Voorloopig zal dit ook nog niet geschieden. Wel is er door de deputaten der Generale Synode voor de Zending eene commissie benoemd, die een plan voor de uitvoering van het besluit der Synode zal gereed maken. Het zal wellicht nog wel eenige weken duren eer er personeel voor dit bureau wordt benoemd.

Met het oog op de talrijke vragen, die te dezer zake tot ons komen, meenden we goed te doen het bovenstaande reeds nu mede te deelen.

Wonosobo.

De overdracht van de verzorging van het zendingsterrein Wonosobo door de Kerk van Delft en de Kerk van Zuid-Holland-Noord aan de Kerk van Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van Friesland heeft thans haar beslag verkregen.

Eerst scheen het nog, dat er zich nog een bezwaar zou voordoen, waardoor die overdracht nog zou worden verhinderd. Door nadere samenwerking is die moeilijkheid echter opgelost.

Donderdag 23 October is in de vergadering van de deputaten der Generale Synode en van de vertegenwoordigers der Zending van Zuid-Holland-Noord en van de Zending in Friesland, door Ds. K. van Anken, namens de Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken, de verzorging van het Zendingsterrein Wonosobo overgedragen aan de Kerk te Heeg en heeft Ds. G. M. van Rennes namens de Kerk van Heeg en de met haar samenwerkende Kerken die verzorging overgenomen.

Hiermede is deze zaak, die zoo lang hangende is geweest en zooveel moeite en hoofdbrekens gekost heeft, tot een oplossing gebracht.

Aan Dr. K. P. Groot is telegrafisch bericht van deze overdracht gezonden, terwijl aan hem met Dr. Vonk en Mej. Dr. Dreckmeier is opgedragen een plan voor den bouw van een nieuw hospitaal bij de Regeering in te dienen en de maatregelen te nemen die in verband hiermede noodzakelijk zijn.

Van nu aan zal dus Wonosobo door Friesland worden verzorgd.

De nood der Rijsche Zending.

De Rijsche Zending, die te Barmen in Duitschland haar hoofdzetel heeft, verkeert, naar we uit zeer betrouwbare bron vernamen, in finantieelen nood.

Deze zending werkt op Nieuw-Guinea, China en West- en Zuid-Africa, maar heeft ook belangrijke zendingsterreinen in Ned.-Indië, n.l. op Sumatra in de Bataklanden en op Nias en Mentawai. De arbeid der Rijsche Zending in Ned.-Indië is bijzonder gezegend. Van alle zendingen, die in Ned.-Indië arbeiden, heeft de Rijsche Zending wellicht wel de meest gezegende zendingsvelden. Thans dreigt het, dat deze zending een deel van haar werk zal moeten loslaten.

Het budget voor al hare terreinen bedraagt 1.400.000 Mark dus $\pm$ f840.000. Voor de terreinen in Ned.-Indië heeft zij elk jaar noodig 300.000 Mark of omstreeks f180.000. Zooals het thans staat zal deze zending dit jaar een te kort hebben van 400.000 Mark of f240.000. Ten deele is dit het gevolg van het verlies der buitengewone subsidie, die zij van onze Regeering in Ned.-Indië genoot met het oog op den buitengewoon benarden toestand, waarin deze zending was geraakt ten gevolge van den oorlog.

Het is voor de Rijsche Zending onmogelijk, dat zij in Duitschland de noodige middelen vindt om dat groote tekort te dekken. Zij heeft nu haar oog gericht naar Nederland en hoopt nog, dat uit Nederland de noodige hulp zal komen. Gebeurt dit niet, dan zal zij wel genoodzaakt zijn haar werk in te krimpen, hoe noode men dat ook wil. En dan zal het werk in Ned.-Indië wel het eerst aan de beurt zijn.

We hopen van harte, dat de christenheid in Nederland zich den nood der Rijsche Zending aantrekke en de zoo dringend noodzakelijke hulp verleene. Het zou zoo ontzettend droef wezen, als deze Zending haar werk, dat in het verleden zoo rijk door God werd gezegend, voor een deel zou moeten neerleggen.

Santpoort.

W. B.

25 Oct. 1930.

Zending Utrecht en Gelderland.

Ds. en Mevrouw Keuchenius—van Lonkhuzen.

Het Zendingsterrein van Utrecht en

Gelderland, dat door het vertrek van Ds. L. Netelenbos zijn missionaire dienaar des Woords moest missen, zal, zoo God wil, nu weldra weêr een eigen missionair predikant hebben. Ds. Keuchenius, die langer op Java heeft gewoond dan in Holland en Indië lief heeft, zooals slechts weinigen, staat gereed om in den dienst der Zen-

den. Later bezocht hij de Rijks H. B. Sch. aldaar. In Juli 1916 slaagde hij voor het eindexamen. Ofschoon hij gaarne wilde doorstudeeren en een sterke begeerte had om predikant te worden, bracht zijn weg hem toch eerst nog naar een kantoor. Omstreeks drie jaar was hij werkzaam op het kantoor van de Koninklijke Paket-

Ds. en Mevrouw Keuchenius—van Lonkhuizen.

ding te Poerworedjo te gaan arbeiden.

Adriaan François Keuchenius is 13 Mei 1895 te Mr. Cornelis op Java geboren. Zijn kinderjaren bracht hij door in het bergland van West-Java. Tot zijn twaalfde jaar genoot hij huisonderwijs van zijne Moeder. In Februari 1908 kwam hij op de Christelijke School te Weltevre-

vaart Maatschappij. In Juni 1914 werd hem de gelegenheid geopend naar Holland te gaan om hier te studeeren. Na een paar jaar te Kampen te hebben gestudeerd, deed hij staatsexamen en liet hij zich in Sept. 1921 inschrijven als student aan de Vrije Universiteit, waar hij in Sept. 1926 met gunstig gevolg zijn can-

didaatsexamen aflegde.

Den 10den Februari 1926 trad hij in het huwelijk met Mej. Pieterella Cornelia van Lonkhuizen. Nog diezelfde maand, den 27sten Februari, deed hij zijn intrede in de Geref. Kerk te St. Jacobi Parochi, die hem had beroepen tot dienaar des Woords.

Lang heeft deze Kerk zich in het bezit van dezen jeugdigen, sympathieken dienaar niet mogen verheugen. Reeds in Juli 1929 riep hem de Kerk te Utrecht voor den dienst der Zending. Gaarne nam Ds. Keuchenius deze roeping aan. Want zijn hart trok naar Indië, en in de zending te mogen arbeiden was zijn innigst begeren.

Den 22sten Sept. 1929 nam hij afscheid van de Gemeente te St. Jacobi Parochie. Reeds den 24sten Juni 1930 deed hij zijn examen in de Zendingsvakken naar Art. IV der Zendingsorde. Na bevestiging door Ds. P. Ch. van der Vliet, aanvaardde hij den 11den Sept. l.l. den missionairen dienst des Woords in de Kerk te Utrecht.

Het voornemen is dat hij 14 Nov. a.s. met zijn gezin van Genua zal vertrekken naar Java. Hij zelf verlangt zeer naar zijn geboorteland. En zijne reeds bejaarde Moeder, die al geruimen tijd weduwe is, en op Java woont, telt de dagen, die haar nog scheiden van den dag, waarop zij haar zoon weer zal mogen ontmoeten.

Ook voor Mevrouw Keuchenius is Indië niet onbekend. Van Sept. 1920 tot Sept. 1925 was zij als verpleegster en hoofdverpleegster werkzaam te Weltevreden en te Tjimahi.

Het oudste kind, een jongen, die naar zijn beide grootvaders Frans Derk is genoemd is geboren 4 April 1928.

Het lieve meisje dat op Moeders knie zit, heet Catharina Elisabeth Charlotte evenals Grootmoeder in Indië.

En het derde kind, dat nog slechts een paar weken oud is, is geboren nadat de foto, die we hierbij opnemen, reeds gemaakt was, zoodat dit kind op dit duidelijke kiekje ontbreekt.

Het is een zeer bekende naam, die de jonge missionaire dominé van Utrecht draagt, een naam die bij ons Christelijk volk zoowel in Holland als in Indië een zeer uitnemenden klank heeft. De groote staatsman Mr. L. W. C. Keuchenius was een oud-oom van Utrecht's missionaire predikant. Zijn grootvader was de Oud-Resident Keuchenius, één der mede-oprichters van het Seminarie te Depok.

Zoodra dit No. van het Zendingsblad

verschijnt, zullen, als alles wel is, Ds. en Mevr. Keuchenius—van Lonkhuizen de reis reeds hebben aanvaard.

Brenge de Heere ze in welstand te Poerworedjo en krone Hij hun arbeid met zijn zegen!

W. B.

Zending Groningen, Drenthe en Overijsel.

De opening van het nieuwe Ziekenhuis op Soemba.

De 23ste April was voor Soemba een blijde dag, een dag van groote beteekenis. Toen toch werd het nieuwe Ziekenhuis geopend. Dat is zeker een heerlijk en voor Soemba een veel beteekenend feit. 't Is toch van groot belang, dat er een inrichting is, waar de zieken kunnen verzorgd en verpleegd worden, waar ze medisch en chirurgisch kunnen behandeld worden om genezing te vinden, onder Gods zegen, van hun kwalen en krankheden en waar ze in aanraking komen met het Evangelie. Jarenlang was er al over gesproken en gehandeld. Allerlei plannen werden beraamd, opgezet en omvergeworpen; allerlei mogelijkheden werden besproken en vele moeilijkheden onder de oogen gezien, totdat eindelijk de bouw naar een goedgekeurd bestek begon. Ook toen waren de moeilijkheden nog vele en groot. Een heele lijdenshistorie was hiervan te vertellen. Maar dat gaan we voorbij, met waardeering voor de wijsheid en de tact en voor al het werk en de groote inspanning en moeite, die de Broeders en Zusters op Soemba zich hebben getroost. Met dankbaarheid mogen we nu gewagen van het welgeslaagde van hun pogingen, en met blijdschap vermelden, dat het nieuwe Ziekenhuis is klaar gekomen en op den 23sten April van dit jaar in gebruik kon worden genomen.

Het laat zich verstaan, dat dit een onvergetelijk mooie dag geweest is en tegelijk een Zendingsdag bij uitnemendheid.

Ik stel me voor, dat onze lezers gaarne daarvan nader iets willen vernemen en met belangstelling en blijdschap daarom het volgende, dat ik uit de gegevens van berichten uit Soemba kon samenstellen, zullen lezen.

Er was veel belangstelling. Dat begon al met een reeks van telegrammen. Van de Soemba-deputaten was daags te voren al een telegram van gelukwensch gekomen. Dan volgden er: van het Comité „Soemba's Hospitaal”; van de Vergade-

ring van Zendingarbeiders op Midden-Java; van den Kerkeraad van Soerabaya; van familie en vrienden; van Gravin van Limburg Stirum; van den Resident; van de B. O. W. (ambtenaar van Burgerlijke Openbare Werken); van den Assistent Resident, en van nog anderen meer. Wat doet dat weldadig aan, als anderen deelen in onze blijdschap, en uiting geven van hun belangstelling en vreugde!

Gewoonlijk zijn er ook bloemen bij onze feesten. Ze geven er zooveel fleur en kleur aan. Welnu, ook op Soemba waren ze bij deze gelegenheid niet vergeten. De Luitnants-familie en het detachement soldaten en de Adjunct-veearts van Waikabobak zonden ieder een groote mand, wat wel een bizondere attentie was.

Toch wordt de feestvreugde het meest verhoogd door de personen, die aanwezig zijn, door de gasten, die komen en daarin hun blijdschap over en hun belangstelling in het feit, dat de oorzaak van feestvieren is, toonen.

Zoo was het ook hier. Allereerst noemen we, als aanwezige gast, Dr. Slotemaker de Bruine, een van de twee Zendingconsuls in Indië. Het verdient bijzondere waardeering dat hij juist dit tijdstip koos voor een bezoek aan Soemba. Verder waren aanwezig: Ds. en Mej. Krijger, Ds. van Dijk, Ds. Lambooy, Dr. en Mevr. Onvlee, de Schoolopziener T. van Dijk, de heer Mobach, Mej. Zigterman, de Gezaghebber van West-Soemba, een tijdelijk aanwezig Controleur, de Luitenant en Mevr. van Sueyde, Kapitein van Waingapoe, de Officier van gezondheid van Waingapoe, Dr. Huart, de Gouv. Veearts van Soemba, Dr. Berg en Mevr., Zuster Vellenga en anderen. Van de bevolking waren stellig, behalve de patiënten, een 600 à 700 menschen aanwezig. Van alle landenschappen waren vertegenwoordigers. Een autobus bracht 2 dagen van te voren al een negental goeroes en verplegers van Midden-Soemba. Vele Radja's en kamponghoofden en Goeroes en schoolkinderen en gewone Soembaneezen, alle kantoorpersoneel van Waikabobak, alle Chineesche toekangs en tokohouders, Arabieren, Edeneezen en Savoeneezen waren vertegenwoordigd. Ook de militairen. Er was een heel groote overdekte ruimte gemaakt, met stoelen voor de Europeanen en voornaamste Inlanders, en verder rijen van planken op paaltjes. Hier was plaats voor een 600 menschen, maar dit was nog lang niet voldoende.

Het Ziekenhuis was keurig versierd.

Boven den ingang prijkte voor het eerst in veelkleurige letters: Roemah Sakit Zending, en voor den ingang wapperde de vlag.

Ds. van Dijk had de leiding. Als Missionair Predikant opende hij het feestelijk samenzijn, verwelkomde de gasten en sprak een inleidend woord. Daarna gaf hij het woord aan Dr. Berg. Zoo werd het Ziekenhuis midden in het Zendingswerk gesteld en niet als iets aparts op het Zendingsterrein beschouwd. De Soembaneezen moeten van stonden af aan weten, dat het is een Zending-ziekenhuis, behoorende bij en uitgaande van de Zending.

Er werd op dien dag ook gezongen. Dat spreekt vanzelf. Er waren zelfs speciale liederen voor gemaakt. De Goeroe zong met zijn koor deze eigengemaakte liederen. Het was zoo echt een feestdag!

En dan kan ook een maaltijd niet ontbreken. Welnu daar was ook voor gezorgd. Mej. Zigterman en Zuster Vellenga hadden al dagen van te voren alles geregeld voor een maaltijd voor een 600 personen. Er werden 5 varkens geslacht en dan nog een halve koe erbij genomen. Mevr. Berg en Mevr. Onvlee zorgden voor de Europeesche tafel. Mej. Krijger voor de tafelvorsiering. Zoo was daar dus ook arbeidsverdeeling.

Om kwart over tien opende Ds. v. Dijk. Wat hij gesproken heeft, weet ik niet. Ik kan er niets van vertellen, ofschoon ik mij wel kan voorstellen, dat het een hartelijk, opgewekt en blijmoedig woord zal geweest zijn, getuigend van dankbaarheid aan God, Die dezen zegen gaf. Wellicht vertelt Ds. van Dijk er zelf nog wel eens van.

Dr. Berg hield daarna de openingsrede. Wat hij sprak, zou ik u woordelijk kunnen weergeven, maar 't is beter dat ge dit mooie, hartelijke woord, zelf leest in „De Macedoniër”. Ge vindt het in het nummer van Aug.—Sept. van den loopenden jaargang. Moge dit meteen een aansporing zijn om dit veel te weinig gelezen Zendingstijdschrift te bestellen en geregeld bij te houden.

Toch zou het onbillijk zijn er niets van te vertellen. Daarom neem ik er iets uit over. De feestredenaar begon met het verband aan te wijzen tusschen het prediken van het Evangelie en het genezen van de zieken. Dat verband heeft de Heere Jezus zelf gelegd. Medische Zending is wegbereider voor het brengen van het Evangelie. Zij wint het vertrouwen der bevolking en maakt het hart gewillig tot

luisteren. Zij is dus middel tot de verkondiging van het Woord.

Spreker is de Regeering dankbaar voor haar medewerking, en vertelt iets uit de historie van den bouw van dit Ziekenhuis, en over de noodzakelijkheid van deze inrichting. Met cijfers toont hij aan den groei van het medische werk over de jaren 1926—1929. Het totaal aantal polikliniekpatiënten is in 1929 geklommen tot 22390.

Een hartelijk woord richt hij tot Zuster Vellenga, die in deze jaren moeilijk werk heeft verricht.

Hij eindigt met de bede, dat de Heere ons Ziekenhuis stelde tot een zegen voor het Soembaneesche volk en tot de komst van Zijn Koninkrijk op dit eiland, nu dit werk z'n 2de periode ingaat.

Ook door andere personen werd het woord gevoerd, door sommigen in het Soembaneesch, door anderen in het Maleisch. De Gezaghebber sprak namens den Resident. Verder spraken de Dokter (dat is dan de Officier van gezondheid, Dr. Huart); de Kapitein; Ds. Lambooy; de Radja van Lauili, namens alle Radja's en medebestuurders en kamponghoofden en bevolking; Goeroe Ibrahim voor Midden- en Oost-Soemba; Goeroe Bili voor West-Soemba en tenslotte Goeroe Ine Wadoe als de Goeroe-Indjil van het Ziekenhuis.

Daarna werd het Ziekenhuis bezichtigd. Het was klaar behalve de operatiekamer en de waterleiding. Ook was het verven nog niet afgelopen. Met veel lof werd over het nieuwe gebouw gesproken. Er werden ook kieken van genomen. Zullen we ze in ons Zendingsblad niet eens zien opgenomen?

Moge dit Ziekenhuis ten rijken zegen gesteld worden, ook voor het brengen van het Evangelie.

R. H.

Uit Ger. K.bl. v. Dr. en Ov.

Zending Zuid-Holland-Noord.

Een honderdjarige.

(Bij de foto).

Een jaar of tien geleden werd in het hulpziekenhuis te Wonosari bij Solo een oude man opgenomen. Hij was al eenige malen medeijnen komen vragen voor een hardnekkige huidziekte, en toen de behandeling thuis niet hielp volgde hij den raad van den mantri-verpleger, (het hoofd van het Ziekenhuis) en liet zich opnemen.

Hij was al héél oud. Op de vraag naar

zijn leeftijd vertelde hij, dat hij zijn derden „toemboek” al had gevierd. Een „toemboek” is een verjaardag, die elke 32 jaar terugkomt. Na elke 32 jaar is het samenvallen van de verschillende tijdrekenkundige gegevens, waar de Javanen mee rekenen, weer precies als op den geboortedatum. De Javanen hebben perioden van acht jaar, waarvan elk jaar een eigen naam heeft. Ze hebben perioden van 30 zevendaagsche weken, weekoe's geheeten. Ze hebben het Arabische maanjaar, een zevendaagsche en een vijfdaagsche week. Het samenvallen van al die perioden op dezelfde wijze als op den geboortedag komt slechts eens in de 32 jaar voor, en wordt op bijzondere wijze gedacht. Toen de Soesoehoenan van Solo zijn tweeden toemboek vierde, zijn er meer dan een week lang schitterende feesten geweest.

Noer Kaiman, zoo heette de oude man die in 't Ziekenhuis kwam, had zijn derden toenboek al achter den rug. Daar 't Javaansche maanjaar 10 dagen korter is dan 't onze, was hij dus ongeveer 93 jaar oud.

Al spoedig bleek, dat Noer Kaiman niet iemand was, die zoo maar gedachteloos voortleefde. In zijn jeugd had hij eens een belangrijke ontmoeting gehad. Hij was misschien 18 à 20 jaar, toen hij was gaan denken over 't hoe en waarom van de dingen, en over oorsprong en doel van 't leven. Voor wie over zulke vragen denkt, zijn goeroe's of kjai's, die meenen daarop een antwoord te kunnen geven. Dikwijls gebeurt 't, dat een Javaan van den eenen naar den anderen goeroe trekt, omdat 't ontvangen antwoord en 't genoten onderwijs hem geen bevrediging brengt.

In dien tijd was er in 't Solosche een zeer beroemde leeraar: Raden Ronggawarsèta. Naar hem trok Noer Kaiman heen. Of hij lang of kort daar geleerd heeft, weten we niet. Van wát hij er geleerd heeft, kon hij ook niet veel meer vertellen. Maar één zaak, één voorspelling was hem altijd bijgebleven. „Mijn zoon” had Ronggawarsita gezegd: „als de tiende vorst zal regeeren, dán zal er in dit land een heilige godsdienst komen, dien moet je volgen.”

Met die voorspelling was hij naar huis gegaan. Ze was diep in zijn hart gezonken. Hij zou geduld moeten hebben: de achtste vorst, Pahoeboewana VIII regeerde in dien tijd. Kort daarna kwam de negende, en omstreeks 1895 kwam Pakoeboewana X aan 't bewind.

Noer Kaiman werd al ouder. De voorspelling was hij niet vergeten. Hij had

ook al eens hier en daar gevraagd naar dien beloofden nieuwen godsdienst, waarvan hij het antwoord op zijn vragen verwachtte. Misschien zijn er ook wel tijden in zijn leven geweest, dat zorg en ziekte en misgewas hem zóó in beslag namen, dat hij geen tijd en geen hart had om aan iets anders, om over levensvragen te denken. Maar toch — vergeten was de voor-spelling niet. Hij bleef uitzien. Hij h  d ook al wel eens gehoord, dat er een nieuwe godsdienst gepredikt werd, maar dien had hij toch aanstonds verworpen. Immers er werd bij verteld, dat wie tot dien godsdienst overging, na zijn dood een wild varken zou worden. Z   'n godsdienst kon toch de „heilige godsdienst” van Ronggawarsita niet zijn!

En nu regeerde de tiende vorst al 25 jaar, en Noer Kaiman was oud en ziek geworden, en was terecht gekomen in het hulpziekenhuis van de Christenen. Langzamerhand drong 't tot hem door, dat hier die nieuwe godsdienst, het Christendom, dat hij in gedachten al afgewezen had, gepredikt werd. De mantri-verpleger vertelde hem van Jezus. Zijn hart werd getroffen. Hier vond hij antwoord op zijn vragen. Hier vond hij rust voor zijn ziel. En hij verklaarde: den heiligen godsdienst, waar Ronggawarsita me op wees, heb ik nu gevonden.

Toen hoorde hij spreken van den „pandita Christen” te Solo (den Zendeling). Waarschijnlijk stelde hij zich een soort Hollandsche Ronggawarsita voor. Hij wandelde naar de stad om hem te zien, maar vond hem niet thuis.

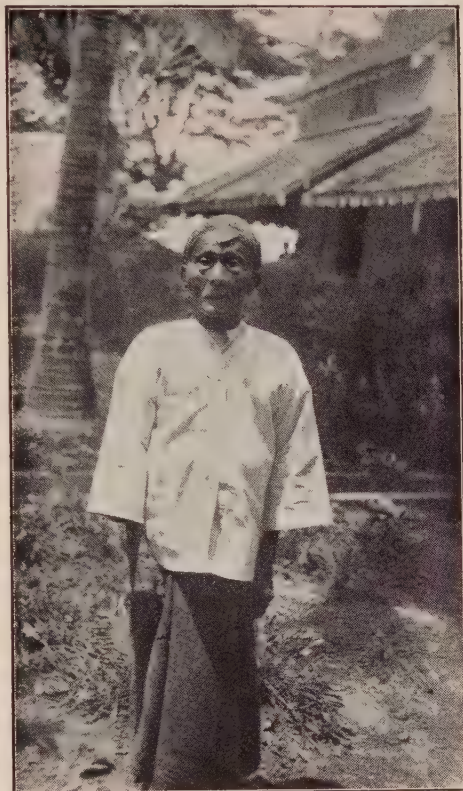
Kort daarna kwam de pandita te Wonosari preeken. En na den dienst kwam Noer Kaiman vlak bij hem zitten, en zei: „Mag ik een vraag doen? Wat is 't onderscheid tusschen de „groote wereld” en de „kleine wereld?”

Nu gebruikte hij voor die twee uitdrukkingen: „groote” en „kleine wereld”, terwijl hij hoog-Javaansch sprak, toch laag-Javaansche woorden, waaruit wel bleek, dat dit vaststaande termen waren, waarschijnlijk bij een vorigen goeroe opgedaan.

De pandita begon met te zeggen: er is gelijkheid en er is onderscheid tusschen beide, want beide zijn „wereld”, maar de eene is klein, de andere groot. Toen nam hij een papier en teekende een kleinen en een grooten cirkel met hetzelfde middelpunt, en zei: zie, hier het middelpunt, dat is de mensch, met om hem heen in kleinen kring zijn eigen leven, en in grooten kring de wereld.

Blijkbaar was dit antwoord het verlangde, want bevredigd ging Noer Kaiman weer bij zijn vrienden zitten.

Geregeld heeft hij het onderwijs van den goeroe indjil gevolgd, en na verloop van tijd is Noer Kaiman te Wonosari gedoopt. In uiterlijken zin heeft deze over-

Een honderdjarige.

gang tot het Christendom hem geen geluk gebracht. Zijn familie liet zich niet meer aan hem gelegen liggen. Maar bij de Christenen heeft hij onderdak en verzorging gevonden.

Nu is hij wat doof en eenigszins kindsch geworden. Hij is nu voor goed in het ziekenhuis. Veel begrijpt hij niet meer. Toch komt er, als hij over Jezus hoort, nog een lichtstraal over zijn gelaat. Toch wil hij, als er Avondmaal gevierd wordt te Wonosari, niet achterblijven.

De tijd is misschien niet ver meer, dat hij 't volle licht, waarnaar hij zoo lang gezocht heeft, zal aanschouwen, en God zal mogen danken, dat hij nog aan den avond van zijn leven den Heiland mocht vinden.

J. C. v. A. R.

De Vereeniging „Dr. Scheurers Hospitaal”.

De Vereeniging Dr. Scheurers hospitaal zond haar Vier-en-dertigste Jaarverslag de wereld in.

Gelijk men weet werkt deze Vereeniging ten behoeve van het bekende Petronella Hospitaal te Djokja, waarvan wijlen de hoog gewaardeerde Zendingsarts Dr. J. G. Scheurer de eerste directeur was.

Het verslag herinnert allereerst aan het groot verlies, dat het Petronella Hospitaal heeft geleden door het vertrek van Dr. J. Offringa, die thans een zeer gewichtige betrekking bekleedt in dienst van de Indische Regering, en aan het optreden van Dr. K. P. Groot in de plaats van Dr. Offringa als directeur van het Petronella-Hospitaal.

Tot onze blijdschap kunnen we mededeelen, dat Dr. Offringa, hoe zwaar het vertrek uit Djokja hem ook viel, zich in zijn nieuwen werkkring bij aanvang uitnemend kan schikken, terwijl ook Dr. K. P. Groot tot zijn volle tevredenheid in goede samenwerking met de andere artsen en het verplegend personeel, de leiding van het Petronella-Hospitaal waarneemt.

Voorts is het volgende aan het genoemde Jaarverslag ontleend.

„Verhoogde activiteit brengt ook mede het inslaan van nieuwe wegen. Een poging in die richting is de uitgave van een serie briefkaarten, die het werk in en om het Petronella-Hospitaal in beeld brengen. Bedoeling dezer uitgave is niet allereerst om de kas der Vereeniging te stijven, maar om het werk van het Hospitaal onder veler oogen te brengen. De serie bestaat uit vier briefkaarten, de prijs per briefkaart is 10 cents. Op verzoek wordt een enveloppe, inhoudende 5 maal 4 briefkaarten, ter waarde dus van f 2.—, gaarne toegezonden door Mevrouw Harrenstein—Fernhout, Sarphatistraat 77 Amsterdam-Centrum.

Dat de liefde bij velen voor het Petronella-Hospitaal nog aanwezig is, bleek ook dit jaar weer, doordat een tweetal legaten werd ontvangen, een van f 2000.— en een van f 3000.—. Mede dientengevolge waren de financieele resultaten van het afgelopen jaar gunstig, vergeleken bij het vorige jaar. De contributies bedroegen f 6271.06, de giften f 5646.51, de onkosten waren f 84.—, zoodat aan den kerkeraad kon worden afgedragen het mooie bedrag van f 11.833.57, of ruim f 4000.— meer

dan in 1928/29. Deze groote vooruitgang is vooral te danken aan de giften, de contributies brachten ruim f 200.— meer op.”

Tot zoover de aanhaling uit het verslag.

Secretaresse der Vereeniging is Mej. N. P. de Gaay Fortman, Marconistraat 13, den Haag. En Penningmeesteresse Mej. J. H. Schut, Amsteldijk 84, Amsterdam.

De l.g. jaarvergadering benoemde tot Eerepresidente Mevr. de Wed. C. van Eeghen—van Marle, die jarenlang presidente was en thans ontslag heeft gevraagd.

Deze Vereeniging doet heel mooi werk. En zij doet het op een heel mooie manier. Zij brengt duizenden guldens bijeen, die zij afdraagt, zonder ooit eenig zeggenschap over het werk der Medische Zending te vragen.

De Kerken van Noord-Holland mogen deze Vereeniging wel zeer dankbaar zijn.

W. B.

De Heer en Mevrouw Leen—Diederiks.

(Bij de foto).

Van bevriende zijde zond men ons voor het Zendingsblad deze foto van den Heer en Mevrouw Leen—Diederiks, die 31 Oct. van Genua met de J. P. Coen naar Indië

De Heer en Mevrouw Leen—Diederiks.

zijn vertrokken, indien er althans geen verhindering is gekomen.

De heer Leen is één van de weinige Christ. Onderwijzers, die gaarne in het onderwijs in Indië de zending willen dienen. Djokjakarta is de plaats zijner bestemming.

Brenge de Heere hem en Mevrouw in welstand op Java en worde zijn arbeid daar voor vele kinderen ten zegen gesteld.

W. B.

Nog groote onderwijzersnood.

Onderscheidene malen is den laatsten tijd geweest op de groote behoefte aan Christelijke onderwijzers voor Indië.

Er is geadverteerd in onderscheidene bladen. Het Informatiebureau Madoerastraat 17 den Haag heeft den onderwijzersnood gedurig gepubliceerd.

In de Christelijke pers, ook in de schoolbladen, zijn warme oproepingen gericht tot de Christelijke onderwijzerswereld. Men zal het nu in de onderwijzerskringen toch wel weten, dat Indië om goede leerkrachten roept, ja schreit. Maar alles schijnt te vergeefs. Slechts enkele onderwijzers, nog niet voor de helft genoeg, zijn bereid om zich voor Indië te geven. En dat, terwijl het gaan naar Indië in dienst van het Christ. Onderwijs, heusch geen offer vergt. De finantieele uitzichten zijn goed en het werk is heel mooi. En toch, het geroep uit Indië vindt schier geen weerklank. Men laat Indië te vergeefs smeeken om hulp.

Moet dat zoo blijven? Is het peil der liefde voor de Zending onder onze Christelijke onderwijzers metterdaad zoo laag gedaald, dat het vriespunt bijna bereikt is? Ligt er niet een ernstige aanklacht in tegen onze Christelijke Onderwijzerswereld, dat men de weinige leerkrachten, die de Zending in Indië noodig heeft, niet levert?

Bijna alle Schoolbesturen in Indië tobben met hun scholen uit gebrek aan onderwijzers.

Het Christelijk onderwijs op Midden-Java draagt het karakter van Zendingswerk. Het is het werk des Heeren. Laat onze onderwijzerswereld toezien, dat het geroep uit Indië geen zware aanklacht tegen haar worde. Laat elk Christ. onderwijzer, die de hoofdakte bezit en beneden de dertig is, zich eens stellen voor de vraag: Zou God mij ook roepen naar Indië?

W. B.

Korte Berichten.

Mej. A. Spoelstra.

Naar we vernemen is Mej. A. Spoelstra, hoofd van de huishouding in het Zendingshospitaal te Solo, in het begin van October overleden. Nadere bijzonderheden zijn ons nog onbekend.

Ds. Soepater.

Ds. Soepater, de predikant der Javaansche Gemeente te Djokja, heeft na langdurige krankheid zijn arbeid weer mogen hervatten. Gode zij dank!

Ds. J. A. C. Rullman.

Dinsdag 7 October l.l. heeft Ds. J. A. C. Rullman, beroepen missionair dienaar des Woords van de Kerk te Rotterdam, voor de Zending te Poerbolinggo in de vergadering der Classe Rotterdam zijn missionair examen afgelegd. Van de deputaten der Generale Synode naar Art. IV der Zendingsorde waren tegenwoordig Prof. Dr. H. Bouwman, Prof. Dr. T. Hoekstra, Prof. Dr. A. G. Honig en Ds. W. Breukelaar. Ds. Rullman werd met algemeene stemmen toegelaten tot den missionairen dienst des Woords.

Mej. J. S. Kunst.

Mej. J. S. Kunst te Arnhem, dochter van wijlen Ds. J. G. Kunst, onderwijzeres met hoofdakte en akte Fransch en Engelsch L. O. is benoemd tot onderwijzeres bij het gesubsidieerd bijzonder onderwijs te Solo. Zij zal D.V. in Januari a.s. met de „Insulinde” naar Java vertrekken.

Mej. G. Niekerk.

Tot onderwijzeres aan een Christelijke School te Solo is eveneens benoemd Mej. G. Niekerk, in het bezit van Hoofdakte en akte Engelsch L. O., thans tijdelijk als huisonderwijzeres werkzaam in Zwitserland. Ook zij denkt met de Insulinde in Januari naar Indië te gaan.

C. Griffioen.

De heer C. Griffioen, onderwijzer te Hoorn, is benoemd tot onderwijzer bij het Christelijk onderwijs te Solo.

Ds. S. J. P. Goossens.

Ds. Goossens, die is beroepen tot missionair predikant voor Melolo op Soemba, in de plaats van Ds. Colenbrander, nam 26 Oct. l.l. afscheid van de Kerk te Achlum, terwijl het missionair examen D.V. door hem zal worden afgelegd in de vergadering der classis Appingedam, Donderdag 5 Februari 1931. Zoo mogelijk zal hij in het laatst van April 1931 met zijn gezin naar Soemba vertrekken.

Een 4de missionaire predikant voor Soemba.

In het verslag van de l.g. vergadering van de deputaten voor de Zending op Soemba lezen we het volgende betreffende de voorbereidende maatregelen voor de uitzending van een 4de missionairen dienaar: „Rapport wordt uitgebracht over gehou-

den samenspreking door het moderamen met een theologisch student op 9 December 1929.

Ter vergadering komen de heer P. J. Luijendijk, theol. student, geboren 26 Juli 1907, en diens verloofde, m.j. J. Klapwijk, geboren 22 Februari 1908, beide wonende te Berkel (Z.-H.). Met hen worden voorbereidende besprekingen gehouden, die 'n gunstig verloop hebben.

Na hun heengaan wordt besloten met de missionaire dienaren van Soemba te overleggen, waar op het Zendingsterrein het meest noodig zou zijn de bezetting van een nieuwe volledige Zendingspost.

De collecte voor de ramp te Pajeti.

Voor de dekking der kosten van de ramp, die Pajeti heeft getroffen, was eind September door de kerken in Groningen, Drenthe en Overijsel f 13.181.83½ gecollecteerd. Een mooi bedrag.

De invoering van het Soembaneesch op de scholen op Soemba.

Tot nu toe werd op Soemba het onderwijs op de scholen gegeven in de Maleische taal. Uit een brief van den taalgeleerde Dr. Onvlee blijkt, dat thans de Algemeene Vergadering op Soemba besloot het Soembaneesch op de scholen in te voeren naar een door hem voorgesteld schema.

De Zendingssynode van Utrecht—Gelderland.

D.V. zal de Zendingssynode van de Ger. Kerken in Utrecht en Gelderland dit jaar gehouden worden in de Westerkerk te Arnhem, den 20 Nov. a.s.

Twee belangrijke legaten.

Een dame te Zutphen, onlangs overleden, heeft aan de Zending op Soemba en aan de Kerk te Amsterdam voor het Petronella-hospitaal gelegateerd elk ruim f 18.000.

We weten niet of we den naam dezer dame mogen noemen en laten dit dus na.

Mocht dit mooie voorbeeld navolging vinden. Bij het maken van testamenten wordt de Zending te vaak vergeten.

Moderamen van de deputaten der Generale Synode voor de Zending.

In hunne vergadering gehouden den 23 October l.l. hebben de deputaten van de Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen tot leden van het Moderamen gekozen:

Ds. D. Pol, Voorzitter, Ds. J. P. Klaarhamer, Assessor, Ds. W. Breukelaar, Scriba en Ds. J. Kruger, Penningmeester.

Knikkertjes.

Wie een „Knikkertje” begeert, zende f 5 aan Mej. M. D. Pol te Rijsoord, die voor spoedige toezending zorgt.

Blikken Busjes.

Blikken busjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. D. Pol te Rijsoord, per stuk f 0.23, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55. Eerst na ontvangst der gelden worden de busjes verzonden.

Papieren Busjes.

Deze busjes, die geopend en weer met losse teksten kunnen gesloten worden, kosten de 10 stuks thans slechts f 1.— en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. H. Feij te Middelburg, Burg 169 en sture vooraf het geld. Giro No. 64188.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Als man en vrouw schiep God den mensch, door Rev. A. Herbert Gray. Uit het Engelsch vertaald door W. L. Ruys—Barger, met een woord vooraf door Dr. C. J. Honig. Bij J. H. Kok, Kampen, f 1.75, geb. f 2.50.

Een uitnemend boek naar inhoud en vorm. Teedere dingen worden hier teeder besproken. Dit boek kan met gerustheid in handen worden gegeven van onze jongelingen en jongedochters.

De vertaling verdient lof.

J. C. de Koning. Bunjans Christenreize voor de jeugd bewerkt. Bij Kok, Kampen. f 1.50, geb. f 2.40.

De schrijver schijnt ons geslaagd. Hij heeft Bunjans wonderschoone Christenreize ook voor betrekkelijk jonge kinderen bevattelijk gemaakt.

Verhalen, door v. Eerbeek. Bij Kok, Kampen. f 2.25, geb. f 3.—. Mooie verhalen, van goede strekking. En

Kok zorgde natuurlijk, dat de uitgave in orde is. Ook een mooie band.

Eenvoudig leerboekje voor de Geschiedenis en de Aardrijkskunde van China door P. Lok en W. Schmidt, bij N.V. Versluys Uitg. Mij., Amsterdam. f 0.75.

Dit boekje is bestemd voor de Holl.-Chineesche scholen in Ned.-Indië. We behoeven niet tot de menschen van het vak, maar het komt ons voor, dat dit boekje zeer geschikt is voor het doel.

Timbo, het Soendaneesje, door Aletta Hoog, bij N.V. H. ten Brink's Uitg. Mij. f 0.50.

Dit mooie boekje beleeft zijn vierden druk. Dat zegt al veel. Het is een heel goed geschreven verhaal, dat onder de Zendingsboeken voor de jeugd een goede plaats toekomt. Ook de illustraties zijn aardig.

Scheurkalender Maranatha 1931, bewerkt door Ds. J. J. Knap. Met premieboek *Wrakke levens en een Vondeling*, door Idsardi. Uitgave van J. H. Kok te Kampen.

De Maranatha-Kalender behoeft geen aanbeveling meer. De naam Knap waarborgt uitnemend werk en de naam Kok een voortreffelijke uitgave.

Ook het schild is mooi.

En de schrijver van het premieboek is ook genoegzaam bekend.

De Kalender kost f 0.90, met premieboek f 1.55.

Suriname.

Van hier en ginds.

Eerst iets van *ginds*.

Iemand (een lid onzer Geref. Kerken) die dezer dagen het boschnegerdorp Wanhatti bezocht, schrijft hierover:

„Het echte heidendom kan men hier leeren kennen in al zijn ellende en verschrikking. Uit alle hutten komen menschen toegestroomd om wat van de „dresi” (medicynen) der blanken te pakken te krijgen en het wordt een uitstalling van allerlei lichamelijke ellende, waarvan den cultuurmensch zich geen voorstelling kan maken. De allerverschrikkelijkste huidziekten in een schromelijke staat van verwaarloozing kan men leeren kennen: kiespijnlijders, bij wie de „wonderdokter” de tanden maar uitgesneden heeft, misschien met een mes,

waarmee hij pas een lijk heeft geschoren, zoodat afschuwelijke verzweringen ontstaan. Kinderen met allerlei soorten van breuken waaraan totaal niets wordt gedaan, zoodat de stakkers vreeselijk lijden, enz. teveel om op te noemen.”

Hij eindigt zijn schrijven met de klacht dat Hernhut financieel niet bij machte is in te grijpen, omdat zooals hij het uitdrukt Holland het in 1928 met een tekort van f 27.000 en in 1928 met een tekort van f 40.000 heeft laten zitten en besluit: „Natuurlijk wist gij hier niets van! Anders...”

Nu nog iets van *hier*. Gedachtig aan het spreekwoord dat goed voorgaan goed volgen doet, breng ik het volgende nog even onder de aandacht van onze vrouwelijke lezers: Uit Lisse kreeg ik naast een mooi bedrag voor een verlotte spreid het heuglijk bericht, dat de afd. van de Ned. Chr. Vrouwen Bond aldaar een handwerkclub oprichten wil met het doel iets voor Suriname te vervaardigen. Hetzelfde trachten een paar Hilversumsche dames met een andere Vrouwvereniging te doen. Surhuisterveen ging hierin reeds lang voor. Zijn er niet meer plaatsen in ons land waar de dames voor dezen arbeid in Gods Koninkrijk eens een uurtje over hebben? Aan een adres voor Surinaamsche patroontjes en modellen wil onderget. U gaarne helpen. 'k Hoop dat het deze maand brieven en briefkaarten stroomden zal.

Sinds vorige verantw. ontvingen we: Van J. W. R., Leiden f 5; P. A. de J. f 5; J. K. te W. f 10; A. A., Oosterbeek f 2.50; D. G. J. baron van H., Amsterdam f 100; J. M., Deventer f 2.50; J. C. de J., Alblas-serwaard f 2.50; F. L. v. d. B., A'dam f 10 (jaarl.); Wed. R. B., Naaldwijk f 2.50; J. M., Hoogeveen f 20; C. L., A'dam van vriend uit Amerika f 49.65; R. D. den Haag f 5; Ger. Jonged.ver., Rinsumageest f 4.50; N. N. f 0.50; N. en J. J. B., Monster f 7; M. v. d. S., Deventer f 5; J. K., Goes f 1; Mej. J. P. B., R'dam f 2.50; Ir. t. M., Tinte f 2; X. te IJ. f 50; R. J. R., A'dam f 10 en f 5; N. N. te N. f 50; H. B. te Hilversum f 2.50; Door bemiddeling van W. Kok te Solo, opnieuw f 50; idem Mej. B. T., Hilversum f 16; J. H. v. d. W. f 2.50; P. M. v. d. S. f 6.25 w.o. f 3.75 van Pers. Vaartwegschool, Hilversum. Leerl. 1e kl. Chr. Sch. Nieuwstr., Axel f 7; Q. S., Aalten f 5; E. v. d. S., Velp f 9; S. v. E., Zuidlaren, uit de Unie coll. (wie volgt?) f 7.50; G. J. van A., Heerde f 50; L. M.

Voorburg f 1; A. G. van A., Heerde f 50; Trijosa (Geref. Vrouwenver.) Surhuisterveen f 45; X. te M. f 25 (dankoffer); Mej. L. v. L., den Haag f 1.75; Mevr. C. G. S.— de J. te Lisse f 40; J. K., Delft f 25; K. M. Utrecht f 5. Allen zeer hartelijk dank!
 Hilversum J. VAN KEULEN,
 Postrek. 95494. Bilderdijklaan 12.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door M. Minderhout van de Kl. Meisjeskrans te Driemelen f 7.12. Door Ds. J. Kruger te Elburg f 155 10 % van de Cl. Harderwijk 3e kw. 1930. Door J. Noorlander te Ridderkerk, door de kinderen der Chr. Sch. van 1 April tot 30 Sept. bijeengebracht f 31.50. N. N. te H. f 1. Door A. Verkuil, van de Commissie Kinderz. feest in 't Gooi f 10. Van J. H. v. d. Waal, Nijkerk f 7.50. Door H. J. Nijkamp, uit het Nikkertje der Christ. Sch. te Sleen f 15.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Oct. 1930.

Postrekening No. 32806.

Van Mej. X. uit Breda door J. Zuidhout te Dordrecht voor het hospitaal te Mangelang f 5.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

10de verantwoording

van 25 September tot 25 October 1930.

Provincie Groningen: Giften, bijdragen, collecten.

E. Compan, Zuidhorn, Ve en Vle klasse, f6.—; per Ds. J. Koppe, Wagenborgen, gift f1.—; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busjes meisjesver. f5.12; idem, schoolkinderen, f10.30; Geref. Kerk, Onstwedde, extra collecte, f42.70; Mej. N. Werkman, Ulrum, Nikkertje School en Zendingsbladen f83.15; J. A. Roukema, Harkstede, Nikkertje Chr. School f6.60; Tj. Feddema, Pieterburen, H. d. Sch. f20.—; P. Timmermans, Zuidhorn, v. d. Zendingskring f43.50; D. Boerema, Midwolda, Old. v. d. Geref. Kerk, f169.—; Joh. Noordhof, Grijskerk, verzameld langs de huizen f118.56½; idem, halve centen, Hilje H. f1.43½; busje Wehrmeijer, Sappemeer, f11.—; busje T. Vegter en C. de Vries, f12.47; G. Mul, Garrelswier, Nikkertje school f20.—; E. Bakker, Ten Boer, kerkbusjes, f103.—; J. Zwartsenberg, Sauwerd, van een lijdende zuster f3.—; per R. E. Kladder, Kommerzijl, f60.—; Ds. D. Steenhuis, Loppersum, uit de busjes f19.25; J. Helder, Boerakker, kleine meisjesvereen. f6.—; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, gift van een zuster bij het ontvangen van haar salaris f1.—; H. J. Doff, Ten Post, Zendingscomm. f30.—; K. Kladder, Leens, gift kerkzakje f20.—; Hanna Ridderbos, Groningen, halve centen, f1.51½ gift van U. D. per Ds. van Dijk te Groningen f25.—; N. N. te Thesinge f2.50; N. N. te Middelstum,

f2.50; Renkema, Enumatil, Zendingscomm. f236.—; W. Zijlstra, Haren, 2 maandel. bijdrage f49.25.

Provincie Drenthe: Giften, bijdragen, collecten.

H. Blanken, Hoozeveen, f160.—; Reciteervereen. Nijensleek, f4.93; Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, collectegift f5.—; D. Bakker, giften Geref. Kerk, Dwingelo, f3.50; idem, Jonged. vereen., f4.56; H. L. Smeman, Coevorden, zendingscoll. f30.60; Zendingscomm. Haulerwijk, f100.—; Mej. J. Mulder, Meppel, Coöp. Bakkerij, „Eendracht”, f20.—; idem, bruiloftscollecte, f5.21.

Provincie Overijssel: Giften, bijdragen, collecten.

S. Malda, Lutten, bijdrage Sept.-Oct., f50.—; per Ds. J. F. Colenbrander, gift W. R. f3.—; A. Schuurman, Bergentheim, bijdrage Juli-Sept., f60.—; Ds. J. Sybesma, bijdrage Dedemsvaart, f300.—; E. H. Timmermans, Ommen, Nikkertje Chr. School, f16.—; J. Pals, Zendingsb. kinderen f76.15; G. v. d. Veen, Vroomshoop, gift kerkzakje, f10.—; H. ten Tooren, Ommen, v. d. Zendingscomm., f121.58; Geref. Kerk, Blokzijl, f41.40; W. Eugster, Hengelo, Zendingsbl. 3e kwart. f68.—; idem, collecte f70.98; idem busje Zilveren feest f3.23; G. v. d. Veen, Vroomshoop, busjes kinderen f90.—.

Pinkstercollectes Groningen:

Midwolda, Old. nagift, f10.—; Enumatil, f23.63.

Pinkstercollectes Overijssel:

Lemelerveld f57.08; Ommen f238.42.

Rampcollectes Groningen:

Oude Pekela f59.75; Nieuwolda f50.32; Onderdendam f24.61.

Rampcollectes Drenthe:

Diever f44.15.

Rampcollectes Overijssel:

Avereest f40.71.

Soembaweken Groningen:

Wirsum Obergum f237.10; Sappemeer f127.50; Kommerzijl f118.65.

Soembaweken Drenthe:

Coevorden 1e ged. f89.—; Coevorden, 2e ged. f43.05.

Soembaweken Overijssel:

Vriezenveen f125.—; Stad Vollenhove f25.80.

Oost Friesland en Bentheim:

Ds. E. Kolthoff, Classicale Zendingsdag Veldhausen f172.38; Ds. J. E. Goudappel, Emlichheim, Coll. gift f10; idem idem f11.53; Ds. Husmann, 5 boeken, f6.50.

Van Heinde en Verre:

M. C. Rijken, Leerl. Sch. m. d. Bijbel, Capelle f4.

Totaal 10e verantw. f4073.17½; 1e t/m 8e verantw. f78196.24½. Totaal f82269.42.

Met hartelijken dank.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Gron. 25 Oct. 1930.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 EX. f 0.72 FR. P. P.

INHOUD:

De God der heerlijkheid. — Van Zendingsaangelegenheden: De Generale kas der Zending; Toezicht op de Zendingshospitalen; Collecte Wonosobo; Onze Zending-filmen. — Zending Zuid-Holland Zuid. — Zending Noord-Holland: Dr. H. S. Pruijs; De kerk te Djokja in aanbouw; Artsen gevraagd. — Zending Utrecht en Gelderland: Bevestiging Ds. Rullmann. — Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: De Heer en Mevr. De Vries—Kammen. — Christ. Holl. Kweekschool. — Onze Zendingkaart. — Een ziekenzaal. — Christ. Onderwijzers voor Indië. — Korte berichten. — Lees-tafel. — Giften. — Register.

De God der heerlijkheid.

En hij zeide: Gij mannen broeders en vaders! hoort toe: de God der heerlijkheid verscheen onzen vader Abraham, nog zijnde in Mesopotamië, eer hij woonde in Charran.

Hand. 7 : 2.

Zoo vangt Stefanus zijn rede aan, die hij uitspreekt voor den Joodschen Raad. Hij begint met op God te wijzen. Hij spreekt van Hem als van den God der heerlijkheid. Dat is een saamvatting van al Zijn deugden.

De mannen van den Raad zagen het aangezicht van Stefanus als dat van een Engel, zoo lezen we in het laatste vers van het vorige hoofdstuk. Terwijl hij nu zelf in heerlijkheid blinkt, spreekt hij over den God der heerlijkheid, Die Zich over Abraham heeft ontfermd. Toen deze nog was in Mesopotamië, in een heidensch land, heeft God hem opgezocht, verscheen de Heere aan hem en sprak Hij tot hem.

Hij was uit zich zelf niets. Hij zat in het heidenland even vast gekluisterd, als al die anderen. Maar God heeft hem losgemaakt uit die omgeving, en hem geroepen uit Ur der Chaldeëen en tot hem gezegd: Ga uit uw land en uit uw maatschap en kom in een land, dat Ik u wijzen zal.

Dat was Gods vrijmacht. Dat was Zijn eigen eeuwig welbehagen.

De God der heerlijkheid is ook verschenen in de volheid des tijds. Wij gedenken dat straks weer in ons naderend Kerstfeest.

Van eeuwigheid af heeft de God der heerlijkheid gedachten des vredes gehad over het volk Zijner liefde. Toen heeft Hij reeds aan den Zoon opgedragen om te doen al wat tot verlossing noodig was en Deze heeft op Zich genomen dat alles te volbrengen. In de volheid des tijds is Hij gekomen. De Vader heeft daarin Zijn heerlijkheid geopenbaard. Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

Welk een heerlijkheid Zijner liefde! Hierin is de liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God Zijn eeniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door Hem.

Ook de liefde des Zoons komt daarin zoo treffend uit. Als de God der heerlijkheid heeft Hij Zich Zelf daarin betoond, ook al kwam Hij in de nederigste omstandigheden, en zonder gedaante of heerlijkheid voor het vleeschelijke oog. Hoe blinkt de heerlijkheid Zijner liefde daarin, dat Hij, Die rijk was, om onzentwil arm is geworden, opdat wij door Zijne armoede rijk zouden worden.

Als de God der heerlijkheid verscheen Hij aan degenen, die een open oog hadden voor de beteekenis Zijner komst.

Een Maria zingt Zijn lof, en de herders verheerlijken hun God. Engelen zingen hun lied en een Simeon zijn zang. De oude Anna spreekt van Hem en Wijzen uit het Oosten aanbidden Hem. Hij is de Gezondene des Vaders, Hij is de Beloofde Messias, Hij is de Zaligmaker der wereld!

De God der heerlijkheid verscheen aan Abraham. Dat was Abrahams heil. Daardoor werd Abraham groot. Zoo is het ook ons heil en onze zaligheid, dat de God der heerlijkheid tot ons is gekomen. Hij had Abraham niet noodig en wilde hem toch gebruiken. Hij behoeft ook ons niet en wil toch van ons gediend worden. Dat is onze zaligheid. Zoo

wil God Zich, ook nu nog, ontfermen over menschen, die in de landen der heidenen wonen. Hij sprak tot Abraham: Ga uit uw land en kom, waar Ik het u wijzen zal. Zoo beveelt God: Ga en kom! Zoo roept Hij ook mannen en vrouwen in Zijn dienst, ook in de Zending. Hij zegt: kom, en ga!

Dat onze zendboden dan overal heengaan met het evangelie des vredes. Met het evangelie, dat spreekt van den God der heerlijkheid, Die het verlorene zoekt, ook in heidenlanden. Die Zijn heerlijkheid openbaren wil ook in de verste einden der aarde, door zondaren te zaligen, door goddeloozen te bekeeren, door kerken te stichten en heele volken te winnen voor Zijn Koninkrijk.

Dat wij, ook in het werk der Zending, ook in ons gebed voor dat werk, in onze belangstelling voor dien arbeid, in ons meelevens met de uitgezonden naar de Zendingsvelden, in het brengen onzer gaven voor deze heerlijke taak, dan steeds zien op den God der heerlijkheid. Hij Zelf verscheen aan Abraham en riep hem en deze kwam niet beschaamd uit. Hij is ook verschenen in de volheid des tijds, heeft ons vleesch en bloed aangenomen, is als onzer één geworden, doch zonder zonde, en heeft onze verlossing teweeggebracht. En wij worden met Hem niet beschaamd.

Vinde dit evangelie overal weerklank: in onze harten, in onze omgeving, en onder de heidenen en Mohammedanen; dit evangelie van den God der heerlijkheid.

N.

R. H.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Generale Kas der Zending.

De Generale kas der Zending staat voor zware uitgaven. Wanneer al de besluiten der Generale Synode inzake de Zending tot uitvoering komen, zal hierdoor de Generale kas worden bezwaard met eene uitgave van meer dan f 30.000 boven hetgeen deze kas voorheen elk jaar moest betalen.

Het verwondert ons dan ook niet, dat in sommige bladen eenige aanmerking is gemaakt tegen de besluiten der Synode, alsof de Synode wel wat lichtvaardig is geweest in het voteeren van zoo vele en zoo aanzienlijke bedragen voor onderscheidene zendingsbelangen. Toch kan alleen wie meespreken wil, zonder behoorlijk op de hoogte te zijn, de Generale Synode beschuldigen, dat zij te ruim met haar toezeggingen is geweest.

Elke zaak, waarvoor de Synode gelden uit de Generale kas voteerde, was dringende noodig.

We zouden wel eens willen zien of iemand ook maar één post zou kunnen noemen, die niet noodzakelijk was en dus wel achterwege kon blijven. De Generale Synode heeft steeds de voorzichtigheid betracht, maar zij heeft ook den moed gehad om wat noodzakelijk was toe te

staan, ook al kost het wel wat geld.

De Heere zegent de Zending onzer Kerken. Hij opent al meer gelegenheden voor uitbreiding van het werk. En het spreekt vanzelf, dat een gezegende, krachtig uitgroeiende Zending steeds meer uitgaven vordert. Die groei zou schier verontrustend worden, indien de Heere ook niet in onze kerken groeiende liefde voor de Zending gaf. Maar ook dien zegen geeft Hij ons. Er is gelukkig in onze Kerken liefde voor de Zending.

En daarom maken we ons ook niet ongerust, hoe al de noodige bedragen moeten bijeenkomen.

We weten natuurlijk ook wel, dat de malaise zeer drukkend is en bijna ieder noopt zijn uitgaven te beperken. Maar dat onze Kerken het op de Zending zouden willen bezuinigen, gelooven we niet. Daarvoor is de liefde voor de Zending onder ons te sterk.

Het is ruim f 30.000; (en niet f 40.000, gelijk wel is voorgesteld) die de Generale kas naar de besluiten der Generale Synode in het vervolg elk jaar voor nieuwen arbeid zal hebben te betalen. Het hospitaal te Magelang zal, zoodra de exploitatie begint, f 6000 mogen vragen; de arbeid onder de Chineezzen op Midden Java eveneens

f 6000; de Kerk te Medan zal voor het werk onder de Javanen op Sumatra f 3500 kunnen ontvangen en de Kerk te Soerabaja voor haar zendingsarbeid te Makassar evenzoo f 3500. En voor de zending te Wonosobo zal de Kerk te Heeg elk jaar volgens de in Indië ontvangen begroting met omstreeks f 10.000 moeten worden gesteund. Wel heeft de Synode bepaald, dat die steun desnoods tot f 20.000 mag worden verhoogd, maar dat is geschiedt om in onvoorziene omstandigheden door de raming van f 10.000 niet gebonden te zijn. De verwachting is, dat met f 10.000 deze kosten kunnen worden gedekt. Voorts mag voor het te stichten Zendingsbureau f 3000 worden betaald. Dit zijn alle nieuwe posten. Te zamen is dit f 32.000. Vermoedelijk zal hiervan echter nog wel iets afgaan. Maar het zal toch wel ruim f 30.000 worden, dat de Generale Kas elk jaar meer zal hebben te betalen, dan voorheen. En dat is niet gering.

De Generale Zendingskas staat dus metterdaad voor zware uitgaven.

De belangrijkste bron voor haar inkomsten zijn de bijdragen van de Zendende Kerken. Sinds 1902 bestaat de vaste regel, dat alle Kerken van alle inkomsten, die zij voor de zending ontvangen, zonder onderscheid, 10 % behooren te storten in de Generale Zendingskas. Maar sommige Kerken zijn in dezen niet altoos geheel getrouw geweest.

Elke Generale Synode heeft in de laatste jaren telkens opnieuw de Kerken ernstig opgewekt om toch getrouw te zijn in het nakomen van de gestelde orde. Maar ondanks die herhaalde Synodale vermaning, waren er toch nog steeds Kerken, die niet stipt van alle inkomsten voor de Zending een tiende deel aan de Generale kas afdroegen.

Ook de l.g. Generale Synode heeft daarom aan het Moderamen en de Deputaten voor de Zending opgedragen een schrijven te richten aan al de Kerken en deze met **bijzonderen nadruk op te wekken om van alle inkomsten voor de Zending van welken aard ook 10 % te storten in de Generale Kas.**

Dezer dagen is dat schrijven aan alle zendende Kerken en de Kerken, die met haar samenwerken, gezonden. In de meeste provincies wordt de 10 % door de zendende Kerk gestort. De andere Kerken dragen hare gelden voor de Zending af aan de Zendende Kerk en deze betaalt dan de 10 %. Het spreekt dus van zelf, dat in die provincies bedoeld schrijven alleen aan

de Zendende Kerken is gezonden. Maar in Utrecht en Gelderland wordt door elke classe de 10 % afgedragen. Mitsdien is genoemd schrijven, voor wat deze provincies betreft, gezonden aan elke classe.

Als nu metterdaad de Kerken stipt zijn in het afdragen van de volle 10 % van alle inkomsten, zonder eenig onderscheid, van wat aard die ook zijn, dus ook van legaten en extra giften en van de inkomsten van den medischen dienst, dan is er nog wel eenig uitzicht dat de Generale kas aan hare verplichting zal kunnen voldoen, indien althans hare andere inkomsten niet dalen, maar blijven op het peil van voorheen.

Het is zeer te wenschen, dat alle Kerken thans haar plicht zullen doen en zich zullen houden aan het besluit, dat door de Generale Synode onzer Kerken met algemeene stemmen is genomen.

Toezicht op de Zendingshospitalen.

In zake het toezicht op de Zendingshospitalen, heeft de l.g. Generale Synode eenige algemeene bepalingen vastgesteld, die voor den goeden gang van den Medischen Dienst van veel belang zijn.

Art. XII der Zendingsorde, dat over den Medischen Dienst handelt, luidt aldus:

„De regeling en verzorging van den Medischen Dienst wordt overgelaten aan de Zendende Kerk, op welker terrein die dienst geoefend wordt; volgens algemeene bepalingen, door de Generale Synode vastgesteld.

De instructie van allen, die door aanstelling van eene Kerk in dezen hulpdienst werkzaam zijn, wordt niet gearresteerd zonder goedkeuring van de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Tot nu toe had de Generale Synode geen algemeene bepalingen voor alle Zendingshospitalen vastgesteld. Wel zijn er in 1902 door de Synode te Arnhem eenige bepalingen gemaakt voor het Petronella Hospitaal te Djokja, dat toen nog het eenige Zendingshospitaal op ons Zendingsterrein was. Maar overigens was er niets naders vastgesteld, althans niets betreffende het oefenen van toezicht. Dat gemis van algemeene bepalingen te dezer zake heeft wel eens tot ernstige moeilijkheden aanleiding gegeven. Om dit voor het vervolg te voorkomen is op verzoek van de Zendingsarbeiders op Midden-Java door de deputaten voor de Zending aan de Generale

Synode voorgesteld eenige bepalingen vast te stellen. Hieraan is voldaan.

De Generale Synode besloot:

1. uit te spreken, dat alle zendende Kerken, die voor den medischen dienst op haar zendingsterrein een hospitaal onderhouden, tot het oefenen van het noodige toezicht over haar zendingshospitaal een Raad van Toezicht behooren aan te stellen;

2. te bepalen:

a. dat elke Raad van Toezicht behoort te zijn samengesteld, zoowel op Java als op Soemba, uit de leden van de Algemeene vergadering in art. 15 der Zendingsorde genoemd, behoudens de leden, die rechtstreeks zijn verbonden aan het hospitaal, waarover het toezicht gaat;

b. dat aan den Raad van Toezicht moet zijn opgedragen toezicht te houden over de behoorlijke naleving der instructie door het Europeesche personeel, dat aan het hospitaal verbonden is;

c. dat de Raad van Toezicht gerechtigd en gehouden moet zijn, om, wanneer tusschen het Europeesch personeel van het hospitaal een wanverhouding ontstaat, die behoorlijke samenwerking onmogelijk maakt, daarnaar een onderzoek in te stellen en te trachten een bevredigende oplossing te verkrijgen, en, indien dit niet gelukt, zich met een gemotiveerd advies te wenden tot de zendende Kerk, terwijl in gevallen van zeer dringende noodzakelijkheid de Raad van Toezicht een voorloopige beslissing moet kunnen nemen onder verantwoordelijkheid aan de zendende kerk;

d. dat in de instructie van het Europeesch personeel der Zendingshospitalen moet zijn opgenomen, dat men aan het toezicht van den Raad van Toezicht onderworpen is;

3. de nadere regeling van het toezicht op de zendingshospitalen met inachtneming van het sub 2 benaalde over te laten aan de zendende Kerken;

4. aan de te benoemen Deputaten voor de zending op te dragen geen instructie naar art. 12 der Zendingsorde goed te keuren, waarin ontbreekt wat sub 2d is bepaald."

Het komt ons voor, dat door dit besluit herhaling van onaangenaamheden, zooals die hebben plaats gehad, thans wel is uitgesloten: althans wanneer dit besluit ook uitgevoerd wordt.

De collecte voor den bouw van het Hospitaal te Wonosobo.

Dezer dagen is aan de Kerkeraden van

alle Gereformeerde Kerken in Nederland, en in Indië, alsmede aan de Oud- Gereformeerde Kerken in Oost-Friesland en Bentheim eene circulaire gezonden om namens de l.g. Generale Synode eene collecte te vragen voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Deze circulaire luidt aldus:

Aan de Eerwaarde Raden van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Zeër geachte Broeders!

De l.g. Generale Synode heeft met algemeene stemmen besloten ons op te dragen namens haar „alle Kerken dringend uit te noodigen eene collecte te houden voor den bouw van het Hospitaal te Wonosobo.

Krachtens deze opdracht komen we door deze tot u om u dringend te vragen spoedig eene collectie te houden ten behoeve van het Zendingshospitaal, dat te Wonosobo moet worden gebouwd. Deze zaak is zeer dringend.

Wonosobo heeft onderscheidene jaren geen behoorlijke verzorging ontvangen. Met het oog op den historischen band tusschen onze Kerken en dit Zendingsterrein, en vooral met het oog op de ruime gezegenheden, die de Heere daar thans voor de Zending heeft geopend, mocht Wonosobo niet losgelaten worden. Dat zou een smaad voor onze Kerken zijn geweest.

Maar er was geen Kerk te vinden, die de verzorging van Wonosobo durfde aanvaarden.

Eindelijk verklaarde echter de Kerk te Heeg, in samenwerking met de andere Kerken van Friesland, zich bereid de verzorging van Wonosobo voor haar rekening te nemen, maar onder de nadrukkelijke voorwaarde, dat zij daarbij krachtig door de gezamenlijke Gereformeerde Kerken van Nederland zou worden gesteund.

De Generale Synode heeft dien steun haar toegezegd.

Voor alle dingen is nu noodig, dat er te Wonosobo een Zendingshospitaal worde gebouwd.

Reeds geruimen tijd geleden gaf de Indische Regeering toezegging van subsidie voor den bouw en de exploitatie van een Zendingshospitaal te Wonosobo. Ook is er reeds eenig kapitaal voor dit doel beschikbaar.

Naar raming komt men echter voor den bouw nog ten minste f 30.000 te kort. Dit bedrag moeten de Kerken in Nederland bijeenbrengen. En dat moet ook spoedig gebeuren. Anders dreigt het, dat de toezegging van subsidie vervalt.

Zeer dringend verzoeken we daarom alle Kerken, dat zij weldra een collecte houden en deze zenden aan den eersten quaestor der Generale Kas, Ds. W. Breukelaar te Santpoort, Giro No. 32806.

Wij vertrouwen dat alle Kerken aan dit verzoek zullen voldoen.

Uwe Broeders in Jezus Christus.
Het Moderamen der Generale Synode:

J. L. SCHOUTEN, Voorzitter.
J. DOUMA, Assessor.
J. P. KLAARHAMER, 1e Scriba.
Dr. G. KEIZER, 2e Scriba.

De Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen:

D. POL, Voorzitter.
J. P. KLAARHAMER, Assessor.
W. BREUKELAAR, Scriba.
J. KRUGER, Penningmeester.
N. DUURSEMA.
R. HAMMING.
M. MEIJERING.
A. H. VAN MINNEN.
G. M. VAN RENNES.
F. STAAL.
W. VERHOEF.
J. DE VRIES.

Onze Zendingsfilmen.

Het gaat ook ditmaal nog weer vrij goed met de exploitatie van onze Zendingsfilmen.

Er schijnt echter een misverstand te bestaan, dat aan de exploitatie schade dreigt te doen.

Velen denken, dat de tegenwoordige filmen gelijk zijn aan de Java-Soemba-film, die voor twee jaar vertoond werd. Dit is onjuist.

Er zijn nu twee geheel afzonderlijke filmen: een Java-film en een Soemba-film.

Geheel nieuw zijn de filmen niet. Maar in beide filmen is toch wel veel opgenomen, dat in de eerste film niet voorkwam.

Al heeft men vroeger de Java-Soemba-film gezien, dan is het toch nog zeer de moeite waard om ook deze filmen eens te zien. De kennis van de Zending kan er door vermeerderd worden.

Ook de tekstboekjes zijn thans bijzonder mooi.

Het tekstboekje voor de Java-film is geschreven door Mevr. J. C. van Andel—Rutgers, terwijl Dr. J. Berg het tekstboekje voor de Soemba-film schreef.

De aanvragen om de filmen te vertoo-

nen, zende men aan het Secretariaat: Verlengde Lodewijkstraat 6a, Groningen.

W. B.

Santpoort, 25 Nov. 1930.

Zending Zuid-Holland Zuid.

**Driemaandelijksch Verslag
van den Zendingsarbeid op het terrein van
Zuid-Holland ten Zuiden.**

1 Juli— 30 September 1930.

De belangrijkste gebeurtenissen van het derde kwartaal van 1930 vallen heel in het begin.

Ik bedoel de in gebruikname van de nieuwe Schoolgebouwen te Sidaredja en te Tjilatjap met den aanvang van den nieuwen cursus, die op Java met Juli begint.

In Sidaredja, onze verste post in het Westen, hebben wij sedert drie jaren een „Chineesch-Inlandsche Standaardschool” met vijfjarigen cursus. Volgens den officiëlen naam is die school dus voor Chinezen en Inlanders beide bestemd. Zij onderscheidt zich echter van de gewone Inlandsche school daardoor, dat het motief der oprichting allereerst gevonden wordt in de behoefte der Chineesche bevolking. Op de belangen van die bevolkingsgroep moet dan ook bijzonder gelet worden. Dat komt uit in de taal, waarin les gegeven wordt. Op de gewone scholen is dat natuurlijk Javaansch, de volkstaal. De Chinezen in Midden-Java spreken thuis ook meest Javaansch. Maar zoo gauw als zij wat deftiger willen spreken, zooals b.v. in den omgang met Javaansche aanzienlijken en met Hollanders, spreken zij Maleisch. Dikwijls zijn dan ook die Chineesch-Inlandsche scholen Maleische scholen. Zóó hebben wij een Maleische school voor Chineesche kinderen in Poerwokerto (geopend 1924).

Maar het behoeft toch niet in het Maleisch te gaan. Een voorschrift bestaat daarvoor niet. De Regeering laat hierin zeer terecht groote bewegingsvrijheid.

Onze school in Poerbolinggo (Kandang Gampang) staat bekend als Chineesch-Inlandsche school, maar dáár is het onderwijs in het Javaansch.

Bepalingen omtrent het aantal Chineesche kinderen bestaan er niet. In Kandang Gampang is het iets meer dan de helft. In Poerwokerto en vóór de nieuwe cursus in Sidaredja begon, zijn het bijna alle Chineesche kinderen. Enkele Javaansche Christenkinderen werden op beide plaatsen ook toegelaten, omdat er geen Inlandsche Zendingsschool aanwezig is.

Nu is het met die Maleische schooltjes voor Chinese kinderen meestal sukkelen. De Nederlandsche Zendingsvereniging in West-Java heeft er heel wat. De meerderheid van haar scholen zijn zelfs zulke Maleische scholen voor Chinese kinderen. Zij zijn goedkoop. Dat is het eenige voordeel. Want de leerlingen betalen meer schoolgeld dan Inlandsche kinderen op een Javaansche school, zoodat men met de subsidie + schoolgelden in den regel wel ongeveer kan uitkomen. Maar het is een tamelijk ondankbaar werk. Want de leerlingen verlaten dikwijls de school al in het tweede jaar. Die het langste blijft, loopt de derde klas geheel of gedeeltelijk door. Als ze nauwelijks wat lezen, schrijven en rekenen kunnen, dan vinden de ouders het al lang mooi genoeg. Het leerplan van een Standaardschool is echter berekend op 5 jaren. Maar dat is onmogelijk met die leerlingen uit te voeren. Wie wat meer wil weten, gaat naar de dure Holl. Chinese school. De Maleische school krijgt de jongens van de mindergegoeden en de meisjes van de midden-klasse. Op onze school te Kandang, Gampang is de meerderheid der Chinese leerlingen van het vrouwelijk geslacht.

In Jogja heeft de Zending sedert een paar jaar een bloeiende Maleische school. Maar de aantrekking vormt het Hollandsch, dat, zij het ook als leervak, onderwezen wordt. In Kandanggampang houden wij de Chinese leerlingen voor een deel langer. Maar dat komt, omdat in de beide eerste klassen uitsluitend Javaansch wordt onderwezen. Pas in de derde klasse beginnen wij met Maleisch. En juist om het Maleisch is het den leerlingen in hoofdzaak te doen. Wij zijn dus verzekerd ervan, dat ze althans in de derde en vierde klasse nog blijven, indien ze tenminste niet intusschen zijn overgelopen naar de Hollandsch-Chineesche school. Eigenlijk is het een concessie aan de Chinese leerlingen, dat in de derde klasse al het Maleisch begonnen wordt. Want de gewone Inlandsche Standaard-school onderwijst het Maleisch pas in de 4de klasse.

Om nu tot Sidaredja terug te keeren: ook daar was ik liever met het Javaansch begonnen. Maar ik bezweek voor den aandrang der ouders om met Maleisch aan te vangen in de eerste klasse, echter onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de leerlingen dan de school zouden afloopen. Maar aan die voorwaarde werd niet voldaan.

Ook daar speelde men hetzelfde spelletje als elders. Een derde klas was nauwelijks

te vormen en voor een vierde klasse waren er heel geen leerlingen.

Het kwijnende schooltje was bovendien gevestigd in een open veranda (pendapa) van een gebrekkige Javaansche woning. Een vloer ontbrak. De banken waren gezet zoo maar op den grond. Een bamboehokje van een anderhalve meter hoogte omsloot de pendapa aan drie zijden. Platen of kaarten kon men niet ophangen.

Er moest dus een radicale verandering komen, zou het wat worden met het schooltje.

Die verandering werd ingezet in Juli met het begin van den nieuwen cursus. Wij verhuisden toen naar een keurig, aantrekkelijk gebouw. Aan de Chinese bevolking werd meegedeeld, dat het leerplan gewijzigd werd en begonnen zou worden met Javaansch. In de betreffende circulaire wees ik daarbij op nieuwere paedagogische inzichten, die eischen, dat kleine kinderen beginnen onderwezen te worden in de taal, die zij thuis dagelijks gebruiken en dat is voor Chinese kinderen het Javaansch. Een onderwijsspecialist hier, de Heer Nieuwenhuis, doctor in de paedagogiek, heeft voor die gedachte in de laatste jaren in Indië met succes propaganda gemaakt. Vooral het Departement van Onderwijs is onder de bekoring zijner ideeën gekomen.

Het gevolg van één en ander was meer dan een verdubbeling van het aantal Chinese leerlingen. Dit steeg van 11 tot 24. Maar daarbij voegde zich een groote toeloop van de Javaansche jeugd.

Bedroeg dit op het eind van den vorigen cursus 5, het steeg tot 55, dus 11 maal zoo veel! In den loop der maand kwamen er nog meer leerlingen bij, zoodat wij een totaal van 83 bereiken. Voor onze wassende Javaansche gemeente ben ik ook ingenomen met dezen gang van zaken. Immers toen wij in Sidaredja begonnen, was er geen mogelijkheid een Javaansche School te openen. Het inconvenient was, dat de kinderen der eigen gemeente van Christelijk onderwijs verstoken waren, tenzij zij het Maleische onderwijs volgden, dat niet op hun behoeften berekend was.

Drie jaar geleden was de gemeente nog heel klein, maar wij zijn in de stijgende lijn. Dus was te voorzien, dat deze moeilijkheid steeds grooter zou worden.

Dat nu door de reorganisatie de Chineesch-Inlandsche school ook voor hun behoeften geschikt geworden is, verheugt mij zeer. Alleen maar: het blijft toch een school, die allereerst zich wil aanpassen aan de behoeften der Chinese bevolking.

Over die Inlandsche gemeente gesproken:

Zooals in het vorig kwartaalverslag werd gezegd, werd hier in April de Javaansche colporteur en courantenrondbrenger Joenoes geplaatst. Daarmee is eigenlijk pas met een systematische propaganda een aanvang gemaakt. Want de goeroe had de handen vol met schoolarbeid, catechisatie en preeken en kon dus onmogelijk veel aandacht wijden aan de uitbreiding. Dat desniettegenstaande een gestage aanwas plaats heeft, is wel opmerkingswaard. Die uitbreiding is een gevolg zoowel van verhuizing van Christenen van elders alsook van toetreding van buitenstaanders.

Bij het laatste Avondmaal, dat ik er hield, was er een vooraanstaand persoon, eigenlijk Soendanees, voor het eerst in de bijeenkomst. Hoewel nog niet gedoopt, heeft hij zich toch met zooveel geestdrift bij den kring gevoegd, dat op zijn initiatief de bouwvallige bamboeloods, waarin tot nu vergaderd werd, vervangen wordt door een net kerkje van 10½ M. lang en 6 M. breed. Het is al bijna klaar. Behalve f50, die ik van een gift, ter gelegenheid van ons jubileum ontvangen voor het werk, daarvoor afzonderde, worden de onkosten geheel door de gemeente gedragen. Ik verlang al er naar het te zien!

Wat de andere Schoolopening betreft, dat is het nieuwe gebouw voor de Chr. Holl. Inl. School te Tjilatjap.

In 1928 geopend, was de school tot nu gevestigd in een huurgelegenheid, het laatste jaar in twee huizen.

Het nieuwe gebouw, door den architect Ployter van Solo opgetrokken, is gelegen in het centrum der stad, aan den drukken Donanweg, die naar de haven leidt.

Het is een mooi gebouw, bevattende zeven lokalen voor het gewone onderwijs, een Fröbelklasse, een overdekte speelloods, een dito fietsenloods, een kantoor voor het Hoofd, bediendewoning en bijgebouwen.

Onder veel belangstelling van Europeesche en Inlandsche zijde had de feestelijke opening plaats.

Jammer, dat het Hoofd der school eerst met Augustus teruggekomen is van verlof en dus de plechtigheid niet kon bijwonen. De Heer Kamerling heeft zijn verlof nuttig besteed. Met prachtig resultaat kon hij, na een moeilijke studie, eerst in Indië en daarna in Holland, in Utrecht de acte voor het Javaansch halen. Wij wenschen hem en de Schoolvereniging wel geluk met dit succes. Moge zijn beproefde kennis der Javaansche taal zoowel zijn arbeid op school als ook de Zending in engeren zin door Gods hulp en

leiding ten goede komen.

De goede berichten moet ik sluiten met een droevige tijding.

Te Poerbolinggo overleed aan tuberculose de sedert twee jaar gepensioeneerde Hoofdverpleger van ons ziekenhuis: Benjamin Emprah. Als jongmensch bezocht hij de Keucheniuschool, toenmaals nog gevestigd in Poerworedja en is met den Heer Zuidema tijdens diens eersten verlof mee naar Holland gegaan. Hij kon daar smakelijk van vertellen. Later werd hij verpleger bij Dr. Scheurer en kreeg van dezen zijn eerste opleiding tot het vak, waarin hij zijn levens-taak zou vinden. Het was dus nog een man van de oude garde en ouden stempel.

Wij verliezen in Benjamin een stillen, trouwen medearbeider, van wien een in vele opzichten heilrijke invloed op het jongere geslacht uitging.

Moge de Heere zich ook hier toonen als een Trooster en Beschermder der weduwen en een Vader der weezen!

B. J. ESSER.

Poerbolinggo, 29 September 1930.

Zending Noord-Holland.

Dr. H. S. Pruijs.

De oudste van al onze Missionaire artsen, Dr. H. S. Pruijs, komt met verlof naar Europa. Toen in 1906 de baanbreker onzer Med. Zending, Dr. J. G. Scheurer wegens ernstige krankheid repatriëren moest en hem terugkeer naar Indië door de geneesheeren verboden werd, is Dr. H. S. Pruijs zijn opvolger geworden als Directeur van het Petronella Hospitaal te Djokjakarta. Onderscheidene jaren heeft hij dit hospitaal gedirigeerd. Hij werkte geheel in dezelfde lijn als Dr. Scheurer. Onder zijn leiding heeft het Petronella-Hospitaal zich verder ontwikkeld. Een bijzondere verdienste van Dr. H. S. Pruijs is, dat hij het stelsel van hulphospitallen heeft ingevoerd. Menigeen betwijfelde of die hulp-hospitalen bruikbaar en doeltreffend zouden blijken. De geschiedenis heeft echter de juistheid van dit stelsel ten volle bewezen. De hulp-hospitalen zijn vooral in de residentie Djokjakarta van groote betekenis gebleken.

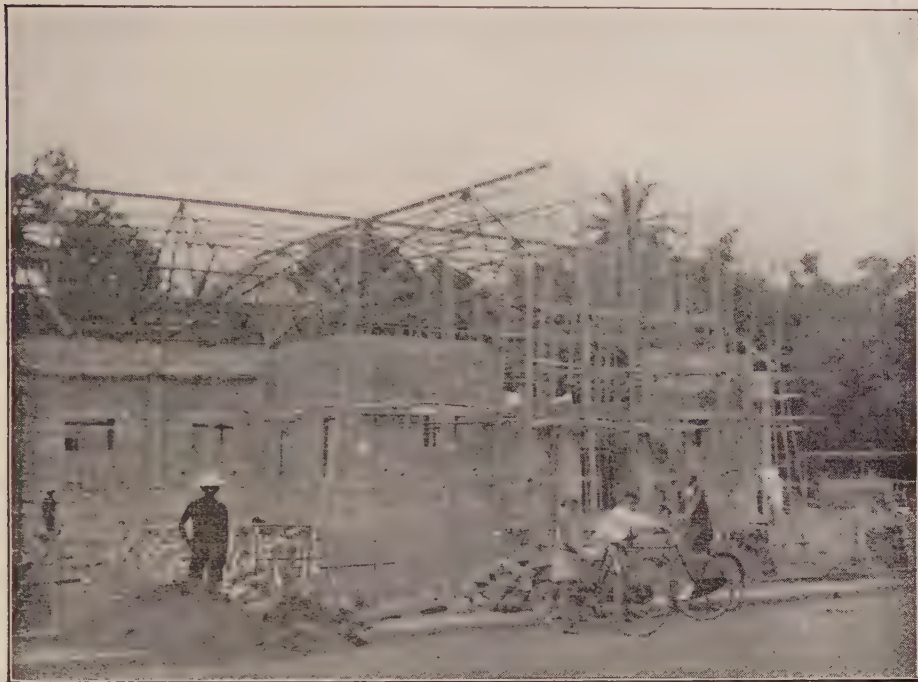
Om gezondheidsredenen moest Dr. Pruijs later de directie van het Petronella-hospitaal neerleggen en Djokja verlaten. Hij ging wonen in het koelere Wonosobo, waar hij nog weer als arts werkzaam is geweest en een klein ziekenhuis heeft verzorgd.

In 1927 gevoelde Dr. Pruijs zich weer

genoegzaam hersteld om naar Djokjakarta terug te keeren en als arts aan het Petronella-hospitaal werkzaam te zijn. Omstreeks drie jaar heeft hij nu weer in actieven dienst mogen werken. Hij heeft dit kunnen doen, ofschoon hij onder een zwaar kruis gebogen ging. Zijn echtgenoot, Mevr. Pruijs—v. d. Bom, een zus-

oefent in de chirurgie om D.V. het volgende jaar naar Djokja te gaan in den dienst der Zending.

Het is niet voor den tijd, dat Dr. H. S. Pruijs eens naar Europa komt met verlof. Zijn laatste verlof was in 1906. Omstreeks 24 jaar heeft hij onafgebroken in Indië doorgebracht. Het spreekt van

De Kerk te Djokja in aanbouw.

ter van Mevr. Bakker—v. d. Bom, was lijdende aan een ernstige krankheid. Na langdurige ongesteldheid is zij een paar maanden geleden overleden.

De gezondheid van Dr. Pruijs eischt thans dat hij met verlof naar Europa kome om rust te nemen. Op dringend advies van Dr. K. P. Groot en anderen heeft hij hiertoe nu besloten. Er is plaats voor hem besproken op de Marnix van St. Aldegonda, die 26 Nov. van Batavia zou vertrekken. Zoodra dit No. verschijnt, zal hij, als er geen verhinderingszich heeft voorgedaan, binnen enkele dagen in Europa aankomen. Zijne twee dochters Gretha en Jacoba reizen met hem mede. Men maakt de reis in gezelschap van Dr. F. L. Bakker en zijn gezin, die met hetzelfde schip naar Holland komen. Het is het plan, dat Dr. H. S. Pruijs eerst in Zuid-Europa blijft en dan voorloopig naar Heidelberg gaat, waar zijn zoon Dr. W. Pruijs zich

zelf, dat hij ten volle recht zou hebben om gepensioneerd te worden. Toch wenscht hij, als zijn gezondheid het toelaat, na zijn verlof nog weer naar Java terug te keeren, om de Zending nog te dienen. En te Djokja zal men hem gaarne zien terugkomen, want zijn arbeid aan het Petronella-Hospitaal wordt zeer gewaardeerd.

W. B.

De Kerk te Djokja in aanbouw.

(Bij de foto).

Gelijk men weet bouwt de Javaansche Gemeente te Djokja een nieuwe Kerk. De oude was veel te klein geworden. Bijgaande foto laat ons de nieuwe kerk zien in aanbouw. Het wordt een flinke Kerk. Zij zal thans wel reeds gereed zijn.

W. B.

Jonge artsen gevraagd.

Met het oog op de verloven der tegenwoordige artsen, waardoor er telkens gedurende onderscheidene maanden één of soms twee artsen afwezig zijn, heeft het Petronella-Hospitaal te Djokja dringend behoefte aan één of twee jonge artsen, die bereid zijn zich tijdelijk te verbinden voor den Med. dienst.

De directeur Dr. K. P. Groot vraagt met nadruk, dat er zeer spoedig één en liefst zelfs twee, jonge, ongehuwde artsen worden uitgezonden om tijdelijk als missionair arts aan het Petronella-Hospitaal werkzaam te zijn.

Overeenkomstig dat verzoek worden er nu een paar jonge, ongehuwde artsen gezocht, die hiertoe bereid zijn. Het uitzicht bestaat, dat één van hen, indien het bevalt, ook wel voor vast kan worden benoemd. De bedoeling is, dat althans de eerste van de twee zoo spoedig mogelijk vertrekke en zich verbindt om tot het einde van Januari 1933 te Djokja te blijven.

De laatste jaren is het meermalen gebeurd, dat een jong arts tijdelijk zich voor den dienst der zending verbond. We herinneren aan Dr. v. Leersum, Dr. Bast en Dr. Wiersema. Bevalt het, dan kan later een vaste benoeming volgen.

Schrijver dezes zal aan jonge artsen, die er over denken om wel eens een paar jaar naar Java te willen gaan, gaarne nadere inlichtingen geven. W. B.

Zending Utrecht en Gelderland.

Afscheid Ds. F. A. Keuchenius.

Dr. H. Kaajan schreef in de Utrechtsche Kerkbode het volgende, dat we graag overnemen in het Zendingsblad.

Van dit afscheid gaf de N. U. Courant 't volgende verslag, dat wij hier gaarne inlassen:

In de Oosterkerk heeft gistermorgen Ds. F. A. Keuchenius, Missionaris Denaar des Woords, afscheid genomen van de Geref. Kerk van Utrecht, in verband met het feit, dat hij binnenkort naar zijn arbeidsveld naar Java zal vertrekken.

Dr. H. Kaajan hield een predikatie over Matth. 28 : 18—20 en sprak over Jezus' laatste opdracht, wijzende 1e op een groot recht, 2e op een ontzaglijke opdracht, 3e op een groote verzekering. Aan het einde zijner predikatie sprak Dr. Kaajan den vertrekkenden Denaar des Woords ongeveer als volgt toe: Geliefde broeder, gij

zijt voor eenige maanden aan deze Gemeente verbonden en wordt door haar uitgezonden. Ik hoop, dat gij welgemoed moogt zijn, en dat God op uw reis naar uw arbeidsveld op midden-Java ten Zuiden, in Poerworedjo, met u gaat. Jezus bemoedigt u zelf: Ik ben met u, gij moogt weten, dat Jezus is de Eeuwige, de Onveranderlijke, en dat is uw troost. Maar hij zegt ook, dat Hij met u wil zijn.

Broeder Keuchenius, en mevrouw Keuchenius, gij zult een moeilijk werk te vervullen hebben. Als ge uw taak breed en tegelijkertijd diep opvat, dan is het een zware taak. Moge God u kracht en gezondheid schenken tot uwen arbeid. Ds. van Dijk schreef dat allen met verlangen naar uw komst uitzien. Ook dat zal u bemoedigen. Ik hoop, dat gij blijde zult zijn in hun blijdschap en dat hun blijdschap u bemoedigen zal. En komen er soms tegenheden, laat uw oog dan altijd zijn op den grooten Christus, Wien alle macht gegeven is, in hemel en op aarde.

De vertrekkende Denaar des Woords werd daarop toegezongen Ps. 134 : 3.

Ds. Keuchenius beklom vervolgens zelf den kansel en herinnerde eraan, dat hij bij zijn intrede gevraagd had om voorbede der Gemeente, opdat de Koning der Kerk meer arbeiders in den wijngaard zou uitstooten, omdat het werk zoo groot is. Ook thans wilde spr. de voorbede vragen, maar nu voor zich zelf. Spr. had zijn tekst uit Efeze 6 : 19 en Colossenzen 4 : 3 en wees erop, dat zelfs Paulus sterke behoefte heeft aan de voorbede der Gemeente. Het is iets geweldigs, wat de Denaar des Woords op de schouders is gesteld, n.l. het Evangelie te bedienen. En Paulus gevoelt dit en vraagt de voorbede en betuigt zijn diepe afhankelijkheid van God.

Paulus werkt in een land, dat hij kende, spr. kent de Javanen van West-Java wel zoo ongeveer, maar toch komt hij er nog als vreemde tegenover te staan. Paulus ondervond bestrijding van de Joden, maar hoeveel bestrijding en tegenkating ondervindt het Evangelie niet onder de Javanen; hoeveel ook moeten de bruine broeders, die in de Evangeliebediening werkzaam zijn, niet lijden en doorstaan, uw gebed is voor hen nog te meer noodig. De vijanden van het Evangelie in Indië zijn de volgende: eerstens een overdreven nationalisme, dat het Javaan-zijn hooger stelt dan het Christen-zijn. Verder het fanatieke Mohammedanisme, dat niet rusten zal voor het in de Volksraad alle Christelijke scholen de nek zal hebben om-

gedraaid in samenwerking met het zoogenaamde verdraagzame liberalisme. Er zijn veel tegenkantingen en moeilijkheden, vaak zal er aarzeling zijn om te spreken, maar bidt gij dan voor ons en dan zullen wij daarginds bidden om getrouwmakende genade voor u en dan zal onze groote Hoogepriester deze gebeden van u en ons dragen tot Zijn Vader en ze zullen dan zeker gehoord worden.

Na den dienst zong de Gemeente Ds. Keuchenius nog toe: Ps. 121 : 4.

Zoo even heb ik afscheid genomen van de naar Poerworedjo vertrekkende Familie Keuchenius. De drie lieve kinderen (waaronder een baby van enkele weken) maken de groote reis over de breede Indische wateren mede. Ds. en Mevrouw Keuchenius waren goedsmoeds. 't Afscheid van de oude moeder, Mevrouw van Lonkhuizen te Wageningen, was 'n beetje moeilijk gevallen. Zal zij op aarde haar kinderen en kleinkinderen ooit wederzien? Zending beteekent *offer*. Op het perron te Arnhem waren ook tal van heilssoldaten (mannelijke en vrouwelijke) aanwezig om naar Indië vertrekkende broeders en zusters een hartelijk vaarwel toe te roepen. Een verbazing en gejuich stegen in allerlei toonaarden onder hen op, toen ze de jongste Keuchenius, rustig slapend in haar mand, de coupé zagen binnendragen. Plotseling hieven de heilssoldaten een onzer Psalmen aan en het „Dat 's Heeren zegen op u daal” ruischte vriendelijk-opklinkend over het met zeer velen bezette perron. Ook wij zongen mede en zoo werd op aangrijpende wijze Uw en mijn „vaarwel” verklankt.

We wenschen Ds. en Mevrouw Keuchenius met hun dierbaren schat 'n behouden aankomst in Indië toe. Gedenken we hen in onze gebeden.

De laatste berichten van ons Hospitaal luiden weer gunstig. Dank zij zuinig beheer kan zelfs aan uitbreiding worden gedacht. Zuster Nieboer schrijft (15-10-'30): „Het gaat ons allen heel goed. 't Is druk op 't hospitaal. Mevrouw Slettenaar begint weer wat te loopen. Dr. Flach maakt het uitstekend en holt en vliegt als de beste”.

Zoo gaat het, Gode zij dank, weer naar wensch.

Verslag van de Visitatie, gehouden te Poerworedjo op 7 November 1929.

1. In dit ressort is de administratie

zoo geregeld, dat iedere Gemeente haar eigen Doop- en Lidmatenboek heeft, dat in die Gemeente zelf wordt bijgehouden. Voor de financieele administratie wordt Ds. Netelenbos bijgestaan door een zuster van de Hollandsche Gemeente. De boeken zijn in orde.

2, 3. Behalve in enkele kleine kringetjes wordt in de Gemeenten elken Zondag tweemaal Godsdienstoefening gehouden. Daarbij wordt tot nu toe niet de Catechismus verklaard. In den voormiddagdienst wordt een preek gehouden volgens de uitgegeven schetsen. 's Namiddags wordt meestal door het stellen van vragen nagegaan, in hoeverre de hoorders de preek van 's morgens hebben begrepen.

Over de verstrekte schetsen zijn de gevoelens der goeroe's nog al verdeeld, Pandita Wirjatenaja meent, dat met kortere schetsen, die alleen het geraamte van de preek geven, volstaan kon worden. Anderen vinden het erg prettig, dat de punten een weinig worden uitgewerkt.

4. De Wet wordt des morgens, de Belijdenis des Geloofs nam, in de Gemeenten gelezen.

5. De voorhanden formulieren worden gebruikt.

6. De Gemeenten tellen samen 876 lidmaten, w.o. 477 toegelaten tot het Avondmaal.

7. Wie toegelaten wordt tot het ontvangen van den H. Doop is, wat de volwassenen betreft, vooraf behoorlijk onderwezen in de kennis der H. Schrift, en in de voornaamste stukken des geloofs.

Sedert de vorige visitatie werden gedoopt: volwassenen 104, kinderen 117.

14 in hun jeugd gedoopten, legden openbare belijdenis af.

Onder de nieuw gedoopten behoort de geheele Gemeente van Klebèn, bestaande uit 25 volwassenen en 13 kinderen. Deze Gemeente ontstond in 1929.

8. De Doop der kinderen van de Gemeente wordt niet noodeloos uitgesteld.

9. Het Avondmaal wordt 4 maal per jaar bediend in al de Gemeenten, na voorafgaand huisbezoek. Den Zondag tevoren wordt het formulier gelezen. Sommige helpers richten ook den Zondag te voren zoo goed mogelijk in verband met de te behandelen schets de predikatie in op het te houden Avondmaal.

10. Aan handhaving der tucht wordt de hand gehouden.

11. In gevallen van tucht en toelating tot het H. Avondmaal wordt meermalen overleg gepleegd met Christenen, die in

kennis en godsvrucht het meest gevorderd zijn. Dikwijls staan de Christenen den goeroe Indjil bij in de Evangelieverkondiging, door hem op zijn tochten te vergezellen, of door zelf als getuigen van Christus op te treden, en menschen, die eenige belangstelling toonen, met den goeroe in aanraking te brengen.

12. Over het algemeen wordt getrouw gebruik gemaakt van het Avondmaal. De genen, die verhinderd waren, worden bezocht.

13. Er worden catechisaties gehouden voor volwassenen en kinderen. Gewoonlijk ook afzonderlijk voor mannen en vrouwen. Bij volwassenen dient Kort Begrip als leidraad. Bij kinderen Alip-alipan of toeroetan rininkes (Kort uittreksel uit Bijbels handboek).

Totaal volgen 110 volwassenen en 127 kinderen de catechisaties. 63 menschen bereiden zich voor tot het ontvangen van den H. Doop.

14. De meeste kinderen der Christenen gaan school, en dan naar Christel. scholen.

De meesten betalen schoolgeld. Dit varieert tusschen 5 cent en 1 gulden p.m.

15. De armen worden geholpen. Overal wordt voor de diakonie gecollecteerd. Naar de meening van Ds. Netelenbos wordt nog te weinig de plicht der geloovigen tot het beoefenen van barmhartigheid verstaan. Z.i. is soms de diakonale hulp te weinig. De diakenen bepalen de ondersteuning niet naar de behoefte, maar naar het beschikbare geld. Door Ds. Netelenbos wordt er herhaaldelijk op gewezen, dat het de taak der diakenen is te zorgen, dat naar de behoefte der armen, de ondersteuning voor hen bepaald wordt, en te zorgen, dat het noodige daarvoor verzameld wordt.

16. In 1928 waren de opbrengsten der collecten: voor de Kerk: f 1416.—, en voor de armen: f 406.—.

17, 18. Er is wel eenige toename in kennis en geloof merkbaar. Er wordt in de Gemeenten wel waarachtige vroomheid gevonden. Maar er zijn ook pijnlijke gevallen van ontrouw jegens God en overtreding Zijner inzettingen voorgekomen.

De onderlinge verhouding tusschen de Christenen is over 't algemeen goed.

In de meeste plaatsen bestaat tusschen Christenen en Mohammedanen geen gespannen verhouding. Op enkele plaatsen, met name in Tlepok, blijkt wel, dat de Christenen gehaat zijn.

De dunk, dien de Mohammedanen van de Christenen hebben, is over het algemeen

zeer goed.

Met de Sadrachchristenen is de omgang nog altijd moeilijk. Het schijnt dat zij onze Christenen schuwen.

19. De godsdienstoeeningen en catechisaties worden over het algemeen trouw bezocht. De heiliging van den dag des Heeren laat nog al te wenschen over.

20. Er zijn 6 colporieurs, 6000 exemplaren van Mardi Rahardja worden per maand verspreid, en over het algemeen graag geaccepteerd. Eens per jaar wordt een zaaimand gehouden. Daarbij ontmoet men ook wel bestrijding en vijandschap. In 't gewone werk niet zooveel. Velen zijn wel geneigd om eens naar de prediking te luisteren, maar weigeren toch den beslis-senden stap te doen. Het groot bezwaar is, dat het Christendom bekeerling eischt.

Over 't algemeen doen de goeroe's Indjil hun werk met blijdschap, al zijn er ook in hun leven wel telkens dingen, die bedroeven zijn.

Van Mohammedaansche zijde wordt ook gewerkt; maar aan dien arbeid ontbreekt gewoonlijk de kracht om te volharden.

Ds. Netelenbos is optimistisch gestemd wat betreft de kansen voor het Evangelie. Vergeleken met eenige jaren terug is de belangstelling voor 't Christendom nu veel grooter. De deuren gaan open.

21. Op dit terrein zijn 3 standaard-scholen, 1 vervolgschool en 6 volksscholen.

Vele kinderen uit Mohammedaansche gezinnen bezoeken onze scholen. Er gaat van die scholen een sterke invloed ten goede uit.

22. De medische dienst werkt niet zonder vrucht. De Gemeente te Kleben ontstond, doordat iemand vandaar, in het ziekenhuis voor het eerst van Christus had gehoord. Helaas is slechts een deel van de hulpkrachten, die in het ziekenhuis werken, Christen.

Een hulpziekenhuis in Djemar, in verband met de suikerfabriek aldaar, is ter verzorging toevertrouwd aan de Zending.

23—25. Ds. Netelenbos heeft veel lof voor zijn Helpers.

27. Tlepok heeft het vorig jaar een eigen pandita gekregen.

Het laat zich niet aanzien dat het in een der Gemeenten spoedig zal komen tot instelling der ambten.

In Palihan is een nieuw kerkgebouw verzezen.

De verhouding tusschen den predikant en de Helpers en tusschen de Helpers onderling, laat niet te wenschen over.

De arbeid is door den predikant zoo ge-

regeld, dat de posten regelmatig bezocht en bearbeid worden.

Solo, 15 Nov. 1929.

K. VAN DIJK,
P. H. VAN EIJK.

Bevestiging Ds. Rullmann.

De Rott. Kerkbode van 22 Nov. geeft het volgende verslag van de

Bevestiging en intree van Ds. Rullmann.

„Dat was een goede en schoone avond, Dinsdag in onze N. Westerkerk!

Het ruime gebouw was tot de laatste zitplaats bezet, en velen moesten zich nog met een staanplaats behelpen.

Onze nieuwe zendingsdienaar is dus wel ten overstaan van vele getuigen tot zijn dienstwerk ingeleid, en niet in een hoek heeft hij de kruisbanier van ons overgenomen, om die uit te dragen onder de Heidenen en Mohamedanen.

Als bevestiger trad op Ds. Velders, die als secretaris van onze Deputaten voor de Zending de man is, die alle correspondentie met Indië voert, en dus de levende schakel vormt tusschen de zendende gemeente, en haar arbeidsveld overzee. Bekend is dat Ds. Velders zich met groote voorliefde aan dit werk geeft, en zich in onze zendingszaken reeds terdege heeft ingewerkt. Daarom lag het voor de hand dat hij de bevestiging zou verrichten. Als tekst had hij gekozen: Joh. 14 : 6a: Jezus zeide tot hem: „Ik ben de Weg, en de Waarheid en het Leven”. Dit rijke woord van den Heiland ontvouwde Ds. Velders in het bijzonder in verband met de zending, en hij deed dit op waardige wijze, eenvoudig en hartelijk. Daarna vond de bevestiging plaats, vergezeld van een collegiale toespraak, waarin ook de humor, die immers de gezellin van hooft ernst is, niet ontbrak.

Na de tusschenzang beklom Ds. Rullmann den kansel, en hield in aansluiting aan de bevestigingspreek een korte intree-rede over de slotwoorden van Joh. 14 : 16b: „Niemand komt tot den Vader dan door Mij”.

Met groote aandacht en spanning luisterde de gemeente ook naar deze, op geestdriftige wijze uitgesproken rede. Wat een warmte straalde er uit dit getuigenis, wat een blijde opgetogenheid over de roeping en taak om dit Christusevangelie te mogen prediken in ons verre Indië. Wat een bewogenheid der liefde over de armoede der Javanen, die in weerwil van al hun godsdienstigheid, „den Vader” niet kunnen vinden, omdat zij Christus missen. Hoe wer-

den wij ook als zendende Kerk gewezen op onze groote roeping om door Christus tot den Vader te leiden.

Wie deze boodschap beluisterde, moest onwillekeurig denken aan Hand. 15 : 26, waar van Paulus en Barnabas gezegd wordt dat zij hun zielen overgegeven hebben voor den Naam van onzen Heere Jezus Christus.

En met vreugde trachtten we ons in te denken hoe deze onze Dienaar straks zal staan voor een gehoor van inlanders, en die diepe, warme stem dan zal spreken van Christus' liefde, en hij, door die liefde groeppen en gedrongen, de menschen zal bewegen tot het geloof, **bewegen** ook met het enthousiaste in heel zijn optreden.

Een schoon oogenblik kwam aan het eind, toen de gemeente in haar lied het antwoord gaf op de prediking van haar nieuwen Zendingsdienaar. Heel de groote schare rees op, en zong staande Psalm 72: „Ja, elk der vorsten zal zich buigen en vallen voor hem neer, Al 't heidendom zijn lof getuigen”, en het glorieuze koningslied: „Zijn naam moet eeuwig' eer ontvangen”. Wat klonk dat schoon, want er werd met de ziel gezongen.

De bekende zegenbede uit Ps. 134 werd ditmaal waarlijk niet uit sleur of gewoon te aanheven. Het was een bede der zendende gemeente, die herinnerde aan Hand. 13: „toen baden zij, en hen de handen opgelegd hebbende, lieten zij hen gaan”.

Ja, wij laten Ds. Rullmann gaan, op den weg, waarop God hem roept.

Maar onze gebeden blijven hem en de zijnen vergezellen.

Om het den Vader te vragen, of deze onze Gezondene door zijn dienst velen tot Christus mag leiden, en naast onzen broeder Esser en den inlandschen predikant Soedarmadi getuigen en strijden mag voor de eer van onzen Koning.”

M.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

De Medische Dienst.

Het is lang tobben geweest met den Medischen Dienst te Magelang. De Zending had daar zoo dringend behoefte aan een hospitaal met een Zendingsarts. Maar er is te Magelang een ander hospitaal. Mede met het oog daarop weigerde de Regeering subsidie toe te zeggen voor een Zendingsziekenhuis.

En de Kerken van Zeeland, N.-Brabant en Limburg waren finantieel te zwak om

zonder subsidie een hospitaal te bouwen en te exploiteeren. Ds. Merkelijs bleef echter aan het ijveren. En hij heeft een aardig kapitaaltje voor de oprichting bijeengebracht.

En voor de exploitatie deed de Generale Synode een toezegging van f 6000.— per jaar. Dat maakte het de Kerken van het zuiden mogelijk aan de exploitatie te durven beginnen.

Thans komt er schot in het werk.

Men heeft besloten Mej. Dr. G. J. Dreckmeier te benoemen tot directrice van het te openen hospitaal te Magelang. De benoeming zal wellicht ingaan 1 Juli 1931.

Dr. Dreckmeier is thans tijdelijk werkzaam te Wonosobo en verzorgt daar het kleine ziekenhuis, dat de Zending heeft overgenomen van een particuliere Vereniging. We verwachten, dat zij de benoeming voor Magelang zal aannemen.

Zoo is dan nu te verwachten, dat de Zending te Magelang weldra een eigen hospitaal zal hebben, waar reeds zoo lang naar uitgezien is. W. B.

In de Zeeuwsche Kerkbode lazen we onderstaand stukje, dat we even doorgeven aan de lezers van het Zendingsblad.

HENK EN Koba.

Toen onze Dominee en Mevrouw Merkelijs na hun jongste verlof weer naar het Zendingsterrein terugkeerden moesten zij hun oudsten zoon Henk en hun oudste dochter Koba in Holland achterlaten.

De Zendingsdeputaten droegen mij op van tijd tot tijd naar hun welstand te vernemen en hen ten huize van hun oom en tante, den Heer en Mevrouw Kleyn in Den Haag te bezoeken.

Mijn laatste visite bracht ik er j.l. Zondag, 16 November. Beide kinderen verheugden zich in goede gezondheid. Henk groeit bij den dag — 'n boom van een jongen, die met ijver en opgewektheid studeert op het Christelijk Gymnasium in Den Haag. Hij zit in de 3e klasse en maakt goede voordeelingen.

Koba is „'n meisje „van de H. B. S.” en ontluikt als een zonnige lentebloem tot een levenslustige jongedame, die het Zendingsbloed van haar ouders niet verloochent en in Den Haag een gedeelte van haar vrijen tijd gebruikt om te werken voor het Hospitaal te Solo (terrein v. Z. Holland-Noord).

Beiden catechiseeren trouw en geregeld in den wijkpredikant Dr. J. Hoek.

Zij bleken voortreffelijk op de hoogte te zijn met al den arbeid in Magelang en waren verrukt dat de Hospitaal-idealen van

hun vader straks in vervulling zullen gaan.

Wij hebben gezellig 'n paar uurtjes gepraat.

In de Paaschvacantie komen zij D.V. bij mij logeeren.

Dat zij hun ouders missen, behoeft wel geen betoog, maar oom en tante Kleyn vergoeden veel door hun hartelijke toewijding en uitstekende verzorging.

Onze God wake ook verder over deze twee dominee's-kinderen van alle kerken in Zeeland, Brabant en Limburg.

Hij zegene hun studie en geve dat zij steeds goede berichten uit Magelang mogen ontvangen. RINGNALDA.

De Heer en Mevrouw De Vries-Kammen. (Bij de foto).

Een vriend van den heer De Vries Kz., zond ons bijgaande foto met bijschrift, met verzoek om plaatsing in het Zendingsblad.

De Heer en Mevrouw De Vries—Kammen.

In het October-nummer werd de benoeming gemeld van den heer J. de Vries Kzn. van Drachten, tot onderwijzer bij het Christelijk Onderwijs te Magelang. (Java).

Thans wordt hierbij een foto gegeven van den heer De Vries en zijn aanstaande echtgenoot Mej. M. van Kammen van Dokkum, die 28 November van Genua zijn vertrokken per S.S. „Prins der Nederlanden”.

De heer De Vries is den 4 October 1906 te Drachten, Friesland, geboren. Aanvankelijk was hij niet voor de studie bestemd. In zijn jongelingsjaren trok hem echter het Christelijk Onderwijs. Na ernstig aanpakken mocht het hem gelukken, om binnen niet al te langen tijd zijn acte L. O. te halen, en eenigen tijd hierna volgde zijn benoeming tot onderwijzer aan de Christelijke School te Dr. Compagnie; bijna onafgebroken werd de studie voortgezet, en mocht hij ook daarna de Hoofddacte verwerven.

Nu zal hij, zoo de Heere wil, zijn krach-

ten geven aan het Christelijk Onderwijs in Indië, waar een schoone taak hun wacht.

Wij kennen den heer De Vries en zijn aanstaande echtgenoot als jonge menschen vol idealen, die de Heere vreezen, en die ook dezen stap, met alle moeilijkheden en verantwoordelijkheid daaraan verbonden, gaan doen, in het volle bewustzijn, dat zij in alles afhankelijk zijn van den Heere der Heeren, zonder Wiens wil wij ons niet kunnen roeren noch bewegen.

Wij wenschen den heer De Vries en zijn a.s. echtgenoot, een zeer voorspoedige reis en behouden aankomst in ons Indië toe en hopen dat zij ook daar een aangename werkkring mogen vinden, opdat ook nog door hun werk de naam des Heeren geprezen moge worden.

D.

D.

Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

I

De Directeur van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, de heer H. Meijerink, zond een schrijven aan de deputaten van de Generale Synode voor de Zending waaraan het volgende ontleend is.

Hooggeachte Heeren en Broeders,

Sedert de verzending van mijn vorige brieven d.d. 7 April en 2 Mei 1930 hebben zich in den ontwikkelingsgang der Kweekschool enkele gebeurtenissen voorgedaan, waarmee ik U gaarne nader op de hoogte wil stellen.

De eind- en overgangsexamen hadden weder een normaal verloop. Van de 13 kandidaten der 4de klasse slaagden er 12, die allen bij het Chr. onderwijs een plaats vonden. De afgewezen leerling had gedurende 5 maanden wegens t.b.c. in het hospitaal gelegen en kwam derhalve geheel onvoldoende voorbereid op het examen. Met deze ploeg is de laatste 4de klasse van de oude Kweekschool afgeleverd en is dit instituut verdwenen. Uit mijn vorige brieven kan het u bekend zijn, dat wij over die opheffing van de vierjarige Kweekschool niet te zeer treuren. Ongetwijfeld zijn er onder de ruim 100 onderwijzers, die deze opleidingsinrichting afleverde, velen die met eere hun plaats in de school innemen, maar voor den gemiddelden leerling is de opleidingsduur van 4 jaar te kort geweest, terwijl er in het Indische schoolstelsel voor hen zoo goed als geen gelegenheid is verder te studeeren voor een hooger, meer passend diploma.

De H. K. S. klasse, die eindexamen deed, was dit jaar bijzonder klein. Slechts 7 can-

didaten deden eindexamen, van wie er 5 slaagden; een tweetal werd afgewezen wegens onvoldoende beheersching van de Ned. taal. Zij hebben de studie in de nieuwe 3de klasse voortgezet. Het gediplomeerde vijftal heeft ook plaatsing gevonden bij het Chr. onderwijs.

De overgangsexamen vertoonden een bevredigend resultaat van de studie der leerlingen in het afgelopen cursusjaar, zooals de volgende staat te zien geeft:

Klasse	Aantal leerlingen	Bevorderd
I	21	20
II	24	21
III	24	21
H.K.S. I	21	21
	102	95
Niet bevorderd 7 %.		

De overgang van de 3de naar de 4de klasse droeg dit jaar een bijzonder karakter omdat tusschen deze klassen de scheiding ligt tusschen den driejarigen onderbouw en den driejarigen bovenbouw der nieuwe Kweekschool. Lag het oorspronkelijk in de bedoeling voor de toelating tot den bovenbouw de eisch te stellen van het bezit van het diploma Mulo B, men is gelukkig van dit plan teruggekomen en nu is bepaald, dat een normaal schoolovergangsexamen over die toelating tot den bovenbouw beslissen zal voor de leerlingen uit onze eigen 3e klasse. Voor nieuwe kandidaten voor den bovenbouw, die hun vooropleiding op een Muloschool hebben gehad, is de eisch van Mulodiploma B met minstens een zes voor het vak Ned. taal gehandhaafd.

Deze, voor onze leerlingen meer soepele regeling, brengt mee, dat nu ook in het derde studiejaar rustig kan worden doorgewerkt daar geen streng examen voor een vreemde commissie als dreigement achter de studie staat. Indien de Regeering consequent durft zijn en ook aan het eind van den bovenbouw een schoolexamen stelt, dan wordt inderdaad de nieuwe Hollandsch-Inlandsche Kweekschool een ideale onderwijsinrichting, waarin ongestoord en zonder overhaasting kan worden voortgewerkt.

Onze Zendingskaart.

Aanwijzingen voor het bijhouden.

Ditmaal kom ik U heel wat werk bezorgen, ten minste als gij uw kaart geregeld op peil wilt houden.

Er zijn aan het bijhouden van het Zendingswerk voor ons in Nederland eigen-

aardige moeilijkheden, voornamelijk in de namen der nieuwe posten van den arbeid. Nu eens duikt deze naam op en verschijnt er een ander, die later blijkt te zijn verwisseld binnen een dessagebied. En soms komt dezelfde naam 3 tot 6 $\times$ binnen een Afdeeling of Residentie voor. Welke moet ge dan hebben. Want zulke namen komen ook in andere terreinen voor maar dáár worden zij niet opgegeven.

Voor enkele plaatsen moeten wij nog wat geduld vragen, zooals U zult zien.

Wij zullen U eerst aanwijzen de plaatsen en de teekens daar, 1e. voor den **Hoofddienst**.

In **Keboemen**: Kemoedjan $\square$ te plaatsen aan den grooten weg van Karang-anjer naar Kalenggedong westzijde, tegenover de P van Petjagoan.

Djono (nù ook Tengahan genoemd): $\square$; dus het teeken van institueering + zwart.

Kaboetoehan $\square$ (nu; vroeger: Klaposowit).

Kebabal (is vroeger onder den naam Groedjoegan vermeld). (Zendbl. Juni '30 pag. 124—125).

In **Poerworedjo**:

De vermelding van Kalibata zal wel zelfout zijn. De kaart vermeldt Kalibala, zooals wij het in Dec. '28 hebben gevonden en gegeven.

In **Djocjakarta**:

Tlepok $\square$ niet gevonden! zie Dec. '28.

Kalasan (Oost van Djocja) krijgt het zwarte midden blokje: $\square$

Tegoekan, bij Tandjoeng-tirto: niet gevonden. $\square$ Sept. '30 pag. 199.

Pandjatan, bij Wates: niet gevonden $\square$ (Zendbl. Mei '30 pag. 101).

Gangsiran, oost van Djokja, boven de J. van Tandjoeng-tirto $\square$

Kalangan, West van Plajen op 1 centim. afstand, te plaatsen $\square$

Ngembes in Noord Wonosari niet gevonden $\square$ (Sept. '30 pag. 199).

Temanggal en Toendan bij Tandjoengtirto te vergeefs gezocht $\square$ (Sept. '30 bl. 199).

Evenzoo Kaliadem $\square$ tegen de Merapihelling.

Findelijk het kampeerhuis te Kopeng $\square$ te plaatsen vlak onder het puntteeken van G. MERAPI. Juni '30 pag. 121.

Ook Ngenta-enta bij Rewoeloe

is nog niet gevonden $\square$ (blauw vlagje). Juli '29 pag. 124—125.

Soerakarta.

Ngegot moet Noordwest worden geplaatst op het snijpunt van de lijnen Katjongen—Wonosegoro en Karanggede-Gro-

gol $\square$ met zwart +. Juni '29 pag. 123.

Gemantar en Wonogiri beide + zwart. Juli '30, pag. 147.

Boeloekerto te plaatsen op de lijn Tawang naar Gemantar verlengd naar de Oostgrens op 2 centim. binnen de grens $\square$. Mei '30 pag. 105.

Tirto-mojo te plaatsen Oost van Ba-toereto aan de Kali Goentoer bij de samenvloeiing der eerste zijrivier boven de G. van den naam.

Hier eindelijk het kampeerhuis Kali-oerang kort bij het hoogst gedeelte van Merapi n.l. west naast de G. van den bergnaam. $\square$ Mei '30 pag. 105.

20. Medische dienst.

In **Poerbolingo**: Serang $\square$ rood nog niet aan te wijzen, ook Karang Salam nog niet gevonden.

In **Keboemen**: Klapasawit $\square$ rood kruis; te plaatsen tusschen Wero en Karanganger op den weg. Zend.bl. Juli '29 bl. 150.

Alihan + rood (bij Krakal).

In **Soerakarta**: Bekonang + rood te plaatsen zuid tegen de Kali Gombong onder de L van Grogol.

Tasikmadoe $\square$ rood, Oost van Solo, juist onder de NG van Ngidjo te plaatsen.

Wedi + rood ligt vlak zuid van Klaten op de kaart.

Gajampit + rood. Niet gevonden. Mei '29 pag. 96 en bl. 123.

Walikoekoen + rood Noordoosthoek op de grens.

Delangoe $\square$ rood aan de spoorlijn Klaten—Solo boven Kepok te plaatsen.

30. Schooldienst.

In **Keboemen**: Gombong krijgt $\square$ (blauw vlagje).

Karanggadong (verbetering: gadong in plaats van tengis) bij Patanaham $\square$ (blauw vlagje). Juni '30 pag. 124—125.

In **Poerworedjo**: Klebèn $\square$ waar?? Sept. '29 pag. 189.

In Djocjakarta: School te Kemirise-
woe opgeheven: vervalt dus het
vlagje.

Ngenta-enta [ ] (zie onder Hoofd-
dienst Djocja laatste aanwijzing n.l. locum
nescio!

Kebon Agoeng [ ] boven de E van
Nangoelan.

Sendowo [ ] Noord van Djocja, bo-

Een ziekenzaal.

(Bij de foto).

Dit kiekje laat ons een ziekenzaal zien
van het bekende Petronella-Hospitaal te
Djokjakarta.

Het spreekt vanzelf, dat dit Hospitaal
met zijn 400 bedden tal van ziekenzalen
heeft.

Gelijk deze zaal, zoo is heel dit groote
ziekenhuis.

Een ziekenzaal.

ven het zwart kruis een plaats te geven.

Demangan [ ] roode weg Zuid
West van Djocja tegen de roode afgebro-
ken weg te plaatsen. Juli '30 bl. 159.

Boto (Wonosari Zuid) Noord Oost van
Djepitoe tegen den bovenbeugel van de B.

van Geb. [ ] te plaatsen.

Grogol Zuid van Kalongan circa 2
centim. noordelijk aan de rivier boven de E

van Wiladeg het teeken [ ] te plaatsen.

Tandjoeng-tirto, Oost v. Djocja,
[ ] tegeven. Juli '30 pag. 159.

In Solo: Kartosoero, west van Solo, het
teeken [ ] te geven. Juli '30 pag. 148.

D.V. weer tot Juni of later.

Amersfoort.

GORIS.

Gespeend aan alle overdadige weelde,
eenvoudig, degelijk en doelmatig. W.B.

Christelijke onderwijzers voor Indië.

Meermalen hebben we in den loop van
dit jaar gewezen op de groote behoefte
aan Christelijke onderwijzers voor Indië.
In „*De Christelijke Onderwijzer*”, orgaan
van de Christ. Onderwijzersvereniging in
Ned. Indië, heeft de heer H. ons daarover
onder handen genomen.

Een zeker persbureau ontleende eenige
zinnen aan wat we schreven, voegde daar
enkele opmerkingen aan toe en zond dit
aan onderscheidene bladen. Bedoeld pers-
bureau meende het gebrek aan lust in de
Onderwijzerswereld om naar Indië te
gaan aldus te moeten verklaren:

„Wellicht zal echter ook wel een be-
langrijke factor zijn, dat de onderwij-

zers veel uit de meer eenvoudige kringen gerecruteerd worden en men daar veel hokvaster is en meer gehecht aan moeders pappot dan in de meer cultuurele kringen. Moge een Engelschman steeds in werelddeelen denken, ook bij de meer eenvoudige kringen, een Nederlander denkt, met name bij de eenvoudiger kringen, veelal en zeer gaarne in polders; en dit euvel is niet gemakkelijk te genezen".

Het is vooral tegen deze voorstelling, dat de heer H. te velde trekt. Dat kunnen we ook wel begrijpen. Ook wij achten deze verklaring onjuist en kleineerend voor onze Christelijke onderwijzerswereld.

De heer H. meent echter ook ons op de vingers te moeten tikken. Hij denkt, dat het zoo erg niet was als we voorstelden. Uit een stukje, dat we schreven in het No. van Maart, waarin we onderwijzers, die naar Indië willen en ons om allerlei inlichtingen vroegen, verwezen naar het Informatiebureau Madoerastraat 17 Den Haag, leidt hij af, dat er toen voor Midden-Java onderwijzers genoeg waren en zelfs sollicitanten werden afgewezen. En omdat we later klaagden over gebrek aan onderwijzers voegt hij ons nu toe: *„Dit is alles goed en wel, maar wijs dan niet eerst sollicitanten af en klaag dan daarna niet zoo hard als het niet direct weer heel vlot loopt.”*

De heer H. vergist zich echter geheel in wat hij uit ons stukje in het No. van Maart afleidt.

Er is *dit jaar nooit* door ons ook maar *één sollicitant afgewezen* die slechts eenigszins geschikt was. De heer H. moest met zijn oordeel wat voorzichtiger zijn. Het is metterdaad droef, dat er tegenwoordig zoo weinig lust onder de Christelijke onderwijzers leeft om het Christelijk onderwijs in Indië te dienen. Ons zijn vacatures op Midden-Java bekend, waarvoor in Holland reeds meer dan een half jaar te vergeefs naar leerkrachten gezocht wordt. Meermalen gebeurt het, dat men advertenties plaatst zonder dat er ook maar één sollicitant komt opdagen. Dat is nu al maanden lang de toestand. Het Comité, waarvan schrijver dezer secretaris is, heeft dit jaar slechts voor omstreeks de helft het uit Indië zoo dringend gevraagde personeel kunnen uitzenden. Is dat niet treurig?

De heer H. vindt het niet erg en meent, dat het met het zoeken van predikanten en artsen even moeilijk gaat als met de onderwijzers. Schrijver dezer heeft ook op

dat gebied wel wat ervaring. Ongetwyfeld is het altoos moeilijk de geschikte mannen voor Indië te vinden. Maar naar verhouding staat toch *de lust* om naar Indië te gaan en de Zending te dienen onder de Christelijke artsen en onder de Gereformeerde predikanten den laatsten tijd aanmerkelijk hooger dan onder de Christelijke onderwijzers. We zouden dit wel door voorbeelden kunnen bewijzen. We achten het echter geheel onnoodig hierover met den heer H. verder te twisten. Het doet ons leed, dat hij ons meent te moeten beschuldigen „*een smet*” te hebben geworpen „*op het onderwijzers corps*”.

We zijn ons daarvan niet bewust.

Moge de heer H. in het vervolg niet zoo lichtvaardig zijn in zijn oordeel.

W. B.

Korte Berichten.

Dr. von Pritselwits van der Horst.

Dr. von Pritselwits van der Horst, een bekwaam Chirurg, die zich te Djokja als particulier arts gaat vestigen, is tijdelijk benoemd om als Chirurg aan het Petronella Hospitaal werkzaam te zijn, totdat D.V. het volgende jaar de jonge dokter W. Pruijs als Chirurg te Djokja zijn arbeid zal aanvaarden. Dr. von Pritselwits heeft die benoeming aangenomen.

Mej. J. Prins.

Mej. J. Prins, hoofdverpleegster aan het Petronella-Hospitaal, heeft in Maart 1931 recht om met verlof naar Holland te komen. Ze kan D.V. in April hier worden verwacht.

Dr. H. A. van Andel.

Het verlof van Dr. H. A. van Andel is verlengd. Hij heeft voor de terugreis naar Java plaats besproken op de J. P. Coen d.d. 14 Aug. '31 van Genua.

Zijn adres is tot 1 Jan. 1931 Hardenbroek Driebergen; daarna Velperweg 52, Arnhem.

Dr. J. C. Flach.

Van Dr. J. C. Flach, den directeur van het Zendingshospitaal te Poerworedjo, is bericht ontvangen, dat hij in zooverre is hersteld, dat hij zijn arbeid kan hervatten.

H. Meijerink.

De heer H. Meijerink, de directeur van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, hoopt in Maart 1931 met verlof naar Holland te komen.

Mej. L. Goemaat.

Tot zendingszuster voor Solo is benoemd Mej. L. Goemaat te Rijnsburg. Zij zal D.V. tegelijk met Dr. en Mevr. van Andel—Rutgers vertrekken.

Nederlandsche Gereformeerde Zendings-Vereeniging.

Op de jaarvergadering van genoemde Vereeniging werd met groote dankbaarheid herdacht het vele werk, dat br. L. Berk voor de Vereeniging gedurende tal van jaren heeft verricht en waaraan zijn plotseling sterven onverwachts een einde maakte. In de door zijn overlijden ontstane vacature werd voorzien door de benoeming van den heer Th. de Ruig, zoodat het Dageelijksch Bestuur nu bestaat uit de heeren Dr. W. G. Harrenstein, Voorzitter, S. Klein, Fred. Hendrikstraat 118, Secretaris en Th. de Ruig, Westeinde 19, Penningmeester, allen te Amsterdam.

Weër een legaat voor de Zending.

Dezer dagen ontving de Generale kas door bemiddeling van Notaris C. Knook te Apeldoorn een legaat, door wijlen Mej. L. L. van Bergen, overleden te Huis ter Heide 3 Januari j.l. gelegateerd aan de Generale Kas, bestaande uit eenige effecten, nominale waarde f 1100 en contanten tot een bedrag van f 2650.

Vrouwelijke krachten voor Solo gevraagd.

Dr. en Mevrouw van Andel—Rutgers zoeken een dame, die in het bezit is van het einddiploma M.U.L.O. en acte N.a of N. 7 of N. 8, om te Solo werkzaam te zijn als leerares aan de Meisjes huishoud- en vak-school. Ook wordt nog een tweede zendingszuster gevraagd.

Theelood enz.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels voor de zending verzamelt, zendt dit aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 3c, Rotterdam.

Leestafel.

Christus in Zijn lijden, door K. Schilder, Geref. Pred. Derde deel: **Christus bij den uitgang van Zijn lijden**, bij J. H. Kok te Kampen. Het geheele werk per deel f 5.50, geb. f 6.50, elk deel afz. f 6 geb. f 7.

Met dit deel is de dit magistrale werk van Ds. Schilder voltooid. Ook dit derde

deel is zeldzaam rijk aan nieuwe gedachten.

Een zeer bijzonder boek, origineel, zooals we van dezen origineelen schrijver mogen verwachten.

Christelijk Meisjesjaarboek. N. V.

Uitgevers-Mij. P. den Boer, Utrecht. f 3.—; geb. f 3.90.

Voor dit jaarboek is de inhoud geleverd door onderscheidene schrijfsters en schrijvers, die bij ons Christelijk publiek een goeden naam hebben of bezig zijn zich dien te verwerven. In de inleiding zegt Mevr. Westerbrink-Wirts, dat dit jaarboek bestemd is, „voor ieder meisje, dat wenscht met oogen wijd open door 't leven te gaan”. Het komt ons voor, dat dit boek daartoe zeer dienstig kan zijn. Het is ook aardig geïllustreerd.

De Eere-promotie van Ex. H. Colijn tot doctor in de rechtsgeleerdheid, honoris causa. J. H. Kok, Kampen, f 0.90.

Dit geschrift biedt ons het pakkend woord, dat Prof. Dr. P. A. Diepenhorst sprak bij de Eere-promotie van Ex. H. Colijn, en het inslaand woord, dat daarna door Ex. Colijn is gesproken.

Het eerste blad geeft een uitstekend geslaagd portret van Dr. H. Colijn.

Leerboekje der Kerk- en Zendings-geschiedenis, door J. Nomes. Bij W. Versluys' Uitg.-Mij., Amsterdam, f 1.25; geb. f 1.50.

De heer J. Nomes, Christ. Onderwijzer te Solo schreef dit boekje ten behoeve van het Christelijk Onderwijs, inzonderheid in Ned.-Indië.

Een bevattelijk boekje, voor het doel niet ongeschikt.

Oorlogswinst, een verhaal uit het rijke leven, door Idsardi. Bij Kok te Kampen. f 2.40; geb. f 3.25.

De schrijver zegt van dit boek: „Het bedoelt te waarschuwen voor de vele gevaren, die ook de Christenen bedreigen te midden van de kronkelpaden van het leven”. Voor dat doel is het zeer gepast. Het zal wel lezers vinden.

Royton Manor, door C. A. Mason, vertaald door H. Kuijper-Storm van Leeuwen, bij Kok, Kampen, geb. f 2.25, geb. f 3.

De gevierde schrijfster, die door haar prachtboek: „de Lelie van ons Vorstenhuis” zooveel naam heeft gemaakt, geeft ook in

dit boek een zeer boeiend verhaal, dat u vasthoudt van het begin tot het eind.

De strekking is best, de vertaling uitnemend en de uitgaaf mooi.

Suriname.

Van stiefkind tot pleegkind?

Moeten steunaanvragen altijd in mineur staan? Een goede Zendingsvriendin deelde mij dezer dagen als haar meening mee, dat welwillende gevers ook wel eens een opgewekt geluid willen hooren. Zegt trouwens de Prediker niet reeds, dat er voor alles een tijd is?

Welnu dan: er zijn symptomen, die er op wijzen, dat met name Gereformeerd Nederland van meening is, dat Suriname nu lang genoeg stiefkind geweest is. Er zijn verschijnselen, die de verwachting wettigen, dat steeds meerderen in onze kringen het vereenzaamde verschoppelingetje wel als pleegkind zouden willen adopteeren.

Een vorige maal noemde ik Lisse en Hilversum. Maar ook elders ritselt nieuw leven. Doet het niet goed, wanneer een jeugdig pastoriebewoonster niet alleen komt met een lijstje van zelf opgezochte jaarcontribuanten, maar ook belangstellend informeert naar de situatie in omliggende plaatsen. Is het niet heerlijk, wanneer twee lagere schoolklassen in Amsterdam uit zichzelf — bij monde van hun onderwijzers — om kaarten komen vragen ten einde ze te verkoopen en binnen 2 weken meer dan 60 gulden konden afdragen? En naar ik hoor moet de belangstelling voor de Surinamebusjes in „Zuid” dit najaar buitengewoon geweest zijn. Als men dan ook nog van een niet-groote gemeente een prachcollecte mag ontvangen en van enkele Zend.commissies een mooie bijdrage, dan mag toch zeker wel met blijdschap een kentering ten goede geconstateerd worden.

Er zijn nog meer moedige verschijnselen. Naast een reeds eerder genoemde vrouwenvereniging en een Zwolsche dameskrans, beginnen ook onze jonge meisjes zich voor Suriname te interesseeren. Een eeresalut aan de Heemsteesche en Spakenburgsche vrouwelijke jeugd! Wie volgt?

Dubbel dankbaar zijn we voor die belangstelling als we de begroting van Zeist voor 1931 inzien. De uitzending van Br. Ern , die najaar 1931 klaar komt, kon b.v. om financieele redenen nog niet plaats hebben. Hetzelfde geldt voor Br. van Baalen. De arbeid op Cura ao kan om dezelfde reden nog niet aangevat worden. De be-

grooting spreekt van „ingrijpende bezuinigingen aan het front”, en gewaagt van verminderde subsidie voor de kinderruizen te Alkmaar, Leli ndaal en Saran. Maar laat ons ditmaal niet klagen. Tot hiertoe heeft ons de He ere geholpen. Hij opene ook verder de harten van onze menschen, oude en jonge, voor het mooie, maar moeilijke werk in de West.

Sinds vorige verantw. ontvangen: Van P. K. v. B. te Weesp f 9 + f 1; Schoolbestuur N. Helvoet f 2.50; F. J. v. d. W., Ferwerd f 2.50; J. B., den Haag f 4; Ger. Meisjesvereen. Spakenburg f 8; A. C., Axel (leerl. C.N.S.) f 5; J. K. (van Jong.ver. Goes) f 5.80 (ook onze jonge mannen blijven niet achter!); Dameskrans Zwolle f 14.20; Lid G. K., Joure f 2.50; H. B., den Haag f 1; G. K., Doetinchem f 1; A. v. d. B., Utrecht f 2.50; B. J. S. te Elburg, van Linquenda f 1; J. P., de Bilt f 25; K., IJmuiden f 10; Coll. G. K., Wormerveer f 21.88; idem Aalten f 127.42; Zend.ver. De Krim f 20; Mej. W. G. v. H. f 5; Pers. Chr. Sch. v. L. en U. l.o., 's-Gravenzande f 5; Annie P., Achterveld f 2; P. V., Oosterbeek f 2.50; Mej. v. B. C., Utrecht f 15 (busje Johanna-school); Geref. Meisjesver. Heemstede f 8.01; G. K., Leiden f 10.

Alleen zeer hartelijk dank.

Allen zeer hartelijk dank.

J. VAN KEULEN,
Bilderdijklaan 12.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Van N. N. te M. f 1.50. Door J. Roest te Nijmegen van Fraternitas f 7. Door J. Blaak uit het busje van G. J. Colenbrander, Sinderen f 4.50. Door S. Klein van de Ned. Geref. Zendingsvereniging f 300. Door H. Hogeweg uit het knikkertje der Chr. Sch. te H. I. Ambacht f 16. Van Mevr. Gravin van Limburg Stirum—van Sminia te Berlijn f 50 en f 10 voor het Zendingsblad. Door F. J. Bitter van de Arnh. Hulpraad voor Zendingsstudie f 18. Gevonden in de collecte Pekelderweg f 2.50. Door S. de Jong van de kinderen der Chr. Nat. School te Voorburg f 15. Door P. J. Schreuder voor theelood enz. f 4.40, van K. B. te O.   centen f 0.90 en A. K. te R.   centen f 1.50 te zamen f 6.80. Door S. Zeil Wz. te Sneek, saldo van voorheen nog niet gestorte bijdrage f 1627.24 en 10 % van de ontvang st in Friesland van 1 Aug. 1929 tot 31 Juli 1930 f 5332.45 te zamen f 6959.69. Door Notaris Knook te Apeldoorn gelegateerd door wijlen mej. L. L. van Bergen, overleden te Huis ter Heide

eenige effecten nominaal f110 en aan contanten f2650.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 24 Nov. 1930.

24 Nov. 1930.

Postrekening No. 32806.

Voor Suriname.

Uit Nijkerk aan contributies f36.75 en aan giften f52.30, samen f89.05.

Mej. M. C. PIKAAR, Zetten.

Ontvangen van Betsy Haffmans f11.36½, Cathrientje van Barneveld f6.81, Gerrit en Ettie Beijer f2.21, Hans Dekker f3, Ali v. d. Brink en Femma Jongeling f3.56½, Willy en Leni Schaftenaar f4.34, Nico Hoekstra f4.44, Dientje Arp en Annie Terstal f3.54, Roelof en Hatie Roelofs f1, Lien van Roemburg f4.35½, Eefke, Dine en Nelly Doedens f3.37, Henk en Karel Felderhof f2.69, Dirkje en Marie Harrelveld f11.10, Willy Vlieg f5.09½, Judith Bronder en Hennie Monsjou f10.02½, Annie Monsjou f10.15, Ali en Fenna Bosma f5.20, Collecte f1.67½. Totaal f97.87.

Namens Kinder Zendingen Vereeniging,
Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Oct. 1930.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

11e verantwoording 26 Oct. tot

25 Nov. 1930.

Provincie Groningen:

J. Duisterwinkel, Oldehove, halfj. contrib. f49.05, Ds. J. H. Lammertsma, gev. in de dankdagcoll. Appingedam f30, J. M. Wagenaar, Stadskanaal, busje L. Middel f5.37, idem, busje A. Eisen f26.76, idem collecte f5, idem v. d. Zendingencomm. f6.37, J. Groothof, Bedum, busje Mej. M. f6, K. D. v. d. Kooi, Winsum, uit het Javaantje f16, T. Douma, Nw. Schans, Collecte f8.78, Ds. H. de Zwart, Warffum, Collectegift f10, idem, halve centen f1, Geref. Kerk, Aduard, Coll. gift. f3, Wed. R. v. T. te N. f2, Ds. M. Elzinga, Grootegast, Collectegift f40, A. Kaspers, Winsum, Zendingencomm. f60, Ds. v. d. Elskamp, Gron. Catech. bus f32.87, A. Boot, Groningen, zilverpapier f6.25, Mej. Zeldenrust, Oldekerk f0.60, Mej. Graafhuis, Haren, Schoolkinderen f13.85, N. N. Middeltsum f2.50, Geref. Kerk, Groningen, giften f2.50, Mej. de Noord, Aduard, van Jan Wolters f26.52, Jurriën Veldkamp, gevonden in de brievenbus f5, Mej. Haan, Groningen, kinderzending f300, Mej. J. C. Wiersema, Bedum, f32.66, A. Mellema, Nw. Pekela, Meisjesver. Dorcas f3, Ds. J. Duursema, Groningen, van S. H. te B. f1, G. Bouwman, Uithuizen, f2.50, Ds. Steenhuis, Loppersum, busje Lies Hoeksema f6.27, G. Bouwman, Uithuizen, Coll. gift f2.50, Ds. N. Postema, Veendam, Coll. gift f5, J. de Lange, Haren, Soembafilmavond f48, Mej. S. Braaksma,

Uithuizen, Geref. Meisjesvereen. f15, J. Wildvank, Delfzijl, Coll. gift f5, M. v. d. Veen, Houwerzijl, Nikkertje school f25, C. v. Dijk, Meisjesvereen. te Spijk f17.84, A. Algra, Stadskanaal, Uit de Zendingenkas f110, H. A. Hulzebos, Nieuwe Pekela, Gift Jongel. Vereen. f5.50, idem, uit de Zendingenbusjes f100, A. Visscher, Zijldijk, busjes H. Kuiper f2.22, P. Pilon, Stedum, Meisjesvereen. f8.80, idem, Zendingenvereen. f57.84, R. Faber, Groningen, gift kerkzakje f1, per R. Oosterhuis, Zuidwolde, gift f10.

Prov. Drenthe.

H. Kremer, Nieuwlande f23.91, idem, bruiloft E. W. en A. S. f7.78, H. Knol, v. d. Geref. Knapenvereen. te Doodijk/Ruinerwolde f12, C. Koolstra, Hollandsche Veld, Zendingen. April/Oct. f63.35, Ds. D. v. Enk, Zweeloo, Catech. bus f11.67, idem, Collectegift f2.50, B. Roosjen, Diever, Nikkertje f17.50, idem, overschot kalenders f10.72, H. L. Smeman, Coevorden, Zendingencomm. f26.03, K. E. Helder, Siddeburen f11, J. Mulder, Emmercompascum, Zendingencomm. f10, Ds. D. Drenth, bruiloft te Vries f2.05, Ds. D. Drenth, Meisjesvereen. Een f14.50, J. Streutker, Zwinderen, Schoolbusjes f6.

Prov. Overijsel:

H. J. Kuiper, Zwartsluis, Zendingencomm. f60, J. Olthof, Hardenberg, busjes Gez. Wamelink f70, H. Strijker, Oldenzaal, busjes kinderen f38.24, L. Oosterhof, Daarle/Den Ham f125, idem Coll. Gift f10, J. B. te O. gift f5, Ds. J. Visser, Oldemarkt, busjes Lientje Snee f10.26, P. Smeenk, De Krim, v. d. Zendingenvereen. f300, T. Douma, Nieuwe Schans, Coll. Gift f2.50, J. Buurma, Zoutkamp, kerkzakje f25, J. M. J. Bouwman, Uithuizermeeden f5, Ds. W. Postema, Veendam, Coll. gift f10.

Pinkstercollecte Overijsel:

Ambt Vollenhove A. f41.70.

Soembaweken Groningen.

Nagift Sappemeer f1.50; Ten Boer f163.05; Scheemda f122.30; nagift Winsum f1.—; Zuidwolde f219.—.

Soembaweken Drenthe:

Nieuwlande f104.40; Emmercompascum f120.50; Een f32.87; Roden f141.35; Emmen f214.25.

Soembaweken Overijsel:

Heemse f121.30; Nieuwleusen f78.33; Wierden f49.93.

Rampcollecte Groningen:

Pieterburen f34.37.

Rampcollecte Overijsel:

Enschede f142.59; Ambt Vollenhove A. f33.08.

Totaal 11e verantwoording f3620.08.

1e tot en met 10e verantw. f82269.42.

Totaal f85889.50.

Van enkele Kerken mochten wij dit jaar nog geen Pinkstercollecte ontvangen, terwijl andere Kerken nog in gebreke bleven de gehouden Rampcollecte te zenden. Van sommige Correspondenten ontvingen wij nog niet de Soembaweek voor dit jaar. Elke medearbeider in den Zendingsarbeid wordt bij dezen opgewekt, om gelden welke nog onder zijn of haar berusting mochten wezen, zoo spoedig mogelijk in te zenden. Wij rekenen op de samenwerking van allen om de Decembruutgaven waarvoor veel geld noodig is, zonder vertraging te kunnen doen. Voor de tot op heden ondervonden hartelijke medewerking van verschillende zijden hartelijk dank.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Groningen, 25 November 1930.

Postrekening 138000.

Het Zendingsblad in 1930.

REGISTER.

Meditatiën.

Januari. Van die ontslapen zijn, 1 Thess. 4 : 13 door Ds. J. P. Klaarhamer.
 Februari. Gedenken, Efeze 2 : 11—12 door Ds. M. Meijering.
 Maart. Gezonden, Richteren 6 : 14c door Ds. A. H. van Minnen.
 April. Geen deel met mij, Joh. 13 : 8b door Ds. D. Pol.
 Mei. Verheffend ook met het oog op den Zendingsarbeid, Efeze 2 : 5b door Ds. C. W. E. Ploos van Amstel.
 Juni. De Heilige Geest en de Wereld, Joh. 16 : 8 door Ds. G. M. van Rennes.
 Juli. Een Zendingsgebed, Gen. 17 : 18 door Ds. F. Staal.
 Augustus. Reukwerk en Spijsoffer, Maleachi 1 : 11 door Ds. W. Verhoef.
 September. De Heere regeert, Ps. 22 : 2b door Ds. J. de Vries.
 October. Roept ze tot de bruiloft, Matth. 22 : 9 door Ds. W. Breukelaar.
 November. Vrijgekocht, Jeremia 31 : 11 door Ds. N. Duursema.
 December. De God der heerlijkheid, Hand. 7 : 2 door Ds. R. Hamming.

Foto's.

Dr. J. Hania, blz. 5.
 De Heer en Mevr. Voslamber—Vriend, blz. 15.
 De jaarlijksche vergadering te Solo, blz. 16.
 De Kerk te Patalan, blz. 34.
 De herdenking van het 10-jarig bestaan der Kweekschool te Solo, blz. 37.
 De gebouwen van de Keucheniuschool, blz. 40.
 Dr. J. C. Flach en gezin, blz. 54.
 Dr. en Mevr. Slettenaar—Wolff, blz. 55.
 Mej. I. Haspers, blz. 56.
 Wonosobo's ziekenhuisje, blz. 70.

De Goeroes van de Maleische Geref. Kerk te Batavia, blz. 80.
 De Keucheniuschool, blz. 83.
 De Kerkeraad van de Maleische Gemeente te Batavia, blz. 94.
 Mej. G. Gort, blz. 97.
 Het terrein van het nieuwe hospitaal te Wonosobo, blz. 100.
 De geslaagde leerlingen der Keucheniuschool, blz. 107.
 Dr. J. S. Wiersema, blz. 120.
 Korfbalspel van de Oud-leerlingen der Kweekschool, blz. 122.
 Ziekenzaaltje in het ziekenhuis te Wonosobo, blz. 126.
 Ds. H. Holtrop, blz. 143.
 De Heer en Mevr. Jonkman—Haust, blz. 155.
 De Kerk te Malang, blz. 160.
 Ds. D. Bakker, blz. 172.
 Mej. M. van Zuijlen, blz. 176.
 Mej. P. v. d. Kruijt, blz. 178.
 Mej. H. F. ten Kate, blz. 193.
 Werk onder de Javaansche vrouwen, blz. 196.
 Interieur van het Kerkgebouw te Solo, blz. 200.
 De nieuwe Kerk te Toenkak, blz. 215.
 Dr. J. Offringa en Dr. K. P. Groot, blz. 217.
 Tirtamaia, blz. 219.
 Ds. en Mevrouw Keuchenius—van Lonkhuiszen, blz. 235.
 Een honderdjarige, blz. 239.
 De Heer en Mevr. Leen—Diederiks, blz. 240.
 De Kerk te Djokja in aanbouw, blz. 253.
 De heer en Mevrouw de Vries—Kammen, blz. 258.
 Een ziekenzaal te Djokja, blz. 26.

A.

Afscheid Dr. J. C. Flach en Mej. I. Haspers, blz. 31.
 Allaart, Ds. D. J. B., blz. 57, 80, 109.
 Andel, Dr. H. A. van, blz. 61, 109, 149, 164.
 Andel—Rutgers, Mevrouw, blz. 200.
 Arbeid van de Christ. Geref. Kerk in N. Amerika onder de Hollanders in Zuid-Amerika, blz. 201.
 Algemeene Vergadering blz. 40, 161, 220.
 Artsen gevraagd, blz. 253.

B.

Bespreking van legaten voor de Zending, blz. 19.
 Boetselaer van Dubbeldam, Mevr. van, blz. 22.
 Brief Ds. A. Pos, blz. 12, 32, 81, 158, 198.
 Brief Dr. B. J. Esser, blz. 19.
 Retere Vooropleiding, blz. 27, 67.
 Brief Tj. Mobach, blz. 38.
 Brief Ds. P. J. Lambooi, blz. 38, 177.
 Bevolking der aarde, blz. 43.
 Bergema, Ds. H., blz. 44, 106, 206, 223.
 Brummelkamp, Dr. R., blz. 44.

Brief Ds. A. Merkelijn, blz. 59, 156, 157, 175, 194.
 Bakker, Dr. F. L., blz. 61, 109.
 Berg, Dr. J., blz. 61.
 Beets, Dr. H., blz. 61, 84, 201.
 Boetselaer van Dubbeldam, Dr. C. W. Th. Baron van, blz. 86.
 Bond van Christ. Kerken in China, blz. 91.
 Bureau voor de Zending, blz. 115, 233.
 Brief van Dr. B. J. Esser, blz. 154.
 Bakker, Ds. D., blz. 171, 206, 212.
 Benoeming van Ds. A. Pos, blz. 212.
 Bezwaarschrift Ds. K. v. Dijk, blz. 214.
 Bijbel het meest gezochte boek, blz. 225.
 Bakker, Dr. D., blz. 227.

C.

Centralisatie der Zendingsbladen, blz. 7.
 Chinezen, Zending onder de, blz. 5.
 Christelijk onderwijs te Solo, blz. 120.
 Curaçao, blz. 205.
 Collecte voor de ramp te Pajetit, blz. 242.
 Collecte voor Wonosobo, blz. 249.

D.

Droppers, J. A., blz. 21.
 Dijk, Ds. W. van, blz. 31, 144.
 Dijk, Tj. v., blz. 75, 85, 179.
 Dijk, Ds. K. van, blz. 123, 150.
 Dulk, G. den, blz. 164.
 Dienst in het Soembaneesch, blz. 179.

E.

Esser, Ds. B. J., blz. 19, 76, 118, 152, 154, 196.
 Egypte-Zending, bl. 109.
 Eijk, Ds. P. H. van, blz. 149.
 Emeriteeroing Ds. D. Bakker, blz. 212.
 Eerepromotie van Ds. D. Bakker, blz. 231.

F.

Flach, Dr. J. C., blz. 31, 54, 164.
 Film, Java-Soemba, blz. 224, 250.
 Facultatiefstelling van het bijwonen van het Christ. Onderwijs, blz. 225.

G.

Goossens, Ds. I. J. P., blz. 57, 241.
 Groot, Dr. K. P., blz. 58, 71, 105, 217.
 Gort, Mej. G., blz. 96.
 Generale Kas, blz. 117, 247.
 Groen, J., blz. 164.
 Gift van f 1000, blz. 211.
 Gebedsverhooring, blz. 216.
 Griffioen, C., blz. 241.
 Goemaat, Mej. L., 263.

H.

Hania, Dr. J., blz. 3.
 Haspers, Mej. I., blz. 31, 56, 79.
 Heemskerk, Mej. M., blz. 44.
 Hersevoort, E. B., blz. 109.
 Holtrop, Ds. H., blz. 119, 143.

Hoogleeraar in de Zendingsvakken, blz. 213.

I.

Indische Inlandsche Kerkgebouwen, blz. 43.
 Interieur Kerkgebouw Solo, blz. 200.
 Invoering van het Soembaneesch op de scholen, blz. 242.

J.

Jaarverslag Midden Soemba, blz. 72.
 Jonkman, H., blz. 155.
 Jaarverslag Oost Soemba, blz. 94.
 Jaarverslag Ziekenhuis Soerakarta, blz. 97.
 Jaarverslag Zendingswerk te Djokja, blz. 101.
 Jaarverslag Christ. onderwijs in Soerakarta, blz. 120.
 Jaarverslag Zendingsarbeid te Keboemen, blz. 123.
 Java- en Soemba-Film, blz. 224.
 Jaarverslag West Soemba, blz. 126, 144.
 Jaarverslag Ziekenhuis Waikaboebah, blz. 129.
 Jaarvergadering Zendingsstudie-Raad, blz. 131.

K.

Kruyver, Mej. M., blz. 21.
 Keizer, I. J., blz. 22.
 Kate, Mej. H. F., blz. 44, 179, 193, 223.
 Kamerling, F., blz. 44.
 Krijger, Ds. L. P., blz. 61, 179.
 Kleijn, C., blz. 61.
 Krijger, D. H., blz. 75.
 Kwadhie, Jacobus, blz. 107.
 Keucheniuschool, blz. 82, 107.
 Klein, S. F., blz. 85.
 Kerkeraad Maleische Gemeente te Batavia, blz. 94.
 Kweekschool Solo, blz. 123, 259.
 Kalverla, G. J., blz. 133.
 Kerkinstituëring te Pajeti, blz. 133.
 Kerk te Malang, blz. 160.
 Keuchenius, Ds. F. A., blz. 163, 234, 254.
 Kruit, Mej. P. v. d., blz. 163, 178, 227.
 Kunst, Mej. J. S., blz. 241.

L.

Legaten voor de Zending bespreken, blz. 19.
 Lambooi, Ds. P. J., blz. 38, 71, 75, 129.
 Lectorverspreiding aan Zendingen, blz. 42.
 Laan, Mej. F. v. d., blz. 86.
 Lunteren, blz. 223.
 Leen, A., blz. 240.
 Luyendijk, P. J., blz. 242.

M.

Mobach, T., blz. 38.
 Merkelijn, Ds. A., blz. 59, 156, 194.
 Mobach, J. blz. 85.
 Medan, blz. 107, 173, 179, 207, 215.
 Medische Zending Magelang, blz. 138, 191.
 Malang, blz. 160.
 Malkus, Mej. N. J., blz. 207, 227.

DATE DUE

Makassar, blz. 20
Mekka bedevaart,
Moderamen van
Synode voor de
Meijerink, H., blz.

Temporarily circulated from
Pacific School of Religion

ruim f 18.000, blz.
n, blz. 248.

Ned. Zendingsraa
Netelenbos, Ds. 1
Nieuw Guinea, bl
Noordkust van M
Ned. Geref. Zend
Noer Kaiman, blz
Niekerk, Mej. G.,

Vergadering Java,
109.
voor de Generale
133.
naar van Soemba,
Scheurders-Hospi-

Onderwijzend pers
Offringa, Dr. J.,
Onderwijs op Soe
Onderwijzersnood,
Opleidingsschool
Opening van he
Soemba, blz. 230

3.
z. 44.
26, 142, 214, 234.
9, 133, 236.
109.

Pos, Ds. A., blz. 1
Patalan, blz. 33.
Paulus, S., blz. 35
Pastorie (Javaans
61.

che vrouwen, blz.

Petronella-Hospita
Polet, W. H., blz.
Pajeti, blz. 133.
Pol, Ds. D., blz. 1
Pematang Siantar,
Pruys, Dr. H. S.,

8.
57, 106, 123, 150,
athe en Overijssel,
44, 176, 204.
land, blz. 8, 9, 11,
blz. 12, 14, 57, 80,

R.

Ramp en Soemba, blz. 128.
Radio-Zender Medan, blz. 179.
Rullmann, Ds. J. A. C., blz. 224, 241, 257.
Rijnsche Zending, blz. 234.

S.

Suriname, blz. 21, 46, 63, 87, 111, 135, 166,
186, 205, 226.
Slettenaar, Dr. H., blz. 44, 55, 164.
Soedarmadi, Ds., blz. 61, 131.
Soemba Midden Jaarverslag, blz. 72.
Statistiek Colportage, Poerbolinggo, blz.
78.
Siagian Isaäk, blz. 80.
Soepaler, Ds., blz. 109, 241.
Soemba Midden, blz. 128.
Statistiek Zending Keboemen, blz. 151.
„ Zending Djokjakarta, blz. 154.
Siantar, blz. 179.
Statistiek Zending Midden Java en Soem-
ba, blz. 180, 193.
Statistiek Hollandsche scholen op Midden
Java, blz. 202.
Spoelstra, Mej. A., blz. 241.

T.

Tot Jezus geleid, blz. 199.
Toenkak, blz. 215.

101, 158, 198, 215, 252.
Zending Zuid-Holland Noord, blz. 15, 36,
96, 119, 145, 195, 238.
Zending Zuid-Holland Zuid, blz. 76, 131,
152, 196, 250.
Zending Zeeland, N. Brabant en Limburg,
blz. 59, 156, 175, 194, 257.
Zendings-Hoogleeraar, blz. 27, 213.
Zending onder de Chineezzen op Midden
Java, blz. 51, 133, 174, 192.
Zendingsarbeid op Nieuw Guinea.
Zwemer, Dr. S. M., blz. 61.
Zendingsconferentie Lunteren, blz. 62, 108.
Zendingsconferentie Kontinentale, blz. 86.
Zendingsconferentie Algemeene, blz. 86,
179, 207.
Zendingsziekenhuis te Waikaboebak, blz.
96.
Zendingskalender, blz. 109, 162.
Zendingsfeest Christ. Nat., blz. 109.
Zending Egypte, blz. 109.
Zendingsbureau, blz. 115, 233.
Zuijlen, Mej. A. M., blz. 133, 163, 176.
Zendingsplan Medan, blz. 173, 215.
Zendingsstatistiek Java en Soemba, blz.
180.
Zendingssynode Utrecht—Gelderland, blz.
242.
Zendingskaart, 260.

343221

Gereformeerde Kerken in
Nederland.

Het zendingsblad
1930

CBPac

1930

343221

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

GTU Library

3 2400 00291 2305

